

**emil simăndan**



**ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA**

**\*\*\***

**REVOLUȚIA  
ROMÂNĂ DIN  
DECEMBRIE '89  
DE LA ARAD**

ediție revizuită și adăugită

**EDITURA FUNDAȚIEI "IOAN SLAVICI" ARAD**

Emil Șimăndan

---

**ÎNTREBĂTORUL  
DIN AGORA**

\* \* \*

**REVOLUȚIA ROMÂNĂ  
DIN DECEMBRIE '89  
DE LA ARAD**

*Nepotului meu Patrick Alin*



**Emil Șimăndan** (n.1940) – absolvent al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Facultatea de Filologie (1965). Specializare postuniversitară în jurnalistică. Debut în presă în anul 1962. Între anii 1970 – 1989 redactor cu probleme de cultură și învățământ la cotidianul **Flacăra roșie** din Arad. După 1990 este redactor șef adjunct la cotidianul **Tribuna Aradului**, redactor șef la cotidianul **Curierul Aradului**, redactor șef la săptămânalul **Libertatea Aradului**, corespondent special pentru județul Arad al Agenției Naționale de Presă **ROMPRES**, consilier la un Cabinet parlamentar din Arad și editorialist la cotidianul **Informația Aradului**. În 1993 înființează Fundația „Ioan Slavici” din Arad, Editura Fundației „Ioan Slavici” și revista de cultură **Relief**. Apariții editoriale: ● Debut poetic în volumul colectiv **Patria din noi**, Arad, 1969 ● **Orizonturi mioritice transilvane**, Arad, 1980 ● **Un spectacol pentru o mie de ani** (interviuri cu 30 de sculptori în Tabăra de sculptură de la Căsoaia), Arad, 1981 ● **Cântec pentru mâine** (o antologie literară cu 101 scriitori și autori arădeni), Arad, 1983 ● **Dialoguri cu Ioan Alexandru. Poetul și Revoluția**, Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 1993 ● **Dialoguri la frontieră** (publicistică), Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 1995 ● **Puterea libertății** (interviuri), Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 1995 ● **Conștiința ca datorie** (dialoguri), Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 1996 ● **Politică și cultură la frontiera de vest** (dialoguri cu personalități culturale și politice), Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 1998 ● **Templul memoriei. Ștefan Aug. Doinaș în dialog cu Emil Șimăndan**, Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 1998 ● **Călătorie prin veac. Gabriel Țepelea în dialog cu Emil Șimăndan** (Cuvânt înainte de acad. Augustin Buzura), Ed. „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 1999 ● **Întrebătorul din Agora – Zece ani de la Revoluția Română din Decembrie 1989 de la Arad**, Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 1999 ● **Călătorie prin veac. Gabriel Țepelea în dialog cu Emil Șimăndan** (Cuvânt înainte de acad. Augustin Buzura), Ediția a II-a, Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2000 ● **Eminescu, destin conștiință. Viorel Gheorghită în dialog cu Emil Șimăndan** (Cuvânt înainte de Ștefan Aug. Doinaș), Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2000 ● **Dialoguri cu Ioan Alexandru** (Colecția Alternativă, Ed. „Dacia” Cluj-Napoca, 2001 ● **Întrebătorul din Agora. În amintirea Eroilor Martiri ai revoluției din 1989 de la Arad, vol. II**, Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2003 ● **Întoarcerea acasă. Ștefan Aug. Doinaș în dialog cu Emil Șimăndan** (Cuvânt înainte de Ion Pop), Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2003 ● **Evoluția și tipologia presei arădene: 1833 – 2002** (coautor și coordonator), Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2006 ● **Vocația multiculturală a presei arădene 1833 – 2002** (coautor și coordonator) - sub egida Bibliotecii Județene „A.D.Xenopol” din Arad, 2006 ● **Întrebătorul din Agora. Revoluția Română din Decembrie '89 de la Arad** (Ediția a 2-a, revizuită și adăugită), Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2008 ● **Trecerea timpului** (versuri), Ed. Fundației „Ioan Slavici” Arad, 2009 ● **Musafir în secolul 21** (meta-poeme), Ed. „Gutenberg Univers”, Arad, 2009 ● **Victoria la Arad – 1989**, ediția I, Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2009 și ediția a II-a, revizuită și adăugită, Ed. „Gutenberg Univers”, Arad, 2009 ● **Revoluția Română în Banat** (coautor), Ed. SITECH, Craiova, 2009 ● **Decembrie însângerat. În amintirea Eroilor Martiri și răniților de la Arad**, Ed. „Gutenberg Univers”, Arad, 2009 ● **Întrebătorul din Agora. Revoluția Română din Decembrie 1989 de la Arad** (ediția a 3-a, revizuită și adăugită), Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2009 ●

Lucrarea de față reprezintă o amplă cercetare reportericească legată de evenimentele dramatice din timpul Revoluției Române din Decembrie 1989 în municipiul Arad – oraș care a fost a doua reședință de județ din România, după Timișoara, ce s-a ridicat să manifesteze împotriva dictaturii ceaușiste. Aici au fost împușcați 19 tineri nevinovați pentru motivul că au manifestat împotriva dictaturii lui Nicolae Ceaușescu și au fost grav rănite alte 38 de persoane nevinovate. Întreaga carte se constituie ca o impresionantă investigație, scriitoricească, a unui reporter frenetic dintr-un mare oraș din vestul Transilvaniei și României.

COMPLEXUL MUZEAL ARAD  
FUNDAȚIA "IOAN SLAVICI" ARAD

**Emil Șimăndan**

**ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA**

\*\*\*

**REVOLUȚIA  
ROMÂNĂ DIN  
DECEMBRIE '89  
DE LA ARAD**

ediția a 3-a revizuită și adăugită



Editura Fundației  
"IOAN SLAVICI"  
Arad-2009

Autorul mulțumește pentru sprijinul financiar acordat:

- **CONSILIULUI JUDEȚEAN ARAD**
- **COMPLEXULUI MUZEAL ARAD**
- **FUNDAȚIEI "IOAN SLAVICI" ARAD**
  
- Coperta: Ș. CAIUS
- Fotografii de: FLORIN HORNOIU, MARCEL CANCIU, VIRGIL JIREGHIE
- Cuprinsul în limba engleză: MIHNEA V. ȘIMĂNDAN
- COLECȚIA: "ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA"

## Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

**ȘIMĂNDAN, EMIL**

**Întrebătorul din Agora.Revoluția Română din Decembrie 1989 de la Arad / Emil Șimăndan. - Ed. a 3-a, rev. - Arad : Editura Fundației Culturale "Ioan Slavici", 2009**

Bibliogr.

ISBN 978-973-8093-52-2

94(498 Arad)"1989.12"

© Copyright 2009

**Editura Fundației Culturale  
"IOAN SLAVICI" Arad**

Piața Caius Iacob, Nr.20, Bl.N, Sc.B, Ap.15

310310-ARAD, ROMANIA

Tel./Fax: +0040-57-233014

E-Mail: [fundatia.ioanslavici@gmail.com](mailto:fundatia.ioanslavici@gmail.com)

**ISBN: 9 7 8 - 9 7 3 - 8 0 9 3 - 5 2 - 2**

**Dedic această carte locuitorilor orașului Arad, în semn de respect pentru demnitatea și curajul cu care au înfruntat una dintre cele mai crâncene dictaturi totalitariste. Prin ieșirea arădenilor în stradă, orașul lor, Aradul, a devenit, în dimineața zilei de 21 decembrie '89, prima mare reședință de județ din România care a răspuns chemării timișorenilor "Azi în Timișoara, mâine în toată țara!" într-o impresionantă solidaritate națională, anticomunistă.**

**AUTORUL**

---

*Toate mărturiile, confesiunile și relatările "personajelor" acestei cărți aparțin în exclusivitate revoluționarilor arădeni și personalităților intervievate de reporterul-scriitor, ele fiind transcrise comprehensiv în paginile acestui inedit și masiv volum, ca o felie integrantă a Revoluției Române din Decembrie 1989.*

Fotografie de  
**MARCEL CANCIU**



*Arădenii cer demisia lui Ceușescu și a structurilor  
ceaușiste locale! (21-22 decembrie '89)*



## CUVÂNT CĂTRE CITITOR

La douăzeci de ani de la consumarea lor, evenimentele petrecute în decembrie 1989 conservă un număr însemnat de necunoscute. Acestea se constituie ca întrebări sfâșietoare la nivelul destinului individuale.

Istoricul, participant la evenimente sau doar contemporan cu ele, încearcă, în virtutea unei tradiții de peste două milenii, să se ridice deasupra lor, urmărind să le descrie semnificația dintr-o perspectivă mai largă, cea a evoluției societății umane.

Astfel, istoricul Liviu Maior, referindu-se la problematica revoluțiilor în istorie, remarca, într-un studiu publicat în 1999 (*Revista Agora* 1) că „a existat și, probabil, va exista încă mulți ani de aici înainte, o tentație a istoricilor sau politologilor, a politicianilor și ziariștilor de a compara marile revoluții de la 1789, 1848 sau 1989, cruciale pentru destinul european și nu numai. În cazul fiecăreia dintre ele, contextul politic, cultural și istoric a imprimat particularități dar și similitudini generale de dinamică ce particularizează revoluția în șirul de evenimente istorice care duc la schimbări fundamentale în istoria unei țări sau chiar a civilizației umane”.

Distinsul profesor apreciază că istoria României – cea reală și nu cea fabricată – a cunoscut două revoluții care s-au desfășurat la mai bine de un secol depărtare una de alta. Destinul lor a fost marcat de diferențe specifice dar și de asemănări determinate de apartenența la același concept istoric, caracterizat de nevoia demantelării sistemului social-politic anacronic, frână în calea evoluției naturale a societății românești.

Ideile propuse de Revoluția de la 1848 sunt cele ale naționalismului și ale liberalismului democratic, reluate la 1918.

Momentul 1989 reprezintă o nouă afirmare fundamentală a ideii democratice și naționale. Dorința de libertate – invocată prioritar, în decembrie 1989, de către toți manifestanții – a implicat distrugerea societății ordinii dictatoriale, devenind ideea de forță, care a mobilizat energiile românilor și a condus la victorie.

Aparent, ceea ce s-a întâmplat în decembrie 1989 în România se înscrie, cel puțin formal, drept ceva atipic în șirul evenimentelor din acest an revoluționar. Dar iată că, investigațiile lui Emil Șimăndan reușesc să contureze o cale de abordare nouă, contextuală a lucrurilor. Combinând eficient metodele interviului cu cele ale cercetării de arhivă, autorul ajunge, fără a putea răspunde la toate întrebările de detaliu, la esența istorică a evenimentelor.

# EMIL ȘIMĂNDAN

---

Larga participare populară scoate evenimentele din România de sub incidența loviturii de stat. Precum precizează autorul prezentului volum, în momentul în care Nicolae Ceaușescu alegea fuga cu elicopterul de pe sediul C.C. al P.C.R., era contestat, în stradă, de peste un milion de cetățeni în trei orașe din țară: București, Timișoara și Arad. Starea generală de spirit a făcut ca impulsul pornit din cele trei epicentre să genereze o reacție manifestă la nivel național. Ori, precum constată Emil Șimăndan, amploarea protestului popular l-a eliminat din scenă pe dictator.

Jurnalistul, scriitorul, cercetătorul istoriei noastre recente și, nu în ultimul rând, participantul direct la evenimentele istorice din Arad, din decembrie 1989, Emil Șimăndan, reușește, după 20 de ani de la acel decembrie fierbinte, să rămână consecvent cu sine însuși. Autorul acestui impresionant volum, și-a formulat un țel în viață pe care l-a împlinit exemplar: să adune toate datele disponibile despre o nouă „oră astrală” a arădenilor care a fost decembrie 1989. N-a fost prima și, sper, să nu fie ultima.

Și mai trebuie spus ceva. Muzeul arădean continuă să-și asume activ depozitarea memoriei colective a comunității pe care o reprezintă. Referitor la Revoluția din 1989, am deschis, în 2004, o expoziție unică în țară și am constituit un fond documentar, cuprinzând peste 1.000 de piese care nu vor lăsa generațiile viitoare să uite că arădenii au reușit să se ridice la înălțimea unuia din marile momente ale istoriei naționale.

Arad, 10 noiembrie 2009

**Dr. PETER HÜGEL,**  
director,  
**Complexul Muzeal Arad**

# ARAD - REPERE ISTORICE ȘI CONTEMPORANE

În dimineața zilei de 21 decembrie 1989 Aradul a fost prima mare reședință de județ din România care a răspuns chemării timișorenilor „Azi în Timișoara, mâine în toată țara!” într-o impresionantă solidaritate națională anticeaușistă. Această solidaritate pe care o privim astăzi în perspectiva timpului, nu a fost întâmplătoare. Între cele două mari municipii din vestul Transilvaniei și României s-au stabilit, de-a lungul istoriei, solide și permanente relații economice, culturale și administrative favorizate de capriciile vremurilor, iar la un moment dat și de faptul că timp de 12 ani, între anii 1956 și 1968, Aradul a fost „coborât” de către puterea comunistă a deceniului al șaselea la minusculul rang de raion, fiind integrat administrativ în cadrul Regiunii Timișoara. Acest lucru, în planul mentalităților, a dus la o apropiere firească între locuitorii celor două mari orașe, în spiritul toleranței și respectului interetnic, dar mai ales în planul pregătirii și modelării profesionale a celor mai noi generații de tineri în cadrul învățământului superior timișorean. Într-o cercetare sociologică de la sfârșitul secolului al XX-lea, un inginer arădean îmi atrăgea atenția că 60 la sută dintre intelectualii arădeni s-au format în cadrul facultăților Universității și Politehnicii din Timișoara, 30 la sută în inima Ardealului, la Cluj, și numai 10 la sută peste Carpați, la București și în câteva universități mai mici din țară! Așadar, și din această perspectivă, în planul formării intelectualității tehnice și umaniste arădene influența Timișoarei a fost (și a rămas) incontestabilă, împlinindu-se benefic cu celelalte influențe amintite, peste care s-a cimentat spiritul propriu arădean, ca un probator „tolerant, poliglot și civilizată” – ca să citez un venerabil intelectual arădean, pe criticul și istoricul de artă Horia Medeleanu. [1]

Cercetând comparativ „istoriile” Aradului, care de-a lungul timpului au fost mereu povestite și repovestite cu nuanțele epocilor la care s-au raportat și în funcție de succesiunea puterilor teritorial-administrative, economico-sociale și cultural-spirituale cărora Aradul a fost „arondat” în vâlmășugul vremurilor, există o sumă de constante edificatoare care nu pot fi mistificate. Este unanim recunoscută de toată inteligența locală care s-a ocupat de istoria „Orașului născut între ape” (am citat același istoric de mai sus), că Aradul „coboară” într-un mileniu întreg de istorie Central – Europeană. Primele atestări documentare referitoare la zona Aradului datează din anul 1028, când acesta este menționat în contextul luptelor purtate de populația autohtonă împotriva Regatului feudal maghiar. Iar în ceea ce privește orașul Arad, prima atestare documentară – în opinia celor mai mulți istorici locali – datează din anii 1080 – 1090 și apare într-un document editat la Buda de regele Ludovic I, în anul 1347. Se impune însă să amintim că înaintea acestui document, orașul este amintit în Cronica Pictată de la Viena, datată 1131. Iar pe răbojul cronologiilor istorice ale începutului secolului al XIII-lea, timpul istoric marchează pentru zona Aradului constituirea Comitatelor Arad și Zarand, care aveau teritoriul înglobat administrativ în sistemul Statului feudal maghiar.

Începând cu mijlocul secolului al XVI-lea, cu anul 1551, Aradul trece într-un alt timp istoric, este ocupat de turci și a fost inclus în Pașalâcul Timișoara. Turcii construiesc o Cetate pe malul drept al Mureșului, în apropierea actualului Pod – Traian. Victoriile lui Mihai Viteazul împotriva turcilor întrerup însă stăpânirea otomană între anii 1595 – 1602, după care Aradul va rămâne sub ocupația Înaltei Porți până în 1687.

După eșecul asediului turcilor asupra Vienei (1683), trupele Imperiale desfășoară o amplă și sistematică ofensivă spre răsărit, cucerind, între 1687 – 1691 și părțile arădene de nord de Mureș. Pacea de la Karlowitz (1699) stabilește granița între Imperiile Habsburgic și cel Otoman pe Mureș, fiind aduși grăniceri sârbi cu scopul de a întări paza acestei zone. În urma campaniei victorioase a lui Eugeniu de Savoya (1716 – are loc cucerirea Timișoarei), consfințește instaurarea stăpânirii habsburgice în Banat.

Odată cu desființarea regimentelor grănicerești (1750 – 1752) „povestea” Aradului intră într-un nou timp istoric, întrucât se construiește un nou Comitat al Aradului. Așa se face că în vremea domniei Mariei Tereza (1740 – 1780), Aradul ajunge unul din înfloritoarele orașe ale Imperiului. Se cunoaște că la un moment dat – prin ridicarea unei Cetăți noi (1763 – 1783) – s-a pus problema mutării Aradului în Câmpia Zimandului, pentru a crea spațiu de manevră trupelor stabilite în Cetate, lucru care însă nu s-a mai întâmplat.

Dezvoltarea economică a Aradului îi aduce orașului, în anul 1834, acordarea rangului de Oraș Liber Regesc. Pe firul istoriei, în timpul Revoluției de la 1848 – 1849, Cetatea Aradului a jucat un rol important în înfrângerea forțelor revoluționare de către cele Imperiale habsburgice, aici fiind executați cei 13 generali ai armatei revoluționare maghiare, care au astăzi, în Parcul Reconcilierii din Arad, un Monument al Libertății, iar pandant cu acesta s-a ridicat un Arc de Triumf - în amintirea revoluționarilor români de la 1848.

La începutul secolului al XX-lea destinul Aradului se transformă în mod accelerat, acesta devine cel mai mare oraș din vestul Transilvaniei, cu o populație de 61.000 de locuitori, într-o epocă în care Clujul, capitala Ardealului, avea 63.000 de locuitori! În același timp Aradul devine și o adevărată metropolă industrială de prim rang, cu 25 de fabrici și 7 instituții de credit și economii! Încă din ultimul deceniu al secolului al XIX-lea în Arad se conturează o viitoare mare platformă industrială, astfel, în anul 1881, în apropierea Gării CFR, se construiesc Fabrica de Vagoane și Motoare „Johann Weitzer” și Atelierele Căi Ferate Arad – Cenad, iar în anul 1909 Fabrica de Automobile „Marta”, cărora se adaugă o mulțime de ateliere mici și mijlocii din sfera industriei ușoare (ce însumează ateliere textile, de prelucrare a pieilor etc), din industria lemnului (mobilă), ori din industria metalurgică (cu mici ateliere de turnătorie, de utilaje agricole, etc), la care se adaugă o frumoasă dezvoltare arhitectonică și urbanistică, care s-a configurat până astăzi.

În anii Primului Război Mondial, mișcarea națională a românilor din Imperiul Bicefal, austro-ungar, se intensifică. Întrucât era un oraș cu o configurație puternic românească, la 2 noiembrie 1918, Consiliul Național Român, înființat la Budapesta, în 30 octombrie, se transferă la Arad și preia de facto conducerea Transilvaniei până la Adunarea Plebiscitară de la 1 Decembrie 1918 care a avut loc la Alba Iulia.

Este un titlu de mândrie pentru Arad că Adunarea Plebiscitară de la Alba Iulia a fost pregătită la Arad, de către oamenii politici arădeni Ștefan Cicio Pop, Vasile Goldiș și Ioan Suci. Prin Consiliul Național Român Central, Aradul a trăit, timp de o lună, cel mai strălucit timp istoric din întreaga sa existență.

În perioada interbelică Aradul cunoaște o nouă ascensiune economică, devenind, din acest punct de vedere, cel de al patrulea oraș din România Mare și cel mai puternic centru economic din Transilvania, cu 142 de întreprinderi mari, mijlocii și mici, după cum ne-o dovedesc cifrele statistice de la Camera de Comerț a României. De asemenea în

perioada interbelică s-au deschis numeroase școli pentru pregătirea forței de muncă locală și zonală, constând în școli profesionale, tehnice și liceale!

După cel de al doilea Război Mondial, din păcate, soarta nu i-a mai surâs tot atât de favorabil ca și înainte, deși în primii ani de după război au existat semne și (acțiuni) promițătoare. Astfel, la câțiva ani după terminarea războiului, lângă marea Fabrică de vagoane din Arad se ridică prima mare Fabrică de strunguri din România, competitivă pe plan mondial, în vreme ce deputatul de Arad în M.A.N., Lucrețiu Pătrășcanu, a început să pună bazele unei mari instituții de învățământ superior la Arad, cerând în calitate de ministru al Justiției înființarea Universității de Vest, similară cu Universitățile din Cluj, Iași și București. Din nefericire pentru Arad arestarea și executarea criminală a lui Lucrețiu Pătrășcanu la ordinul lui Gheorghiu Dej a zădărnicit inițiativa deputatului de Arad. A venit apoi anul 1956, când, după revolta antisovietică de la Budapesta, același lider comunist din fruntea statului și partidului comunist, Gheorghiu Dej, care nu a iubit niciodată Aradul, a umilit și mai mult orașul, coborându-l la rangul de simplu raion, încorporând jumătate din teritoriul Regiunii Arad – Valea Mureșului – în Regiunea Timișoara, iar cealaltă jumătate – Valea Crișului Alb – în Regiunea Oradea, unde a rămas timp de 12 ani! Concomitent, cele două Facultăți existente în Arad, de Mecanică și de Medicină Veterinară, au fost mutate la Timișoara! Toate aceste nedreptăți – pe care le-am reținut încă din tinerețe – au avut repercursiuni negative, incalculabile, pentru învățământul superior arădean, dar și pentru întreaga viață economico-socială, instituțională și cultural-artistică arădeană, inclusiv în sfera dezvoltării edilitare și urbanistice a Orașului de pe Mureș.

A venit anul 1968, care a însemnat o debordantă descătușare și dezvoltare a spiritului arădean, prin reînființarea județului Arad, în urma noii reîmpărțiri teritorial-administrative a țării. Prin reînființarea județelor, Aradul a recăpătat rangul de capitală de județ și primește înapoi teritoriile istorice de pe Valea Mureșului și Valea Crișului Alb, încât populația județului ajunge din nou la 500.000 de locuitori, dintre care 210.000 trăiau în municipiul Arad. Iar pentru satisfacerea nevoilor crescânde de locuințe, în numai două decenii, municipiul Arad s-a îmbogăți cu peste 40.000 de noi apartamente, realizate în cartierele (și cvartalele) „Aurel Vlaicu”, „Micalaca”, „Podgoria”, Calea Romanilor, Faleza Sud, Banu Mărăcine și într-o serie de alte mini-zone de locuințe cum sunt cele din Grădiște ori Gara Aradul Nou. Evident, s-a construit enorm de mult, poate uneori nu chiar la nivelul exigențelor tuturor locuitorilor Aradului, dar, incontestabil, noile cartiere au dat o altă personalitate cosmopolitului oraș, despre al cărui bulevard central – conservat cu multă grijă până în zilele noastre - marele nostru istoric Nicolae Iorga a afirmat că este vrednic de orice capitală europeană, asemănându-l cu Ringul Vienei!

Pe acest bulevard, în inima marelui oraș, cu peste 210.000 de locuitori în 1989, s-a desfășurat Revoluția din Decembrie de la Arad. Aici au manifestat împotriva dictaturii ceaușiste zeci de mii de arădeni încă din dimineața zilei de 21 decembrie, în frunte cu Întreprinderea de Orologerie căreia i s-au alăturat de la început câteva mii de muncitori de pe platformă industrială a municipiului, încât Aradul a devenind, în acea dimineață, cea de-a doua mare capitală de județ, după Timișoara, care s-a sculat împotriva dictaturii ceaușiste.

În decembrie 1989 Aradul era prin excelență un puternic oraș muncitoresc. Din cei peste 104.000 de muncitori ai județului, circa 70.000 lucrau în fabricile, combinatele și întreprinderile metalurgice, textile, de mecanică fină, mobilă, alimentare și chimice din municipiul Arad. Iar un procent de circa 15 la sută din cei peste 70.000 de muncitori ai Arad erau navetiști, oameni care locuiau în comunele și orașele apropiate de capitala de județ. Acești navetiști, la Pecica și Sântana, la Vinga și Curtici, la Nădlac, la Șiria și Lipova, la Chișineu Criș, ori în celelalte localități limitrofe Aradului au dus cu ei mesajul muncitorilor din Arad, ieșiți în stradă într-o impresionantă solidaritate anticeaușistă, extinzând flacăra revoluției în întreg județul. Toți acești muncitorii navetiști, a doua zi, în 22 decembrie, la



primele ore ale dimineții, când au sosit cu trenurile în Arad, nu s-au mai dus la lucru în fabrici, ei s-au deplasat direct în piața din fața fostului Comitet județean de partid și s-au alăturat celor care au rămas peste noapte în piață, apărând ca forțele de represiune ceaușiste să nu poată ocupa spațiul cucerit în 21 decembrie de revoluționari!

În momentul în care Nicolae Ceaușescu împreună cu soția sa Elena Ceaușescu, au fugit cu elicopterul de pe sediul fostului C.C. al P.C.R. din București, în piața centrală a Aradului, în fața Palatului Administrativ manifestau împotriva acestuia peste 100.000 de arădeni, români, maghiari, germani și alte etnii, majoritatea fiind muncitori și angajați ai fabricilor și întreprinderilor Orașului de pe Mureș!

Trec zilnic pe bulevardul central al Aradului. Aici se află grupate marile edificii publice ale orașului, Palatul Administrativ - cu Primăria, Prefectura și Consiliul județean - , Banca Națională, Palatul Cenad, sediile centrale ale Universităților „Aurel Vlaicu” și „Vasile Goldiș”, biserici, hoteluri, teatrul, redacțiile ziarelor locale, alte clădiri administrative și bancare, precum și principală zonă comercială a orașului. Într-un asemenea cadru, impozant urban, în piața centrală, flancată de clădiri monumentale în stilurile Secession Central-European și Eclectic, muncitorii Aradului au manifestat în șalopetele cu care au ieșit din fabrici, cu brațele și piepturile goale, în mod pașnic în fața forțelor de represiune ceaușiste, care își etalau întreaga tehnică de luptă din UM Cetate, TAB-urile și blindatele, și care ar fi putut – dacă nu exista înțelepciunea liderilor manifestațiilor de a îndepărta provocatorii ce s-au infiltrat în rândurile armatei - să genereze o baie de sânge în Arad!

Memoria colectivă din Decembrie 1989 a pieții din fața Palatului Administrativ – care poartă astăzi numele de Piața Revoluției - a devenit în ultimii ani, în fiecare decembrie, în zilele de 21 și 22, locul sacru în care Aradul își comemorează cei 24 de Eroi Martiri. Aici, în prezența oficialităților orașului și județului, revoluționarii și rudele celor omorâți de gloanțele ucigașe ale celor care au deschis focul, se adună într-un ceremonial comemorativ și religios, evocând trecutul și prezentul, morții și pe cei vii, care au contribuit la eliberarea României de apăsarea dictaturii ceaușiste. Prin aceste ceremonii comemorative, în fiecare decembrie, Fundația Revoluției din Decembrie 1989 de la Arad, ne oferă un autentic exercițiu identitar. Prezența familiilor celor uciși în decembrie 1989, a răniților și supraviețuitorilor, reușește să dea un aspect emoțional comemorărilor, în vreme ce participarea oficialităților locale, a oamenilor politici responsabili de importanța acelui moment istoric – care a fost cu certitudine cel mai important eveniment al generației mele, născute după cel de al Doilea Război Mondial – o notă (și o ținută) oficială manifestărilor din fiecare an.

Am subliniat pe scurt aceste sensibile repere istorice și contemporane ale Orașului de pe Mureș, ca o predoslovie la curajul, demnitatea și unitatea manifestată de toți locuitorii Aradului în decembrie 1989, indiferent de naționalitate și de confesiune religioasă, fapte pe care le voi evoca în această carte prin ochiul „Întrebătorului din Agora”, al ziaristului care cu „minuția unui pictor restaurator a încercat să refacă, centimetru cu centimetru fresca vitejiei și dăruirii de sine a luptătorilor arădeni din decembrie 1989” – ca să-l citez pe un atent (și competent) cronicar din Capitală, care a scris despre cărțile mele dedicate Revoluției din Decembrie '89 din orașul Arad.

**Arad, 8 august 2008**

**AUTORUL**

# REPERE CRONOLOGICE

## 1. REPERE CRONOLOGICE NAȚIONALE

**23 noiembrie 1989** – tentativă de demonstrație anti-ceaușistă a muncitorilor din schimbul de dimineață de la Uzinele Mecanice Timișoara, zădărnicită de Securitate

**14 decembrie 1989** – tentativă de organizare a unei manifestații anti-ceaușiste la Iași; zădărnicită de forțele de represiune

**15 decembrie 1989** – prima manifestație pașnică la Timișoara: zeci de credincioși se adună pentru a împiedica evacuarea pastorului reformat Laszlo Tokes

**16 decembrie 1989** – manifestații de masă în centrul Timișoarei; primele ciocniri cu forțele de ordine; arestări masive

**17 decembrie 1989** – ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., care aprobă represiunea; represiune violentă în Timișoara; zeci de morți și sute de arestați

**18 decembrie 1989** – Nicolae Ceaușescu pleacă pentru o vizită de 3 zile în Iran

**18 – 19 decembrie 1989** – continuă represiunea la Timișoara; declanșarea mai multor greve în întreprinderile din Timișoara

**20 decembrie 1989** – coloane de manifestații ocupă centrul orașului Timișoara; trupele încep să fraternizeze cu mulțimea; practic, din 20 decembrie Timișoara era oraș liber

**20 decembrie 1989, ora 13** – constituirea Frontului Democrat Român în Opera din Timișoara și un Comitet Cetățenesc în clădirea Consiliului județean; redactarea primelor liste cu revendicări, care sunt înaintate primului-ministru Constantin Dăscălescu, sosit la Timișoara; pe baza acestor liste, în seara zilei de 20 decembrie este elaborată Proclamația F.D.R., primul program al Revoluției Române; Proclamația a fost citită mulțimii în Piața Operei în 21 decembrie 1989, la ora 9

**20 decembrie 1989, după-amiaza și seara** – manifestațiile se extind și în alte localități din județul Timiș: Lugoj, Jimbolia, Sânicolaul Mare, Deta.

# EMIL ȘIMĂNDAN

---

**20 decembrie 1989, ora 19** – reîntors din Iran, Nicolae Ceaușescu condamnă public manifestațiile și ia măsuri în vederea intensificării represiunii; se proclamă starea de necesitate în județul Timiș; ordin de a se trimite gărzile patriotice din mai multe județe pentru reprimarea revoluției de la Timișoara; declanșarea unui val de mitinguri pentru condamnarea mișcărilor revoluționare

**21 decembrie 1989, la Arad, la ora 7,39** - ies primii muncitori de la Întreprinderea de Orologerie Industrială în stradă, care pornesc într-o manifestație pașnică spre centrul orașului. Acestora se alătură pe traseu câteva sute de muncitori de la întreprinderile: Strungul, Vagoane, CFR, Tricoul roșu și numeroși cetățeni aflați pe stradă. La intersecția bulevardului Republicii cu strada Cloșca sunt întâmpinați cu primele focuri de armă trase în aer de către militari din U.M.Cetate 01380 din Arad. La început manifestații îngenunchiază, apoi se ridică și depășesc cu mult curaj primul baraj al armatei, fără incidente, până în piața centrală a orașului din fața fostului sediu al Comitetului județean Arad al P.C.R. Manifestații se opresc pe aliniamentul primei linii de tramvai, dinspre Banca Națională, în fața TAB-urilor armatei, militarilor cu arme și baionete în poziție de luptă, în spatele cărora erau luptători din Gărzile Patriotice, iar dincolo de Palatul Administrativ, erau milițeni, trupele de securitate, pompieri și 28 de blindate (TAB-uri).

**21 decembrie 1989, ora 9** – primele manifestații la Sibiu

**21 decembrie 1989, ora 9** – încep mișcărilor de protest în întreprinderile din Târgu Mureș

**21 decembrie 1989, ora 11** – muncitorii de la Întreprinderea Mecanic din Cugir declanșează o manifestație anticeaușistă

**21 decembrie 1989, ora 11,30** – muncitorii de la ICA Ghimbav declanșează o manifestație și se îndreaptă spre centrul Brașovului

**21 decembrie 1989, înainte de ora 12** – o parte dintre membrii Gărzilor Patriotice trimise la Timișoara fraternizează cu revoluționarii; în cursul zilei o mare parte dintre aceștia pornesc cu trenurile spre casă, ducând vestea victoriei revoluției la Timișoara

**21 decembrie 1989, ora 12** – în București începe mitingul comandat de Nicolae Ceaușescu în susținerea politicii sale; către 12,30 participanții la miting îl huiduie pe Nicolae Ceaușescu, iar transmisiunea Radio și TV este temporar întreruptă; moment psihologic cheie în extinderea Revoluției

**21 decembrie 1989, ora 13** – încep manifestațiile la Cluj; represiune violentă după ora 15

**21 decembrie 1989, după-amiaza și seara** – manifestații în centrul Bucureștilor; ciocniri sporadice cu forțele de represiune; represiune deosebit de violentă în timpul nopții de 21 spre 22 decembrie, când se înlătură baricada din fața hotelului Intercontinental și au loc numeroase arestări

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

**21 decembrie 1989, după-amiaza** – manifestații la Târgu Mureș, Reșița, Făgăraș etc.

**21 decembrie 1989, spre seară, la Arad** – manifestații din fața fostului sediu al Comitetului județean de partid, în piață, alcătuiesc un Comitet de revoluție și Filiala din Arad a Frontului Democrat Român (format din 14 persoane) după modelul constituit în 20 decembrie în Opera din Timișoara

**22 decembrie 1989, ora 7** – coloane de muncitori din marile întreprinderi bucureștene încep manifestații spre centrul capitalei

**22 decembrie 1989, ora 9,30** – sinuciderea generalului Vasile Milea, ministrul Apărării

**22 decembrie 1989, ora 10,40** – generalul Victor Stănculescu dă ordin de retragere unităților militare dislocate în București

**22 decembrie 1989, ora 10,45** – la radio și la televiziune se transmite un comunicat despre sinuciderea „trădătorului” Milea și instaurarea stării de necesitate pe întregul teritoriu al R.S.R.

**22 decembrie, ora 11 – 12** – Piața Palatului este ocupată de revoluționari

**22 decembrie 1989, ora 12, 06** – Nicolae și Elena Ceaușescu părăsesc clădirea Comitetului Central al P.C.R. cu elicopterul

**22 decembrie 1989, ora 13** – posturile naționale de radio și televiziune transmit căderea regimului Ceaușescu și victoria Revoluției

**22 decembrie, după-amiaza** – în toată țara are loc răsturnarea puterii de stat și preluarea ei de către comitete de revoluționari

**22 decembrie 1989, ora 14,50** – Nicolae și Elena Ceaușescu sunt arestați

**22 decembrie 1989, ora 18,20** – primele împușcături în Piața Palatului; încep luptele cu „teroriștii”

**22 decembrie 1989, ora 23** – Ion Iliescu citește la posturile naționale de radio și televiziune Proclamația Consiliului Frontului Salvării Naționale, care anunță încetarea regimului comunist, preluarea puterii de stat și trecerea la un regim democratic, pluripartidist

**25 decembrie 1989** – procesul și executarea lui Nicolae Ceaușescu

**27 decembrie 1989** – prima ședință a Consiliului F.S.N.; numirea guvernului condus de Petre Roman. [2]

(Din revista „Caietele Revoluției”, Nr. 5(7) 2006, editată de Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989)

## 2. ORELE REVOLUȚIEI LA ARAD

**16 decembrie 1989, seara** – cadrele militare au fost alertate și chemate în cazărmi

**16 decembrie 1989, orele 23** – La Inspectoratul Județean M.I. s-a primit „Situația 2”, adică intrarea efectivelor în stare alertă

**17 decembrie 1989, dimineața** – s-a primit indicativul „Radu cel Frumos”, adică alarmă de luptă parțială

**17 decembrie 1989** – la ordinul primit de la Ministerul Apărării Naționale, o parte din efectivele UM 01380 Cetate Arad, cu transportoare blindate, s-au deplasat la Timișoara, în frunte cu comandantul garnizoanei Marcu Dumitru, și s-a pus la dispoziția Diviziei 18 Mc. Timișoara. În Arad au fost lăsate unele efective pentru a apăra, la nevoie, Aeroportul. Din județul Arad au mai plecat la Timișoara pompieri militari, efective de miliție trimise pentru asigurarea ordinii în unități agricole din județul Timiș și unul din cele două plutoane de trupe de securitate-miliție aflate la Arad.

**17 decembrie 1989, orele 20** – la Inspectoratul Județean M.I. s-a ordonat „alarmă de luptă”. Au fost alarmate Gărzile Patriotice.

**17 decembrie, după ședința CPEX** – la ordinul lui Nicolae Ceaușescu au fost „închise” granițele, majoritatea turiștilor au fost returnați de la graniță

**19 decembrie 1989** – a sosit la Arad, de la Timișoara, secretarul cu propaganda al C.C. al P.C.R., Ilie Matei, iar în data de 21 decembrie a sosit și un alt secretar al C.C. al P.C.R., Radu Constantin, care răspundea de Ministerul de Interne, deci de miliție și securitate

**20 decembrie 1989, dimineața** - s-a constituit Comandamentul Județean de cooperare, din care au făcut parte: primul secretar și secretarul cu probleme organizatorice ai Comitetului județean de partid (Elena Pugna și Nicolae Angheloiu), șeful Garnizoanei militare (Mr. Dumitru Marcu), șeful Inspectoratului județean M.I (col. Sălceanu), șeful Miliției Județene (Mr. Mihai Cioflică) și șeful de Stat major al Gărzilor Patriotice (lt.col. Liviu Stranski). De asemenea au fost coopțați cei doi secretai ai C.C.al P.C.R. care au sosit la Arad (Ilie Matei și Radu Constantin)

**20 decembrie 1989, orele 11** – sosește la Arad de la Timișoara g-ral lt. Ilie Ceaușescu, adjunct al M.Ap.N. și șeful Consiliului Superior al Armatei. La Aeroport este întâmpinat de Elena Pugna și comandantii unităților militare din județ. La UM 01380 din Cetate, g-ral lt. Ilie Ceaușescu susține o expunere în care afirmă că ungurii



## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

au pătruns în țară, că vor să cucerească Ardealul, și că la Timișoara cadavre de militari plutesc pe râul Bega (!?)

**20 decembrie 1989, orele 13** – g-ral lt. Ilie Ceaușescu părăsește Aradul , îndreptându-se spre Oradea, apoi la Cluj

**20 decembrie 1989** – sosește în gara din Aradul Nou un tren cu luptători din Gărzile Patriotice din județul Vâlcea, înarmați cu bastoane de lemn, pentru a acționa, la Timișoara, împotriva „bandelor de huligani și mercenari străini”. Delegația formată din tinere cadre de ofițeri, din comandamentul local al G.P., trimisă să-i întâmpine în gară, nu i-a lăsat să coboare în Arad (trebuiau să fie cazați în UM Cetate), încât trenul cu luptătorii din Vâlcea a plecat la Vinga, iar de aici, după ce a staționat 2 ore, a plecat la orele 14 spre Timișoara, unde a fost direcționat înapoi, spre județul din care a venit

**20 decembrie 1989** – sub imboldul exemplului dat de Timișoara încă din după-amiaza zilei grupuri de tineri arădeni au manifestat, tăcut, în piețe și pe străzi

**21 decembrie 1989, orele 04** – au sosit de la Timișoara efectivele dislocate de UM Cetate 01380 (circa 300 militari și 21 de TAB-uri)

**21 decembrie 1989, ora 7, 39** – ies primii muncitori de la Întreprinderea de Orologerie Industrială în stradă, care pomesc într-o manifestație pașnică spre centrul orașului. Aceștia se alătură pe traseu câteva sute de muncitori de la întreprinderile: Strungul, Vagoane, CFR, Tricoul roșu și numeroși cetățeni aflați pe stradă

**21 decembrie 1989, după ieșirea din fabrică a muncitorilor de la IOI din** – s-a pus în aplicare planul de cooperare întocmit în ziua de 20 decembrie 1989. Astfel, o parte din forțele aparținând M.Ap.N.-ului s-au deplasat la obiectivele stabilite cu o zi mai înainte. În prima etapă, la formarea dispozitivului de apărare în jurul județenei de partid, participă 99 de militari de la UM Cetate și 151 militari de la UM din Gai. Apoi au fost trimiși din UM 01380 încă 400 militari și 21 TAB-uri, și un detașament format din 106 militari din UM01191 Arad.

**21 decembrie 1989, orele 10** - manifestații ce se îndreptau spre Comitetul județean de partid, la intersecția b-ului Republicii cu strada Cloșca au fost întâmpinați cu focuri de armă trase în aer de către militari de la U.M.Cetate 01380 Arad. La început manifestații au îngenunchiat, apoi au trecut de primul baraj al armatei, deplasându-se, fără incidente, până în piața centrală a orașului în fața fostului sediu al Comitetului județean Arad al P.C.R.

Manifestații s-au oprit pe aliniamentul primei linii de tramvai, dinspre Banca Națională, în fața TAB-urilor, militarilor cu arme și baionete în poziție de luptă, care aveau în spate luptători din Gărzile Patriotice, iar dincolo de Palatul Administrativ, milițeni, trupe de securitate, pompieri și, după sosirea militarilor de la Școala de ofițeri în rezervă din Radna - Lipova, forțele din fața manifestațiilor totalizează la 28 de blindate (TAB-uri), în vreme ce manifestații strigau lozinci anticeaușiste

**21 decembrie 1989, ora 10** - liderii manifestațiilor – Onofrei Dănilă, Mircea Crișan, Dima Traian, Jiva Maria, Timar Traia și alții cu banderole la braț – au reușit să mențină ordinea și să evite orice acțiune de violență.

**21 decembrie 1989, ora 10,30** – a apărut actorul Valentin Voicilă de la Teatrul de stat din Arad, care a devenit foarte repede conducătorul revoluționarilor. Se striga: „Timișoara – Timișoara”, „Jos cismarul”, „Ceaușescu cine ești – un escroc din Scornicești”, „Armata e cu noi” „Ceaușescu judecat pentru sângele vărsat” și altele

**21 decembrie 1989, ora 12,30** – secretarii Comitetului județean de partid au coborât în piață pentru a încerca un dialog cu manifestații. Dar lumea cerea prezența primului secretar, Elena Pugna. Aceasta a coborât și ea, a anunțat majorarea salariilor și a alocației pentru copii – adică măsurile promise de Ceaușescu la mitingul de la București. Huiduită și fluierată, Elena Pugna s-a retras rapid în sediul Comitetului județean de partid.

**21 decembrie 1989, orele 13** – cu aprobarea Comandamentului Infanteriei și Tancurilor, pentru dispozitivul de la Arad, au sosit încă 850 militari și 7 TAB-uri din UM 01191 Lipova, iar la ora 14, cu aprobarea Marii Unități din Oradea, vine de la UM din Ineu un detașament de 107 militari.

**21 decembrie 1989, spre seară, în piață** - manifestații din fața clădirii Fostului comitet județean de partid alcătuiesc un Comitet de revoluție și Filiala din Arad a Frontului Democrat Român (format din 14 persoane), după modelul constituit în 20 decembrie în Opera din Timișoara

**21 decembrie, seara** - au fost convocați (la Comitetul de partid de la UTA) directorii din principalele întreprinderi arădene, cărora li s-a ordonat să nu mai permită în dimineața zilei următoare ieșirea salariaților din întreprinderi, iar Gărzile Patriotice să fie dotate cu cele 5-6000 de bâte pregătite (strungite) la Combinatul de Prelucrare a Lemnului, pentru împrăștierea manifestațiilor, din ordinele Elenei Pugna și Nicolae Angheloiu. De asemenea s-a propus imobilizarea liderilor manifestațiilor, motiv pentru care au fost aduse în sediul județenei de partid și niște lanțuri. În timpul nopții numărul manifestațiilor a scăzut simțitor (la circa 80 de persoane). Ilie Matei și mr. Eugen Bădălan au insistat din nou – dar fără succes – ca armata să-i împrășteie pe manifestații. Ilie Matei, în curtea interioară a sediului instruia efectivele MI cum să procedeze dacă cei din armată ar permite demonstrațiilor să intre în sediu, „să-i împungă cu baionetele de la arme”, să lupte cu mult curaj precum luptau plăieșii lui Ștefan cel Mare!"

**22 decembrie, dimineața** – s-au adunat în piață zeci de mii de oameni. S-a instalat o stație de amplificare pentru liderii manifestațiilor. Aceștia, rând pe rând se adresau mulțimii, se clamau lozinci și se rosteau rugăciuni. Înainte de fuga dictatorului Ceaușescu, numărul manifestațiilor era de peste o sută de mii de arădeni

**22 decembrie 1989, orele 14** - a început retragerea TAB-urilor și soldaților din piață și împrejurimile sediului Consiliului județean

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

**22 decembrie 1989, orele 14,30** – după retragerea armatei din sediul administrativ, la balconul Primăriei s-a instalat o stație de amplificare, de unde Valentin Voicilă a declarat Aradul oraș liber, a făcut din nou apel la calm și ordine, a apelat la sportivi (luptători, boxeri) să vină în clădire pentru a organiza paza și protecția noilor conducători

**22 decembrie 1989, ora 15** – s-a anunțat de la balconul Primăriei, la cererea populației, schimbarea denumirii celor două cotidiene de presă din Arad: „Flacăra roșie” a devenit „Adevărul”, iar „Voros lobogo” a devenit „Jelen”.

**22 decembrie 1989, în cursul după-amezii** – s-a format un nou organism, care a preluat conducerea administrativă a orașului și județului Arad. Pe lângă cei 14 de pe lista primului Comitet al Frontului Democratic Român, format în 21 decembrie 1989, au fost cooptați în noul organ reprezentanți din întreprinderi și instituții, inclusiv militari. Valentin Voicilă a fost ales președinte, iar Onofrei Dănilă și Mircea Crișan vicepreședinți.

**22 decembrie 1989, orele 21** – aterizează pe Aeroportul din Arad cursa Timișoara – Arad – Bucureștu, un BAC – 111, în care se aflau printre cei 29 de pasageri pentru București și generalii Nuță și Mihalea, generali care au condus din partea MI represiunea de la Timișoara. De asemenea se aflau 5 oameni de la redacția de televiziune a armatei (emisiunea „Pentru Patrie”) și șeful Procuraturii Militare, adjunctul Procurorului General, g-ral Diaconescu, însoțit de doi arabi: un doctorand și un student. Pasagerii au fost cazați la hotelul „Parc”, iar echipajul avionului la hotelul „Astoria”. Planează și astăzi un mare mister în legătură cu rolul pe care l-ar fi avut cei doi generali, Nuță și Mihalea, în declanșarea diversiunii cu „teroriștii” în Arad! Pulverizarea - deasupra unei unități militare de lângă Alba Iulia – a elicopterului în care se aflau cei doi generali, arestați la Deva, a înmormântat definitiv posibilitatea anchetării acestora în legătură cu misiunile lor de la Arad!

**22 decembrie, orele 22,30** – începe diversiunea cu „teroriștii” și la Arad. Este momentul care marchează cea de-a doua parte a Revoluției de la Arad, când începe perioada ei violentă. Dacă între 21 și 22 decembrie Revoluția în orașul Arad a avut un caracter nonviolent, o putem caracteriza ca „o revoluție de catifea”, după această dată, până în 25 decembrie 1989, când a fost judecat și executat, la Târgoviște, Nicolae și Elena Ceaușescu, Aradul a avut parte, din păcate, de o „revoluție de sânge”. În perioada la care ne referim, în urma acțiunilor de foc desfășurate de forțele armate din zonă au rezultat: 19 persoane decedate, din care 7 civili, 8 persoane M.Ap.N. și 3 persoane M.I. și un cetățean maghiar. Totodată au fost rănite 38 de persoane din care 22 civili, 14 persoane M.Ap.N. și 2 persoane M.I. iar în orașul Lipova a fost rănită o persoană. [3]

**Despre toate aceste lucruri veți putea afla parcurgând paginile acestei cărți unice privind un moment deosebit de dramatic din istoria recentă a Orașului de pe Mureș!**



*Scriitorul Cornel Marandiuc a aruncat în stradă, din librăria de pe str. Eminescu, cărțile lui Nicolae Ceaușescu*

# **16-20 DECEMBRIE '89**

## **Generalul locotenent Ilie Ceaușescu face o instruire propagandistică la Arad**

**Col. CIOCÎLTEU STAN** (fost șef de secție la M.Ap.N.): *20 decembrie 1989.* În jurul orei 9,30, generalul-locotenent Ilie Ceaușescu, pe atunci adjunct al ministrului apărării naționale, aflat în misiune la Timișoara, solicită, în cadrul unei convorbiri telefonice cu ministrul apărării naționale, generalului Vasile Milea să-i aprobe un elicopter pentru a-și continua seria de instruiri politico-patriotice în garnizoanele Arad, Oradea și Cluj, despre felul cum trebuie să acționeze comandanții unităților militare și secretarii de partid în conformitate cu parola "RADU CEL FRUMOS". Ministrul Apărării Naționale nu i-a aprobat elicopterul solicitat, astfel că generalul-locotenent Ilie Ceaușescu a fost nevoit să se deplaseze cu un avion militar.

Prima instruire era programată la Arad, orașul cel mai apropiat de Timișoara, unde fuseseră semnalate încă din zilele de 17-19 decembrie o serie de manifestări "ProTimișoara". Potrivit ordinului generalului-maior Ștefan Gușe, șeful marelui Stat Major, care se afla în acele zile în fruntea unei grupe lărgite de ofițeri superiori la Comandamentul Diviziei 18 Mecanizate din Timișoara, generalul-locotenent Ilie Ceaușescu a fost însoțit, până la Arad, de locțiitorul comandantului Diviziei Mecanizate din Oradea, maiorul Eugen Bădălan, care avea atunci în subordine Regimentul mecanizat de la Arad. Conform col. Ciocîlteu Stan, fost șef de secție la M.Ap.N., care l-a însoțit pe generalul-locotenent Ilie Ceaușescu în garnizoanele Timișoara, Arad, Oradea și Cluj, în avion, acesta a avut o discuție cu maiorul Eugen Bădălan, discuție care, în principial, a constat "în întrebări de cunoaștere a acestuia". Maiorul Eugen Bădălan era șef de Stat Major al Diviziei Mecanizate din Oradea și fusese "rotit" cu câțva timp în urmă de la Iași la Oradea, iar omologul acestuia, din Oradea, fiind "rotit" la Iași. [4]

## **"Ilie Ceaușescu afirmă, în fața ofițerilor arădeni, că la Timișoara plutesc cadavre de militari pe Bega!"**

**HOSSZU ZOLTAN** (Fost senator de Arad până în anul 1996, membru al Comisiei de Cercetare a Evenimentelor din Decembrie '89): "În 20 decembrie sosește în Arad, venind din Timișoara, pe la orele 11.00, generalul lt. Ilie Ceaușescu, șeful Consiliului Politic Superior al Armatei. La aeroport este întâmpinat de Elena Pugna, prim-secretară a Comitetului județean de partid Arad, și comandanții unităților militare din județ. La U.M. Cetate Ilie Ceaușescu susține o expunere în care afirmă că ungurii au pătruns în țară, că la Timișoara cadavre de militari plutesc pe Bega, că mișună agenturile străine și a



prezentat un document de la o ambasadă din care ar rezulta că ungarilor vor să cucerească Ardealul. Pe la orele 13.00 Ilie Ceaușescu zboară mai departe cu avionul la Oradea, lăsând comandanții nelămuriți și amplificând incertitudinea și deruta provocată de alarma de luptă, ofițerii arădeni știind bine că la graniță este pace și liniște (nu s-a semnalat nici un incident), iar la Timișoara demonstrează populația orașului și nu "agenturile"! [5]

## La miliție se identifică parola "garoafele" pentru morții Timișoarei!

**Col. MIHAIL CIOFLICĂ** (Fost comandant al Miliției județului Arad, iar după Revoluția din decembrie '89, comandant al Poliției județului Arad): În zilele premergătoare revoluției eram bine informat asupra celor ce se întâmplau în țările estice ale sistemului socialist din Europa. Urmăream cu o deosebită atenție evenimentele din Polonia, care începuseră de fapt cu un deceniu în urmă, prin sindicatul "Solidaritatea", după care au urmat Ungaria, Cehoslovacia, Republica Democrată Germană cu dărâmarea Zidului Berlinului, pe urmă a venit rândul Bulgariei și era firesc să vină și rândul României. Despre România aflam o serie de lucruri de la postul de radio Europa Liberă, dar și din alte surse pe care eu le consideram bine informate. România devenise în cele din urmă o adevărată insulă închisă în sistemul țărilor socialiste și trebuia să-i vină și ei, în curând, rândul să schimbe ceva. Urmăream cu foarte mare atenție informațiile care curgeau despre țara noastră, în special, cum am amintit, de la postul de radio Europa Liberă. De asemenea am reușit să citesc între timp și cartea lui Pacepa - "Orizonturi roșii" și mi-am dat seama că sfârșitul sistemului socialist din Europa este foarte aproape. Se mințea prea mult, de fiecare dată când se cereau diferite cifre, pe plan statistic, acestea erau umflate la Comitetul județean de partid foarte mult, ca să convină cuplului dictatorial.

**Rep.:** *Pe linie de M.I., dădeți și dvs. statistici măsluite?*

**Col. M.C.:** Noi încercăm să prezentăm cât mai aproape de realitate starea de spirit a cetățenilor, supărarea lor pentru că lipsea căldura, curentul electric, dar aceste adevăruri nu plăceau organelor județene, secretariatului Comitetului județean de partid, mai ales pentru motivul că noi le prezentăm în scris, erau mult mai mulțumiți dacă informațiile noastre se mărgineau doar la cele verbale. Din păcate alții hotărâu ce informații puteau să ajungă la cabinetul 1 sau la cabinetul 2.

**Rep.:** *Ce ne puteți spune despre perioada premergătoare ieșirii arădenilor în stradă?*

**Col. M.C.:** În data de 17 decembrie am fost alarmați, chemați de acasă la Inspectorat, unde am aflat că la Timișoara se întâmplă ceva foarte grav. Prin sursele noastre de informare, respectiv stație-emisie-recepție și prin telefon am aflat că la Timișoara s-au adunat câteva sute de cetățeni, apoi de ordinul miilor, mai precis două-trei mii în jurul locuinței pastorului Tökes Laszlo, pastor despre care atunci am auzit pentru prima dată. Cetățenii care s-au adunat în jurul locuinței acestuia se împotriveau ca pastorul să fie evacuat din oraș. Între timp la Comitetul județean de partid s-a convocat o teleconferință, la care a fost invitat să participe șeful Inspectoratului județean M.I., colonelul Sălceanu. Când s-a întors la Inspectorat, acesta a adunat întreg efectivul din subordine (miliție și securitate) pentru a ne comunica că la locuința pastorului Tökes Laszlo din Timișoara cetățenii refuză să dea voie să se execute o hotărâre judecătorească de evacuare a pastorului și că în situația aceasta sunt manifestări de tulburare a liniștii publice. De asemenea, inspectorul șef ne-a declarat că după situația creată, comandantul suprem, respectiv Ceaușescu, a dat ordin să se tragă! "Așadar - ne-a precizat acesta - fiți atenți, la Timișoara trebuie să se tragă!" Eu am rămas încremenit. Pe mine m-a deranjat foarte mult acest ordin.

**Rep.:** *Ați înțeles bine, "comandantul suprem a dat ordinul să se tragă"?*

**Col. M.C.:** Nouă așa ni s-a transmis, că a dat ordin să se tragă!

**Rep.:** În 17 decembrie?

**Col. M.C.:** Da, în 17 decembrie!

**Rep.:** Ce ați făcut în continuare?

**Col. M.C.:** Am revenit fiecare la locurile noastre, în birouri, după care am dat un ordin, fără să știe șeful Inspectoratului județean M.I., către toate posturile de miliție din județul Arad: "Nimeni nu folosește muniție, indiferent ce tulburări vor avea în următoarele zile!"

**Rep.:** De unde știați că vor avea loc tulburări?

**Col. M.C.:** Pentru că așa ni s-a prezentat că vor avea loc tulburări!

**Rep.:** Ați semnat ordinul pe care l-ați dat posturilor de miliție, fără să știe șeful Inspectoratului județean M.I.?

**Col. M.C.:** Evident, l-am semnat și precizam foarte clar să nu se folosească armament sub nici o formă, armamentul se închide în fișete.

**Rep.:** Prin acest ordin, practic, comandantul miliției județului Arad a intrat în "opoziție" cu puterea oficială?

**Col. M.C.:** Exact, am intrat în opoziție prin mentalitatea și concepția mea în legătură cu armamentul, adică de nefolosire a acestuia.

**Rep.:** Șeful Inspectoratului județean M.I. avea posibilitatea să afle de nesupunerea dumneavoastră în această chestiune?

**Col. M.C.:** Avea posibilitatea, dar probabil că nu s-a gândit să mă controleze, ori dacă a aflat nu mi-a spus nimic! Mai doresc să completez aici că după informarea pe care ne-a prezentat-o șeful Inspectoratului, a urmat și o informare făcută de colonelul Rășină, șeful securității județului, care s-a referit la situația pastorului Tökes, despre care securitatea știa mai multe lucruri decât noi cei de la miliție, că trebuia "transplantat" într-un alt județ. Din momentul respectiv eu nu am mai plecat acasă decât pentru câteva ore, tot restul timpului m-am aflat la birou, iar noaptea dormeam pe scaunele din biroul meu. Aveam lângă mine o stație de emisie-recepție, cu ajutorul căreia ascultam ce se întâmpla la Timișoara.

**Rep.:** Ce ați aflat prin stație de la Timișoara?

**Col. M.C.:** Totul era codificat, auzeam D1; D2; D3 - deci "dispozitivul 1 ; 2 ; 3" și așa mai departe, care trebuiau să transporte "garoafe". Curând mi-am dat seama că, de fapt, "garoafele" erau morții Timișoarei! Toate aceste informații m-au îngrozit.

## Timișoara urma să fie blocată și asediată

**Col. (r) MIHAIL CIOFLICĂ:** Faza următoare a fost că șefii mei veniți de la Timișoara la Arad mi-au dat ordin să blocăm circulația spre Timișoara, să deviem traficul spre Valea Mureșului, întrucât Timișoara urma să fie blocată și asediată!

**Rep.:** Când ați primit asemenea ordine?

**Col. M.C.:** În data de 18 decembrie, când a descins la Timișoara Ion Coman, împreună cu o întregă trupă de generali. Vreau să vă spun că în 18 decembrie cunoșteam nu numai prin telefon de la colegii mei din Timișoara, dar și de la unele persoane care au reușit să vină din Timișoara la Arad, că situația este foarte gravă, lumea a ieșit în stradă și a început să strige "Jos Ceaușescu!" Tot în zilele respective, de 17 sau 18 decembrie, subordonații de la circulație mi-au raportat că spre Timișoara se îndreaptă foarte multe autoturisme LADA, cu sovietici! Nu pot să vă spun exact de unde veneau, dinspre graniță, ori dinspre Oradea? Cert este că autoturismele veneau în grupuri de câte trei-patru, maximum cinci mașini! Imediat mi-am dat seama că Timișoara a devenit un punct de mare interes pentru străini și așteptam să văd care va fi deznodământul!

**Rep.:** Ați deviat acele autoturisme de care pomeniți?

**Col. M.C.:** Fiind autoturisme străine, nu le-am deviat, aveam în permanență un

comportament respectuos față de străini, deci agenții mei de circulație nu prea interveneau în asemenea situație! În acele zile, la postul de radio Europa Liberă se transmiteau tot felul de știri despre revolta de la Timișoara, după care s-a spus la un moment dat că se trage și în Arad. După asemenea zvonuri, o serie de colegi de la Oradea, Satu Mare, Alba Iulia, apoi șeful Inspectoratului de la Harghita-Covasna m-au sunat la telefon întrebându-mă despre situația de la Arad. Tuturor le comunicam că la Arad nu se trage și că nu vom trage în oameni!

## Gărzile patriotice se pregătesc "de luptă"

**Cpt. MIHAI IOLU** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): În ziua în care s-au declanșat evenimentele de la Timișoara eram acasă. La ora șase și jumătate, dimineața, a venit acasă la mine o cunoaștință, care mi-a spus: "Domnule Iolu, la Timișoara este foarte grav!". Bineînțeles, când vine cineva la tine la o oră atât de matinală și îți spune asemenea cuvinte, te crispezi!

**Rep.: Ce funcție aveau în decembrie 1989?**

**Cpt. M.I.:** Eram ofițer activ în statul major al gărzilor patriotice din Arad.

**Rep.: Ce ați făcut după ce ați aflat că la Timișoara se întâmplă ceva grav?**

**Cpt. M.I.:** Întrucât aveam în permanență ofițer de serviciu la gărzi, am dat telefon colegului care era de serviciu și i-am spus: "Măi Mircea, dă un telefon la Timișoara și încercă să afli ce se întâmplă acolo, deoarece a venit cineva la mine și mi-a spus că în Timișoara sunt morți și răniți, e tâmbălău mare, s-au spart vitrine! Încearcă să afli dacă este adevărat."

Șeful meu direct nu se afla în oraș, iar la comanda gărzilor era col. Jelecuteanu. Mai târziu, când l-am sunat din nou pe colegul de serviciu, acesta mi-a spus că la Timișoara nu se recunoaște nimic! Pe la ora treisprezece și jumătate ne-a făcut o vizită vecina Ciucu, care ne repetă, alarmată, că "este bai mare la Timișoara!". Am întrebat-o: "Unde se află soțul tău, Florin? ".Doamna Ciucu mi-a răspuns cu următoarele cuvinte: "A fost chemat la serviciu și apoi dus la Timișoara!". "E clar, i-am spus eu, înseamnă că e nasol!".

Începusem să devin din ce în ce mai neliniștit. Apoi, în jurul orei optsprezece, mă sună colonelul Jelecuteanu: "Hai la sediu, știi ce este?" I-am răspuns: "Da, știi ce este, dacă trebuie, dacă arde, mergem să servim patria!". M-am echipat pentru alarmă și m-am deplasat la sediu. La ora nouăsprezece a început ședința Comitetului județean de partid, care era condusă de secretarul cu probleme organizatorice, Nicolae Angheloiu. Prima secretară, Elena Pugna, nu se afla în sală. Cei de la Statul Major al gărzilor patriotice, împreună cu col. Stranski, eram prezenți alături de toți cei convocați. Am primit misiunea să ne organizăm pentru a executa paza și apărarea sediilor Comitetului județean și municipal de partid și al Consiliului popular județean, deci perimetrul Consiliului. Dispuneam de două plutoane de luptători, care, în caz de necesitate, trebuiau să acționeze.

Prima dată a luat cuvântul secretarul Angheloiu. Ce s-a discutat la acea ședință se poate vedea din procesul verbal, există toate documentele care s-au discutat în acea zi.

**Rep.: Unde se află documentele la care vă referiți?**

**Cpt. M.I.:** La arhivă, care este intactă.

**Rep.: Ce ați făcut după ședință?**

**Cpt. M.I.:** Am primit ordin de la dl. col. Stranski să mă deplasez la întreprinderea de vagoane, de unde să-mi iau plutonul și să-l aduc la sediul

Comitetului județean de partid.

**Rep.:** *Cât era ora?*

**Cpt. M.I.:** Era între orele 22 și 23.

**Rep.:** *Deci v-ați deplasat la IVA.*

**Cpt. M.I.:** Am primit imediat o mașină, cu care m-am deplasat la Întreprinderea de vagoane, unde am luat legătura cu domnul director Gavra. Acesta mi-a luat mai întâi numele, pe care l-a notat într-un caiet, după care m-a întrebat din partea cui vin? Eu i-am răspuns că vin din partea tovarășului secretar cu probleme organizatorice Angheloiu și că am nevoie de 35 de oameni pentru a executa paza și apărarea sediului Comitetului județean de partid. De la director am plecat apoi la magazie. Peste mine au apărut secretarul cu propaganda al Comitetului municipal de partid și un activist de la secția organizatorică, aflat în subordinea secretarului Angheloiu. Între timp mi-am dat seama că voi putea aduna cu destul de multă greutate un număr de 35 de luptători, întrucât mulți erau învoiți, se apropia sărbătoarea Crăciunului, erau plecați din întreprindere, pe la țară, la tăiatul porcilor, ori te miri pe unde umblau pentru aprovizionare de sărbători! Cu toate greutatele întâmpinate, la ora 23,30 aveam deja adunați 32 de oameni, după care am mai reușit să adun și trei rezerve, cu tabel nominal. De asemenea am ridicat armamentul, dar fără să fim dotați cu muniție. Schimbul meu era cpt. Șofron, care avea și el un pluton de gârzi tot de la IVA. Celelalte două plutoane proveneau de la IMUA și de ele răspundeau ofițerii Man și Roduș.

**Rep.:** *Din cele spuse de dvs., am înțeles că au fost mobilizate, patru plutoane de luptători.*

**Cpt. M.I.:** Exact, patru plutoane, pe trei schimburi a câte 12 ore fiecare.

**Rep.:** *După terminarea schimbului, ce făceau oamenii?*

**Cpt. M.I.:** Erau liberi să meargă acasă. Între timp a venit de la București, pe linie de gârzi patriotice, un colonel, cred că îl chema Tache, care ne-a chemat la el, să facem schema pazei clădirii împreună cu col Stranski.

**Rep.:** *În momentul respectiv cunoșteați situația exactă de la Timișoara?*

**Cpt. M.I.:** Nu știam exact nici ce s-a întâmplat în Timișoara și nici ceea ce urmează să se întâmple în scurt timp la Arad și pentru ce ni se cere să facem urgent schema pazei și apărării Consiliului. Dezinformarea era fantastică. Era o harababură extraordinară în sediu. Cu toate acestea am reușit să ne ținem oamenii în mână. Cunoșteam toți luptătorii de la gărzile patriotice, cunoșteam comandanții lor, ne cunoșteam foarte bine între noi. Nu am avut divergențe, nu am avut discuții la început cu nimeni. Apoi, în cursul zilei de marți, am fost surprinși mai tare, când ni s-a cerut ca împreună cu dl. col. Stranski să executăm o schiță în așa fel încât fiecare luptător să se afle la câte un geam al clădirii Consiliului, comunicându-ni-se că vom avea legături cu miliția și cu securitatea.

**Rep.:** *În ce dată era?*

**Cpt. M.I.:** Era în dimineața zilei de 21 decembrie. Ne aflam deja cu toții în fața clădirii, împreună cu doamna Doina Vasilescu, care era secretar cu probleme agricole, când am văzut cum intră în sediu securiștii, după care aceștia s-au răspândit pretutindeni în clădire. Deci au apărut în sediu o mulțime de oameni pe care noi nu-i cunoșteam, motiv pentru care cei mai mulți dintre noi am început să ne facem socotelile, să ne aranjăm problemele.

**Rep.:** *Să revenim la schița pe care ați realizat-o.*

**Cpt. M.I.:** Schița de apărare a Consiliului am realizat-o la cererea comandamentului județean, în fruntea căruia se afla Elena Pugna. Prima discuție am avut-o cu col. Stranski: "Tovarășe colonel, eu nu voi executa tragere dacă mi se

ordonă s-o fac! Oamenii pe care-i am în subordine nu vor deschide focul asupra celor care vor veni aici din orași!". Acesta mi-a replicat: "Nu este ordinul meu, este ordinul tovarășului Nicolae Ceaușescu, pe care ni l-a transmis tovarășa prim-secretar Pugna!"

**Rep.:** *Ați primit vreun ordin scris în acest sens?*

**Cpt. M.I.:** Nu exista nici un ordin scris, cel puțin eu nu l-am văzut! Ordinul era numai verbal! Apoi am schimbat paza. În ziua respectivă au fost tot felul de controale asupra noastră. Întrucât nu aveam televizoare la dispoziție, toți luptătorii năvăleau peste cele trei telefoniste de la centrală, unde exista un televizor, pentru a urmări buletinele de știri. De asemenea, din cabina telefonistelor puteam culege și o serie de alte informații, având în vedere că toată informația către Comandamentul județean trecea prin această centrală telefonică. Cunoșteam deja faptul că marți seara, în jurul orelor 20-21, la Timișoara armata a pactizat cu demonstrații. Pe parcurs a apărut un incident. La ora 19 și 30 de minute urma să intru în "pâine", cum se spune, în tura mea de pază, împreună cu maiorul Rozo, fiecare la comanda unui pluton de luptători. Mergând pe jos, la oameni, aceștia au simțit că se întâmplă ceva. De fapt toată lumea simțea că se va întâmpla ceva în curând și în Arad. Posturile de radio și de televiziune vecine, nu țineau la curent cu ceea ce se petrecea în Timișoara. În cadrul plutonului pe care-l comandam aveam ingineri transmisioniști, aveam mecanici, alte meserii, români, maghiari. Fiecare, pe "canalul" său de informații era la curent cu o sumedenie de lucruri. Dar, dezinformarea a început să circule și printre noi. Domnule, "vin!", "nu vin!", "sparg!", "distrug!" și așa mai departe. Între timp un luptător a început să asculte postul de radio Europa liberă. Dintr-o dată oamenii s-au împărțit în două, unii să ascultăm, alții să nu ascultăm postul respectiv, ajungând aproape la ceartă. A trebuit să-i liniștesc, căutând o altă frecvență. Am început să mă gândesc mai profund, că nu este bine că nu avem o imagine clară asupra evenimentelor de la Timișoara și, evident, din întreaga țară. Dar, pentru moment, nu aveam ce să fac!

## Un șef de Stat Major este pus pe gânduri de către generalii de la București

**Col. (r) NECULAE DIACONESCU** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): În decembrie 1989 eram șeful Statului Major al Școlii de Ofițeri în Rezervă de la Radna. Pe data de 5 decembrie, deci înainte de 6 decembrie, când e Sfântul Nicolae, ziua mea onomastică, am fost chemat la București, la generalul Hortopan. Școala noastră militară de la Radna-Lipova, nu se subordona Diviziei de la Oradea. Noi ne subordonam Comandamentului Trupelor de Uscat, de Infanterie și Tancuri, generalului Hortopan. Toate Școlile Militare se subordonau astfel. Deci, am fost chemat la generalul Hortopan, care, atunci când am intrat în biroul dumnealui, era îmbrăcat în haine civile. Eu mă gândeam că este vorba să mă promoveze comandantul Școlii de Ofițeri în Rezervă de la Bacău, cunoscând că sunt originar din Bacău și că doream să ajung cu familia acasă. Am avut această credință și pentru faptul că mi s-a spus, pentru prima dată, să fiu "la panto" și într-o ținută militară mai elegantă și să fiu atent, să nu mai gesticulez, să nu mai joc teatru. Deci, am conchis că este foarte clar, voi fi avansat comandant la Bacău! Repet, spre stupoarea mea, l-am întâlnit pe domnul general îmbrăcat civil și cu el în sală se mai aflau alți trei civili și un domn colonel care era îmbrăcat militar, care se numea Răduca. În afară de generalul Hortopan și de colonelul Răduca nu mai cunoșteam pe nimeni. Discuțiile

s-au purtat cu atâta abilitate și cu atâta perdea, încât eu eram ferm convins că dânsii vor să discute cu mine ca să vadă cultura mea, stăpânirea mea de sine, modul de comportament al meu. Apoi, la un moment dat generalul a spus că el se retrage și mă lasă cu dumnealor, că sunt un moldovean hotărât și așa mai departe, să aibă încredere în mine, că nu uită 1907! Cuvintele generalului au constituit pentru mine stupoare, cum să nu uit răscoala din 1907? Persoanele respective nu s-au recomandat cine sunt și nici generalul când am intrat în sală nu mi le-a recomandat. După plecarea generalului au început să mă întrebe de unde sunt, la care eu le-am răspuns că sunt din comuna Măcieș, județul Bacău. Unul, mai șmecheros - cred să fi fost de vreo 45 de ani, ceilalți doi erau mai în vârstă, n-am aflat nici astăzi cine au fost, dar cred că au fost din Statul Major General, cunoșteau prea multe noțiuni de tactică și de strategie - m-a întrebat: "Cum sunteți al 16-lea copil născut viu?". I-am răspuns că da, sunt al șaisprezecelea copil, mama mea mai trăia încă atunci, a murit în anul 1990. Atunci, m-au întrebat: "Câți frați mai sunteți?" I-am spus că mai suntem șase, doi au murit, și că poate domnul general, să-i dea Dumnezeu sănătate, mă va ajuta să ajung și eu la Bacău! "Nu, noi avem nevoie de dumneata în altă parte!" Atunci m-am gândit la Statul Major General! Aș fi ajuns dintr-o dată cineva! Discuția a continuat însă spre o altă pistă decât ceea ce aș fi bănuț eu: "Dumneavoastră cunoașteți bine Lipova?" Zic "Da!". "Strungul, cam câți muncitori are?" "Cam 1100 de muncitori; se produc acolo următoarele lucruri și le-am enumerat, cât privește tehnica militară numai în caz de mobilizare!" Eu eram pregătit ca să intervin în caz de calamități, dar nici vorbă să știu de existența vreunui plan militar de intervenție asupra cuiva. Apoi m-au mai întrebat ce alte întreprinderi mai sunt în oraș și câți muncitori lucrează la fiecare unitate. Le-am spus de Secția de Vagoane, unde lucrau vreo 700 de muncitori, Cooperativa "Mureșul" cu vreo 200 și ceva muncitori." "Dar dumneavoastră câți sunteți în școală?" Din acea clipă am început un pic să mă joc cu ei, când mi-am dat seama că sunt probabil de la contrainformații sau, oricum, cu ceva misiuni speciale. Le-am spus câți sunt în Școală. Apoi m-au întrebat câte tancuri sunt, ce tehnică militară mai avem. De aici înainte am început să răspund la toate întrebările cu mai multă precauție. În continuare mă întreabă: "V-ați gândit vreodată ce puteți să realizați la nivelul orașului Lipova, să zicem că aceștia ies ca nebunii în stradă?" "Asemenea discuție am purtat la 6 decembrie 1989! Le-am răspuns mai departe că este imposibilă ipoteza pe care au pus-o, întrucât, în primul rând Lipova este un oraș mic, în al doilea rând marea majoritate a cetățenilor sunt mulțumiți cum o duc, câștigă destul de bine, fabricile și secțiile lor prosperă, cunoșteam bine situația din oraș. Niciodată nu a fost pâinea pe cartelă la Lipova. De asemenea se putea găsi salam, ulei și celelalte alimente de bază pentru populație. Apoi am fost întrebat dacă cunosc bine Aradul? Le-am spus că nu îl cunosc suficient de bine, sfârșitul de săptămână mi-l petrec cu familia mai mult la Lipova și nu prea merg la Arad. Apoi m-au întrebat dacă cunosc Timișoara? De data aceasta le-am răspuns că acest oraș îl cunosc mai bine, întrucât am stat un an de zile în Timișoara, în anul 1971-1972, dar că de atunci nu am mai fost în Timișoara. Atunci mi-au spus: "la să vă faceți mai mult timp și să vă mai duceți în Timișoara, pe Calea Lipovei, pe Calea Girocului!" Pe urmă mi-am dat seama că inițial eu am fost planificat să merg la Timișoara, dar că între timp a ieșit pe 21 decembrie Aradul și nu am mai fost trimis la Timișoara! Dar am fost pregătit, mi s-a dat alarmă în noaptea de 21, să plec la Timișoara! Concluzia subtilă de la acea întâlnire de la București, unde am fost chemat pe data de 5 decembrie, a fost aceea că "să cunoașteți bine totul, pentru că niște elemente destabilizatoare, intenționează să ajungă la acțiuni necugetate; știți ce s-a întâmplat în Polonia, știți ce s-a întâmplat în cutare și cutare țară vecină?". Am rămas foarte încurcat, deoarece în vreme ce eu am sperat la o avansare, să ajung

comandantul Școlii de Ofițeri în Rezervă din Bacău, mi se ține un discurs plin de subtilități, care să mă pună pe gânduri!

**Rep.:** *După această introducere interesantă privind unele pregătiri făcute la nivelul conducerii Armatei, în ce acțiuni ați fost dirijat, după izbucnirea revoluției la Timișoara?*

**Col. N.D.:** Imediat după ce m-am întors de la București, cred că pe data de 7 decembrie, generalul Hortopan a dat un ordin să se controleze garda din trei în trei ore de către comandant, șef de stat major și de către secretarul de partid. De asemenea se sistează orice problemă de plecare a cadrelor în concediu de odihnă. Impresia mea era că cei de la Statul Major General știau deja că urmează să se întâmple ceva, că se pregătește ceva. În data de 16 decembrie am primit primele informații de la elevii care au fost în permisiu, acasă la Timișoara, și s-au întors în școală. Erau studenți care au reușit la facultate, dar nu puteau s-o înceapă decât după ce făceau armata de nouă luni de zile. Au fost încorporați în luna septembrie, iar acum aveau deja o vechime de trei luni, deci au început să primească permisiu. Nu am acordat prea mare importanță, pentru că noi eram programați să plecăm într-o aplicație. Pe data de 17 decembrie, un elev care tocmai se întorsese de acasă de la Timișoara și a rămas să facă curățenie pe sectoare, mi-a spus: "Tovarășe maior, în Timișoara este necaz mare, au fost făcute arestări în Piața Maria, unde s-a strâns foarte multă lume în jurul locuinței pastorului Tökes. După aceste informații succinte, care aduceam mai mult cu zvonuri decât cu certitudini, iată că intrăm în fondul problemei. Mai întâi am primit de la București, de la generalul Hortopan, indicativul de alarmare. Apoi a apărut ordinul "Radu cel Frumos". Acest ordin presupunea luarea unor măsuri de alarmare și echipare, dar nu luai muniția de război! După două-trei ore a venit ordinul "Ștefan cel Mare", care înseamnă pregătire pentru război cu întreaga tehnică de luptă. Comandantul Școlii de la Lipova, mr. Preda Ion, era, de asemenea, un om deosebit, el a fost numit aici după ce i s-a desființat Școala unde a funcționat înainte. Într-un fel, aproape toate cadrele de conducere din cadrul Școlii de la Lipova erau împotriva lui Ceaușescu. (Ca o chestiune personală, deși eram împotriva lui Ceaușescu, ca om îmi pare rău că a fost omorât. Pe vremea lui era ordine și disciplină desăvârșită în armată, pe când acum este vraște!). Am primit acest ordin la comandant, care era un om calm, în vreme ce eu eram mai energic.

**Rep.:** *Pe ce dată a venit acest ordin?*

**Col. N.D.:** A venit pe data de 17 decembrie. Pe 16 decembrie am primit niște indicative pe linia întăririi pazei și de acest gen, privind sporirea vigilenței. Apoi, în 20 decembrie, comandantul Preda a fost chemat la Arad la o întâlnire cu Ilie Ceaușescu, care le-a prezentat o expunere.

## Un detașament din Arad pornește la Timișoara

**Rep.:** *Domnule colonel Ioan Micu, vă numărați printre ofițerii din Arad care au primit certificat de luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89 încă din anul 1990. Ce funcție ați avut, în decembrie 1989, în cadrul unității militare din care făceați parte?*

**Col. (r) IOAN MICU** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): În decembrie 1989 aveam gradul de maior și țineam locul șefului de stat major la Unitatea 01380 din Arad, cunoscută și sub denumirea U.M. Cetate. Spun, țineam locul, întrucât șeful de stat major era plecat într-o permisie. În data de 16 decembrie 1989 - era

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

Într-o zi de sâmbătă - am primit telefon de la maiorul Dumitru Marcu, care era atunci comandantul unității, ca să mă prezint pe la ora 22,00 în unitate. Primisem telefon de la ministrul Milea și, de asemenea, ne sunase și generalul Topliceanu, comandantul Armatei a IV-a, de la Cluj-Napoca, ca să venim la unitate, unde să ne pregătim pentru intervenții în caz de necesitate. În acest fel se proceda pentru o intervenție în caz de calamitate, dar și în cazul în care trebuia să intervenim la vreun obiectiv ce era atacat. Deci, m-am gândit inițial, nu poate fi vorba decât de un lucru obișnuit. Ordinul a fost să pregătim unitatea pentru intervenție, dar fără să chemăm cadrele prin agenți de legătură, să nu se producă panică ori agitație în oraș. Astfel, cadrele care aveau telefon le-am chemat în unitate, iar pe celelalte, care nu aveau telefon, nu le-am mai anunțat, rămânând pentru moment acasă.

Deci, în noaptea de 16 spre 17 decembrie am organizat unitatea din Arad pentru intervenție, fără să cunosc însă pentru ce fel de intervenție. În cursul dimineții s-a prezentat la poarta unității un cetățean din Timișoara care avea băiatul militar în unitatea noastră. Îl cunoșteam de mai mult timp. La poartă, acesta m-a întrebat: "Știți ce se întâmplă la Timișoara?". "Nu!". Atunci tatăl militarului mi-a relatat că timișorenii au ieșit în stradă și că lumea a început să strige împotriva lui Ceaușescu. "Am venit să mă interesez dacă băiatul meu nu este plecat din unitate pe undeva, întrucât în Timișoara soldații au fost scoși în stradă! E scandal mare. Militarii au defilat prin oraș cu drapele, iar unii dintre civili s-au legat de Drapelul de luptă al Unității din Timișoara! A ieșit cu scandal, pentru care lumea este foarte agitată în Timișoara." De la acel cetățean am aflat pentru prima dată că în Timișoara sunt demonstrații de stradă. După ce ne-am despărțit, am început să mai chem cadre în unitate, iar pe la ora 14,00 am primit indicativul "Alarmă de luptă". Totodată am primit ordinul ca să plecăm la Timișoara cu un detașament de valoarea unui batalion. Fiind obligat să respect ordinul pe care l-am primit, am luat toate măsurile ce se iau în asemenea condiții. Deci, am plecat cu detașamentul întocmai ca la o alarmă de luptă. Ceilalți urmau să vină ulterior.

**Rep.:** *Ce înseamnă "toate măsurile ce se iau în asemenea condiții"?*

**I.M.:** Am ieșit din cazarmă cu absolut cu tot ceea ce era dotat un asemenea detașament, cu cinsprezece transportoare blindate, cu toate stațiile de radio aferente, camioane, cu "salon" de Stat Major, inclusiv cu muniție.

**Rep.:** *Militarii erau imbarcați în autobuze?*

**I.M.:** Nu, în camioane și în transportoare blindate. La indicativul "Radu cel Frumos" unitatea mergea înainte până ce din urmă ne vor ajunge detașamentele formate din rezervești și așa mai departe, cum era fixat în cazul în care țara era atacată de un agresor din exterior. Când am ieșit din cazarmă, efectiv noi nu cunoșteam ce se întâmplă și ce trebuie să facem. Ni s-a spus că este atacată Timișoara, dar nimeni nu știa de către cine este atacată, doar faptul că trebuie să mergem acolo, în sprijinul Timișoarei. La scurt timp după ieșirea noastră din Cetate, ne-a ajuns din urmă o mașină ARO a unității, în care se afla un ofițer de legătură și care ne-a comunicat că s-a dat ordin de la Divizia din Oradea să încărcăm armamentul, militarii să fie cu armamentul încărcat. Eram deja în dreptul campingului din Subcetate. Am oprit detașamentul pe locul în care ne aflam în acel moment și am încercat să împărțim muniția, conform ordinului primit de la Oradea. Întrucât muniția se afla în lăzi, iar pe de altă parte ni se ordona să mergem cât mai repede la Timișoara, nu am reușit să dăm tuturor militarilor muniția ordonată, încărcatul tuturor benzilor de pe transportoare ar fi durat destul de mult. Astfel, din motivele arătate, nu am dus la îndeplinire ordinul primit decât parțial. Am dat la fiecare militar câte un încărcător cu muniție, după care am pornit înainte, să ieșim din Arad, cu direcția Timișoara.

**Rep.:** *Cine comanda detașamentul?*

**I.M.** La comanda detașamentului se afla maiorul Dumitru Marcu, care era atunci



comandantul unității, iar eu eram pe funcția de șef de Stat Major. În unitate a fost rechemat din permisie căpitanul Ioan Memetea, șeful Statului Major, care a rămas în Arad, la comanda unității.

**Rep.:** *Până la Timișoara v-ați mai oprit?*

**I.M.:** În momentul în care am ajuns la intersecția cu șoseaua care merge spre Băile Călacea am fost întâmpinați de ofițeri de la comandamentul Diviziei 18 Mecanizată, lt.col. Rogin Constantin și lt. col. Iancu, care ne-au explicat în câteva cuvinte ce se întâmplă în Timișoara, că a fost atacată unitatea și că se trage. Ei aparțineau de Armata a III-a de la Craiova, în timp ce noi aparținem de Armata a IV-a de la Cluj. Din acest motiv nu prea ne cunoșteam, fiecare participa la aplicații (sau la întâlnirile care se organizau) la Armata de care aparținea. Mai târziu am aflat că noi ar fi trebuit să mergem la Marea Unitate de Apărare Antiaeriană, pe care ar fi urmat să o apărăm, dar nu a fost să fie așa, cei de la Unitatea Mecanizată au luat-o înainte. În Timișoara se mai aflau Marea Unitate de Jandarmi și Marea Unitate de Grăniceri, care tocmai trecuse, cu puțin timp în urmă, în subordinea Ministerului de Interne. Deci, maiorul Dumitru Marcu a fost anunțat de către cei doi ofițeri care ne-au întâmpinat că va intra cu detașamentul din Arad în subordinea Diviziei 18 Mecanizată. Ca urmare a rămânerii în urmă a unor autovehicule din cadrul detașamentului, nu fuseseră mișcate de foarte mult timp din lipsă de carburanți, pentru care s-au împotmolit, maiorul Dumitru Marcu a hotărât să rămân eu la intrarea în Timișoara, lângă un "borcan" al unui milițian care dirija circulația și să aștept pe cei rămași în urmă, iar el, împreună cu C.I.-istul unității au trecut pe transportorul în care mă aflam eu. Pe mine m-au lăsat împreună cu maiorul Chiș, medicul unității, și cu șoferul mașinii, ca să așteptăm celelalte transportoare rămase în urmă. Am stat acolo mai bine de două ore. Între timp au apărut un colonel și un căpitan de la Divizia Antiaeriană, care m-au întrebat unde se află comandantul unității? Le-am răspuns că a plecat deja împreună cu o parte a detașamentului la Unitatea Mecanizată. Acești, oarecum intrigăți, mi-au răspuns: "Păi la noi trebuia să vină și nu la D.18 Mc.!" "Noi nu am primit ordin la cine să ne prezentăm, decât să venim la Timișoara!" - i-am răspuns eu, după care am continuat: "Dacă ei au fost primii care ne-au întâmpinat, fiind de ai noștri, de infanterie, s-au dus la D.18 Mc.!" Atunci cei doi ofițeri de la Divizia Antiaeriană ne-au ordonat să mergem cu ei. Întrucât eu nu cunoșteam Timișoara, am acceptat. Căpitanul care ne-a întâmpinat s-a urcat cu mine în ARO, după care ne-a dus la comandament. Acolo se afla generalul Gușe, colonelul Ionescu și încă o mulțime de ofițeri, pe care nu-i cunoșteam.

**Rep.:** *Generalul Stănculescu se afla împreună cu generalul Gușe?*

**I.M.:** Nu, nu se afla acolo, decât ofițeri din comandamentul Marii Unități, care mi-au fost prezentați, după care mi s-a ordonat să merg să-l caut pe maiorul Dumitru Marcu, căruia să-i comunic să se deplaseze, pe Calea Girocului.

**Rep.:** *Cât era ceasul?*

**I.M.:** Era în jurul orelor 23,00, dar nu știu exact minutele. Deoarece nu cunoșteam orașul am fost permanent cu acel căpitan care m-a întâmpinat la intrarea în Timișoara. Când am ajuns pe Calea Girocului era deja fum, ardea un transportor, noi nici nu am mai reușit să intrăm, deoarece strada era blocată. Între timp tehnica se despresurase, tancurile au plecat în unitate, după care ni s-a spus că o parte a detașamentului de la Arad se află în zona căminelor studențești. Deci, am pornit spre Complex. Ajungând în zonă nu i-am găsit, dar, între timp a apărut un transportor de al nostru cu zece soldați. Nu aveau muniție. Mi s-a dat ordin să iau un pluton de militari dintre cei care se aflau în fața Spitalului militar, lângă comandament. I-am luat și pe ei într-un camion (nu avea nimeni muniție, decât în ARO unde își uitase maiorul Marcu o pușcă mitralieră, cu 20 de cartușe), după care am plecat la Divizia Antiaeriană. Tocmai când am ajuns acolo se trăgea din sediul unității.

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

Erau mulți civili în zonă, fiecare se ascunsese pe unde putea, pe lângă clădiri. Acolo ni s-a comunicat că nu mai au nevoie de noi și am fost trimiși la Intreprinderea Textilă, pe partea stângă cum intri pe șoseaua dinspre Arad în Timișoara, unde am rămas practic până în data de 20 decembrie. Între timp au mai venit ceva militari de la Arad, am avut în subordine și 13 cadre, constituind un dispozitiv de pază al acestei unități economice împreună cu maiorul Chiș, medicul unității. Misiunea pe care am primit-o era să apărăm fabrica, să nu permitem nimănui să intre înăuntru cu intenția de a o distruge. Apoi, în data de 19 decembrie, la prânz, pe mine m-au trimis în Piața Maria, cu misiunea de a apăra casa pastorului Tökes, de a patrula și supraveghea zona între Piața Maria și Piața Ștefan Furtună. Astfel, la Intreprinderea Textilă a rămas maiorul Chiș, iar eu am trecut în Piața Maria, unde am rămas până pe 20 decembrie, perioadă în care nu s-a mai petrecut în această zonă nici un incident, cu absolut nimeni și nu s-a consumat nici un fel de muniție. Pastorul nu se mai afla în casă, el fusese evacuat, cred cu o zi sau două mai înainte. În jurul nostru era dezolant, toate magazinele erau sparte, se furaseră o serie de lucruri de prin ele. Pretutindeni pe unde am ajuns era deja spart. O parte din populație mai arunca din când în când după noi cu câte o sticlă incendiară. Mai pot să vă spun că în după-amiaza zilei de 18 decembrie, mă aflam dincolo de Bega, în zona Palatului Regionalei CFR, de unde am văzut cum s-a tras în zona Catedralei Ortodoxe, se vedeau trasoarele, se auzea zgomot, urlete, țipete.

**Rep.:** *Cine au fost cei care au tras?*

**I.M.:** Erau de la Timișoara. Oricum era groaznic, lumea ne privea cu ură, cu suspiciune, cu dușmănie pentru faptul că eram în uniformă militară.

**Rep.:** *La Catedrala Mitropolitană au murit mulți oameni nevinovați!.*

**I.M.:** Da, acolo au fost morți, cei mai mulți au fost împușcați în noaptea de 18 decembrie, dar s-a tras și în 19 decembrie, e drept nu cât s-a tras în ziua de 18, dar s-a tras destul și în 19 decembrie. Eu am rămas acolo în Piața Maria, cum am amintit deja, până în data de 20 decembrie, când au ieșit muncitorii în stradă. Au venit foarte mulți manifestați, s-au apropiat de noi. Între timp noi am primit ordin să ne deplasăm în Piața Libertății, în fața comandamentului Diviziei, unde populația a început să se urce în camioanele noastre cu soldați, pe transportoare și să strige "Armata e cu noi!", "Armata e cu noi!", după care cei din Arad ne-am retras, am luat și militarii de la Intreprinderea Textilă și ne-am deplasat la Regimentul Mecanizat, unde am rămas până pe data de 21 decembrie, când la orele 21,50 am primit ordin să ne reîntoarcem la Arad.

**Rep.:** *În ce locuri s-au aflat militari de la U.M. 01380 din Arad în perioada 17 - 20 decembrie '89?*

**I.M.:** U.M. din Arad a fost integrată în cadrul unităților militare din Timișoara, oarecum într-o zonă circulară, în perimetrul Calea Girocului (mr. Marcu Dumitru), Piața Libertății (mr. Iercoșan Moise), Spitalul Militar (cpt. Predescu Florin), Piața Mărășești (cpt. Roșu Ilie), Piața 700 (cpt. Savin Tiberiu și lt. Paicu Dan), Piața Maria, cu obiectivul apărarea casei pastorului Tökes (mr. Micu Ioan) și Intreprinderea Textilă (mr.dr. Chiș Aurel).

**„17 decembrie, ora 04,30 – se solicită conserve  
pentru Unitatea Militară Cetate Arad!”**

**EDUARD HOFFMANN** – participant la Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad, membru al Fundației Județene Arad al Revoluției din Decembrie 1989:

„În decembrie 1989 eram șef Compartiment desfacere în cadrul Serviciului Desfacere de la Abatorul Nou din Arad, situat pe strada Poetului, nr. 97-103. În dimineața zilei de 17 decembrie, la ora 04, sunt trezit telefonic de directorul Ușvat Ion, care mi-a

ordonat să mă prezint de urgență la serviciu și să eliberez conservele din depozit, care mi se vor cere, fără nici un fel de problemă. L-am întrebat pe director: „Despre ce este vorba?” Directorul Ușvat mi-a spus că „sunt probleme mari” și să mă grăbesc la Abator. Am ajuns la Abator la ora 4,30. Eram așteptat de opt militari în termen, înarmați cu AKM-uri, și doi subofițeri de la Cazarmare, care mi-au cerut să deschid cât mai repede depozitele, pentru ca ei să preia conserve și semiconserve. Din cauza că nu aveam cheile la dispoziție, depozitul era administrat de către gestionari, am încercat să-i chem pe aceștia de acasă. Spre surprinderea mea, însă nu mi s-a permis, motivându-mi-se „lipsa de timp!”.

## „Militarii sparg lacătele cu patul puștilor!”

**EDUARD HOFFMANN:** „Subofițerii de la UM Cetate au ordonat celor opt militari în termen să spargă lacătele depozitului de la Abatorul Nou cu patul puștilor. Având în vedere telefonul primit acasă de la directorul Ușvat Ion, care m-a atenționat să le pun la dispoziție tot ceea ce îmi vor cere, fără nici un fel de problemă, nu am avut cum să reacționez. După ce au intrat în depozit, militarii au luat toate conservele dorite, pe care le-au încărcat în două camioane militare. Nu am putut să fac nici inventarul, nici facturile pentru marfa ridicată. Am întrebat pe unul dintre militarii în termen ce se întâmplă, iar acesta mi-a răspuns: „La Timișoara e o răscoală în masă!”

După plecarea militarilor de la UM Cetate cu cele două camioane încărcate cu conserve și semiconserve din depozitul Abatorului Nou din Arad, m-am întors acasă, unde am deschis radioul și am butonat pe postul „Europa Liberă”. De aici am luat cunoștință despre evenimentele de la Timișoara. În jurul orei 7,30 m-am reîntors la serviciu și am relatat colegului meu de la Serviciul aprovizionare, Mihoc Traian, despre evenimentele din Timișoara. În jurul orei 11, împreună cu acesta m-am deplasat cu autoturismul meu, proprietate personală, la sediul Comitetului județean de partid, pentru a vedea dacă se întâmplă ceva și în Arad. Întrucât în piața din fața fostului sediu al județenei de partid nu începuse nici un fel de demonstrație, m-am întors la serviciu, la Abatorul Nou, și l-am sunat pe director, întrebându-l dacă știe ce se întâmplă la Timișoara? Acesta m-a sfătuit să îmi văd de lucru în continuare. Însă eu nu l-am ascultat și am relatat mai multor colegi de serviciu despre evenimentele petrecute în cursul nopții în depozitul Abatorului nostru și câte ceva, din ceea ce am putut să înțeleg, că se întâmpla la Timișoara. Asemenea discuții au continuat și în dimineața zilei următoare, de 18 decembrie, cu paznicii Abatorului, respectiv cu Mircea Crișan și Bogdan Ion și cu șeful pazei – Zbârcea, după care am făcut o deplasare, ca în ziua precedentă, până în centrul orașului, unde era încă liniște”.

## Tineri arădeni pleacă la Timișoara

**GHEORGHE CURTA** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89, președintele Fundației Revoluției din Decembrie '89 de la Arad): Era într-o zi de marți. Doream să aflăm cât mai multe lucruri în legătură cu cele întâmplate la Timișoara. Prima surpriză a fost aceea că la intrarea în Timișoara șoseaua a fost blocată de pichete de milițieni. Grupul de milițieni care stătea de pază pe șosea, după ce ne-a oprit mașina, ne-a întrebat, unde mergem? Noi am răspuns că avem o problemă personală de rezolvat în Timișoara, după care ne vom întoarce la Arad. După acest răspuns, nu am mai fost chestionați în legătură cu ce problemă avem în Timișoara și eventual unde mergem. Era în jurul orei 11.00. La ora respectivă erau destul de puțini cetățeni pe stradă, însă pretutindeni se simțea o stare încordată. Era un timp închis. Înainte de toate am dorit să vedem vitrinele din centrul orașului,

despre care am aflat la Arad că au fost sparte. În data de 19 decembrie, geamurile care au fost sparte erau deja înlocuite. În cele trei ore, cât am stat în Timișoara, timp în care am căutat să ajungem prin cât mai multe locuri, pe cât mai multe străzi, ne-au surprins cel mai mult militarii care păzeau fostul Comitet județean de partid și Primăria Timișorii. Am observat că oamenii nu prea discutau între ei pe stradă. Când am intrat prin câteva magazine, pretutindeni am simțit o stare de tensiune, de nervozitate, ceva deosebit, care ni se părea suspect, înăbușit. Sub o poartă am tras cu urechea la discuția pe care o purtau doi tineri între ei. Unul era foarte necăjit pentru că fratele lui n-a mai venit în ultima zi acasă. Spunea că precis este mort pe undeva! După acest contact, în plină zi, cu centrul orașului, ne-am întors la Arad, unde existau deja tot mai multe informații despre faptul că Aradul se pregătea pentru a începe revolta împotriva dictaturii, să se alăture Timișoarei. Astfel, în noaptea de 20 decembrie, au fost scrise, pe mai multe clădiri din centrul orașului, lozinci de tipul "Jos dictatorul!". Asemenea lozinci au apărut mai ales pe unele clădiri dintre Tribunal și fostul Comitet județean de partid. De asemenea, în cursul zilei de 20 decembrie 1989 au fost răspândiți fluturași de solidaritate cu Timișoara, pe strada Eminescu din Arad. Se cunoștea deja că o serie de tineri din municipiul nostru, care erau studenți la Timișoara, au fost arestați în zona locuinței pastorului Tökes, când a început revolta la Timișoara. Printre cei reținuți la Timișoara îl amintesc acum pe Cornel Ardelean, arestat de miliția din Timișoara. De asemenea câțiva tineri din Arad s-au numărat printre cei care au fost împușcați în Timișoara încă în data de 17 decembrie. Unul dintre ei se numește Ile. Alții au reușit să scape. Pe acest fond de tensiune Aradul se pregătea pentru a începe demonstrația de protest împotriva dictaturii ceaușiste.

### **Ceferistul Alexandru Gancea este arestat la Timișoara**

**ALEXANDRU GANCEA** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): În data de 16 decembrie 1989, după 30 de ani de muncă, era să rămân fără serviciu. Amintesc că în copilărie am locuit pe Calea "Aurel Vlaicu", nr.1.A, iar bunicul pe aceeași stradă la nr.32 din Arad. După ce am fost expropriați de către comuniști, am fost deportați în Bărăgan, fiind considerați chiaburi, întrucât bunicul a avut 30 de stupi de albine! Deci întreaga familie a fost deportată în Bărăgan, iar bătrânul a fost dus la Canal. Eu aveam atunci 14 ani. După ce ne-am întors acasă din deportare, am făcut Școala profesională CFR de mecanici de locomotivă. În anul 1980, cadrele au descoperit că dosarul meu era cu "pete" datorită originii "nesănătoase" a părinților mei. Am fost anunțat că nu mai pot să fiu mecanic de locomotivă, că sunt trecut în atelier, ca lăcătuș. Eu, având inițial calificarea de turnător, la Atelierele CFR-ului, am cerut să mi se dea transferul la Întreprinderea de vagoane, dar acolo nu au vrut să mă primească, după care am cerut să trec la secția turnătorie. Fiind refuzat și aici, am trecut la Atelierele CT5, legat de CFR. Astfel, din anul 1980 și până în 1989 am făcut tot felul de memorii fie la Regionala CFR Timișoara, fie la Ministerul Transporturilor. Am fost de patru ori la București ca să fiu reprimat la Depou, ca mecanic de locomotivă. În final i-am dat în judecată pentru că nu au vrut să mă primească înapoi la Depoul de Locomotive Arad. În urma ultimului memoriu am fost programat pentru data de 16 decembrie 1989 în audiență, la directorul general Ioniță de la Timișoara. Acesta avea o adresă de la București ca să mă primească în audiență în acea zi. M-am prezentat în dimineața zilei de 16 decembrie la Regionala CFR Timișoara unde mai erau vreo zece-douăsprezece persoane programate pentru audiență. Dar, întrucât audiențele

au început la ora 14, am fost nevoit să aștept până după-amiază, rămânând în clădirea Regionalei CFR din Timișoara până după ora 16, fără nici un rezultat, întrucât nu mi s-a rezolvat memoriul pe care l-am făcut. În momentul în care am ieșit din Regională și m-am deplasat până la stația Maria, ca să vin la gară, pentru a mă reîntoarce la Arad, acolo era deja agitație mare, scandal, foarte multă lume. Vreau să vă mai spun că am ieșit din Regională împreună cu un manevrant de lângă Lugoj, care, de asemenea, a fost în audiență la directorul general Ioniță. În stația de la Maria, colegul ceferist mi-a propus să mergem și noi să vedem ce se întâmplă la circa o sută cincizeci de metri, unde era adunată foarte multă lume. Era biserica unde păstora Tökes. Eu nu l-am cunoscut. Acesta se afla pe geam și privea mulțimea din stradă. Ne-am dus acolo din curiozitate, pe jos, tramvaiele nu mai circulau în acel moment. În drum spre casa pastorului am auzit pe unii strigând "Jos dictatura!", "Jos Ceaușescu!". După vreo douăzeci de minute, se făcea deja întineric, dintr-o dată am fost înconjurați de trei dube ale miliției din Timișoara. Eram circa o sută cincizeci sau două sute de oameni. O dubă a oprit în apropierea locului unde mă aflam cu colegul meu de lângă Lugoj, după care miliția a început să ne împingă în dubă cu forța pe toți cei care ne-am aflat acolo. Eu nu am vrut să intru, nu mă simțeam vinovat pentru nimic, motiv pentru care am primit două lovituri cu "bulanul" în spate și după ceafă. Lovitura de după ceafă o resimt uneori și astăzi, după atâția ani care au trecut de la revoluția din decembrie 1989! Manevrantul era mai solid ca mine și nici el nu a vrut să intre în dubă, ba mai mult a spus milițienilor "Ce aveți cu noi, tovarăși milițieni?" Au început să-l lovească și pe el și cu forța, l-au băgat în dubă. Ceva mai departe asistau doi civili, care, după câte am putut să ne dăm seama erau securiști din Timișoara. Asistau la "operația" îmbarcarea în dube! Am fost introduși în dubă vreo cincisprezece persoane. Era întineric, nu vedeam aproape nimic. De la casa pastorului Tökes am fost duși la miliție, unde am stat vreo zece-cinsprezece minute, după care am fost transportați la sediul securității, fără să fim dați jos din dube. Ușile erau păzite, de o parte și de cealaltă parte de doi milițieni, înarmați cu arme automate. La securitate am stat ceva mai mult vreo 30-45 de minute după care ne-au dus la închisoarea de pe Popa Șapcă. Celelalte două dube nu le-am mai văzut, nu știu unde au fost duse, ce itinerare au avut cu oamenii înghesuiți în ele. Eu vă spun numai despre duba în care m-am aflat eu. În dubă cu mine se afla și un profesor universitar, pe care l-am văzut ulterior de mai multe ori la televiziune, dar nu îmi aduc aminte cum îl cheamă, i-am reținut însă fața, acesta s-a aflat permanent cu mine, adică când eram eu scos de la anchetă, el intra la anchetă, ori când era el dus spre celulă, eu eram dus la anchetă. La Popa Șapcă am fost prima dată introduși cu toții într-o singură încăpere mai mare, de unde am fost scoși câte unul la anchetă, după care am fost depuși singuri în câte o celulă. Eu am fost anchetat la început de doi ofițeri civili. Le-am spus unde lucrez, la Arad, și motivul pentru care m-am aflat la Timișoara, după care i-am rugat să verifice cele afirmate de mine. Ei însă insistau să le spun ce am căutat la casa pastorului Tökes. Le-am povestit cum am ajuns acolo, din curiozitate, să vedem pentru ce se afla adunată atâta lume acolo. Întrucât actele, respectiv buletinul de identitate mi-a fost luat de către milițienii care m-au arestat, le-am spus celor doi anchetatori să-mi verifice actele care erau împreună cu buletinul și o să se convingă că nu mint, că am venit într-o audiență programată pentru acea zi la directorul general al Regionalei CFR Timișoara. Era în jurul orei 23,30 când am fost luat eu la rând la anchetă, oră la care nu se prea puteau verifica cele pe care le-am declarat. Astfel, dimineață, pe la ora 3, am fost din nou luat la anchetă. Nu mai erau anchetatorii din timpul serii, erau alți doi ofițeri tot civili. De data aceasta am fost bătut. Am primit două pălmi bestiale, după câteva înjurături murdare pe care mi le-au adresat fără motiv, numai ca să mă intimideze. Stăteam în picioare în fața lor. Unul dintre ei a spus "Nu vrei să ne spui adevărul, mama mă-ti de bandit și huligan!" și m-a pocnit prin surprindere de două ori. La a doua lovitură

am reacționat foarte nervos, am strigat să nu mai dea în mine, că din trei inși câți ne aflam în încăperea unuia va muri, știindu-mă nevinovat, că sunt lovit fără să fi făcut nimic rău cuiva! Imediat s-a iscat un mare scandal, au apărut dintr-o dată încă patru inși pe ușă, tot civili, ca și cei doi care mă anchetau, și care mi-au pus cătușe la mâini. Am fost dus înapoi în celulă unde am rămas până s-a făcut ziuă. Când am fost scos de la anchetă m-am întâlnit din nou cu profesorul acela universitar, era un băiat mai înalt și slăbuț. Am fost din nou anchetat în cursul zilei de 17 decembrie, când am recunoscut căpitanul de miliție care a condus acțiunea în care am fost ridicat cu dubele din fața casei lui Tokes. După revoluție a fost și el judecat la Timișoara. Acestuia i-am spus că un coleg de muncă de la Depoul din Arad a fost coleg de școală cu colonelul Sima din Timișoara. Dacă nu îmi dați drumul să mă reîntorc la Arad, am să rămân aici până ce vor veni cei mai mari șefi ai dumneavoastră, să stau de vorbă cu ei! Atunci căpitanul a devenit dintr-o dată foarte interesat să afle despre relația aceea amintită în legătură cu colonelul Sima din Timișoara și colegul meu de muncă din Depoul din Arad. Am rămas însă în continuare în arest până în dimineața zilei de 18 decembrie, când mi s-a dat drumul ca să mă întorc la Arad, umflat destul de bine la obraz după palmele zdravene pe care le-am primit în noaptea de 16 decembrie. Probabil s-au interesat dacă am spus ori nu adevărul, astfel a venit o adresă, în care se spunea: "Gancea Alexandru de la celula nr.4 să i se dea drumul să plece acasă!" Am primit buletinul de identitate și toate celelalte acte pe care le-am avut asupra mea, după care am ieșit din închisoarea de pe Popa Șapcă. Inițial am vrut să merg la gară, dar circulația spre gară a fost oprită, astfel că m-am dus din nou în centru, între Catedrală și Operă. Mă durea ceafa, unde am fost lovit în seara zilei de 16 decembrie cu "bulanul" când am fost ridicat cu duba și mă durea foarte tare maxilarul, unde am fost pocnit la anchetă. Mi-am dat seama că este bai mare, dar încă nici în acel moment nu mi-am putut da seama că din această mișcare începută la Timișoara peste câteva zile va cădea Ceaușescu! Mișcându-mă prin acea zonă din centru, unde toate vitrinele erau sparte, centrul era plin cu apă, era o mizerie extraordinară, se vorbea deja de vreo 17 morți, m-am întâlnit cu un cunoscut, Ardelean din Macea. L-am întrebat ce a făcut prin Timișoara și acesta mi-a spus că și el a fost arestat timp de două zile! Astfel ne-am atașat unul de altul. Ardelean avea o cunoștință cu mașină în Timișoara, care ne-a dus apoi acasă la Arad. Vă mai spun că la ieșirea din Timișoara am fost oprit de către doi milițieni, care ne-au legitimat. După ce s-au uitat cu atenție la buletin (cred că mi-au scris cei de la miliție ceva în buletin, nu mai țin minte exact), ne-au dat drumul să ne întoarcem acasă. Țin minte că am dat fiecărui șoferului 20 de lei pentru că ne-a adus acasă. După ce i-am povestit soției ce am pățit și ce am văzut la Timișoara, aceasta a început să plângă. Era duminică. Luni dimineață m-am dus la lucru. Ne aflam în 19 decembrie. Am povestit mai multor colegi ce am pățit la Timișoara. Aveam o zi liberă, pe care mi-am luat-o marți, 20 decembrie. Seara i-am făcut o vizită prietenului meu Onofrei, care lucra la Întreprinderea de Orologerie și ne-am dat întâlnire în dimineața zilei următoare de 21 decembrie, la poarta de la intrare în Orologerie, de unde cu primii tineri care au ieșit în stradă împreună cu Onofrei, am pornit și eu spre Strungul. În acel moment începea revoluția și la Arad.

### Alți pelegri la Timișoara

**NICOLAE IERAN** ((Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): După absolvirea Școlii Militare din Mediaș și în urma unui examen de capacitate am primit repartizare la Otopeni - București, unde am lucrat doi ani ca maistru militar, apoi am trecut în rezervă, la cerere. Dar, înainte de a trece în rezervă am fost anchetat de Procuratura militară pentru motivul că am fost în contradicție cu regimul Ceaușescu. Deci, în decembrie 1989

eram trecut în rezervă și lucram în Arad, la IJTLA. Cunoșteam bine Aradul, am copilărit aici de la vârsta de 14 ani. După izbucnirea evenimentelor de la Timișoara, am dorit să văd cu proprii mei ochi cele întâmplate acolo. Astfel, în data de 19 decembrie, împreună cu un grup de prieteni și cunoscuți, am plecat la Timișoara. Unul dintre ei se numea Avramescu, student la Timișoara, acum lucrează ca inspector la Banca Agricolă din Arad, altul se numea Nemeș, care lucra atunci la Intreprinderea de Vagoane. Am plecat inițial cu mașina, dar întrucât în localitatea Șagu am fost opriți, ne-am continuat apoi drumul cu trenul. Acest lucru s-a întâmplat după ce am rămas aici câțva timp. La Șagu cunoșteam o tânără care se avea bine cu fostul prim-secretar Aron. Aceasta ne-a ajutat să plecăm, ajungând în cele din urmă în Timișoara. După ce am ajuns la Gara mare în Timișoara, ne-am dus pe la Spitalul județean (acesta era înconjurat de TAB-uri), apoi am ajuns pe locul unde se înalță în prezent Monumentul Eroilor. Studenții care ne însoțeau au vrut să ne cazeze în Complexul studentesc, dar acesta era deja înconjurat de TAB-uri și armată, după care am ajuns pe Calea Girocului, unde am văzut tancuri cu rezervoare sparte, din care se scurgea motorină și cărora cetățenii au vrut să le dea foc! Am scăpat fără să fim prea mult reperați de către miliție și securitate, după care am ajuns din nou la gară, pe același itinerar pe unde am venit la început. În gară am fost luați la întrebări, ce facem, unde am fost și unde mergem? Am fost urcați în tren și predați unui conductor (mai trăiește și astăzi, este arădean) cu dispoziția să fim duși în Arad, să nu coborâm cumva pe drum. În fiecare vagon se afla un soldat, un luptător de la găzile patriotice, un membru al miliției T.F. și ceva civili de la securitate. Din cinci câți am plecat la Timișoara, la întoarcere am mai fost doar doi, eu cu Nemeș. Am avut noroc, în Aradul Nou, în gară, se așteptau trenurile cu găzile patriotice din Vâlcea, așa că am sărit din tren de lângă cei care aveau misiunea să ne ducă până în Gara CFR Arad. Din Aradul Nou am revenit în centrul orașului, cu gândul să iau legătura cu o serie de cunoscuți de la Vagoane, de la Abator, de la Taximetre, de la Petrol și de la Aeroport, pe unde aveam prieteni și cunoscuți, întrucât în aceste locuri am lucrat până în anul 1978, înainte de-a pleca la Școala Militară din Mediaș. În întreprinderi muncitorii nu se puteau organiza, deoarece toate fabricile erau pline de lucrători și ciripitori "cu ochi albaștri!". Noi intenționam o tentativă să ieșim în stradă în data de 20 decembrie, dar nu ne-a reușit. Am încercat între predarea schimburilor doi și trei. Seara, la Gara CFR ne-am întâlnit din nou, apoi ne-am adunat vreo 15-20 de inși pe platoul din fața Consiliului, dar am fost dispersați de o trupă de la găzile patriotice și o echipă de la miliție. Au mai venit col. Sălceanu, șeful Inspectoratului județean M.I., col. Stranski, care era comandantul găzilor patriotice și Marinescu, tot de la găzile patriotice. De asemenea a mai apărut col. Jelecuteanu și câțiva civili, între care maiorul Filip, care mă cunoscuse de la Petrol, unde am fost anchetat. Când i-am văzut pe aceștia, le-am spus celor de lângă mine: "băieți, e bai!". Am fost înconjurați, după care ni s-au cerut butetenele și legitimațiile. Am fost întrebați, care dintre noi a fost la Timișoara? Cine este capul? Noi eram înțeleși că nici unul dintre noi nu este capul și că nu ne deconspirăm, orice s-ar întâmpla cu careva dintre noi! Eu aveam în buletin doar domiciliu flotant, pentru care am fost mai mult luat la întrebări. În acest timp cât am fost legitimat, din sediul Consiliului au ieșit mai mulți ofițeri, printre care și unul care răspundea de prima secretară Elena Pugna, ca apoi, culmea, astăzi să lucreze cu mine la Universitatea "Aurel Vlaicu"! Vorbesc de securistul care răspundea de Pugna!

## Purificați printr-o "bătută" zdravănă!

**NICOLAE IERAN:** Am fost ridicăți, introduși într-o dubă și duși la sediul miliției, unde suntem "purificați", primim o "bătută" zdravănă. Eu, la ora 19,00 trebuia să intru în tură la IJTLA, la lucru. Se dau niște telefoane, până pe la ora 22,00, după care am fost dus cu duba la lucru,

la IJTLA. Toți cei care lucrau au fost duși cu duba la lucru, au rămas la miliție doar cei care nu aveau serviciu. Era Decretul acela, nu mai știu ce număr avea, cu paraziții. Mai era unul de la Secția Carotaj, unde era un depozit de explozibili, după care s-a spus că am fi complotat împreună cu cel de la Secția Carotaj. De asemenea am fost anchetați de ce am fost la Timișoara, după care le-am spus că acolo s-au spart niște vitrine pe centru, ceea ce nu însemna complot împotriva orânduirii de stat! Când am fost dus la lucru, unul dintre cei care m-au anchetat m-a amenințat că dimineată voi ajunge tot la ei, în arest, motiv pentru care noaptea, pe la ora trei am fugit de la lucru. De asemenea am avut o înțelegere cu prietenii mei complici, care se ocupau de platforma industrială din Aurel Vlaicu, că eu mă voi ocupa de întreprinderile din Aradul Nou, respectiv Refacerea, Libertatea, IMAIA, IFET, TEBA. Cunoscând lecția din zilele trecute, că nu ne putem aduna în grupuri mari, am hotărât să pornim a doua zi dimineată spre centru în grupuri mai mici, de câteva persoane.

## Am scris lozinci pe diferite clădiri din oraș împotriva lui Ceaușescu

**IOAN BÎTEA** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): În decembrie '89 aveam 33 de ani, eram căsătorit și aveam o fetiță de zece ani. Timp de un deceniu și jumătate, în perioada 1971 - 1986 am fost jucător de fotbal la UTA și la Vagonul. În decembrie '89 eram activ în conducerea Clubului Vagonul din Arad, coleg cu Helmuth Dukadam, cu Borugă (antrenor), cu Ioan Mercea, coleg în conducerea Clubului. În 1989, Vagonul activa în divizia B de fotbal. În zilele de 17, 18 și 19 decembrie '89, împreună cu mai mulți prieteni, am fost fugărit de organele de represiune, de civili și de militari, întrucât scriam lozinci pe diferite clădiri în oraș împotriva lui Ceaușescu. Am scris "Jos dictatorul!", "Moarte tiranului!" pe o serie de clădiri în Aradul Nou, pe Calea Romanilor, la Bou Roșu. Acționam într-un grup restrâns de doi sau trei prieteni, seara după lăsarea întunericului și noaptea. Seara mergeam câte trei, unul scria și doi stăteau de pază ca să nu fim surprinși, iar la orele mici ale nopții mergeam numai doi, unul scria și celălalt păzea zona, fiind o circulație mai redusă pe străzi. Mergeam cu pensulă și vopsea la noi, ori cu spray-uri. Am ajuns chiar și în centrul Aradului, de pildă am scris asemenea lozinci și chemări între Primărie și Palatul Justiției de pe malul Mureșului. În câteva rânduri am fost surprinși și fugăriți, fiind însă sportiv, am dovedit o condiție fizică mai bună și nu am fost prins de către cei care au intenționat să o facă!

## „Tensiunea psihologică creștea tot mai mult în Arad”

**EDUARD HOFFMANN**: „În seara zilei următoare, de 19 decembrie, în jurul orei 18, împreună cu colegul meu Traian Mihoc, m-am deplasat din nou în fața sediului actualei Primării. Se simțea deja pe bulevardul central al orașului că tensiunea psihologică creștea tot mai mult în Arad. În piața Primăriei, în apropierea stației de tramvai din partea stângă, cu fața spre clădirea acesteia, am observat un grup de 20 – 30 de persoane, care discutau aproape pe șoptite între ele. M-am apropiat și i-am recunoscut pe Timbus Sorin, Popiți Sorin și pe Ieran Nicolae. În acea seară am decis să revenim a doua zi, la aceeași oră, împreună cu toate rudele și cunoștințele pe care le avem, în piață și să protestăm împotriva regimului ceaușist. Printre persoanele prezente însă s-a aflat și o „cârțiță”, încât în ziua următoare, 20 decembrie, la sfârșitul programului de lucru, când ieșeam din Abator, paznicul Mircea Crișan mi-a atras atenția că am fost căutat de căpitanul Oprea de la



securitate, care intenționează să mă aresteze, pe mine și pe inginerul Dan Popa, pentru ceea ce am făcut! În cursul serii, în jurul orei 18, împreună cu Popa Dan și Mihoc Traian și cu încă șase sau șapte colegi de la Abator, ne-am deplasat spre piața din fața fostului sediu al Comitetului județean de partid, unde urma să mă mai întâlnesc cu mama mea, Hoffmann Violeta, mătușa mea, Hoffmann Rodica, și cu soțul acesteia, Hegheduș Tiberiu. Când am ajuns în piața centrală, în partea stângă, lângă liniile de tramvai erau adunați un grup de peste o sută de protestatari. Printre aceștia se afla și fostul meu diriginte, profesorul Cristian Moiescu. După ora 20, în piață au apărut două mașini de miliție, moment în care m-am deplasat, destul de panicat, în fața actualei Primării. Se zvonise că trebuie să părăsim locul manifestației. Astfel, am părăsit piața în jurul orei 21, când cei prezenți am hotărât să mobilizăm cât mai multe persoane pentru a doua zi.

## Ordin, de la tovarășa căpitan, să fiu reținut!

**EDUARD HOFFMANN:** În dimineața zilei de 21 decembrie, la ora 7, portarul de serviciu de la Abatorul Nou m-a anunțat că a primit ordin de la tovarășa căpitan Oprea să mă rețină până la sosirea ei, pe mine și pe inginerul Dan Popa (acesta fusese deja reținut câteva ore în seara zilei de 20 decembrie, în centru, apoi eliberat). Datorită acestui ordin, a trebuit să rămân timp de trei ore în biroul Desfacere, de lângă cabina portarului. Totuși am reușit să-l trimit pe colegul meu, Traian Mihoc, să ia legătura cu toți șefii de depozite, respectiv cu subalternii mei, și să mobilizeze oamenii din Abator ca să iasă la manifestația începută la Arad. S-au deplasat la poartă 60 – 70 de persoane, și, apărât de aceștia, am reușit să ies din birou. În jurul orei 10,30 am organizat paza Abatorului Nou, să nu se permită intrarea persoanelor străine în Abator, apoi, împreună cu restul angajaților, ne-am deplasat organizat spre piața din fața fostului Comitet județean de partid, unde am ajuns pe la orele 11,30. În piață, unde se aflau deja mai multe mii de persoane, majoritatea muncitori și angajați de pe platforma industrială a Aradului, de la Orologerie, Strungul, Vagoane, CFR, ne-am alăturat celorlalți manifestați, poziționându-ne în fața militarilor în termen și TAB-uriilor armatei. La scurt timp am început să scandăm, împreună cu ceilalți protestatari, lozinci anticeaușiste și de solidaritate cu Timișoara: „Jos Ceaușescu!”, „Timișoara, Timișoara!”, „Armata e cu noi!”, „Nu vrem sânge, noi vrem pâine!” Acesta a fost începutul celor de la Abatorul Nou din Arad!

## Cu o voce sugrumată de emoție

**CRISTIAN MOIESCU** (profesor, fost primar între 1992 - 1996, luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): Sunt unul dintre participanții la Revoluția din decembrie '89 de la Arad. Dar nu despre acest lucru doresc să vorbesc în spațiul care mi se acordă cu generozitate în această carte. Mă voi referi la un singur amănunt, pe care eu l-am intitulat: "PĂSĂRELELE". Era pe la sfârșitul anilor '50, când tatăl meu, VASILE MOIESCU, a fost arestat pentru credința sa și pentru refuzul de a face un compromis cu noua putere instaurată cu forța de către sovietici. Imi amintesc cum, că, în fiecare duminică, după slujba de la biserică, mama mea obișnuia să meargă în Piața de Porumbel de lângă vechiul Turn cu apă al Aradului. Deoarece nu avea decât puțini bani pentru a întreține patru copii, nu-și permitea să cumpere decât două sau trei păsărele captive, de obicei sticleți, cărora apoi le dădea drumul, ca simbol al eliberării celor înțemnițați în închisorile comuniste. Mama a făcut acest lucru, duminică de duminică, până în anul 1964, când tata a fost eliberat cu ocazia amnistiei generale. Pe la începutul anilor '80, când viața devenise din ce în ce mai insuportabilă în

România, mi-am adus cu duioşie aminte de gestul mamei mele şi am început şi eu să frecventez aceeaşi piaţă unde, la sume relativ modeste, puteai cumpăra sticleţi, scatii, piţigoii închişii în colivii strâmte. Deoarece nu intenţionam să păstrez păsărelele cumpărate, îi rugam pe cei care le vindeau să mi le pună într-o pungă de plastic. Cu jarul unei ţigări aprinse, ei făceau mici orificii în pungile umflate, unde apoi introduceau păsările. Veneam acasă pe bicicletă, ţinând într-o mână punga cu patru-cinci păsărele, pentru a le oferi fetiţelor mele, Ariana şi Alciona, care pe atunci de-abia intraseră în clasa I, bucuria de a le elibera, în parcul de lângă Mureş. Imi amintesc şi acum feţele lor pline de emoţie şi nerăbdare, când primeau în mânuţele lor de copii păsărelele dornice de libertate. La un semnal, ele îşi deschideau pumnii, chicotind de fericire, în timp ce păsărelele zburau în văzduh. Am făcut acest lucru, ani de zile, convins că gesturile de felul acesta, oricât de mici, nu pot rămâne fără rezultat. A sosit apoi anul 1989, cu profundele sale transformări în această parte a lumii. Una după alta, porţile marilor închisori comuniste din Europa au început să se deschidă: căderea Zidului Berlinului, Cehoslovacia, Polonia, Ungaria. Se părea, însă, că acest val de libertate va ocoli România, una dintre cele mai îngrozitoare temniţe. Există precedentul Pieţei Tien-An-Men din China. Cred că numai puterea şi îndurarea lui Dumnezeu au făcut să se întâmple şi în ţara noastră ceea ce era de nesperat.

Am continuat să merg, duminică de duminică, în mica piaţă de păsări şi să sper că gestul meu are un sens. În duminica de 17 decembrie '89, m-am dus, ca de obicei, în piaţă, unde am văzut doar un singur om ce avea cinci păsărele într-o colivie. Mi-am spus: "aceasta este România, iar păsările suntem noi, cei încâtuşaţi" şi, ducându-mi mâna la buzunarul unde ţineam banii, am găsit exact suma pentru cele cinci păsărele captive. Omul mi-a umflat o pungă de nylon iar apoi, cu ţigara aprinsă, a făcut obişnuitele orificii şi mi-a pus, una câte una, păsărelele în pungă. De data aceasta nu m-am mai dus acasă, la fetiţele mele, ci m-am îndreptat spre sediul Securităţii de pe strada Vârful cu Dor şi acolo, în faţa clădirii, am eliberat, rând pe rând, păsărelele, punându-mi în gând o dorinţă: aceea ca poporul român să devină liber. Oamenii care veneau de la piaţa de vechituri se uitau cu mirare la mine, neînţelegând gestul meu. M-am întors acasă cu bucuria unui lucru împlinit. În aceeaşi dimineaţă, un bun prieten mi-a telefonat spunându-mi, cu vocea sugrumată de emoţie, că la Timişoara a început Revoluţia.

### **"În Timişoara se comite un măcel, dar timişorenii nu se lasă"**

**VALER MĂRGINEAN** (Redactor şef adjunct al cotidianului "Observator" din Arad, participant la Revoluţia din decembrie '89 de la Arad): Nici acum nu ştiu cum şi de la cine am aflat că la Timişoara se întâmplase ceva deosebit. Oricum, nu de la colegii de serviciu, întrucât eram în concediu medical. Boală de general, cum aveam să aflui peste câteva zile. Totuşi, boala mea era ceva mai reală decât a lui Victor Stănculescu, de vreme ce doctorul Miclescu mă programase pentru operaţia de menisc imediat după Revelion. Asta pentru că refuzasem să mă „las tăiat" înainte de sărbători. Mai bine „fac fizioterapie, iar după Revelion mai vedem noi". De unde era să ştiu atunci ce se va întâmpla în timpul sărbătorilor?

Pe stradă, la Policlinică, în magazine sau în pieţe, lumea vorbea, mai mult în şoaptă, e drept, despre Timişoara. Auzeam şi nu-mi venea să cred: au fost trase focuri de armă în mulţimea adunată în faţa casei unui preot reformat pe care securiştii primiseră ordin să-l aresteze, în Timişoara se comite un măcel, dar timişorenii nu se lasă. Desigur, auzisem la vremea respectivă, despre revolta minerilor din Valea Jiului din 1977 sau despre cea din 1987 a braşovenilor, cunoşteam chiar şi unele amănunte despre greva

vatmanilor arădeni (prea puțin mediatizată, poate pentru că s-a petrecut în Arad). Toate fuseseră reprimare, dar nu auzisem să fi fost vărsare de sânge și, cu atât mai puțin măcel. Nu știam ce să mai cred. Așteptam o confirmare a zvonurilor și singura speranță era Radio Europa Liberă. Până atunci însă mă frământa un alt gând: cine era acel preot și ce făcuse el extraordinar pentru ca timișorenii să iasă în stradă și să-l apere cu atâta îndârjire? Să fie, oare, același preot – căruia nu-i reținusem numele – pe care l-am urmărit într-un interviu la televiziunea ungară? Tot ce se poate, dar nu reușeam să-i înțeleg pe timișoreni. Preotul criticase într-adevăr regimul pentru politica de demolare a satelor, zicea el, cu precădere a celor ungurești, dar pentru atâta lucru să se fi expus timișorenii gloanțelor? Ce-ar fi trebuit să facă pentru apărarea liderilor revoltelor anterioare? Mă rog, nu înțelegeam și pace. În sfârșit, Europa Liberă confirmă comiterea măcelului, mai mult, susține că Timișoara s-a declarat oraș liber de comunism. Se îngroașă gluma.

Arădenii vorbesc despre Timișoara cu tot mai mult curaj și cu nemărginită admirație. Unde-i Securitatea de care ne-am temut atâția ani? N-o vedeam, n-o simțeam, dar nici n-o doream. Poate așa au prins curaj arădenii și au ieșit în stradă. Primii n-au fost nici „vagonarii”, nici „strungarii” ci muncitorii de la Orologerie, impulsionați de un... pictor, ce fusese „exmatriculat” de la „Confecții” pe motiv de..., dar ce importanță mai are? Și pentru că veni vorba de „Confecții”, să mai spun că muncitorii și muncitoarele de acolo au vrut să pornească în grup compact spre sediul „județenei de partid”, numai că porțile au fost ferecate din ordinul unei persoane, ajuns astăzi mare democrat.

## „Baie de sânge, în centru”

**VALER MĂRGINEAN:** După vreo două zile de confruntări violente între populație și forțele militare (nu știam și nici acum nu știu dacă a tras numai armata), atmosfera s-a mai calmat în Timișoara. Cel puțin așa sunau veștile de la Europa Liberă, confirmate fiind și de zvonuri. Sau invers, n-are importanță. Oricum, nu era vorba de renunțare ci doar de o încetare a ostilităților, a confruntărilor violente. Un fel de armistițiu pe care nici acum nu-l înțeleg. Desigur, toate acestea erau valabile pentru Timișoara, întrucât în restul țării era liniște. O liniște rău prevestitoare, cum avea să se dovedească mai târziu. Atunci însă nu știam nimic și nici nu îndrăzneam să sperăm că se vor ridica la luptă împotriva regimului și alte orașe, deci nu aveam cum să bănuim ce va urma. Aradul nu făcea excepție de la această regulă.

Între timp, identitatea preotului reformat apărât de timișoreni precum și „crima” ce i se imputa au devenit de notorietate. Era într-adevăr acela care criticase, într-un interviu acordat televiziunii ungare, politica regimului ceaușist de demolare a satelor, iar numele său era pe buzele tuturor. Puțini cetățeni ai acestei țări nu-l considerau atunci pe Tökés Lászlo un erou adevărat. Nimeni nu-i reproșa că este ungar. Mai târziu aveam să-mi schimb părerea despre dumnealui și am convingerea că nu sunt singurul în această situație. Dar, iarăși, nu pentru că este ungar.

Viața în Arad decurgea aproape normal. Se muncea – e drept, mai puțin – dar se și vorbea, mult mai mult și cu tot mai mult curaj împotriva regimului.

Zilnic mă prezentam la Policlinică pentru tratamentul fizio-terapeutic ce trebuia să-mi pregătească genunchiul pentru operație. Sincer, eram convins că revolta timișorenilor se va termina la fel ca și cele din Brașov, Valea Jiului sau Arad (a vatmanilor) prin a fi înfrântă. Nu eram convins că s-a tras în mulțime cu muniție adevărată pentru că, așa cum am mai spus, nu credeam că revolta avusese amploarea

transmisă pe calea undelor „europene” sau prin viu grai. Nu puteam crede că un simplu interviu cu accente critice putea genera o reacție atât de radicală. Ceva, totuși, nu se „potrivea”. Pentru prima dată a fost luată o poziție publică din partea conducerii statului împotriva „huliganilor” și a „agenturilor străine” care au „acționat la Timișoara”. Prin urmare, s-a întâmplat ceva pe malurile Begăi. Caracteristica dominantă a acelor zile era, așadar, incertitudinea. Cu siguranță erau și oameni care cunoșteau cu exactitate situația, dar eu n-am întâlnit nici unul și continuam să fiu prizonierul a mii de întrebări fără răspuns.

Mergeam șchiopătând spre Policlinică, pe Faleză. Aproape de colțul străzii „30 Decembrie” trece pe lângă mine o femeie strigând disperată că „se trage în oameni, centrul este o baie de sânge” și altele asemenea. Auzisem niște sunete ce puteau fi focuri de armă, dar parcă nu credeam. Femeia dispăre spre Micălaca, condusă de privirile trecătorilor cel puțin la fel de nedumeriți ca și mine. Policlinica de lângă cinematograful Dacia era închisă așa că m-am îndreptat spre „Primărie” de unde se auzeau focurile de armă. N-am putut răzbate până acolo, „valul” ce venea spre mine fiind mult prea puternic. Aflu că armata a tras „doar” focuri de avertisment, deci nu au fost victime cum spunea femeia aceea speriată. Mă îndrept spre casă încercând să-mi feresc piciorul suferind, de orice contact cu „valul”. Eram copleșit de sentimente contradictorii. Mă durea, mă îngrijora și, de ce n-aș recunoaște?, mă speria intervenția, chiar „de avertisment”, a armatei dar, în același timp eram fericit: a început și la noi. Timișoara n-a fost lăsată singură cum se întâmplase cu Brașovul sau Valea Jiului. Abia așteptam să ajung acasă. Și din cauza durerilor, dar și pentru a putea spune cuiva ce simțeam.

N-am putut sta mult acasă. Era prea multă teamă în jurul meu și nu voiam să mă molipsesc. Și-apoi, voiam să știu ce se întâmplă în oraș. Nu mai auzeam ecouri de împușcături. Oare să se fi terminat înainte de a fi început cu adevărat? Nu. Nu puteam crede asta, nu voiam să cred.

Se întunecase. Era, totuși, luna decembrie, chiar dacă temperatura aducea mai degrabă a primăvară. Cam puțină lume avea aceeași curiozitate cu a mea. Mă așteptam să văd centrul „gemând” de mulțime. Nici vorbă. Prima impresie a fost că militarii erau mai numeroși decât protestatarii. Toată lumea era calmă, civilii dicitau între ei dar și cu soldații care le arătau curioșilor gloanțele din „sectoare”. Gloanțe adevărate! Totuși, unde sunt securiștii? – ne întrebam cu oarecare teamă, privind în jur. Dacă ar fi vrut să ne ridice, nu ar fi avut nevoie de mai mult de două, trei autobuse... Deci, așa arată o revoluție?

## Arădenii află prin “Europa Liberă” despre Timișoara

**DORU MICLEA** (Rănit și luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89) În dimineața zilei de 18 decembrie, la ora șase, ascultând, acasă, înainte de-a merge la serviciu, postul de Radio Europa Liberă am aflat despre evenimentele de la Timișoara. Anunțul acela dramatic de la radio m-a impresionat extraordinar. Dar cum lipsa de știri în țară era cotidiană, nu aveam dimensiunea exactă dacă este o știre reală sau una amplificată. Doream să fie adevărat că Timișoara a început revolta împotriva dictatorului Ceaușescu, dar m-a înspăimântat numărul morților anunțat deja la Timișoara! Am plecat la serviciu cu o stare de suflet impresionată de cele auzite la radio, dar, în același timp în expectativă. La ora respectivă eu aveam o condamnare de trei ani și jumătate la locul de muncă, respectiv la Centrul de Calcul Arad. Motivul condamnării a fost deținerea de valută. Dar nu eram o

personalitate de dimensiunea pe care a luat-o cazul meu, de a avea dosar penal. Întrucât conform Legii 23 un condamnat nu mai avea acces la anumite informații, considerate secrete, am fost trecut din postul de programator - șef adjunct de tură ca merceolog, deci nu mai aveam acces la banca de date de la Centrul de Calcul Arad. Am ajuns la serviciu într-o stare de spirit pe care am încercat să o adaptez (estompez) situației mele, de condamnat la locul de muncă. Nu puteam să comentez nimic, întrucât îmi agravam situația în care mă aflam. În primele momente mi-a fost foarte greu, întrucât prin temperamentul meu sunt un guraliv, care comentează tot ce se întâmplă în jur. Nu a fost însă nevoie să stau tăcut prea mult timp, când cineva a deschis discuția despre Timișoara. Astăzi, când mă gândesc mai bine, s-ar fi putut întâmpla ca cel care a deschis discuția să fi fost unul dintre informatorii securității de la Centrul de Calcul, ca să "sondeze" ce spune fiecare despre cele auzite că se întâmplă la Timișoara! Când spun acest lucru am în vedere frica care exista în fiecare să nu fie luat la ochi ca agitator, având în vedere că oamenii aveau obligații familiale, de crescut copii și nu prea risca nimeni să fie dus la securitate! Deci discuția s-a declanșat în jurul orei opt, opt și jumătate. Noi aveam o colegă chiar în birou, plecată la socri la Timișoara. Nu s-a prezentat la serviciu în acea dimineață. De aici a început discuția între noi: "Oare de ce nu a venit la serviciu?", "Oare ce i s-a întâmplat?." Apoi a venit ziua de marți. Colega noastră s-a prezentat marți la serviciu. Era traumatizată psihic. A început să ne povestească câte ceva despre cele văzute și auzite la Timișoara. Nu mai încăpea îndoială că revoluția se va extinde și la Arad, dar nu numai în Banat, ci și în cât mai multe centre culturale ale Transilvaniei, ale Banatului și Ardealului, unde se afla "trupul Revoluției!" Deci starea de spirit generală era extrem de tensionată. Am simțit acest lucru la serviciu și pe stradă, pe fața fiecărui om aproape că puteai citi că în curând va exploda ceva și în Arad! Apoi, în data de 19 decembrie, arădenii au început să discute deschis între ei despre ceea ce se întâmplă la Timișoara. În Arad era o mare mișcare pe stradă, o mare viermulă pe trotuare, însă încă nu se închegase acel sâmbure de solidaritate ca oamenii să iasă în piață, în fața fostului Comitet județean de partid, și să strige solidaritate cu Timișoara! Oricum simțeau că o puternică forță de ordine mișună pe stradă printre cetățeni, între care se puteau repera foarte ușor ofițeri și subofițeri de securitate care filau în toate părțile, parcă și ei speriați de ceva invizibil! Apoi a venit ziua de 20 decembrie, când după opinia mea mai mult de jumătate dintre efectivele de ofițeri și subofițeri de la securitatea din Arad se aflau pe străzile Aradului, mișcându-se dintr-o parte în cealaltă parte a orașului, mai ales pe b-dul principal, pe B-dul Republicii, astăzi B-dul Revoluției! Cât privește noaptea de 20 spre 21 decembrie, a fost înfiorător de încărcată în tensiune. Iar în dimineața de 21 decembrie, la ora șapte am fost deja la serviciu. În drum spre serviciu am văzut că oamenii sunt extrem de tăcuți, nimeni nu prea vorbea cu tovarășul de drum spre serviciu. Nu era zgomotul specific unei dimineți de lucru, în care oamenii se îndreaptă gălăgioși spre locurile lor de muncă. Dar, era foarte multă lume pe stradă, tăcută, ca în filmele suprarealiste! Deci era o atmosferă prevestitoare de ceva. Exact cum se întâmplă vara, când cerul se întunecă și se anunță o furtună! În acea dimineață aveam o sarcină de serviciu, ca merceolog, la BJATM. M-am urcat pe bicicletă și am pornit spre Baza de aprovizionare. În unitate nu am întâlnit decât o doamnă, care mi-a spus: "Domnul meu, nu mai e nimeni, cu toții au plecat pe teren!" Deci vă dați seama ce se întâmplă într-o Bază județeană de aprovizionare, care trebuie să fie deschisă toată ziua, nu se pleacă în corpore pe teren, dimineața la ora opt! Întorcându-mă spre Centrul de Calcul, am ajuns pe Calea Aurel Vlaicu, când am rămas surprins de câtă lume se afla pe mijlocul străzii, oameni de la Orologerie, IMUA, Vagoane, care afluiuau spre centrul orașului! Pe stradă nu se auzea nici o voce clară decât un murmur înăbușit.

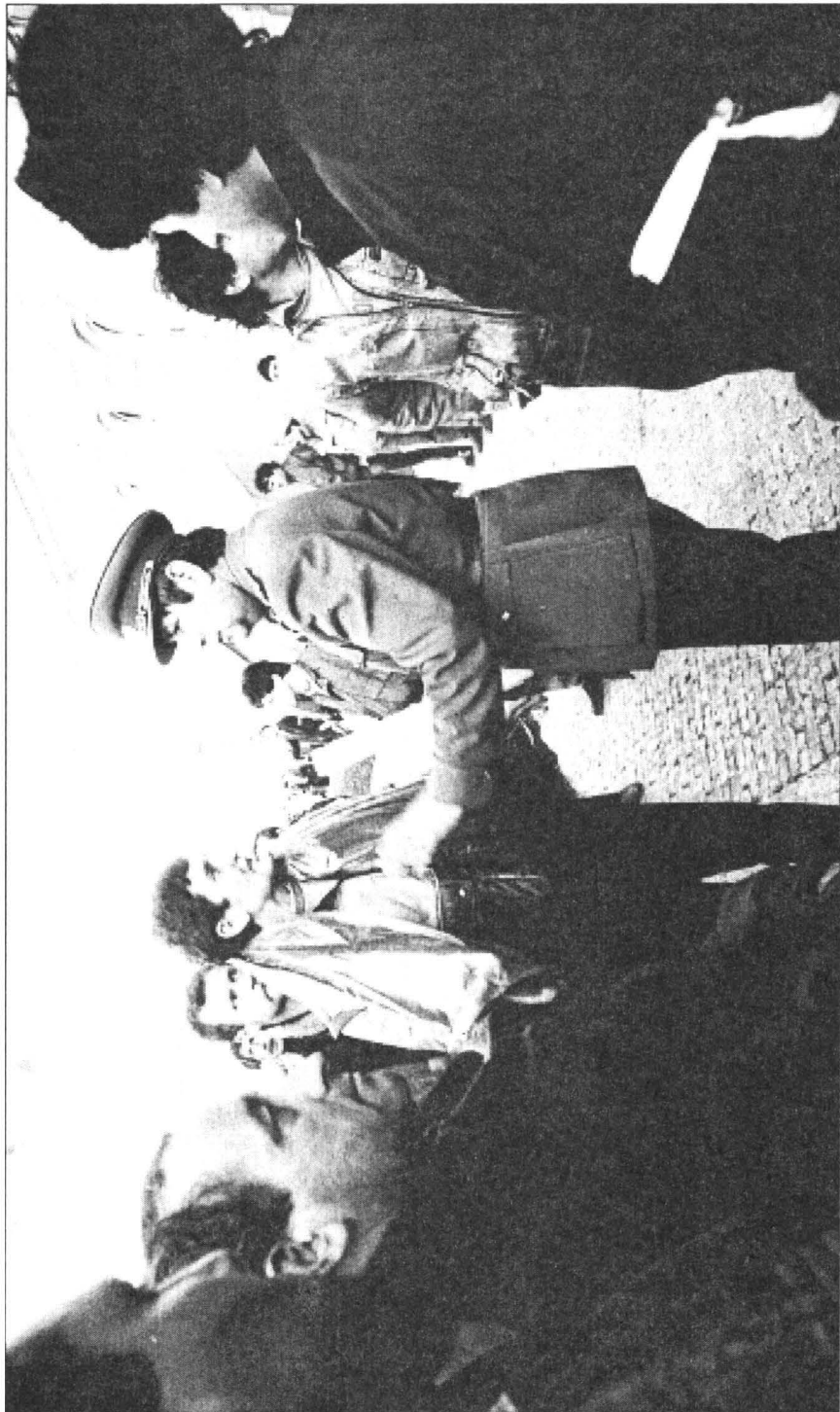
Când am ajuns la Centrul de Calcul, pe strada Horea, era în jur de opt și cinsprezece, opt și douăzeci de minute. Primele TAB-uri se vedeau cum intră în Piața din fața Consiliului și apoi în colțul străzii Horea, unde se află Centrul nostru de Calcul. Iar la ora nouă, eram deja în piață! Deci revoluția în Arad a primit "certificat" de naștere în jurul orei nouă, când lumea a început să intre în piață. Colegii mei care aveau mașini au pornit repede către casă. Era o nebunie în oraș. Era o furie generală în acele momente. Sunt sentimente foarte periculoase când se declanșează, la început, o asemenea furie generală. Același lucru l-am făcut și eu mai întâi. Am urcat pe bicicletă și am plecat întâi acasă, unde mi-am încuiat bicicleta în scara blocului, iar la scurt timp m-am întors pe jos în centrul orașului, dar pe lângă magazinul universal Ziridava de pe bulevard. Astfel am ajuns în piața din fața Primăriei, intrând în Revoluție!

## "Culegeți florile"

**Col. TEODOR PANTEA** (membru al Fundației Județene Arad a Revoluției din Decembrie 1989, actualmente comandantul Poliției municipiului Arad): Aș dori să fac precizarea de la început că aceste rânduri nu au pretenția de a epuiza tematica pe cât de complexă pe atât de contestată cum este cea a Revoluției Române sau în concret Revoluția arădeană și nici de a da răspuns tuturor întrebărilor care s-au ridicat și care se mai ridică în legătură cu acest dramatic și crucial eveniment, ci este o încercare de clarificare a unor momente istorice care ne-au situat pe noi arădenii în vârtoarea evenimentelor cu evidențierea particularităților care ne-au caracterizat pe fundalul schimbărilor care s-au declanșat odată cu evenimentele din decembrie 1989. Ne amintim cu toții ziua de 22 decembrie 1989, orele 12,06 când un elicopter decola de pe acoperișul C.C. al partidului comunist român și cine se afla în el. La acea oră dictatorul îngrozit fugea. Era un moment istoric, trăit de populația țării, cu intensitate. Cum s-a ajuns aici, de ce regimul comunist din România nu a putut fi înlăturat decât prin forță, care au fost procesele care au declanșat revoluția, sunt întrebări la care avem datoria fiecărui ca alături de istorici, oameni de știință și politicieni, să găsim răspunsuri. Evenimentele au atins repede faze explozive la Timișoara, urmate de Arad, Sibiu, București și alte orașe din țară, îmbrăcând pe alocuri caracterul violent pe care îl cunoaștem și care s-a datorat în principal caracterului inflexibil al regimului comunist. Și în Arad ca și în alte locuri ale țării, formele de împotrivire față de dictatura lui Ceaușescu, au avut manifestări multiple, de la ostilitatea populației până la difuzarea de manifeste și scrierea de pancarte pe străzile orașului, prin care se chema populația la lupta împotriva regimului ceaușist și solidarizarea cu Timișoara.

În vara și toamna anului 1989, Aradul simțea destul de puternic schimbările care urmau să vină, dar fără a putea anticipa dimensiunea și rapiditatea cu care urmau să se deruleze evenimentele. La acea dată aveam gradul de căpitan, urmând să fiu avansat conform vechimii la gradul de maior și îndeplineam funcția de Șef al Serviciului personal al Inspectoratului Județean al M.I. și fac precizarea că din datele deținute de către organele M.I., la acea dată situația operativă în municipiul Arad se caracteriza printr-o stare de spirit a populației total deschisă în favoarea unor acțiuni de masă împotriva regimului totalitar, iar evenimentele de la Timișoara au amplificat manifestările de nemulțumire cu caracter organizat în principalele întreprinderi din municipiu: Orologeria, Strungul, U.T.A., Vagoane etc. Ca urmare, premergător zilei de 21.XII.1989, conform ordinelor primite începând din data de 17 decembrie '89 cadrele M.I. au fost alertate în ideea descoperirii autorilor înscrisurilor și manifestelor găsite pe străzile Aradului.

Reacția din partea celor trimiși în misiuni nu a fost cea așteptată, în sensul că nu a fost prinsă nici o persoană deși zilnic se analizau rezultatele obținute – ba mai mult, au fost situații în care, pe fondul necunoașterii corespunzătoare a așezării municipiului de



*Revoluționarul Mircea Ardelean se confruntă cu maiorul Liviu Gârgar  
(22 decembrie '89)*

către conducerea inspectoratului, au rămas sectoare neacoperite și tocmai acolo apăreau noi înscrisuri (ex.: Str. Mețianu în dimineața zilei de 18 decembrie '89). Concluzia conducerii inspectoratului a fost că în rândul nostru sunt trădători, care au divulgat aceste lucruri; eu personal fiind pus "să dau cu subsemnatul" încercându-se să fiu făcut responsabil pentru apariția de înscrisuri anticeaușiste în zona de responsabilitate.

Reacția noastră a fost firească pentru că auzisem, alături de alți colegi transmițându-se prin stații de la Timișoara codificat: "Culegeți florile" – atunci am realizat în totalitate că se întâmplă ceva foarte grav. Aș remarca asumarea răspunderii unor măsuri ferme de trecere de partea demonstranților a unor cadre cu funcții de conducere din poliția arădeană, ca: Col. Cioflică Mihail, Col. Noghiu Constantin, Lt. Col. Moș Florian și Cpt. Iagar Zaharia, care răspundeau de forțele de intervenție și care nu au executat ordinele de intervenție la Primăria Aradului, date de foștii secretari ai C.C. al P.C.R. Ilie Matei și Radu Constantin și ale fostului șef de Inspectorat, col. Sălăceanu, de a folosi mijloacele speciale și focul de armă pentru împrăștierea demonstranților.

Personal, în după-amiaza zilei de 21 decembrie, am fost solicitat de către revoluționarul Batrîna Constantin, actualmente decedat, să merg în piața Primăriei, lucru pe care l-am făcut.

Teama continuă a celor aflați în piață, mai ales la lăsarea serii a fost față de intervenția în forță a organelor M.I., lucru de care i-am asigurat că nu se va întâmpla întrucât cunoșteam starea de spirit a efectivelor și puterea celor câțiva șefi de a zice "nu execut ordinele". Desigur problema se punea pentru noi dacă evenimentele luau o altă întorsătură, deși, personal, simțeam că nu este posibil.

## "Am fraternizat cu Timișoara!"

**GHEORGHE DRĂGAN** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89) În zilele de 18 - 19 decembrie 1989, personal, am fraternizat cu Timișoara. Eu nu am fost membru al Partidului Comunist Român și nici nu am fost un informator al securității. Din aceste motive, în decembrie 1989 am avut probleme, mi s-a dat de înțeles că de la 1 ianuarie 1990 va trebui să părăsesc Direcția de Telecomunicații din Arad, unde eram tehnician. La Secția echipamente, unde eram încadrat eu, nu mai puteau să lucreze decât membri de partid. Deci, eu nefiind membru de partid, la vârsta de 39 de ani, pe care o aveam în decembrie 1989, trebuia să părăsesc acest serviciu. În spatele telecomunicațiilor erau serviciile speciale de telecomunicații, care aveau un rol foarte important pentru regimul comunist. O parte din personalul de aici era recrutat pentru serviciile secrete ale regimului Ceaușescu. Atunci i-am spus secretarului de partid, care era și șeful meu direct în producție, că șurubelnița din mână, aparatul de măsură și ce mi-a dat Dumnezeu în cap nu mi le poate lua nimeni, o să pot să-mi câștig o pâine și într-un alt loc de muncă dacă nu se poate aici! Eram un om în plenitudinea forțelor fizice și intelectuale, nu îmi era nici o teamă de muncă. Menționez că în decembrie '89 când au început evenimentele de la Timișoara, în simțire, în gândire, în toată activitatea mea am simțit și am fraternizat cu Timișoara. După aprinderea scânteii la Timișoara, Aradul fiind un oraș foarte aproape de Timișoara, noi, cei care lucram în telecomunicații am avut legături telefonice foarte dese cu Timișoara, puteam comunica și asculta ce se întâmplă în Timișoara. Vreau să vă spun că în decembrie '89, în zilele de 18 - 19 decembrie, personal, la serviciu, am fraternizat deja cu Timișoara, în gândire și în vorbire. Le-am spus: "gata, regimul este căzut!" Zarurile au fost deja aruncate, nu în România și nici în Timișoara, ci în alte părți. Ori voiam noi, românii, ori nu voiam, regimul lui Ceaușescu tot cădea! Cum au căzut și celelalte regimuri comuniste în celelalte țări Central și Est Europene. Aceste



regimuri erau perimate și depășite din punct de vedere istoric. Comunicarea este unul dintre lucrurile cele mai importante din viața unui om, din viața unei națiuni, din viața unei țări. Un om care nu comunică se izolează, moare. Imperii care se izolează mor. Sunt atâtea și atâtea exemple în decursul istoriei! Un asemenea exemplu era România în decembrie 1989, când eram o țară complet izolată. Doresc să fac o mică paranteză. În data de 4 noiembrie 1989, la nivel mondial, a fost o zi de post și de rugăciune pentru România! Iar la 40 de zile a căzut regimul comunist al lui Ceaușescu! La 40 de zile a căzut sistemul! Deci unitatea în rugăciune la Dumnezeu, pentru România, a fost ascultată în decembrie '89 de către Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu dăruie imperiile, nu le dăruie oamenii! Dar Dumnezeu lucrează prin oameni. Așa a căzut sistemul comunist din România în 1989. Dar, din păcate, un lucru foarte dureros pentru națiunea noastră este faptul că s-a luat viața soților Ceaușescu. Viața unui om o poate lua numai Dumnezeu. Un om nu are voie să ia viața altui om, cum s-a întâmplat cu executarea cuplului Ceaușescu la Târgoviște, la 25 decembrie 1989. Toate lucrurile trebuie să se întâmple pașnic, pe calea dialogului. Eu sunt împotriva violenței, împotriva atrocităților, pe care, trebuie să recunoaștem că le-a făcut nu numai regimul trecut, dar au fost continuate adesea și după decembrie '89, când nu ar mai fi fost cazul să se repete asemenea lucruri violente. Sunt importante aceste lucruri să fie amintite pentru că ceea ce s-a întâmplat după 22 decembrie '89 și până în 25 decembrie '89 constituie o pată pe istoria noastră. Faptul că Ceaușescu a fost omorât reprezintă o mare plagă pe națiunea română. Pentru că a fost omorât de oameni, iar oamenii nu ar fi avut voie să-l omoare. Nu eu sau ceilalți trebuia să-l judece, pentru că istoria îl judecă, iar în acest sens nu trebuiau luate viețile lor. Viețile le ia numai Dumnezeu. În acest sens a fost o eroare foarte mare istorică, iar această eroare nu a fost ticluită în România, ea a venit din afara țării, printr-o hotărâre luată în altă parte. Acest lucru explică și faptul că Revoluția română a fost furată și a fost transformată imediat într-o lovitură de stat.

## “Nu știam că totul se va derula așa de rapid”

**GHEORGHE DRĂGAN:** Simțind pulsul revoltei de la Timișoara, cu toate informațiile pe care am putut să le am pe linie de servicii, în data de 20 decembrie am cerut o zi liberă, pentru 21 decembrie, de la șeful meu de la servicii. Aceasta pentru a pleca la țară, la Pilu, la părinți, ca să îmi rezolv câteva probleme administrative. I-am spus în felul următor: "șefu, trebuie să merg acasă la țară, la părinți ca să îmi rezolv unele probleme, pentru că aici, la noi, va fi război!" Nu știam că totul se va derula așa rapid, și nu intuim că deja în 22 va fugi Ceaușescu, iar în 21 vor ieși arădenii în stradă împotriva regimului de atunci. Dacă aș fi cunoscut ce se întâmplă, aș fi rămas în Arad, pentru că eram un pion foarte important. Lucrând în telecomunicații eram specialistul în domeniul radio-difuziunii. Am lucrat foarte mult cu Radio-Televiziunea București, cu mass-mediile centrale și aveam și aparatura necesară, de asemenea un lucru foarte important. Deci am plecat la părinți, ca apoi, în 21 decembrie, dimineața, să le spun la părinți că trebuie să plec la Arad, deoarece este mare nevoie de mine acolo. Mi-au făcut foarte repede bagajele, le-au pus în mașină, după care m-am întors la Arad. Înainte de-a ajunge acasă, la ora 12,00 m-am oprit la serviciu, la telefoane pe b-dul Republicii, de atunci.

## Pe baricadele revoluției, în Timișoara și în Arad

**GURILĂ CONSTANTIN (zis TEDY)** – Luptător pentru Victoria Revoluției din Decembrie 1989 în orașele Timișoara și Arad, membru al Comitetului Frontului Democratic Român

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

din Arad, fondator al Partidului Ecologist Umanist cu sediul în Arad, membru al C.P.U.N., membru în Biroul executiv C.P.U.N., fondator în anul 1990 al Blocului Partidelor Democratice de Centru:

„Sâmbătă, **16 decembrie 1989** mă aflu la Timișoara, la bunici, urmând ca a doua zi să merg la Piața de vechituri să vând tot felul de lucruri procurate de pe la străini, făceam „bișniță”, cum se spunea pe atunci. În jurul orei 19 mă aflu în piața Kutl, unde am fost legitimat de un baraj al miliției. Din întrebările pe care mi le-a pus un civil înarmat am tras concluzia că se întâmplă ceva neobișnuit în Timișoara. După ce am scăpat de barajul miliției mi-am continuat drumul spre locuința bunicilor. Când am ajuns în Piața Maria am întâlnit un grup mare de oameni care se opuneau evacuării de către autoritățile comuniste a preotului protestant Tokes Laszlo din casa parohială. Aici l-am cunoscut pe Doru Stoi, un electrician de 26 de ani – eu aveam atunci 38 de ani – care se afla în fruntea unui grup de protestatari. Doru Stoi a aprins o lumânare și apoi s-a urcat pe un tomberon și a rostit o scurtă cuvântare cum nu am mai auzit până atunci împotriva regimului lui Ceaușescu. Cuvântarea acestuia a constituit un moment electrizant. Până atunci majoritatea celor prezenți în fața casei parohiale au fost enoriașii pastorului Tokes Laszlo, dar acum erau prezente și alte persoane, care nu erau enoriașii pastorului. După ce Doru Stoi a coborât de pe tomberon, m-am apropiat de acesta și l-am îmbrățișat în mod spontan. Rebelul incurabil din mine a primat din nou, în fața instinctului de conservare și în fața rațiunii. Fără să mă gândesc la vreo consecință nefastă pentru mine, m-am hazardat în necunoscut și m-am alăturat acestui tânăr.

La început oamenii securității au stins lumânările aprinse în fața casei parohiale, apoi au intervenit forțele operative ale miliției și au început arestările și hăituirile celor rămași, ca să ne împrăstie. Cei care am scăpat să nu fim arestați, ne-am regrupat în jurul orei 20 și am pornit în direcția Complexului studentesc. Am trecut peste podul Michelangelo, spre strada Gh. Lazăr. Eram vreo 2–3.000 de oameni. În dreptul Fabricii de pâine drumul ne-a fost barat de trei camioane militare, cu farurile aprinse. Apoi, dinspre Circumvalațiunii, Piața Dacia – străpungând barajele militare – au făcut joncțiune cu noi coloanele conduse de arădeanul Dan Sobol și Ștefan Cojocneanu din comuna Săcălaz. Acolo Dan Socol a rostit un discurs fulminant. La ieșirea de pe Calea Torontalului, un cordon al forțelor de ordine ne-a blocat drumul. Iar în jurul orei 2,30 am fost întâmpinați de o trupă îmbrăcată în șalopete similare cum sunt ale tanchiștilor, înarmați cu bastoane. Ulterior urma să aflu că făceau parte din Divizia 18 Mecanizată Timișoara. Am început să ne apărăm aruncând cu pietre de caldarâm. Apoi am încercat să ne retragem, dar accesul spre artera principală a fost blocat de un cordon de militari îmbrăcați în haine de culoare kaki, iar în spatele acestora am distins o altă formațiune de reprimare, cu căști albe, scuturi și bastoane. La îndemnul lui Dan Socol și Cojocneanu cu toții am început să aruncăm cu pietre în ei. Ștefan Cojocneanu a fost lovit de două ori, prima dată în cap, iar a doua oară cu o piatră în spate. A căzut jos, după care eu l-am ridicat și am fugit cu toții. Dan Socol ne-a spus că trebuie să scăpăm și să ne reîntâlnim duminică, la ora 10, în Piața Operei.

A doua zi, **duminică 17 decembrie**, încă de la ora 9 am intrat cu mulțimea din Piața Operei pe treptele Catedralei Ortodoxe. L-am întâlnit numai pe Doru Stoi, pe Cojocneanu Ștefan nu l-am mai văzut niciodată.

În timp ce mă aflu pe treptele Catedralei, dinspre Piața Maria am auzit o fanfară militară, care înainta spre Catedrală, urmată de militari de elită, înarmați, cu armele pe umăr și cu baioneta pusă, cu Drapelul de Luptă al UM, desfășurat! Am rămas pe treptele Catedralei până la ora 14, apoi m-am îndreptat pe str. Alba Iulia spre Piața Libertății, unde la ora 14,40 am incendiat un chioșc de ziare, după ce am văzut că alții au incendiat o mașină militară pe linia de tramvai și un alt chioșc de ziare din stația de tramvai.

Pe la ora 18 m-am gândit să merg la Lacto-bar ca să mănânc ceva. Ajuns în

apropiere am observat un trăgător izolat care trăgea dinspre Hotelul Timișoara. Acesta a împușcat trei cetățeni aflați în Piața Operei. Printre cei împușcați se afla și „Loți” – dirijorul Ladislau Cszmaric – cu care am discutat cu puțin timp mai înainte, după ce am incendiat chioșcului de ziare. Nu știu dacă ceilalți doi cetățeni au fost împușcați mortal sau nu, pentru că s-a apropiat în trombă un camion militar din care au coborât un maior și doi soldați, care au ridicat trupurile de pe asfalt și le-au aruncat în caroseria camionului, în care se mai aflau și alte cadavre. Apoi camionul a dispărut. Pentru orice eventualitate mi-am notat numărul de înmatriculare, care poate fi cercetat: A. – 20672.

Obosit și timorat am mers acasă la bunicii mei, în strada 1 Decembrie 1918, Nr.30, să mă culc. Bunicii mei nu au știut aproape nimic de ceea ce se întâmpla în oraș!

**18 decembrie '89.** Începuse să plouă. Auzeam rafale răzlețe de armă dinspre Centru și dinspre Calea Girocului – aici se trăgea mai intens. Pe la orele 12 am ajuns în Piața Catedralei, după ce am reușit să trec de câteva baraje cu militari, milițieni și civili. În Piața Catedralei se comenta că s-a decretat stare de necesitate și că armata a primit ordin să tragă fără somație dacă se circula în grup! Mă aflam împreună cu soții Ion și Elena Târziu din comuna Parteș – Timiș. Ne-am oprit pe partea stângă, lângă două magazine devastate. Pe treptele Catedralei erau vreo 80 de persoane, iar în fața la „Expres” circa 300 de persoane. Cu toții huiduiau forțele de represiune comasate în acea zonă. Pe la orele 16 a apărut un ARO din care a coborât un general, însoțit de doi civili în costume de culoare închisă. Generalul dădea ordine ofițerilor, în vreme ce unul dintre cei doi civili i-a adus din ARO un pistol mitralieră cu țeava scurtă, iar celălalt civil a scos o videocameră cu care a început să ne filmeze. Mai târziu am aflat că a fost generalul Mihai Chițac. Militarii din fața Catedralei au fost înșirați de la Pod până la capătul parcului, în vreme ce mai multe persoane erau reținute, aduse în fața „Expres-ului”, culcate cu fața în jos, după care au fost imbarcați într-un ARO și într-o mașină-camion, militară, iar un TAB s-a apropiat amenințător de mulțimea care se repliase, auzindu-se țipete de groază de moarte!

De teama de a nu fi capturat, am intrat în Catedrală, unde am dormit în noaptea de 18 spre 19 decembrie împreună cu soții Târziu.

Acestea au fost motivele pentru care, ulterior, când am făcut parte din Biroul Executiv al CPUN, am intrat în conflict cu președintele Ion Iliescu, când acesta l-a numit pe generalul Mihai Chițac, Ministru de Interne.

**19 decembrie '89.** Dimineața am ieșit din Catedrală, prin parcul din spate, pe lângă cinematograful de vară „Grădina bănățeană”, și am ajuns în dreptul Casei de Mode, împreună cu soții Ion și Elena Târziu.

În Piața Operei se discuta aprins despre evenimentele din cele două zile, dar mai ales despre masacrul de pe treptele Catedralei. Târziu Ion mi-a atras atenția că a zărit o serie de ofițeri superiori printre protestatari, pe care el îi cunoștea ca fost bucătar-ospătar la Casa Armatei din Timișoara!

Prin spatele Hotelului Continental, prin parcul Rozelor și Poporului am ajuns la fostul sediu al Comitetului județean P.C.R. Timiș, unde, de asemenea, s-a adunat o masă mare de oameni, care erau agitați de Ion Marcu și de arădeanul Sorin Oprea. Am reușit să confecționez o pancartă, cu sprijinul unor tineri care scriau pe ziduri lozinci anticeaușiste, pe care am scris: „Aradul e cu voi!” Când mi-a văzut pancarta, Ion Marcu a strigat în fața mulțimii: „Fraților, țara se ridică, Aradul e cu noi!”

Peste noapte am ascuns pancarta în parc și m-am dus la culcare la bunicii mei.

**20 decembrie.** După ora 12,30, cu ajutorul arădeanului Sorin Oprea, am reușit să intru în sediul Operei. În momentul respectiv, aici se aflau cei mai importanți conducători ai demonstrațiilor de protest împotriva lui Ceaușescu din Timișoara. În forfota și tensiunea de acolo l-am cunoscut pe Lorin Fortuna, care era preocupat să de un caracter organizat

mişcării revoluționare. De asemenea i-am cunoscut pe Luminița Milutin, Claudiu Iordache și Văltan Valentin. La acea oră, în sediul Operei s-a definitivat constituirea Frontului Democratic Român din Timișoara, care a preluat conducerea demonstrațiilor, transformând revolta în Revoluție!

În acele momente mi-a venit ideea să mă întorc la Arad împreună cu un grup de revoluționari, pentru a aduce și în orașul nostru mesajul Timișoarei! După ce am rostit cu voce tare acest gând al meu, cu toții m-au aprobat și m-au impulsionat să trec cât mai repede la acțiune.

Astfel, conștient de importanța mesajului Frontului Democratic Român, în aceeași seară, de 20 decembrie, un număr de 16 persoane ne-am îmbarcat în trei autoturisme și am pornit spre Arad, ca să povestim, ca martori oculari, ce se întâmplă în Timișoara.

Am reușit să iau cu mine din clădirea Operei din Timișoara și un Drapel Tricolor cu Stema decupată, pe care l-am ascuns între scaune, la picioare, în mașină.

La ieșirea din Timișoara spre Arad, am fost opriți de un baraj militar. Primii care au fost interogați au fost persoanele din prima mașină, care au fost obligați să iasă din mașină. Maiorul care comanda militarii ce formau barajul, a început să-i înjure pe cei coborâți din mașină. La fel a procedat și cu cei din a doua mașină, pe care i-a obligat să se culce cu fața pe șosea și să-i lovească brutal cu bocancii și patul de la automat. Eu mă aflam la volanul celui de al treilea autoturism. Când am văzut ce se întâmplă cu oamenii din primele două autoturisme, am virat brusc spre câmp, riscând totul. În urma mașinii s-au tras mai multe focuri de armă, dar nu am fost nimeriți. Cred că s-a tras în aer, ori dacă s-a tras după noi, nu am fost atinși!

Am ajuns la Arad în noaptea de 20 spre 21 decembrie, după ce am ocolit prin comunele limitrofe. În mașină eram cinci persoane: Sorin Oprea, Târziu Ion, Pană Constantin, eu și un minier din Valea Jiului, care ne-a „asistat” în primele zile ale Revoluției de la Arad. Ajunși oraș ne-am propus să ne răspândim pe platforma industrială a Aradului pentru a instiga și anima oamenii să vină în sprijinul Timișoarei. Personal am adunat în jurul meu un grup și am început să agităm oamenii din actuala Piață a Revoluției.

Dimineața, când au apărut TAB-urile, un arădean a îngenuncheat în fața acestora. Am avut imaginea halucinantă a celor văzute la Timișoara cât timp am stat acolo, între 16 și 20 decembrie, la bunici. M-am urcat pe un stâlp metalic din fața fostului Comitet județean Arad al P.C.R., unde am desfășurat drapelul Tricolor cu Stema decupată. Imaginea aceasta a apărut după fuga lui Ceaușescu în toate ziarele arădene. Fotografia mai este republicată din când în când și astăzi, inclusiv în cărțile dumneavoastră despre Revoluția din decembrie 1989 de la Arad: După ce am urcat pe stâlpul metalic, în jurul meu s-au adunat mai mulți oameni. Cineva mi-a dat o pâine neagră, pe care am înfipt-o în lancea steagului Tricolor, după care am început să strig cât am putut de tare: „Suntem cu Timișoara”, „Jos dictatura!”, „Jos Ceaușescu!”. Enervați, doi ofițeri au încercat să mă dea jos de pe stâlp, dar nu au mai avut succes întrucât se formase deja un nucleu de demonstrații care m-au apărut! Ulterior drapelul Tricolor cu Stema decupată mi-a fost smuls din mână de maiorul Gârgar – am caseta video cu acest moment – și aruncat în vegetația ornamentală din fața fostului Comitet județean de partid. La un moment dat cineva a adus în piață o scară de zugravi și o portavoce. În piață se adunaseră deja câteva mii de manifestanți. Eu m-am urcat prima dată pe scară cu Valentin Voicilă și am strigat: „Fraților, Voicilă vă vorbește!”. Apoi acesta s-a recomandat că e actor la Teatrul de stat din Arad și a cerut oamenilor ca protestul lor împotriva dictaturii lui Ceaușescu să se desfășoare în mod civilizată, ca nimeni să nu provoace armata. Apoi am reluat porta-vocea și am propus protestatarilor din fața fostului Comitet județean de partid ca Vali Voicilă să devină liderul revoluției de la Arad! La propunerea mea, Voicilă mi-a spus: „Tedy, de acum Dumnezeu cu noi – victorie sau groapa comună!” Deoarece scara de zugravi era incomodă, nu se putea urca pe ea decât

o singură persoană, mai mulți revoluționari au montat în mijlocul pieții în fața fostului Comitet județean de partid un eșafod – un podium - din material lemnos, luat de la o schelă de construcții de la un imobil care se zugrăvea în apropiere. Organizați în felul acesta, toți liderii muncitorilor din piață care au avut ceva de spus s-au adresat, rând pe rând, demonstranților din piață. Spre seară, s-a constituit primul Comitet de demonstrație, care a devenit primul Comitet local al Frontului Democratic Român din Arad, Comitet din care am făcut și eu parte, încă din prima clipă, ca membru fondator, alături de reprezentanții muncitorilor din marile întreprinderi și fabrici arădene. În continuare, seara, după ce s-au rărit foarte tare rândurile manifestanților, ne-am pregătit pentru noaptea de 21 spre 22 decembrie. Au mai rămas în piață circa 100 – 120 de persoane, fără să știm atunci că lunetiști izolați – profesioniști ai morții – așteptau ordinul să ne lichideze, să deschidă asupra noastră foc! Iar dimineața zilei de 22 decembrie, era încă foarte departe pentru noi. Am avut însă mult noroc. Nu am părăsit piața, ne-am îmbărbătat unii pe alții, astfel că forțele de represiune – armata, trupele USLA (de miliție și securitate) - nu au avut curajul să ne împuște, și nici posibilitatea să ocupe piața din centrul orașului, pe care eroii din acea noapte extraordinară ai Aradului au oferit-o, în dimineața zilei de 22 decembrie, zecilor de mii de arădeni care s-au alăturat masiv să protesteze pentru alungarea lui Ceaușescu! Sunt lucruri pe care noi, ca arădeni, nu avem voie să le uităm, să le ignorăm, cum au făcut mulți dintre conducătorii postdecembriști ai Aradului! Știu că ați făcut o anchetă foarte mare privind orele Revoluției din decembrie 1989 de la Arad, însă eu am ținut să vă anticipez unele lucruri, chiar dacă ceilalți revoluționari vor detalia fiecare moment la care au fost implicați!"

# 21 DECEMBRIE '89 - OROLOGERIE

## De ce revoluția a izbucnit, în Arad, la Orologerie?

**ȘTEFAN NICOLIN** (Fost inginer șef la Întreprinderea de Orologerie Industrială din Arad): În decembrie 1989 eram inginer șef la Întreprinderea de Orologerie Industrială din Arad. Situația mea era incertă, întrucât cu puțin timp în urmă a fugit cumnatul meu în Canada. Mulți dintre istoricii, reporterii și cercetătorii care s-au ocupat de evenimentele din decembrie '89 din Orașul de pe Mureș s-au întrebat, pe bună dreptate, de ce a izbucnit revoluția în acest mare municipiu de pe frontiera de vest a țării la Orologerie, într-o întreprindere dată în funcțiune doar cu trei ani în urmă și unde lucrau 1100 de angajați? De ce nu a pornit din celelate mari uzine arădene, de pildă de la Vagoane, unde lucrau 14.000 de angajați, ori de la Strungul, unde numărul acestora era de circa 8.000, ori de la fabrica textilă UTA, unde lucrau 10.000 de muncitori, fabrici în care era mult mai greu decât în întreprinderea noastră? Menționez că la Întreprinderea de Orologerie Industrială din Arad 99 la sută dintre angajați erau muncitori și specialiști tineri. Media de vârstă, la trei ani de la darea întreprinderii în folosință era încă tot 19 ani. Apoi, tinerii de la Orologerie câștigau mult mai bine decât muncitorii din celelalte întreprinderi arădene. Am avut în fabrică tineri adolescenți care îmi spuneau "sărut mâna!" când ne întâlneam. Eu aveam atunci peste 40 de ani. Erau copiii ai foștilor mei colegi de liceu și de facultate, pe care-i cunoșteam de mici, încă înainte de-a se fi angajat la noi. Vreau să vă mai spun că adesea s-a întâmplat să vină la mine tați ai unor copii și să îmi spună: "Cum se poate că fata mea câștigă la voi 4600 de lei pe lună, iar eu, la Strungul, iau o leafă de numai 2800 de lei, pentru care trag din greu o lună întreagă!". Orologeria stătea la toate capitolele foarte bine, aveam comenzi multe și bine plătite, aveam comenzi speciale pentru Centrala nucleară de la Cernavodă, lucram cu tehnică de vârf, făceam planul de producție lejer, exista o bună organizare a muncii. Este demn să mai menționez apoi că în perioada în care în marile întreprinderi din Arad, respectiv la Vagoane, la Strungul, la UTA, muncitorii primeau doar 80-85 la sută din salariu, la noi în întreprindere muncitorii primeau procente maxime, de până la 20 la sută peste salariu, cât se putea da atunci. Am ținut să vă dau aceste câteva exemple, ca să vă argumentez de ce eu am crezut, în decembrie '89, că la Orologerie nu se va întâmpla absolut nimic. După judecata mea de atunci revoluția în Arad trebuia să izbucnească într-o altă întreprindere și nu la Orologerie. Am descoperit însă ceva mai târziu de ce revoluția la Arad a pornit totuși de la Orologerie, repet, dintr-o întreprindere în care se câștiga, comparativ cu celelalte întreprinderi din Arad, foarte bine. La noi se lucra în halat alb, aveam aer condiționat, mașinile noastre trebuiau să lucreze la 20 de grade, în vreme ce în apartamente, acasă, aveam doar 16-17 grade. La noi era pretutindeni curățenie, nu exista vreo lună în care să se întârzie plata salariilor, iar pe de altă parte a existat și o emulație în planul perfecționării profesionale. În decembrie 1989, deci la trei ani de la darea în funcțiune a întreprinderii, eu aveam oameni de bază încă de 19 ani. Aceștia începuseră practica în întreprindere la 15-16 ani, pe când erau elevi de liceu. Am avut tineri care lucrau cu walkman-ul pe ureche, ascultau

muzica preferată, singurul lucru pe care nu-l permiteam era să circule cu walkman-ul prin fabrică, aceasta din cauza regulilor de protecție a muncii, în schimb la locurile lor de muncă puteau să asculte orice muzică, nu comentam. Aveam televizoare în fiecare secție, le-am cumpărat în special pentru vizionarea unor meciuri de fotbal în Cupele Europene. Din cauza căldurii existau mulți angajați care prefereau să rămână să lucreze în fabrică decât să vadă meciurile de fotbal acasă, în frig. Îmi aduc aminte că într-o anumită împrejurare, cu prilejul unei vizite în întreprindere făcute de un grup de scriitori, cineva m-a întrebat: "Câți oameni ai muncii lucrează în această întreprindere?". Eu i-am replicat: "la noi în întreprindere lucrează "copiii muncii " și nu "oameni ai muncii"! Dar să încerc să vă răspund la întrebare: După izbucnirea evenimentelor din decembrie 1989 de la Timișoara au fost alcătuite, din dispoziția comitetelor județean și municipal de partid, comisii mixte din reprezentanți de la partid, de la sindicat, de la U.T.C., deci din activiști care aveau ca sarcină să controleze pulsul muncitorilor din fabrică. Am putut să constat în acele zile că acei activiști care ne vizitau întreprinderea erau foarte agitați și neliniștiți ca să nu izbucnească vreo revoltă și în fabrica noastră. Unuia dintre mai marii acelei comisii mixte i-am replicat să-și vadă de treabă, că la Orologerie nu se va întâmpla nimic din ceea ce crede el! Așa gândeam atunci. Nu am avut însă în calcul, în decembrie 1989, că după izbucnirea revoluției de la Timișoara, studențimea a fost trimisă acasă, fiind împrăștiată în întreaga țară. Aradul, ca cel mai mare oraș din apropierea Timișoarei, are circa 60 la sută din intelectualitatea tehnică și umanistă pregătită la Timișoara, alți circa 30 la sută la Cluj și circa 10 la sută la București și în celelalte centre universitare ale țării. Venind acasă, studenții au dat telefoane foștilor colegi de liceu, și-au căutat prietenii din Arad, căroră le-au povestit ce s-a întâmplat în Timișoara. Întrucât mulți dintre tinerii care lucrau la Orologerie se pregăteau ca să dea și ei admitere la facultățile din Timișoara, aceștia au fost primii care au aflat corect, din relatările foștilor lor colegi de liceu, despre evenimentele din Timișoara, dând curaj tinerilor din întreprinderea noastră. Ulterior mi-am dat seama că tinerii de la Orologerie au fost mult mai bine informați despre Timișoara decât muncitorii din celelalte întreprinderi arădene! O altă cauză pe care o consider importantă în legătură cu pornirea revoluției în Arad de la Orologerie este faptul că munca de partid la Orologerie era foarte slabă, secretara de partid din fabrică nu avea nici un cuvânt în fața profesioniștilor din conducerea întreprinderii. Fabrica era condusă de ingineri cu o mare autoritate profesională, piesele pe care le executam pentru Centrala Nucleară de la Cernavodă presupuneau un profesionalism de vârf. Producția mergea bine, motiv pentru care nu exista nici un motiv special ca să fim hăituiți de activiștii de partid, iar slăbiciunea secretarei de partid a dat posibilitatea sutelor de tineri din întreprindere să răspândească mesajul Timișorii în rândul muncitorilor din fabrică.

Mai îmi permit să afirm că tinerii copii de la Orologerie, care au început revoluția din decembrie 1989 la Arad au fost crema tinerilor arădeni, pentru că atunci când au dat admitere la liceu, nu au dat la mecanică fină, ci la un liceu pedagogic, ori teoretic, deci erau foarte bine pregătiți. Apoi, pregătirea lor ulterioară profesională s-a produs în întreprinderea noastră, unde au făcut practica de producție, după care s-au angajat, la absolvire, ca tineri muncitori, dar gândul lor era permanent de-a da, în anii următori, admiterea la politehnică sau la o altă facultate. Deci, când au ieșit în stradă cu mult curaj, au făcut-o din conștiință și nu pentru că ar fi avut un salariu mic în fabrică!

## Primele proteste: Întreruperea curentului electric

**VIDIU PĂIUȘ:** (rănit și luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): În decembrie 1989 eram muncitor la întreprinderea de Orologerie Industrială din Arad. În dimineața zilei de marți, 19 decembrie '89, mă aflam la locul meu

de muncă, în secția mecanic șef de la I.O.I. Pe la ora 7,30 a venit la mine studentul seralist Mihai Giurgiu, care mi-a spus în șoaptă: "Ovi, la ora 8,00 toate mașinile trebuie oprite în semn de protest față de morții de la Timișoara. Nu mult, cinci minute!" Apoi s-a îndepărtat de mine. Într-adevăr, la ora 8,00 s-a întrerupt lucrul în totalitate în secțiile uzinaj, sculărie, mecanic șef și parțial în celelalte compartimente ale întreprinderii. Totul a decurs în liniște, fără gălăgie, fără nici o violență. În continuare, pe parcursul zilei, au mai avut loc trei asemenea greve, respectiv la orele 8,45; 10,30 și 12,00. A fost primul pas spre revolta generală din zilele următoare.

În ziua următoare, de miercuri, 20 decembrie, protestele au început să aibă un caracter mai accentuat. Încă de la ora șapte, când urma să începem lucrul, în toată fabrica s-a luat curentul electric. Am aflat că același lucru s-a mai întâmplat și la Fabrica de confecții și încă în câteva secții de la întreprinderea de strunguri. După luarea curentului, în secția noastră s-au aprins șase sau șapte focuri, în jurul cărora s-au format grupuri de muncitori. Pana de curent a durat exact o oră, după care la numai un minut sau două minute s-a luat din nou curentul, de data aceasta până la ora 8,30. Această întrerupere de curent în mai multe întreprinderi a fost un semnal mai general, dându-se posibilitatea muncitorilor să se adune în grupuri și să discute între ei despre ceea ce se întâmpla în țară. Din păcate, la acest semnal, întreprinderea vecină, de confecții, nu a reacționat, iar ulterior nu s-a sincronizat cu marile întreprinderi de mașini și de vagoane din Arad.

Dintre evenimentele care m-au afectat în cursul acelei după-amiezi a fost interzicerea întâlnirii membrilor Clubului turistic "Condorul", din care făceam parte și eu, întâlnire pe care o avusesem programată la Fabrica de ceasuri "Victoria", iar în cursul serii cuvântarea lui Ceaușescu la radio și televiziune, când acesta a calificat demonstrații din Timișoara drept bande de huligani și de fasciști, care trebuie stărpite fără milă. Acest lucru, noi, tinerii din Arad, dar nici ceilalți arădeni, nu-l puteam crede întrucât în Orașul de pe Mureș se cunoaște foarte bine spiritul Timișoarei (mulți ani Aradul a făcut parte din regiunea Timișoara), oraș care se caracteriza prin oameni civilizați și toleranți. Personal aveam mulți colegi și prieteni arădeni în Timișoara, tineri care învățau în acest oraș și care, au fost trimiși cu două zile mai repede acasă, în vacanță, prieteni și colegi care ne-au povestit despre revolta timișorenilor.

## Secția sculărie refuză să înceapă lucrul

**VIDIU PĂIUȘ:** În dimineața zilei de joi, 21 decembrie, secția sculărie din cadrul întreprinderii noastre refuză să înceapă lucrul. Conducerea întreprinderii coboară în secție și poartă un dialog cu muncitorii:

- De ce nu vreți să lucrați, oameni buni?

Din toate colțurile au început să se audă voci indignate:

- Ne-a făcut Ceaușescu huligani!

- Ne-a făcut fasciști și neofasciști!

- Refuzăm să mai lucrăm!

- Să ieșim în curte!

Astfel, curtea s-a umplut cu muncitori din sculărie, uzinaj, mecanic șef, automate, montaj, tesa - în total circa 150 - 200 de persoane, după care muncitorul Dănilă Onofrei, s-a adresat celor prezenți:

- Domnilor, nu are rost să stăm în curte, deoarece putem să fim blocați în orice moment. Să ieșim în stradă! Astfel, fără să ne mai poată opri cineva, am pornit spre întreprinderea de strunguri, care era cea mai aproape de noi. Din păcate, aici am avut primul șoc, muncitorilor nu li s-a permis să iasă din fabrică, motiv pentru care am intrat printr-o poartă dosnică în întreprindere, reușind să lămurim doar vreo 20 sau 30 de



angajați să ni se alătore, după care am pornit spre Întreprinderea textilă UTA, unde porțile erau ferecate, motiv pentru care nu am avut succes. Ne-am întors din drum și am pornit spre Întreprinderea de vagoane, unde am reușit, spre bucuria noastră, să intrăm în întreprindere. Aici am avut mult mai mult succes, ni s-au alăturat foarte mulți vagonari, coloana a primit, la ieșirea din uzină consistentă, lumea căpăta tot mai mult curaj, ni se alăturau și cetățeni de pe stradă, cu toții strigând lozincile "Jos regimul!", "Jos Ceaușescu!", "Jos cu criminalul".

## Tinerii de la Orologerie se adună în jurul muncitorului Dănilă Onofrei

**Rep.:** *Despre Dănilă Onofrei am putut afla mai multe lucruri abia la câteva luni după Revoluția din decembrie 1989, când l-am vizitat acasă, în cartierul Grădiște, din municipiul Arad. Era pe înserat când am intrat în casa acestui muncitor de la Orologerie, care a avut poate cel mai important rol în primele momente ale declanșării revoluției de la Arad. După mai multe insistențe a acceptat să ne povestească cum a început demonstrația în municipiul Arad împotriva dictaturii ceaușiste. Soția domnului Onofrei ne-a adus câte o cafea, în vreme ce pe fața revoluționarului se citește încordarea; nu dorește să spună prea multe lucruri despre evenimentele la care a participat în decembrie 1989. Fumează foarte mult, își aprinde țigară de la țigară, motiv pentru care îmi dau seama că ar fi mai potrivit să începem discuția noastră cu o mică introducere, să-l întreb despre propria sa viață, deci cine era, în decembrie 1989, muncitorul Onofrei Dănilă? Astfel, pentru început: "Domnule Onofrei ce reprezintă tabloul de pe peretele din fața noastră?"*

**DĂNILĂ ONOFREI** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89):

Este casa părintească din comuna Mica, de lângă Dej, județul Cluj "schițată" de mine, așa cum era pe vremea copilăriei mele. Noi am fost o familie numeroasă, peste zece copii la părinți. Mai precis 11 frați, dar unul dintre noi a murit. Provin dintr-o familie de muncitori ceferiști. Tata lucra ca muncitor necalificat la CFR, iar mama era casnică, se ocupa de îngrijirea și creșterea copiilor. Eu am fost al optulea copil, dintre cinci băieți și tot atâtea fete. Toți au devenit muncitori. În timpul celui de al doilea război mondial, după cedarea Ardealului de Nord, toată familia s-a refugiat la Arad. Am locuit la Arad între anii 1941 și 1944, după care ne-am întors acasă, unde am făcut șapte clase elementare la școală. Dar nu am rămas definitiv în satul natal, deoarece după ce am absolvit șapte clase la școală, eu m-am reîntors la Arad, pentru a urma Școala CFR. Având o soră căsătorită în Arad, am venit la ea, întorcându-mă în orașul refugiului familiei mele. Îmi aduc aminte că în timpul refugiului am locuit în Depou, într-o căsuță mică, primită de la CFR. Și acum vă fac o mărturisire: am acceptat să stăm de vorbă, după ce am aflat că vă numiți Șimăndan, întrucât pe vremea refugiului, lângă noi, în cartier, locuia o familie foarte cumsecade, care se numea Șimăndan, crezând că sunteți rude. Cu alți ziaristi nu voi mai sta de vorbă!

**Rep.:** *Când ați terminat Școala profesională CFR?*

**D.O.:** În anul 1953, am fost prima promoție de doi ani de la Direcția Generală a Rezervelor de Muncă (D.G.R.M.) din cadrul CFR. După absolvire, împreună cu alți trei colegi ne-am făcut cerere să fim repartizați la D.G. Cluj, pentru a urma facultatea muncitorească, la cursurile serale. Dar, din păcate, nu am fost repartizat direct la Cluj, ci la un atelier care aparținea de D.G. Cluj, respectiv la Oradea. Astfel nu mi-am mai împlinit visul să urmez facultatea serală la Cluj. La Oradea am rămas doi ani de zile, după care am plecat la Petru Groza, la un atelier de reparat utilaj minier. Între timp, în anul 1959, m-am căsătorit cu o arădeancă, astfel am revenit în Arad. Întrucât nu am avut pentru moment un loc de muncă, m-am dus la comitetul orășenesc de partid, unde am vorbit cu un secretar (Martonoși), care

m-a trimis la fabrica "Refacerea". Având acea recomandare, am ajuns repede secretar UTC. Apoi, la o reuniune tovarășească, am intrat în conflict cu directorul fabricii, după care am hotărât să plec din acea fabrică, la Depoul CFR Arad, unde am lucrat până în anul 1964. Apoi m-am transferat la Întreprinderea de strunguri din Arad, iar după înființarea noii întreprinderi de Orologerie Industrială, am trecut aici, fiind nevoie de specialiști, unde lucrez și astăzi, după revoluția din decembrie '89, întors după încetarea activității CPUN Arad.

**Rep.:** *Domnule Onofrei, ce s-a întâmplat în dimineața de 21 decembrie la Orologerie?*

**D.O.:** Ar trebui să încep cu dimineața de 20 decembrie 1989. În acea dimineață m-am prezentat normal la lucru. Eram încadrat muncitor specialist la secția sculărie a Întreprinderii de Orologerie Industrială Arad, o întreprindere nouă în cadrul industriei arădene, care avea, în decembrie 1989, o medie de vârstă de numai 20 sau 21 de ani. Eu mă număram printre cei câțiva muncitori mai bătrâni, transferați, de la Întreprinderea de strunguri. Vreau să încep prin a vă spune că încă din primele minute, după ce am început lucrul, s-a întrerupt curentul pe toată întreprinderea, deci și secția sculărie a rămas în întuneric. Curând, câțiva muncitori au început să se strângă în grupuri restrânse, unde discutau între ei, mai mult în șoaptă. Subiectul era, pretutindeni, același: **EVENIMENTELE DE LA TIMIȘOARA!** Ulterior am sesizat un lucru - de fapt atenția mi-au atras-o ceilalți muncitori din apropierea mea - că întreruperea de curent din dimineața zilei de 20 decembrie n-a fost chiar întâmplătoare. Prin oprirea curentului cineva a dorit să depisteze persoanele care ar putea să spună ceva, să vocifereze, regizându-se, cred eu, o provocare premeditată. Întrucât făceam parte din comitetul sindicatului pe secție m-am gândit, spontan, să ne întrunim întreaga secție și să facem o ședință de sindicat pe întuneric. Spre surprinderea mea, la apelul pe care l-am făcut celor din jurul meu, că doresc să convoc o ședință de sindicat, n-a răspuns nici un muncitor din secție!

**Rep.:** *Câți muncitori se aflau în secția în care lucrați?*

**D.O.:** Eram circa 60 de muncitori în schimbul întâi!

**Rep.:** *De ce nu au răspuns tinerii la apelul pe care l-ați făcut?*

**D.O.:** Ulterior am aflat de ce nu au venit să facem o ședință de sindicat. Prin secție se plimbau câțiva securiști, pe care eu, din cauza întunericului, nu i-am văzut. Erau pe de o parte cei care răspundeau de Orologerie, dar mai erau și alții, pe care colegii mei nu-i cunoșteau. O asemenea atmosferă mocnită plutea în dimineața de 20 decembrie prin secțiile de la I.O.I. Arad. În fine, după cele opt ore de lucru m-am întors acasă, în cartierul Grădiște, unde locuiesc. Seara am ascultat discursul lui Ceaușescu la televiziune. Discursul acela m-a revoltat foarte tare, întrucât folosea o etichetă de huligani, de vagabonzi la adresa manifestanților din Timișoara, în vreme ce oameni nevinovați erau uciși de organele de represiune trimise în acest oraș de către dictator. În seara respectivă mă aflam singur în fața televizorului, soția nu era cu mine în casă, iar scena de la televizor cu Ceaușescu m-a revoltat așa de tare, încât l-am înjurat, spunându-mi: "Asta ți-e ultima cuvântare!"

**Rep.:** *Ultima avea să fie în 22 decembrie!*

**D.O.:** Da, dar în seara de 20 decembrie eu am rostit aceste cuvinte singur, acasă, fără să-mi dau seama de fapt ce va urma în dimineața următoare!

**Rep.:** *Ce s-a întâmplat a doua zi la Orologerie!*

**D.O.:** A doua zi, dimineață, 21 decembrie, am plecat la fabrică. Imediat, după ora șapte am început să lucrez, aveam de terminat un reper la mașina de găurit. Eu lucram numai în schimbul întâi. M-am așezat deci la locul de muncă, văzându-mi de treabă. În tot acest timp am observat cum tineretul din secție se frământă. Nu-i cunoșteam pe toți pe nume, pe unii îi știam mai mult din vedere. Simțeam că vor să se adune mai mulți într-un grup, în interiorul secției. În cele din urmă grupul a reușit să se închege, după care a apărut toată conducerea întreprinderii în secția noastră. Erau de față secretara de partid pe întreprindere, președintele

comitetului sindicatului, directorul, precum și toți cei care răspundeau, în perioada respectivă, de Orologerie, de la partid și de la securitate. Menționez că înainte de-a fi apărut conducerea întreprinderii, unul dintre tinerii care i-a mobilizat pe ceilalți colegi să se adune în acel grup compact din mijlocul secției, s-a deplasat și la locul meu de muncă, rugându-mă să particip și eu la discuția ce urma să aibă loc cu cei din fruntea fabricii. "Haideți nea Onofrei și dumneavoastră lângă noi!" "M-am uitat la mai tânărul meu coleg de secție și fără să scot nici o vorbă, mi-am luat scaunul de lângă masa de lucru și m-am apropiat de grup, după care m-am așezat pe scaun, lângă tineri, să văd ce vor. Printre ei se aflau și tineri muncitori din alte secții, deci nu numai de la scolare. După ce a venit conducerea fabricii, domnul director și inginerul șef au început să-i întrebe pe fiecare în parte, ce doresc? "Haideți, mă, ce doriți? Mergeți la lucru! Ce v-ați adunat aici?". Nimeni nu le-a răspuns la întrebare, nimeni nu le-a dat nici un răspuns, nici unul dintre tinerii n-a spus nici un cuvânt. După ce a terminat cu tinerii, inginerul șef a ajuns la mine și mi-a pus și mie aceeași întrebare. Eu nu am putut să tac: "Tovarășe director, eu sunt nemulțumit și vreau să mi se răspundă de către cineva din conducere, ce se întâmplă la Timișoara? Eu sunt nemulțumit de ceea ce s-a spus aseară la televizor în legătură cu Timișoara!" Imediat mi-am dat seama că i-am pus o întrebare la care nu va putea să-mi răspundă, dar, în felul acesta m-am ușurat sufletește, deoarece era întrebarea care mocnea de mai mult timp în mine. "Ce să fac, tovarășe Onofrei, nu cunosc?" Atunci, în starea de nervi în care mă aflam, m-am ridicat de pe scaun și am început să mă mișc în stânga și în dreapta prin fața conducerii fabricii, după care dintr-o dată am ieșit din secție afară, în curte. Fără să mai aștepte nici un cuvânt, tinerii au ieșit după mine în curte, în vreme ce conducerea a traversat secția, după care a ieșit în celălalt capăt al curții, uitându-se de acolo la noi. Atunci am considerat, spontan, că a venit momentul decisiv. Am strigat, uitându-mă la tineri, "COPII, ACUMA-I CLIPA! PLECĂM!". Am dat tonul la cântec: "DEȘTEAPTĂ-TE ROMĂNE!" și am pornit spre poarta întreprinderii.

**Rep.:** *Câți muncitori erați?*

**D.O.:** Eram, în momentul în care am pornit, vreo trezeci de muncitori. În urma noastră, secretarul cu probleme economice de la județeană de partid, Cotoară, care răspundea în acele zile de Orologerie, a început să se agite înspăimântat prin întreprindere, iar securistul care răspundea de fabrică s-a urcat în mașină și a ordonat să se înclue imediat poarta în urma lui, ca să nu putem ieși în stradă. Observând toate aceste manevre, de-a fi opriți în fabrică, am făcut un semn energic portarului să nu închidă poarta în urma mașinii securistului și să ne permită să ieșim din curte în stradă. Portarul nu s-a opus coloanei noastre, astfel am ajuns pe strada Cocorilor, unde mi-am dat seama că grupul nostru minuscul poate să fie o pradă extrem de ușoară pentru organele de represiune. Întreaga noastră acțiune s-a derulat extraordinar de rapid, de spontan, încât noi nu am mai reușit să-i adunăm și pe ceilalți muncitori din fabrică, care urmau să vină ceva mai târziu, prin strada Horea, până în piața din fața fostului Comitet județean de partid. Văzând cât suntem de puțini și că nu ne mai putem întoarce după ceilalți muncitori din fabrică, am înaintat pe strada Cocorilor, iar planul de moment ce s-a înfiripat în mintea mea a fost să ajungem cât mai repede la Întreprinderea de strunguri, o întreprindere de câteva ori mai mare decât Orologeria, de unde să adunăm și alți muncitori, iar de acolo să ne continuăm drumul pe platforma industrială a Aradului, respectiv la binecunoscuta Întreprindere textilă UTA, apoi la Combinatul de prelucrare a lemnului, Întreprinderea de vagoane ASTRA, după care să înaintăm, pe linia de tramvai, spre Gara CFR și apoi spre Întreprinderea "Tricolul roșu" și să intrăm pe B-dul principal al Aradului.

**Rep.:** *Un plan cât se poate de remarcabil!*

**D.O.:** Acesta ne-a fost traseul. Mai întâi am intrat prin poarta de pe strada Cocorilor în incinta Întreprinderii de strunguri, unde între halele de producție, am început să strigăm cât mai tare: "Veniiți cu noi!", "Veniiți cu noi!". În felul acesta grupul nostru a început să crească cu cei care reușeau să iasă din secțiile și halele cu ușile păzite de către secretarii de partid. Dar cei mai

mulți muncitori nu au avut curajul să vină, cu noi, marea masă a muncitorilor a rămas în fabrică.

**Rep.:** *Cât era ceasul când ați intrat la Strungul?*

**D.O.:** Era deja în jurul orei opt dimineața, când, Aradul, prin începutul demonstrației noastre, era deja cel de al doilea mare oraș al țării ridicat, după Timișoara, împotriva regimului totalitar ceaușist. Văzând că nu ni se alătură prea mulți muncitori, am luat inițiativa să intru în câteva secții. Cunoșteam foarte bine această fabrică de strunguri; înainte de-a fi fost transferat la noua întreprindere de Orologerie, am lucrat aproape douăzeci de ani la Strungul, cunoșteam foarte mulți muncitori de aici, pe care am încercat să-i chem să vină cu noi. "Haideți cu noi, nu vă fie frică, alături de mine se află acești tineri muncitori, băieții și fete, cărora nu le este frică!" Nu mi se răspundea. În schimb, fiecare muncitor întâlnit ne privea cu multă curiozitate. Străbătând astfel curtea întreprinderii, am ajuns la o poartă laterală, pe lângă macarale, pe unde am ieșit în Calea Victoriei, după care am trecut prin fața porții principale, îndreptându-ne spre Întreprinderea textilă UTA. Din acest moment, aflându-ne pe o arteră principală, cu circulație intensă, au început să ni se alătore numeroși cetățeni dintre cei întâlniți pe stradă.

**Rep.:** *Ce s-a întâmplat la UTA?*

**D.O.:** La UTA am avut o surpriză: ușile mari de fier ale întreprinderii erau baricatedate în interior, încât nimeni din coloana noastră n-a reușit să intre în fabrică, pentru a mobiliza muncitorii de aici să ni se alătore. Totuși, câțiva muncitori mai tineri, cred că erau de la mecanic șef, au reușit să sară peste gardul înalt al întreprinderii, pentru a demonstra împotriva dictaturii ceaușiste cu noi. Dându-mi seama, așadar, că nu ni se va permite să intrăm în curtea fabricii, ne-am întors pe Calea Aurel Vlaicu, de unde am pornit spre Întreprindere de vagoane. Fiind o arteră foarte circulată, au început să se oprească tramvaiele care veneau spre noi, dinspre Gara CFR. Mulți cetățeni dintre cei care coborau din tramvaie se alăturau grupului nostru, încât coloana devenea tot mai mare. Când am ajuns la Întreprinderea de vagoane, în primul moment s-a repetat situația de la fabrica UTA, cineva a dat dispoziție să fie încuiată poarta principală. Cu toate acestea am reușit să intrăm în întreprindere pe poarta numărul 2, pe unde ies din fabrică vagoanele terminate. Dar înainte de-a intra în curtea întreprinderii am trimis un grup destul de mare de demonstrați să treacă șoseaua la Combinatul de Prelucrare a Mobilei (CPL), pentru a chema muncitorii de la mobilă să ni se alătore, unde, de asemenea, ca la UTA, am întâlnit intrările blocate și păzite de luptători de la Gărzile patriotice, deci fără succes.

## Macaragiul Maur de la Strungul se alătură celor de la Orologerie

**MAUR ȘTEFAN** – muncitor la Întreprinderea de strunguri, luptător în Revoluția din decembrie 1989 de la Arad, membru al Fundației Județene Arad al Revoluției din decembrie 1989: „În decembrie 1989 eram macaragiul la Întreprinderea de strunguri din Arad. Lucram la secția turnătorie pe una dintre cele două macarale mari, care mutau batiurile de strunguri și carcassele grele dintr-un loc în altul pentru a fi curățate de zgură. Deși în fabrică lucrau specialiști cu o foarte mare calificare, întrucât la turnătorie era o muncă brută și deosebit de grea, majoritatea muncitorilor erau necalificați, ori calificați la locul de muncă. În ultimul timp, în hala de curățare a batiurilor și carcasselor turnate în fontă au fost aduși deținuți de la Penitenciarul Arad. Întrucât făceam naveta zilnic din comuna Macea - unde aveam domiciliul - la Fabrica de strunguri din Arad, nu am fost la curent cu toate măsurile noi de pază care au fost luate după începerea Revoluției de la Timișoara. Totuși am constatat că începând din 19 decembrie nu au mai fost aduși deținuții la muncă. Eu vedeam tot ce se întâmplă în hală de la înălțime, respectiv din cabina de comandă a macaralei. Jumătate din spațiul de lucru din hală era îngrădit pentru deținuți. Acum spațiul a devenit gol, nimeni nu lucra acolo. Între timp a venit comandantul Penitenciarului din Arad care m-a chemat la el și mi-a făcut observația: „Tovarășe, de ce nu este îngrădit spațiul din jurul scării pe care te urci în cabina macaralei?” Atunci l-am întrebat: „De ce trebuie îngrădit?” Comandantul

Penitenciarului Arad s-a răstit: „Trebuie să fie protejat locul respectiv cu sârmă ghimpată, ca să nu poată urca vreun deținut pe macara și să șantajeze cu anumite revendicări!” I-am spus să raporteze mai sus, la conducerea întreprinderii. Amintesc că porțiunea din hală unde lucrau deținuții era îngrădit cu panouri mari din tablă de fier, ca muncitorii să nu poată vedea cum lucrau deținuții, iar aceștia să nu poată lua legătura cu muncitorii din secție. Eu eram singurul om de pe macara care vedeam ce se întâmplă în mijlocul deținuților, cum lucrează aceștia. Erau, în total, 80 de deținuți. Așadar, din 19 decembrie deținuții nu au mai fost aduși în fabrică la lucru, motiv pentru care am devenit suspicios, dar nu aveam pe cine să întreb să mă lămurească de ce nu se lucrează în hală, mai ales că șeful de secție, ing. Popa Titus, ne-a pus în vedere să nu mai vorbim între noi! Totodată fabrica a fost împânzită cu luptători aparținând Gărzilor Patriotice care „mișunau” printre muncitori.

Aceasta era situația în dimineața zilei de 21 decembrie 1989 în secția în care lucram, când am venit de acasă, de la Macea, la lucru. După ce m-am instalat în cabina macaralei, foarte repede am constatat că au dispărut și ceilalți muncitori din hală, respectiv angajații din secție. Între timp Emilia, colega mea de pe cealaltă macara, s-a oprit aproape de cabina mea și a strigat cât a putut de tare: „Maure, hai jos, că au dat foc la fabrică!” La auzul acestor cuvinte m-am speriat. După ce am coborât de pe macara am ieșit în curtea întreprinderii. Aici am aflat că se dădeau „lupte” la poarta nr.2, unde un grup de muncitori din vecini, de la Întreprinderea de Orologerie, cereau să li se deschidă poarta ca să intre în fabrică pentru a chema și pe strungari la manifestația pe care au pornit-o la ora șapte și jumătate! Împreună cu un grup de muncitori - din care au făcut parte Cordoș Eugen, Tolca Nicolae, Onea Gheorghe, Ardelean Traian, Ardelean Constantin, Tolca Rodica, Octavian Lucaciu, Tapaszto Ernest, Jiva Marin, Kalciov Margareta, Uiese Nicolae, Cherasim Ioan, Gornic Ionel, Lustrea Florica și Pantea Maria – am făcut presiuni asupra portarului până ce acesta a deschis poarta. De acolo ne-am îndreptat pe aleea principală spre poarta nr.3, chemând în drumul nostru și muncitorii de la RD (secția roți-dintate) și de la scularie. Din fiecare secție ni s-au alăturat mai mulți muncitori, și, împreună cu muncitorii de la Întreprinderea de Orologerie (care au intrat în fabrică), am ieșit pe poarta nr.3, de unde ne-am continuat drumul pe Calea Victoriei spre Piața UTA, Calea „Aurel Vlaicu”, ca apoi de la Gara CFR intrăm pe bulevardul Central al Aradului. La colțul străzii Cloșca am fost întâmpinați de primul cordon de militari cu focuri de armă automată, care au fost trase în aer. Apoi militarii s-au retras cu TAB-urile în fața Primăriei, iar noi am ocupat piața centrală a Aradului!”

## „Vei fi primul pe lista securității!”

**VĂRTACI IOAN** – participant la Revoluția din decembrie 1989 de la Arad, membru al Fundației Județene Arad a Revoluției din Decembrie 1989: „În decembrie 1989 lucram ca electrician la Atelierul de prototipuri al Uzinei de strunguri Arad. Despre evenimentele de la Timișoara am aflat de la postul de radio Europa Liberă și din discuțiile purtate cu colegii din atelier. În dimineața zilei de 21 decembrie a intrat în atelier o colegă de muncă – Farcaș Cornelia – care ne-a informat că vin spre întreprindere un grup de manifestați de la Întreprinderea de Orologerie. Am ieșit împreună cu Farcaș Cornelia la poarta nr.3 a întreprinderii, ca să vedem ce se întâmplă. Șeful a strigat după mine să nu merg afară că voi fi primul pe lista securității. Poarta era deschisă. Când am ieșit în stradă, am constatat că în fața noastră se afla un grup de circa 30 - 35 de persoane, muncitori foarte tineri și câțiva mai în vârstă, de la Orologerie. I-am chemat să intre în uzină, dar în primele momente au ezitat. Atunci, împreună cu doi colegi – Farcaș Cornelia și Dan Filimon - am intrat în mijlocul acelu grup, ne-am prins de mână într-un scurt cordon, după care i-am împins pe

tineri să intre pe poarta uzinei, în curte. De aici, am pornit cu toții pe culoarul principal dintre secții și am traversat curtea spre poarta nr.2, de lângă Abator. Pe tot parcursul deplasării prin uzină am strigat: „Veniți cu noi!”, „Timișoara, Timișoara!”, „Jos Ceaușescu!”. Cât timp am traversat uzina ni s-au alăturat circa 15 – 20 de persoane, încânt la ieșirea din întreprindere am devenit un grup de manifestații destul de vizibil. Am pornit apoi pe Calea Victoriei. În drumul pe care am pornit, spre centrul municipiului, ne-am oprit prima dată la Tipografie, unde nu am putut să intrăm, dar am strigat la poartă lozincile pe care le-am spus și în curtea uzinei de strunguri, astfel s-a aflat și la Tipografie de manifestația noastră. Următorul punct a fost Fabrica Textilă UTA. Fabrica era baricadată și apărată de Gărzile Patriotice, porțile erau încuiate cu chei și cu lacăte, pe care nu le-am putut forța. Și aici am început să strigăm lozincile pe care le-am strigat la Strungul și la Tipografie. Chiar dacă muncitorii nu au putut ieși în curtea fabricii, acestea au auzit chemarea noastră, în felul acesta s-a aflat și în cea de-a treia unitate economică de pe platformă industrială a Aradului că am ieșit în stradă, iar atunci când angajatele au reușit, după terminarea schimbului de lucru, multe dintre ele au venit în fața fostului Comitet județean de partid, să ni se alătore. Am revenit pe Calea Aurel Vlaicu și ne-am continuat drumul spre Fabrica de mobilă – IMAR – și spre Întreprinderea de vagoane. Spontan, grupul nostru s-a divizat în două. O parte a pornit spre Fabrica de mobilă, unde nu s-a putut intra, porțile erau baricadate de formațiunile de Gărzi Patriotice, iar un alt grup, din care făceam și eu parte, am trecut la Întreprinderea de vagoane, la poarta nr.2, lângă Turnul cu apă. Poarta era încuiată cu un lacăt, pe interior. Am început să batem foarte tare în poartă, cerând să fim lăsați în curtea fabricii. În același timp strigam: „Veniți cu noi!”, „Timișoara, Timișoara!”, „Jos Ceaușescu!” Un muncitor din interiorul uzinei a spart lacătul, după ce l-a lovit cu o bucată de fier. În felul acesta am reușit să intrăm în curtea uzinei, după care am pornit pe drumul principal dintre secții și deschideam fiecare ușă strigând spre muncitorii care se aflau în interiorul atelierului sau halei: „Veniți cu noi!”. Gândul meu, încă de pe traseu, a fost să tragem sirena Fabricii de Vagoane, întrucât aceasta era cunoscută ca un simbol al orașului, al revelor muncitorești. Sirena atrăgea atenția tuturor angajaților că s-a întâmplat ceva grav în uzină sau în oraș. Când am ajuns la secția Mecanic șef, am întâlnit în ușă doi băieți îmbrăcați în haine de Gărzi patriotice. I-am spus unuia dintre ei că trebuie neapărat să tragem sirena fabricii. Acesta, însoțit de doi manifestații, a pornit spre locul unde se afla sirena sigilată. Noi am trecut mai departe, spre poarta principală, dar nu am ieșit în stradă decât pe poarta din spatele Cantinei muncitorești (de lângă două linii de cale ferată). Tocmai atunci, spre marea noastră bucurie am auzit cum pornește sirena de încetare a lucrului. Astfel, am ajuns din nou pe Calea Aurel Vlaicu. Coloana s-a refăcut, era mult mai mare decât înainte, ni s-au alăturat și cetățenii care au coborât dintr-un tramvai pe care manifestații l-au oprit în acea zonă. Consider că împreună cu Dan Filimon și cu Cornelia Farcaș am avut un rol esențial – chiar dacă cineva astăzi, prin absurd, îl consideră modest – în a sprijini grupul de la Orologerie pentru a trezi scânteia revoluției la Strungul și la Vagoane, în aceste două mari citadele muncitorești din Arad și din țară, care au ieșit în stradă în sprijinul Revoluției declanșate la Timișoara.”

## Vagoanele au tras sirena de încetare a lucrului

**IOAN POPA** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): În decembrie '89 aveam 49 de ani și eram contabil șef la Întreprinderea de Vagoane din Arad. În dimineața zilei de 21 decembrie, împreună cu inginerul Tudor Caracioni am studiat posibilitatea scoaterii muncitorilor din secții pentru a se alătura demonstrațiilor ce se anunțau că se îndreaptă spre centrul orașului. Era coloana de demonstrații de la Orologerie, Strungul și UTA. Trecând peste opoziția existentă în fabrică, am reușit să

determinăm structurile apropiate nouă să tragă sirena de încetare a lucrului. Astfel, după declanșarea sirenei foarte mulți muncitori au ieșit în curtea fabricii pentru a afla ce se întâmplă. Cei mai curajoși au sărit din primele momente gardul întreprinderii, care era destul de înalt, porțile fiind încuiate și păzite. Apoi s-au deschis porțile, prin ruperea lacătului de la poarta nr. 2 pentru a lăsa intrarea în fabrică a unor demonstrații de la Orologerie și Strungul, care au început să adreseze chemări de genul "Veniți cu noi!", precum și pentru muncitorii care au decis să iasă în stradă pe la poarta nr. 1. Alături de cei care au ieșit în stradă m-am aflat și eu, după care ne-am îndreptat spre piața din fața Palatului Administrativ. Acolo am rămas toată ziua și noaptea de 21 spre 22 decembrie, iar în dimineața de 22 decembrie, împreună cu inginerul Caracioni am adus în piață o stație de la care s-a putut comunica mai bine cu mulțimea din piață. Stația pe care am dus-o în piață aparținea inginerului Caracioni. După fuga lui Ceaușescu, conducătorii revoluției arădene au intrat în clădirea fostului Comitet județean de partid, preluând puterea locală. Printre cei care au intrat în Consiliul județean FSN m-am aflat și eu, primind sarcini pe linia organizării comerțului și turismului în județul Arad. Am rămas în cadrul CJFSN până la 7 ianuarie 1990, când m-am reîntors la Întreprinderea de Vagoane.

## "Eu am rupt lacătul de la Întreprinderea de Vagoane"

**NICUȘOR PETREUȘ** (participant la Revoluția din Decembrie '89 de la Arad): În decembrie 1989 aveam 35 de ani și eram strungar la atelierul de cilindre din cadrul Întreprinderii de vagoane din Arad. După izbucnirea revoluției de la Timișoara, în fiecare dimineață înainte de începerea lucrului, ori în pauzele de masă, cei din secție discutăm între noi despre evenimentele de la Timișoara. De obicei oamenii discutau în grupuri mai restrânse de prieteni sau colegi de muncă. Eu mă aflam într-un grup de muncitori din care mai făceau parte Laios Vasile, Parasca Viorel, Dărăbuș Ioan, Doța Petru și Preda Vasile. În data de 20 decembrie '89 s-a zvonit în fabrică că va fi un miting mare în fața primăriei de solidaritate cu Timișoara. Astfel, după terminarea schimbului, la ora 15, am ieșit din fabrică și ne-am îndreptat vreo zece colegi spre piața din centrul municipiului, crezând că se va întâmpla ceva și la Arad. Aici am constatat că nu există nici o mișcare mai deosebită. Seara am ascultat la un aparat de radio dintr-o mașină parcată în dreptul Băncii Naționale cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu, în care aducea acuzații "huliganilor" din Timișoara, care ar fi distrus vitrinele magazinelor din centrul orașului, producând tulburări de stradă. Din centru fiecare a plecat apoi acasă, iar dimineața, când am venit la lucru, maistrul ne-a comunicat că există un ordin venit "de sus" că nu avem voie să ne adunăm în secție și să discutăm între noi, fiecare să-și vadă de lucru. Atunci noi l-am trimis pe Doța Petru, care nu prea avea de lucru în ziua respectivă, să iasă în curte și să vadă care este atmosfera prin fabrică, după care să se întoarcă în secție și să ne informeze și pe noi. La întoarcere ne-a spus că nu s-a putut apropia de poarta fabricii, întrucât aceasta este păzită de securiști și civili înarmați. Pe vreo trei dintre ei îi și cunoștea. Concluzia lui a fost că nimeni nu se poate apropia de poartă, întrucât aceasta este apărată foarte puternic, inclusiv și de gărzile patriotice din fabrică. Pe la ora 9,30 a intrat în secție un electricarist, care a strigat în limba maghiară după ajutor, că ar fi ceva probleme pe la poarta de intrare în fabrică. Am hotărât să ieșim și noi în curtea fabricii. După câțiva pași am fost întâmpinat de un ofițer de la gărzile patriotice, care ne-a ordonat să ne întoarcem în secție, pe un ton destul de brutal. Atunci noi i-am spus că dorim să mergem la vestiar, deci spre poarta nr.3, din apropierea Centrului de calcul. După ce ofițerul a dispărut - se îndreptase către sediul Gărzilor patriotice din fabrică - noi ne-am reîntors spre poartă, nu ne-am mai dus la vestiare. În fața modelăriei erau strânși vreo 60 - 70 de muncitori. Cu toții priveau spre poarta încuiată, în vreme ce un grup de demonstrații din stradă bătea puternic în poartă, cu intenția de-a intra în fabrică, strigând: "Veniți cu noi!" și "Jos Ceaușescu!". Lângă mine se afla un muncitor mai bătrân, Laios Vasile, avea în jur de cincizeci de ani, care m-a îmbărbătat să nu îmi

fie frică. Astfel am ajuns în apropierea porții, după care am strigat la portar să deschidă lacătul de la poartă: "Baci Ștefan, haide și deschide-ne poarta!". Acesta a refuzat, spunând: "Nu deschid!" și s-a retras în cabina de la poartă, unde se mai aflau câțiva luptători de la gărzile patriotice. Auzind cuvintele pe care mi le-a adresat, că nu poate să deschidă poarta, i-am spus că am să rup lacătul. Răspunsul a venit tot atât de repede: "Sparge-o!" Fără să mai stau pe gânduri am căutat prin apropiere un fier și am spart lacătul de la poartă, după care am deschis-o în lături, fără să mă oprească cineva. Celor din stradă le-am strigat: "Fraților, așteptați-ne că venim și noi!". Ne-am întors la secția mecanic, unde se afla și vestiarul nostru, am intrat în secție și le-am spus muncitorilor: "Lăsați lucrul și veniți cu noi că a început revoluția în Arad!" După chemarea pe care le-am adresat-o, mulți au încetat lucrul, iar eu am mai alergat și până la secția finisaj, unde am adresat aceeași chemare muncitorilor: "Veniți că a început revoluția în Arad!". Apoi am plecat la vestiar, unde ne-am schimbat hainele și am ieșit în stradă, alăturându-ne coloanei care a pornit de la Orologerie și Strungul, făcând încă o haltă la Triocoul roșu, de unde s-au mai alăturat câteva muncitoare. Când am ajuns pe bulevardul Republicii, în dreptul străzilor Crișan și Cloșca, am auzit o rafală de arme, după care a început să se împrăștie lumea din coloana noastră. Mă aflam destul de în față, la circa zece metri de capul coloanei. La un moment dat coloana s-a rărit atât de mult încât am văzut militarii cu armele îndreptate spre mine. Dintr-o dată mi s-au înmuiat picioarele, n-am mai avut nici o putere, iar prima intenție a fost de-a fugi într-o parte sau alta din fața militarilor. Dar mi-am dat seama că nu mai are nici un rost, sunt la un pas de a fi împușcat! Eu mă aflam pe șosea, iar în jurul meu vedeam numai oameni căzuți pe asfalt. Nu știam dacă sunt ori nu morți, dacă soldații au tras în sus ori au tras în plin, în noi, în demonstrații? Văzând câțiva mișcându-se pe jos, i-am întrebat pe cei din jurul meu dacă sunt răniți ori morți? Mi s-a răspuns că nu sunt morți și că nu sunt nici răniți. După încremenirea aceea de câteva secunde, am prins curaj și am început să strig în plină stradă, în fața militarilor: "Urraaa, Urraaa, Urraaa, veniți după mineee, înainteee!" și am început să arunc căciula în sus și să alerg înainte. La strigătele mele disperate oamenii s-au ridicat de pe asfalt și au format din nou coloana, care a trecut de data aceasta printre militari, până în față la Consiliului!

## Muncitorul Onofrei adresează chemări vagonarilor!

**Rep.:** *Cum v-ați descurcat la vagoane?"*

**ONOFREI DĂNILĂ:** Primul om cu care m-am întâlnit în curtea Întreprinderii de vagoane a fost un locotenent colonel de la Gărzile patriotice. În mod surprinzător, acesta mi-a făcut un semn discret cu mâna, ca să-i dau drumul înainte prin fabrică, fără să scoată însă nici un cuvânt. Îndată am înțeles că aveam aprobarea tacită a formațiunilor de Gărzi patriotice din întreprindere, astfel am început să intrăm prin fiecare secție aflată în drumul nostru.

**Rep.:** *Ce le spuneai vagonarilor?*

**D.O.:** Deschideam ușa secției, de unde grupul nostru striga cât putea de tare: "Veniți cu noi!", "Veniți cu noi!". Un alt lucru deosebit care s-a întâmplat în această întreprindere, care era cea mai mare din oraș, cu peste 14.000 de angajați, a fost faptul că în timp ce noi intram din secție în secție, cineva din întreprindere a tras sirena de încetare a lucrului. Nu pot să vă spun din partea cui a venit această inițiativă, eram deosebit de preocupat, de agitat, trăiam momente unice în viața mea, iar gândul meu cel mai puternic era să mă văd din nou în fruntea coloanei din stradă.

**Rep.:** *Cum au răspuns muncitorii de la Vagoane chemării dumneavoastră și a tinerilor manifestați care vă însoțeau?*

**D.O.:** Au răspuns destul de bine, deoarece grupul nostru s-a mărit foarte mult. Coloana din stradă a ajuns să cuprindă în lățime întreaga stradă, blocând întreaga circulație. Astfel, tramvaiele, mașinile mici și autobuzele (în ambele sensuri) erau nevoite să se oprească! Curând am ajuns în piața Gării CFR, de unde am cotit apoi spre B-dul principal al Aradului,



care astăzi se numește B-dul Revoluției. În colț cu strada Peneș Curcanul ne aștepta un alt grup destul de mare de tineri, mulți dintre ei proveneau de la Întreprinderea "Tricol roșu". În momentul în care am ajuns în Piața Vasile Roaită (astăzi Piața Acad. Caius Iacob), am început să atrag atenția tuturor manifestanților să meargă disciplinați, să aibă o atitudine civilizată, fără violență, să nu spargă cumva vitrinele magazinelor din centrul orașului, pe lângă care urma să ne deplasăm, formulând, ad-hoc, scurte lozinci, cum au fost: "Fără violență!", "Fără spargerii!", "Fără deteriorării!". Asemenea griji m-au preocupat permanent, pe întreg traseul pe care l-am parcurs de la IOI și până în fața fostului Comitet județean PCR.

**Rep.:** *Cine se afla, alături de dumneavoastră, în primul rând?*

**D.O.:** Nu îmi mai aduc aminte cine a stat în dreapta și în stânga mea. Nu mă preocupa acest lucru, grija mea era ca nimeni să nu spargă vreo vitrină ori să se preteze la vreo altă violență, prin care am fi putut provoca organele de ordine, care au început deja să apară pe stradă. Oricum, după aceea mulți au declarat că au fost alături de mine pe tot parcursul traseului inițial, deși unii dintre ei au apărut abia în piața din fața fostului Comitet județean de partid. Cât privește colegii de la IOI, mulți au venit pe "scurtătură" cum se spune, pe străzile Coșbuc și Horea, deci prin "spate" și nu pe itinerariul pe care l-am parcurs eu cu tinerii manifestanți.

**Rep.:** *În dreptul străzii Crișan ați fost întâmpinați de armată. Ce ne puteți spune despre primul moment de încordare, când au fost trase focuri de armă în municipiul Arad?*

**D.O.:** Când am ajuns în centru, armata era deja desfășurată în dispozitiv de luptă; TAB-urile și alte mijloace militare înconjurau Comitetul județean PCR, ele fiind dispuse pe B-dul principal, până la strada Crișan, iar pe partea opusă a B-dului până în fața Bisericii Roșii. Rafalele de puști automate și de mitraliere trase de militari, în sus, au luat prin surprindere coloana noastră, aproape toți demonștrării s-au culcat în mijlocul străzii. După încetarea acelor prime rafale, care au zguduit întreg Aradul, m-am desprins din rândul tinerilor manifestanți și am pornit, destul de precaut, dar hotărât, spre ofițerul ce comanda soldații de pe primul TAB care nu ne-a oprit din marșul nostru pașnic spre piața din fața Primăriei Aradului.

**Rep.:** *Cunoșteți acel ofițer de pe TAB?*

**D.O.:** Nu-l cunoșteam! Când am ajuns lângă el, i-am spus: "Domnule ofițer, doar nu aveți de gând să trageți în noi?" Acesta mi-a răspuns: "Nu, nu vom trage, am tras în sus, dar mergeți pe trotuar și nu pe mijlocul B-dului!" Din clipa respectivă mi-am dat seama că armata este cu noi! Ofițerul care mi-a răspuns a plecat apoi din zona respectivă, iar ulterior am aflat că se numea Ioan Memetea, ajungând colonel și comandantul U.M. 01380 din Cetate. După aceea primă asigurare pe care am primit-o din partea ofițerului cu care am stat de vorbă, că nu se va trage în noi, m-am îndreptat și către militarii ce aveau armele automate îndreptate spre noi, baricadând B-dul central și le-am spus: "Măi băieți, aliniați-vă lângă TAB-ul acesta și lăsați-ne să înaintăm pe lângă voi!" Militarii m-au ascultat și s-au aliniat pe lângă TAB, în vreme ce noi am pornit mai departe spre Piața Primăriei, printre cele două TAB-uri, fără nici o piedică din partea soldaților. Astfel, am ajuns fără alte incidente în piața din fața fostului Comitet județean de partid. Aici mi-am asumat misiunea de-a organiza păstrarea ordinii, ca să nu intervină incidente între militari și demonștrării, convenind să rămână o anumită distanță între primele rânduri de militari și demonștrării. După ce m-am asigurat că demonstrația noastră se desfășoară pașnic, fără violență, am făcut apel la comandanții militarilor, ca aceștia să nu țină țevile automatelor îndreptate spre demonștrării. Am reușit să obțin și acest lucru. După un timp au început primele discuții dintre reprezentanții demonștrării și conducerea politică a județului. Dintre lozincile pe care le strigam, cel mai mult era "Timișoara, Timișoara!". La început nu se strigau lozinci privind în mod direct înlăturarea dictatorului. Între timp a coborât din sediul fostului Comitet județean de partid prima secretară, Elena Pugna. Aceasta a cerut ca o delegație a revoluționarilor să urce în sediul fostului Comitet județean de partid, pentru

discuții. Dar nu s-a ajuns la nici o înțelegere în acest sens. S-a convenit apoi să se monteze o stație de amplificare în piață și să discutăm prin stație, ca să audă discuția noastră cu prima secretară a județului toți demonstranții. Mai întâi a început să vorbească Elena Pugna. Dar nu a avut nici un succes, încât a fost nevoită să renunțe de a negocia cu demonstranții. Curând a apărut în piață actorul Valentin Voicilă, care avea o voce mai puternică, putând astfel să se adreseze mulțimilor, pentru o mai bună organizare a noastră în fața organelor de presiune ale partidului comunist.

### **„Am participat voluntar la apărarea Podului-Grădiște, de peste liniile C.F.R., la Gara Arad”**

**DAVID IOAN** – muncitor, participant la Revoluția din decembrie 1989 de la Arad, membru al Fundației Județene Arad a Revoluției din Decembrie 1989: „În dimineața zilei de 18 decembrie, la ora șase, înainte de a pleca la lucru, la Sectorul II al Întreprinderii de Vagoane ASTRA Arad, am aflat, acasă, de la postul de radio Europa Liberă despre Timișoara, unde oamenii au ieșit în stradă împotriva împotriva lui Ceaușescu. Muncitorii de la Vagoane nu-l mai puteau suferi pe Ceaușescu, foarte mulți își spuneau oful fără menajamente cu prilejul restricțiilor de curent electric din uzină, când își aduceau aminte de frigul din apartamente și de lipsa alimentelor din magazine. După declanșarea evenimentelor de la Timișoara, în uzină domnea o mare tensiune printre muncitori. Având în vedere numărul mare de informatori care mișunau printre noi, evenimentele de la Timișoara le comentam mai mult pe șoptite. În dimineața zilei de 21 decembrie, vestea ieșirii muncitorilor de la I.O.I în stradă s-a răspândit foarte repede în întreaga Uzină de vagoane, atât la sectorul I, cât și la sectorul II, unde lucram eu la vagoanele de călători. La ora 8,30 am ieșit din uzină ca să văd ce se întâmplă în oraș, în mod deosebit zona Podgoria, unde locuiesc. Atunci am văzut că la intersecția de la Podgoria s-au oprit mai multe tramvaie. Fără prea multă ezitare m-am alăturat coloanei de manifestați care venea dinspre Calea Aurel Vlaicu spre centrul municipiului. După ce am ajuns în dreptul Cafe-barului (la Burza), în colț, la fostul non-stop „Uz casnic”, am fost întâmpinați de un baraj alcătuit din TAB-uri și militari care au tras în aer focuri de avertisment. Mă aflam la mijlocul coloanei de manifestați. După încetarea focului, cei din primele rânduri au reușit să treacă fără violență barajul armatei și astfel am ajuns până în fața fostului sediu al Comitetului județean de partid, unde, de asemenea, se aflau cordoane de militari cu TAB-uri aliniate. Am rămas să protestez în piață și am contribuit, alături de mai mulți tineri, la montarea unui podium din scânduri și capre de lemn în mijlocul pieții, de pe care au început să vorbească liderii din fabrici și actorul Valentin Voicilă, care dădea tonul la lozinci anticeaușiste și de simpatie față de Timișoara. Materialele pentru podiumul pe care l-am încropit le-am luat din curtea restaurantului „Bulevard”, care se afla atunci în renovare.

În 22 decembrie, după fuga, la București, a lui Nicolae și Elena Ceaușescu, eu nu am intrat în Consiliu, am plecat la sectorul II – Vagoane călători, unde s-a constituit un comitet al Frontului, iar eu am primit misiunea să păzesc, începând cu data de 23 decembrie 1989, până la 13 februarie 1990, Podul CFR – Grădiște, de peste liniile de cale ferată de la Gara CFR Arad, un loc strategic deosebit de important al municipiului Arad. Am participat în mod voluntar la această misiune de pază și apărare a Podului Grădiște de posibilele acțiuni teroriste, împreună cu militari ai unei subunități din U.M.01380 Cetate. Eu am primit o armă și muniția aferentă de la comandantul Gărzilor Patriotice de la sector II IVA, Lingurar Dimitrie. În data de 13 februarie 1990 am predat la G.P. din uzină armamentul și muniția pe care am primit-o, fără să fi tras nici un foc de armă.

La Podul Grădiște, spre bucuria cetățenilor care locuiesc în zona Gării CFR nu a fost nici un incident terorist.

## Am cumpărat un braț plin de franzele

**VIDIU PĂIUȘ:** În cursul după-amezii s-a stabilit între demonstranți și armată o înțelegere tacită: dacă noi nu îi atacăm pe militari, nici ei nu vor trage în noi! Aveam asupra mea un aparat de fotografiat, pe care-l reparasem la fabrică, dar muream de necaz întrucât nu aveam film în el, și așa fi dorit foarte mult să fac o fotografie în acele prime ore când ne-am stabilit în piața din fața fostului Comitet județean de partid. Întrucât eram îmbrăcat în șalopeta de fabrică, pe la ora 13,00 am fugit, pentru o oră, la întreprindere ca să mă schimb în hainele de stradă. Pe parcurs am strâns bani și împreună cu Ilieș Valentin am cumpărat un braț cu franzele pe care le-am împărțit apoi demonstranților din primele rânduri. Spre seară am intrat puțin în panică deoarece mulți au plecat acasă să se odihnească puțin. Același lucru l-am făcut și eu, dar a doua zi de dimineață m-am întors în piață, unde un prieten mi-a adus un film alb-negru pentru aparatul de fotografiat. În momentul în care am început să fac fotografii, câțiva necunoscuți care m-au zărit în piață au vrut să îmi ia aparatul de fotografiat, după care am fost fugărit până când am reușit să mă ascund de ei în mulțime.

În cursul dimineții pe zidurile clădirilor ce înconjoară piața au fost puse lozinci și pancarde, pe care era scris: "Nu suntem fasciști!", "Pentru Timișoara!", "Ceașescu cine ești, un escroc din Scornicești!", "Tăiați porcul din Scornicești!", "Ceașescu judecat pentru sângele vărsat!", "Nu plecăm acasă!", "Să fim uniți!", "Să ne-aducă Moș Crăciun, un conducător mai bun!", "Nu mai vrem cartele!" Treptat, din simplu demonstrant am ajuns în cordonul de siguranță din linia a treia, apoi am avansat în linia a doua și în final am ajuns în prima linie, față în față cu militarii. La inițiativa liderului nostru Valentin Voicilă s-au format mai multe grupe de tineri care au început să depisteze și înlăture din rândul demonstranților provocatorii, elementele trimise de securitate, bețivanii, precum și băutura și orice obiect contondent, care ar fi putut deveni "proiectil" împotriva soldaților.

O femeie a început să implore militarii să nu tragă în noi, după care s-a auzit un glas de soldat:

"Fiți liniștită doamnă, nu vom trage în dumneavoastră orice s-ar întâmpla!"

## Directorul își tăia porcul acasă - afirmă inginerul șef de la Orologerie

**Rep.:** Revenim la Orologerie...

**ȘTEFAN NICOLIN:** Cu o zi în urmă, directorul întreprinderii, colegul meu ing. Gheorghe Contraș mi-a comunicat că a doua zi, 21 decembrie, va întârzia dimineața de la fabrică, deoarece își taie porcul, cum obișnuia în fiecare an înainte de Crăciun. La prima fază, până se pârjolea și despica porcul în două, trebuia să fie prezent alături de "măcelari", deși nu-i plăcea această muncă, dar nu avea încotro, avea această obligație față de familie. În dimineața respectivă am venit la lucru în mod obișnuit, la ora 6,30. Cei din schimbul de dimineață au preluat lucrul de la cei din schimbul de noapte, iar eu am luat contact cu cei doi șefi de secție care aveau și schimb de noapte, după care am urcat la etaj, pentru a intra în biroul meu. Între timp tot aici s-au adunat membrii comisiei mixte, care s-au aflat pe parcursul nopții de 20 spre 21 decembrie în fabrică. La ora 7,30 am coborât în secția sculărie, pentru o problemă de producție. La sculărie am verificat niște scule, care trebuiau să fie gata ca să pot începe comanda pe care o aveam pentru data de 1 ianuarie 1990, după care am revenit în biroul meu. La scurt timp însă, pe la ora 8,00, a apărut șeful de producție, ing. Popescu, care mi-a spus următoarele cuvinte: "Tovarășe inginer șef

veniți jos că s-a oprit producția". Am coborât în secția sculărie, unde, într-adevăr, era oprită producția, iar oamenii erau adunați în mijlocul secției. Atunci i-am întrebat: "Ce s-a întâmplat?"

"O spus tovarășul în halat - îmi răspunde un tânăr - că facem o ședință!"

"Măi dragă - i-am spus eu - nu vorbim cu tovarășul în halat, spunem un nume, cine face ședință?"

În fabrică erau unele discuții între muncitori în legătură cu secția care urma să ia 24 de procente peste salariu, deoarece nu se putea ca în fiecare lună toată lumea să ia un procent de 25 la sută peste salariu. Într-o lună era la rând sculăria, ca apoi în luna următoare pe primul loc să fie secția mecanic șef. Atunci i-am întrebat din nou: "Măi, aveți vreo problemă cu conducerea, de ce ați oprit lucrul?"

"Nu!" - mi s-a răspuns.

"Atunci, care este treaba?"

Nu mi se răspunde imediat. Toți tinerii din secție erau adunați în jurul lui Onofrei Dănilă, cunoscut ca "bătrânul sfătos" al sculăriei. A fost o concepție a mea și a directorului Gheorghe Contraș ca încă de la început când am ridicat fabrica, să aducem în întreprindere șase muncitori mai bătrâni cu o înaltă calificare, iar în jurul lor să adunăm tineri, care să învețe meserie de la aceștia încă în timpul practicii de liceu în fabrică. Astfel, bătrânii din Orologerie aveau un cuvânt greu de spus la locurile de muncă în fiecare secție, întrucât profesional erau foarte bine pregătiți. Onofrei Dănilă era și el membru de partid și un meseriaș recunoscut. Atunci, întrucât se aflau aproape toți tinerii din secție în jurul lui Onofrei, m-am adresat acestuia, care era roșu la față: "Ce s-a întâmplat tovarășe Onofrei?"

"Aseară, la televizor, ne-a făcut bandiți! Noi nu suntem bandiți!"

Eu am repetat întrebarea mea: "Stai puțin, cu conducerea fabricii aveți ceva?"

"Nu!"

Onofrei a continuat să aducă reproșuri la adresa intervenției din seara precedentă pe postul național TV a lui Ceaușescu. În grup se mai afla un tânăr muncitor, blond, cu fața rotundă, nu-i știam numele, care a spus: "Mergem acum să-i dărâăm pe toți!"

Eu i-am răspuns: "Măi copile, înaintea taurului nu te duci niciodată în față, că te ia în coarne!" Discuțiile au continuat, după care, la un moment dat, i-am spus tânărului din față că e un "Gavroche!", după care m-am despărțit de grupul lui Onofrei, conchizând: "Faceți ce vreți!".

Din secție tinerii au ieșit în curtea fabricii, unde au format un cerc, s-au prins unul de altul cu brațele încrucișate și au început să strige lozinci: "Libertate!", "Timișoara!", "Libertate!", "Timișoara!".

Între timp sunt căutat din nou de șeful de producție, de ing. Popescu, care mi-a spus să dau urgent telefon, conform "consensului!" Aceasta însemna că atunci când se întâmplă evenimente deosebite în fabrică - iar încetarea lucrului însemna un eveniment deosebit - trebuia să formăm un anumit număr de telefon! L-am bruscat și i-am spus să mă lase în pace, deoarece sunt destui în fabrică care deja au și sunat la acel număr de telefon!. Cunoșteam că datorită caracterului special pe care-l avea fabrica noastră - prin tehnica de vârf pe care o realizam pentru reactorul nuclear destinat Centralei de la Cernavodă - aveam foarte mulți informatori ai securității în fabrică, pe unii dintre ei îi cunoșteam, aveau sarcina să mă urmărească și pe mine, iar pe alții nu-i știam. În dimineața respectivă când s-a întrerupt lucrul, ofițerul de la securitate care răspundea de întreprinderea noastră nu l-am văzut în fabrică. Ultima dată am stat de vorbă cu el când a trebuit să-i dau o scurtă explicație în legătură cu fuga cumnatului meu în Canada. Atunci, ofițerul care răspundea de

Orologerie, mi-a spus: "Tovarășe inginer șef noi știm deja de trei luni că ruda aceasta a dumneavoastră a fugit din țară!".

După fuga cumnatului am fost ferm convins că voi fi schimbat din funcția de inginer șef. Dar, pentru că fabrica avea nevoie de profesioniști ca să poată onora comenzile speciale pentru Centrala nucleară, nu numai că nu am fost schimbat din funcție, dar am rămas pe mai departe și în comisia specială de omologare a unor piese foarte importante, de mare precizie, comisie condusă de ingineri specialiști militari.

## "Diseară o să-ți treacă prin cap un glonte!"

**Rep.: Vă rog să reveniți la dimineața de 21 decembrie '89.**

**ȘTEFAN NICOLIN:** După ce muncitorii au ieșit în curtea fabricii și s-au "legat" cu mâinile încrucișate unul de altul în acel cerc de care am pomenit deja, a apărut un tovarășel pe care inițial l-am crezut că este de la partid, nu-l mai văzusem în fabrică, avea o față robustă, era încruntat. Omul a venit la mine - ulterior am aflat că era unul din șoferii de la securitate - și mi-a ordonat să dau dispoziție ca să se încuie imediat porțile fabricii. Dându-mi seama că o asemenea dispoziție ar incita muncitorii ieșiți în curte, i-am răspuns pe același ton cu care mi s-a adresat: "Tovarășe, aici eu dispun deocamdată! Când va veni de acasă directorul Contraș, el va putea să dea o asemenea dispoziție peste mine, dar eu nu am chef să incit muncitorii, dacă doresc să iasă în stradă ei pot să o facă oricum, întrucât nu le va fi greu să sară peste gardul fabricii!". După această discuție l-am chemat pe electrician ca să rupă firele electrice de la poartă și i-am comunicat portarului că atâta timp cât sunt în fabrică, numai eu sau peste mine directorul poate să dispună să se încuie poarta! De asemenea i-am interzis secretarei comitetului de partid să se apropie de poartă să o închidă în fața muncitorilor. Imediat după această măsură șoferul de la securitate m-a amenințat că, probabil, "diseară o să-ți treacă prin cap un glonte!". Era prima amenințare pe care am primit-o în acea dimineață de 21 decembrie 1989.

## "Am însoțit coloana tinerilor până la Vagoane"

**ȘTEFAN NICOLIN:** După părăsirea fabricii, coloana de la Orologerie a intrat foarte repede în curtea Întreprinderii de strunguri. Dar majoritatea celor care au intrat în această întreprindere au fost dați afară din curte, după care coloana s-a refăcut și a pornit spre Întreprinderea textilă UTA, unde au găsit porțile zăvorâte. Totuși din această întreprindere s-au mai alăturat vreo zece muncitori, care au sărit peste gard, iar coloana s-a întors în Calea Aurel Vlaicu, îndreptându-se de data aceasta spre Întreprinderea de vagoane, unde tinerii noștri au intrat pe poarta nr.2 ( poarta "Marta") și au ieșit pe poarta nr.1 La ieșirea din Vagoane, numărul manifestațiilor de data aceasta s-a dublat, coloana primind de acum o rezonanță în oraș. După acest moment m-am reîntors în fabrică, unde a apărut între timp și directorul Contraș.

## "Ne-am urcat pe acoperișul fabricii"

**ȘTEFAN NICOLIN:** - Ajungând în fabrică, la un moment dat am auzit trăgându-se lungi serii de focuri de armă automată. Fără să stăm prea mult pe gânduri, mai mulți ne-am urcat pe acoperișul fabricii, de unde se vedea foarte bine Aradul. Când am auzit primul cartuș, parcă l-am și văzut în fața ochilor mei pe tânărul meu "Gavroche" căzând pe caldarâm, secerat de gloanțe în fața sediului fostului Comitet județean de partid. Întrucât armata trăgea focuri de armă în aer, la un moment dat gloanțele, în căderea lor, au ajuns să ricoșeze până la Orologerie, deși noi ne aflam la vreo doi kilometri de centrul orașului! M-am speriat foarte tare și am făcut, pe loc, o criză

de fiere, am început să elimin pietricele. Mă gândeam mai mult la tinerii cărora le-am fost nu numai inginer șef, ci și în unele momente, poate diriginte de școală sau chiar și părinte. Țineam enorm de mult la acești copii ai fabricii cu ajutorul cărora realizam lucrări extraordinare pentru vârsta lor, lucrări de mare complexitate și precizie. Îi cunoșteam foarte bine pe fiecare, le cunoșteam problemele pe care le aveau, știam care tânăr muncitor era în prag de însurătoare, care dintre ei avea nevoie de locuință, îi ajutam, jonglam cu apartamentele ce ni se repartizau fabricii, celor care se însurau le dădeam apartamente cu două și trei camere, în vreme ce garsonierele eliberate le repartizam noilor veniți în fabrică, având în vedere că eram deja o "familie" de 1100 angajați! Eram foarte atașat de tineri, iar în momentul în care am auzit că se trage, neavând informații clare dacă s-a tras în plin, în demonstrații, ori numai în aer, m-am speriat foarte tare pentru ei. Abia mai târziu, când am aflat că lucrurile s-au "stabilizat" în piața din fața fostului Comitet județean de partid, mi-am mai revenit, am intrat în birou și am început să dau telefoane în țară, pe la toți prietenii și pe la toate cunoștințele pe care le aveam prin diferite orașe și întreprinderi. Am dat telefon la Suceava, de unde am aflat că acolo nu se întâmplă nimic. Apoi am dat telefon șefului recepției militare din Timișoara, la maiorul Popa, pe care-l cunoșteam bine și care m-a sunat aproape zilnic în jurul orei zece, întrebându-mă de fiecare dată "ce este la voi?". Acesta mi-a spus că "ai noștri, în cursul după-amezii, vor face o mare ieșire!". Deoarece nu cunoșteam de partea cui se află maiorul Popa, nu am putut să îmi dau seama nici ce a vrut să afle cu întrebarea sa "ce este la voi?" și nici ce înțelegea el prin "ai noștri"! Eram omul care avea o legătură directă cu el, în calitate de inginer șef aveam misiunea să omologhez și livrez produsele speciale pe care le realizam în fabrică. Ca o paranteză, reprezentantul Centralei nucleare care recepționa piesele pe care le făceam pentru Cernavodă, un specialist de foarte mare clasă, care ne urmărea întreg procesul de fabricație din întreprindere, culmea ironiei, astăzi este undeva vameș la un punct de trecere de frontieră! Dar să continui. Între două telefoane, la un moment dat sună Bucureștiul. Era ministra noastră adjunctă de atunci. Îl căuta pe directorul Contraș. Întrucât acesta nu s-a aflat în birou, a dorit să stea de vorbă cu mine. Aceasta m-a întrebat: "Tovarășe inginer șef, ce e la voi?"

I-am răspuns: "A ieșit lumea în stradă!"

"Cum?"

"Fără violență!"

"Ce strigă?"

"Libertate!", "Timișoara!"

"Și ce mai strigă?"

Atunci i-am spus: "Jos Ceaușescu!"

"Ce este acum în fabrică?"

"E vraiște, s-a întrerupt lucrul, bărbații au ieșit în stradă, se află în fața Comitetului județean de partid, iar tinerele care au copii s-au dus să-i ia de la școală sau de la cămin!"

După această scurtă convorbire mi-a fixat o oră când să o mai sun și să-i spun ce se mai întâmplă în fabrică, având în vedere importanța ei strategică!

Așa a început, la Orologerie, ziua de 21 decembrie '89, ca apoi să stabilesc, împreună cu directorul Contraș, paza fabricii. Am convenit ca peste noapte să rămân eu în fabrică, iar în cursul zilei să fie el în fabrică.

### Alături de Onofrei demonstrează ceferistul Gancea!

**Rep.:** *Domnule Alexandru Gancea, de când îl cunoșteai pe Dănilă Onofrei?*

**ALEXANDRU GANCEA:** Dănilă Onofrei mi-a fost mai mulți ani coleg de muncă la Depoul CFR Arad. După aceea ne-am despărțit, dumnealui a trecut la Întreprinderea de strunguri, apoi la Orologerie Industrială, iar eu la C.T.-5 Arad. Întrucât am rămas ca foști colegi de muncă în relații bune, după ce m-am întors de la Timișoara și ne-am

întâlnit în data de 20 decembrie, i-am spus: "Onofrei, ieșim și noi în stradă, cum au făcut cei din Timișoara?". La auzul cuvintelor mele, acesta mi-a zis: "Nu ieșim!". La despărțire i-am spus încă o dată: "Măine ieșim în stradă!" După aceea ne-am despărțit. A doua zi, la ora 8,00 mă aflam în fața Întreprinderii de Orologerie Industrială. Am fost punctual. Tocmai ieșea din întreprindere un grup de tineri muncitori, format din circa 25 - 30 de persoane, printre care se afla și Onofrei. Acesta mi-a spus: "Dacă ajungem până la Gara CFR, am scăpat cu viața!" Când am ajuns la Întreprinderea de strunguri grupul era doar de vreo 15-20 de persoane. Eu cu Onofrei eram în față. Nu ne uitam în spate să vedem cine se retrage și cine vine mai departe cu noi. Când s-a auzit gălăgie, cum ne apropiem de întreprindere, din interiorul fabricii s-a dat ordin portarilor să blocheze intrările, în vreme ce din interiorul întreprinderii a început să se arunce cu sticle și cu tot felul de murdării spre noi. Noi ne aflam la poarta nr. 2, unde am cerut să ni se deschidă ușa. Cineva ne-a deschis pe furiș intrarea, după care am traversat întreprinderea chemând muncitorii să iasă în stradă. Când am intrat în întreprindere, cineva a tras o sirenă. Au răspuns chemării noastre doar câțiva tineri, împreună cu maestrul Crișan de la secția carcasa și încă câțiva, după cum îmi aduc aminte, Jiva Marin, apoi unul Sandu, dar și alții. Cei care nu au reușit să intre în întreprindere au ocolit fabrica și au ieșit la poarta nr.1 din Calea Aurel Vlaicu, unde ne-am întâlnit cu toții. Era deja foarte multă lume în comparație cu cei care au ieșit prima dată de la Orologerie. Se alăturaseră mulți oameni din stradă. Au fost însă și dintre aceia care ne huiduiau. Printre ei mi-l amintesc și pe un actual șef de partid politic, care a început să strige după noi: "Huliganilor, nu le convine munca pe care o fac!" De la Strungul am pornit spre UTA. De aici am luat un steag din poartă, căruia i-am decupat stema și am ars-o! Aici, conducerea întreprinderii și paznicii politici au reușit să blocheze intrarea, deși foarte multe muncitoare se aflau în poartă și ne priveau prin grilajele de la intrarea în fabrică. Paza fabricii era asigurată de către luptători de la gărzile patriotice. La un moment dat cineva a aruncat cu o sticlă incendiară asupra noastră, era să ia foc maestrul Crișan de la Strungul, care avea halatul pe el. De la UTA am venit la fabrica de mobilă, la CPL, unde, de asemenea, nu am putut intra deoarece în fața fabricii erau luptători de la gărzile patriotice. Însă am reușit să intrăm la Întreprinderea de vagoane, dar nu pe poarta principală, care era încuiată, ci pe poarta de lângă turnul cu apă. Apoi am trecut prin fața CT5, unde eram angajat și, de unde au mai ieșit câțiva, însă nu prea mulți. În apropierea Gării CFR s-a oprit un tramvai, de unde foarte mulți cetățeni care au coborât s-au alăturat coloanei revoluționarilor, printre care s-a numărat și vatmanul care a venit cu noi până la "Tricoul Roșu", de unde s-a întors înapoi. Când am ajuns la Gara CFR, locomotivele au început să fluiera. Milițienii de la TF au tras câteva cartușe de pe poșta de la gară. (Un subofițer, care acum cred că este plutonier major la Aeroport, a făcut o listă cu toate locomotivele care s-au aflat atunci în gară ca să se știe ulterior care au fost cele care au fluierat). Când am ajuns la sensul giratoriu "Podgoria", foarte multă lume se-a cam împrăștiat, încât cred că nu am rămas mai mult de circa 200 de persoane în coloană. Atunci am aflat pentru prima dată știrea că armata se află deja pe centru, cu TAB-uri, cu soldați aliniați să ne aștepte.

**Rep.:** *"Când s-au tras primele rafale de armă automată, nu v-a fost frică?"*

**A.G.:** V-am spus deja, când am ajuns în piața Gării CFR, coloana noastră număra circa 300-400 de persoane. În acel moment au fost trase primele focuri de armă, fără să știm însă exact de unde s-a tras. Se trăgea de fapt în sus, de la etajul superior al Gării CFR, dar noi nu am putut să ne dăm seama în acele momente nici cine trage și nici înspre cine se trage! Singurul lucru care ne-a cutremurat, pentru moment, a fost faptul că aici am auzit primele împușcături, primele focuri de armă.

**Rep.:** *Cine credeți că a tras, din moment ce nu ați văzut nici un militar?*

**A.G.:** Tocmai aceasta este că nu putem să știm cine a tras! Oricum, s-a tras dintr-o acuzatoare! Din cauza emoțiilor, noi nu ne-am uitat spre locul de unde s-au auzit primele focuri de armă, singura noastră preocupare era să ne continuăm drumul spre B-dul Republicii (astăzi b-dul Revoluției), ca să ajungem în centrul orașului. În colț cu strada Peneș Curcanul a apărut un tânăr cu un steag luat de la Întreprinderea "Tricolul roșu", căruia, ulterior, i-au rupt stema din mijloc. După ce am trecut de sensul giratoriu, fiind multă lume pe stradă, mulți dintre cei care ne priveau de pe trotuar au început să ne aplaude, dar erau și alții care ne înjurau, ori strigau că suntem niște "proști". În momentul în care ne-am apropiat de colțul străzii Crișan, foarte mulți cetățeni de pe trotuare ne-au avertizat, strigând după noi: "Nu mai mergeți mai departe, a ieșit armata, o să tragă în voi, o să fiți cu toții împușcați!" Erau cetățeni care după ce se "lipeau" câteva sute de metri de noi, de frică, renunțau și dispăreau repede în mulțimea de pe trotuar. De la intersecția străzii Crișan cu B-dul central puteam deja să vedem foarte bine blindatele care ne așteptau în colțul străzii Cloșca cu B-dul Republicii. În primul rând mă aflam eu, împreună cu Onofrei și cu maestrul Crișan. De asemenea, tot în rândul întâi, se mai aflau încă doi tineri, dar pe care ulterior nu i-am mai văzut niciodată. Eu îi îmbărbătam permanent să nu mai dăm înapoi, este singura noastră salvare, în caz contrar vom fi prinși și arestați de miliție și securitate, ori vom fi măcinați cu gloanțe de armată. La circa o sută de metri de primele blindate, de primele două TAB-uri, au venit în fața noastră doi cetățeni care ne-au implorat: "Nu mai înaintați că vă împușcă armata!". În acel moment am repetat pentru cei de lângă mine, pentru Onofrei și pentru maestrul Crișan, precum și pentru cei doi tineri (îmi aduc aminte că unul dintre ei era un băiat foarte chipeș, cu părul negru), "Nu dăm înapoi, mergem pașnici înainte!". În coloană aveam două pancarde, scrise de mine, o lozincă de fraternizare cu Timișoara, iar pe a doua scria: "Jos Ceaușescu, jos dictatura!" Am mai făcut câțiva pași, după care armata a început să tragă în aer. Erau focuri de avertisment. La auzul rafalelor de armă automată, o parte din lumea aflată în coloana s-a aruncat pe burtă, la pământ, în vreme ce alții au început să fugă, care încotro, fie să se acuiască pe lângă ziduri, fie să intre în magazinele și prăvăliile deschise la acea oră.

**Rep.:** *Ce ați făcut dumneavoastră?*

**A.G.:** Eu, cu Onofrei, cu maestrul Crișan și cu cei doi tineri muncitori care ne aflam în primul rând nu ne-am culcat pe asfalt, am continuat să înaintăm pe mijlocul B-dului. Am auzit cum lumea de pe marginea trotuarului striga la noi: "Nu mai înaintați că vă împușcă!". Eu le-am răspuns celor care strigau: "Nu-i nimic, să ne împuște dacă au curajul!". Așa am ajuns în fața militarilor din fața celor două blindate, care baricadau trecerea noastră. Erau două TAB-uri. La vreo doi-trei metri în spatele soldaților se afla un căpitan, care, spre marea noastră mulțumire, ne-a permis să înaintăm pe bulevard.

**Rep.:** *Cum erau așezate TAB-urile care baricadau B-dul Republicii?*

**A.G.:** Două TAB-uri se aflau pe partea dreaptă a B-dului, pe unde înainta coloana noastră de demonstranți, iar o altă baricadă de blindate, similară, se afla pe partea cealaltă a B-dului, în fața Bisericii Roșii. De asemenea, în mijlocul celor două linii de tramvai, pe porțiunea unde parchează autoturismele, se aflau încă două TAB-uri. Deci, când ne-am apropiat de militari, căpitanul din spatele TAB-urilor a strigat către soldați: "Nu mai trageți!" De fapt militarii ce se aflau aliniați între cele două TAB-uri nu mai trăgeau, în schimb cei de pe marginea șoselei continuau să tragă în sus. După ce și aceștia au încetat focul automat, m-am adresat tinerilor militari: "Măi băieți, trageți în tatăl vostru!?" Atunci unul dintre ei a spus: "Nu!". Și căpitanul a dat ordin să nu se mai tragă! Când am ajuns lângă militari, l-am chemat pe căpitan să se apropie de noi. Acesta la început a refuzat să vină. Imediat i-am spus: "Noi demonstrăm pașnic, fără violență, nu ne atingem de nici un militar!" După ce a auzit aceste cuvinte, căpitanul a prins curaj și s-a apropiat de



noi, spunând: "Tovarășe, te văd pe dumneata mai în etate, vă atragem atenția să nu vă legați cumva de militari!". I-am repetat cele spuse mai înainte: "Noi nu ne atingem de nimeni, dorim doar să ajungem în fața Comitetului județean de partid și Primăriei Aradului!". În timp ce purtam această discuție cu acel căpitan, cei doi băieți de lângă noi au urcat pe un TAB și au început să fluture de pe el steagul tricolor pe care-l purtaseră în mâini. La acel semnal, oamenii de pe stradă s-au ridicat și au început să alerge pe lângă TAB-uri înainte. Unii chiar au încercat să împingă din calea coloanei cele două blindate. Trecând de această stavilă militară, până în Piața Primăriei nu ne-a mai oprit nimeni. În piață demonstrații s-au aliniat în fața liniei de tramvai dinspre partea Băncii Naționale, în vreme ce de partea cealaltă a Primăriei, pe aliniamentul liniei opuse de tramvai, era aliniată armata. Cei doi tineri muncitori care ne-au însoțit au înfipt steagurile pe care le aveau între cele două linii de tramvai, iar demonstrații, aliniați pe toată lățimea pieții, s-au pus în genunchi, în vreme ce în spatele nostru a apărut scutul viu al mulțimilor de demonstrații împotriva regimului comunist și ceaușist.

## **„Ne-am aruncat pe burtă, fiecare cum a putut!”**

**RODICA HOLOCAN** – participantă la Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad: „După ce coloana în care mă aflam a ajuns la Podgoria – astăzi Piața Acad. Caius Iacob – nu ne-am mai oprit până la magazinul „Casnica” din colțul străzii Cloșca. Acolo ne-a barat calea un cordon de soldați în jurul unui TAB al armatei. La ordinul unui ofițer destul de chipeș, cred că avea gradul de căpitan, soldații au început să tragă în aer. Când s-au declanșat focurile de armă am fost în spatele primelor rânduri de protestatari. Cu toții ne-am speriat foarte tare și ne-am aruncat pe burtă, fiecare cum a putut, atât cei din coloană, cât și cei de pe trotuar.

Primul lucru care mi-a fulgerat în minte a fost că o să se întâmple și în Arad ce s-a întâmplat la Timișoara, unde au fost omorâți foarte mulți oameni. Cu un reflex de conservare m-am retras puțin spre dreapta, pe trotuar, ca să nu fiu în bătaia puștilor. După încetarea focului, demonstrații din primul rând s-au adresat soldaților prin a-i ruga să nu mai tragă, „că nu facem nimic rău, nu vom ataca pe nimeni!” În momentul în care soldații au încetat tragerea în aer, o persoană s-a desprins din mulțime și a introdus în țeava unei puști o garoafă albă. Nu știu de unde avea pregătită acea garoafă, pe care o purta în mână!? Apoi ne-am apropiat în grup compact de soldați. Aceștia s-au dat puțin la o parte și ne-au permis să trecem de cordonul pe care l-au făcut, deschizându-ne drumul liber spre piața din fața Sfatului popular, unde ne-am oprit pe aliniamentul primei linii de tramvai.

## **Ceasul din turnul Primăriei arăta ora zece când Aradul era ridicat împotriva lui Ceaușescu**

**Rep.: Cât era ceasul?**

**ALEXANDRU GANCEA:** Ceasul din turnul Primăriei arăta cred ora zece, când putem spune că Aradul era deja ridicat, alături de populația Timișoarei, în solidaritate, împotriva lui Ceaușescu. De cealaltă parte a pieții, în fața fostului sediu al Comitetului județean de partid, era postată armata împreună cu gărzile patriotice. De asemenea, în fața intrării în sediul partidului se afla o unitate compactă de scutieri de la Ministerul de Interne. Aruncând o privire mai atentă spre militari și spre membrii gărzilor patriotice am recunoscut o serie de ofițeri care comandau soldaților. Alături de cadrele militare din piață se aflau ofițeri de poliție și de securitate. După ce am ajuns în piață, noi ne-am aliniat într-un cordon, ca să rămânem

stabili. Între timp prin fața noastră au început să se perinde o serie de ofițeri. Între ei amintesc pe maiorul Gîrgar de la Garnizoană, pe căpitanul Memetea, pe colonelul Diaconescu. M-am apropiat, împreună cu Onofrei și cu Crișan, de acești ofițeri pentru a le da garanția că nimeni dintre demonstranți nu va acționa cu violență împotriva armatei, că nimeni dintre noi nu se va atinge nici de militari și nici de TAB-uri. Ni s-a răspuns că este foarte bine. Astfel s-a produs, în mod spontan, o fraternizare între noi și armată, demonstranții din piață au început să strige "Armata e cu noi!", "Armata e cu noi!". Între timp s-a adunat foarte multă lume în spatele nostru, care ne împingea să înaintăm spre armată. M-am adresat ofițerilor din fața noastră să ne permită să înaintăm de pe locul în care ne aflam, deoarece lumea ne împinge din spate către armată. Concomitent, oamenii din piață au început să împingă TAB-urile lateral, în direcția Palatului Cenad și, respectiv, Liceului sanitar. Numărul celor din piață ajunsese la circa trei-patru mii de persoane. În felul acesta de la prima linie de tramvai am înaintat până la cea de-a doua linie, de unde nu am mai putut înainta, am fost avertizați să rămânem pe loc, că armata nu ne va mai permite să facem nici un pas spre clădirea fostului Comitet județean de partid. Deci, la o linie de tramvai era armata, iar la cealaltă linie ne aflam noi, demonstranții din piață. Din acel moment am început să ne adresăm luptătorilor gărzilor patriotice din fața Consiliului, strigându-le să părăsească pozițiile pe care se aflau și să treacă de partea noastră, de partea demonstranților din piață. După asemenea îndemnuri de solidaritate, pe la orele 11,00 toate gărzile patriotice au dispărut. De asemenea au dispărut dintr-o dată și scutierii care înconjurau clădirea fostului Comitet județean de partid.

## Maistrul Crișan de la Strungul îngenunchează în fața armatei

**MIRCEA IOAN CRIȘAN** – maistru la Întreprinderea de Strunguri din Arad (IMUA), membru al Frontului Democratic Român din Arad: „În decembrie 1989 eram maistru la secția Carcase de la Întreprinderea de Strunguri din Arad (întreprinderea se numea atunci IMUA, iar mai înainte a fost ARIS). În săptămâna în care a început revoluția din decembrie 1989 de la Arad lucram în schimbul trei, de noapte. Despre Timișoara am aflat încă din 17 decembrie. Fratele meu Teodor Crișan avea fiica căsătorită la Timișoara. Ginerelul fratelui meu era maistru la Atelierul mecanic de la Politehnică, atelier în care făceau practică studenții politehniști. Fratele meu m-a informat că forțele represive loiale lui Ceaușescu au făcut măcel în Piața Operei din Timișoara. Vestea m-a îngrijorat și în același timp m-a revoltat foarte tare. Aveam 50 de ani, 4 copii și 3 nepoți. Unul dintre cei patru copii a fugit din țară cu un an în urmă și se afla într-un lagăr din Austria. Aveam motive foarte serioase să urăsc regimul lui Ceaușescu. Ascultam posturile de radio din occident, îndeosebi Europa Liberă, de unde am aflat și alte informații despre evenimentele de la Timișoara față de cele relatate de fratele meu.

În seara zilei de 20 decembrie m-am prezentat la lucru pentru schimbul de noapte. În momentul în care am intrat în fabrică, apoi în secție am constatat că paza a fost întărită cu membri ai Gărzilor Patriotice în întreaga fabrică. Cu ceva timp în urmă, înainte de izbucnirea revoluției de la Timișoara, Gărzile Patriotice au avut mai multe aplicații în principalele secții din fabrică. Erau pregătite în caz de nevoie, dar fără să știm pentru ce?

După ce am ajuns în fabrică m-am echipat de lucru, apoi în cursul nopții am făcut „un tur” prin secțiile Strungul greu, Tratamente termice, REDEU, Montaj și, firește, prin secția Carcase, unde eram maistru. Cu multă precauție am luat legătura cu o serie de muncitori și cu maiștri pe care-i cunoșteam mai bine, în care aveam încredere, cărora le-am sugerat să vină dimineață, la terminarea schimbului de noapte, pe culoarul principal de la secția Carcase, unde eram maistru. Dar acțiunea mea nu a reușit, oamenii nu au avut suficient curaj ca să ne strângem laolaltă și apoi să pornim spre centrul orașului, la

judeteana de partid. Ne-am adunat totuși trei persoane. Alături de mine au mai venit pe culoarul principal de la Carcase frații gemeni Groșan, care lucrau în secția mea. Când am ieșit din fabrică, i-am invitat pe cei doi frați la mine acasă, în cartierul Micălaca, să bem împreună câte o cafea. A venit doar unul dintre frați, celălalt s-a scuzat, motivând că are ceva probleme personale de rezolvat. Acasă, după ce am băut câte o cafea, mi-am schimbat hainele cu altele mai vechi, iar băiatului care a venit cu mine i-am dat să îmbrace un palton mai vechi, destul de uzat, din piele. Echipați în felul acesta am pornit spre centrul Aradului, ca să vedem ce se întâmplă în oraș. În dreptul Bisericii Roșii am constatat că pe cealaltă parte a bulevardului principal, în colțul străzii Cloșca, se afla un TAB care bloca circulația iar în jurul acestuia cred că un pluton de militari. TAB-ul și militarii aveau ca misiune să blocheze înaintarea unei coloane de manifestați care înainta de la intersecția Podgoria spre centrul orașului. Atunci am aflat de la trecătorii de pe stradă că sunt muncitori de la Orologerie și de la celelalte fabrici de pe platforma industrială a Aradului, deci și de la Strungul, unde, în cursul dimineții, nu au răspuns apelului meu. Iar la ora șapte, când am ieșit din schimbul de noapte, nu am avut cunoștință că la Orologerie muncitorii se pregătesc să iasă în stradă.

Mi-am continuat drumul, de unul singur, până la Palatul Cenad, întrucât Groșan nu a mai avut curajul să mă urmeze. Am trecut strada prin fața Băncii Naționale, pe lângă stația de tramvai, și am început să mă mișc pe o porțiune de 20 – 30 de metri între Bancă și CEC, așteptând apropierea coloanei cu demonstrații.

În fața clădirii fostului Comitet județean de partid se afla într-un dispozitiv de pază, pe toată lungimea clădirii, alcătuit din luptători ai Gărzilor Patriotice, iar în fața acestora, pe șosea, TAB-uri și militari desfășurați pe intervalele dintre blindate. În momentul în care colana cu demonstrații a ajuns în fața cordonului cu militari de la colțul străzii Cloșca, ofițerul care coordona acel baraj militar a ordonat să se deschidă focul, în aer. Toată lumea a înlemnit. După ce soldații și-au terminat muniția din încărcător, coloana cu manifestații și-a revenit și a „străpuns” barajul militar, fără să se mai oprească până în fața sediului fostului Comitet județean de partid. În fruntea coloanei l-am zărit pe muncitorul Onofrei Dănilă de la Orologerie, pe care-l cunoșteam foarte bine de pe vremea când acesta lucra la Strungul, înainte de-a fi fost transferat la Întreprinderea de Orologerie, unde am aflat că se executau piese pentru Centrala nucleară de la Cernavodă, piese pentru sateliții sovietici, ori pentru industria militară din cadrul Tratatului de la Varșovia! M-am apropiat de Onofrei în timp ce coloana cu manifestații s-a postat pe linia de tramvai, în fața sediului partidului, apărat de armată.

Întrucât nu puteam să știu dacă militarii vor primi ori nu ordin să tragă asupra noastră, cum am aflat de la fratele meu Teodor că s-a întâmplat la Timișoara, am îngenunchiat în fața militarilor în mai multe locuri și i-am implorat să nu tragă în oameni! A fost un moment foarte tensionat până ce s-a stabilit un cod de conduită între noi și militarii. Între timp, după circa treizeci de minute, a apărut actorul Valentin Voicilă, care cu multă energie ni s-a alăturat ca un bun organizator, dar mai ales ca un bun orator, cerând tuturor ca protestul nostru să se desfășoare fără violență. Apoi cineva a venit cu o scară de zugrăvi. Am fost primul care m-am urcat pe acea scară și am rostit lozinci împotriva lui Ceaușescu. După mine a urcat actorul Valentin Voicilă, care cu o voce puternică, plin de vivacitate, a continuat să scandeze lozinci de solidaritate cu Timișoara și împotriva lui Ceaușescu. Atât de mult l-a prins acest rol de lider, încât la un moment dat nici nu a mai vrut să se coboare de pe acea scară de zugrav, dădea permanent tonul la toate lozincile pe care le rosteam în piață.

Un moment important a fost în cursul după-amezii când am constituit în piață primul Comitet de demonstrație, care a devenit apoi Comitetul Frontului Democratic Român din Arad, după modelul celui din Timișoara. Sunt primul de pe lista fondatorilor Frontului

Democratic Român din Arad. Al doilea de pe listă este actorul Valentin Voicilă, apoi muncitorul Dănilă Onofrei. Urmează Gurilă Constantin de la serviciul de Deratizare, electricianul Traian Dima, tâmplarul Chiș Claudiu, vânzătoarea Pop Maria, muncitorul Groșan Titus, muncitorul Nemeș Gavrilă, laboranta Pencea Ramona, asistenta medicală Bordea Olimpia, muncitorul Timar Traian, mecanicul Gancea Alexandru și un miner din Valea Jiului, Onofraș Vasile.

Spre seară am fost rugați de un „tovarăș” de la Întreprinderea de tramvaie să mutăm mai în spate platforma constituită ad-hoc, de pe care vorbeam oamenilor din piață, că vor să dea drumul la tramvaie. Întrucât platforma se afla pe una dintre cele două linii de tramvai, circulația tramvaielor era blocată. Am dat curs acelei rugăminți și am mutat platforma improvizată mai aproape de latura pietii dinspre Banca Națională, aproximativ în fața actualului sediu PSD. Întrucât poarta de la imobilul respectiv era deschisă, demonstrații se retrăgeau din când în când în curtea imobilului pentru necesitățile fiziologice, pentru lipsa mică!... Alții mergeau la toaleta restaurantului „Bulevard”, ori în curtea imobilului de la acel restaurant!... Oricum, peste noapte am mai rămas foarte puțini demonstrații, numărul acestora scăzând la sub o sută de persoane! Mă număr printre cei o mână de revoluționari care nu au părăsit piața, care au rămas pe baricadă fără nici o întrerupere toată noaptea, încât zorii dimineții ne-a prins în piață.

Ulterior au apărut tot felul de profitori de pe urma revoluției, care aflând de întreruperea curentului peste noapte în piață și, chipurile, că nu pot fi identificați cu exactitate toți cei care au rămas pe baricade în acea noapte, astăzi susțin cu nerușinare că și-au riscat viața când secretarul CC al PCR Ilie Matei a cerut lichidarea protestatarilor din noaptea de 21 spre 22 decembrie! Sunt unul dintre cei care nu am mai părăsit piața până la fuga lui Ceaușescu, în 22 decembrie. Îi cunosc pe cei care mint, care nu spun adevărul, care își arogă merite pe care nu le au, care au devenit mari profitori ai revoluției, în vreme ce o serie de adevărații revoluționari, care au riscat totul în acea noapte, nici măcar nu am primit certificat de revoluționar!

După revoluție am rămas în conducerea Frontului și județului Arad timp de aproape șase luni. Am devenit tot mai obosit și decepționat de tot ceea ce a urmat, astfel am că părăsit cu un gust foarte amar Consiliul, apoi am plecat în Austria să-mi caut copilul fugit cu un an în urmă din țară! Astăzi, când v-am făcut aceste mărturisiri, am revenit pentru câteva zile la Arad cu prilejul celei de-a 16-a comemorare a Eroilor Martiri ai Revoluției din Decembrie 1989 de la Arad și vă mulțumesc că m-ați ascultat!”

## Pe la orele 11,00 a apărut în piață actorul Valentin Voicilă

**ALEXANDRU GANCEA:** Cam la acest moment al demonstrației noastre, deci pe la orele 11,00, a apărut în piață tânărul actor de la Teatrul de stat din Arad, Valentin Voicilă. Cu toții ne-am bucurat foarte mult de prezența acestuia în mijlocul nostru, care a început să strige lozinci anticeaușiste și de solidaritate cu Timișoara, alături de noi. Noi eram îmbrăcați în halate de lucru, cum am venit din fabrici. Lumea ne cunoștea și după aceste halate. Onofrei avea un halat gri. La un moment dat Onofrei a aruncat halatul de pe el, iar pe la orele 11,30-12, demonstrații au început să strige “Să vină jos din sediul partidului prima-secretară Elena Pugna!”. Peste puțin timp aceasta a și apărut și a început să ne spună la microfon: “De mâine, tovarășul Nicolae Ceaușescu o să aprobe mărirea salariilor muncitorilor cu 5 la sută.” Atunci eu m-am apropiat de ea și i-am spus: “Doamna Pugna nu mai veni în mijlocul nostru cu minciuni, noi nu mai avem nevoie să ascultăm minciunile lui Ceaușescu!” Lumea a început să strige: “Jos cu dumneata!”, “Jos cu Ceaușescu!”, “Jos cu dictatura!”, “Jos cu

comuniștii!" La auzul acestor lozinci, au coborât din sediul partidului secretarul județean Angheloiu, președintele Consiliului județean Leonard, secretarul Consiliului județean Ignat, viceprimarul municipiului Burdan, și o serie de alți activiști mai mărunți. Angheloiu și Leonard m-au recunoscut. Ulterior aceștia i-au comunicat primei secretare Elena Pugna: "Cu Gancea nu se poate negocia, este prea încăpățânat, nu are nici un rost să mai stăm la înțelegere cu eii". Curând, după ce conducătorii de atunci ai județului au urcat în sediul fostului Comitet județean de partid, am cerut stația de la armată, pentru a comunica oamenilor să nu consume băuturi alcoolice, să nu distrugă unitățile comerciale din centrul municipiului, să nu spargă vitrine. Am primit stația de amplificare, după care cele două boxe ale stației le-am așezat pe două TAB-uri din fața noastră. La microfon s-a urcat actorul Voicilă, care de la început, deși nu l-am cunoscut mai înainte de acea zi, mi s-a părut un tânăr foarte simpatic, avea voce, striga puternic. Acesta s-a urcat pe un TAB și a început să impulsioneze lumea să strige lozinci, dar în același timp cerea păstrarea ordinii. La scurt timp după ce a început să vorbească, cineva dintre cei care au ieșit din sediul fostului Comitet județean de partid a tras șnurul microfonului, încât Voicilă s-a dezzechilibrat pe TAB, era cât pe ce să cadă, în vreme ce boxele au căzut de pe TAB-uri. În felul acesta a decurs demonstrația noastră pe tot parcursul după-amezii, până spre seară, când Voicilă a început să se gândească tot mai insistent la măsurile ce se impuneau peste noapte în rândul demonstranților, care trebuiau organizați. S-a făcut o listă de către actorul Voicilă cu primul Comitet de coordonare al demonstrației, comitet care avea ca rol principal să mențină ordinea în piață, ca demonstrații să nu ajungă la acțiuni necugetate, la spargerii prin centrul orașului, cum s-a acuzat că s-a întâmplat în Timișoara. Tot spre seară în mijlocul nostru au ajuns tot felul de zvonuri că vin două mii de revoluționari în sprijinul nostru de la Timișoara și ajutoare de la Oradea, încât ar trebui să mergem într-acolo ca să-i întâmpinăm. Era o încercare de diversiune, ca să fim împrăștiați în toate părțile, ca pe urmă să se ia măsuri împotriva noastră, să nu ne mai putem întâlni din nou în piața din fața Consiliului. Noi nu am dat crezare acelor zvonuri și am continuat să rămânem peste noapte în piața din fața Consiliului. Tot în acea după-amiază au apărut Leonard, care era președintele Consiliului județean, Burdan, viceprimarul municipiului, Roman activist la județ, Grecu de la sistematizare, care ne-au propus să ne alegem reprezentanți, un comitet care să urce în sediul fostului Comitet județean de partid, pentru a parlamenta cu conducerea politică a județului, ca să ne formulăm revendicările pe care le avem. Noi însă am refuzat să urcăm în Consiliu, am cerut să se discute cu noi jos în stradă, ne era teamă că reprezentanții noștri nu se vor mai putea reîntoarce în mijlocul nostru în piață, că vor fi reținuți și apoi închiși, ori vor păți ceva. Eu aveam deja experiența celor ce mi s-au întâmplat în zilele de 16-18 decembrie la Timișoara, când am fost ridicat de pe stradă într-o dubă și anchetat la închisoarea de pe Popa Șapcă. Deci nu ne puteau păcăli, cum ar fi dorit cei care se aflau atunci în fruntea județului.

## Un electronist de la CT5 află că se pregătește o "contra-revoluție"

**MOȘ PINTEA** (Electronist, luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89, președinte, între 1992-1996, al Fundației Revoluției din Decembrie '89 de la Arad): În momentul în care muncitorii au ieșit în stradă de la Orologerie și au început să se deplaseze la Strungul și la UTA, după care să înceapă să facă "curbura" pe Calea Aurel Vlaicu, către Stația CFR, am alergat în fața fabricii de mobilă (CPL), din vecinătatea CT5. Acolo era pregătită, cu o zi mai înainte, un fel de "contra-revoluție"! Fostul director dăduse ordin ca la CPL să se facă o grămadă de ciomege și o grămadă de măciuci pentru cei care ies în stradă la demonstrație

Împotriva lui Ceaușescu. Ca să nu mai vorbesc de faptul că în seara zilei precedente în această fabrică s-a întâlnit un adevărat consiliu politic, respectiv o ședință a biroului Comitetului județean de partid. O ședință similară s-a ținut în seara următoare la UTA. Cunoscându-l foarte bine pe fostul director de la CPL, m-am dus la el și i-am spus să nu angreneze gărzile patriotice pentru a opri înaintarea demonstrațiilor. De fapt nici o forță, de pe platforma industrială a municipiului nu mai putea opri coloana care pornise de la Orologerie spre centrul orașului, coloană care se mărea tot mai mult. La CPL au fost scoase în fața fabricii două plutoane de luptători din cadrul gărzilor patriotice înarmate și cu glonț pe țeava armelor automate. Dar, coloana demonstrațiilor n-a mai putut fi oprită de nimeni. O parte din demonstrații au intrat în Întreprinderea de vagoane, pe la poarta nr.2, unde este Centrul de calcul, lângă turnulețul de apă. Pe acolo s-a intrat în fabrică. La început nu au cunoscut unde se află sistemul de declanșare a sirenei. Până la urmă au ajuns și acolo, unde s-a tras un semnal de sireună, care însemna "ieșiți afară din secția, că este bai!". De la Întreprinderea de vagoane coloana a ajuns la CT5. Aici, fostul secretar de partid a blocat intrarea în secție cu o traversă. Când s-au apropiat demonstrații, m-a întrebat, speriat, ce să facă? I-am spus să ia traversa și să deblocheze intrarea, să vedem ce vor oamenii. Între timp oamenii au intrat pe poarta nr.2, pentru că pe poarta nr.1 nu se putea intra, se construia o hală în spatele fabricii și era încuiată cu șuruburi. Cei care au dorit, fără să se opună cineva, au ieșit din fabrică și s-au alăturat celorlalți demonstrații din stradă, unde coloana creștea tot mai mult.

### "Am ieșit din casă să cumpăr pâine"

**TRAIAN TIMAR** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89)

În decembrie 1989 eram strungar la Întreprinderea de Vagoane din Arad, secția boghiuri, unde eram încadrat din anul 1981, după care nu mi-am mai schimbat locul de muncă nici după revoluția din decembrie '89. Amintesc că în decembrie 1989 aveam un cumnat militar, subofițer. Era încadrat într-o unitate militară din Timișoara. Între 16 și 18 decembrie am avut mai multe convorbiri telefonice cu el. Din toate acele convorbiri am tras concluzia că la Timișoara se întâmplă ceva foarte important. De asemenea am mai avut unele convorbiri telefonice cu foști colegi de armată, tot pe tema evenimentelor de la Timișoara. Când ajungeam să discutăm unele probleme mai concrete, convorbirea se întrerupea instantaneu. Apoi, în data de 20 decembrie nu m-am mai prezentat la lucru, urma să intru în concediul meu legal pe anul în curs. În toate aceste zile care s-au scurs de la declanșarea evenimentelor din Timișoara, în Arad lumea, prietenii și cunoscuții discutau între ei prin diferite locuri în oraș ori pe la colțuri de stradă, dar nimeni nu avea curajul să facă ceva concret, să iasă în stradă și să strige "Jos Ceaușescu!"

În dimineața zilei de 21 decembrie, în jurul orei șase, am primit un telefon de la celălalt cumnat, care era militar în Arad. Cumnatul era încadrat în subunitatea de pază de la Aeroportul Arad. Acesta ne-a anunțat că nu mai vine acasă deoarece a "intrat în consemn". Imediat mi-am dat seama de ce se va întâmpla și în municipiul Arad. Tot atunci cumnatul m-a avertizat să nu merg "în față" deoarece s-a dat ordin să se tragă în cei care vor manifesta împotriva regimului. Dintr-o dată s-a întrerupt convorbirea noastră, eu mai doream să-l întreb ceva, dar nu am mai reușit să primesc un răspuns. Atunci am sunat eu Aeroportul Arad, dar telefonul nu mai avea ton. În jurul orei șapte m-am îmbrăcat și am spus acasă că merg să cumpăr pâine. În perioada respectivă locuiam împreună cu părinții mei, cu fratele meu, cu sora mea și cumnatul militar, în zona Podgoria, deci nu



*Prima secretară Elena Pucna a coborât din sediul P.C.R. și îndeamnă manifestanții să se întoarcă în fabrici la lucru. Aceștia i-au răspuns cu fluierături, după care prima secretară s-a întors în sediul județenei de partid (21 decembrie 1989)*

prea departe de centrul orașului. Intenția mea a fost să-i liniștesc pe ai mei, motiv pentru care le-am spus că merg să cumpăr pâine. În realitate nu m-am dus să cumpăr pâine, ci am pornit pe malul Mureșului spre centrul orașului. Am avut o surpriză foarte mare în momentul în care am ajuns în zona Tribunalului, unde în fața mea am văzut tehnică de luptă, TAB-uri și camioane cu militari. Când am ajuns în spatele Primăriei, în zonă deja se afla multă lume, iar în spatele clădirii staționau militari cu scuturi și cu celelalte dotări pe care le aveau. Am traversat pe lângă Primărie strada până în fața CEC-ului, unde aveam o fostă prietenă. M-am gândit în cazul în care va fi pericolul mare, am să intru în clădirea CEC-ului, ca să îmi caut prietena. În sinea mea, mi-am fixat un mic loc de refugiu în caz de nevoie. Între timp s-a auzit o gălăgie foarte mare dinspre gară, pe B-dul Republicii, astăzi B-dul Revoluției. Era coloana demonstrațiilor care se îndrepta dinspre platforma industrială a orașului spre centrul municipiului, spre piața din fața fostului Comitet județean de partid. Fără să stau prea mult pe gânduri m-am trezit pășind să întâmpin coloana, ajungând până în dreptul cofetăriei "Corso". În fața cofetăriei erau deja aliniate TAB-urile și soldații, care ajungeau până la magazinul "Casnica", în dreptul Bisericii Roșii.

## Primele focuri de armă în Arad

**TRAIAN TIMAR:** Așteptam coloana în fața cofetăriei "Corso". În momentul în care aceasta a trecut de cimenatograful "Dacia" soldații au primit ordin să tragă un foc de avertisment. La auzul focului de armă coloana s-a oprit pentru un moment și foarte mulți demonstrații s-au aruncat pe burtă. Eu mă aflam pe trotuar, între coloana de demonstrații și armata care trăgea. În mărmurit, priveam la ceea ce se întâmplă. În spatele soldaților se afla un locotenent care comandase să se tragă în sus. Soldații au tras însă ca la horă! Ceea ce m-a surprins în mod deosebit a fost gestul pe care l-a făcut un locotenent situat în spatele soldaților. Acesta a făcut semn cu mâna demonstrațiilor să se aproprie! Nu știu cine a fost acel locotenent, personal nu l-am cunoscut. Am văzut în schimb că în fruntea coloanei se afla un bătrân cu un steag în mână. Acesta a pornit cu steagul în mână printre transportoarele blindate și militari, după care au început să prindă curaj toți cei aflați în acea coloană lungă și să înainteze după bătrân până în piața din fața Primărie. Cu acea coloană am ajuns și eu în piață, unde ne-am aliniat pe linia de tramvai care merge în direcția Teatrului de stat, apoi, încet, încet am înaintat până la cealaltă linie de tramvai, paralelă cu prima, pe care circulă tramvaiele care se întorc spre gară. La un moment dat am ajuns la circa doi metri de aliniamentul pe care se aflau dispuși, în fața sediului fostului Comitet județean de partid, militarii aduși din U.M. Cetate. În fața soldaților se agita, în acele momente de început maiorul Gîrgar, șeful Casei Armatei din Arad, care după fuga lui Ceaușescu a trecut de partea revoluționarilor, numărându-se astăzi printre posesorii de Certificat de revoluționar! Acesta striga soldaților din fața Primăriei să nu se lase împinși de către demonstrații. Concomitent au mai apărut în fața noastră și câteva persoane îmbrăcate în haine civile, care, de asemenea, ne-au avertizat să nu bruscăm armata, deoarece ar putea să tragă în noi ca la Timișoara. Era o perioadă de "tatonare" între noi și militari, fie noi împingeam militarii în spate, fie militarii ne împingeau pe noi pe aliniamentul inițial. Atunci, cei din linia întâi am hotărât să facem un cordon, să ne ținem de brațe unul de altul și să nu mai lăsăm pe nimeni din spatele coloanei să treacă în față spre militari, întrucât cu siguranță acolo se aflau o serie de provocatori. Menținând o linie dreaptă în fața armatei (pe care nu am bruscător) am reușit să păstrăm o "linie de echilibru", încât armata să nu aibă motiv să deschidă focul asupra noastră. Misiunea noastră era să strigăm lozinci împotriva lui Ceaușescu și împotriva slugilor acestuia de la Arad și nu să atacăm armata.



## Grupul de sportivi de la Clubul Vagonul sosește în piața din fața Consiliului

**IOAN BÎTEA** (Luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): În dimineața zilei de 21 decembrie ne-am adunat mai mulți colegi și prieteni la Clubul Vagonul, unde am purtat o discuție destul de aprinsă în legătură cu Timișoara, dar și cu situația din țară. Fiind sportivi de performanță, mulți dintre noi am avut posibilitatea să călătorim printr-o serie de țări vecine cu prilejul unor meciuri de fotbal, deci aveam o idee în legătură cu modul de viață din Occident și din unele țări socialiste. Pretutendeni era mai multă libertate decât la noi, românii trăiau închiși într-o "cutie", din care nu aveau voie să iasă peste hotare. Deci în dimineața zilei de 21 decembrie, pe la orele 7,30 - 8,00, ne-am adunat mai mulți la Club, între care amintesc alături de mine pe Helmuth Dukadam, Borugă Gheorghe (Gigi), Mercea Ioan și Curta Gheorghe. Helmuth Dukadam, în calitate de "erou" al meciului de la Sevilla, pentru performanța de-a fi apărat patru lovituri de la 11 metri, a primit atunci cadou un autoturism ARO. După ce am aflat că au ieșit în stradă muncitorii de la Orologerie, de la Strungul, de la UTA și Vagoane, și după ce am auzit primele focuri de armă care s-au tras în centrul municipiului, primul lucru pe care l-am făcut am dat de pământ cu un radio rusesc cu ceas, care s-a făcut praf, și am spus: "Gata, s-a terminat cu comunismul!" Apoi, împreună cu Borugă, Curta și Mercea am urcat cu toții în autoturismul ARO a lui Dukadam și ne-am deplasat în centrul municipiului, parcând mașina pe strada Horea, lângă actualul hotel "Central". De acolo am pornit pe jos pe lângă actuala Cameră de Comerț, de pe strada Crișan, spre bulevardul Republicii (în prezent bulevardul Revoluției), până în piața din fața Primăriei Aradului. Fiecare dintre noi a intrat în mulțime și am început să discutăm cu demonstrații despre ce este vorba, cum gândesc, ce doresc. Am văzut atunci prin fața noastră câțiva indivizi civili, care încercau să ne sfătuiască să nu ne apropiem de armată, că am putea crea panică și așa mai departe. Noi le-am răspuns printr-o întrebare: "Sunteți de la secu'?", după care au și dispărut din piață. Umblând prin mulțime, la un moment dat ne-am regăsit cu toții, după care am plecat la cofetăria "Libelula", unde era șef de unitate domnul Indrea, un mare iubitor al echipei de fotbal UTA, pe care l-am rugat să pregătească mai multe tăvi cu cafea, cei și sandviciuri, pateuri, pe care, împreună cu două ospătare, le-am dus în piața din fața Consiliului și le-am împărțit demonstrațiilor. Apoi am plecat în Aradul Nou, de unde am condus încă o coloană de demonstrații spre piața din fața Primăriei Aradului. De aici ne-am deplasat pe la orele 12 în cartierul Micalaca, unde ne-am oprit în mai multe zone și am strigat cât am putut de tare: "Lașilor, alții stau în fața Consiliului, iar voi stați acasă, fără să-i sprijiniți cu prezența voastră! Mergeți și voi în centrul municipiului!". După eșecul dialogului dintre prima secretară Elena Pugna și demonstrații, când prima secretară a fost huiduită, înjurată, scuipată, spre seară ne-am deplasat la Episcopie, cerând Prea Sfințitului Timotei ori să vină personal în piață, ori să trimită un preot pentru a face rugăciuni, întrucât suntem un popor creștin, ortodox, iar dacă intră și biserica alături de demonstrații s-ar diminua unele măsuri de represiune care ar fi putut să fie luate ulterior. Episcopul ni l-a trimis pe preotul Zaharia de la Biserica de lângă UTA, care a rostit "Tatăl Nostru", demonstrații au îngenunchiat și s-au rugat lui Dumnezeu. Între timp s-a dus o scară, apoi aceasta a fost înlocuită cu o platformă, de pe care liderii din piață au început să se adreseze demonstrațiilor. Am plecat, împreună cu Helmuth Dukadam la maternitate, de unde am luat niște cearceafuri din care am confecționat niște banderole albe, pe care ni le-am legat la braț. Spre seară am plecat personal, împreună cu Țurcanu Doru, care a fost jucător de polo la Vagonul, din nou, deci pentru a doua oară la Episcopul Aradului, pe care l-am rugat să ne dea niște lumânări

pentru noapte întrucât am prevăzut că se va lua curentul electric în piața din fața Consiliului. Acesta ne-a dat câteva lumânări, nu avea prea multe la Catedrală, însă ne-a îndemnat să mergem și să cerem lumânări de la Mănăstirea din Gai. Acolo au plecat Curta împreună cu Dukadam și cu Mercea. Știu de la Curta că acolo s-a plătit o slujbă ca să nu fie vărsare de sânge pentru poporul român! După ce au fost aduse lumânări în piața din fața Consiliului, am rămas cu intermitențe toată noaptea alături de ceilalți demonstranți, din când în când ne-am mai deplasat la stadion, la Clubul Vagonul, dar de unde ne-am întors mereu înapoi în piață ca să vedem permanent ce se întâmplă acolo.

### Ofelia Călugăru se alătură revoluționarilor din piață!

**OFELIA CĂLUGĂRU** (Luptătoare cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89): Eram responsabilă unui Birou de copiat acte de pe strada Eminescu. Biroul funcționa în baza Legii 7 a secției de Gospodărie comunală a municipiului Arad. Al doilea soț al soacrei mele avea băiatul student la Timișoara, iar nora era tot studentă în Timișoara. Odată cu evenimentele din decembrie de la Timișoara devenise mai greu să luăm legătura cu ei. Norocul nostru a fost cu o rudă, care lucra la Poștă. Prin intermediul studenților am aflat și noi care era situația în Timișoara. În ziua de 20 decembrie am lipsit din Arad, am plecat dimineața la ora trei, iar noaptea după ora douăzeci și patru m-am întors înapoi la Arad. Am fost la Dezna și m-am întors însoțită de maică-mea. Era deja destulă agitație în noaptea de 20 decembrie în Arad, am sesizat prea multă lume pe stradă pentru ora respectivă. Am ajuns acasă. Eram singură, soțul meu nu se afla în Arad. Simțeam că se va întâmpla și în orașul nostru ceva, iar mama m-a rugat foarte insistent, indiferent ce se va întâmpla, să rămân acasă, să nu merg nicăieri, în cazul în care oamenii vor ieși în stradă. Eram foarte tânără, aveam doar 21 de ani, eram căsătorită de doi ani și câteva luni, iar mama îmi spunea că am toată viața de aici înainte, motiv pentru care cerea să mă protejez. De altfel eu nu pot să spun că atunci o duceam foarte rău. În dimineața zilei de 21 decembrie am mers la serviciu. La Biroul de copiat acte pe care-l conduceam. Lucram acte pentru Tribunal, pentru RALA, pentru evidența populației, pentru miliție. Am venit ceva mai repede la birou. Pe stradă era foarte multă agitație. Milițienii erau foarte agitați. La un moment dat doi milițieni au venit și la noi și ne-au rugat să închidem Biroul de copiat acte, mașinile aveau atunci un caracter special, propunându-ne să mergem acasă, pentru că în Arad se întâmplă ceva! Altceva nu mi-au spus. Fetele care lucrau cu mine în birou au plecat. Eu nu m-am gândit să plec întrucât nu aveam ce să fac acasă. Mă interesa mai mult ceea ce se întâmpla pe stradă. La un moment dat administratorul clădirii - Dumnezeu să-l ierte că între timp a murit - a intrat în biroul meu plângând, spunându-mi că tancurile din Cetate se află pe centrul orașului și că se pregătesc să tragă în oameni. Nu știu ce s-a întâmplat atunci cu mine, nu pot să explic, cert este că exact așa cum mă aflam, fără să îmi iau nici o haină pe mine, fără să îmi iau geanta, fără să iau nimic cu mine, am ieșit din încăperea și am fugit spre centrul orașului, lăsând biroul deschis. Au încercat câteva cunoștințe pe care le-am întâlnit pe stradă să mă oprească. Dar nu au reușit. Pe drum am întrebat cetățenii pe care i-am întâlnit ce întreprinderi au ieșit în stradă? Mi s-a răspuns că demonstrează: Orologeria, Strungul, UTA, Vagoanele. Din momentul acela cred că nu m-ar mai fi putut opri nici o forță care mi-ar fi ieșit în cale. Soțul meu lucra la Orologerie. În perioada respectivă, se afla la Oradea. În stradă au ieșit colegii lui, tinerii cu care noi ieșeam la distracție împreună. M-am întâlnit cu coloana de demonstranți de la Orologerie exact pe locul dintre cofetăria "Corso" și florăria de lângă cofetărie. Cei cu steagurile, din față, trecuseră deja de acel loc exact când s-a tras o rafală în aer. Singurul lucru pe care am putut să-l mai fac a fost acela să împing două colege ale soțului meu în gangul de lângă florărie, de unde a și căzut puțină

neucială peste noi. Apoi coloana a ajuns în piața din fața Consiliului, dar cei mai mulți au rămas pe trotuarul din fața Băncii Naționale și se uitau la grupul nostru din zona liniilor de tramvai. Nu am să uit niciodată acele momente, cum îi strigam pe cei de pe trotuar: "Veniți cu noi!". Dar cei mai mulți stăteau pe margine mai departe și se uitau la noi. Era în ei teamă, neîncredere, nu pot să știu! Am stat în piața din fața Consiliului cât am stat, pe urmă cu câțiva tineri ne-am împrăștiat prin Arad, pe străzi lăturalnice ca să mai chemăm oameni. Eu am plecat pe strada Horea, apoi, prin spate, pe Episcopiei, am ieșit pe strada Eminescu, unde m-am dus la birou. Mi-am luat scurta, geanta, am încuiat biroul și m-am întors în fața Primăriei. Între timp venise și dinspre cartierul Aradul Nou o coloană de demonstrații, începuse să se adune tot mai multă lume în piața din fața Consiliului. Actorul Voicilă era deja și el în piață, se contura o primă organizare a noastră în fața armatei dispuse în apărarea sediului Comitetului județean de partid. În prima fază ne-am gândit să facem câteva pancarte, să scriem pe ele doleanțele noastre. Nu aveam pe ce să scriem și nici cu ce să scriem. Cineva a adus câteva cearșafuri și scutece albe de la Spitalul Matern din apropiere. Tinerile din piață ne-am scos rujurile din poșete și le-am dat băieților ca să scrie lozinci pe pancarte. În cursul după-amiezii începuse să se adune și mai multă lume, dar, foarte mulți stăteau pe margine, pe trotuare și parcă considerau acțiunea noastră un joc de copii! Cetățenii, adunați în fața restaurantului Boulevard, discutau mai mult între ei. Spre seară au început să aprindă și lumânări, dar nu veneau în grupul nostru din mijlocul pieței, ca să strige lozinci împotriva dictatorului alături de noi. Începuse încet să vină seara. Era semiîntuneric când s-a format primul Comitet revoluționar. Apoi s-a pus problema multiplicării textului Frontului de la Timișoara și a listei cu primul Comitet format în piață din rândul demonstrațiilor. De aici încolo sunt ore întregi pe care nu mi le mai amintesc, nu știu minut cu minut ce am făcut. Cert este că împreună cu mai mulți tineri ne-am hotărât să multiplicăm aceste liste și Proclamația Frontului. Problema era că nu exista hârtie, nu exista indigo și nu aveam unde să le multiplicăm. S-a găsit apoi locul unde puteam să le scriem și, împreună cu Radu Iercan am mers până la mine la birou, de unde am luat hârtie ministerială tip A4. Am învelit hârtia într-o haină albastră, în blăniță, am luat indigo și toate creioanele, pixurile pe care le-am găsit și, împreună, ne-am dus pe Episcopiei, unde se află o casă (acuma este spălătorie de mașini) lângă Teatrul de marionete. Acolo, în acea casă, în 21 spre 22 noaptea, cu mâna, am multiplicat Proclamația Frontului și lista cu Comitetul. Între timp au venit câțiva colegi să ne cheme să ne întoarcem în piață, deoarece soldații începuseră să strângă cercul în jurul demonstrațiilor. Noaptea aceea a fost foarte cruntă, nici nu mai vreau să mă gândesc la ea! Eu am revenit în piață fără scurtă, fără nimic ceva gros pe mine, aveam doar un pulover de lână, toate lucrurile rămânându-mi în casa în care am fost pe str. Episcopiei. Apoi am rămas acolo toată noaptea, fără să mai plec, până în dimineața zilei de 22 decembrie. Dintre persoanele mai apropiate care au rămas cu mine în acea noapte îmi aduc aminte de Dana Onofrei (fiica maistrului Onofrei de la Orologerie, care era studentă la Cluj și care se afla în vacanța de iarnă) și de Radu Iercan. De ceilalți nu îmi mai aduc aminte, cert este că cei care ne-au fost gazde pe str. Episcopiei nu au certificat de revoluționar! Poate dacă-i mai văd cumva pe stradă i-aș întreba: "De ce nu au venit cu noi și ulterior, în celelalte zile și nopți care au urmat, în Consiliu?"

## "Am simțit o forță uriașă asupra mea!"

**Rep:** *Omul care avea să devină, în dimineața zilei de 21 decembrie, liderul celor care demonstau în fața Palatului Administrativ din Arad împotriva dictaturii ceaușiste se numește Valentin Voicilă, iar în decembrie 1989 avea 32 de ani și era actor la Teatrul de stat din Arad. Voicilă era un arădean prin adopție, el s-a născut în Brăila, într-o familie de muncitori, formându-se, după cum îi place să spună, "în spirit american". De fapt ce*

*înțelege Valentin Voicilă, despre educația în spirit american? Iată ce ne-a declarat cu zece ani în urmă: "Întotdeauna am spus ceea ce am gândit, am făcut ceea ce am simțit și am trăit în libertate. Firește, e greu de înțeles cum am trăit eu în libertate într-o societate totalitară, într-un comunism dur, într-un comunism de extremă, cum a fost cel cultivat de Ceaușescu. Dar, oricât de greu era să poți avea sentimentul de libertate, totuși eu mă îmbrăcam în blue-jeans, mă încălțam în adidași și când mergeam pe străzi încercam să ghicesc gândurile oamenilor, cred că făceam puțină psihologie, chiar dacă pare destul de prețios ceea ce vă spun acum."*

*Cât de mult simțeați că trăiți în spirit american?*

**VALENTIN VOICILĂ** (actor, luptător cu brevet de revoluționar în Revoluția din decembrie '89 și liderul Revoluției din decembrie '89 de la Arad): Am înțeles foarte bine că oamenii nu sunt fericiți, în vreme ce în sinea mea, în interiorul meu trăiam în spiritul filmului american, al personajului justițiar, al filmului western, al filmului în care omul bun, omul care spune ce gândește, în cele din urmă câștigă. Vreau să vă mai spun că scenele de bătălie mă interesau foarte mult, motiv pentru care unele filme le vedeam chiar de două sau trei ori. Profesorul meu Amza Pelea de la Institutul de Artă Teatrală și Dramatică, de care m-am apropiat foarte mult, m-a făcut să înțeleg încă din studenție că oamenii mari, puternici, că oamenii buni spun întotdeauna ceea ce gândesc. Amza Pelea avea în el ceva de comandant nu numai în filmele în care a jucat, ci și în viața lui particulară. Deci, prima latură a educației mele a fost cea deschisă spre libertate. A doua latură este cea creștină. Atât bunicii mei, cât și părinții mei sunt oameni foarte credincioși. Am trăit permanent cu frică de Dumnezeu. Acesta a fost suportul meu de-a lungul anilor, după ce am început să conștientizez ce înseamnă marea forță a lui Dumnezeu. Eu nu am fost membru de partid. Mergeam la biserică. Țineam post vinerea. Nu am crezut în Partidul Comunist, am preferat să fiu în afara lui. Aceste lucruri mă caracterizau înainte de Revoluția din decembrie 1989.

**Rep.:** *V-ați format ca artist și ca om la clasa de teatru a marelui actor și profesor Amza Pelea. Când ați terminat Institutul de artă Teatrală și Dramatică din București și unde ați fost repartizat?*

**V.V.:** Facultatea am absolvit-o în anul 1982 și am fost repartizat la Baia Mare, "la capătul țării, ca să cunosc oamenii" - după cum spunea Amza Pelea. Puteam să merg și în altă parte, într-un oraș mai aproape de București, ori chiar acasă la Brăila, am avut a doua medie la absolvire, însă am refuzat deoarece eram îndrăgostit de Ardeal, făcusem câteva deplasări în această parte de țară, înainte de terminarea facultății. Am simțit că oamenii din Ardeal sunt mai apropiați de sufletul meu, de felul meu de a fi decât cei din zona în care m-am născut.

**Rep.:** *Cât timp ați lucrat la Teatrul din Baia Mare?*

**V.V.:** Doi ani, până în 1984, când am intrat în conflict cu conducerea teatrului pentru motivul că mă deplasam prea des la București, pentru a lucra într-un film pe care îl realiza în acea perioadă regizorul Mircea Veroiu. Tot în acea perioadă a intrat în conflict cu conducerea teatrului și regizorul Radu Dinulescu, regizor cu care am început să lucrez la Baia Mare. Desfăcându-ni-se contractul de muncă, amândoi am venit la Arad, unde am făcut un spectacol cu "Scapin", după care ne-am stabilit în acest oraș, unde m-am simțit încă de la început foarte bine, eram respectat și ca răsplată cred că am reușit să realizez roluri foarte frumoase în cadrul Teatrului de stat din Arad.

**Rep.:** *Cum a reușit să intre actorul Valentin Voicilă în sufletul arădenilor, iar Orașul de pe Mureș în sufletul actorului Valentin Voicilă?*

**V.V.:** Vă mulțumesc pentru această întrebare, deoarece asta am și făcut, am încercat permanent să mă apropiez de oraș, de arădeni, ca și la Revoluție, când am început mai întâi să studiez mulțimea, după care să stabilesc raporturile cu oamenii. În

primul rând, fiind tânăr, am încercat să-i cunosc pe tineri. Mergeam prin discoteca Teatrului, unde dansam ore întregi. Când am venit la Arad, cu cinci ani în urmă, aveam 27 de ani, iar în discotecă dansam cu tineri de 18 - 20 de ani, deci mult mai mici decât mine, care erau însă parcă mai liberi decât eram eu. Venind de la București am constatat că tinerii din Arad erau mai civilizați, erau îmbrăcați mult mai frumos, motiv pentru care i-am admirat. Nu îmi este rușine s-o spun că am învățat de la ei chiar unele lucruri! Apoi, în sala de spectacol, majoritatea rolurilor pe care eu le-am interpretat au fost de tineri, am încercat să le arăt tinerilor ceea ce este frumos în om, puterea lui în a spune adevărul.

**Rep.:** *Înainte de a discuta despre participarea dumneavoastră la revoluția din Arad, vă mai întreb, ce reprezintă pentru dumneavoastră tinerețea?*

**V.V.:** Pentru mine tinerețea este o stare de spirit. Eu, în prezent mă simt ca la 18 - 20 de ani! Bazându-mă pe această idee, am realizat la sala "Studio" a Teatrului din Arad câteva recitaluri pentru tineri, între care aș aminti: "Cioburi de curcubeu" (în care am dansat și am interpretat mai multe personaje), "Aș vrea să fiu amicul tău, Dragoste!" de Mircea Cărtărescu. În perioada respectivă Mircea Cărtărescu era un poet aproape interzis, era mai mult prezentat la "Europa Liberă" de către doamna Monica Lovinescu, motiv pentru care recitalul pe care l-am făcut nu l-am mai putut prezenta și în altă parte decât pe scena "Studio" din Arad. Apoi, gândindu-mă la recitalul "Eminescu", realizat împreună cu poetul Vasile Dan, tot la sala "Studio", am încercat, pe scenă, să aduc în fața spectatorilor personajul credincios, omul care crede în Dumnezeu. Înainte de căderea lui Ceaușescu, am recitat pe scenă poezia "Rugăciune" de Eminescu, o poezie recitată destul de rar pe scenă, care există și va exista în sufletul și mintea mea pentru totdeauna! Deci, revenind la întrebarea pe care mi-ați pus-o, în decembrie '89 mă simțeam arădean, eram integrat în spațiul cultural și spiritual al Aradului. Eu în Arad m-am căsătorit cu Corina (soția mea este asistentă medicală), am o fetiță Maria-Margareta, eu cred în stabilitatea și puterea unui om prin căminul lui, cămin care îți dă forță, putere de muncă, liniște și pace. Deci, m-am apropiat de Arad și prin acest legământ, al căsătoriei. Iată de ce pot să spun că la Revoluția din decembrie '89 am fost un arădean și m-a durut sufletul când, după acele evenimente, s-au găsit unii să discute despre cetățenia mea, spunând: "Cine domnule, ăla din Brăila, care a venit să facă revoluție în Arad!?"

**Rep.:** *Cum ați reacționat la primele vești care au ajuns la Arad din Timișoara?*

**V.V.:** Aveam prieteni care făceau naveta la Timișoara și îmi spuneau ce se întâmplă acolo, că întreg orașul fierbe. Unul dintre ei, timișorean, care făcea naveta zilnic de la Timișoara la Arad, actorul Doru Iosif, mi-a povestit despre tensiunea care mocnea în Timișoara încă înainte de 16 decembrie '89. Apoi, am aflat vești mai multe de la postul de radio "Europa Liberă". La început am avut un sentiment de lașitate față de mine însumi, pentru că în acea zi de sâmbătă, 16 decembrie, ar fi trebuit să mă urc în tren și să mă duc acolo, să fiu și eu unul dintre cei care participă la protestele timișorenilor, întrucât în Arad, în acele zile, încă nu se mișca nimic!

**Rep.:** *Între cele două teatre din Timișoara și Arad, exista deja o comunicare bună, apropiată, prin actorii și regizorii navetiști.*

**V.V.:** Exact, ați precizat perfect! Între teatrele din Timișoara și Arad era deja constituită mai mult decât o simplă legătură afectivă, întrucât mai mulți actori și regizori făceau naveta zilnică între cele două orașe. În mod deosebit îl amintesc pe regizorul Ștefan Iordănescu, colegul și prietenul meu, care a venit la teatru și ne-a informat cu cele petrecute la Timișoara, iar informațiilor aflate de la acesta s-au adăugat celor aflate de la radio "Europa Liberă". Începusem să acumulez o stare de tensiune pe care nu mi-o puteam explica; noaptea eram neliniștit, iar soția plângea continuu. Am încercat să o potolesc. Ea, cunoscându-mă, mi-a spus: "Vali, te rog să nu faci nimic!"

**Rep.:** *De fapt la ce s-a referit?*

**V.V.:** De multe ori am fost pe stradă împreună cu soția și când se întâmpla vreun scandal sau vreo bătaie între diferiți cetățeni, interveneam și încercam să-i despart, câteodată ajungând chiar să fiu bătut din cauza aceasta, nu am putut niciodată să suport nedreptatea, de fiecare dată am încercat să-l ajut pe cel mai slab. Deci, revenind la starea mea, am simțit, încă din ziua de 17 decembrie, când a început să se tragă în Timișoara, o furie îngrozitoare împotriva lui Nicolae Ceaușescu, culminând apoi cu informația că au fost împușcați copiii nevinovați pe treptele Catedralei Mitropolitane. Am început să plâng, nu mă mai puteam potoli, ca noaptea de 20 spre 21 decembrie să devină un mare coșmar pentru mine!"

## "Mâna destinului m-a trimis în stradă!"

**Rep.:** *A venit dimineața zilei de 21 decembrie '89!*

**VALENTIN VOICILĂ:** Dimineața, când m-am trezit, eram singur în casă, soția era plecată la serviciu. Am auzit focuri de armă în oraș. Am deschis fereastra și am văzut un vecin, palid, tremura, care se întorcea acasă din centrul orașului. L-am întrebat dacă se trage cumva în oraș? Acesta mi-a confirmat că se trăgeau focuri de avertisment în fața coloanelor de demonstrații care se apropiau de sediul fostului Comitet Județean de partid. În momentul respectiv am simțit o forță uriașă, care nu putea decât să mă scoată în stradă. Nu aș putea să vă spun că am fost inconștient! Dar, mâna destinului, care acționa în interiorul meu, m-a trimis în stradă! Mi-am tras blugii, am încălțat adidașii, am îmbrăcat geaca de blană și mi-am spus: "Trebuie să fac ceva! În gândul meu mi-am spus: "Dacă la Arad va începe revoluția, în acest oraș nu va muri nici un copil înaintea mea!" Pentru că și eu am o fetiță, iar dacă se va întâmpla așa ceva, va trebui ca noi cei mai puternici să murim înainte ca ei să pățească ceva! După ce am ieșit în stradă, am văzut numeroși oameni cum fugeau speriați spre casă, în vreme ce alții ieșiseră la balcoane. Mi-am spus că Dumnezeu nu mă va lăsa și mă va apăra în fața întunericului. Pentru că trebuie să recunoaștem că cei care credeam în Dumnezeu, în acele momente, duceam o luptă între forțele întunericului și forțele luminii, între credință și necredință. În fața fostului Comitet Județean de partid piața era aproape plină. Am încercat să înțeleg cine sunt oamenii care se află acolo. Foarte repede mi-am dat seama că era o mulțime eterogenă; erau muncitori și intelectuali, erau copii și oameni de toate categoriile. L-am văzut că erau foarte înfierbântați; unii dintre ei aveau cuțite la ei, iar alții, pe care-i cunoșteam, spuneau că vor să atace sediile Consiliului popular și Comitetului județean de partid, pentru a ucide și a se răzbuna pentru ceea ce s-a întâmplat la Timișoara. Mai ales că în sediul Comitetului județean de partid se afla și Ilie Matei, secretar al C.C. al P.C.R., trimis de soția dictatorului, de Elena Ceaușescu, la Arad pentru a da sfaturi și a conduce județul în vederea reprimării demonstrațiilor în stilul acțiunilor represive organizate la Timișoara. În acest sens, cu o zi mai înainte se făcuse o instruire a activului Comitetului județean de partid, la care au participat, alături de conducătorii marilor întreprinderi din municipiul Arad și întregul activ de partid, U.T.C. și sindicat. Prin ieșirea muncitorilor în stradă, în cursul dimineții de 21 decembrie, Aradul devenise al doilea mare oraș al României, a doua reședință de județ care s-a ridicat împotriva dictaturii lui Ceaușescu, împotriva regimului totalitar comunist.

**Rep.:** *La ce oră ați ajuns în piața din fața Consiliului popular?*

**V.V.:** Era după ora zece, când la București se aduna deja lumea pentru mitingul convocat de Ceaușescu, care avea să-i fie fatal! Boicotarea mitingului de la București și evenimentele care au urmat după miting până în ziua de 22 decembrie '89, au dat tărie

celor două orașe, Timișoara și Arad, de a menține puterea cucerită împotriva regimului totalitar ceaușist. Astfel, în Arad, în data de 21 decembrie, dimineața, când bucureștenii încă aplaudau, la început, discursul lui Ceaușescu, aici, la Arad, pe frontiera de vest, întocmai ca și la Timișoara, se striga "Jos Ceaușescu!". Este un lucru foarte important atât pentru Arad, cât și pentru timișoreni, că noi am ieșit în stradă pentru a fi alături de orașul Timișoara, pentru a-i sprijini. Sigur că ar fi fost foarte bine dacă și Aradul ar fi ieșit în stradă mai repede, imediat după Timișoara, dar, așa s-a întâmplat, abia în dimineața de 21 decembrie s-a copt această febră, această tensiune pentru a exploda revolta orașului împotriva dictaturii lui Ceaușescu! Ajuns în piața din fața Consiliului popular, m-am uitat la oameni și mi-am spus: "Aici sunt două forțe, pe de o parte armata și miliția, iar pe de altă parte oamenii care demonstrează împotriva dictaturii. Trebuia făcut un echilibru între cele două forțe, intervenind și cerând oamenilor din piață să se așeze în ordine. Am luat legătură cu ofițerii care se aflau, alături de militari în fața noastră și i-am întrebat: Ce aveți de gând să faceți?". Mi-au răspuns că nu vor trage dacă oamenii nu-i vor ataca. Atunci i-am întrebat: "Pe cuvânt de onoare că nu veți trage?". Mi-au confirmat din nou, "Dacă oamenii nu ne vor ataca, noi nu vom trage în ei!". Aceste asigurări pe care mi le-au dat ofițerii pe care i-am întrebat din fața demonstranților m-au liniștit.

**Rep.:** *Vă rog să faceți unele precizări mai concrete în legătură cu modul în care s-au derulat evenimentele din dimineața și din ziua de 21 decembrie '89, după ce ați ajuns în piața Consiliului popular.*

**V.V.:** În momentul în care am ajuns în mijlocul demonstranților, în fața sediului fostului Comitet județean de partid se afla întregul secretariat al acestuia, în frunte cu prima secretară Elena Pugna. Se mai aflau secretarul cu propaganda al fostului C.C. al P.C.R., Ilie Matei, precum și o serie de cadre militare de la Divizie și Armată. De asemenea, armata era desfășurată în fața sediului, cu trei TAB-uri în față și o serie de altă tehnică militară în spatele Consiliului, pe fostul Bulevard Lenin, actualmente B-dul General Milea. Linia demarcatoare între manifestanți și armată era linia de tramvai dinspre partea Consiliului. Mai amintesc că exact în fața Consiliului se aflau scutierii, iar în partea dreaptă, înspre Liceul sanitar, mașinile de pompieri, care erau gata pregătite să arunce cu apă asupra demonstranților.

**Rep.:** *Când ați ajuns dumneavoastră în mijlocul demonstranților din piață, se mai trăgeau focuri de armă?*

**V.V.:** Focurile de armă, rafalele de avertisment s-au tras înainte de-a veni eu, când coloana cu demonstranți s-a apropiat, pe fostul bulevard al Republicii, actualmente B-dul Revoluției, de piața din fața sediului fostului Comitet județean de partid și când demonstranții au ajuns în fața Consiliului popular, când eu, acasă, tocmai mă sculam. Dar să revin la ideea începută. După primele întrevederi cu ofițerii din fața noastră, am înțeles că am putea să câștigăm această bătălie în pace, în mod pașnic. Fiind un creștin, întotdeauna am simțit că pot să-mi susțin punctul meu de vedere, vizavi de celălalt care are un alt punct de vedere, numai în mod pașnic. Deci, după discuția avută cu ofițerii din fața noastră, am vorbit cu demonstranții din primele rânduri, ca să nu permită celor din spate să-i împingă și să depășească linia dreaptă care s-a format pe linia de tramvai din partea Băncii Naționale. De asemenea am cerut celor care erau deja urcați pe TAB-uri să coboare, pentru a nu crea nici un fel de conflict între armată și noi. Tinerii au înțeles, m-au ascultat, au coborât de pe TAB-uri.

După un timp, în care ne-am organizat, a coborât din fostul sediu al Comitetului județean de partid Elena Pugna, fosta prim-secretară, care s-a apropiat de noi până în fața liniei de tramvai, care despărțea demonstranții de armată. Era însoțită de câțiva dintre subordonații dânzei de la județeană de partid și consiliul popular. Aceasta ni s-a adresat

comunicând că Nicolae Ceaușescu ne mărește cu câțiva lei salariul și ne cere să ne ducem acasă, că totul va fi apoi bine. Prima secretară a încercat în felul acesta să intre într-un dialog cu noi, deși era, cred eu, conștientă că nu vom accepta. Ea a stat de vorbă cu un nucleu de demonstrații care urma să constituie Comitetul de demonstrație. Văzând că nu are succes, prima secretară s-a retras în sediul Comitetului județean de partid.

**“La început nu aveam o lozincă!”**

**Rep.:** *Ce ați făcut după primele măsuri de ordine, de organizare?*

**VALENTIN VOICILĂ:** Mi-am dat seama, după primele discuții, că cei care demonstau nu își puteau exprima punctul de vedere prin nimic, nu aveau nici o lozincă, nu aveau nimic scris. Atunci am cerut să ni se aducă de la Spitalul Matern, aflat în apropiere, câteva scutece și cearceafuri albe, iar pe cei care aveau îmbrăcate bluze albe i-am rugat să și le scoată. De la câteva femei am cerut rujuri de buze, pentru a scrie, pe cearceafurile și scutecele aduse de la maternitate, câteva lozinci: “Jos Ceaușescu!”, “Jos dictatura!” Jos comunismul!” Prin aceste lozinci, grupul nostru de manifestații primea o identitate, spunea deja ceva, voiam deja ceva concret. Fără asemenea lozinci concrete, am fi putut foarte repede să devenim o mulțime oarbă, care ar fi intrat în conflict cu armata, ceea ce ar fi constituit un lucru deloc folositor pentru noi, pentru demonstrații. De asemenea am înțeles că deși conducția mea fizică, din punct de vedere vocal, în calitate de actor, era bună, deoarece vorbeam destul de tare, să nu mă lase vocea, am cerut ofițerilor să ne aducă o stație. Aceasta pentru a putea fi auzit și ascultat de mulțimea adunată în piața din fața Consiliului popular, de-a nu-i lăsa pe demonstrații să ajungă la violență, la conflict cu armata, întrucât am văzut printre demonstrații și oameni foarte violenți. Curând mi s-a adus o stație de către maiorul Gîrgar, de la Casa Armatei din Arad. Dar, din păcate, am reușit să vorbesc la acea stație doar un singur minut, deoarece șeful de Stat Major de la Divizia din Oradea, venit la Arad pentru a reprima demonstrația, a luat stația și s-a răstit la maiorul care mi-a adus-o, cum de și-a permis să îmi aducă o stație și să mă lase să vorbesc demonstrațiilor. Șeful Statului major de Divizie mi-a spus că dacă doresc să spun ceva demonstrațiilor, acest lucru să-l fac din balconul Comitetului județean de partid! Vă rog să mă credeți că am vrut să intru în Consiliu și să urc la balcon pentru a vorbi demonstrațiilor, dar oamenii care erau lângă mine m-au oprit și mi-au spus să stau pe loc, deoarece s-ar putea să nu mă mai întorc între ei! Ulterior mi-am dat seama că au avut dreptate. După victoria din data de 22 decembrie, când am intrat cu demonstrații în Consiliu, am văzut că în sediul Comitetului județean de partid se aflau lanțuri și tot felul de arme care au fost pregătite împotriva noastră, în cazul în care am fi intrat acolo! Considerând, așadar, că aș fi o pradă prea ușoară pentru ei, fiind singur, am preferat să nu răspund “invitației” șefului Statului Major de Divizie de la Oradea, venit în sprijinul autorităților locale comuniste la Arad.

**„Jos dictatura!”**

**RODICA HOLOCAN:** „În prima fază protestatarii erau răsfirați în piața din fața Sfatului popular într-o mulțime de grupuri și grupulețe, mai mari și mai mici, toată lumea era foarte agitată. Demonstrații încă nu erau uniți, nu erau sudați între ei, nici nu se cunoșteam prea bine unii cu alții. Abia mai târziu am început să strigăm lozinci împotriva lui Ceaușescu. Fiind singură, am intrat în discuție cu niște fete tinere. După circa o oră din momentul în care am ajuns în piața din fața Sfatului popular, o fată a venit cu un cearșaf mare, alb, pe care l-a întins jos pe asfalt. Fata m-a întrebat: „Ce să scriem pe pânză?” La început nu am



știut ce trebuie să scriem. Am auzit în cursul dimineții când am ascultat radio „Europa Liberă” că s-a strigat la Timișoara „Jos dictatura!”. I-am spus acelei tinere fete să scriem: „Jos dictatura!”. Fata mi-a spus că nu știe să scrie cu litere așa de mari ca să acopere întreaga pânză albă întinsă pe asfalt. „Lasă că scriu eu!” – m-am oferit în mod voluntar. Astfel am reușit să scriu cu rujul de buze pe care aceasta mi l-a dat, cu litere foarte mari, „Jos dictatura!” Lozinca pe care am scris-o a ajuns apoi pe acoperișul unei clădiri din fața Primăriei și fostului Comitet județean de partid.

## Primul Comitet de demonstrație al revoluționarilor din Arad

**Rep.:** *Ce ați făcut mai departe?*

**VALENTIN VOICILĂ:** M-am gândit, în acel moment, că lucrul cel mai important era să facem un Comitet de acțiune al revoluției de la Arad! Câțiva revoluționari m-au ridicat pe brațe și am strigat tare ca de la fiecare întreprindere să vină câte un reprezentant. Astfel s-a format, spontan, acel Comitet de demonstrație, ori de grevă (fiecare putea să interpreteze prezența noastră în piață cum dorea), care a cuprins reprezentanți de la mai multe întreprinderi. Curând, după acea inițiativă, cineva mi-a adus o scară de zugrav, pentru a mă putea înălța și a mă face auzit de către mulțimile de demonstrații. În felul acesta am ajuns să vorbesc de pe scară. Apoi, cineva mi-a adus o pâlnie, ca să fiu auzit mai bine. Acestea au fost primele etape ale activității mele în piața din fața fostului Comitet județean de partid, ca apoi, a doua zi, în 22 decembrie, să ajung să pot vorbi la un microfon.

**Rep.:** *Ce rol a jucat în acele momente Comitetul de demonstrație, ori de grevă, care s-a format?*

**V.V.:** A avut un rol foarte important. Din acel Comitet de demonstrație au făcut parte 15 persoane, muncitori și intelectuali, uniți adhoc. Cred că aceasta este partea cea mai frumoasă a revoluției de la Arad. A fost o mișcare și inițiativă pur spontană, motiv pentru care nu aș dori ca cineva să confunde demonstrația noastră de la Arad cu altceva decât ceea ce a fost, o mișcare de protest spontană. Îmi aduc aminte că în momentul în care am alcătuit lista cu membrii Comitetului de demonstrație, mulți din jurul meu au spus: „Și eu vreau să fac parte din Comitetul de demonstrație!”; „Și eu vreau să fac parte din Comitetul de demonstrație!”

**Rep.:** *Din ce moment v-ați considerat lider oficial al Revoluției de la Arad?*

**V.V.:** Din momentul în care am avut acea inițiativă organizatorică de-a alcătui un Comitet al demonstrațiilor din fața fostului Comitet județean de partid. Nu am avut pregătit nici un text anume. Am dorit doar ca acest Comitet să fie nucleul nopții care va urma. Am început să pregătim, încă din cursul după-amezii, noaptea care va urma, deci noaptea de 21 spre 22 decembrie, pentru că simțeam, intuiam, că va fi o noapte foarte grea, în care s-ar putea să avem probleme. În cursul după-amezii de 21 decembrie nu știam când va pica Ceaușescu și apoi nu știam dinainte câți demonstrați vor mai rămâne acolo cu noi în stradă. Deci, trebuia să fim un grup bine constituit, să ne știm numele, să știm unde lucrăm și să fim uniți. În tot acest timp ne parveneau informații de la Timișoara, care era situația în acest oraș, apoi, în seara zilei de 21 decembrie, după acel Comitet de demonstrație alcătuit în cursul după-amezii, am constituit, în piața din fața fostului Consiliu popular, Comitetul Frontului Democratic Român, după modelul de la Timișoara, din care au făcut parte următorii revoluționari: *Crișan Mircea* (maistru la Strungul, respectiv IMUA), *Voicilă Valentin* (actor la Teatrul de stat Arad), *Onofrei Dănilă* (muncitor la Întreprinderea de Orologerie Industrială Arad), *Dima Traian* (electrician la Sectorul de Gospodărie

Comunală Arad), *Gurilă Constantin* (de la Deratizare Arad, șef sector), *Chiș Claudiu* (tâmplar la Combinatul de Prelucrare a Lemnului Arad), *Popa Maria* (vânzătoare la I.G.S.A.P.), *Groșan Titus* (muncitor la Strungul, respectiv IMUA), *Țișcă Gheorghe* (lăcătuș la ICIM Brașov), *Nemeș Gavrilă* (muncitor la Întreprinderea de Vagoane), *Fencea Ramona* (laborantă UTA), *Bordea Olimpia* (asistentă la Spitalul județean Arad), *Timar Traian* (muncitor la Întreprinderea de Vagoane), *Gancea Alexandru* (mecanic CFR) și *Onofraș Vasile* (miner în Valea Jiului). Amintesc că omul de legătură a fost acest muncitor-miner din Valea Jiului, care participase și la revolta din anul 1977 a minerilor din Valea Jiului și a făcut pușcărie. Acesta a venit de la Timișoara, rămânând, în seara respectivă, alături de noi. În felul acesta s-a născut, și la Arad, în piața devenită ulterior Piața Revoluției, Frontul Democratic Român. Programul Frontului, care ulterior s-a regăsit în programul tuturor partidelor politice noi formate, cuprindea 16 puncte, era primul pas spre democrație. Deci, din seara zilei de 21 decembrie '89 el exista și la Arad.

## Un medic ascunde de securitate fenolftaleina de la Spitalul județean Arad

**Conf. univ. dr. IOAN CRÎSNIC** (medic primar, șef de secție la Spitalul județean Arad, prodecan al Facultății de Medicină Generală a Universității de Vest "Vasile Goldiș" din Arad): Îmi sunt încă vii în memorie toate lucrurile care s-au întâmplat atunci, deși au trecut zece ani. În dimineața zilei de 21 decembrie 1989, exact la ora opt, printr-un ofițer de legătură care răspundea de Spitalul județean Arad din partea securității de atunci, mi s-a ordonat de la colonelul Rășină, care era comandantul securității județului, ca să predau toată fenolftaleina pe care o am în laborator și, de asemenea, să adun întreaga cantitate ce se află în unitățile spitalicești ale județului Arad.

**Rep.:** *Ce dorea să facă securitatea din Arad cu fenolftaleina din Spital?*

**I.C.:** Scopul securității era clar, să se prepare peste 100 de kilograme de suc, în care să se introducă această substanță cu efect laxativ pentru a "împrăștia" manifestații - tinerii muncitori care au ieșit în stradă și au pornit spre piața din fața sediului Consiliului popular Arad, respectiv fostului Comitet județean de partid. Repet, mi s-a precizat foarte clar, scopul era să se împrăștie manifestații din fața Consiliului. De asemenea, mi s-a precizat că până la ora 11,00 trebuie să le dau răspunsul exact, ce cantitate de fenolftaleină am în spital? Foarte punctuali, la ora 11,00 fix mi s-a telefonat de la securitate pentru a le comunica cele ordonate. Fără nici o ezitare le-am făcut precizarea "tovarășilor" de la securitate: "întrucât este o substanță provenită din import, nu am mai primit, în ultimul timp, nici un gram din această substanță."

**Rep.:** *Pentru ce se folosea fenolftaleina în spitalul județean?*

**I.C.:** Substanța respectivă o foloseam în laborator la dozarea sucului gastric. Administrată însă în soluție sau în alimente, fenolftaleina are, într-adevăr, un efect laxativ foarte pronunțat.

**Rep.:** *Ce vi s-a răspuns din partea colonelului Rășină?*

**I.C.:** Mi s-a spus că răspund cu capul dacă lucrurile nu stau așa cum am declarat eu, deci dacă se va găsi fenolftaleină la mine sau în altă parte în județ, voi răspunde de ce nu am predat-o! I-am comunicat să vină și să caute în spital dacă nu sunt crezut! Mai menționez că nu am dat nici un telefon la nici o altă unitate medicală sau de medicină veterinară - deoarece și în aceste unități mi-au indicat să caut - nici din municipiu și nici din județul Arad. Pentru mine a urmat un stres extraordinar, știu că în acea zi și apoi în 22 decembrie '89 nu am mai răspuns la nici un telefon din spital. Cu familia am vorbit

de la telefoanele publice din spital, întrucât toți conducătorii spitalului județean, șefii de secții și șeful laboratorului au fost mobilizați pe loc. Din 21 decembrie, dimineața, și până când a căzut Ceaușescu, nimeni nu a mai părăsit Spitalul județean. Dacă nu cădea în 22 Ceaușescu, nu știu unde eram astăzi sau care era soarta mea!? Din cauza stresului am avut un șoc, după care am făcut un diabet.

**Rep.:** *De unde cunoștea șeful securității din Arad că la Spitalul județean s-ar găsi această puternică substanță laxativă? Colonelul Rășină a fost un "client" al spitalului? Vă întreb acest lucru, deoarece am citit în volumul "DECEMBRIE'89. LOVITURA DE STAT A CONFISCAT REVOLUȚIA ROMÂNĂ" scris de senatorul Șerban Săndulescu, că Rășină a declarat - la audierile făcute de cea de-a doua Comisie Senatorială de Cercetare a Evenimentelor din Decembrie 1989 - că era "un consumator de fenolftaleină", pe care o "introducea" în cafeaua pe care i-o făcea dimineața secretara, întrucât avea digestia mai "greoaie". Aceasta a fost explicația pe care a dat-o când în ficher i s-a găsit "otrava" respectivă!*

**I.C.:** Nu era clientul spitalului nostru. Eu pe dl. Rășină, până la acel telefon pe care mi l-a dat, l-am văzut o singură dată în viața mea, când a fost internat în Spitalul județean în urma unui accident de mașină între localitățile Pâncota și Seleuș, după care nu l-am mai întâlnit. Revin la telefonul pe care l-am primit în 21 decembrie '89. Mi-a spus, dacă nu am fenolftaleină să caut o altă substanță cu acțiune asupra sistemului nervos, care să producă somnolență. l-am răspuns imediat că nu este specific pentru laboratorul nostru, că nu am nici un fel de substanțe din domeniul neurologiei și psihiatriei. După această convorbire, care m-a stresat foarte tare, am ascuns întreaga cantitate de fenolftaleină pe care am avut-o, iar o parte din ea am aruncat-o în toaletă. Avusesem aproape două kilograme. După două sau trei zile, deci în data de 23 sau 24 decembrie am fost chemat la Poliție, unde un colonel venit de la Timișoara m-a anchetat în legătură cu această problemă. Printre altele, am fost întrebat de ce nu am predat substanța care mi s-a cerut, pentru că dl. col. Rășină nu a avut intenția să le facă rău demonstranților, nu a dorit să tragă în ei, să-i împuște, ci doar să-i împrăștie!

**Rep.:** *Ce i-ați răspuns?*

**I.C.:** l-am spus că nu i-am dat această substanță pentru motivul că în cazul în care s-ar fi declanșat o diaree în masă, noi nu am fi putut să tratăm mii sau chiar zeci de mii de tineri, deoarece nu aveam ser fiziologic suficient nici pentru a remonta sugarii cu diaree în acea perioadă, iar în piața din fața Consiliului s-au aflat zeci de mii de manifestații. Am declarat că dacă s-ar fi produs printre tinerii din stradă deshidratări masive și de intensitate mare, s-ar fi putut ajunge chiar până la cazuri mortale! Am dat această declarație, pe care am semnat-o în fața colonelului de la Timișoara, care a venit să mă ancheteze. Ulterior am fost anchetat pe aceeași problemă și de un colonel de la Procuratura Militară, venit de la Oradea. Devenind suspicios, nu am mai vrut să vorbesc fără să am de față și un martor. Iar martorul meu a fost biologul Bouar Dumitru, căruia i-am recomandat, în 21 decembrie 1989, să ascundă fenolftaleina, ceea ce a și făcut, aruncând această substanță în toaletă. Ulterior, cu o altă ocazie, când am cântărit o cantitate similară de fenolftaleina - am fost acuzat că doza respectivă nu ar fi putut cauza moartea la un om, așa cum am scris în declarația pe care am dat-o procurorului de la Timișoara, care m-a anchetat - atunci am constatat că pe lângă cantitatea distrusă în ziua de 21 decembrie '89, am mai avut ascunsă în spital o cantitate de 2,8 kilograme fenolftaleină, deci o cantitate mare care, introdusă în sucuri, putea să împrăștie, prin diaree, toți demonstranții din fața Consiliului județean. Cele 100 kilograme de suc preparat cu fenolftaleină urmau să fie distribuite gratuit, în sticle de câte un sfert de litru, manifestațiilor. Fiind o zi destul de călduroasă, se miza că manifestații vor bea fiecare câte o sticlă de suc, ceea ce le-ar fi declanșat o diaree deosebit de puternică. În piața

din fața Consiliului se aflau foarte mulți tineri, foarte mulți elevi, acolo erau și copiii mei, iar dacă le-aș fi dat fenolftaleina cerută, ar fi însemnat un act de iredponsabilitate din partea mea! Cu orice risc, orice mi s-ar fi întâmplat, nu puteam să dau fenolftaleina pe mâna nimănui!

**Rep.:** *Ce a urmat după cele două declarații?*

**I.C.:** Ulterior am fost vizitat de doamna Rășină, care m-a rugat să renunț din declarația pe care am dat-o colonelului de la Timișoara și procurorului militar de la Oradea, la propoziția în care spun că "se putea ajunge la cazuri mortale prin folosirea fenolftaleinei în sucurile preconizate să fie preparate pentru manifestații", deoarece pentru această propoziție - a precizat femeia - bărbatul ei, colonelul Rășină, este reținut! I-am răspuns că îmi susțin afirmația deoarece prin diareea, prin deshidratarea pe care o produce această substanță, în mod indirect, poate duce la unele cazuri mortale, mai ales în criza de medicamente în care ne aflam! Din clipa aceea, doamna Rășină n-a mai fost deloc amabilă, motiv pentru care și eu am reacționat cu aceeași monedă, după care am cerut să cântărim fenolftaleina ce se mai afla în spital. Astfel, am aflat că mai aveam ascunsă, în laborator, 2,8 kilograme fenolftaleină! I-am spus atunci doamnei Rășină să meargă la coloneii dumneaei de la București și să le spună că mai am la Arad 2,8 kilograme de fenolftaleină, iar dacă nu cred ceea ce am declarat să vină să fac experiență pe ei, să le dau, la fiecare, doar câte un miligram într-un pahar cu suc și vor constata îndată, pe cont propriu, efectul laxativ! A plecat supărată!

**Rep.:** *După revoluția din decembrie '89, în săptămânalul bucureștean "TINERAMA" a apărut un articol în care se menționează numele dumneavoastră în legătură cu manifestele care v-au fost expediate din Franța, de la Paris. Despre ce este vorba?*

**I.C.:** Era un număr din publicația TINERAMA, din anul 1991, în care se vorbea despre mine, într-un articol mare, pe pagina 3. Articolul avea, dacă îmi aduc bine aminte, următorul titlu, scris cu litere foarte mari: "Dovadă că F.S.N.-ul s-a născut în străinătate este pachetul cu manifeste primit de dr. Crisnic Ioan din Arad, Strada Horea, nr. 10, etaj 1, ap.3". Pe acea pagină este reproduc Manifestul F.S.N.-ului, prin care se chema la o grevă generală înainte de Congresul al XIV-lea. Pachetul cu acele manifeste mi-a fost trimis din Franța cu câteva luni mai înainte de revoluție. După fuga lui Ceaușescu, revoluționarii de la București care au intrat în fostul sediu al C.C. l-au găsit într-un sertar în Cabinetul 1, deci în cabinetul lui Nicolae Ceaușescu.

**Rep.:** *Cum a ajuns pachetul la București, la Ceaușescu, având în vedere că dvs. locuiați în Arad?*

**I.C.:** Foarte simplu. Orice pachet sau orice scrisoare pe care o primea cineva din străinătate ajungea prima dată la București, la securitate, unde era controlat, iar numai după aceea ajungea la destinație. Deci, acest pachet care mi-a fost trimis din Franța (știam că o să primesc un pachet, dar nu cunoșteam ce va conține) a venit prin poștă. A fost o greșeală a colegului care mi-a trimis pachetul. El nu a cunoscut faptul că orice pachet trimis din străinătate este controlat de securitate. Probabil că nu a cunoscut nici conținutul pachetului, motiv pentru care nu a apelat la un om de legătură! După ce pachetul a fost predat lui Ceaușescu, acesta a dat ordin, prin intermediul Ministerului de Interne, către toate unitățile de securitate din țară, cu următoarele dispoziții: 1) Imediat neutralizarea persoanei căreia i s-a trimis pachetul; 2) Se va neutraliza întreaga rețea din țară; 3) Se va neutraliza concomitent rețeaua din străinătate. Cu îndeplinirea acestor dispozițiuni se însărcinează organele Ministerului de Interne. Ceea ce este paradoxal, eu nu știam absolut nimic că sunt, pas cu pas, urmărit, supravegheat, că se știe absolut totul despre mine, ce fac, pe unde umblu, absolut totul. Dar, trebuie să recunosc că imediat după ce a apărut acest articol în "Tinerama", foști cunoscuți din cadrul M.I. au venit la mine și mi-au spus să nu mă agit pentru că

ei m-au protejat permanent după ce au primit dispoziția privind lichidarea mea fizică. De asemenea mi-au comunicat că nu au dus la îndeplinire dispozițiile dictatorului pe motivul că erau conștienți că nu mai avea să dănuie prea mult regimul instituit de Ceaușescu. Firește, dacă acel ordin ar fi ajuns în mâna unui om din securitate mai ambițios, s-ar fi putut să fiu lichidat. Pentru faptul că nu am fost lichidat - deși se putea face acest lucru - am astăzi o anumită recunoștință față de cei care au făcut posibil să rămân în viață! Documentul fiind sustras de către revoluționari în decembrie 1989 din cabinetul lui Ceaușescu, el a fost reprodus în coloanele săptămânalului "Tinerama" și tot din acel articol am aflat că Ceaușescu a ordonat neuralizarea imediată a subsemnatului, ceea ce, din fericire pentru mine, nu s-a și întâmplat.

## Actorul Voicilă s-a impus foarte repede în fața demonstrațiilor

**TRAIAN TIMAR:** Între timp, în jurul orei 11.00, a apărut din mulțime actorul Valentin Voicilă, apoi Tedi Gurilă și alții care s-au alăturat din primul moment celor care demonstram în piața din fața fostului sediu al partidului din Arad. Actorul Valentin Voicilă având o voce puternică, s-a impus foarte repede în fața demonstrațiilor. După un timp, am cerut să iasă din sediul fostului Comitet județean de partid prima secretară Elena Pugna, să discute cu noi. După multe scandări ale revoluționarilor, prima secretară Elena Pugna a ieșit afară pe platoul din fața județenei de partid. Eu, împreună cu încă vreo cinci revoluționari, am trecut dincolo de cordonul militarilor, pentru a intra în dialog cu Elena Pugna. Aceasta însă n-a dorit să discute cu noi afară, în fața demonstrațiilor, ne-a invitat să intrăm în sediul Comitetului județean de partid, unde să purtăm discuția cu ea. Noi am refuzat să intrăm în sediu, deoarece doream să discutăm în fața mulțimii. Văzând că nu o ascultăm, Elena Pugna ne-a îndemnat să mergem acasă, spunând că ni se va mări salariul cu 100 de lei și că nu ni se va întâmpla absolut nimic. Pugna era însoțită de trei civili, care aveau mâinile în buzunare. Îndată ne-am dat seama că de fapt ei stau cu mâinile pe trăgaciul pistolului, îndreptat spre noi. Constatând că nu ne poate manipula, că nu ne putem înțelege, Elena Pugna s-a întors în sediu, iar noi am reintrat la locurile noastre în mijlocul mulțimii din piață. Curând ne-am dat seama că avem nevoie de o scară sau de un podium, ca să putem vorbi mulțimii, ca să ne putem vedea și înțelege între noi. Cineva ne-a adus o scară de zugrăvi, după care am făcut un prim Comitet de inițiativă. Ne-am gândit că ar fi bine ca în Comitet să intre de la fiecare întreprindere câte un reprezentant, un om. Pe acea primă listă, de fapt era un colț de hârtie, și-au trecut numele 16 persoane. La început oamenii s-au cam ferit să-și treacă numele, le era teamă, după care au prins curaj. Și eu mi-am dat numele, am spus unde lucrez, respectiv la Întreprinderea de Vagoane. În continuare fiecare dintre noi se urca pe scară și spunea câteva cuvinte despre el. Între timp scara a cedat, fiind destul de subțire. Apoi, mai spre seară, s-a adus în piață o schelă metalică, din curtea restaurantului Mureșul, iar după ce schela a fost transformată într-un podium, ne-am urcat pe ea toți cei 16 demonstrații, care ne-am dat numele inițial. După ce am urcat pe podium, pe rând, fiecare am căutat să menținem mulțimea pe loc și, totodată, scandam lozinci anticeaușiste. Aveam deja o pâlnie de teatru, pentru a fi auziți cât mai bine. Prin mulțime erau însă mulți "tovarăși", care se plimbau de aici-colo. I-am recunoscut foarte repede de unde erau, deoarece toți aveau părul tuns scurt, tipic. Erau fie provocatori, fie dintre aceia care aveau misiunea să ne "vadă la față", pentru a fi recunoscuți mai târziu, la "nevoie"! S-au adus cafele, sucuri, dar lumea nu se prea încumeta să bea. În ceea ce mă privește, fiind sportiv, puteam să rezist, să mă abțin, să nu consum nimic. Nu îmi era foame, plecasem dimineață de

acasă ca să cumpăr pâine, dar n-am mai apucat să o cumpăr, am rămas în piață, cu cei de acasă nu m-am mai întâlnit decât peste o săptămână!

## Înceindu-mă la bocanci, soția m-a surprins fredonând "Deșteaptă-te române!"

**ATILA IOSIF DUKA** (Luptător în Revoluția din decembrie '89, secretarul Fundației Revoluției din Decembrie '89 de la Arad) În decembrie '89 lucram la CPADM Livada, comună suburbană Aradului, la secția de decorațiuni interioare, în profil tâmplărie. În ziua de 21 decembrie trebuia să merg la CPL după niște materiale. Mergeam aproape zilnic la Livada, permanent aveam câte ceva de decontat la sediul nostru central, însă atelierul se afla în municipiul Arad. Deci, în dimineața zilei de 21 decembrie mă aflam la CPL Arad. Trebuia să ridic niște materiale, pe care le-am ales cu câteva zile mai înainte, iar în 21 decembrie urma să semnez documentele. În acea dimineața, la CPL, m-am întâlnit cu un fost coleg, Făt Marinel. Cu acesta am fost coleg la Liceul seral silvic, în Aradul Nou. În timp ce discutam cu Făt Marinel, pe Calea Aurel Vlaicu au apărut primele coloane de demonstrați. Întrucât eram îmbrăcat mai oficial, pentru birou, am hotărât să merg acasă și să mă schimb, după care să mă alătur celor care au ieșit în stradă. I-am spus acest lucru și colegului meu Marinel, deci că voi merge acasă să mă schimb de hainele curate, după care mă voi întoarce alături de coloana de demonstrați, coloană care se îndrepta spre centrul orașului. După ce am ajuns acasă, locuiesc aproape de centru (în Piața Avram Iancu) am îmbrăcat o scurtă, mi-am încălțat bocancii, iar pe cap mi-am pus o căciulă. Pe toate le mai păstrez și astăzi, după zece ani de la evenimentele din decembrie '89. Înainte de-a pleca am rugat-o pe soție să rămână acasă, să nu iasă în stradă deoarece va fi foarte mare agitație, eventual să meargă să cumpere pâine, ca să nu rămânem fără pâine în casă. Fiul meu era foarte mic, încă nu avea nici un an. Înceindu-mă la bocanci, soția m-a surprins fredonând "Deșteaptă-te române!", după care am plecat, lăsându-mi speriată familia acasă. Ajungând în piața din fața fostului Comitet județean de partid, m-am alăturat celorlalți demonstrați, care au venit aici din aproape toate întreprinderile arădene, formând primul grup de inițiativă împreună cu numeroși revoluționari, între care amintesc pe Timar Traian, Jiva Chirilă, Moș Pinte, Bodea Olimpia, Valentin Voicilă și alții, căutând permanent să ne strângem rândurile în fața celor care doreau să ne dezbină, să ne învrăjbească cu reprezentanții armatei. S-a încercat să fim intimidați cu focuri de arme trase de pe transportoare blindate. Aceasta în prima fază a demonstrației noastre. Între timp am început să scandăm "Fără violență!", "Armata e cu noi!", organizând, totodată, oamenii din piață, încât în jurul orei 13,00 simțeam deja că armata e cu noi. În cursul după-amezii am alcătuit Frontul Democratic Român din Arad, care a stat apoi la baza viitorului Comitet F.S.N. din Arad, în cadrul căruia am fost ales vicepreședinte.

## Se confecționau "buzdugane" împotriva revoluționarilor din Timișoara și Arad

*Rep.: Am înțeles că în dimineața zilei de 21 decembrie vă aflați la Combinatul de Prelucrare a Lemnului din Arad, unde s-a dat un ordin de la partid să fie confecționate câteva mii de bâte pentru a fi oferite luptătorilor de la gărzile patriotice din Râmnicu Vâlcea, aduși cu trenul, pentru "împrăștierea" demonstrațiilor din Timișoara și din Arad.*

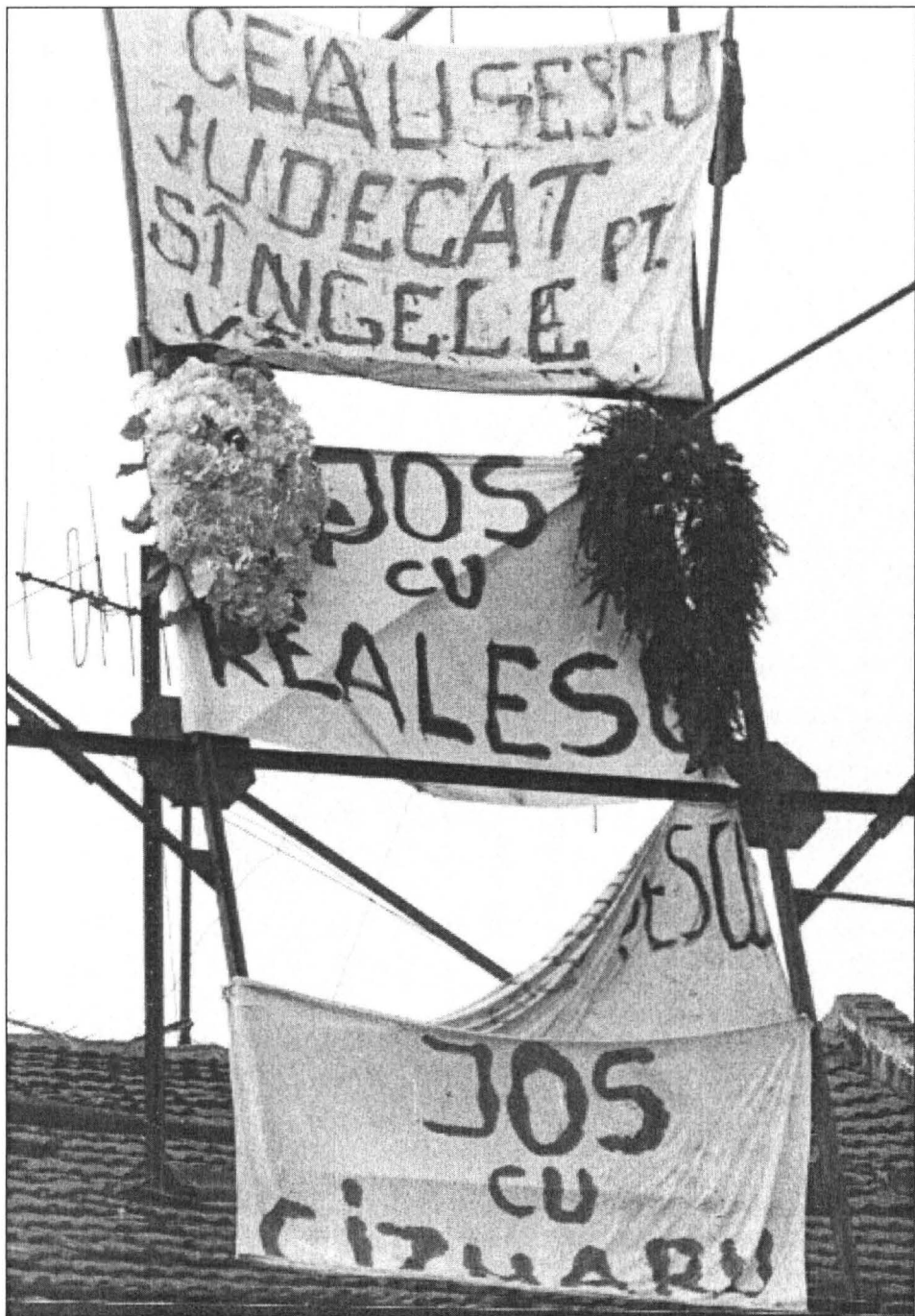
**ATILA IOSIF DUKA:** Nu numai că s-a dat acest ordin pentru executarea acelor băte, cu cuiele întoarse în afară, ci, acolo, la CPL, s-au și făcut! Noi am găsit, după fuga lui Ceaușescu, când am intrat în Consiliu, lângă scuturile din fibre de sticlă abandonate de apărătorii puterii și buzdugane, care aveau, în capete, bătute cuie mari, cu vârfurile în afară. În fiecare buzdugan (respectiv, bătă) erau bătute mai multe cuie mari, care ieșeau afară, în partea opusă, pe toate părțile. În curtea Consiliului au fost aduse trei camioane cu tot felul de asemenea materiale pentru împrăștierea demonstrațiilor. Într-un camion se aflau numai furtune pentru pompieri, într-un alt camion lanțuri pentru a lega manifestații, iar în al treilea saci de plastic pentru a introduce victimele, ca să fie ascunse și transportate spre un loc cunoscut numai de foștii conducători ceaușiști! O parte din bătele făcute la CPL au rămas în fabrică - probabil ulterior au fost distruse, ori folosite în procesul de fabricare a mobilei, dar multe băte au ajuns și la Consiliu. Îmi pare foarte rău că nu am luat câteva ca să le păstrez mărturie de ceea ce ne-a pregătit puterea comunistă în decembrie 1989. Făcând aceste afirmații, eu nu doresc să învinuiesc muncitorii de la CPL. S-ar putea ca cei care au confecționat bătele să nici nu știe pentru ce au fost comandate, întrucât semănau foarte bine cu niște picioare de mese sau picioare de scaune mai înalte!

**“Am simțit și eu ca și alți arădeni «blițuri» în față!”**

**PAUL VALENTIN NEAMȚ** (participant la Revoluția din decembrie '89 de la Arad, viceprimar și apoi primar al municipiului Arad în legislatura 1996 - 2000): Nu cred că aș fi îndrăznit să accept o demnitate oficială acum, mai ales cea de primar al municipiului Arad, dacă nu aș fi fost și eu participant în 21 decembrie '89 la evenimentele de atunci, evenimente pe care eu le consider categoric o revoluție, pentru că ele practic au negat un sistem de valori și, bineînțeles, un regim care s-a schimbat indiferent dacă nouă ne place să recunoaștem acest lucru sau nu! În decembrie '89 aveam 33 de ani, eram avocat cu o vechime de aproape zece ani, eram căsătorit și aveam un copil, care atunci avea doi ani. Nu cred că un om care a trăit perioada dictaturii lui Ceaușescu nu ar fi dorit să protesteze civic împotriva a ceea ce s-a întâmplat în acel an. Toți arădenii am auzit, mai direct sau nu, de la tinerii studenți participanți la demonstrațiile din Timișoara, ori de la radio Europa Liberă, ce s-a întâmplat în 16 decembrie și în zilele următoare în orașul vecin Timișoara. Am rămas cu toții zguduți de brutalitatea la care au fost supuși demonstrații timișoreni. De asemenea am auzit că o serie de colegi procurori din Arad au fost obligați să meargă la Timișoara ca să ancheteze demonstrații reținuți de către miliție și securitate. În dimineața zilei de 21 decembrie '89 mă aflam în clădirea Palatului Justiției, de unde am văzut, pe geam, cum pe la ora zece în jurul Palatului administrativ - care era atunci sediul fostului Comitet Județean de partid - au fost aduse trupe și tehnică de luptă din UM Cetate, TAB-uri și camioane cu soldați. L-am văzut și auzit pe colegul Tokay Gyorgy cum striga de la un geam al Palatului de Justiție: “Veniți și ne împușcați și pe noi!”. Au fost momente de un extraordinar dramatism, momente unice pe care le poți trăi în viață. În continuare am ieșit și eu pe stradă, unde m-am întâlnit cu o coloană impresionantă de demonstrații, care venea dinspre Gara CFR spre piața din fața Primăriei orașului. Instantaneu m-am alăturat și eu coloanei. Când demonstrații s-au apropiat de intersecția dintre strada Crișan cu bulevardul central al Aradului, care atunci se numea bulevardul Republicii, soldații de pe TAB-uri și cei aliniați pentru a baricada înaintarea demonstrațiilor au început să tragă focuri de armă. Nici astăzi nu știu cu exactitate dacă acele focuri de armă au fost cu gloanțe adevărate, ori numai

gloanțe de manevră pentru a intimida pe demonstranți. Când am ajuns în dreptul magazinului de lapte unde se află astăzi "Poiana moșilor", s-a spart un geam de la vitrină. Atunci un milițian a început să strige ca nimeni să nu adune cioburile de sticlă din acea vitrină, ca să se poată vedea ce au făcut "huliganii" care au ieșit în stradă. În realitate nu demonstranții au spart acea vitrină, ea fusese crăpată mai de dinainte, iar în momentul acela s-a întâmplat să se facă țândări, probabil și cu "ajutorul" unui binevoitor în acest sens, ca să se dea vina pe demonstranți! Cert este că în primele momente după ce s-au tras focuri de armă în fața demonstranților de pe bulevard, lumea, surprinsă, s-a oprit pentru o clipă și a făcut un pas înapoi. În acele clipe și eu m-am dat înapoi. Îmi aduc aminte că un bun prieten pe care l-am întâlnit în stradă, m-a întrebat de ce plâng? Fără să îmi dau seama, când am auzit că armata trage focuri de armă, mi-au dat lacrimile! Curând, după ce demonstranții au ocupat piața din fața fostului Comitet județean de partid, m-am apropiat și eu împreună cu alți arădeni. La acele prime ore ale ieșirii arădenilor în stradă erau încă puțini colegi avocați alături de demonstranți. Mi-l aduc foarte bine aminte pe avocatul Ștefănuț, care s-a urcat la un moment dat pe o tanchetă, apoi a venit judecătorul Trifa, care se afla în dreptul actualului birou de copiat acte. Eu stăteam în dreptul Băncii Naționale. Sunt bucuros că am avut curajul ca să mă aflu încă de la primele ore ale demonstrației în piața din fața Primăriei orașului, când încă foarte puțini intelectuali au avut curajul să stea drepti în piață, ca un protest civic. Aceasta a fost contribuția mea în prima fază a protestului arădenilor împotriva dictaturii ceaușiste, după care nu m-a preocupat nici o clipă dorința de-a intra în clădirea fostului Comitet județean de partid, pentru a alerga după un scaun sau o funcție, cum au făcut atâția alții care în prima zi, care a fost cea mai grea și plină de neprevăzut, au stat acasă, iar ulterior s-au înghesuit, în după-amiaza zilei de 22 decembrie să intre în clădirea Palatului administrativ! Mai târziu, în cursul după-amezii a venit și soția mea cu copilul. Eram destul de inconștienți ca să nu ne dăm seama că de fapt se putea întâmpla orice grozăvie acolo. Acum, privind retrospectiv, mă înfior gândindu-mă că la un moment dat am ridicat copilul pe umerii mei și că i s-ar fi putut întâmpla o mare nenorocire dacă s-ar fi tras asupra noastră cu gloanțe adevărate! Am stat în piață, cu intermitențe, până în momentul în care a început să se însereze, apoi am plecat acasă, revenind a doua zi dimineață, când am rămas până la fuga lui Ceaușescu. Eu nu mi-am propus, după fuga lui Ceaușescu, să intru în Primărie, eu am participat asemenea zecilor de mii de arădeni la demonstrația din piață dorind să cadă cât mai repede dictatura, după care m-am simțit cu familia fericit. Consider că demonstrația la care am participat în zilele de 21 și 22 decembrie a fost un act de demnitate, pentru care astăzi sunt mândru. Desigur, în prima zi am simțit și eu ca și alți arădeni "blițuri" în față, dar am fost fotografiați de către cei care ne urmăreau protestul din piață atunci când ne rugam, atunci când îngenuncheam pentru morții Timișoarei. Încă nu am trăit un moment mai emoționant în viață decât acela. Sigur că unii spun că nu a urmat ceea ce ar fi trebuit să urmeze, dar istoria este așa cum este și e firesc să consemnăm această clipă sublimă a noastră, pentru că a fost un act de curaj, un act civic. Nimeni nu are voie să minimalizeze acele zile din decembrie '89 de la Arad, cum încearcă, din păcate, unii să o facă astăzi. Sunt sigur că adevărul se cunoaște, că se știe cine a stat în spatele celor care au tras, așa-zișilor teroriști, dar nu întotdeauna le convine. Nu e de datoria mea să spun ce s-a întâmplat în decembrie '89 la Arad și în întreaga țară. În decembrie '89 nu se dorea explicit de către cei aflați atunci la putere căderea comunismului. Se dorea în primul rând să cadă Ceaușescu. Nu aveam conștientizat în noi ce valori doream de fapt să cadă cu adevărat. Nu era încă clar în mintea noastră că de fapt era apusul unei perioade lungi de cincizeci de ani, deși fiecare doream să se termine cu acea minciună





*"Jos cu cizmaru!" (21-22 decembrie '89)*

și cu acele idealuri care de fapt nu erau ale noastre, erau niște idealuri impuse, propuse și de fapt absolut utopice și mincinoase.

## Toate drumurile duceau spre Piața Centrală

**NICOLAE IERAN:** Noi am stabilit ca oră de întâlnire ora opt și jumătate, dar cei din cartierul Vlaicu au întârziat, au ajuns în jurul orei zece. Când am ajuns noi în centru, de la Teatrul de stat și până la cofetăria Libelula erau numai TAB-uri și armată. Inițial am venit pe partea Hotelului "Astoria", până la Liceul sanitar, dar, ulterior, am trecut pe cealaltă parte a străzii și am intrat pe str. Horea, până în curtea Hotelului P.C.R., de unde am intenționat să ajung în piață prin trecătoarea pe care o cunoșteam, dar nu am reușit, am fost opriți, întorși din drum, după care am ajuns la Spitalul Matern. Din curtea Spitalului Matern se putea ajunge printr-o intrare în B-dul Republicii, dar de data aceasta ușa a fost închisă, după care a rămas tot închisă și astăzi. Am sărit un gard, iar în momentul în care am zărit coloana dinspre Gară, mi-am zis, iată că și Aradul se mișcă! Eram cu Iacob, cu Zoli, care mi-au spus să mai stau puțin, să nu mă avânt de la început în față, întrucât mă voi număra printre cei care vor fi "vânași" primii!. Am intrat la Spitalul Matern, iar când am văzut puhoiul de oameni apropiindu-se de piața din fața Consiliului am mers și eu spre piață, trecând mai întâi prin trecătoarea de la magazinul Delicia, "spărgând" unul dintre așa zisele cordoane de intimidare! Astfel, am ajuns din nou pe partea cealaltă a străzii, fiind văzut, printre alții, de ofițerii lolu, Istrate, Man junior, iar pe partea cealaltă, lângă Bancă, unde a fost B.T.T., erau Crișan, Onofrei, Gancea, Turi și Sedan (de la IAMBĂ), iar lângă Liceul sanitar, eram eu. În acele momente, binecunoscutul personaj Gurilă (pe care l-am întâlnit și la Timișoara) nu era pe nicăieri! Demonstrații amintiți duceau tratative cu armata în zona în care se aflau, iar eu duceam tratative similare cu armata din partea opusă a pieței. Militarii au fost de acord cu prezența noastră în piață, cu singura condiție ca să nu-i atacăm, instituindu-se o așa zisă "zonă de neutralitate", între cele două linii de tramvai.

## Scara (de zugrăvi)

**NICOLAE IERAN:** Întrucât liderii care vorbeau nu erau auziți de către ceilalți demonstrați, mie mi-a venit ideea să aduc o scară de zugrăvi, dintr-o curte de lângă Bancă, unde aveam o prietenă. Știam că există acolo o astfel de scară, pentru că am mai văzut-o. În timp ce ieșeam spre stradă cu acea scară, unul mă avertizează că "la noapte nici pene n-o să mai rămână din tine!". Era un fost informator la partid sau la securitate, nu mă interesează! Aduc scară. Venise deja Voicilă, după care la un moment dat apare Gurilă. Atunci l-am întrebat unde a dispărut după ce am venit de la Timișoara, că eu am fost ridicat cu duba din piață, dus la miliție și de acolo tot cu duba am fost dus seara la servicii? Nu mi-a dat nici un răspuns! În continuare, printre lideri au început care mai de care să se înghesuie pe scară să spună ceva. Nici unul dintre cei care eram acolo în piață nu eram orator. Singurul care știa să vorbească net superior față de noi, era actorul Voicilă. A și devenit foarte repede liderul nostru.

## "Cinematografia e cu noi!"

**NICOLAE IERAN:** Am mai luat legătura cu un instructor de la Caravana cinematografică, care avea o porta-voce. Până atunci se vorbea doar la niște pâlpii improvizate din tablă, dar care nu propagau sunetul prea departe. Îmi aduc aminte că i-am spus atunci actorului Voicilă

că și "cinematografia e cu noi!". Cu acea porta-voce, spre dimineață, am dat o raită prin cartierele municipiului, chemând cetățenii în centrul orașului. Același lucru l-am făcut și prin gări, la sosirea trenurilor cu navetiști, îndemnând pe cei care coborau din trenuri să se îndrepte spre piața centrală a Aradului. Eram împreună cu mai mulți demonstranți, un fel de agitatori. În cele din urmă au început să curgă puhoai de oameni spre piața din fața fostului Comitet județean de partid. Între timp am luat legătura cu oameni de încredere de la tramvaie, de la IJTLA, ca tramvaiele care veneau spre centru de la gară să fie oprite în zona străzii Crișan, iar cele din Aradul Nou, la Bou Roșu, ca să adunăm cât mai mulți oameni în centrul orașului. Totul a mers foarte bine, nu am avut decât foarte puține incidente, în sensul că unii mai comentau, mai înjurau, mai scui-pau, dar nu au fost incidente semnificative. Vreau să mai spun că în cursul nopții s-a adus un cauciuc de roată de camion, căruia i s-a dat foc în zona actualei Troițe. Cei care aveau asupra lor sticle cu băuturi alcoolice au fost obligați să le verse peste acel cauciuc, în felul acesta s-a întreținut un foc destul de îndelungat. Între timp au apărut și pompieri, chipurile să stingă acel foc. În realitate focul era destul de mic, nu se impunea o intervenție. Ei doreau însă să ne "stingă" pe noi cu furtunile cu apă rece! La un moment dat chiar m-am gândit să aducem o roată mai mare, de tractor, întrucât avusesem până atunci roți mai mici, de fadrome. Îmi aduc aminte că Valentin Voicilă făcuse în cursul serii o listă, scrisă de mână, cu un Comitet de demonstrație, iar dimineață au venit timișorenii cu Frondul Democratic din Timișoara. Mai întâi apăruse lozinca cu Ilescu, apoi lozinca cu Regele Mihai I.

## Povestea inginerului petrolist Romeo Popa

**ROMEO POPA** (Luptător și rănit în Revoluția din decembrie '89, președintele Asociației Răniților și Urmașilor celor Decedați în decembrie '89 de la Arad - "ARUD '89"): Există o coloană vertebrală, o osatură care nu poate fi schimbată, indiferent în ce moment vom discuta despre Revoluția din decembrie '89 de la Arad, chiar dacă, să spunem, învelișul poate depinde de momentul în care se discută, de starea sufletească în care te afli când te gândești la acele zile. Pentru mine, zilele din decembrie '89 au fost cele mai importante și deosebite trăiri din viața mea. Am să regret foarte mult faptul că nu am dat curs unei chemări interioare, când în octombrie 1989 străbătând artera principală a Aradului, fiind în concediu și întorcându-mă în oraș cu mintea plină de idei, dar cu plasa goală, am simțit nevoia să fac ceva, să se întâmple ceva, deși am recunoscut întotdeauna și voi recunoaște întotdeauna, am fost membru al partidului comunist, chiar de multă vreme, adică cam zece ani, ba chiar am activat în UTC pe vremuri, dar pe măsură ce am intrat în complexul angrenaj al vieții, atât la tineretul comunist, cât și la partidul comunist am văzut că este o mare diferență între teorie (acum pot să spun că este utopică, dar la momentul respectiv poate nu am sesizat asta) și ceea ce se petrece în realitate. Și spun, încă o dată, că regret foarte mult că nu am luat o acțiune pe cont propriu, așa cum îmi propusesem la început de octombrie 1989! Știu că ar fi fost foarte periculos pentru mine, dar mă gândeam să acționez cu aceleași arme care ar fi acționat doar la serviciile secrete, ori la siguranța statului. Chiar mă gândeam să înființez o Ligă de Luptă Împotriva Sistemului Comunist. Chiar așa intenționeam să o și numesc. Și, ca să fiu mai sincer, poate nu atât împotriva sistemului, cât împotriva unei anumite dictaturi. Nu vreau să îmi atribui mai mult decât am intenționat și cât am făcut. În orice caz, îmi propusesem să lansez o chemare, câteva puncte care se refereau în mod deosebit la stoparea exportului de produse vitale neamului românesc, un îndemn la luptă. În primul rând vedeam necesar căderea lui Nicolae Ceaușescu. Chiar mă gândisem la un sistem cum să colaborez, pe adrese din diferite mari orașe să expediez o serie de manifeste. Problema pe care o aveam și nu știam cum

să o rezolv, era modalitatea prin care să le multiplic și care să fie conținutul? De asemenea, nu știam care să fie forma de-a ne recunoaște între noi? Mă gândisem la o formă de recunoaștere, care deși mi se părea primitivă, credeam că este eficientă! Undeva aveam o bancnotă de o leva. Mă gândeam să dau ca indicativ seria acelei bancnote, care va fi un semn de recunoaștere. Iar cine va avea bancnota cu seria respectivă este inițiatorul acestei acțiuni!

**Rep.:** *Din punct de vedere practic, idea dvs. cred că nu s-ar fi putut materializa!...*

**R.P.:** Poate aveți dreptate, dar ceea ce m-a făcut să mă abat de la acest plan a fost mai degrabă activitatea mea profesională. Eu sunt inginer petrolist și lucrez din anul 1981, de la absolvirea Facultății de Foraje și Exploatarea Zăcămintelor de Țiței și Gaze de la Ploiești, la Întreprinderea de Carotaj și Perforări Ploiești, secția din Arad. La început am lucrat pe teren, apoi am fost șeful acestei Secții de operațiuni speciale. În această calitate am venit în contact foarte des cu fosta putere, respectiv cu reprezentanții fostului Comitet județean de partid Arad, la care eram subordonați pe linie de partid. Ca secție autonomă în țară de asemenea am venit în contact cu cadrele Ministerului de Interne, atât de miliție, cât și de securitate, întrucât lucram în zonă de frontieră cu permis special. Aveam explozivi. Aveam surse radioactive în dotare. În acest sens eram și șeful Unității nucleare și șeful Formației de pază.

**Rep.:** *Când ați revenit, din concediu, la lucru?*

**R.P.:** Datorită unui accident tehnic la o sondă din localitatea Orțișoara, concediul mi s-a întrerupt, fiind chemat la lucru. Astfel, mi-am canalizat întreaga activitate pentru rezolvarea respectivului accident și, ca niciodată, nici nu mi-a reușit! Apoi am avut un moment de cădere psihică, motiv pentru care am fost nevoit să-mi dau demisia atât din funcția de șef de secție, cât și din întreprindere.

**Rep.:** *Deci, la revoluție, nu mai erați angajatul Întreprinderii de Carotaj și Perforări?*

**R.P.:** În luna decembrie eram într-un preaviz de 15 zile. A fost un complex de împrejurări, ce a culminat cu refuzul meu de-a semna contractul pentru un echipament de import din Ungaria, contract pe care l-am considerat un fiasco. Pe această temă, a plecării mele din Întreprindere, s-au făcut tot felul de fabulații și speculații, deoarece nu am dorit să spun unde plec. Aveam deja o experiență nereușită în acest sens, în momentul în care am dorit să mă transfer la Schela de Foraj Zădăreni, s-a dat un telex de la Ministerul Petrolului să nu fiu angajat nicăieri, ca să rămân în continuare pe funcția respectivă. Pe această temă am avut apoi un conflict cu fostul secretar cu probleme organizatorice al Comitetului județean de partid, dl Cotoară, motiv pentru care încercam să am un comportament ireproșabil, ca să nu se găsească nici un motiv care ar fi putut să împietzeze asupra plecării mele din Secție.

**Rep.:** *Cum ați intrat în Revoluția din decembrie '89 de la Arad?*

**R.P.:** Despre evenimentele din decembrie '89 de la Timișoara am luat cunoștință prin intermediul postului de radio Europa Liberă. Deoarece apartamentul în care locuiesc se află situat într-un bloc din beton armat, atât posturile de radio străine, cât și pe cele românești le prindeam foarte greu, deși aveam un aparat de radio destul de bun. Astfel, știrile de la Europa Liberă le aflam chiar la radioul din biroul meu, unde doi stagiaři, care dormeau noaptea alături într-o cameră oficială, uitau dimineața să mai treacă postul pe care-l ascultau în cursul nopții, de pe Europa Liberă, la Radio București! În felul acesta, dimineața, când deschideam radioul, auzeam mai întâi știrile de la Europa Liberă, fiind bine informat cu evenimentele de la Timișoara și cu situația generală din țară. A venit apoi dimineața zilei de 18 decembrie, când în sediul Secției noastre (care se află lângă Aeroport, unde începe Pădurea Ceala, vizavi de Brigada silvică) și-a făcut apariția ofițerul de securitate care răspundea de obiectivul nostru, ofițer pe care-l cunoșteam destul de bine, era un om destul de rezervat, care nu ne-a creat probleme deosebite, dimpotrivă, în anumite situații

ne-a și ajutat, când unii dintre oamenii noștri își pierdeau carnetul de partid sau aveau alte probleme pentru care nu ne puteam îndeplini programul. Discuția dintre ofițer și noi a pornit, în acea dimineață, de la câteva probleme strict profesionale de genul: Cum ne merge? Ce nu merge? Ce avem? Ce nu avem? Ce ne mai trebuie? Dacă suntem mulțumiți? Dacă sunt greuți? Astfel, din aproape în aproape a ajuns să ne întrebe: "Voi știți ce se întâmplă la Timișoara?" Fiind o secție operativă, la mine în birou era un mare dever în fiecare dimineață până pe la orele zece și chiar unsprezece, cei care s-au nimerit să se aple în biroul meu au spus, bineînțeles, că nu știu nimic, deși fiecare era la curent cu câte ceva. În continuare, ofițerul de securitate ne-a dat versiunea oficială, care s-a publicat și în presă și a fost prezentată și la radio și televiziune, în legătură cu "grupuri de huligani, care distrug și sparg vitrine în Timișoara!" și așa mai departe. Aceste informații m-au incitat și m-au determinat să caut și alte surse, mai apropiate de evenimentele din Timișoara, încât zilele care au urmat din 18 decembrie până în 20 decembrie au devenit zile de chin sufletesc, problemele nu le mai discutam decât între prieteni, dar și în acest caz cu destulă prudență. Am luat măsuri de pază dublă, în mod deosebit datorită depozitelor pe care le aveam cu surse radioactive și explozivi. Am început să contactez lume care a mers la Timișoara și în fiecare seară, acasă, făceam eforturi să ascult cât mai multe știri de la Europa Liberă și de la Vocea Americii. Lumea era tot mai suspicioasă, se ajunsese să nu mai discuți probleme importante decât cu prieteni foarte apropiați, dar și cu aceștia mai mult între patru ochi, fără martori, încât aproape că nu mai aveai încredere în nimeni.

**Rep.:** *Ce ați făcut în dimineața de 21 decembrie '89?*

**R.P.:** În cursul dimineții am aflat de la câțiva dintre subalternii mei despre coloana muncitorilor de la Orologerie și de la Strungul care se îndrepta spre centrul municipiului. Însă din tramvai ei nu au putut să știe, când au văzut coloana, dacă muncitorii demonstrează împotriva lui Ceaușescu, ori se îndreaptă spre Comitetul județean de partid pentru a participa la vreun miting de condamnare a evenimentelor de la Timișoara, cum era în regia anilor respectivi, cum de altfel se pregătea în acea dimineață și un miting de condamnare la București. Pe de altă parte, la serviciu, schelele de la Zădăreni și Pecica ne solicitau echipamente ca și cum totul ar fi decurs normal, ca o zi obișnuită de lucru. Amintesc că în jurul meu spiritele erau agitate, chiar controversate și nu îmi puteam da seama exact cine este sincer cu mine și cine nu este sincer! În acele momente nu știam exact cum ar fi mai bine să reacționez, deși în sinea mea eram bucuros că s-a declanșat scânteia revoluției și la Arad, și, cu siguranță, gândeam eu atunci, valul revoluției va trece și spre alte localități importante ale țării. Fiind șeful aceluia loc de muncă, având în dotare echipamentele și munițiile amintite, a fost un moment de grea cumpănă pentru mine. Mă așteptam din clipă în clipă să sosească vreun echipaj sau o formație a Ministerului de Interne, care să îmi preia depozitele cu sute de tone de exploziv, care dacă ar fi fost sustrate ar fi putut pune în pericol o serie de obiective din municipiu și județ. De asemenea dacă pulberea din interiorul surselor radioactive ar fi ajuns, printr-o metodă sau alta, în rețeaua de apă sau în alimente, în lapte și pâine, ar fi generat mari probleme în Arad. Deci, m-am gândit să îmi iau câteva măsuri de precauție, care, ulterior, au fost speculate, ajungând să mă întristeze.

**Rep.:** *Ce fel de măsuri ați luat?*

**R.P.:** Am luat niște măsuri care atunci mie mi s-au părut normale, dar care apoi au cântărit foarte grav asupra situației mele. În primul rând am pus pază dublă la depozit, din oamenii calificați pentru așa ceva, respectiv artificieri. Apoi, la poartă, paznicul mi-a spus că nu mai stă singur. Atunci am trimis încă doi oameni care să stea cu el acolo și am dat o dispoziție, care mi s-a părut cât se poate e firească, să nu permită nici unui străin să

intre în curtea secție noastre. La întrebarea paznicului, ce să facă dacă vine miliția sau securitatea? i-am spus: "Nici aștia să nu intre în curtea noastră fără să mă anunțați", mai ales că beneficiam de o rețea foarte bună de interfon cu punctele principale din secție. Această dispoziție, ulterior, după revoluție, a fost răstălmăcită că am luat toate măsurile de pază amintite ca să nu permit oamenilor din secție să meargă la demonstrație. De fapt eu nu făcusem altceva decât să-mi păzesc avutul din secție; eram conștient că în cazul în care s-ar fi întâmplat ceva la magazia cu explozivi, în primul rând eu aș fi fost tras la răspundere că nu am luat toate măsurile ce se impuneau pentru paza obiectivului. Între timp au început să sune telefoane din toate părțile. Treptat ne-am edificat despre evenimentele din oraș, aveam deja o imagine a ceea ce se întâmplă, chiar dacă noi, prin poziția sediului, eram oarecum izolați, lângă Aeroport. Deoarece nu eram sigur pe toți oamenii care se aflau în jurul meu, a trebuit să joc o carte dublă! Nu știam care ce va spune mâine! Deci, oricum s-ar fi derulat evenimentele, trebuia să rămân foarte precaut.

**Rep.:** *Ce ați făcut când au început primele rafale de armă, când a început să se tragă în oraș?*

**R.P.:** În momentul în care am auzit acele rafale de armă, nu știam dacă s-a tras foc de avertisment, în aer, ori că s-a tras în oameni!? Dintr-o dată s-au întrerupt toate legăturile telefonice. Ultimul telefon a fost de la fostul Comitet municipal de partid, de la secretarul cu probleme organizatorice Teodor Oros, care ne-a cerut ca toată lumea să rămână la locul de muncă. De asemenea am mai primit un telefon de la Inspectoratul județean M.I., de unde ni s-a comunicat să nu mai facem nimic și să nu ieșim cu exploziv și cu surse în program! Apoi nu am mai avut ton nici la telefonul urban și nici la cel prin Centrala petrolului. Singurii care au mai avut acces la telefon au fost reprezentanții conducerii de la Ploiești, respectiv șeful biroului personal și șeful biroului organizarea muncii, care au venit la Arad să mă lămurească să nu mai demisionez, promițându-mi mărire de salar și tot felul de avantaje. Le-am spus că nu interesele materiale m-au determinat să-mi dau demisia, la mijloc se află motive mult mai puternice care mă determinau să iau această hotărâre. Cât privește angajații, vreo doi sau trei oameni mi-au spus că merg în centrul orașului, "acolo mor oameni și nu putem rămâne indiferenți", însă majoritatea au solicitat să plece de la serviciu pe motive personale, "Că sunt copiii singuri acasă!", "Că soția se află în oraș!", ca ulterior să spună că ei au plecat de fapt la revoluție și că eu nu le-aș fi dat drumul! Deci, să conchid, singurele dispoziții foarte clare pe care le-am dat au fost: "Nu intră nimeni în secție decât angajații noștri și nu părăsește nimeni obiectivul până ce nu ne dăm seama ce se petrece în oraș!" După ce am auzit primele focuri de armă, cum și-a exprimat fiecare opțiunea așa l-am lăsat să facă! Cine a spus că îi este frică, a rămas în secție, iar cine a dorit să plece la demonstrație a putut să plece fără nici o opreliște din partea mea. După ora cincisprezece, după ce am mai controlat încă o dată măsurile de siguranță cu depozitul de explozivi, cu paza, cu tot ceea ce se impunea în acele momente, am plecat și eu în oraș, împreună cu reprezentanții conducerii de la Ploiești, care se aflau într-o mare dilemă întrucât nu știau cui să-i încredințeze conducerea acestei secții pentru care era nevoie de un om cu multiple calități, profesionale și organizatorice, să cunoască specificul secției și să poată lucra cu atâtea materiale prohibite!

**Rep.:** *Pe la ce oră ați ajuns de la secție în centrul orașului?*

**R.P.:** În jurul orei 16. În piața din fața Comitetului județean de partid se afla un nucleu compact de circa o mie de persoane, implicate direct în demonstrația anticeaușistă. În schimb foarte mulți cetățeni își căutau de lucru în centru, unii se învârtau în jurul pieței, alții priveau de la oarecare distanță, pe post de spectatori. Când am ajuns în piață, am înaintat până în mijlocul manifestațiilor. Mă uitam după oamenii care mi-au solicitat învoire ca să vină în centru. Nu am întâlnit pe nici unul dintre cei care mi-au spus că vin să vadă ce se întâmplă în centrul municipiului! M-am simțit cam stingher la început printre atâtea necunoscuți. De asemenea mi-am dat seama că printre demonstrații se află o serie de

inși care făceau parte din aparatul de represiune al regimului și care se plimbau de colo până colo printre manifestanți. Într-un târziu mi-am întâlnit un subaltern, un șofer, pe care-l învoisem să meargă la Timișoara, care avea un băiat militar la grăniceri și nu știa nimic despre acesta. Împreună am prins nițel mai mult curaj, fiind în doi. Oricum, curajul era mai mare în momentul în care te aflai în mijlocul sau în apropierea revoluționarilor din piața centrală a orașului și scădea când te îndepărtați de demonstrații! În felul acesta, la început mai timid, apoi mai hotărât, am intrat în rol! Din momentul acela am devenit al Revoluției. Am văzut ceea ce se cerea prin lozincile aflate în piață, am auzit ceea ce strigau demonstrații, lucruri ce coincideau aproape sută la sută cu ceea ce gândeam și eu, cu ceea ce doream și eu! Pe moment am uitat de orice și m-am alăturat celor care demonstau în piață. Ceea ce mă întrista era faptul că vedeam prea puțini oameni de vârstă medie, între 30 și 40 de ani! În piață erau foarte mulți tineri, foarte mulți copii, precum și foarte multe figuri pe care le știam că fac parte din lumea interlopă a orașului. Am ajuns astfel să mă întreb, oare este ceea ce trebuie să se întâmple, ori situația este contrară și confuză? De asemenea m-a deusolat oarecum și faptul că lumea bună stătea pe margini, pe trotuare, ori se mișca prin apropiere fără să se atașeze grupului compact de demonstrații. Deși eram convins că așa trebuie să se întâmple cum era aievea în piață, eram totuși intrigat că în piață nu se aflau oameni de talia mea, oameni serioși, care să strige lozinci împotriva dictaturii ceaușiste. După un timp am convenit cu colegul meu, cu șoferul pe care-l învoisem în cursul dimineții la Timișoara, să mergem acasă, apoi să revenim mai bine pregătiți în jurul orei 20, dându-ne în acest sens întâlnire în colțul restaurantului "Mureșul".

## Glontele a trecut deasupra capului

**VIOREL I. LUNGU** (Luptător în Revoluția din decembrie '89 de la Arad): În decembrie '89 eram tehnician la Întreprinderea de Vagoane din Arad, meserie pe care o am și astăzi. În dimineața zilei de 21 decembrie '89, în jurul orei nouă, s-a tras sirena în întreprindere, lucru mai puțin obișnuit. Cu toții am înțeles că acel semnal, de încetare a lucrului, se datorează evenimentelor din Timișoara și că muncitorimea din Arad e hotărâtă să iasă în stradă să manifeste împotriva dictaturii lui Ceaușescu. Fără nici o ezitare am încetat și eu lucrul și m-am alăturat colegilor: RADU FILIPAȘ, GHEORGHE PĂTROIESCU, TUDOR CARACIONI, ALEXANDRU NASTOR, GAVRILĂ NEMEȘ, IOAN IANCI, IOAN VLĂDUȚ, MARIUS DAN, IOAN SARB, STELIAN ARDELEAN. Astfel am intrat și eu în coloana pornită de la Orologerie și IMUA din fața Primăriei Aradului. Apoi, în cursul după-amezii, între orele 14-15, am primit o banderolă albă de la domnul Valentin Voicilă care m-a solicitat să intru în rândul grupului de demonstrații ce urma să formeze "cordonul viu" între manifestanți și armată. În acele momente totul se afla în organizare, era multă încordare, iar misiunea noastră, a celor care am primit banderole albe a fost să aplanăm stare de tensiune, de încordare ce s-a format între demonstrații, armată și oficialitățile comuniste ale comitetelor județean și municipal de partid. Am rămas în piață toată ziua. Spre seară mulți au început să plece spre casele lor. Eu nu am plecat, am rămas alături de cei circa 150-200 de demonstrații, când oficialitățile politice și militare au încercat, fără succes însă, să ne lichideze. Dimineață nu m-am mai prezentat la locul meu de muncă de la Întreprinderea de Vagoane, ci, împreună cu alți revoluționari am început pe raza municipiului Arad o serie de acțiuni prin care am îndrumat cetățenii să se îndrepte spre centrul municipiului. Astfel, una dintre cele mai bune acțiuni s-a dovedit a fi blocarea circulației tramvaielor pe ruta Micălaca - Podgoria - Gara CFR, după care am cerut călătorilor, în solidaritate cu Timișoara, să se îndrepte spre piața din fața fostului sediu al Comitetului județean de partid și să se alăture celorlalți demonstrații. După fuga dictatorului, împreună cu un grup mai mare de sportivi și luptători, am avut ca misiune să păzim ușa de la intrare în sediul Consiliului, respectiv ușa, din față, primind în

acest sens o nouă banderolă, de data aceasta roșie, cu semnul "P". Misiunea noastră concretă a fost aceea de a menține ordinea și calmul demonstranților din fața Consiliului, legitimând (ori însoțind) persoanele care solicitau să intre în Primărie. Apoi, în cursul nopții, după sosirea avionului cu echipa operativă condusă de generalii Nuță și Mihalea, mai mulți revoluționari, la propunerea celor care formaseră primele structuri de conducere în interiorul Consiliului, am pornit să trezim populația Aradului prin pornirea sirenelor din fabrici, prin trasul unor clopote de biserici, precum și prin alte zgomote. Eu am pornit spre cartierul Micălaca, zona III, unde am făcut agitație cu un bidon de tablă, pe care l-am folosit în loc de tobă, îndemnând cetățenii să se scoale și să vină la Primărie, deoarece atât cei din interiorul Consiliului, cât și cei de afară, din piață, sunt în pericol! La întoarcere, ni s-a comunicat că mai multe obiective din oraș sunt în pericol, între care au fost amintite: Uzina electrică, Uzina de apă, Tipografia și Stația de îmbuteliere a gazului metan. Atunci am hotărât să plec, împreună cu Filipaș Radu, Gheorghe Pătroiescu, Marius Dan, Ioan Ianc, Ioan Șerb și Radu Iercan, să vedem ce se întâmplă la Tipografie. După ce am constatat că nu sunt probleme deosebite, ne-am întors la Consiliu. Spre dimineață, revoluționarul Constantin Gurilă, care primise în cursul serii o armă de la gărzile patriotice, m-a solicitat să-l însoțesc peste drum, în zona CEC-ului, unde, susținea acesta, se află ascunși teroriști, care trag în Consiliu. Ajuns la CEC, am urcat în podul clădirii, pe care l-am controlat amănunțit, dar nu am găsit pe nimeni. Între timp am aflat că revoluționarul Gurilă îl viza în mod deosebit pe colonelul Cioflică, față de care acesta avea o sete de răzbunare. După ce am coborât din podul CEC-ului, Constantin Gurilă mi-a cerut să-l însoțesc pe strada Horea și apoi spre Spitalul Matern. Atunci a început să îmi fie frică de acest om - era foarte bine înarmat - să nu fiu cumva împușcat chiar de el, motiv pentru care l-am refuzat, după care m-am întors la Primărie. Ne-am reîntâlnit în data de 24 decembrie când am trecut la paza intrării dinspre Liceul sanitar. Intrarea principală trecuse în paza armatei de la Lipova. Gurilă mi-a reproșat atunci că l-am părăsit cu o zi mai înainte, iar eu i-am explicat, în mod sincer, exact ceea ce am simțit când l-am însoțit, că mi-a fost teamă de el și nu mă împuște. La această explicație a mea nu am primit nici un răspuns din partea lui. În schimb, în aceeași zi, pe la orele 12,00 am plecat acasă, în cartierul Micălaca, să mănânc ceva și să mă odihnesc puțin. După o scurtă odihnă, pe la orele 16,00, am ieșit pe balcon, la etajul I. La câteva minute după ieșirea în balcon, dinspre faleza Mureșului s-a tras asupra mea. Glontele a trecut deasupra capului, intrând în perete. În acel moment mi-am dat seama că cineva cu armă m-a urmărit, însă Bunul Dumnezeu a avut grijă de mine să nu fiu împușcat! M-am întrebat atunci (și mult timp ulterior), oare cine a dorit să mă lichideze și de ce? Bănuiala mea a rămas că a vrut să mă lichideze cineva căruia nu i-a convenit că am participat încă din prima zi la revoluția din Arad. După cinci zile de pază am părăsit Consiliului și m-am întors la locul meu de muncă de la Întreprinderea de vagoane.

### Înarmat cu două bucați de fier-beton

**IONEL GORNIC** (Luptător în Revoluția din decembrie '89 de la Arad): În decembrie '89 eram șef depozit piese frigo la UJECOOP Arad. În dimineața de 21 decembrie m-am alăturat grupului de demonstranți care a pornit spre centrul orașului de la întreprinderile Orologerie și Strungul. În coloană ne aflam tineri și mai puțin tineri, cu toții mânăți parcă de o nebulie oarbă, care nu mai țineam cont de faptul că Ceaușescu și securitatea mai erau la putere. Nici la UTA și nici la CPL nu am fost lăsați să intrăm în curtea fabricii. În schimb la Întreprinderea de vagoane am pătruns cu destul de multă ușurință, mai ales după ce ofițerul care răspundea de gărzile patriotice din uzină nu s-a opus să intrăm în curtea întreprinderii și să începem să mobilizăm muncitorii să vină cu noi în stradă. După vagoane, traseul a continuat spre



Tricoul Roșu și cartierul Podgoria, apoi am intrat pe B-dul principal. La intersecția Podgoria, mai mulți oameni "de bine", care ne-au urmărit pas cu pas până atunci, au încercat să ne determine să ne întoarcem, deoarece în centru, în zona Băncii, suntem așteptați de armată, care va folosi muniție de război! Fără nici o intimidare noi ne-am continuat însă drumul pe B-dul Republicii până la intersecția cu strada Crișan, unde am fost întâmpinați cu primele rafale de arme automate, dar, din fericire, se trăgea în sus, în aer și nu asupra noastră. În apropierea Băncii s-a tras pentru a doua oară, tot în aer, după care un ofițer ne-a făcut un semn mai discret cu mâna să trecem mai departe, în piața din fața Primăriei. Acolo, după acest gest am strigat pentru prima dată "Armata e cu noi!" Până pe la ora zece a fost o demonstrație spontană, nu se putea vorbi de un lider anume, persoana cea mai importantă (și ascultată) era muncitorul Onofrei Dănilă de la Orologerie. Pe la ora 10 și-a făcut apariția în piață actorul Valentin Voicilă, care s-a dovedit un adevărat conducător al mulțimii adunate, organizând ad-hoc un "program" pentru demonstrație. Dar momentele cele mai grele nu au fost în cursul dimineții și după-amezii, ci în cursul nopții, când frica și frigul de peste noapte au făcut să se restrângă rândurile noastre la circa 200 de persoane. Aș dori să amintesc câteva dintre acestea. Este vorba de CORDOȘ EUGEN, NICU IERAN, GANCEA ALEXANDRU, MOȘPINTEA, STAN ALEXANDRU, OFELIA CĂLUGĂRU, VIOREL LUNGU, SEDAN SALVADOR, MAUR ȘTEFAN, ERNEST TAPASZTO, GHIȚĂ CURTA, GURILĂ, IOSIF ATILA DUKA, VIDU, BONI, TOLCA, DANCEA, frații ARDELEAN de la Strungul și încă mulți alții, poate chiar mai merituoși decât noi.

În dimineața zilei de 22 decembrie, după ora patru am plecat împreună cu mai mulți demonstrați de la Strungul, spre Gara CFR pentru a aștepta trenurile cu navetiși pentru a-i înduma spre piața din fața Primăriei. De asemenea muncitorii care au început să iasă din schimbul de noapte îi lămuriam să nu meargă acasă, ci să pornească și ei spre centrul municipiului pentru a mări numărul celor care au început demonstrația împotriva lui Ceaușescu cu o zi mai înainte. Îmi aduc aminte de o întâmplare hazlie, dar care ar fi putut să aibă un final tragic. La un moment dat Nicu Ieran, care se afla cu mine în Gara CFR s-a culcat pe o șină de cale ferată, oprind în felul acesta un tren care tocmai urma să plece din gara Arad. Nicu Ieran, care a devenit ulterior o figură pitorească în întreg Aradul, a strigat "De aici din gară nu mai pleacă nici un tren până ce toată lumea nu trece la Primărie!". După fuga lui Ceaușescu s-au format o serie de echipe care aveau ca misiune să controleze principalele intrări în clădirea Consiliului, pentru a-i apăra pe cei care formaseră primele structuri de conducere, în frunte cu Valentin Voicilă. Atunci am primit o banderolă roșie, cu litera "P" și o panglică tricolor. După venirea generalilor Nuță și Mihalea, Voicilă ne-a sugerat să mergem prin cartiere ca să adunăm din nou populația în fața Primăriei. Eu m-am înarmat cu două bucăți de fier-beton și am pornit pe Armata Poporului și Calea Romanilor până la Podul Traian, unde, împreună cu un grup de revoluționari, am început să trezim lumea și să îndemnăm pe oameni să vină în fața Primăriei. În această "escapadă" de noapte am reușit să adun câteva zeci de persoane și să le aduc în fața Primăriei. Apoi am rămas să păzesc poarta de la intrare dinspre Liceul sanitar până în data de 25 decembrie, iar după executarea Ceușeștilor am plecat acasă.

## "Din mersul bicicletei, am început să mișc steagul"

**IOAN GHEORGHE BOTICIU** (Participant la Revoluția din decembrie '89 de la Arad, membru al Asociației "21 Decembrie" din Arad): Aveam cunoștințe despre revolta populară de la Timișoara de la posturile de radio și televiziune străine, iar în data de 19 decembrie '89 o colegă de serviciu de la I.C.P. Vagoane Arad, fiind în trecere în

acele zile prin Timișoara, în calitate de martor ocular, la întoarcere, ne-a relatat despre derularea evenimentelor, așa cum a reușit ea să le vadă și înțeleagă. Apoi, în data de 20 decembrie, când am auzit că Timișoara s-a declarat Oraș Liber, am înțeles că trebuie să facem ceva și noi cei din Arad, să dăm dovadă de solidaritate, ca acest gest eroic să nu rămână singular. Totodată, fiind la curent cu ceea ce s-a întâmplat în celelalte țări est-europene, aveam presimțirea certă că a venit și rândul nostru să ne eliberăm de comunism. Astfel, în noaptea de 20 spre 21 decembrie mi-am caligrafiat primele mele "eseuri" anticomuniste pe fațada blocului X6, aflat în apropierea celui în care locuiesc din cartierul Aurel Vlaicu. Însemnele pe fațada aceluiași bloc au rămas neșterse până astăzi. Apoi, în cursul aceleiași nopți, am coborât din pod pânza unui drapel tricolor, i-am decupat stema, iar după aplicarea "modelului revoluționar '56", am pictat primul meu deziderat democratic: LIBERTATE! Am scris cu aceeași vopsea vișinie cu care am desenat pe frontispiciul blocului vecin zvastica, după care semnul de egalitate cu p.c.r.

În cursul dimineții, când am ajuns la servici - la Casa Albă - am aflat că în fața la Întreprinderea de strunguri s-au adunat mai mulți oameni. După ce s-a aflat că mulți dintre noi doresc să iasă în stradă, directorul a început să ne solicite predarea legitimațiilor. Eu mi-am luat bicicleta și am plecat acasă, m-am îmbrăcat în hainele de pescuit și am împachetat drapelul căruia i-am decupat în cursul nopții stema din mijloc. Am adunat mai mulți vecinii de bloc și le-am spus că a "ÎNCEPUT!", după care am pornit cu bicicleta, în goană, spre centrul orașului. Din mersul bicicletei am început să agit steagul cu stema decupată, gest care la un moment dat i-a îngrozit pe cei care mă vedeau! Am ajuns coloana de manifestați în zona Întreprinderii Tricoul Roșu, unde mai mulți tineri m-au îmbrățișat în momentul în care m-au văzut cu drapelul pe care l-am pregătit. Împreună cu cei din coloană am început să strigăm cât puteam de tare, aproape până la epuizare: "Timișoara!", "Noi nu suntem huligani-fasciști!", "Veniți cu noi!", în vreme ce foarte multă lume ne urmărea pe trotuare îngrozită de frică, iar noi eram îngroziți că suntem încă prea puțini ca să-i putem impresiona pe cei care se aflau încă pe "meterezele puterii!"

Văzându-mă cu acel drapel cu stema decupată, liderul coloanei, muncitorul Onofrei Dănilă de la Întreprinderea de Orologerie, mi-a spus să trec în față! Până atunci nu l-am cunoscut pe Onofrei. Deoarece nu am reușit să mă strecur imediat în față, am dat steagul unui copil pe care l-am ridicat în spate. În felul acesta steagul meu a fost văzut și admirat de foarte mulți arădeni. În dreptul străzii Crișan, lângă magazinul alimentar "non-stop", soldații care alcătuiau, împreună cu TAB-urile, un baraj, au deschis foc de avertisment. Inițial am crezut că se trage cu gloanțe de manevră. Dar, fiind lunetist în timpul serviciului militar, eram familiarizat cu tragerile în armată, știam când se trage cu gloanțe de manevră și când se folosesc gloanțe de război. Îndată mi-am dat seama că în Arad se trage cu gloanțe adevărate, lucru ce mi s-a certificat în momentul în care am văzut cum cade tenuciala de pe zidurile atinse de gloanțe!

Coloana nu s-a mai oprit, a pornit înainte prin barajul armatei, ajungând în cele din urmă în fața fostului sediu al Comitetelor județean și municipal de partid. Aici ne-am răsfirat, în mod ordonat în fața cordonului de militari, în vreme ce mai mulți ofițeri ne-au atenționat să păstrăm ordinea și să nu atacăm militarii. Deși în acele momente nu ne cunoșteam, m-am așezat, alături de Crișan, Onofrei și Ardelean în fața liniilor de tramvai, care formau de fapt o linie de demarcație între noi și militarii din fața Consiliului. Lozinca pe care am strigat-o în acele prime momente ale revoluției a fost "Fără violență!", după care am căutat, să-i "epurăm" de lângă noi, din piață pe toți turbulenții, care ar fi putut provoca militarii din fața noastră.

## “Patrioții cu bâte” din Vâlcea nu sunt primiți în Cetatea Aradului!

**Cpt. MIHAI IOLU:** După ce prima secretară Elena Pugna nu a avut succes să intre în dialog cu manifestanții din piață, mi s-a ordonat să merg la Gara din Aradul Nou împreună cu un grup de ofițeri, pentru a primi “patrioții” din Vâlcea, sosiți cu un tren special. Știam că se întâmplă ceva deosebit, deoarece am surprins o frântură de convorbire la telefon: “Cheamă-l pe căpitanul Iolu!”. Nu voiam să mă implic în nici o acțiune legată de “patrioții” trimiși pentru reprimarea demonstrațiilor din Timișoara și Arad, motiv pentru care am replicat: “Eu sunt comandant de pluton în cadrul formațiunilor de găzdi patriotice, nu merg la Gara Aradul Nou!” În cele din urmă am fost trimis împreună cu col. Jelecuteanu, mr. Rozsos și cpt. Moț cu misiunea să-i cazăm pe luptători în U.M. Cetate. Toți cei veniți din Vâlcea aveau asupra lor bâte pentru a “alunga ungiuile care au trecut granița ca să ocupe Transilvania!” În Gara Aradul Nou ne-am întâlnit cu un căpitan de vânători de munte, de la care am aflat că au primit ordin să se deplaseze la Arad, întrucât “au venit ungiuile peste noi”. “Vin pe dracu!” - le-am spus eu. “Care ungiuile?!” - am continuat apoi. “Nu avem probleme cu ungiuile!” Într-un timp au coborât din tren și câțiva luptători cu bâte. Nu erau prea bine echipați. Vreau să vă mai spun că șoferii de pe autobuzele care au fost trimise la Gara Aradul Nou pentru a îmbarca muncitorii sosiți din Vâlcea ca să fie transportați în U.M. Cetate, au închis ușile pe dinăuntru, să nu poată să urce cineva în ele. Au început apoi o sumedenie de fluierături la adresa ofițerilor care eram acolo. Într-un timp am primit ordin de la Statul major să nu-i mai îmbarcăm în autobuze pentru a fi duși în U.M. Cetate, unde era totul pregătit pentru a fi primiți și cazați, să ne întoarcem la sediu. Prin această atitudine a noastră din Gara Aradul Nou, de fapt noi am pactizat cu manifestanții din piața centrală a Aradului, cu revoluția din Arad.

**Rep.:** Când a avut loc acest moment din gara Aradul Nou?

**Cpt. M.I.:** În cursul zilei de joi, între orele 10,30 - 11,00.

**Rep.:** Ce s-a întâmplat mai departe, cu acel tren plin cu “patrioți” din Vâlcea?

**Cpt. M.I.:** Trenul și-a continuat drumul spre Timișoara, dar, ulterior, am aflat că s-a oprit pentru câteva ore în localitatea Vinga, între Arad și Timișoara. De fapt, în acea zi au fost trimise din județele Vâlcea, Dolj și Gorj un număr de patru garnituri spre cele două orașe mari din vestul țării, respectiv trei garnituri spre Timișoara și o garnitură spre Arad. Se știa că Timișoara și Aradul sunt ridicate împotriva dictaturii lui Ceaușescu. Trenul cu luptătorii “patrioți” pentru Arad a venit pe la Simeria, Deva și apoi a intrat în gara Aradul Nou.

Apoi, seara, a venit teleconferința despre care se cunoaște deja foarte bine, dar la care eu nu am participat.

**Rep.:** La ce alte momente tensionate ați participat?

**Cpt. M.I.:** Au fost multe. Am să mă refer la un incident pe care l-am avut cu directorul de atunci al Poștei, respectiv cu Lucea. În cursul dimineții de 21 decembrie, cred că era în jurul orei 11,30, ne-am întâlnit, în fața Consiliului, cu un tip care s-a prezentat că este miner. Îmi aduc aminte că avea o barbă roșie. Spunea că este din Valea Jiului. De asemenea, se aflau alături și reprezentanți ai demonstrației din Timișoara. Viitorul lider al demonstrației de la Arad, actorul Valentin Voicilă, se afla și el deja în piață, alături de toți acei demonstrați care urmau, după fuga lui Ceaușescu, să alcătuiască conducerea FRONTULUI. Cu toții erau foarte uniți. La un moment dat s-a stabilit un mod de coexistență pașnică între armată și demonstrați. Noi, ofițerii mai tineri am reușit să comunicăm mai repede cu demonstrații, am reușit

să-i liniștim, să nu spargă vitrinele magazinelor din jurul pieței, să fie pașnici, să nu violenteze pe nimeni, cunoscând că printre demonstranți se aflau și tot felul de bețivani. Am fost foarte îngrijorați în momentul în care prima secretară Elena Pugna s-a apropiat de demonstranți, ajungând practic la o distanță de circa un metru de primele rânduri, să nu se creeze vreo busculadă, urmată de unele acte de violență, chiar dacă încercarea aceea de dialog a eșuat! Înțelepciunea comandanților din Arad a fost aceea să nu aducă în fața demonstranților scutierii și plutoanele antitero, apelând la armată și la comandanți arădeni, la tineri ofițeri născuți și crescuți în Arad, cum erau Șofran, Klein, Man, Heredea, printre care mă număram și eu de la gărzile patriotice. De asemenea, subofițerii de lângă militari erau tot arădeni. Cât privește pe domnul Memetea, actualul comandant al U.M. Cetate, acesta ne-a spus "Nu trageți în oameni!", apoi s-a retras în spatele dispozitivului, lăsându-l în față singur pe Heredea, deci într-un fel ne-a "fentat", întrucât am rămas doar noi față în față cu demonstranții. Cel mai mult ne-a deranjat atitudinea ofițerilor mai bătrâni, care s-au dat "rotunzi" în fața demonstranților, cum au fost maiorul Bădălan, colonelul Pop și încă câțiva ofițeri, cu toții de la Divizia din Oradea. De asemenea erau și mulți ofițeri pe care nu-i cunoșteam, care efectiv ne deranjau pentru că trăgeau foc automat, serii lungi, speriiind soldații, fiind pericol ca cineva să scape vreun foc în mulțime, după care ar fi urmat nenorocirea!

**Rep.:** *Au fost divergențe între armată și demonstranți?*

**Cpt. M.I.:** În Arad nu au existat divergențe între soldați sau ofițeri și demonstranți, nu s-a ajuns la jigniri, ori ca cineva să încerce să ia arma din mâna unui soldat! Un rol foarte important l-au avut liderii Valentin Voicilă și Dănilă Onofrei. Vreau să vă mai spun că în momentul în care ofițerii superiori din cadrul comandamentului doreau să comunice ceva demonstranților, aceștia ne trimiteau pe noi, ofițerii tineri, să luăm legătura cu liderii din piață. Așa s-a întâmplat spre seară când unii dintre demonstranți au urcat pe clădirile din fața Consiliului, respectiv pe clădirile CEC și Banca Națională, pentru a aprinde făclii. Atunci am luat legătura cu Voicilă, am fost trimis eu împreună cu Klein, explicându-i că poate exista pericolul unui incendiu, motiv pentru care l-am rugat să-i cheme jos pe acei demonstranți. Voicilă cu liderii din jurul său au ingenunchiat pe toți demonstranții din piață și au început să strige: "Stingeți focurile!", "Stingeți focurile!", iar tinerii demonstranți au executat mai bine decât dacă le-ar fi comandat un militar în termen. Cu toți eram interesați să nu se întâmple vreun incendiu, care ar fi degradat situația din piață prin apariția pompierilor.

**Rep.:** *Ce ne puteți spune de pe poziția tânărului ofițer de atunci, comandant al unui pluton de gărzi patriotice, despre noaptea de 21 spre 22 decembrie?*

**Cpt. M.I.:** În noaptea respectivă, în jurul orei 2,30 se mai aflau în piață circa 100 de demonstranți, care nu mai reprezentau o forță deosebită în acel moment. În cursul serii a sosit de la Lipova maiorul Diaconescu cu o subunitate de elevi de la Școala militară. Era tocmai momentul în care a început ședința de comandament în sediul fostului Comitet județean de partid. Maiorul Diaconescu avea priză la tinerii demonstranți. În piață, alături de mine se mai afla și maiorul Mardale. La un moment dat maiorul Diaconescu mi s-a adresat astfel: "Măi Nicule, tu ești arădean, du-te și ia legătura cu cei de sus, tragi cu urechea și dacă observi că se întâmplă ceva urât, noi ne batem cu cei de la antitero!" Acestea sunt cuvintele maiorului Diaconescu. I-am răspuns: "Mamă, cum să ne batem cu antitero, va fi o baie de sânge aicea în piață!". A insistat să merg sus, să trag cu urechea și să aflu ce se întâmplă la conducerea județului, ce intenții au în legătură cu demonstranții din piață. Am mers sus, în sediul fostului Comitet județean de partid, după care am aflat că s-a pus problema "să fie terminați cei din piață!" Adică să-i înghesuim, după care să se

treacă la acțiune. Atunci maiorul Diaconescu a dat ordin rândului din față, din apropierea demonstranților, dacă se încearcă lichidarea tinerilor din piață "ne batem cu antitero!". Vreau să vă spun că la o asemenea acțiune nu au fost de acord nici colonelul Moș și nici colonelul Cioflică. De asemenea nici prima secretară Elena Pugna nu a vrut să facă baie de sânge! În schimb secretarul CC Ilie Matei și secretarul Comitetului județean de partid Angheloiu, au fost de acord cu o asemenea intervenție, să se facă baie de sânge în Arad! Atunci, în fața dispozitivului din fața Consiliului popular județean, a intrat maiorul Diaconescu cu studenții de la Lipova, care își făceau în această unitate stagiul militar înainte de facultate.

**Rep.:** *Maiorul Diaconescu a fost un ofițer de mare caracter prin hotărârea sa fermă de-a nu lichida demonstranții, conform ordinelor primite de la fostul secretar cu propagandă al C.C. Ilie Matei și de la ofițerii aflați la Arad de la Divizia din Oradea.*

**Cpt. M.I.:** Da, maiorul Diaconescu a afirmat clar că "ne vom bate dacă vor să-i lichideze pe demonstranți! Nu vom pleca de aici până ce nu vom reuși să-i apărăm pe acești tineri!" Spre norocul tuturor nu s-a ajuns, în cele din urmă, la reprimarea demonstranților din piață, plutonul antitero nu a părăsit încăperea în care se afla în interiorul Consiliului și pe scările din interiorul și exteriorul clădirii. Ei au părăsit Consiliul în data de 22 decembrie, în ziua de vineri, pe la orele 10,30, când s-au retras cu un camion pe care l-au luat de la gărzile patriotice. A fost unul dintre cele mai încordate momente psihologice ale acelei nopți de 21 spre 22 decembrie; totul s-a petrecut în jurul orei trei noaptea.

## Puterea forțelor de represiune

**Col. (r) MIHAIL CIOFLICĂ:** În momentul în care în dimineața zilei de 21 decembrie demonstranții au ajuns în fața sediului fostului Comitet județean de partid, militarii din U.M. Cetate au format un cordon per pedes în jurul sediului Comitetului județean de partid, sprijiniți de TAB-uri, atât în fața clădirii, cât și în spatele acesteia. De asemenea pentru paza sediului, în spatele cordonului format de armată, în incinta clădirii, sub comanda șefului Inspectoratului județean M.I., col. Sălceanu, se mai aflau trei subunități ale Ministerului de Interne.

**Rep.:** *Din cine erau alcătuite cele trei subunități?*

**Col. M.C.:** Un pluton de milițieni, care conform Ordinului 2600 erau pentru restabilirea ordinii în momentul în care se tulbura liniștea publică. Aceștia se aflau în sediul Comitetului județean de partid. Plutonul se afla în subordinea directă a colonelului Sălceanu, care era șeful Inspectoratului județean M.I. Apoi mai aveam un pluton de trupe de securitate-miliție, respectiv actualii jandarmi, care se aflau tot în subordinea colonelului Sălceanu. În fine, mai exista o grupă antiteroristă, care era formată din ofițeri de miliție și ofițeri de securitate, tot în subordinea șefului Inspectoratului județean M.I. Deci, toate aceste trei subunități, respectiv două plutoane și o grupă specială, se aflau în subordinea colonelului Sălceanu. Nici una dintre ele nu se afla sub comanda mea. În toată această perioadă, având totală libertate de mișcare, veneam din când în când la birou, la sediul miliției, să aflu ce se mai întâmplă în țară, lucru de care eram foarte interesat, respectiv să cunosc dacă se ridică ori nu și alte județe din țară, pentru că încă nu începuse mitingul din București. Aveam însă informații că mitingul, care urma să-i fie fatal lui Ceaușescu, se pregătea, era adunată multă lume din București pentru acest miting. Întrucât nu am avut posibilitatea să urmăresc mitingul la televizor, fiind mai mult în oraș, urmăream cuvântarea lui Ceaușescu la radio, sesizând, ca de altfel întreaga țară, acea întrerupere a cuvântării provocată de zgomotul produs la un moment dat printre manifestanți. Cât privește

armata din fața fostului Comitet județean de partid, era alcătuită din militari de la U. M. din Cetate, iar ulterior au fost înlocuiți cu elevi (teriști) ai Unității din Lipova. De asemenea în sediul fostului Comitet județean de partid se mai afla fostul secretar C.C., Ilie Matei, care venise la Arad cu o zi mai înainte, iar în cursul zilei de 21 a apărut și fostul secretar C.C. Radu Constantin, în vreme ce în data de 20 decembrie s-a aflat la Arad și generalul Ilie Ceaușescu, dar nu a stat decât două ore, la Comitetul județean de partid și în garnizoana militară. La noi, la Inspectoratul județean M.I., nu a venit. Deci, din când în când mă întorceam în piața din fața Consiliului, unde ascultam lozincile pe care le strigau demonstrații, lozinci care îmi făceau plăcere. Adesea mai luam câte un ofițer de la miliție cu mine în mașină, dându-le posibilitatea să asculte lozinci ca "Nu vă fie frică, Ceaușescu pică!", "Pentru sângele vărsat, Ceaușescu judecat!". umblam peste tot locul, prin fața fostului Comitet județean de partid, prin spatele TAB-urilor, prin spatele cordoanelor de militari. De oriunde ascultai, se auzea același vuiet de nestăvilit al pieții. M-a impresionat ordinea de care dădeau dovadă demonstrații, aveau oameni cu banderole, cu brasarde albe, dar nu știam cine-i coordona, cum erau coordonați. Abia atunci am auzit că un actor Voicilă îi dirijează, îi coordonează, că se lasă în genuchi, rostesc rugăciuni. Toate aceste lucruri m-au impresionat foarte mult în calitate de șef al miliției județului Arad. Apoi, în 22 decembrie, au apărut niște preoți, care au ținut o slujbă pentru morții din Timișoara, după care s-a adus un pom de Crăciun, iar alții au venit cu un sicriu, chipurile că îl înmormântează pe Ceaușescu! Reveneam mereu la sediul miliției, de unde dădeam telefoane în țară, mai ales în Valea Jiului. De asemenea, am aflat că mai sunt localități unde lumea se mișcă, că au fost atacate sediile de miliție la Uricani, apoi la Cugir, iar în după-amiaza zilei de 21 au fost deja primii morți în Cluj-Napoca. De asemenea, Sibiu, tot în 21 decembrie, a ieșit în stradă, probabil au existat manifestări anticeaușiste și în alte localități, dar oamenii nu au fost atât de bine organizați ca la Arad!

**Rep.:** *Ce ați făcut în cursul după-amiezii și nopții de 21 decembrie?*

**Col. M.C.:** În cursul după-amezii am primit fel și fel de ordine că trebuie să stopăm să vină dinspre Timișoara cetățeni la Arad. Deci, se fac filtre spre Timișoara. Se opresc camioane. Se opresc autobuze și se încearcă să se oprească aflulxul oamenilor din cartiere spre piața din centrul municipiului. Îmi dădeam seama că ni se pretind lucruri lipsite de sens, tot ceea ce ni se spunea de la Comandamentul județean era pentru mine superfluu, îmi dădeam seama că cei care îmi dau ordine stau în turnul lor de fildeș și habar nu au de ceea ce se întâmplă în municipiul Arad. Ordinele pe care le primeam erau aberante, întrucât nu le puteam realiza. De aceea la un moment dat le-am spus să nu mi se mai dea ordine aberante, pentru că tot nu le voi mai executa! "Cum îți permiți!" - mi se striga de la celălalt capăt al telefonului. Eu mă aflam la sediul Inspectoratului de miliție, pe când cei din Comandamentul județean, care îmi dădeau ordinele pe care să le execut, se aflau în sediul Comitetului județean de partid. Între timp a venit înserarea. Demonstrații nu au plecat din fața Consiliului. Deoarece s-a dat dispoziție să nu se aprindă becurile din piața Consiliului, cetățenii au început să aducă celor din piață lumânări. Astfel mi s-a raportat că o mașină galbenă, care aduce lumânări celor din piață, trebuie anihilată. Dar nu am scos-o din circulație! Mașina a ajuns cu bine în piață cu lumânări! După o oră și jumătate sunt chemat din nou la telefon de Comandamentul județean: "Dumneata nu execuți ordinele pe care le primești!" - mi se strigă în telefon. Semne de solidaritate a demonstrațiilor cu militarii încep să se manifeste încă din cursul după-amiezii și serii, când tinere fete de la cofetăriile din jurul pieții au venit cu tăvi pline cu prăjituri, cu cafele, pâine și sandviciuri, pe care le ofereau atât demonstrațiilor, cât și militarilor!

## “Detașamentul Păuliș” se deplasează la Arad

**Col. (r) NECULAE DIACONESCU:** A venit ziua de 20 decembrie. La ora 6 dimineața comandantul Școlii de ofițeri în rezervă a venit la Unitate și a trimis mașina ARO după mine. M-am prezentat la Unitate, iar după schimbul de binețe reciprocă, mă introduce în probleme: “Tovarășe Diaconescu se întâmplă fapte grave în țara noastră. Niște elemente destabilizatoare au pătruns pe teritoriul țării noastre la Timișoara, unde au spart vitrinele în centrul orașului, au produs dezordine, au furat de prin magazine, au bruscat oameni, sunt niște huligani, probabil unguri, iar armata a fost nevoită să iasă în stradă pentru a apăra cuceririle revoluționare. Noi am primit ordin să îndeplinim următorul plan...” Mi-am luat documentele respective și cu tact profesional am dat telefoane peste tot cui a trebuit ca să aducem la cunoștință, scurt, precis, în limita cunoștințelor pe care le aveam și noi. Comandantul vorbește între timp cu domnul general Călinoiu, care era șef de Stat Major la Comandamentul Trupelor de Infanterie și Tancuri (acum egal Comandamentul Trupelor de Uscat) care ne comunică “că s-a ordonat de către Ilie Ceaușescu să se organizeze o adunare pe platou, pentru care să fie pregătiți niște militari care să ia atitudine în sensul celor prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu o seară mai înainte, în cuvântarea de la televizor, după întoarcerea sa din vizita întreprinsă în Iran”. Deci, trebuia să luăm cuvântul împotriva acelor fapte făcute de “huliganii și destabilizatorii” din Timișoara! Nu s-au înghesuit prea mulți ofițeri să ia asemenea atitudine, nici măcar cei care făceau parte din catedra de științe sociale (socialism, filozofie) și nici militari. De asemenea s-a încercat să transmitem un mesaj, să dăm dovadă de stăpânire de sine, să nu răspundem la violență cu violență, să realizăm dispozitivul care ni se comandă în ordine și disciplină etc. La sfârșit au fost niște urale conform uzanțelor: “Trăiască Ceaușescu și PCR” și așa mai departe, cât se poate de scurt. Noi eram deja în stare de război. Armamentul se afla asupra noastră. Tehnica era scoasă în întregime pe platou. Eram în dispozitivul orientat spre Timișoara. Eu, între timp, am primit niște ordine de la generalul Hortopan să mă pregătesc ca în cursul zilei următoare, începând de la ora zero, să îndeplinesc o misiune. Mi s-a adresat cam în felul următor: “Știi mă când începe o nouă zi? O nouă zi nu începe de la răsăritul Soarelui, ci mai de dimineață, de la ora 0, ca să te poți duce și tu să îndeplinești o misiune pe Calea Lipovei la Timișoara, pentru că se întâmplă niște acte acolo. O unitate militară de grăniceri și una de radiolocație sunt atacate. Te duci și tu acolo să vezi despre ce este vorba! Ai grijă, protejează-ți oamenii, că sunt studenți! Ai înțeles?” “Am înțeles tovarășe general!” După care am zis: “Vă raportez, ce număr de oameni să iau cu mine, ce efective să aibă soldații asupra lor?” “Le alegi tu și te duci cu o treime din forțe!” Deci, m-am pregătit cu cinci sute și ceva de oameni. Toată noaptea nu am dormit, am căutat să fiu cât mai mult în mijlocul militarilor, să nu uităm că erau proaspeți reușiți la facultate, mulți erau chiar din Timișoara, ori din județul Timiș, de asemenea, mulți erau din Arad. Tinerii trăiau momente de derută. Colegii lor care s-au întors din permisiile de la Timișoara i-au informat pe cei din Unitate despre ce se întâmplă în acest oraș. Apoi, unii mai săreau gardul Școlii și se duceau pe la diferite cunoștințe prin oraș, unde ascultau posturile de radio care dădeau știri despre demonstrația de la Timișoara, aflând că se întâmplă lucruri grave în țară. Spre surprinderea mea, în data de 21 decembrie, dimineața, în jurul orei 9, am primit ordin să mă deplasez la Arad și nu la Timișoara! Aceasta pentru că “niște elemente dușmănoase, huliganice devastează centrul orașului Arad și atacă sediul Comitetului județean de partid”. Ordinul l-am primit de la domnul general Hortopan, care era comandantul Comandamentului Trupelor de Uscat, căruia se subordonau Școlile Militare. Mai întâi domnul general Hortopan l-a căutat pe comandantul Preda, căruia i-a spus “Preda, tu rămâi la bază, iar mai departe dă-mi-l pe Diaconescu la telefon!” Acesta mi-a spus: “Diaconescu, măi băiatule, câți militari ai spus că lei cu tine?” “Vă raportez, iau cu mine un batalion și jumătate!” “Tu să fii din momentul acesta

pregătit, nu te mai duci la Timișoara, te duci la Arad! Te deplasezi pe itinerariul..." Cu atâta calm, cu fermitate, dar și sfătuitor mi-a ordonat: "să nu mergi cu viteză mare, pentru că TAB-urile nu le-ai mai scos de mult la instrucție, ai grijă cum conduc mecanicii!" Îmi vorbea ca un tată sfătuitor. "Te duci la Arad, în spatele sediului Comitetului județean de partid, și te subordonezi la maiorul Bădălan. La intrarea în Arad te așteaptă o mașină, în care se află un ofițer de la poliție."

**Rep.:** *Pe ce itinerar v-ați deplasat în municipiul Arad?*

**Col. N.D.:** Am ajuns în cartierul Micălaca, după care am trecut podul peste Mureș pentru a ajunge în spatele U.M. din Cetate. În spatele Cetății m-a așteptat un domn, lt.col. Său, care țipa și înjura ca un descresierat: "Acuma vii, uite că populația intră imediat în sediul Comitetului județean de partid!"

**Rep.:** *Pe la ce oră ați ajuns în Arad?*

**Col.N.D.:** Pe la ora zece și jumătate, către ora unsprezece. Vreau să mai spun că în timp de aproximativ o jumătate de oră a trebuit să iau 1100 de oameni. Doamna prim-secretar Elena Pugna mi-a trimis în jur de 12 autobuze, în care am îmbarcat efectivele - în total aveam un efectiv de 1100 de oameni.

**Rep.:** *Ce denumirea avea acest efectiv?*

**Col.N.D.:** Se numea Detașament de intervenție! Aceasta presupune clar că trebuie să mergi undeva și să iei o anumită atitudine față de unele elemente care răspund cu violență, folosind lucruri din stoc, tehnica din dotare. Deci, am venit la Arad cu 12 autobuze plus un număr de 16 TAB-uri. Am avut ghinionul să intru în altercație cu acest domn lt.col. Său, pe care nu l-am văzut în viața mea. M-a indignat modul lui de a se adresa atât mie, cât și subordonaților mei. I-am raportat politicos că eu am fost trimis de dl. general Hortopan să mă adresez dl. mr. Bădălan. Atunci acesta mi-a răspuns "Bădălan se află în sediul Comitetului județean de partid împreună cu prima secretară Elena Pugna și cu ceilalți din comandament!" I-am replicat: "Tovarășe locotenent colonel, eu sunt comandantul Detașamentului, vă rog frumos să nu țipați la mine și la subordonații mei! Vă rog să vă comportați normal. Eu merg prima dată să îmi culeg date și informații despre ceea ce se întâmplă!" Astfel am constituit o echipă de recunoaștere și am plecat împreună spre centrul municipiului. Vreau să vă spun acum: curajul meu a constat în faptul că am târăgănat circa o oră până să intru în dispozitiv, în fața fostului Comitet județean de partid, după ce pe drum de la Lipova la Arad am mai făcut două halte, ca acei tineri să își facă necesitățile fiziologice înainte de-a ajunge la Arad. Apoi am ordonat ca tinerii să intre în dispozitiv fără baionetă la armă și fără încărcător la armă. Toate cele patru încărcătoare pe care soldații le aveau asupra lor au fost introduse în gențile pentru încărcătoare. Prin această măsură am dorit să mă vadă lumea că nu am nimic cu ei, singurul lucru pe care-l ceream era să nu intre în Consiliu, având în vedere că misiunea mea era să nu devasteze nimeni clădiri și Consiliul. L-am întrebat pe lt.col. Său, unde se află maiorul Bădălan? Acesta a continuat să strige la mine că nu execut ordinele și mă ia în mașină și mergem la Consiliu, unde mă întâlnesc cu maiorul Bădălan. Acesta, calm, mă întreabă cine sunt? I-am raportat că "Sunt maiorul Neculae Diaconescu, comandantul Detașamentului Păliș!" "Bine! Îi împrăștiem și-i zburăm acuma din piață!" Fiind de doi ani la Lipova, eram un ofițer rupt de personalitățile din Arad. Nu știam cine este comandantul Inspectoratului județean M.I., nu știam cine este șeful securității, nu aveam cunoștință despre ceilalți care se aflau în biroul comandamentului alături de prima secretară Elena Pugna și de foștii secretari ai C.C., Ilie Matei și Radu Constantin, după cum nu aveam cunoștință nici de cei care se aflau în piață. Nu știam cine este actorul Voicilă, nu știam cine este Onofrei de la Orologerie, nu știam cine este Moș Pinteia. Atunci mi-a fost frică. A fost pentru prima dată când mi-a fost frică, mai ales după ce am auzit în stradă "Jos cizmarul!", "Jos Ceaușescu!" Dl. mr. Bădălan m-a dus apoi în sala 63 a Consiliului, de unde puteam privi către piață. Când am văzut de sus, de la etaj, câtă lume se afla în piață, m-am speriat. "Ești o forță acuma, te duci și-i împungi, uite așa faci cu



baioneta, uite așa, în față și în spate și dai și cu picioarele, ești moldovean, am înțeles bine, ești moldovean de al meu! Incepi să mi-i împrăștii, pe unii îi înghesui pe B-dul acesta în față, pe alții îi înghesui pe cele trei străzi, pe Horea, pe Cloșca, pe Crișan!" Maiorul Bădălan făcea mișcări de fandare cu mâinile și cu corpul, cum să împungă soldații demonștrării din piață!

**Rep.:** *Până la venirea dumneavoastră, au fost scoase în piață TAB-urile și militari de la U.M. Cetate, conduși de maiorul Marcu...*

**Col.N.D.:** Mr. Marcu avea foarte puțini soldați, doar pe un singur rând, în fața Consiliului, ceilalți militari și ofițeri din această unitate erau încă la Timișoara! Deci, numărul militarilor de la U.M. Cetate Arad era foarte mic, iar demonștrării erau deja urcați pe TAB-urile scoase din U.M. Cetate. Coloana de rezervă a U.M. Cetate, care se afla în preajma liceelor economic și sanitar, era foarte mică, doar de ordinul câtorva zeci de militari. Cei din U.M. Cetate erau cum se știe la Timișoara. Mai erau militari de la Unitatea din Gai, de la dl. col. Popescu, și o parte de la Unitatea din Ineu.

**Rep.:** *Ce s-a întâmplat în continuare?*

**Col.N.D.:** În momentul în care maiorul Bădălan mi-a spus cele relatate mai sus, am tăcut din gură, nu am spus nimic, dar în spatele meu mi-a apărut un chip de om, îmbrăcat civil, mic de statură și un pic grăsan, ulterior am aflat că este vorba de comandantul securității, care-l sfătuia pe maiorul Bădălan, la mai mult calm, la mai mult tact! Să avem grijă că printre manifestanți se pot afla elemente care vor reacționa cu violență și să avem grijă de copii, de tinerii militari, care au ajuns la armată după ce au dat examen la facultate. Maiorul Bădălan, care răspundea de acțiunile din Arad în calitate de Șef de Stat Major al Diviziei de la Oradea, a reacționat: "Lăsați-ne, că știm noi ce avem de făcut!" M-a întrebat unde se află Detașamentul pe care-l conduceam. I-am răspuns că se află pe malul stâng al Mureșului, pe terenul de sport din subcetate, lângă podul Decebal, după care mi-a dat indicații cum să vin pe trei coloane în piață, pe unde să introduc fiecare coloană! Am spus: "Am înțeles!". Nu am comentat în nici un fel. Din nou m-au apucat sudorile, aveam și câteva nopți nedormite. În momentul în care am primit acest ordin tot timpul am căutat să mă detașez de dl.col. Său, să mă lase în pace, că eu știu ce am de făcut!

**Rep.:** *Ce misiune avea lt.col. Său?*

**Col.N.D.:** Era ofițer coordonator din partea Diviziei de la Oradea, din partea generalului Șchiopu. Cu alte cuvinte a vrut să-mi ia comanda. Nu i-am permis, i-am spus că eu comand Detașamentul și nu dumnealui! Dar să revin la ceea ce am făcut mai departe. În momentul în care am primit ordinul de la maiorul Bădălan, m-am consultat cu subordonații mei și am ordonat să se facă mai întâi recunoaștere, de unde și până unde va avea sector fiecare companie în parte. Deci, m-am întors cu ofițerii din subordine directă și le-am explicat cum să se deplaseze pe trei coloane, fără încărcătoare și fără baionete la arme. În momentul respectiv militarii din U.M. Cetate se aflau exact la marginea rondourilor de flori din fața sediului Consiliului, în spate se aflau scutierii, iar în sediu cei de la USLA și antitero. La fiecare companie care a plecat le-am repetat să dea dovadă de mult calm. Este vorba de o manifestare care ne este ostilă nouă acuma, dar să știți că se strigă "Armata e cu noi!", că "Au murit soldați la Timișoara!". Le-am spus tuturor să dea dovadă de mult tact și să convingă oamenii să se dea jos de pe TAB-uri. Misiunea noastră era să-i dăm jos pe demonștrării de pe TAB-uri. Acolo era muniție de război, le-am explicat ce ar putea însemna ca unul dintre manifestanți, care a făcut armata pe un TAB, să pună mâna pe mitralieră și să o întoarcă asupra noastră?! Era în momentul în care demonștrării se preocupau să clădească o schelă pentru Voicilă, iar în piață au sosit niște oameni cu un coșciug, prin care era simbolizat Ceaușescu, la care urmau să-i dea foc! Când au ajuns în piață ofițerii cu militari din Detașamentul pe care îl comandam, s-au apropiat de TAB-uri, ca să dea jos pe cei urcați pe tehnica adusă în piață. În clipa aceea, Dumnezeu mi l-a adus în față pe actorul Voicilă, pe care nu l-am cunoscut înainte și care a strigat cu voce tare:

"Domnule maior, armata e cu noi!" Avea o pâlnie. Pâlnia se află astăzi la mine. Dar nu doresc să-i o înapoiez domnului Voicilă, decât atunci când se vor împlini zece ani de la Revoluție!

**Rep.:** *Ce fel de pâlnie?*

**Col.N.D.:** O pâlnie adusă de cineva de la Teatru, unde el era actor! În momentul în care domnul Voicilă a început să intre în dialog cu mine, eu nu i-am răspuns în nici un fel. Inițial promisem ordin ca să-i împrăștii din piață, să-i dau la o parte pe demonștrânții din fața sediului fostului Comitet județean de partid! Deci, aproximativ de la orele 13.00, când am înlocuit militarii din Gai, militarii de la Ineu și din Cetate, care erau oboșiți, nu se mai puteau ține pe picioare, comandantii mei au mers la fiecare TAB și i-au rugat pe cetățeni să coboare și să se dea ceva mai înapoi. În acest timp eu l-am văzut pe maiorul Bădălan cu pistolul în mână, strigând "Vă îpușc, dacă nu vă dați la o parte!" l-a venit dintr-o dată curajul, după ce a sosit Detașamentul pe care-l conduceam. Acum maiorul Bădălan era o forță militară puternică și credea el că va putea face ceea ce va dori! Între timp noi am ajuns aproape de bordura de la restaurantul "Mureșul". Obiectivul meu era să intru în posesia TAB-urilor. Domnul Voicilă și domnul Gurilă - despre care mi s-a spus la comandament că este cel mai mare borfaș al Aradului - strigau "Armata e cu noi!", "Dați-vă jos de pe TAB-uri!", "Sunt ale armatei!", "Nu faceți ca la Timișoara!" Pentru toate aceste lucruri eu dacă l-aș întâlni acum l-aș pupa, nu contează cine a fost, pentru că prin ajutorul celor doi, a domnului Voicilă și a domnului Gurilă, noi am putut să avem un sprijin din partea demonștrânților și să îmi îndeplinesc misiunea de-a recupera TAB-urile armatei, într-un fel ocupate de demonștrânți! Aceasta este - dacă se poate spune astfel - fapta mea eroică, de-a intra din nou în posesia tehnicii militare, fără să se întâmple nici un lucru grav, fără să fie lovit nimeni, fără să folosim baionetele, cum ordonase maiorul Bădălan! Nu a fost amenințat nimeni. Singurul care l-a amenințat pe domnul Voicilă a fost maiorul Bădălan, care i-a strigat acestuia că îl îpușcă dacă nu schimbă steagul din care revoluționarii au decupat stema țării, deoarece el a jurat pe steagul Tricolor cu Stema Republicii! Atunci m-am dus politicos la maiorul Bădălan și l-am rugat să-i lase în pace pe revoluționari, deoarece sunt eu de acum în piață și am să mă ocup mai departe de demonștrânți! Aveam forțe suficiente ca să-i arestăm oricând pe toți cei aflați în piață, dar mi-am dat seama că acest lucru ar fi o mare greșeală, deoarece s-ar fi creat o forță împotriva noastră, care, în cele din urmă, ar fi ajuns în inferioritate față de masa de arădeni care simpatizau cu demonștrânții! Aș dori să rețineți la acest punct omagiul meu care-l aduc populației din Arad, pentru nonviolența de care a dat dovadă.

**Rep.:** *Cum a decurs, în continuare, după-amiaza zilei de 21 decembrie?*

**Col.N.D.:** Începând cu venirea mea, acea după-amiază a decurs într-o convingere totală de a-i îndepărta pe demonștrânți de clădirea fostului Comitet județean de partid și de-a stabili o zonă de demarcație între armată și demonștrânți, o zonă aflată între cele două șine paralele de tramvai! După venirea serii ne-au parvenit primele informații că a doua zi vor veni în piață foarte mulți demonștrânți, probabil zeci de mii și că cei prezenți vor rămâne toată noaptea în piață și că la Timișoara armata a trecut de partea demonștrânților. În ceea ce mă privește am căutat să îmi îndeplinesc misiunea în mod corect, de-a oprise eventualele elemente care ar încerca să intre în Consiliu și să distrugă unele bunuri materiale în interior și, de asemenea, să intru în posesia tehnicii militare, să am grijă de aceasta, chiar dacă ea aparținea U.M. Cetate, unitate pe al cărei comandant eu nu l-am văzut decât în data de 23 decembrie, adus de către maiorul Micu, astăzi colonel, la Consiliu. Eu mă subordonam domnilor generali Hortopan și Călinoiu de la București, aveam legătură permanentă cu generalul Călinoiu, care era mai ușor de găsit, iar pe plan local maiorului Bădălan.

COMITETUL FRONTULUI  
DEMOCRATIC ROMÂN CONSTITUIT  
LA ARAD 21 DEC 1989

1. CRISAN MIRCEA - MAISTRU - STRUNGUL
2. VOICILA VALENTIN - ACTOR - TEATRUL DE STAT  
ARAD
3. DOPREI DĂNILA - IOI - MUNC.
4. SIMA TRAIAN - SECT. GOST. COMUNALA - ELECTRICIAN
5. CURILA CONSTANTIN - DEPARTIZARE - SEF SECT.
6. CHIS CLAUDIU - CPL - TÂMLAR
7. POPA MARIA - ICSAP - VÂNZĂTOARE
8. GEDSAN TITUS - IMUA -
9. TIȘCĂ GHEORGHE - ICIM BEASEU - LACĂTOS -
10. NEMES GAVRILA - IVA - MUNC.
11. TENCEA RAMONA - UTA - LABORANTA
12. BORNEA OLIMPIA - SPITAL JUDEȚEAN - AGENTATA
13. TIMAR TRAIAN - IVA -
14. GANCEA ALEXANDRU - CFR
15. CUCRAS VASILE - MINER LA VACEA  
JIULUI

În seara zilei de 21 decembrie '89, din inițiativa liderului  
Valentin Voicilă, în piața din fața Consiliului s-a constituit  
Comitetul Frontului Democratic Român din Arad.  
(În imagine, documentul scris în timpul demonstrației)

# 21-22 DECEMBRIE '89 - NOAPTEA

## Pregătiri pentru noaptea cea mai grea

**VALENTIN VOICILĂ:** Se însera. Lucrurile deveneau din ce în ce mai complicate. Simțeam cum o serie de oameni pleacă spre casele lor. Cei care nu erau din oraș, navetiștii au început să se îndrepte spre gară, pentru a se întoarce cu trenurile în comunele și orașele limitrofe, pe la casele lor. Din zecile de mii de demonstrați din cursul zilei au rămas spre seară doar câteva sute. Pentru mine acest lucru a devenit un semn că s-ar putea să avem o noapte foarte grea. Eu nu mai părâsisem din momentul în care m-am alăturat demonstrațiilor piața din fața Consiliului, nu avusem nici o clipă de răgaz să dau pe acasă, ori să dau soției un telefon, eram foarte prins de ceea ce se întâmpla în piață și în stradă. Nu mâncasem nimic toată ziua, decât ceva pâine și băusem cafea. În plan general național, din data de 20 decembrie, Timișoara devenise "oraș liber", iar în noaptea de 21 spre 22 decembrie începuseră represiunile în țară, în mod deosebit în București, după mitingul lui Ceaușescu care a eșuat. Cu toate că devenise "oraș liber de ceaușism", tensiunea continua și în Timișoara. Eram destul de îngrijorat pentru faptul că la noi, în Arad, în noaptea de 21 spre 22 decembrie rămăseseră în piața din fața Comitetului județean de partid doar câteva sute de tineri, mai curajoși. Mi-am dat seama că cel mai important lucru devenea faptul psihologic. Oamenii care au rămas în piață trebuiau ținuti treji, fiind majoritatea tineri, ei puteau rezista. Din acest motiv m-am gândit să avem un program pentru noapte cât mai divers și cât mai concentrat, să nu existe nici un moment de relaxare, pentru că în caz contrar riscam să pierdem și mai mulți dintre cei care au rămas cu noi peste noapte. În cursul după-amiezii s-a format un podium din mai multe schele, iar eu am început să vorbesc, pe acel podium, într-o pâlnie, ca să fiu auzit cât mai bine. Prin lozinci, prin cântece, prin colinde am reușit să-i ținem treji pe toți cei care au rămas în piață. Am strigat lozincile: "Trăiască, trăiască Moldova, Ardealul și Țara Românească!"; "Jos Ceaușescu!"; "Jos cizmarul!"; "Jos dictatura!"; "Să ne aducă Moș Crăciun un conducător mai bun!". Apoi am început să cântăm colinde de Anul Nou și colinde de Crăciun. Din când în când coboram de pe podium să mai beau câte o gură de cafea. La un moment dat a venit la mine un tânăr, care mi-a arătat un cuțit. Acesta mi-a spus că în noapte aceea întunecoasă, care se lăsa peste piață și peste oraș, va omori pe cineva, că nu se lasă până nu omoară un ofițer dintre cei care ne hărțuiesc! Între timp soldații din fața noastră se schimbau mereu, apăreau permanent forțe proaspete în rândul militarilor, în vreme ce grupul nostru era din ce în ce mai obosit! Noi, cei din piață, nu am dormit toată ziua și nici peste noapte. Îmi aduc aminte momentul în care la un semn necunoscut nouă, soldații au început să înainteze încet, încet spre noi. Înaintau centimetru cu centimetru. La început a fost aproape insesizabilă înaintarea lor. Era în jurul miezului nopții. Poate chiar trecut de miezul nopții. Câțiva dintre demonstrați au venit la mine și mi-au

atras atenția că soldații nu-și respectă poziția la care am convenit inițial, în cursul după-amiezii și serii acelei zile. Dacă în timpul zilei soldații au stat culcați pe burtă, pe poziție de tragere, odată cu lăsarea nopții ei au primit ordin de la comandanți să se ridice în picioare. După această constatare am luat legătura cu maiorul Bădălan, venit de la Divizia din Oradea pentru a pune în aplicare planul de represiune a revoluției. Atunci noi încă nu aveam aceste cunoștințe. Ulterior am aflat că maiorul Eugen Bădălan a fost transferat de la Iași la Oradea, ca șef de Stat Major de Divizie, iar omologul său de la Oradea a fost trimis la Iași. După transferare la Oradea, acest maior a avut ca misiune să efectueze drumuri între Oradea - Arad și Timișoara, numărându-se printre ofițerii care au condus planul de represiune a Revoluției în municipiul Arad. Apropiindu-mă de maiorul Bădălan, i-am spus: "Domnule, vă rog foarte mult, întrucât noi ne respectăm angajamentul, nu suntem violenți, nu am atacat și nici nu vom ataca nici un soldat, să vă respectați și dumneavoastră angajamentul pe care l-ați luat în cursul după-amiezii zilei de 21 decembrie, să vă respectați pozițiile inițiale, să nu intrăm în conflict!" Răspunsul lui a venit imediat, spunându-mi "marș din fața mea că te împușc, pentru că eu am depus jurământ pe steagul cu stemă!". Cei circa 100-150 de tineri care am mai rămas peste noapte în piață aveam Steagul Tricolor fără stemă, cu gaură. Îndată mi-am dat seama că era foarte furios pe noi, motiv pentru care am ajuns la concluzia că cel mai bine ar fi pentru noi, la acea oră din miez de noapte, să ajungem la o înțelegere. Neștiind ce va urma în ziua următoare, cum vor evolua lucrurile în 22 decembrie, m-am dus la demonstranți și le-am spus să schimbe steagul fără stemă cu cel cu stemă, ca să nu tragă în noi. Acest maior Bădălan a fost clar împotriva noastră, având, totodată, conflicte cu mai mulți ofițeri din Arad în zilele următoare. Deci, pentru a nu incita spiritele și pentru a nu ajunge la un conflict cu armata - care trebuia să rămână neutră - și ca aceasta să nu acționeze la comanda consiliului local al apărării din sediul Comitetului județean de partid, ca să fim reprimați, tot timpul am strigat "Armata e cu noi!", "Armata e cu noi!", iar militarii ne-au înțeles pentru că au avut și câțiva comandanți înțelepți, ofițeri care ne-au asigurat că nu vor da ordin să se tragă în noi! De fapt lozinca "Armata e cu noi" am strigat-o tot timpul, încă din dimineața zilei de 21 decembrie. Îmi aduc aminte că la un moment dat am rugat un ofițer din fața noastră să dea ordin ca soldații din piață să ridice țevele mitralierelor în sus, să nu mai fie îndreptate către demonstranți. După ce am fost înțeleși, am pus o floare într-o țevă de pușcă mitralieră. Și acest amănunt explică că între noi și armată a existat o apropiere, i-am respectat și ne-au respectat.

## **"În față stăteau sportivii Aradului: judokanii, luptătorii și chiar boxerii!"**

**Rep.: Ce s-a întâmplat după intervenția dvs. la maiorul Bădălan?**

**VALENTIN VOICILĂ:** După ce am înlocuit steagul fără stemă, armata din fața noastră și-a respectat poziția inițială. Atunci am cerut demonstranților să formeze un rând drept între armată și noi pe întreaga suprafață din fața fostului Comitet județean de partid. Am pus în față sportivi, tineri mai solizi, judocani, luptători, chiar boxeri, oameni care se puteau descurca singuri în momente mai grele, care să nu permită provocatorilor infiltrați între demonstranți, ori unor bețivi, să lovească, mai mult sau mai puțin voit, soldații din fața noastră cu diferite obiecte, ori cu sticle goale. În felul acesta s-a format un cordon viu între soldați și demonstranți și acest

lucru ne-a ajutat foarte mult pentru a nu se interveni în forță asupra noastră de către forțele militare concentrate în fața Consiliului.

Amintesc un moment emoționant din timpul nopții de 21 spre 22 decembrie în sprijinul celor rămași în piață, când un grup de cetățeni credincioși din oraș au hotărât să înceapă să tragă toate clopotele orașului. La scurt timp au început apoi să sune și sirenele fabricilor, au început să iasă pe străzi salvările de la spital, să străbată cartierele mărginașe ale Aradului, contribuind astfel, cu sunetul sirenelor de pe mașini, la trezirea întregului oraș. Acest lucru s-a întâmplat atunci când a venit ordinul de la comandamentul județean, unde se afla secretarul C.C. Ilie Matei, să fim lichidați toți cei circa 100 - 150 de demonstrați, câți rămăsesem peste noapte să protestăm, în fața celor cu arme automate și tehnică grea de luptă.

## **Revoluționarii Curta și Dukadam pleacă la Mănăstirea din Gai pentru lumânări!**

**GHEORGHE CURTA:** O dată cu începutul înserării ne-am dat seama că va începe o noapte foarte grea pentru demonstrații care nu au părăsit piața din fața fostului Comitet județean de partid. Autoritățile au luat hotărârea să nu mai fie aprinsă lumina în piață pe timpul nopții, demonstrații să rămână în întuneric. După ce am constatat acest lucru am hotărât împreună cu forbalistul Mercea și cu marele portar al "Stelei" Helmuth Dukadam, care se aflau cu noi în piață, să plecăm la Mănăstirea de Maici din Gai, de unde să cumpărăm cât mai multe lumânări pentru noapte. Când am ajuns la Mănăstire, ne-am rugat și am cumpărat o mie de lumânări, de toți banii pe care-i aveam la noi. De asemenea am aprins lumânări în biserica din cadrul mănăstirii, am plătit să se țină o slujbă ca să nu fie vărsare de sânge în Arad și ne-am rugat pentru toți cei care ne aflăm în stradă, să demonstrăm împotriva dictaturii ceaușiste, ca să ne ajute Bunul Dumnezeu! Alături de mine s-a rugat și Helmuth Dukadam, deși ne aflăm într-un lăcaș de cult Ortodox, iar religia lui este catolică. Am cumpărat lumânări pentru a le aprinde în piață, în ideea să ne vedem între noi cât de cât și să nu fim atacați prin surprindere de către forțele de ordine și de către armată. Încă de cu seară, în piață s-a amenajat un podium din câteva schele care au fost aduse de la restaurantul Bulevard, pe care s-a urcat Voicilă și mai mulți revoluționari, ca să fie auziți cât mai bine, după ce ni s-a luat microfonul care a fost adus în cursul după-amiezii. A fost o noapte cumplită. La un moment dat am trecut prin niște emoții foarte puternice. Ulterior am aflat că maiorul Bădălan, de la Statul Major al Diviziei din Oradea, care coordona acțiunile de reprimare a revoluției de la Arad, a dat ordin colonelului Diaconescu să ne lichideze. Spre fericirea noastră și spre cinstea colonelului Diaconescu, acesta nu a executat ordinul dat de maiorul Bădălan. Spre dimineață, pe la orele cinci, grupul nostru se rărise destul de mult, încât am ajuns să mai rămânem în piață circa 100-150 de demonstrați. Dar despre aceasta voi povesti la momentul potrivit.

## **„Cine pleacă, este un laș!”**

**RODICA HOLOCAN:** În decembrie 1989 aveam 29 de ani, aveam o fetiță de nouă ani și eram văduvă din același an, când mi-a murit soțul. În momentul în care elevii au primit vacanța de iarnă, mi-am dus fetița la părinți, în localitatea Covăsânt. După ce fratele meu a tăiat porcul, în data de 20 decembrie am revenit la Arad, singură, cu proaspătă la sora mea mai mare, care locuia cu familia (avea două

fetițe, iar soțul era mecanic CFR) într-un apartament din cartierul „Aurel Vlaicu”. Eu locuiam atunci cu fetița mea în cartierul „Micălaca”. În cartierul „Aurel Vlaicu”, la sora mea, care era cu opt ani mai mare decât mine, m-am întâlnit cu mama, care venea de la cealaltă soră, căsătorită în comuna Vârfurile, căreia i-a făcut o vizită. Peste noapte am dormit împreună cu mama la sora mea, nu am mai plecat acasă în Micălaca, mai ales că soțul acestei era de serviciu, mecanic pe locomotivă, urmând ca a doua zi să mă întorc împreună cu mama la Covăsânt, unde mi-am lăsat fetița pe perioada vacanței de iarnă. În dimineața zilei următoare, de 21 decembrie, m-am sculat împreună cu mama la ora 3,30 și am coborât din bloc la alimentara de vis-a-vis, unde me-am așezat la coadă ca să cumpărăm fiecare câte doi litri de lapte pentru cele două fetițe ale surorii mele. Când m-am întors cu mama în apartament cu laptele pe care l-am cumpărat pentru fetițe, care aveau acum o rezervă pentru două zile, am deschis aparatul de radio și am ascultat „Europa Liberă”, unde s-a transmis despre Timișoara. Am rămas foarte impresionată. Fiind o fire foarte curioasă, nu am mai plecat împreună cu mama la Covăsânt, am rămas în Arad, iar în jurul orei opt, după ce am plecat de la sora mea spre acasă, spre cartierul Micălaca, la UTA am întâlnit o coloană de demonstrații care venea de la Orologerie și de la Strungul. Fără nici o ezitare, m-am alăturat coloanei de demonstrații până în piața din fața Sfatului popular, apoi am rămas toată ziua printre protestatari. Spre seară foarte mulți demonstrații au început să părăsească piața, atât cei din Arad, cât și navetiștii care se întorceau cu trenul acasă în localitățile lor de domiciliu, încât ne-am trezit în final că am mai rămas să protestăm doar circa o sută de persoane. Deși eram flămândă și foarte obosită – eram sculată de la ora 3,30 – am hotărât să rămân și peste noapte în piață. În cursul zilei nu am mâncat decât câteva napolitane și „Eugenia”, dar, în schimb, am fumat foarte multe țigări sârbești, pe care le cumpăram de la sârbii ce se ocupau cu micul trafic la Oravița și la Turnul Severin unde vindeam, în piață, hainele pe care le confecționam acasă, la Arad, după ce nu am mai lucrat la Fabrica de confecții și mi-am scos autorizație de la primăria din Covăsânt, unde locuiau părinții și rudele mele apropiate.

Am vizionat la Muzeul județean din Arad o casetă prezentată cu prilejul comemorării a 15 ani de la Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad. Nu știu cine a făcut acea casetă. Probabil am fost filmați de către securitate. M-am recunoscut în mod surprinzător. Eram îmbrăcată cu o scurtă albă, purtam blugi și în picioare oterii de culoare mov. Părul îl aveam ceva mai lung decât astăzi. Sub scurta albă eram îmbrăcată cu o bluză mov, de culoarea pantofilor, iar în mână am o mică poșetă. Probabil datorită îmbrăcămintei pe care am purtat-o am atras atenția mai mult celui care ne-a filmat. V-am relatat aceste amănunte pentru că mă doare faptul că o serie de domni revoluționari, care au ajuns să aibă tot felul de avantaje și de funcții înalte, ne privesc de sus și ne sfidează, deși ei nu au trăit acele momente dramatice prin care am trecut noi în ziua de 21 decembrie și în noaptea de 21 spre 22 decembrie, când eram pe punctul să fim lichidați de forțele de represiune din Arad. De pildă eu nici nu am primit certificat de revoluționar, deși în seara de 21 decembrie strigam împreună cu un grup de tineri celor care plecau din piață: „Cine pleacă, este un laș!”, iar astăzi, cei care nu au avut curajul să rămână cu noi peste noapte în piață, sunt în fruntea demagogilor, uitând că fără noi, fără grupul strâns în jurul lui Valentin Voicilă și a celorlați lideri: Mircea Crișan, Onofrei Dănilă, Claudiu Chiș, Traian Dima și alții, forțele de represiune ar fi ocupat piața din fața fostului Comitet județean de partid, ar fi blindat-o cu TAB-uri și cu tancuri, iar a doua zi zecile de mii de arădeni nu ar mai fi putut intra în piață, ca să protesteze împotriva lui Ceaușescu! La acest adevăr nu se mai gândește astăzi nimeni!”

## “În noaptea de 21 spre 22 decembrie am fost filmați cu infraroșii!”

**DĂNILĂ ONOFREI:** Despre noaptea de 21 spre 22 decembrie se pot povesti foarte multe lucruri. A fost o noapte extraordinar de grea pentru cei care am avut curajul să rămânem în piață. După miezul nopții rândurile noastre au început să se rărească, mulți au plecat acasă ca să se odihnească câteva ore. La un moment dat am observat că există o mișcare tactică în jurul nostru, de-a fi încercuți. Nu știu dacă erau militari sau nu, dar pot să vă spun că erau îmbrăcați în haine militare. Au început să se apropie de noi cu pași foarte mărunți, încât aproape că nici nu-i puteai observa în întuneric. La un moment dat am făcut apel la comandanți să dea ordin militarilor să scoată baionetele din armă, care erau îndreptate către noi. Apoi, din câte mi-am putut da seama, după detunăturile gloanțelor trase în cursul zilei ca avertisment, militarii au tras cu gloanțe adevărate, de război, și nu cu gloanțe ușoare, de manevră. Vreau să vă mai spun domnule scriitor că permanent mișunau printre noi tot felul de persoane dubioase, compromise în oraș, care făcuseră și pușcărie. Deci, am rămas circa 150-200 de persoane și continuam să strigăm lozincile noastre “Acum, ori niciodată!”, “Timișoara, Timișoara!” Lângă mine se aflau și fetele mele, una era în vacanță, studentă în anul IV la Facultatea de Biologie din Cluj-Napoca, iar cea mică încă nu era studentă, în prezent este și ea studentă, la secția Chimie-textilă din cadrul Universității “Aurel Vlaicu” din Arad. Fata care era studentă la Cluj tocmai intenționase să plece la Timișoara, ca să vadă ce s-a întâmplat în orașul vecin Aradului. Întrucât n-a mai putut să intre în Timișoara, s-a întors acasă, la Arad, după care m-a căutat în piață și a rămas lângă noi, devenind una dintre cele mai înfocate demonstrante împotriva dictaturii ceaușiste. Era alături de actorul Valentin Voicilă, care, cu mult tact, a reușit să țină trează întreaga asistență, toți cei care demonstraseră împotriva dictaturii, rămași peste noapte cu noi.

**Rep.: Fetele dvs. au rămas toată noaptea în piață?**

**D.O:** Ambele fetele au rămas toată noaptea alături de mine, în piață. Mai am o fată mai mare, de la care am doi nepoți. Studentele, care au stat alături de mine toată noaptea, se numesc Dana și Gabi. La un moment dat a venit lângă mine o persoană pe care nu o cunoșteam și nici astăzi nu o cunosc, care mi-a spus: “Mâine dimineață, la ora 10, armata trece de partea poporului!”. I-am răspuns: “Ce te face pe dumneata să-mi spui mie treaba aceasta, de unde știi acest lucru?”. Mi-a răspuns: “Nu voiam decât atâta să vă spun!”, după care a plecat și nu l-am mai văzut! Nu știu nici astăzi dacă a fost arădean, ori vreo persoană venită din altă parte, pentru că nu l-am mai văzut niciodată de atunci.

**Rep.: De ce credeți că acea persoană a venit la dvs. și nu la altcineva din piață?**

**D.O:** Probabil că a văzut că mă ocup mai mult de ordine, ca să nu se întâmple ceva nedorit în piață! Plimbându-mă printre oameni, ca să păstrăm disciplina și ordinea în piață, adesea azeam rostindu-se printre oameni cuvintele: “Ăsta e!”, “Ăsta e!”. Deci eram deja un fel de organizator din fața Consiliului, “bifat” de către cei care ne urmăreau ce facem și ce strigăm în piață! Știu că au fost multe categorii de oameni, de la muncitori și până la sportivi, ori de la foști bișnițari sau pușcăriași până la tineri foarte serioși. Dar eu nu i-am cunoscut atunci și nici nu i-am întrebat cu ce se ocupau. Ne una însă ideea demonstrației începute împotriva regimului dictatorial, regim care doream să fie înlăturat. Deci, eu nu vă pot spune cine erau persoanele care se aflau alături de mine. Un lucru însă vă pot spune cu siguranță, fără să greșesc: toată noaptea am fost filmați cu infraroșii de pe o clădire din piață! De fapt cred că s-au făcut extrem de multe filmări și fotografii în secret în tot cursul zilei de 21 decembrie, până seara și apoi în cursul nopții spre 22 decembrie. Filmau cei care doreau să aibă un document, o evidență asupra celor care ne-am aflat în piață, în cazul în care ar fi



avut loc o întoarcere a situației la o sută optzeci de grade! Dar acei domni nu au mai avut nici o șansă, deoarece a doua zi, așa cum s-a văzut, au ieșit în stradă muncitorii din București. Doresc să vă mai spun încă un amănunt destul de semnificativ pentru mine personal. În seara respectivă a sosit la mine fratele meu de la Dej. A venit în vizită. Eu trebuia să-l aștept la gară. Fiind la demonstrație, nu l-am mai putut aștepta la gară, iar el a plecat direct la mine acasă, unde a găsit-o pe soția mea plângând. Mai trăia încă și mama soției, care de asemenea era speriată pentru nepoate și pentru ginere. Fratele meu s-a speriat atât de tare când soția i-a povestit unde mă aflui, încât s-a întors imediat cu primul tren la Dej. Întrucât era bolnav, a avut o operație la inimă, s-a speriat să nu i se facă rău prin Arad. Așadar, nici măcar nu m-am putut vedea cu fratele meu din Dej, care a venit atâția kilometri cu trenul ca să mă vadă la Arad! Când am ajuns într-o fugă acasă pentru câteva minute el era deja plecat la gară, iar eu m-am reîntors în piață. Pentru noapte, actorul Valentin Voicilă a gândit un program ad-hoc, ca să putem rămâne treji, să nu adormim în fața armatei. În cadrul aceluia program am recitat și eu mai întâi poezia "Decebal către popor" de George Coșbuc, apoi o poezie compusă de mine, un fel de blestem, de revoltă al celor care am fost obligați să plecăm din satul natal la oraș pentru a găsit de lucru.

## **Dacă s-ar fi ordonat foc asupra noastră aș fi sărit pe un soldat și i-aș fi smuls arma din mână!**

**TRAIAN TIMAR:** S-a lăsat seara și văzând că tot mai multă lume pleacă acasă m-a apucat un fel de strângere de inimă, gândindu-mă că deși au avut curajul să iasă în stradă, peste noapte unii încep să dea înapoi! Atunci, pentru prima dată am avut sentimentul că se va deschide focul și în Arad! Din acel moment, ca o precauție personală, m-am apropiat de un soldat cu intenția de a pune mâna pe o armă în cazul în care se va comanda foc asupra celor aflați în piață. În cele din urmă am ajuns aproape piept la piept cu un soldat, la o distanță doar de câțiva zeci de centimetri. Dacă se deschidea focul, săream pe soldat și i-aș fi smuls din mână arma. Nu era ceva greu de realizat deoarece soldații erau niște tineri de circa două luni în armată, mulți dintre ei nici nu au apucat să tragă până atunci cu vreo armă, deci habar nu aveau ce înseamnă o armă sau un glonț tras în mulțime. Erau neinstruiți. Poate tocmai din acest motiv au fost puși în linia întâi, ca să poată fi manipulați să deschidă focul asupra celor care manifestau împotriva dictaturii lui Ceaușescu!

## **Cea mai lungă noapte din viața mea**

**TRAIAN TIMAR:** Spre seară mulți dintre noi erau deja răgușiți. Înaintând spre miezul nopții, am rămas și mai puțini în piață. Atunci a plecat cineva cu o mașină de culoare albastru-deschis în mai multe cartiere, în Podgoria, Vlaicu, Micălaca. La întoarcere ne-a informat despre grupurile care au fost lămurite să se îndrepte spre piață. Cu toate asemenea îndemnuri, după miezul nopții au mai rămas în piață maximum 150 de persoane. În acest timp spuneam rugăciuni în genunchi, Tatăl Nostru, ca la un moment dat soldații să primească ordin de la comandamentul din clădirea fostului Comitet județean de partid să înainteze pe flancuri (în zona trecerilor de pietoni) spre Bancă și spre restaurantul Mureșul pentru a ne înconjura și lichida. După ce am observat această mișcare a armatei, am sărit de pe schelă și am luat măsura să ne rărیم puțin, ca să cuprindem o suprafață cât mai mare din piață, pentru a părea că suntem mai mulți. Mulți însă nu au vrut să se despartă de punctul compact în care ne aflam, în jurul schelei. Atunci am prins un soldat de braț, cu gândul să-i iau arma. Între timp l-am atenționat pe soldat să stea liniștit, nu-i fac nimic, dar dacă nu stă liniștit, îl dobor la pământ și îi iau arma! Soldatul

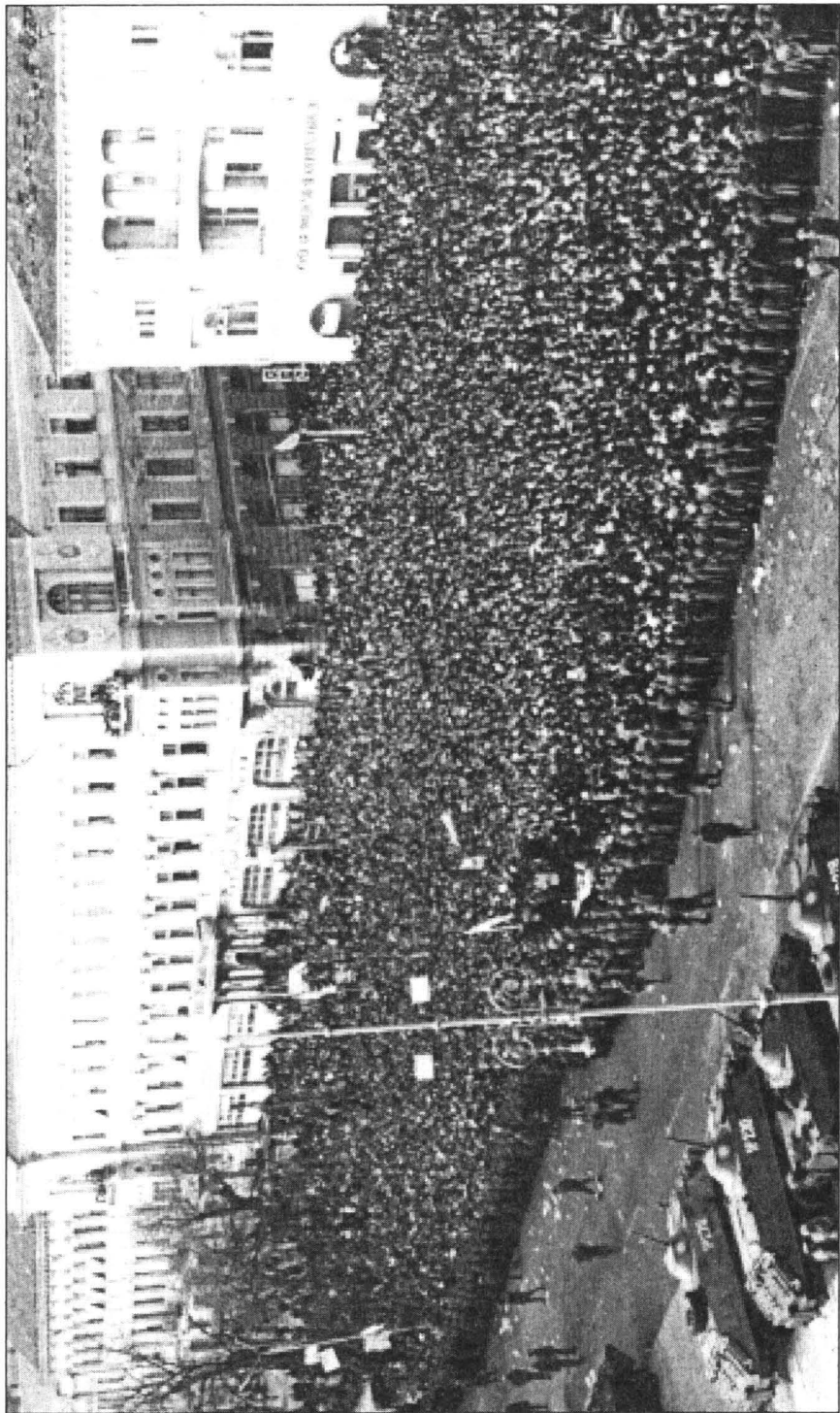
era un tânăr mult mai slăbuț decât mine. Ofițerul din apropiere observase ce fac și s-a apropiat de mine, întrebându-mă: "Ce faci?" I-am răspuns că dacă se încearcă să fim încercuți și atacați, îi smulg arma soldatului și am să trag în cei care încearcă să ne lichideze! Care pe care, nu se mai discută! Asemenea mie au procedat mai mulți sportivi, luptători și boxeri din piață, au atins armele soldaților, dar fără să le smulgă din mână. Am cerut totodată ofițerilor să retragă imediat soldații de pe flancurile pieței, după care vom lăsa în pace militarii. Am fost ascultați, soldații au fost retrași dincolo de jumătatea aleii, încât s-a ajuns ca între noi să fie o distanță de doi metri, după ce înainte eram aproape unii lângă alții. Cineva a venit cu o anvelopă de mașină și i-a dat foc în partea stângă a pieții, cum eram noi cu fața spre clădirea Primăriei. Aprinzându-se acea roată de cauciuc s-a făcut puțină lumină iar lumea a început să se încălzească, deși nu era o noapte prea friguroasă. A fost cea mai lungă noapte din viața mea.

## Despre libertate...

**VALER MĂRGINEAN:** Se făcuse noaptea de-a binelea. Prima noapte a revoluției arădene. Sau, mă rog, a ceea ce credeam noi atunci că este revoluția. Pe platoul din fața „județenei de partid” eram o mână de oameni tineri, păziți, ca să nu zic altfel, de un consistent „cordon” de militari. Toată lumea era pașnică. Se discutau câte-n lună și stele. Despre Timișoara și morții ei, despre Tökés și alți preoți, de altă religie, pe care îi tot așteptam să fie alături de noi, să ne susțină moralul. Se mai discuta și despre salarii, program de lucru și norme de producție, despre ore suplimentare, mâncare (veșnica obsesie a românilor) sau chiar fotbal. Dar, mai ales, discutam toți – sau așa mi s-a părut? – despre libertate. Așa cum o vedeam noi atunci, așa cum ne-o imaginam, fără să ne dăm seama că, de fapt, aveam toată libertatea, fără să fim capabili să percepem situația. Sigur, mult mai târziu aveam să înțeleg că pur și simplu nu eram pregătiți pentru a „primi” libertatea. N-o înțelegeam, cum nici democrația n-o înțelegeam atunci (dar acum?). Fără să vulgarizez, cred că atunci, pentru marea majoritate a celor ce-au riscat totuși rămânând în fața militarilor înarmați care oricând puteau primi ordin să tragă, libertatea și democrația era un fel de salariu mai mare sau altceva la fel de palpabil și de... folositor.

Am plecat într-un târziu, cu toate că bunii mei prieteni Doru și Viorel au tras de mine să mai rămân. Îmi erau colegi de serviciu și mi-au spus toate noutățile de la locul nostru de muncă, din perioada cât am lipsit. Au insistat asupra unui moment mai delicat: un domn din conducerea de atunci a Întreprinderii de confecții a dat dispoziție să se blocheze porțile pentru a-i împiedica pe salariați să meargă în fața „județenei de partid”. Nu știu dacă a amenințat pe cineva, dar mi s-a spus că, după ce a dispus blocarea porților, încerca să-i convingă pe salariați de iminenta reprimare a revoltei. „Voi chiar credeți că așa ușor se schimbă un regim?” – spunea respectivul domn, încercând să facă apel la rațiunea fiecărui salariat. Repet, n-am asistat la scena cu pricina, dar și acum îmi mai amintesc foștii subordonați ai respectivului domn despre încercările sale de a-i convinge să-și „vadă de lucru”. Mai mult, unii pe care i-am întrebat recent despre acel episod, și-au amintit și alte expresii mult mai... nerevoluționare.

Familia mă aștepta cu sufletul la gură. Le-am povestit cum este „în centru”. Sigur, am fost mult mai aprins decât acum, când scriu aceste rânduri. Atunci mi se părea formidabil că puteam sta și vorbi fără rețineră, în plin centrul orașului, că le puteam spune militarilor înarmați că nu-i frumos să tragă în civili neînarmați și multe altele. Eram atât de obosit încât atunci când m-am așezat în pat am avut impresia că plutesc. Totuși, nici vorbă să adorm. Dumnezeuule!, suntem atât de aproape de ceva ce ne era frică să visăm că vom apuca să trăim. Vom fi, oare, capabili să ducem la capăt ce-am început? Cum de nu reacționează (violent) securiștii și activiștii de care ne-am speriat atât? Oare lipsa de reacție nu înseamnă că se pregătesc să ne „termine” când vor prinde un prilej favorabil?



*Impresionanta demonstrație anticeaușistă și antitotalitaristă din Piața centrală a Aradului (22 decembrie '89)*

## Construirea platformei (podiumului)

**NICOLAE IERAN:** Revin la cele povestite mai înainte. În piață am început după câțva timp să ne cunoaștem, ne întrebam unul pe altul unde lucram, cum ne cheamă, deci primele repere de-a face cunoștință unii cu alții, eram de data aceasta cu toții în aceeași barcă, pe aceeași baricadă a revoluției. Unul mi-a zis, eu te cunosc, pe tine tot te băteau cei de la SECU! Păi mă băteau, pentru că eram veșnic nemulțumit, veșnic aveam ceva de comentat, de adăugat în fața mai marilor zilei. A venit seara. Atunci au început discuțiile între noi: cum să ne organizăm? Am văzut că armata era oarecum împărțită, o parte era cu noi, altă parte era împotriva noastră. Când am fost la Timișoara împreună cu Nemeș, acolo am aflat că foarte mulți demonstranți au fost închiși. Pentru a veni în sprijinul celor închiși la Timișoara, am ajuns să strigăm să fie eliberați cei reținuți la Timișoara. Atunci s-a format un fel de delegație care a venit la noi, în frunte cu regretatul procuror Ruja, lângă care se mai aflau Ioniță și Doboș, care ne-au spus că deocamdată nu se poate face nimic, până nu se stabilește pentru fiecare ce fapte a făcut, pentru ce a fost reținut, ce fel de acte "huliganice" a făcut fiecare, privind devastarea centrului Timișoarei. După acea discuție vreo sută de persoane ne-am "mișcat" spre Vârful cu Dor, unde se afla sediul Inspectoratului județean M.I., având inițial intenția să cerem eliberarea celor reținuți la Timișoara, dar, pe urmă, n-am mai ajuns acolo, ne-am întors în piață. Tot în seara și noaptea de 21 spre 22, am constatat că scara pe care am adus-o eu era prea mică pentru a putea improviza o platformă de pe care să vorbească liderii din piață. Astfel, i-am spus actorului Valentin Voicilă că voi aduce niște elemente de construcție din curte de la restaurantul Bulevard, care atunci se afla în renovare, ca să facem o platformă, o scenă de pe care să se poată vorbi mai bine. Valentin Voicilă m-a întrebat cu oarecare surprindere: "Dumneta de unde știi toate lucrurile acestea?". Eu i-am răspuns să aibă încredere în mine, că totul o să iasă bine. În apropiere se afla și Dârzul. De asemenea, ulterior am aflat că taximetriștii au avut obligația, după fuga lui Ceaușescu, să ducă acasă pe toți funcționarii din cadrul fostului Comitet județean de partid. Dar nu toți s-au supus acelei dispoziții, o parte dintre ei au lucrat cu mine în acea noapte, cum a fost de exemplu taximetristul Radu, care a spus: "măi băieți, decât să-i ducem pe activiști acasă, mai bine vă ducem pe voi, unde doriți să vă deplasați!". Pe vremea aceea era o singură stație de taximetre în Arad, într-un fel semi-privată încă de pe atunci. Între timp am luat o inițiativă pe care i-am comunicat-o lui Valentin Voicilă, spunându-i: "Măi Voicilă, îmi fac o trupă cu care să merg la Gara mare CFR, la Gara din Aradul Nou și la Gara din Bujac pentru a direcționa navetiștii spre centrul orașului!", lucru cu care Voicilă a fost de acord și l-a apreciat. Asta era pe la orele 22,00 - 23,00, înainte de plecarea principalelor trenuri cu navetiști din Arad.

### **"Am primit ordin ca peste noapte să-i anihilăm pe demonstranți!"**

**Col. (r) MIHAIL CIOFLICĂ:** În noaptea de 21 spre 22 decembrie am primit ordin de la Comandamentul județean să-i arestez pe cei rămași în piață, să-i anihilez. De asemenea, să luăm jos de pe acoperișul clădirii CEC lozincile pe care tinerii demonstranți le-au pus acolo: "Jos cizmarul!", "Jos dictatorul!". Dar cum să dai jos lozincile în văzul demonstranților, în văzul poporului? Nu știu ce mentalitate aveau acești tovarăși care ne dădeau asemenea ordine! O asemenea acțiune nu ar fi făcut decât să-i incite pe demonstranți. Și, apoi, ce efect ar fi avut? La un moment dat ni s-a ordonat să prindem

liderii din mijlocul demonstranților și să-i ascundem de ceilalți, ori să trimitem bătăuși, ori milițienii civili, să-i bată pe acei lideri, chipurile că i-ar fi bătut opinia publică, revoltată de prezența lor în piață!

**Rep.:** *Ați primit asemenea dispoziții?*

**Col.M.C.:** Da, am primit asemenea dispoziții aberante. Numai că peste noapte, demonstranții au continuat să cânte și să se roage fără violență.

**Rep.:** *Dumneavoastră ce ați făcut în acea noapte?*

**Col.M.C.:** Eram când la sediu, când în piață, când lângă demonstranți! Este adevărat că peste noapte s-au cam rărit demonstranții din piață, după care am primit misiunea să-i împrăștiem și să-i ridicăm pe liderii acestora.

## **“Dacă se apropie de sediu să-i doborâți ca plăieșii lui Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul!”**

**Rep.:** Cine v-a dat asemenea ordine?

**Col. MIHAIL CIOFLICĂ:** Aceste ordine veneau de la secretarii C.C. Ilie Matei și Radu Constantin. La un moment dat Radu Constantin m-a chemat la telefon și m-a amenințat că îmi bat joc de ordinele care mi se dau, pentru care voi răspunde, întrucât nu le-am executat cum mi s-a ordonat! Să vă spun drept, nu îmi plăcea deloc tonul cu care discuta cu mine Radu Constantin, în vreme ce Ilie Matei ordona celor care se aflau în sediul fostului Comitet județean de partid: "Vedeți, dacă se apropie de sediu, să-i doborâți ca plăieșii lui Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul! Încerca să-i înflăcăreze pe cei cărora le vorbea! Tot în seara zilei de 21 decembrie, când circulam cu mașina pe străzile municipiului ca să văd care este situația în oraș, cei doi secretari ai C.C., Ilie Matei și Radu Constantin, au convocat o ședință a Biroului Comitetului județean de partid la Combinatul de Prelucrare a Lemnului (C.P.L.), unde au mai fost convocați și toți directorii de fabrici din Arad. Atunci eu am primit ordin să trimit la C.P.L. un pluton de milițieni care să asigure securitatea celor care participau la ședință. Întrucât nu aveam de unde să adun un pluton de milițieni, m-am prezentat doar cu câțiva ofițeri. Ședința a durat circa 20 de minute, iar eu am aflat prin intermediari ce s-a discutat la acea ședință, că s-a dat ordin directorilor de fabrici să alcătuiască grupuri de cetățeni, care să nu permită oamenilor, a doua zi, să se îndrepte spre piața din centrul municipiului. Tot atunci seara am primit ordin să opresc o mașină galbenă care venea cu lumânări în piață pentru demonstranți și să-i legăm pe cei din mașină, să-i ducem la miliție, unde să-i batem, după care să declarăm că opinia publică i-a bătut.

## **“După lichidarea noastră urma să fim introduși în saci de nylon și în două balene frigorifice”**

**ALEXANDRU GANCEA:** După revoluție am avut informații că în noaptea de 21 spre 22 decembrie '89 s-a dat dispoziție să se procure saci de nylon și să se aducă două balene frigorifice, una parcată lângă cinematograful "Arta", iar cealaltă lângă Spitalul Matern. Scopul acestora a fost ca după ce vom fi lichidați, după ce vom fi împușcați, să fim băgați în acei saci și încărcăți în cele două balene frigorifice, probabil pentru a avea aceeași soartă ca și cei împușcați la Timișoara și transportați la București, unde au fost incinerați la Crematoriul Cenușa! Toată seara și noaptea s-au învățat în jurul nostru vreo patru inși, îmbrăcați în haine civile, care doreau să ne

lămurească să ne împrăștiem din piață. Vreau să vă mai spun că în cursul serii armata ne-a desfăcut schela (un fel de podium) pe care am realizat-o în cursul după-amiezii. După ce ne-au demontat schela, noi am refăcut-o din materiale luate din curtea restaurantului "Mureșul", unde se zugrăvea. Apoi, pe la ora unu ni s-a spus că dacă nu părăsim piața, o să fim "măturați" cu forța. Aveau intenția să ne îngheșue pe strada Horea, să ne lichideze cu baionetele de la arme, după care să fim băgați în saci și aruncați în acele două balene frigorifice. De aceste lucruri am aflat în cursul acelei seri și nopți. Atunci, am discutat cu "teriștii" din fața noastră, comandați de maiorul Diaconescu. Îmi aduc aminte că printre militari era și un student din Curtici, care intrase la o facultate din Timișoara. Mai erau și alți studenți din diferite localități arădene. Aceștia ne-au sfătuit să nu părăsim piața, să nu mergem de lângă ei, că ofițerii de sus, de la comandamentul județean unde se afla prima secretară Elena Pugna, au în intenție să ne prindă pe toți și să ne lichideze, ori să ne împuște. "Nu mergeți de aici, că vă împușcă, aicea stați cu noi, că lângă noi nu au curajul să vă împuște!" La aceste sfaturi noi am rămas pe loc, pe poziție. Era o întunecune totală, doar câte o lumânare ne mai lumina. Apoi mai bine de o oră și jumătate am stat în întuneric total, în jurul orei două noaptea. După ora trei ne-au comunicat militarii de la Lipova, "teriștii" lui Diaconescu, că am scăpat, nu vom mai fi împușcați! A venit după aceea dimineața, când s-a adunat extraordinar de multă lume, umplându-se întreaga piață.

Mulți dintre demonstrații s-au urcat pe acoperișurile clădirilor din jurul pieței, unde au început să pună lozinci împotriva dictaturii ceaușiste și de solidaritate cu Timișoara.

## **"Ordinul era ca fiecare soldat să împungă cu baioneta un civil din piață!"**

**MOȘ PINTEA:** Revin la noaptea de 21 spre 22 decembrie. Deși începuse să se organizeze un program pentru noapte, pentru ținerea în piață a demonstrațiilor, se spunea Tatăl Nostru, se recitau poezii revoluționare, numărul celor care au rămas în piață era din ce în ce mai mic, ajungându-se, la un moment dat doar circa 100 de persoane, când am devenit foarte vulnerabili. În tot acest timp ședințele și planurile cum să fim împrăștiați sau lichidați nu mai încetau din cabinetul primei-secretare Elena Pugna, în vreme ce maiorul Bădălan de la Statul Major al Diviziei din Oradea i-a dat ordin maiorului Nicu Diaconescu, care era comandantul Detașamentului de elevi aduși la Arad de la Școala de Ofițeri în Rezervă din Lipova (detașament dislocat în fața sediului fostului Comitet județean de partid) să ne lichideze. După planul și ordinul dat de acesta, urma ca fiecare soldat (ori câte doi soldați) să împungă cu baioneta de la armă un demonstrant, după care piața să fie curățată de cadavre și spălată lună de sânge, încât să nu se mai vadă nici o urmă a măcelului care ar fi fost făcut! Prima secretară nu a fost de acord cu acest plan, a început să plângă și să ceară activiștilor și comandanților de la C.C. prezenți în cabinetul ei să se acționeze fără violență, cum scandau și demonstrații din stradă. Având exemplul Timișorii, încă de la începutul demonstrației, tinerii au scandat tot timpul "Fără violență!". Deci, în noaptea respectivă, așa cum am afirmat și în Procesul de la Timișoara, am ținut o legătură foarte strânsă cu armata și în mod special cu maiorul Diaconescu, căruia am reușit să-i câștig un dram de încredere, făcându-l să înțeleagă că în noaptea respectivă noi am putea fi lichidați, pentru că eram puțini, dar în cursul zilei, când în piață vor veni zeci de mii de arădeni, nici ei nu vor mai scăpa cu viață! Deci asemenea ordine a dat la Arad șeful Statului Major al Diviziei de la Oradea, care, am aflat ulterior, a avut această misiune să coordoneze reprimarea demonstrației de la Arad, așa cum o făcuse și la Timișoara, în

Piața 700! Știu că atunci maiorul Diaconescu mi-a spus: "Dacă mă mai duc sus la comandament, și nu am executat ordinul, aștia mă leagă!"

**Rep.:** *Ce i-ați răspuns maiorului Diaconescu?*

**M.P.:** I-am spus următoarele cuvinte: "Dumneata de aici, de lângă noi, nu mai pleci sus la comandamentul județean! Ai discutat cu Pintea și de aici de lângă noi nu mai pleci! Eu te iau sub protecția mea! Fă-ți treaba, dar în maniera în care demonstrații de aici, din piață, să nu sufere!". De aceea am și fost citat și în procesul generalilor de la Timișoara, în apărarea maiorului Diaconescu!

**Rep.:** *Maiorul Diaconescu a mai urcat, după discuția cu dvs. în clădirea Comitetului județean de partid?*

**M.P.:** Nu a mai urcat, a rămas toată noaptea cu noi în piață. Apoi, în acea noapte, după ce maiorul Bădălan și-a dat seama că nu există puțință de-a reprima pe cei care au rămas peste noapte în piață prin forță, în urma consultării cu fostul comandant al securității din Arad, col. Rășină, s-a încercat a se prepara cu ajutorul unui medic de la Spitalul județean din Arad anumite substanțe care introduse în sucuri să provoace o diaree necontrolată, ca să nu mai fie doi oameni, în același timp, în același loc. Acest plan a eșuat, pentru că medicii de bună credință s-au opus la o asemenea acțiune, care ar fi putut duce la o dezinterie generală. Astfel am reușit să ținem acel nucleu, rămas în piață, în stare de veghe până în dimineața zilei de 22 decembrie, când s-au format mai multe echipe care au pornit spre Gara CFR, pentru a îndruma navetiștii care veneau la lucru, spre piață, să nu mai meargă la fabricile în care lucrau. Astfel, oamenii au început de la primele ore ale dimineții să curgă în șuvoaie înspre piața Consiliului. La un moment dat cred că în piață se aflau peste o sută de mii de arădeni. Clădirile din jur erau înșesate de oameni până pe acoperișuri. Din cauza gălăgiei din piață liderii care vorbeau de pe podium nu puteau fi auziți deci, se impunea cu urgență o stație de amplificare, cu microfoanele necesare. Mulțimea extraordinară trebuia să fie stăpânită, coordonată, ca să nu se acționeze în mod haotic să se ajungă la violențe nedorite între demonstrații și armată. Pentru toate acestea se impunea în acele momente instalarea unei sonorizări cât mai puternice, lucru pentru care m-am angajat, cu tot riscul, în mod voluntar.

**"Domnule maior, dacă nu ne atacați în noaptea aceasta, noi mâine suntem o mare forță!"**

**Rep.:** *Domnule maior Diaconescu, cum a decurs noaptea de 21 spre 22 decembrie?*

**Col. (r) NECULAE DIACONESCU:** Este foarte important ceea ce doresc acum să subliniez. La ora 23 noaptea, când demonstrația era redusă în intensitate la câteva sute de oameni, atunci liderul demonstrațiilor Valentin Voicilă mi-a zis: "Domnule maior, dacă dumneavoastră nu ne atacați în această noapte, noi mâine dimineață suntem o mare forță și vă promit că nici noi nu vă dăm înapoi și nu intrăm în Consiliu!" Domnul Voicilă a venit la mine însoțit de Onofrei, de Gurilă și de câteva domnișoare, pe care atunci nu le cunoșteam, acum le cunosc, una dintre ele era Olimpia. În momentul în care am aflat această veste că a doua zi nu mă va da înapoi, am intrat, pentru prima dată, în dialog cu demonstrații. I-am spus domnului Voicilă: "Eu cu dumneata nu am nici un fel de contract de făcut, decât să nu îmi lovești oamenii și să demonștrai pașnic, că eu îți promit că nu fac nici un pas înainte!" I-am dat cuvântul meu de ofițer! Din acel moment nu s-a mai strigat decât "Armata e cu noi!" Atunci am aflat de la demonstrații că tot timpul sunt supravegheați de un căpitan. Căpitanul avea un pistol mitralieră la spate și un pistol la brâu. Acesta tot timpul mă urmărea. Atunci, la rândul meu, mi-am luat măsuri de protecție personală. Să nu uităm că se spunea că sunt teroriști, că pătrund printre militari, că omoară comandanți.

După un timp l-am întrebat: "Cine ești dumneata?" Acesta mi-a răspuns: "Nu te interesează, m-a trimis maiorul Bădălan să te urmăresc!" Am aflat ulterior că era unul dintre ofițerii de la serviciul de contrainformații de la Oradea. După 22 decembrie nu l-am mai văzut lângă mine.

**Rep.:** *Ce măsuri pentru propria dvs. protecție ați luat în acea noapte?*

**Col.N.D.:** Am numit doi militari de la Lipova, cărora le-am spus: "Fiți atenți, dacă cumva eu mor, aveți copiii mei, cei patru copii pe care-i am la Lipova, pe conștiință!" Erau doi tineri înalți de vreun metru optzeci, de la Institutul de Sport, prin care m-am simțit un pic apărat din punct de vedere moral! Atunci i-am spus lui Voicilă, să-și dea și el cuvântul. Acesta mi-a spus: "Ai cuvântul nostru de onoare!" Apoi, la ora 23,30, m-a chemat din nou la ordin secretarul C.C. al P.C.R. Ilie Matei. Acest lucru pe care vi-l spun dvs., l-am spus și la procesul lui Ilie Matei de la Timișoara. Vreau să vă spun că în decembrie 1989 nu știam cine este Ilie Matei. Acesta m-a chemat înăuntru, în sediul fostului Comitet județean de partid, în biroul primei secretare, unde se afla comandamentul județean. În birou se mai aflau: maiorul Bădălan de la Oradea, șeful Casei Armatei, maiorul Gîrgar, colonelul Stranski - comandantul Gărzilor patriotice, și încă câteva cadre militare pe care nu le cunoșteam. De asemenea se mai aflau acolo și civili. În momentul în care m-am prezentat la ordin, Bădălan a arătat către mine: "Tovarășe secretar Ilie Matei, el este de la Lipova! Uitați-vă, își face de cap!" Acestea au fost cuvintele maiorului Bădălan. Eu am crezut atunci că acum mă termină! Dar aveam pe cei doi băieți, care mă însoțeau pretutindeni, ei stăteau de pază pe coridor, la ușă, plus un ofițer de legătură.

**Rep.:** *Ar fi putut să vă aresteze? Aveau forțe pentru aceasta?*

**Col.N.D.:** Vreau să vă spun că jos, la parter, la intrarea în Consiliu, se afla subunitatea de scutieri. Maiorul Bădălan m-a însoțit din stradă până la etaj, la cabinetul primei secretare, unde se afla și Ilie Matei. "Firește, puteau să mă aresteze, dar se lăsa cu vărsare de sânge! Aceasta pentru că eram hotărâți să ne vindem foarte scump pielea! În momentul în care mi-a spus: «Așadar, dumneata ești maiorul de la Lipova! În afară că porți cizme, altă calitate mai ai? Să știi că am să te bag în pușcărie și în veci nu ai să mai vezi nici pământul și nici lumina soarelui!», iritat i-am răspuns: «Cine sunteți dumneavoastră? Eu m-am prezentat, și vă repet: sunt maiorul Diaconescu, comandantul "Detasamentului Păuliș" și am în subordine 1100 de militari. Dvs. cine sunteți?» «Auzi măi, nici nu știe cine sunt?!» În acele momente secretarul C.C. al P.C.R. Ilie Matei ședea pe scaunul primei secretare Elena Pugna, iar prima secretară ședea tot pe scaun, dar în stânga acestuia, cum eram eu cu spatele la ușă. «Eu sunt secretarul cu propaganda al Comitetului Central, nu ai primit ordin să-i împrăștii pe golani și borfașii din fața Comitetului județean de partid? De ce nu i-ai împrăștiat? Ori dacă ai cumva dispoziție ca să nu folosești armamentul din dotare, baionetă nu ai?» În momentul în care a rostit cuvântul baionetă, secretarul C.C. Ilie Matei a început să gesticuleze cu mâinile cum să bag baioneta în demonstrații rămași în noaptea de 21 spre 22 decembrie '89 în piața din fața Primăriei Aradului. Când am văzut atâta ură în el împotriva tinerilor demonstrați, mi-am dat seama că am de-a face cu un om al dracului. Subliniez că toate cele pe care vi le-am relatat dvs., le-am declarat și la Procesul de la Timișoara, unde am fost dat în direct pe posturile de Radio și Televiziune. Dar, să revin. Expresia feței sale era cea a unui om rău, ajuns în ultimul moment al vieții și atunci nu știa decât să facă o faptă rea!

**Rep.:** *V-a ordonat răspicat să băgați baioneta în demonstrații?*

**Col.N.D.:** Da, mi-a ordonat ca imediat ce cobor din sediu în piață să bag baioneta în oameni!

**Rep.:** *Cât era ceasul când vi s-a dat acest ordin?*

**Col.N.D.** Era trecut de ora 11,30, pe data de 21 decembrie. Afară demonstrația era mai redusă în intensitate. În piață erau doar câteva sute de oameni. Eu eram o forță importantă la ora aceea. Repet, aveam 1100 de militari în subordine. Tehnica era de



asemenea de partea mea. Aveam și TAB-urile din Cetate, care au rămas în piață împreună cu subofițerii care le conduceau. Fiecare TAB avea conductor și ochitor de la mitralieră, cu toții intraseră sub comanda mea.

**Rep.:** *Unde se aflau TAB-urile dumneavoastră?*

**Col.N.D.:** TAB-urile mele au rămas în coloană, iar din ordinul lt. col. Său, fără aprobarea mea, au făcut o manifestație de forță prin municipiul Arad! Aceasta s-a întâmplat în seara zilei de 21 decembrie. Atunci m-am supărat pe loctiitorul tehnic, de ce a făcut acea demonstrație, fără să ia legătura cu mine!?

**Rep.:** *Să revenim la momentul în care ați părăsit biroul în care se afla Ilie Matei.*

**Col.N.D.:** Am ieșit din birou foarte demobilizat, nu mai știam ce să mă fac! Domnul maior Bădălan m-a tras de mânecă și m-a scos din birou imediat afară. Când am văzut însă elevii mei, care aveau deja încărcătorul la armă (ei au auzit discuția, prin ușă, purtată cu mine), introducând pe țeava automatului și dispozitivul de aruncat grenade, atunci mi-am zis: "Dumnezeu să fie cu mine! Nu mă duc să ordon soldaților să bage baioneta în oameni!" Gândul meu a fost atunci să merg și să strig imediat de la balconul Consiliului, indiferent ce mi se întâmplă: "Domnule Voicilă s-a primit ordin să se tragă!"

**Rep.:** *Maiorul Bădălan și-a dat seama când ați ieșit din biroul lui Ilie Matei că aveți gardă personală înarmată?*

**Col.N.D.:** Firește că și-a dat seama imediat! Dar și el avea "gardă personală" el avea ofițeri, eu am avut doar elevi - militari! Pe urmă mi-am luat și eu ofițeri, când militarii au început să fie oboșiți! După ce am ieșit din biroul lui Ilie Matei maiorul Bădălan mi-a spus: "Să vii cu mine încă o dată și să-ți arăt ce ai de făcut! Cine dracu te-a trimis aici? De unde dracu ai apărut tu aici, ca să îmi dai peste cap totul? Te duci și mi-i tai și-i împrăștii!" "Tovarășe maior, vă întreb încă o dată, eu acuma ce fac?" "Te duci și bagi baioneta în ei! Nu mai am ce discuta cu tine, marș de aici!" Atunci, col. Sălceanu, care era comandantul Inspectoratului județean M.I. Arad, a pus mâna pe mine și mi-a spus: "Tovarășe maior, nu faceți așa ceva!" A apărut atunci și domnul colonel Diaconu, care era cu niște militari într-un dispozitiv la Biserica Roșie, care mi-a spus: "Nu cred că aveți curajul!" Coboram deja pe scări. Între timp aud vocea lui Voicilă: "Domnule maior, am aflat că ați primit ordin să băgați baioneta în noi! Nu uitați că armata e cu noi! Și dumneavoastră sunteți din sângele poporului nostru!"

## **Maiorul Diaconescu refuză să execute ordinul secretarului CC Ilie Matei și a șefului de Stat Major de la Divizie!**

**Col. (r) NECULAE DIACONESCU:** Auzind acele cuvinte, din momentul respectiv nu m-am mai subordonat maiorului Bădălan! Și nici lui Ilie Matei! Când m-a chemat la ordin, am vrut să-l lovesc pe acel căpitan care era agent de legătură și care permanent striga la mine: "Vă cheamă tovarășul maior!", "Vă cheamă tovarășul maior!". Atunci, am ordonat militarului de la stația mea de pe TAB să întrerupă legătura cu Bădălan, că nu mai răspund! După această fraternizare cu demonstrații din piață a apărut un șir de oameni, îmbrăcați civili și cu banderole la mâini, cu mâncare și cu portocale pentru militari. Atunci, pe încredere, am lăsat doar un singur rând de militari în fața demonstrațiilor din piață, iar pe ceilalți am avut curajul să-i duc să se culce. Am avut încredere în acei demonstrați, în acei revoluționari. Eu puteam să-i arestez de nu știu câte ori, iar dacă nu am făcut nimic în acest sens, acest lucru se datorează în primul rând revoluționarilor care au intrat în dialog cu mine și au colaborat în sensul să nu agreseze militarii din fața cordonului de demarcație! Desigur că în piață, fie în spatele militarilor, fie chiar în rândul demonstrațiilor, era noapte,

Întineric, nu toți oamenii se cunoșteau între ei, au mișunat tot felul de persoane cunoscute sau necunoscute, cu diverse misiuni de a provoca un incident. Eu am să mă refer în acest reportaj doar la o singură persoană, pe care o cunoșteam foarte bine de la Lipova. Este vorba de șeful de post de la Lipova, Măneran. Acesta era îmbrăcat în haine de ofițer român, lucru care m-a supărat și i-am și spus-o în față: "De ce ai venit la Arad în ținută de infanterist, cu grad de maior?" Dar nu numai eu l-am văzut, atunci s-ar putea întâmpla să spună că a fost doar o vedenie de-a mea! L-au văzut, alături de mine, și mulți alții care-l cunoșteau din Lipova! L-am și întrebat: "Tu ce cauți aici?" A răspuns: "Am venit să văd ce faceți, care este atmosfera pe aici?" "De ce nu ați venit în ținuta dumneavoastră, ce ar fi să mă îmbrac și eu în ținută de ofițer de circulație, ca să fac rost de un pachet de Kent?" Cunoșteam că cei de la circulație opreau pe Valea Mureșului mașini străine de cursă lungă și sub diferite pretexte, ca să nu fie amendați, șoferii le aruncau câte un pachet de Kent!

**Rep.:** *Revoluționarii afirmă că în acea noapte când ați primit ordin să-i lichidați pe cei din piață, la un moment dat s-au infiltrat printre militarii dumneavoastră o serie de persoane în haine de piele, care au început să înainteze, la început cu pași imperceptibili, apoi tot mai hotărât spre prima linie a demonstrațiilor, cu intenția să-i prindă, ori să-i lichideze! Ce este adevărat din această afirmație a revoluționarilor?*

**Col.N.C.:** V-am dat adineaori un exemplu cu șeful miliției din Lipova, care a fost îmbrăcat în uniformă militară și nu în haină neagră de piele. Dacă îmi aduc bine aminte știu că a fost un ofițer de la Oradea îmbrăcat astfel, dar nu știu cum l-a chemat. Cât privește aceste afirmații ale revoluționarilor ele pot fi veridice, vreau să vă spun că eu nu am fost minut cu minut în piață, am fost chemat când sus la comandament, când m-am retras în mașina mea, în ARO, unde aveam stația cu care țineam legătura cu șefii mei generali de la București, ori cu comandantul Unității din Lipova, iar după incidentul cu Ilie Matei am rupt comunicarea directă prin radio cu biroul comandamentului județean local. Deci, eu nu vă pot confirma decât ceea ce am văzut și ceea ce am făcut eu personal. Însă pot să vă spun că ofițerii din Unitatea de la Lipova nu au avut asemenea îmbrăcăminte, nici eu, ca șef de Stat Major, nu am primit o haină sau o manta de piele, fiind o unitate școală, la noi ajungeau doar rămășițele în planul îmbrăcăminte! Așadar, vă pot spune cu certitudine că acei indivizi de care v-au vorbit revoluționarii, nu au fost de la Unitatea din Lipova! Noi, de la Lipova eram cu toții în ținuta de instrucție, de campanie. Am văzut și eu multe persoane îmbrăcate mai elegant, în haine de piele, în spatele nostru, dar eram convins că ele sunt cu misiunea lor de la pază, de la ordine, de la miliție, de la securitate, dar când le-am văzut nu mi s-au părut neapărat suspecte, deși, repet, nu știu ce misiune avea fiecare, cunosc foarte bine doar misiunea Detașamentului Păuliș, pe care l-am condus. Însă m-a supărat altceva: faptul că am depistat în rândurile ostașilor mei militari de la U.M. Cetate. Asta m-a supărat! Militarii, firește, mai plecau în spate la WC, la Liceul Sanitar (toată stima și considerația față de fostul director al Liceului Sanitar, care s-a dovedit un om de o sensibilitate și de o omenie deosebită. Ne-a pus la dispoziție săli de clasă, pături, cearșafuri, să poată dormi militarii mei tineri, care erau foarte oboșiți, culcați pe bănci, ori pe jos. Deci a făcut un gest extraordinar), ori se mai retrăgeau în spatele cordonului la o țigară, motiv pentru care locurile rămase pentru câteva minute, ori pentru mai mult timp libere în dispozitiv, tipul au fost ocupate de militari de la Unitatea din Cetate, fără ca eu să fiu informat, fără să cunosc acest lucru! După ce i-am depistat, acest lucru s-a întâmplat atât în cursul zilei, dar mai ales, după lăsarea întinericului, pe la orele 21-22, imediat i-am îndepărtat. De asemenea, pornind de la aceste cazuri descoperite, am dat ordin ofițerilor și subofițerilor să fie foarte atenți și să nu

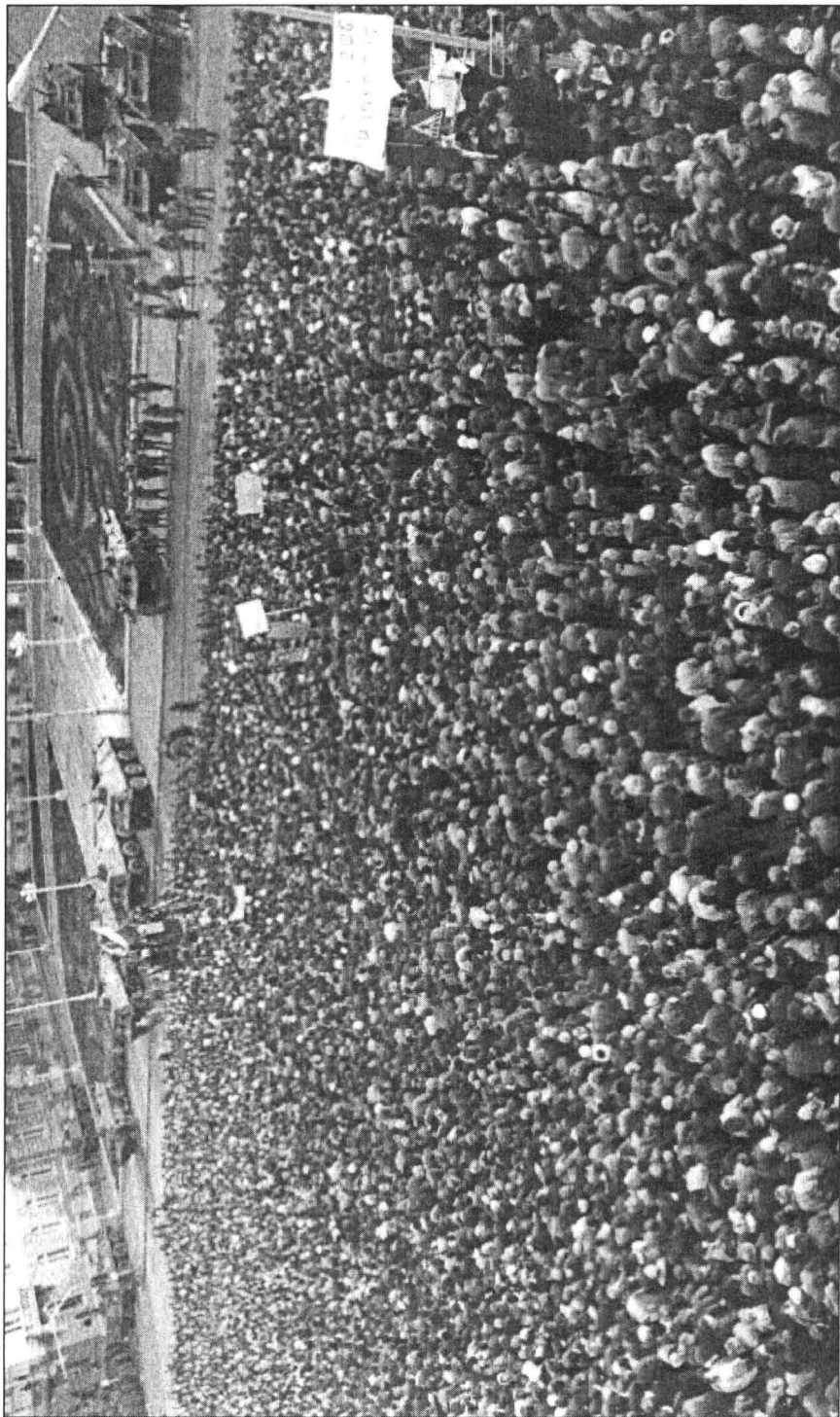
permită infiltrarea unor provocatori în rândul militarilor, aflând câte ceva de cele întâmplate la Timișoara!

**Rep.:** *Domnule Diaconescu, în mod concret, cum ați acționat?*

**Col.N.D.:** Periodic, la intervale de o oră sau două, chemam la mine la raport comandantul, pentru a mă consulta cu ei. TAB-ul meu se afla lângă Liceul Sanitar. În față vedeam toată strada Horea, precum și o parte din piața din fața Consiliului. Mai mult stăteam în ARO, unde se afla stația cu ajutorul căreia aveam toate legăturile cu șefii mei de la Lipova, iar prin Lipova cu Bucureștiul. Comandanții mei erau la București și Lipova. Eu nu aveam treabă cu Divizia de la Oradea. Deci, repet, aveam un ARO și un TAB la dispoziție. Conform regulamentului, când eram chemat la comandamentul din Consiliu, lăsam un ofițer care să mă înlocuiască la comandă. De asemenea ofițerii care erau chemați la mine, își lăsau înlocuitor la comandă. În jurul orei 21 vine un locotenent de al meu la mine, care îmi spune că a depistat doi militari străini! Atunci i-am spus să-i aducă la mine, unde i-am interogat: "Ce cauți aici? De unde ești?" Mi s-a răspuns că s-au rătăcit de companie: "Îmi caut compania!". "Ce este cu încărcătorul la armă?" Prin acest element îi depistam foarte repede pe cei care s-au infiltrat printre militarii mei, întrucât elevii de la Lipova nu aveau încărcătoare la armă, cele patru încărcătoare se aflau în geantă, sub manta, iar cureaua de la armă înconjura o dată mâna militarului, ca să nu-i poată fura în cursul nopții cineva arma! De asemenea, în cadrul grupelor și plutoanelor era o relație de prietenie, o simbioză între militari, încât aceștia puteau singuri să depisteze foarte repede și ușor pe cei care s-ar fi infiltrat între ei! Plutoanele erau constituite pe facultăți, militarii erau deja încorporați de peste trei luni de zile și erau buni executanți, băieți inteligenți. Militarii mei (teriști) aveau la epolet, de jur împrejur, un fir galben, care era, de asemenea, un semn de recunoaștere. În concluzie pot să vă spun că am fost îndemnat să execut un genocid! Cei care m-au îndemnat au fost Ilie Matei și maiorul Bădălan. Acesta mă avertiza permanent că trebuie să execut ceea ce mi s-a spus de către Ilie Matei, de către acest secretar cu propaganda al C.C. al P.C.R. Un alt lucru pe care doresc să-l precizez este acela că tineretul era entuziasmat, se urcase pe clădiri. Între timp apăruseră niște torțe aprinse, dar a intervenit foarte energic Voicilă, după care acele focuri au fost stinse. Gurilă (deși s-a spus despre el că a făcut înainte pușcărie) a folosit prima dată următoarea expresie: "Oameni buni, dacă vreun militar va fi jignit, îmbrâncit, lovit, sunteți de acord ca noi pe acela să-l omorâm de față cu toată lumea?" După asemenea cuvinte a crescut inima la soldați. Deja se ajunsese la o distanță de circa patru metri între noi, demonștranzii purtau banderole, vorbeau cu noi, se ofereau țigări. Am primit ordin ca să nu servim nimic de la demonștranzii, unii totuși au mai primit, deși eu nu i-am încurajat niciodată. Noaptea a trecut fără prea multe probleme, am avut grijă să odihnesc trei sferturi din personal, după două ore îi sculam, îi schimbam, mai așteptam și eu câte puțin. Însă eu am fost chemat permanent de acel căpitan care făcea legătura între mine și Bădălan. Prin acel căpitan, care era omul lui Bădălan de la Oradea, am fost chemat tot timpul la ordin. După ultima întâlnire cu Ilie Matei nu am mai răspuns la nici un ordin. Atunci Ilie Matei a dat telefon la comandantul meu de la Lipova, căruia i-a reproșat cine dracu m-a trimis pe mine ca executor, că am trecut de partea revoluționarilor, că am trimis oamenii la culcare și că m-am înțeles cu demonștranzii în piața din fața Consiliului. Comandantul Școlii din Lipova a raportat mai departe generalului Hortopan la București. Între timp revoluționarii s-au organizat foarte bine, cu stație de amplificare, aveau apoi o schelă transformată acolo ad-hoc într-o platformă destul de mare. Eu nu m-am dus acolo la ei să le spun ce să facă, iar după război, acum mulți viteji se arată! Dacă Dumnezeu mă lumina să trec baricada de partea revoluționarilor, poate astăzi eram general!

**Rep.:** *Credeti?*

**Col.N.D.:** Aveți dreptate, nu eram general, poate ajungeam și eu general dacă aș fi executat ordinul să bag baioneta în oameni! Întrucât nu am executat ordinul, nu am ajuns general, iar noi vorbim acum detașat! Personal sunt foarte mândru că nu am executat ordinele lui Ilie Matei și insistențele maiorului Bădălan de-a executa ordinele fostului secretar cu propaganda al C.C. al P.C.R. și că nu sunt general, că am conștiința curată, că nu am omorât nici un om! Să fim însă serioși, nu ajungeam general nici dacă treceam de partea revoluționarilor în acea noapte, există deja exemplul lui Grecu de la Timișoara, care a trecut de partea Revoluției și până la urmă a fost scos în rezervă!



*Peste 100.000 de arădeni au ieșit în stradă să demonstreze împotriva dictaturii ceaușiste (22 decembrie '89 - ora 11<sup>00</sup>)*

# **22 DECEMBRIE '89 - DIMINEAȚA**

**O sută de mii de oameni se adună în Piață.  
Întreg Aradul era extraordinar de unit!**

**VALENTIN VOICILĂ:** S-a făcut dimineată. Au început să vină foarte mulți oameni în piața din fața fostului Comitet județean de partid. Au ieșit întreprinderile. Au început să vină școlile. Au apărut preoții de la Catedrala Ortodoxă din Arad. Preoții au început să țină slujbe și rugăciuni în piață, pentru morții Timișoarei. Practic a încetat lucrul în întreg orașul! Muncitorii din întreprinderi au venit să sprijine manifestația tinerilor. Când a fugit Ceaușescu și soția sa cu elicopterul de pe clădirea C.C. din București, în piața din fața Consiliului din Arad se aflau în jur de 100.000 de arădeni. Așa de mulți oameni erau încât dacă cineva împingea un om din fața lui, lângă CEC, OJT sau Bancă, se simțea acest lucru până în primele rânduri ale demonstrațiilor, până la cordonul protector, ca să nu ajungem la armată. Eram destul de răgușit, vorbeam destul de greu. Dar, după ce s-a instalat stația de amplificare, totul a început din nou să prindă viață, vocea mea se auzea în întreaga piață. Mulți tineri urcaseră lozinci pe clădirile din jurul pieței, pe clădirea Băncii Naționale, Liceului sanitar, Palatul Cenad, lozinci scrise pe cearceafuri. Era o tensiune extraordinară în piață. De data aceasta nu numai demonstrații scandau, dar prin lozincile de pe clădiri și acestea "vorbeau", cerând plecarea dictatorului și slugilor acestuia pe plan județean. Era un freamăt extraordinar, o stare tensională cum nu o voi mai întâlni vreodată în viață! Tot timpul primeam vești de la Timișoara. Permanent eram la curent cu ce se întâmplă în Timișoara. Iar veștile pe care le primeam erau favorabile. Era bine ceea ce făcea poporul în Timișoara. Și la fel ca și timișorenii procedau și arădenii! Bucureștiul se afla, de asemenea, alături de alte mari orașe, ca Sibiu, Clujul, Brașovul, în stradă și, în felul acesta dintr-o mulțime de orașe mari ale țării se cerea plecarea dictatorului. Îndată după ce s-a anunțat moartea generalului Milea, am luat microfonul în mână și am comunicat acest lucru mulțimii, încât oamenii au început să devină și mai îndârjiți, și mai solidari, să ceară plecarea lui Ceaușescu, creându-se o extraordinară solidaritate cu armata! La un moment dat câțiva tineri au apărut în piață cu un coșciug prin care au dorit să simbolizeze moartea dictaturii ceaușiste. De asemenea se făceau tot felul de glume pe seama lui Nicolae și Elena Ceaușescu. Au fost aduse baloane, care au fost înălțate în piață. De asemenea au fost aduși porumbei, care au fost lansați în piață, întreg Aradul era extraordinar de unit în acele momente. Și acum când îmi aduc aminte de acele clipe sunt fericit că am putut trăi acele momente absolut unice în viața unui om. Au apărut trei preoți, care au ținut o slujbă religioasă. Întocmai cum am făcut în timpul nopții, oamenii au îngenunchat și au rostit "Tatăl Nostru"! Era absolut extraordinar să vezi o sută de mii de oameni în genunchi și să rostească "Tatăl Nostru"! Era o imagine uriașă! Biserica era alături de noi! Tot timpul se striga "Timișoara, Timișoara!", "Timișoara, Timișoara!", "Dumnezeu este cu noi!". Lozincile erau urmate de momente de tăcere, de liniște, de reculegere pentru Timișoara! Parcă nu mai existau cei 60 de kilometri de la Arad și până la Timișoara! Cele două orașe făcuseră un corp comun de luptă împotriva dictaturii ceaușiste. În acele momente eu nu cunoșteam ce se întâmplă în



Lozinci anticeaușiste în piața din fața Consiliului (22 decembrie '89)

țară, primeam vești sporadice despre București, dar despre Timișoara știam permanent mult mai multe lucruri, iar aceste lucruri le făceam cunoscute demonstranților prin intermediul microfonului, era o fraternitate totală, de fapt această fraternitate a început chiar din data de 16 decembrie, dar abia în dimineața zilei de 21 decembrie s-a materializat prin ieșirea oamenilor în stradă.

A venit apoi ora 12 și s-a anunțat fuga lui Ceaușescu.

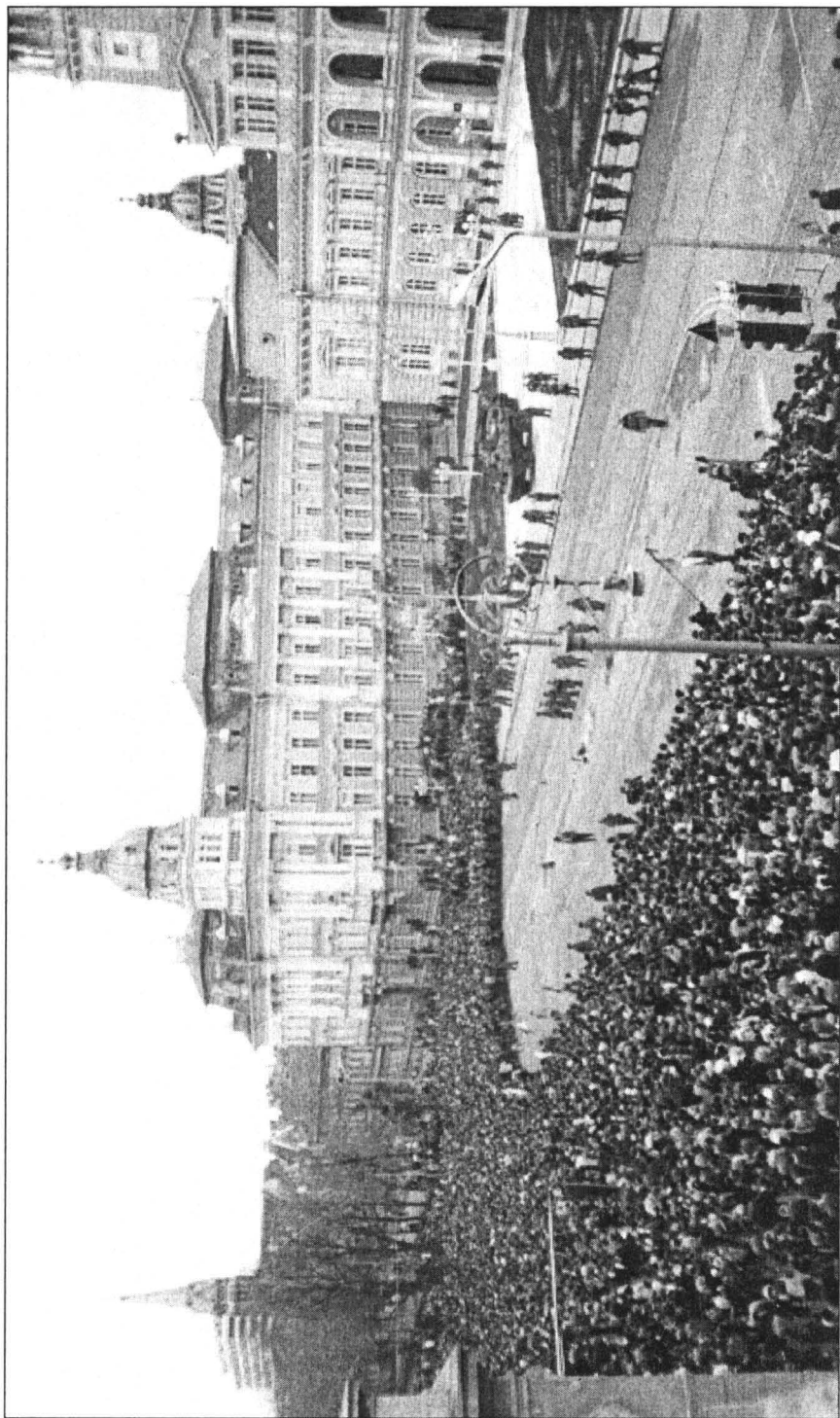
### După o noapte de coșmar a venit ziua Victoriei!

**OFELIA CĂLUGĂRU:** În dimineața care a urmat, de 22 decembrie, am hotărât să ne împrăștiem pe toate străzile municipiului și în piața Gării CFR, pentru a îndruma navetiștii care soseau la muncă din localitățile aflate în jurul Aradului să se îndrepte spre piața din fața fostului Comitet județean de partid. Nu am mai avut curajul să merg singură pe stradă. Întotdeauna a fost cineva cu mine, care m-a însoțit. Deci, au fost echipe de demonstranți care s-au dus la gară și au așteptat fiecare tren pentru a trimite oamenii spre Primărie. După ce m-am întors înapoi de pe străzi, în fața Primăriei se formaseră cordoanele de protecție, tocmai pentru a se evita incidentele care puteau să apară ca și la Timișoara. Știu că oamenii începuseră să aducă pâine, ceai, chiar și flori. Noi am început să le împărțim la soldați și să-i rugăm să nu tragă în demonstranți. Ei erau mai speriați decât noi, erau stresați, erau obosiți, nu știau nici ei ce să facă, mulți ofițeri aveau rude printre demonstranți.

### Se instalează difuzoare în piață pentru demonstranți!

**MOȘ PINTEA:** În cursul zilei de 21 decembrie, după ce au eșuat încercările de dialog dintre fosta prim-secretară Elena Pugna și demonstranții din piață, s-a dorit instalarea unui microfon în balconul fostului Comitet județean de partid. De fapt cred că exista un elan de a face ca liderii demonstranților să se urce în balconul Consiliului, ca să vorbească de acolo. Însă trebuie să vă spun că în interiorul Consiliului era plin de scutieri, iar după poarta principală de la intrare erau grămezi de lanțuri, înalte de mai bine de un metru, pregătite pentru demonstranți ca să fie înlănțuiți, plus că porțile de la intrări erau flancate de o parte și de alta de trupele USLA. Deci, șansa de-a se purta un dialog în balcon între liderii demonstrației și putere era minimă întrucât liderii ar fi putut fi reținuți. A venit dimineața zilei de 22 decembrie, când am constatat că demonstranții nu se descurcau informațional. Fiind specialist în cercetări electronice, am hotărât să le vin în ajutor. Astfel, împreună cu toți colegii electroniști pe care i-am adus în cursul dimineții, mă refer la bărbați, am hotărât să ne întoarcem la întreprindere, la CT5, pentru a lua de acolo toată aparatura necesară sonorizării și a ajunge cu bine cu ea în piață! Era un lucru foarte greu ca să scoți o astfel de aparatură dintr-o unitate socialistă, când se cunoștea că de fiecare fabrică, de fiecare întreprindere răspundea unul sau doi ofițeri de securitate! De CFR răspundea un colonel, deci treaba nu era deloc simplă, presupunea foarte mult curaj din partea mea și a colegilor electroniști. După ce ne-am adunat, am pornit din piață, pe B-dul Republicii, spre Gara CFR, iar de aici la CT5. În acest timp am oprit un ARO, nu știu cine era șoferul acelei mașini, nu l-am cunoscut, nu l-am mai văzut după revoluție, dar și pe această cale aș dori să-i mulțumesc pentru ajutorul pe care ni l-a dat. L-am rugat pe acel șofer să se posteze în fața coloanei noastre și să ne facă loc, cu mașina, prin mulțime, ca să putem ajunge la CT5. L-am rugat să claxoneze pe tot parcursul drumului, cu farurile aprinse, până la CT5. Aici, la magazia de finite, împreună cu maistrul de resort, s-a desigilat magazia și s-au scos cele necesare sonorizării pieței, unde se aflau cei peste o sută de mii de demonstranți, respectiv





*Demonstrații flancați de militari (21-22 decembrie '89)*

două stații a 250 w putere fiecare, având o putere instalată, pe cont propriu, de 500 de w, cu patru - cinci microfoane legate în mănunchi ca în momentul în care unul dintre ele s-ar rupe, să nu rămână piața fără sonorizare. Pentru a cuprinde spațiile, am adus difuzoare de aluminiu, numite goarnă sau pâlnie, pe care le-am încărcat în ARO, după care ne-am îndreptat spre piața din centrul municipiului. Datorită faptului că în piața Gării, în zona magazinului alimentar a fost demontată întreaga linie de tramvai (fiind stivuită în grămezi), am avut informații clare că trebuie să îmi schimb rapid traseul, că sunt așteptat la cotirea spre B-dul Republicii, lucru pe care l-am și făcut. Am trecut spre Pădurice, până la intersecția cu strada Lacului, după care am revenit pe B-dul Republicii (astăzi B-dul Revoluției), aducând cu bine în piață acel echipament. La acest punct al relației mele, țin să spun că spre cinstea lui - căci nu s-a ascuns ca alți lucrători de la circulație din miliție în acea zi de 22 decembrie - pe bulevard se afla domnul Stan, un subofițer de mare caracter, care ne-a ajutat să ajungem cu echipamentul din ARO în piață. Am putut să înaintăm doar până la cofetăria Corso, unde am fost nevoiți să parcăm mașina. Atunci am descărcat echipamentele cu oamenii pe care i-am dus cu mine. În timpul deplasărilor eu am stat permanent în afara coloanei, purtam o șubă de iarnă și o căciulă brumărie. Iar cu căciula în mână, alături de foștii mei colegi electroniști, strigam în continuu: "Nu suntem teroriști, suntem electroniști!". Deci, lângă cofetăria Corso am descărcat echipamentele și le-am transportat până vis-a-vis de intrarea în Consiliu, respectiv, pe B-dul Revoluției, sub poarta de la nr.74. De acolo am reușit să defac un cofret de alimentare cu tensiune electrică. Am alimentat acele instalații de mare putere, iar băieții noștri mai tineri electroniști au urcat la fel ca pisicile pe balustrăzile de deasupra CEC-ului și Băncii Naționale, au legat acele difuzoare pâlnie pe toți stâlpii din jurul pieței, ca direcțional să se audă în toate părțile, iar mulțimea văzând că ceea ce dorim să facem este spre binele și folosul celor din piață, ne ajuta, se dădeau sârmele pentru instalație din mână în mână. Oamenii se uitau cu dragoste la cei care își riscau sănătatea, întrucât puteau să cadă de pe stâlpii aceia, pentru că efectiv se cățărau ca pe scară, unul pe altul, până la înălțimile la care puteau lega instalațiile. Deci, am reușit, într-un timp foarte scurt să împânzim toată piața cu instalația necesară pentru sonorizare și pentru a se putea avea un control normal asupra mulțimii. Microfoanele s-au dat, de asemenea, din mână în mână până am reușit o ancorare între acea improvizatie numită tribună și stâlpii electrici din părțile laterale. Astfel, ajungând microfoanele la liderii care vorbeau de pe tribună, în primul rând la actorul Valentin Voicilă, fiecare arădean a avut posibilitatea să asculte îndemnul liderilor, intrându-se, de asemenea, pe programul radio, unde s-a anunțat moartea generalului Milea, care în acel moment a fost făcut trădător. Dacă până în acel moment, armata era destul de stăpână pe sine, după acel anunț în armată s-a creat un fel de nesiguranță, ca să nu o numesc panică, un fel de dezordine, care era stăpânită doar de cei care o comandau pe plan local, deoarece oamenii nu știau ce va urma în următoarele minute.

## Parastas pentru morții Timișoarei

**Pr. IOAN VASILE POP** (Luptător în Revoluția din decembrie '89): În decembrie '89 eram preot la Parohia Șofronea, o comună suburbană a municipiului Arad. După revoluție am devenit consilier cultural la Episcopia Aradului. În decembrie '89 numele meu era cunoscut, întrucât răspundeam cu problemele de misiune la Protopopiatul Arad pe linia întăririi credinței ortodoxe. În această calitate mergeam la parohii și slujeam în biserici cu preoții din localitățile vizitate. În ziua de vineri, 21 decembrie '89, venisem în Arad de la Șofronea. Ajungând în piața din fața Primăriei Aradului am văzut multă lume adunată. M-am oprit lângă un TAB ce se afla pe strada Horea, în dreptul magazinului cu apă minerală



*Liderii se adresează demonstrațiilor de pe un podium  
improvizat (22 decembrie '89 - ora 11<sup>00</sup>)*

de Lipova. Urmărind evenimentele din fața fostului sediu al Comitetului județean de partid, mi-am dat seama foarte clar că lucrurile se vor tensiona. Astfel, în dimineața zilei următoare, de 22 decembrie, am venit din nou la Arad de la Șofronea. Mă aflam cu mașina pe fosta stradă "7 Noiembrie", actualmente strada "Episcopiei", când am fost blocat de o coloană de vreo 200 de persoane care venea spre mine, din față. Am tras mașina pe dreapta, după care am ieșit din mașină. Eram foarte impresionat în acel moment când am dat ochii cu demonstranții. Era aproximativ ora 9,30. Cineva din mulțime m-a interpellat cu următoarele cuvinte: "Părinte Pop, nu veniți cu noi?" În momentul acela, fără să îmi mai închid mașina, am răspuns pe loc: "Cum să nu!" Abia după aceea mi-am dat seama că în mijlocul coloanei se aflau încă doi colegi de ai mei, părintele IACOB BUPTÉ și părintele TRAIAN MICOROI. M-am dus lângă cei doi preoți, îmi aduc aminte că erau foarte emoționați, nici unul dintre noi nu știa ce o să se întâmple dacă vom ajunge în piața din fața Consiliului, unde se aflau zecile de mii de manifestați. Pe parcursul drumului coloana s-a mărit permanent, ajungând până în piață la circa 1.000 de persoane. A fost un alt moment emoționant în clipa în care ne-au văzut mulțimile adunate. Acestea au început să strige: "Biserica e cu noi!", "Biserica e cu noi!", "Biserica e cu noi!". Practic am fost ridicăți pe sus, urcați pe podiumul improvizat în fața Primăriei, unde actorul Valentin Voicilă și ceilalți demonstrați care-l însoțeau ne-au făcut loc în față. Ajunși pe podium, am început să ne rugăm rostind "Tatăl Nostru". Am făcut un parastas, o slujbă de pomenire pentru morții Timișoarei. În fața mulțimilor mi-au trecut toate emoțiile, eram de un calm desăvârșit. Ne făceam slujba de pomenire în întreg firescul nostru. Eram într-un totu pătrunși de acest lucru. Astfel, când am început cu "Tatăl Nostru", toată masa de oameni din piață a îngenunchiat și s-a rugat împreună cu noi. Apoi am făcut slujba, "În veci pomenirea lor" a cântat toată lumea, după care am început să cântăm, împreună cu demonstrații din piață colindele "O ce veste", "Trei păstori", iar între aceste colinde oamenii, pătrunși de fiorul sacralului, scandau "Biserica e cu noi!", "Dumnezeu este cu noi!". Atâta timp cât am fost în rugăciune nu am avut nici o clipă senzația de teamă. Această senzație a apărut după slujbă.

**Rep.:** *Cum explicați acest lucru?*

**Pr. I.V.P.:** Pe podium, în timpul slujbei de pomenire pentru morții Timișoarei, eram cu fața către mulțimile din piață, în vreme ce lanțul de soldați, cu armele îndreptate către demonstrați se afla în spatele nostru, făcând o linie, o demarcațiune între podium și sediul fostului Comitet județean de partid. În răstimpuri, mai aruncam câte o privire în spatele nostru și ne înfioram văzând atât de mulți soldați cu pistoalele mitraliere îndreptate spre noi. Ulterior, reflectând la acele momente pe care le-am trăit spontan, când am fi putut să fim împușcați, m-am gândit ce înseamnă să devii dintr-o dată erou?

**Rep.:** *Ce este de fapt eroul?*

**Pr. I.V.P.:** Eroul este un om simplu. Eroismul nu există nativ într-un anumit om. Eroismul este acea scânteie divină care-l scânteiază pe moment. Pentru că omul este și înainte de fapta sa de eroism și după realizarea ei, la firescul existenței. Așa eram noi atunci, în acele momente în timpul demonstrației anticeaușiste. Ulterior, mulți mi-au spus că am făcut un act de eroism. Dar nu eram erou, pentru că tot timpul realizasem omeneasca și fireasca teamă care mă pătrundea până în măduva oaselor. Erou eram numai atunci când curajul meu era alimentat de mase. Am ajuns la concluzia că alura eroului o dă numai conjunctura de-a acționa într-un anumit moment. Iar momentul pe care-l trăiește îl face, de fapt, pe om erou.

**Rep.:** *Cât timp ați stat pe podium în fața demonstraților?*

**Pr. I.V.P.:** După terminarea slujbei noi am mai rămas destul de mult timp pe podiumul improvizat de revoluționari, iar prin slujba de pomenire pe care am ținut-o am intrat, implicit, în acel nucleu de revoluționari care coordona efectiv mulțimea din piață.



*Preoții arădeni Micoroi Traian, Ioan Vasile Pop, Iacob Bupte, Teodor Babuția și cantorul Gornic Gheorghe fac parastas pentru morții Timișoarei (22 decembrie '89)*

În continuare am mai avut unele inițiative de-a ne ruga, să spunem colinzi, ori să avertizăm anumite grupuri de oameni să nu tensioneze demonstrația din piață. În timpul în care am stat pe acel podium, văzând arădenii că Biserica se afla alături de demonstrații, spre piață au început să afluiască mulțimile din toate părțile orașului. Veneau cetățeni de toate vârstele dinspre piața Podgoria, dinspre Teatrul de stat, dinspre str. Horea. Mulți demonstrați au venit cu portretele celor doi dictatori, Nicolae și Elena Ceaușescu, peste care erau desenate gratii. Apoi un alt grup de demonstrați a apărut în piață cu un sicriu care simboliza moartea lui Ceaușescu. Arădenii adunați în piața din fața Consiliului priveau cu atenție spre noi, încât ne-am transformat în dătători de ton, cum să reacționeze mulțimile, fără acte de violență. Însă revolta din oameni se simțea foarte acut, noi nu am încercat nici o clipă să o oprim, dimpotrivă am considerat că a venit vremea să ne scuturăm de jugul dictatorial ceaușist, care devenise insuportabil. După circa o oră, când am coborât de pe podium, am sugerat celor care se aflau în jurul nostru să se încoloneze și să ducă mesajul pieții și în alte zone ale orașului. Atunci am hotărât să mai facem încă un focar al sentimentului național în Piața Catedralei. Fără nici un alt comentariu, mai multe sute de demonstrați ne-au urmat spre Piața Catedralei, scandând tot timpul lozincile: "Biserica e cu noi!", "Libertate!", "Jos dictatorii!" și toate celelalte lozinci care s-au strigat în Arad. După ce am ajuns în dreptul Teatrului de stat, coloana a cotit pe str. A. France, spre Piața Catedralei, oprindu-ne în fața Bisericii Ortodoxe. De aici, demonstrații ne-au purtat până la Centrul Eparhial al Aradului, unde am intrat în curte și ne-am întâlnit cu P.S.dr. TIMOTEI SEVICIU, episcopul Aradului, lenopolei, Hălmagiului și Hunedoarei, căruia i-am relatat cum a decurs parastasul de pomenire pentru morții Timișoarei, întrucât această inițiativă a fost cunoscută de Episcopul Aradului. Pot să spun că Prea Sfințitul Timotei a fost acela care a ținut tot timpul pulsul evenimentelor și care și-a trimis preoțimea încă cu o zi mai înainte ca să fie între oameni. În această acțiune, care a pornit de la Episcopia Aradului, au fost implicați părințele IACOB BUPTE, părințele TRAIAN MICOROI, părințele TEODOR BABUȚIA, cărora m-am alăturat și eu la circa zece metri de Episcopie. De asemenea au fost alături de noi părințele IOAN FLOREA, părințele ZAHARIA IOVA, părințele CORIOLAN MUREȘAN, părințele TEODORESCU FLOR, părințele GHEORGHE BOZIAN (de la Curtici) și cântărețul GHEORGHE GORNIC (de la parohia Arad Centru).

**“Voi declara că rugăciunile rostite au  
fost din porunca mea!”**

**Rep.:** *Ce s-a întâmplat după ce v-ați întors la sediul Episcopiei?*

**Pr. IOAN VASILE POP:** După ce am revenit la Episcopie, ne-am întâlnit cu Prea Sfințitul Timotei, iar în timp ce îi relatam cum a decurs slujba, acesta era permanent întrerupt de telefoanele care se dădeau la Episcopie, prin care era amenințat pentru prezența noastră în mijlocul demonstraților. În acele momente Prea Sfințitul a rostit următoarele cuvinte în fața noastră: "Dacă vor veni ca să vă ridice pentru rugăciunile făcute în piață, în mijlocul demonstraților, voi declara că v-ați rugat din porunca mea. O să mă ia pe mine, eu nu am familie, sunt călugăr, deci să fim cu toții înțeleși, să vorbim aceeași limbă!". Eu am replicat că nu vom face lucrul acesta, dacă ne-am angajat și am mers în mijlocul demonstraților să facem un parastas pentru morții Timișoarei, vom avea curajul să-l însoțim pe Prea Sfințitul ori unde ar fi fost dus! Pe fondul acestor discuții pe care le aveam cu Episcopul nostru, a venit un angajat de la Episcopie care ne-a îndemnat să deschidem cât mai repede televizorul, unde s-a anunțat că Ceaușescu a fugit! Dar examenul greu pentru arădeni a venit abia în zilele următoare, din noaptea de 22 decembrie

și până în 25 decembrie, când au fost executați, la Târgoviște, soții Ceaușescu. În acele zile noi am stat la Episcopie ca în stare de război!

Biserica Ortodoxă din Arad a fost în acele momente din decembrie '89 alături de popor, așa cum au strigat arădenii "Biserica e cu noi!", nu numai la modul figurat, ci la modul propriu.

## Comandantul miliției își retrace subordonații din Palatul Administrativ

**Col. MIHAIL CIOFLICĂ:** A doua zi, cu toate sarcinile date cu o seară mai înainte de către cei doi secretari ai C.C., Ilie Matei și Radu Constantin, care au convocat o ședință de birou al Comitetului județean de partid la Întreprinderea U.T.A., lumea nu a putut fi oprită să se adune într-un număr foarte mare în piața din fața Consiliului. La un moment dat muncitorii au ajuns să treacă chiar prin fața sediului Inspectoratului de miliție. Veneau de la IMAIA, veneau de la IAMMBA, veneau din toate zonele orașului, cu toții încetaseră lucrul și se îndreptau spre centrul orașului. Era dimineața în care s-a comunicat la radio că generalul Milea, fostul Ministru al Forțelor Armate s-a sinucis. Apoi s-a comunicat că a fost un trădător. Membrii comandamentului județean mi-au dat dispoziție să blochez străzile. Mă certau aspru că nu am reușit să împiedic afluirea cetățenilor spre piața din fața sediului fostului Comitet județean de partid. Mă făceau deja un fel de trădător, un opozant. Le-am răspuns: "Tovarăși, dumneavoastră știți ce se întâmplă în stradă?" Mi s-a răspuns: "Nu ne interesează, ia măsurile pe care ți le ordonăm!"

**Rep.: De fapt cine era persoana care vă tot dădea aceste ordine la care vă referiți?**

**Col.M.C.:** Mie îmi dădeau ordine șeful Inspectoratului județean M.I., colonelul Sălceanu, iar atunci când unuia dintre cei doi secretari ai C.C., care se aflau permanent lângă acesta în sediul Comitetului județean de partid, nu-i plăcea cum sună ordinele pe care mi le dădea, îi luau telefonul din mână și mă luau la întrebări: "Dumneata nu execuți, ce, îți bați joc de noi, cum îți permiți, ai să răspunzi cu capul pentru treaba aceasta! "După circa o oră colonelul Sălceanu m-a dojenit din nou la telefon. Atunci i-am răspuns: "Tovarășe colonel, hai să ne înțelegem, dumneavoastră știu unde stați și lângă cine stați. Dumneavoastră vă faceți că îmi dați ordine, țipați la mine, vă înfuriați și lăsați apoi că eu știu ce am de făcut!" Aceasta ca să-l salvez și pe el oarecum. Dintre toți cei care se aflau în sediul fostului Comitet județean de partid, cel mai dur a fost cu mine Radu Constantin, apoi i-a urmat Ilie Matei. Ceea ce nu mi-a plăcut la secretarul C.C. Ilie Matei a fost, în 22 decembrie, momentul în care l-am auzit vorbind cu Elena Ceaușescu la telefon, spunându-i acesteia: "Un grup de derbedei se află în fața Comitetului județean de partid!". Încă o dată mi-am dat seama că secretarii Comitetului Central trimiși la Arad dezinformau, voiau doar să-și salveze funcțiile și pozițiile pe care le aveau, în vreme ce în piața din fața Consiliului erau zeci de mii de oameni cinstiți, el raporta că se află acolo doar "un grup de derbedei!" Ca apoi și în cuvântarea lui Ceaușescu să se vorbească despre grupuri de neofasciști, de huligani, care vor să destabilizeze țara, că sunt incitați de forțe din vest și din est și așa mai departe. Toate aceste declarații nu erau în concordanță cu realitatea din țară. Apoi, la un moment dat mi-a șoptit colonelul Noghiu, care era permanent mâna mea dreaptă, că cei de la comandament "au dat ordin să se tragă, au fost scoase grenade care să fie aruncate asupra manifestațiilor în situația în care aceștia vin să-i lovească!" Atunci mi-am zis "Doamne, aceștia sunt nebuni! "M-am dus să-l caut pe căpitanul Memetea, actualul comandant U.M. Cetate, căruia i-am spus ca nu cumva să se tragă în oameni. Căpitanul era destul de palid la față, de unde am tras concluzia că situația este foarte tensionată, motiv pentru care am început să mai întreb și pe alți ofițeri despre

ordinele care vin de sus de la comandamentul județean. Apoi un alt ofițer mi-a confirmat: "Da, am primit ordin să tragem!" Atunci, în jurul orei 11,30 am ordonat plutonului din subordine, pe care-l aveam în spatele Consiliului, să se îmbarce într-o mașină și l-am retras la sediul miliției! Deci, cu destul de mult timp încă înainte de fuga lui Ceaușescu eu mi-am retras oamenii, după care m-am reîntors în Consiliu, unde m-au întâmpinat cei de la trupele de securitate, cerându-mi să-i iau și pe ei de acolo. Le-am răspuns: "Măi, voi nu sunteți ai mei. Nici pe ai mei nu i-aș fi putut lua fără aprobarea cuiva!". Băieții au insistat: "Tovarășe colonel, luați-ne și pe noi!" Atunci, la rugămintea lor, i-am scos și pe aceștia din Consiliu, după care au venit la mine și cei de la antitero ca să-i scot din Consiliu. În final i-am luat pe toți. I-am retras fără cunoștința colonelului Sălceanu, prin spatele Consiliului, pe la Hotel "Astoria". După ce au aflat cei din Comandamentul județean că nu se mai află trupele speciale în Consiliu, colonelul Sălceanu m-a luat foarte tare, cum mi-am permis să îndepărtez acele subunități din Consiliu, cu a cui aprobare am acționat? Eu am mințit atunci și i-am spus că am primit ordin de la Timișoara să retrag acele subunități din Consiliu. Atunci, acesta m-a întrebat de la cine, ca să-și noteze și să verifice! "Domnule, atâta pot să vă spun că am primit ordin de la Timișoara, ca să îmi retrag plutonul din Consiliu!" "Deci, încă înainte de fuga lui Ceaușescu, sediul Comitetului județean de partid din Arad a rămas fără trupe ale Ministerului de Interne.

**Rep.:** *A fost un act de mare curaj din partea dumneavoastră!*

**Col.M.C.:** I-am luat din Consiliu numai pentru faptul că le-ar fi dat ordin să tragă în demonstrații, să-i împuște în cazul în care ar fi intrat în Consiliu. Colonelul Moș, care era comandantul grupei antitero, vă poate spune clar ce ordin a primit!

**Rep.:** *Vă rog să mi-l reproduceți dvs.*

**Col.M.C.:** Colonelul Moș Florian a primit ordin să tragă în stradă, să tragă în demonstrații, să arunce grenade antiofensive, să-i împrăștie pe demonstrații, să nu-i lase să se apropie de sediu! Eu nu am putut să cred că s-au dat astfel de ordine. Pe mine m-au obligat doar să opresc, să stăvilesc fluxul spre piață. Iar când am constat că s-a dat ordin să se tragă, eu i-am retras pe ai mei. Câpitanul Memetea m-a înțeles și mi-am dat seama că prin atitudinea lui nu a comentat. Între timp am fost chemat la Consiliu ca să fiu tras la răspundere pentru faptul că am retras plutoanele de pe poziții. Tocmai atunci, dintr-o dată apare la Televiziunea Română imaginea cu Caramitru și cu poetul Dinescu. Stupefiat, Ilie Matei a spus: "Ce-i cu asta, ce se întâmplă la București?". Erau pur și simplu ruși de realitate, nu făceau decât să execute ordinele cu care au venit la Arad, nu știau ce se întâmplă în stradă. Când am văzut acele imagini la televizor, am ieșit din biroul în care se afla comandamentul. Între timp a venit și colonelul Sălceanu la sediu; m-a chemat în birou la el ca să mă muștruluiască, dar pe urmă și-a dat seama că a gafat, Ceaușescu fugise cu elicopterul, de pe acoperișul sediului C.C. M-am certat cu colonelul Sălceanu, l-am făcut în fel și chip, l-am făcut incompetent. Apoi, în cursul după-amiezii au venit subalternii mei, au luat din cui tabloul lui Ceaușescu, l-au călcat, l-au strivit în picioare. Bucuria era foarte mare, scăpasem de cinci zile de stat la sediu zi și noapte. Copiii mei se aflau la Alba Iulia. Am luat legătura telefonică cu cumnatul meu, țărănist, căruia i-am spus: "Mîrzane, Victorie!". Mi-a răspuns și el emoționat "Măi, Mihail, bine că a căzut..." și așa mai departe. Am schimbat câteva cuvinte cu băiatul, care era atunci în clasa a XII-a și cu fetița, după care am plecat s-o caut pe soție, la căminul de garnizoană, unde lucra atunci. Am căutat-o și în cursul dimineții, când i-am spus: "Pică, porcul, dictatorul!" Nevasta și-a făcut cruce și m-a rugat să nu mai vorbesc așa, să nu pățesc ceva. "Lasă, terminăm, cade, pică!" Ulterior soția mi-a spus că în acele momente am fost pur și simplu transfigurat, repetam întruna: "Pică, porcul, dictatorul!" Se uitau cei din jur la mine uluiți! După-amiază mi s-a spus că am avut dreptate!...Am pornit din nou spre centrul orașului. Începuseră să circule printre oameni tot felul de zvonuri: Mai întâi că este apa otrăvită! Am trimis băieții mei de la





*Locuitorii Aradului oferă cafele și ceaiuri soldaților (22 decembrie '89 - ora 11<sup>00</sup>)*

circulație la Uzina de apă, unde au verificat apa, au fost luate probe, s-au făcut analize, după care au transmis la Consiliu să se comunice populației că apa nu este otrăvită! Între timp a venit seara de 22 decembrie. La un moment dat mă sună colonelul Marcu, comandantul garnizoanei. "Tovarășe Cioflică, ar trebui să veniți la Consiliu, unde s-au adunat mai multe persoane în jurul actorului Voicilă, să vedem ce putem face pentru a sprijini activitatea imediat următoare!" Când am ajuns la Consiliu, în sala 63 se aflau foarte multe persoane, majoritatea necunoscute pentru mine. L-am recunoscut totuși alături de Voicilă pe judecătorul Ionică Trifa, ajuns după revoluție președintele Tribunalului din Arad. L-am întrebat ce trebuie să facem? S-a conchis că trebuie să le vorbim oamenilor de afară din balconul Consiliului, în numele noii puteri constituite de revoluționari. Astfel, am ajuns ca între orele 20-21 să trec și eu în balconul Consiliului, de unde m-am adresat oamenilor din piață. De fapt nici nu știam prea bine ce trebuia să le spun. Am început prin a le spune că cei care au răsturnat dictatura nu sunt cum a spus Ceaușescu în ultima sa cuvântare de la București, cercuri de huligani, cercuri de fasciști, care destabilizează țara, că sunt oameni care s-au săturat de frig și mizerie. Am fost aplaudat și aclamat de mulțime. Mulți dintre cei aflați în piață au strigat atunci "Poliția e cu noi!". Până atunci, la Arad, s-a strigat doar că "Armata e cu noi!" După ce m-am retras din balcon, mi-a comunicat cineva că am fost căutat la ofițerul de serviciu. Acesta se afla undeva prin biroul fostului secretar Cotoară. Aici am aflat că am primit telefon de la soție. Aceasta mi-a cerut să-i dau urgent telefon, dar nu acasă, ci la telefonul vecinului. Astfel am sunat la vecin s-o caut pe soție, care mi-a comunicat că am primit un telefon foarte suspect acasă, că am fost înjurat și i s-a cerut să spună unde sunt? Deci, în minutele în care am vorbit de la balconul Consiliului, cineva i-a și dat un telefon de amenințare soției, după care ea a părăsit domiciliul. De fapt a primit două telefoane de amenințare, unul dintre cei care amenința avea o voce foarte groasă. Sistemul de dezinformare lucra intens, încât, după cum am aflat ulterior, în timp ce vorbeam la balcon, deja au fost informate mai multe întreprinderi și instituții "Cioflică a trădat, Cioflică e un trădător!" Din acest moment începe o adevărată odisee a mea.

### La ora 12,00 am intrat în rol

**GHEORGHE DRĂGAN:** Cum am ajuns la servici mi s-a lăsat un mesaj ca să iau legătura imediat cu inginerul șef Donovici. Director atunci era Lucea, iar șef secție echipament Oană. Despre aceștia existau informații că erau oamenii securității. Inginerul Donovici, deci șeful meu, mi-a spus: "trebuie să pleci la Consiliu, unde vei lua legătura cu unul Voicilă Valentin și îi spui că tu ești responsabilul tehnic în Consiliu cu telecomunicațiile și cu absolut tot ceea ce se întâmplă în plan tehnic cu mass-media! Țiți mai iei încă doi oameni cu tine...". După această convorbire cu șeful meu, m-am dus până acasă, unde mi-am lăsat lucrurile pe care le-am adus de la Pilu, și am luat un microfon mai bun, pe care-l aveam pregătit de mai mult timp, pentru Consiliu. Eu cunoșteam foarte bine toată structura care exista la Consiliu. Deci, am luat un microfon profesional de acasă, m-am despărțit de soție și de cei doi copilași (fata avea 13 ani, iar băiatul 8 ani), pe care nu i-am mai văzut apoi până în data de 24 decembrie când am venit pentru prima dată acasă. M-am prezentat la Voicilă. L-am spus că eu sunt de la telefoane trimis de inginerul Donovici, și că sunt responsabilul tehnic pe linie de telecomunicații și de comunicare în Consiliu. Până atunci nu ne-am cunoscut niciodată. Atunci ne-am cunoscut pentru prima dată. Voicilă a spus: "foarte bine!". Sinceritatea atât a lui Voicilă, cât și sinceritatea mea, au cuplat imediat. Așa am apărut imediat după ce revoluționarii au intrat în clădire, pe balconul Consiliului. Sunt chiar filmat acolo în balcon, în momentul în care instalam un microfon. Din acel moment am preluat toată partea tehnică de telecomunicații.

## Armata din Arad se retrage în cazarmă!

**MOȘ PINTEA:** După ora 12, când a fugit cuplul Ceaușescu de pe clădirea fostului CC al PCR, s-a primit ordin prin radio și televiziune, ca toate unitățile să fie retrase în cazarmă! Unul dintre TAB-uri, aflat chiar în fața Consiliului, n-a pornit pentru că i se terminase bateria. Mulțimea entuziasmată a început să împingă acel TAB din fața clădirii Consiliului, pentru că deja aceasta era considerată o clădire liberă, după fuga lui Ceaușescu. Între timp, în fața clădirii Consiliului și-a făcut apariția maiorul Gîrgar, care era șeful Casei Armatei din Arad. Acesta a comunicat liderilor revoluției că îi invită înăuntru în Consiliu, pentru a prelua clădirea! În acel moment, toate forțele care au fost comasate în acea clădire s-au "refugiat" prin ușile din spate, iar prima secretară Elena Pugna a fost luată de maiorul Marcu și dusă în U.M. Cetate, pentru a o adăposti. Atât a fost de mare graba celor care au abandonat clădirea Consiliului, încât am găsit stații de emisie, zeci de scuturi, zeci de băte precum și grămezile de lanțuri de la poartă (cu care ar fi trebuit să fie legați revoluționarii) într-o dezordine de nedescris. Deci, toți au fugit prin spatele Consiliului. În continuare s-a intrat în Consiliu, mai întâi Comitetul de 14 persoane format în cursul zilei de 21 decembrie, apoi a mai intrat în Consiliu foarte multă lume. S-a preluat în liniște și pace acea clădire. Era un moment foarte greu să preiei o clădire atât de enormă, cu trei intrări și apoi să știi de fapt cine intră și cine iese din acea clădire! La scurt timp după intrarea noastră în Consiliu, după ce liderii revoluției au început să vorbească la balcon, a apărut acel plan stupid al dezinformării populației. La început s-a anunțat că apa în Arad este otrăvită. Vă imaginați ce s-a întâmplat în acele momente când se face un asemenea anunț în fața celor din piață și când mulți oameni știau că acasă se află copiii lor mici, care pot bea apă otrăvită; că toți cei rămași acasă beau apă, iar când ajungi acasă nu știi câți morți ai în apartament! Deci, s-a făcut apel la oameni ca să plece acasă. Mulți cântau. Mulți dansau, lumea nu dorea încă să meargă acasă după atâta bucurie că au scăpat de Ceaușescu! După câțva timp a venit precizarea de la laborator că apa nu este otrăvită, a fost doar un zvon neconfirmat! Astfel, oamenii care încă nu pleaseră din fața Consiliului, ori cei care nu se îndepărtaseră prea mult, s-au întors în piață, în vreme ce alții erau preocupăți să dea cât mai repede telefoane acasă. Așa a început haosul produs de diversiune. După un timp, în care s-a cântat, s-au ținut discursuri, s-a recitat, liderul Valentin Voicilă era atât de obosit, atât de frânt după aproape două zile de nesomn și de discursuri, de lozinci scandate împotriva dictaturii, încât efectiv nu mai avea voce, a început să comunice cu mulțimea prin intermediul unor persoane, cărora le rostea la ureche, în balconul Consiliului, ce să spună din partea lui oamenilor! Era atât de răgușit încât nimeni nu-l mai putea înțelege ce spunea. Curând a avut loc o întâlnire a Comitetului celor 14 revoluționari cu foștii membri ai secretariatului Comitetului județean de partid, care încă nu părăsiseră clădirea Consiliului. O parte dintre activiștii din sediu au plecat acasă, iar alții au preferat să rămână și să spele cu teul pe jos coridoarele Consiliului, numai să nu iasă afară din clădire! Unii întrebau, domnule, mai am în sertar un pachet de țigări, la cine să-l dau? Le spuneam, dați-l domnilor la armată! Le dădeau soldaților! A venit apoi înserarea, iar o dată cu aceasta a venit panica sosirii celor doi generali fideli lui Ceaușescu, Velicu și Mihalea, cu o grupă mare de teroriști.

## "Detășamentul Păuliș" - primește ordin să părăsească Aradul!

**Col. (r) NECULAE DIACONESCU:** Un alt moment este cel în care noi, armata am primit ordin să părăsim orașul, respectiv Aradul. Centralistul meu de pe autostație, soldatul Gligor, mă cheamă în jurul orei 13, poate că era înainte de 13, și îmi spune: "Tovarășe maior,

veniți repede și vorbiți cu comandantul!" Am plecat la autostație. Ridic receptorul și ascult: "Comandantul la telefon, maiorul Preda! Tovarășe Diaconescu este necaz mare, v-a raportat unul mare, de acolo, de la partid la București, aveți grijă de oameni, aveți vreunul mort sau rănit?". "Nimic!". "Bine, tovarășe! Imediat raportați lui Bădălan că vă retrageți în cazarmă, la Lipova!". "Dar cu ce, eu nu mai am autobuze cu care să-i transport la Lipova!?". "Nu-i nimic, îți trimit eu mașini!". "Trimite pe TAB-uri, oamenii care sunt mai oboșiți. Trimite mai întâi arădenii, rupe grupele!". "Nu pot, tovarășe maior, pentru că imediat par suspect!" Atunci comandantul mi-a replicat la telefon: "Ah, nici pe noi nu ne mai ascuți!". Atunci i-am zis "Am înțeles tovarășe maior, lăsați că și eu sunt oboșit; să vă îngrijiți să îmi trimiteți mașini!". "De câte mașini ai nevoie?". "De zece camioane!". Deci am început retragerea din Arad. Mai întâi a plecat compania cu TAB-urile. Când să plece, mi se raportează: "Nu mai avem carburanți!". "Păi cât ați consumat de la Lipova până la Arad?" "Păi stați puțin, nu știți că noi am făcut zece ture prin oraș?" Abia atunci am aflat pentru prima dată că lt.col. Său a dat ordin să se facă zece ture de forță cu TAB-urile mele de la Lipova prin Arad, pentru a intimida populația Aradului în seara zilei de 21 decembrie!

**Rep.:** *De la cine ați aflat despre fuga lui Ceaușescu?*

**Col. N.D.:** Eu am aflat despre fuga lui Ceaușescu de la revoluționari, noi nu aveam nici radio și nici televizor la dispoziție, iar după cearta mea cu Ilie Matei și cu maiorul Bădălan nu am mai fost chemat sus la comandament, ca să aflu ce s-a întâmplat la București. În momentul în care noi am plecat la TAB-uri să îmbarcăm, am cerut aprobare maiorului Bădălan, ca să îmi permită să intru în U.M. Cetate, pentru că mă gândeam să nu produc cumva vreo derută și să se iște vreo altercație cu populația entuziastă după fuga lui Ceaușescu. M-am retras pe terenul de sport de pe malul Mureșului, unde am organizat o mică tabără intermediară, la noi se spune "bivuac", până vor sosi mașinile necesare să pot îmbarca soldații. Am luat toate măsurile de siguranță, patrulă așezate în cerc, iar lumea era foarte bucurasă.

**Rep.:** *V-a permis maiorul Bădălan să intrați în U.M. Cetate?*

**Col. N.D.:** Nu, nu mi-a permis, dimpotrivă a strigat la mine: "Ești un trădător, vii acum să-mi propui să te iau în Cetate, sub protecție?". "Tovarășe maior, ce a fost a fost, revoluția a învins, nu a murit nimeni!". "Nu, nu mă interesează și mi-a închis telefonul!". El s-a retras cu prima secretară Elena Pugna, cu Ilie Matei și Radu Constantin în Cetate, la maiorul Marcu. Dar cineva mi-a spus că Bădălan, când am vorbit cu el prin centrala U.M. Cetate, nu se afla acolo, ci la Unitatea din cartierul Gai, însă acest lucru nu-l mai pot verifica. Astfel, am rămas pe loc până la sosirea mașinilor de la Lipova.

**Rep.:** *Când ați ajuns din nou în cazarmă la Lipova?*

**Col. N.D.:** Am ajuns seara, în jurul orei 19,20, când am intrat în Unitate. A fost un moment deosebit. V-ar putea povesti mai multe amănunte dacă mergeți la Lipova și-l căutați pe dl. lt.col. (r) Voicu, fostul șef al asigurării logistice, șeful spatelui cum se spune. El a fost cu noi la Arad, dumnealui ne-a adus mâncare de la Lipova, noi nu am mâncat de la U. M. Cetate. Când a aflat că ne întorcem a organizat o mare manifestație în favoarea noastră în cazarmă. Vreau să vă spun că din punct de vedere al autorității, era cam dezordine în cazarmă, cu mici tendințe de răzbunare din partea unora pe cei care credeau ei că nu s-au purtat bine înainte de revoluție! Actul de comandă nu mai exista! Sosirea mea a produs o mare bucurie, unii aruncau cu căciuilile în sus, revoluția a învins, compania de TAB-uri a început să claxoneze și au aprins farurile, încât parcă în curtea unității ne-am fi aflat la discotecă! Comandanții de companie au fost ridicați pe sus, au vrut să mă ia și pe mine, dar eu nu m-am lăsat, am fugit imediat la ARO. M-am dus la comandant și spre surprinderea mea l-am observat foarte rece față de mine. L-am rugat politicos să preia dânsul comanda Detașamentului, deoarece eu sunt oboșit, merg să mă schimb, să îmi văd familia, soția, care era educatoare la grădiniță, copiii. Cea mică avea un an, iar ceilalți,

în ordine, 6 ani, 8 ani, 12 ani și 14 ani. Eu am plecat acasă, iar comandatul a ordonat să fie predate steagurile cu stema tăiată de pe TAB-uri. Atunci subofițerii nu au vrut să le dea jos! În cele din urmă comandantul i-a liniștit, iar eu am plecat acasă.

## Petrolistul ascultă la radio glasul poetului Dinescu!

**ROMEO POPA:** În seara precedentă, de 21 decembrie, m-am reîntors în piața din fața fostului Comitet județean de partid în jurul orei 20. Colegul meu de serviciu nu a mai venit în piață. La început m-am simțit destul de stingher, cunoșteam foarte puțină lume dintre cei care se mai aflau să demonstreze împotriva dictaturii. Lipsea o portavoce, lipsea o stație de amplificare, aproape că nici nu puteai să auzi prea bine ce spuneau liderii constituiți ad-hoc, în cursul după-amiezii. Am rămas în piață până spre miezul nopții, după care am plecat acasă. Mă aflam într-un anumit fel între ciocan și nicovală, întrucât cunoșteam răspunderea pe care o aveam față de locul de muncă pe care-l aveam și mai ales față de materialele din dotare. Așa că mi-am permis ca la miezul nopții să părăsesc mitingul, pentru că dimineată, oricum, trebuia să fiu la lucru, la obiectiv, nu atât pentru utilajele și oamenii din subordine, despre care nu știam dacă vor mai veni ori nu dimineată la lucru, ci pentru materialele explozive de care răspundeam cu capul, deși nu eram eu gestionarul direct al acelor materiale, dar eu eram cel care vizam totul. Astfel, la miezul nopții am plecat acasă. A doua zi începuse demonstrația generală. De acasă, din zona Podgoria unde locuiesc, am mers pe jos până în piața din fața fostului Consiliu popular. Era în jurul orei șapte. Când am văzut mulțimea din centrul municipiului, mi-am dat seama că a început o ridicare masivă împotriva dictaturii a tuturor categoriilor de oameni. Atunci am hotărât să dau o raită până la mine la secție, după care mi-am zis că voi reveni în piață. La lucru au venit circa 60 de persoane. Eram tare emoționat, le-am spus că am fost și eu în ziua precedentă în piață și că nu am văzut acolo pe angajații noștri care au afirmat cu o zi mai înainte că pleacă la demonstrație. Fiind convins însă că de data aceasta cu toții vor merge la manifestație, am făcut un îndemn către muncitori să meargă fără violență și să demonstreze în mod pașnic. Am mai spus tot atunci că numai prin muncă vom reuși, indiferent de ceea ce se va întâmpla în țară. Nu știu câți au înțeles atunci și câți înțeleg și astăzi că numai prin muncă se poate face în țara aceasta ceva! Deși eram șef de secție, iar ordinele pe care le primeam erau altele, cuvântul meu a fost destul de străveziu, că sunt de partea revoluției, îndemnând, totodată la rațiune, la calm să nu se pună foc, să nu se distrugă tramvaie, vitrine, magazine și am încheiat acea întâlnire din cursul dimineții cu angajații secției, spunându-le că fiecare să facă cum îi dictează propria-i conștiință, dar să nu uite un lucru: indiferent ce se va întâmpla, tot munca va salva situația!

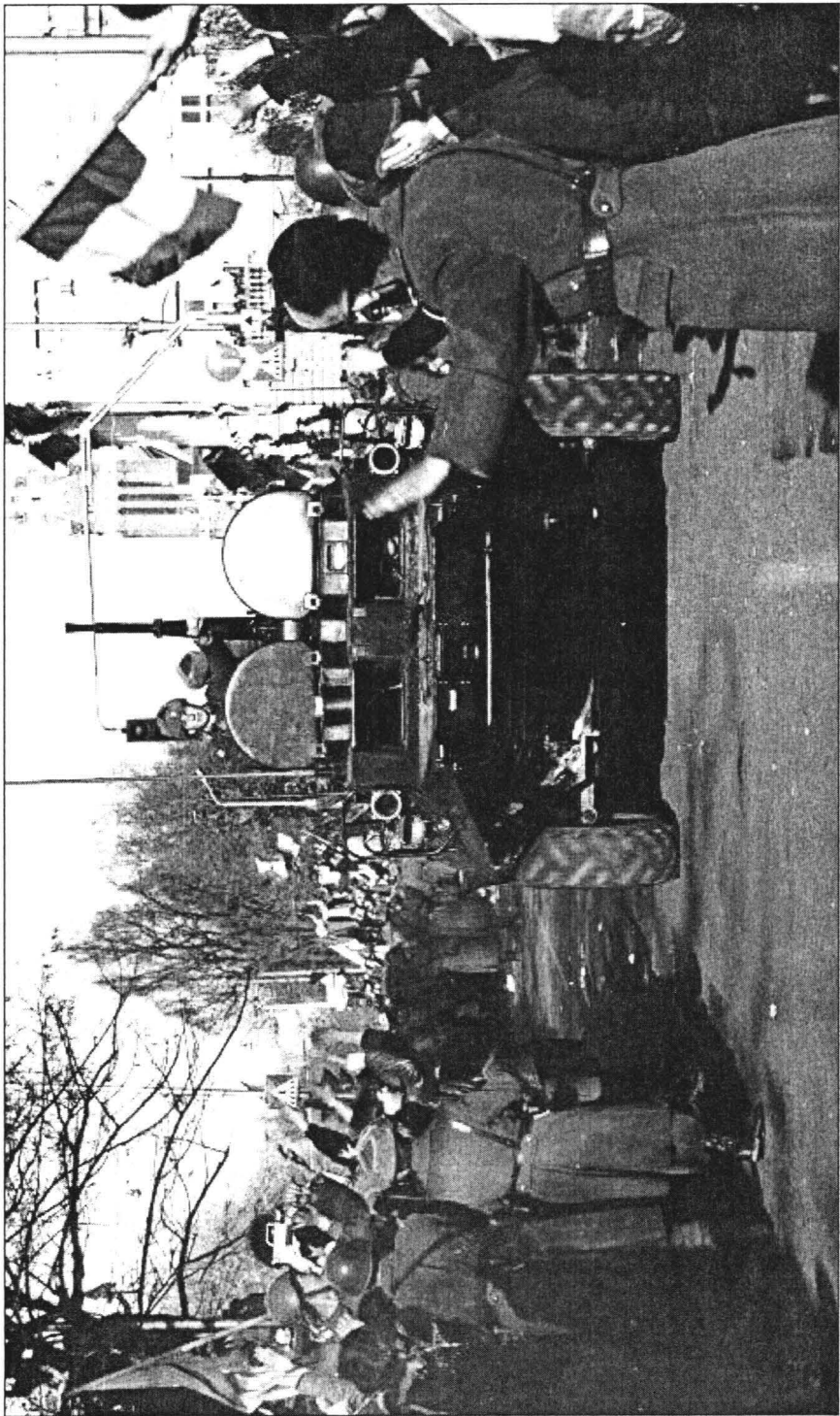
**Rep.: Ce au făcut muncitorii după acea întâlnire de dimineată?**

**R.P.:** Majoritatea au rămas la clubul secției, ca să vadă ce se întâmplă în București. Câteva persoane au rămas însă în preajma mea, simțindu-mă cumva că sunt urmărit pas cu pas de tot ce fac și spun în secție. Printre persoanele care mă "spionau" se aflau și dintre aceia care nu au spus nici "da" și nici "nu" dimineată, exact cum era mai periculos pentru mine! La ora 12, când a fugit Ceaușescu, mă aflam și eu la club, printre oameni, unde mergea televizorul, în vreme ce în biroul meu mergea radioul. Întorcându-mă în birou, am trecut radioul de pe Europa Liberă, pe Radio București, exact în momentul în care am auzit glasul poetului Mircea Dinescu. Căzând dictatura, nemaiaivând legătură telefonică cu Întreprinderea noastră din Ploiești, căzând și Ministerul de Interne, nu mai știam ce să fac cu materialele explozive pe care le

aveam în dotarea secției pentru extracțiile petroliere. Era mai rău decât dacă aș fi avut metale prețioase sau sume mari de bani în grijă în momentele respective. De asemenea mai pot să vă spun că în secție au rămas o serie de oameni până la sfârșitul programului, numai după aceea au plecat acasă. Ulterior, acei oameni care au rămas în secție gândindu-se că în cazul în care s-ar fi reîntors Ceaușescu la putere, să nu aibă nici o consecință, după ce am fost rănit, s-au numărat printre cei care m-au acuzat. După ora 15.30, spre ora 16.00 m-am hotărât să iau legătura cu județul, să văd cine conduce municipiul și județul pe plan local, pentru a-i pune în gardă despre materiale cu caracter special pe care le aveam în dotare și ce pericol mare poate să reprezinte pentru întreg Aradul, dacă ele ajung cumva pe mâini criminale. Începuse să circule deja tot felul de zvonuri, diversiunea din după-amiaza zilei de 22 decembrie începuse, cu otrăvirea apei și cu întreg scenariul care a urmat.

### **Am început să strigăm “Jos Ceaușescu!”, “Jos dictatura!”**

**ENCEV BONI** (luptător în Revoluția din decembrie '89): În 20 decembrie 1989 mă aflam la serviciu, în schimbul doi, la Fabrica de zahăr, unde eram tehnolog. După ce am ieșit din schimb, la ora 23,00 am pornit de la fabrică spre centrul orașului, până în fața Primăriei. În piață am observat câteva grupuri de oameni. Nu știam cine sunt și ce intenție aveau. Nu știam dacă au venit cu un gând ca și al meu, ori erau securiști pentru supravegherea evenimentelor care mocneau deja și la Arad, după Timișoara. Am stat în piață până pe la ora două noaptea, după care am plecat acasă. M-am culcat, iar a doua zi, în 21 decembrie, dimineața, m-am întors din nou în piață. De data aceasta piața din fața fostului Comitet județean de partid era aproape plină cu demonstranți. M-am alăturat unui grup de tineri, iar împreună cu acel grup am început să strigăm: “Jos Ceaușescu!”, “Jos dictatura!” Din grupul căruia m-am alăturat a făcut parte și actorul Valentin Voicilă, care, din momentul în care a apărut în piață, s-a impus ca inițiatorul scandărilor împotriva dictaturii ceușiste. Îmi aduc aminte că domnul Dima Traian avea în mână un petec de hârtie pe care-l adusese de la Timișoara. Pe acea bucată de hârtie era o chemare ca să ne alăturăm fraților noștri de la Timișoara și să cerem ca armata să fie cu noi! Printre demonstranți se aflau alături de tinerii de la Întreprinderea de Orologerie Industrială, care au ieșit primii în stradă, numeroși angajați de la marile uzine arădene, respectiv de la Vagoane, Strungul, CPL, UTA etc. Nu am mai plecat acasă, am rămas toată ziua în piața din fața Primăriei, unde am continuat să strigăm lozinci împotriva lui Ceaușescu și ne-am rugat la Dumnezeu, spunând “Tatăl Nostru”. Spre seară mulți demonstranți au început să se retragă din piață și să meargă acasă, încât numărul nostru a scăzut la un moment dat, ca pe la ora 2,30 - 3,00 să mai rămânem doar vreo 200 de persoane. Atunci, când un TAB din fața Primăriei a pornit în direcția Teatrului de stat, de unde s-a întors cu farurile aprinse spre noi, eu și cu încă vreo 15 - 20 de persoane, dezvelite la piept, cu pieptul gol am rămas în fața TAB-ului, cerând armatei să nu tragă în demonstranți și să se retragă în unitate. Un ofițer tânăr a ieșit prin turelă și ne-a promis că dacă nu-i atacăm se retrage la U.M. Gai. Noi nu bănuiam încă ce se voia să ni se însceneze, respectiv încercuiera demonstranților pentru anihilare. Dar Dumnezeu a fost cu noi și ne-a păzit de moarte. Toată noaptea am rămas cu cei circa 200 de demonstranți în piață. Dimineața a venit foarte multă lume, iar de la CPL câțiva muncitori au adus un sicriu pe care era scris “Moarte dictatorului!” După ora 12 s-a anunțat fuga lui Ceaușescu, la ora 14 un



*Victorie! Armata se retrage în cazărmi! (22 decembrie '89 - ora 13<sup>30</sup>)*

grup de 20 de voluntari am intrat în Primărie. Printre cei 20 de voluntari m-am aflat și eu. La intrare am găsit aruncate pe mozaicul din hol scuturi, bastoane, lanțuri părăsite de grupele antitero, care s-au retras din Consiliu. Eu circulam când în sediul Consiliului, când afară. Spre seară ne-am trezit singuri, fără protecția armatei, după care au început să se tragă primele focuri de armă spre noi.

În cursul nopții ni s-a terminat muniția, după care am fost trimiși de către colonelul Stranski în U.M. Cetate după muniție. Când am ajuns în dreptul Hotelului Parc, s-a tras în noi. Mașina care a plecat după muniție a fost ciuruită de gloanțe, motiv pentru care nu am mai apucat să aducem muniție. În zilele următoare au început filtrele revoluționarilor pe la principalele intersecții și colțuri de stradă. Apoi, tot în noaptea de 22 spre 23 decembrie a venit un transport cu ajutoare din Ungaria, pe care am reușit să-l conduc până la Fabrica de zahăr. Șoferul, la întoarcere, care se numea Toth Șandor, a fost ucis. Dacă îl conduceam, cum am intenționat inițial să o fac, aș fi fost și eu ucis!

În acele zile am acționat mai mult cu revoluționarii: Bâtea, Bordea, Borlea, Călugăru Ofelia, Cosma, Csapi, Lădău, Moș, Onofrei și alții. Nu mi-am mai văzut familia din data de 21 până în data de 25 decembrie, când la ușa Primăriei a venit soția cu fratele meu geamăn pentru a mă căuta, întrucât s-a zvonit că eu am fost ucis.

### **“Lupta s-a dus cu forțele nevăzute și neștiute de noi niciodată!”**

**RAMONA PENCEA** (Participantă la Revoluția din Decembrie '89 de la Arad) : În decembrie 1989 eram laborantă la UTA - Arad. Cunoșteam, asemenea majorității cetățenilor Aradului evenimentele desfășurate în zilele anterioare datei de 21 decembrie la Timișoara. De asemenea cunoșteam că la Timișoara au murit oameni nevinovați, numai pentru faptul că au ieșit în stradă ca să ceară condiții pentru o viață decentă, fără a mai îndura foamea și frigul. Speram că sângele curat vărsat în Timișoara să nu fie trecut sub tăcere. În dimineața zilei de 21 decembrie am început să discut cu muncitorii din întreprindere și să încerc să-i conving că este nevoie ca și noi arădenii să ne alăturăm Timișoarei. În momentul în care muncitorii de la Orologerie și de la Strungul au venit la poarta fabricii noastre, ca să ne cheme să ieșim alături de ei, exista deja în întreprindere un nucleu de persoane care doreau să se alătore muncitorilor din stradă. Personal am discutat cu fostul director Babău, cu secretara de partid Șipoș, precum și cu o altă persoană, îmbrăcată în civil, dar care purta pistol, să nu se împotrivescă de-a ne alătura celor de la Orologerie și Strungul. Întrucât au realizat că nu au cum să ne oprească, aceștia au plecat de la fața locului, după care nucleul pe care l-am format a reușit, în cele din urmă, să părăsească fabrica și să ne alăturăm demonstranților care se îndreptau spre piața din fața sediului Comitetului județean de partid. Era în jurul orei 9,00. După ce am trecut de "barajul" format de militari am ajuns în piața din fața Consiliului, unde am început să scandăm lozinci anticeaușiste și anticomuniste. În jurul orei 14, fosta conducere de partid a județului a încercat în câteva rânduri să se adreseze mulțimilor, dar de fiecare dată dialogul a eșuat, întrucât demonstrații nu au acceptat propunerea de-a părăsi piața din centrul Aradului. Am continuat să scandăm lozinci anticeaușiste: "Moarte dictatorului!" și "Jos comunismul!" Uu moment important pentru organizarea noastră în piață l-a constituit acela în care s-a hotărât constituirea primului Comitet al Frontului Democratic Român din Arad, alcătuit din 15 persoane, din care am făcut și eu parte. Apoi a venit seara, când foarte mulți demonstrații au plecat acasă, încât am ajuns să rămânem peste noapte circa o sută de persoane, care ne-am



continuat protestul la lumina lumânărilor aduse de la Mănăstirea Gai. A fost cea mai grea și lungă noapte a noastră. Toți cei care am rămas în piață am avut convingerea, neexprimată, că este posibil să fie și ultima noastră noapte, că organele de partid și din subordine ( securitatea, miliția) vor recurge la forță și că Aradul va fi o a doua Timișoară! Am avut noroc, nu s-a întâmplat astfel, iar odată cu venirea dimineții au crescut enorm speranțele noastre întrucât alături de demonstrații din ziua precedentă au venit în piață zeci de mii de muncitori, mult mai hotărâți. Doresc să fac precizarea aici că începând din dimineața zilei de 21 decembrie, când s-au tras primele focuri de armă, și până în după-amiaza zilei de 24 decembrie '89, atât în Consiliu, cât și în împrejurimi s-a tras foc de armă continuu, lupta ducându-se cu forțele nevăzute și neștiute de noi niciodată. Este adevărat că în acele zile au fost aduse în Consiliu zeci de persoane catalogate ca posibili teroriști, pe care civilii i-au predat armatei, după care nu mai știm ce s-a întâmplat cu ei! Revin însă la după-amiaza zilei de 22 decembrie '89. După fuga soților Ceaușescu cu elicopterul de pe clădirea fostului Comitet Central de la București, în cursul după-amezii, întregul Comitet al Frontului Democrat Român, creat cu o zi mai înainte în piață, din care făceam și eu parte, a intrat în sediul Palatului Administrativ, unde am purtat discuții cu fosta conducere comunistă a județului. Fosta conducere a partidului își oferea serviciile, spunându-ne că noi suntem lipsiți de experiență, motiv opentru care va fi nevoie de ei pe mai departe! Nu au reușit însă să ne intimideze, odată cu instaurarea noii puteri am pornit îndată la organizarea pe domenii de activitate, fixându-se responsabilități concrete pe fiecare membru al Comitetului. De asemenea alături de noi au fost cooptați noi membri. Personal am fost aleasă și numită secretar al Biroului executiv al F.S.N., unde am activat până la finele lunii ianuarie 1990. Astăzi am o strângere de inimă, deoarece consider că idealurile care m-au călăuzit atunci s-au spulberat pe măsură ce ne-am îndepărtat de momentul 21 decembrie de la Arad, că aproape nimic din ceea ce credeam că va urma nu s-a înfăptuit și că, încet, încet, dar sigur, puterea a fost preluată de alții, semnalul fiind dat de la nivele înalte, insuflându-ni-se ideea că trebuie să facem loc altora, cu experiență. Ceea ce este însă și mai rău este faptul că majoritatea demonstrațiilor care am fost în primele rânduri, care am stat în fața soldaților ce aveau armele îndreptate spre noi, precum și majoritatea celor care au venit să demonstreze alături de noi împotriva dictaturii ceaușiste și totalitariste, indiferent de locul pe care l-au avut în piață, au rămas teribil de dezamăgiți, nici nouă și nici lor revoluția nu le-a adus împlinirea speranțelor extraordinare pe care le-am avut atunci, când ne-am riscat libertatea și viața!

## Cafea pentru Voicilă și otrava TV

**VALER MĂRGINEAN:** După orele petrecute în fața „județenei de partid” unde am vorbit de toate și am ascultat discursurile mai mult sau mai puțin înflăcărate ale celor ce aveau ori credeau că au vocație de lideri – toți făcând apeleuri la calm și ordine –, după un drum spre casă chinuitor din cauza piciorului drept pe care mai mult îl țărăm, am ajuns acasă unde am fost nevoit să suport o adevărată avalanșă de întrebări. Soții Cozsic, soția și mama mea – prinsă de evenimente departe de casa din Tg. Mureș – erau cu toții curioși să afle „ce se întâmplă în centru”. Familia Cozsic venise la noi, pe nepusă masă, cu puțin înainte de a fi ajuns eu acasă. Jozsi era actor la Teatrul de stat – deși ungar, era actor de limba română, fiind pregătit pentru admiterea la institut de Dan Antoci – și mi-a spus că se temea pentru integritatea lui, dar mai ales a băiețelului și a soției care era gravidă în luna a opta. Se temea pentru că auzise – nu știu de la cine – că românii se pregătesc să-i „omoare pe unguri”. Își demontase plăcuța de pe ușă pe care-i era scris numele, dar tot nu se simțea în siguranță. Evident, l-am primit fără nici o problemă și timp de vreo zece zile ne-am simțit

bine împreună, mai ales că ne vedeam copiii înțelegându-se foarte bine, deși amândoi erau prea mici pentru a ști să vorbească vreo limbă străină. Reușesc să-i liniștesc pe toți spunându-le că, deși prezentă, armata nu trage în demonstranți care, la rândul lor, erau pașnici. Le stârnesc chiar curiozitatea povestindu-le că Vali Voicilă este unul din liderii demonstranților. Îl cunoșteam pe Vali, mai puțin mama, desigur, și-l apreciam pentru evoluțiile sale de pe scenă. Acum erau curioși cum se prezintă în noul „rol”. Precizez, pentru a înlătura orice speculație pe această temă, că n-am avut nici un moment senzația că Vali Voicilă ar fi „jucat teatru” în acele zile și nopți. Dimpotrivă. Cred că tocmai prin sinceritatea discursului său a reușit să atragă atenția celor prezenți. Dar aceasta este o altă problemă.

Curiozitatea și, poate, asigurările că atmosfera este pașnică i-au convins pe cei ce mi ascultau relatările că merită să vadă și ei ce se întâmplă. Evident, dimineața. Copiii au rămas în grija mamei mele care nu avea nici cea mai mică intenție să se implice în eveniment. Era prea îngrijorată de faptul că nu reușea să vorbească la Tg. Mureș, nu știa ce se întâmplă acolo și, mai ales nu știa ce-i cu tatăl meu ce rămăsese singur acasă.

Am ajuns destul de târziu în centru. Nu mai văzusem niciodată atât de multă lume adunată în fața „consiliului”. Îl vedem, de la mare distanță pe Vali Voicilă, cocoțat pe ceea ce bănuiam că este un podium. Realizăm că nu vom putea ajunge aproape de el și ne ferim să intrăm în mijlocul mulțimii. Luăm hotărârea de a merge la sediul Teatrului de Marionete, la propunerea soției. Regretatul Emil Țigan, pe atunci director al marionetiștilor era la datorie. S-a bucurat când ne-a văzut și discuțiile au demarat firesc. Lansez o propunere: să-i ducem cafea lui Vali, care n-a dormit cam de mulțisor. Propunere acceptată, așa zice cu entuziasm, așa că mergem acasă la scenografa Zoe Eisele Szücs care se oferă să pună la „bătaie” cafeaua și termosul.

Am răzbit foarte greu până la Vali. Nimeni nu era dispus să cedeze locul pe care-l „cucerise”. La un moment dat, cineva din mulțime a spus despre noi, cei ce voiam să ajungem la Vali că suntem din Timișoara. Acele vorbe au „despicat” mulțimea precum toiagul lui Moise apele mării. Vali era atât de concentrat asupra discursului încât nu știu dacă a realizat că primise cafea și mai ales de la cine o primise. Nu era prima dată când nu era atent la ceea ce i se întindea de jos, de sub „podium”, care, era, de fapt, o scară de zugrav. În seara ce trecuse i-am dat un bilețel pe care am scris că ar fi bine dacă ar concepe o platformă-program, pentru că lumea se cam săturase de vorbărie. A citit bilețelul și a anunțat că „există cineva care vrea să prezinte o platformă-program”... Am pus totul pe seama oboselii și a emoțiilor.

L-am lăsat pe Vali și am acceptat invitația unei alte colege (Ludmila) de a-i face o scurtă vizită. Ne uităm la televizor și încremenim când vedem anunțul: „apa otrăvită în București și Timișoara!”. Ne gândim imediat la cei de acasă și ieșim în mare grabă. Eu mă văd nevoit să renunț la alergare din cauza piciorului. Dar tot spre casă mă îndreptam când văd un cunoscut procuror – să-l numim George. Era neașteptat de calm. Îmi spune că merge la Uzina de apă și acceptă să-l însoțesc. Acolo primim asigurări de la directorul Virgil Nicoară că nu sunt probleme cu apa, conform analizelor efectuate. Clar: a fost o diversiune menită să-i împrăștie pe oameni. Mă întorc în centru cu o singură idee în cap: să anunț cât mai rapid că apa nu este otrăvită, că pot rămâne liniștiți în piață. Ușor de zis, mai greu de făcut. Aveam impresia că în orice clipă se putea declanșa o panică generală, ceea ce, în opinia mea, ar fi însemnat sfârșitul revoluției. Căutam o soluție...



*Cadre didactice și cursanți ai Universității cultural-științifice au ieșit în balconul instituției unde au scandat "Ti-mi-șoa-ra! Ti-mi-șoa-ra!"*

<https://biblioteca-digitala.ro>

# INTRAREA REVOLUȚIONARILOR ÎN CONSILIU

**Căpitanul Iolu, mediator după fuga cuplului Ceaușescu!**

**Cpt. MIHAI IOLU:** S-a făcut ora 13. Ceaușescu a fugit cu un elicopter de pe clădirea fostului Comitet Central. Noi, cei de la gărzile patriotice, am urcat sus în clădirea fostului Comitet județean de partid. La un moment dat ne-am întrebat: "Noi ce facem?" Ne-am pus problema chemării reprezentanților revoluționarilor sus, în clădirea Consiliului. Il văd pe coridoare pe fostul secretar cu probleme organizatorice al fostului Comitet județean de partid, pe Angheloiu și îl avertizez să rămână în Consiliu, pentru a sta de vorbă cu reprezentanții revoluționarilor: "Stai domnule de vorbă cu reprezentanții celor de jos, din piața consiliului!". În jurul orei 13,30 - 14 am coborât în piață și l-am căutat pe Voicilă să-l întreb câți revoluționari vin în Consiliu? De asemenea, i-am spus că vom asigura noi, cei de la gărzile patriotice paza clădirii Consiliului, că nu o să se întâmple nimic, dar să nu vină sus mai mult de zece persoane! Automat, revoluționarii au trecut singuri să facă paza în jurul Consiliului. Paza a continuat apoi timp de trei zile și trei nopți fără se se miște nimeni din Consiliu, să meargă acasă. Alături de revoluționari se aflau, de asemenea, membri ai gărzilor patriotice, care erau deja îmbrăcați civili, dar purtau pe brațe banderole, întrucât se aflau într-o misiune de apărare, de luptă, dar fără armament.

**Rep.:** *Deci i-ați asigurat pe liderii revoluționarilor că nu li se va întâmpla nici un rău, numai să urce în Consiliu!...*

**Cpt.M.I.:** Da, i-am asigurat că nu mai există nimeni care să le facă vreun rău, că trupele antitero au plecat din clădire, că maiorul Gîrgar le va instala o stație de amplificare în balconul Consiliului, pentru a se putea ține legătura cu demonstrații din piață. Astfel, i-am luat de mână și i-am dus în sala nr.63. La intrare l-am întâlnit pe viceprimarul Burdan, căruia i-am spus, de asemenea, să urce la etaj, în sala 63. Prima secretară Elena Pugna nu se mai afla în sediu, ea a părăsit Consiliul odată cu retragerea armatei în U.M. Cetate, împreună cu foștii secretari ai C.C., Ilie Matei și Radu Constantin. În sală se aflau foștii secretari ai Comitetului județean de partid Angheloiu, Cotoară, Floareș, Oprea, de asemenea se mai aflau de la municipiu primarul Oancea, viceprimarul Burdan, precum și Leonard, președintele Consiliul popular județean. Am intrat înăuntru cu Voicilă și cu membrii Comitetului de demonstrație, iar eu, împreună cu colonelul Jelescuteanu, am ajuns pe post de "arbitri"! Nu puteam să-i stăpânim nicicum! Jigniri! Scuipături! Urlete! Țipete! Nu se putea comunica între "foști" și revoluționari! Încă nu apăruse nici procurorul Trifa și nici avocatul Costescu. Aceștia au venit abia pe înserat. Singurul care a reușit întrucâtva să comunice cu revoluționarii a fost Leonard, fostul președinte al Consiliului popular, care dovedise mai mult tact decât ceilalți din sală, în vreme ce fostul secretar Cotoară a început să zâmbească și să facă mișto de tinerii revoluționari, motiv pentru care a încasat niște înjurături de toată frumusețea. Tinerii erau novici în administrație, de partea lor era doar curajul de-a striga "Jos cutare!", "Jos acesta!", "Jos acela!"... La un moment dat Voicilă a ieșit afară. L-am însoțit, ca să îl apărăm. Apoi l-am readus în sală. Vreau să vă mai spun că armata era deja retrasă din Consiliu, se afla în U.M. Cetate. Eram doar noi cei din statul major al gărzilor

patriotice cu revoluționarii, toți de o parte a baricadei, iar de cealaltă parte foștii secretari ai județenei de partid și o parte dintre demnitarii de la municipiu. Între timp am reușit să liniștim spiritele încinse, iar pe foștii demnitari i-am pus rând pe rând în fața mulțimii să depună un jurământ de loialitate față de revoluție. Între timp în Consiliu au apărut procurorul Trifa și avocatul Costescu. Le-am povestit care a fost filmul evenimentelor de până atunci în Consiliu. Ei au venit din afara Consiliului, numărându-se, în cursul zilei, printre cei aflați în rândul mulțimilor din piață. De asemenea le-am explicat că este bine să-i folosească pentru moment pe o parte dintre demnitari în conducerea problemelor de administrație publică, până ce se vor clarifica toate lucrurile, când vor pleca ei singuri din Consiliu fără să li se dea cu "parul" în cap! Dacă au fost vinovați vor fi judecați, iar dacă nu, la revedere, vor pleca, nu era momentul pentru un "război" inutil. I-am mai spus atunci procurorului Trifa: "ai grijă că răspunzi cu capul de viața acestor oameni", iar acesta m-a înțeles, încât nu li s-a făcut nici un rău foștilor secretari ai Comitetului județean de partid. Odată cu intrarea masivă a revoluționarilor în sediul Consiliului și cu instalarea stației de amplificare în balconul clădirii au început până spre seară discuții interminabile: "cu cartelă" sau "fără cartelă?", și așa mai departe tot felul de lucruri, dar mai ales acele informații diversioniste care au apărut legate de otrăvirea apei, de situația de la Combinatul chimic și multe alte asemenea zvonuri false. În această perioadă aproape toți revoluționarii mai importanți s-au perindat pe la microfonul din balconul Consiliului, unii au fost primiți cu aplauze, alții cu huiduieli. În acele ore a luat ființă primul Consiliu, iar ulterior s-a înființat Frontul. Pe urmă am început să ne retragem de la microfonul instalat în balconul Consiliului, ne era frică că vom fi trădați, încă nu știam ce se întâmplă în acea după-amiază de 22 decembrie la București, eram ruși de realitate, nu aveam "parolă", nu exista încă nici o organizare a Consiliului, ca pe la ora 20,30 să apară maiorul Marcu, comandantul Unității Militare din Cetate.

## **"Era un haos de nedescris. Toți voiau puterea!"**

**DĂNILĂ ONOFREI:** După ce s-a retras armata din piață, am intrat în Consiliu. Alături de noi, de cele 14 persoane care făceam parte din Comitetul de demonstrație, alcătuit cu o zi mai înainte, au mai intrat foarte mulți oameni. Era un haos de nedescris. Toți voiau puterea. Vorbeau toți odată. Ne-am adunat în sala 63, unde fosta nomenclatură a județului era "alinată" la masă. Prima secretară Elena Pugna a plecat din Consiliu împreună cu Ilie Matei și cu Radu Constantin, odată cu retragerea armatei în U.M. Cetate. În sală se aflau în schimb toți foștii secretari ai Comitetului județean de partid. Cum s-ar zice, au rămas cei mai mărunți, întrucât cei mari au plecat. Foștii secretari ai județenei de partid râdeau într-un anumit fel de haosul ce s-a creat în Consiliu. Mesele erau așezate în formă de "U". Pe latura principală, din față, stăteau noi, Comitetul de demonstrație, transformat în Frontul Democratic Român, după modelul revoluționarilor de la Timișoara, în vreme ce pe latura stângă se aliniase fosta conducere a județului, iar pe partea dreaptă, dinspre ușă, ședeau revoluționarii. Eu m-am așezat între cele două coloane, la capătul mesei, între ei.

**Rep.** Cât era ceasul în acel moment?

**D.O.:** Ceasul a fost în jurul orei trei și jumătate, poate mai mult, se apropia ora patru. Aceasta a fost ora la care am intrat în Consiliu. Era foarte mare gălăgie. La un moment dat am ridicat și eu mâna că doresc să iau cuvântul. Atunci s-a făcut liniște în sală. Nimeni nu a mai spus nici un cuvânt. Mi-am dat seama că sunt oarecum respectat de către toată lumea. Poate și pentru faptul că eram mai bătrân printre revoluționari, astăzi am 54 de ani (1991). Am început să le fac morală: "Să nu credeți cumva că noi vom fi aceia care vom conduce destinele acestui oraș, numai pentru faptul că am intrat primii în această clădire a Consiliului! De asemenea nu am uitat să spun că am fost conduși până

acum de oameni nepricepuți, care au pus pe primul loc politica partidului comunist și mai puțin meritele profesionale. Pe urmă am făcut morală la "boși". Le-am spus "foștilor" tovarăși tot ce mi-a stat pe suflet. În acei ani, nu mai puteam să rezist la condamnările morale pe care tinerii le adresau celor bătrâni pentru situația înrobitoare din punct de vedere uman din țară, întrucât mă consideram nevinovat pentru caznele îndurate de popor, știind totodată că eu o viață întreagă am luptat numai pentru dreptate și adevăr, m-am simțit teribil de jignit. De aceea parcă Dumnezeu mi-a dat acel curaj să mă așez în fruntea tinerilor în dimineața de 21 decembrie, să-mi spal acest păcat că am fost și eu membru de partid, că am făcut parte din această organizație atât de mult timp și că înainte nu am putut să schimb nimic în jurul meu, așa cum eu aș fi dorit s-o fac! Le-am spus tot atunci "boșilor" locali unde au greșit și cu ce au dus în eroare poporul, cu ideologia lor marxistă, prin care promiteau raiul pe pământ, dar în loc să-l facă pentru toată lumea, l-au făcut numai pentru ei! Am rămas apoi în Consiliu, împreună cu cele două fete ale mele, Dana și Gabi, până la sfârșitul evenimentelor, fără să mergem acasă, dormind pe unde am putut, pe scaune și covoare, timp de aproape zece zile, până la limpezirea evenimentelor. Revoluția la care am participat, demonstrația pe care am condus-o în prima ei fază, nu m-a speriat nici o clipă. Dar despre celelalte lucruri, care s-au întâmplat în continuare, nimeni nu spune adevărul, pentru că ar fi scoase la iveală multe lucruri incomode și acesta este un mare păcat pentru lașitatea acestui popor! (21 octombrie, 1991).

### **Voicilă este chemat în balconul Consiliului**

**VALENTIN VOICILĂ:** După căderea lui Ceaușescu a venit la mine, în piață, soția mea Corina. "Vali am venit să te iau, ca nu cumva să te încurci și să vii pe un alt drum acasă!" În primul moment m-am gândit că după căderea lui Ceaușescu trebuie să merg acasă, să mănânc, să mă odihnesc, să-mi revin. Eram frânt de oboseală. Mă gândeam deci să-mi revin, apoi să îmi continui activitatea la Teatrul de stat, să-mi continui meseria mea. Dar, Dumnezeu nu a vrut să fie așa! Lucrurile s-au schimbat și am fost pus în fața unei situații absolut incredibile! Oamenii din piață au început să strige: "Voicilă sus, la balcon, în Consiliu!", "Voicilă sus!", "Voicilă sus!". Astfel am ajuns în sediul fostului Comitet județean de partid. Eu nu am dorit nici o clipă să ajung într-o funcție politică, într-o funcție de conducere. Eu sunt actor și îmi iubesc meseria foarte mult. Nu mi-am pus niciodată problema să am o meserie care să mă propulseze în frunte pentru anumite avantaje! Eu am ieșit în piață așa cum am crescut, cu filmele americane, cu personajul justițiar în minte și în suflet, cu omul care vrea să se facă dreptate și în nici un caz pentru alte interese! Mai vreau să fac o mică paranteză. După moartea generalului Milea, dar înainte de căderea lui Ceaușescu, a venit la mine un ofițer, care mi-a spus că se intenționează o diversiune mârșavă, întrucât în rândurile soldaților au apărut persoane necunoscute comandanților, care aveau automate similare cu cele ale soldaților, dar, spre deosebire de aceștia care și-au scos încercătoarele și baionetele de la arme, cei interpuși printre rândurile soldaților, aveau atât baionete la automate, cât și încercătoarele în arme! Întrucât lucrurile nu erau clare, se anunțase doar sinuciderea generalului Milea, dar Ceaușescu încă nu fugise, am luat microfonul și am spus demonstraților: "Oameni buni, uitați ce se întâmplă, s-au infiltrat diversioniști între soldați!". După divulgarea diversioniștilor, aceștia au dispărut imediat! Probabil că au intenționat să tragă în mulțime, ca aceasta să atace soldații, pentru a se putea riposta cu gloanțe împotriva manifestațiilor! Atunci s-ar fi declanșat o mare nenorocire! Vă dați seama, cei o sută de mii de oameni ce ar fi făcut cu acei soldați sărmani, neinstruiți din fața noastră, care nu mai aveau nici încercătoare la arme și nici baionete, ar fi fost o pradă foarte ușoară pentru mulțimea întărită! Din fericire nu s-a întâmplat așa. După ce am intrat în Consiliu, am urcat în balconul din față

și am început să le vorbesc oamenilor care continuau să rămână în piață. În acel moment eram foarte epuizat, aproape că nici nu mai aveam voce, eram atât de răgușit. De fapt nici stația de la care vorbeam nu mergea prea bine. Atunci am început să șoptesc la urechea celui de lângă mine cuvintele pe care doream să le rostesc, rugându-l pe acesta să le spună, încât dialogul meu cu mulțimea a început să se realizeze prin intermediul persoanelor aflate alături de mine în balcon. La un moment dat am primit o informație că apa din oraș a fost otrăvită. Atunci am comunicat oamenilor de la balcon: "Atenție, nu beți apă de la robinet deoarece sunt informații că apa ar fi otrăvită!" Apoi o altă informație a fost că în curând vom fi atacați! Deci, au început să ne parvină tot felul de informații false, care aveau ca scop să creeze panică, să creeze tensiune în rândul revoluționarilor și în oraș. Aceste informații nu veneau în mod întâmplător. Când am intrat în Consiliu împreună cu cei 14 membri ai Comitetului de demonstrație, pe lângă noi au mai intrat circa 100-150 de persoane, care nu se cunoșteau între ei decât foarte puțini. Nimeni nu putea să știe cine sunt persoanele care au intrat în Consiliu. Firește, unii au venit alături de noi cu cele mai bune intenții. Dar erau și o serie de foști informatori, foști turnători ai securității, oameni care au servit fostul regim ceaușist, iar acum erau infiltrați în clădirea Consiliului. Eu nu-i cunoșteam, deci nu puteam să-mi permit să fac o selecție, cine merită să rămână și cine nu merită! Unul dintre aceștia era Constantin Gurilă, care a manifestat cu noi în stradă în zilele de 21 și 22 decembrie, iar ulterior am aflat că de fapt acesta era un fost pușcăriaș, despre care nici astăzi nu știu ce rol a avut atunci să fie alături de noi!

Curând a început să se însereze, iar în fața noastră se deschidea, din nou, ca o necunoscută, noaptea care urma. Odată cu noaptea au venit și primii morți!

## Se primește un mesaj: "Anunță că se trage în Arad!"

**OFELIA CĂLUGĂRU:** După ce liderii demonstrației au intrat în Consiliu am considerat că misiunea mea s-a terminat. Eram bucuroasă că am dat și eu o mână de ajutor la căderea dictaturii. Voiam să merg acasă. Dar mi-am adus aminte că geanta, în care aveam cheile și actele se aflau în poșetă, iar aceasta a rămas pe str. Episcopiei, unde am multiplicat, în cursul nopții precedente, lista cu primul Comitet de demonstrație din piață. Am plecat pe strada Episcopiei, ca să îmi recuperez geanta cu cheile de la apartament și cu actele personale, la mine acasă nu se afla nimeni. Dar când am ajuns în locuința de pe str. Episcopiei, gazda mi-a spus că geanta și toate celelalte lucruri pe care le-am avut acolo au fost duse la Consiliu, în sala mare. Deci a trebuit să mă întorc în piață și să intru în Consiliu pentru a-mi recupera lucrurile personale.

**Rep.: Cine v-a dus lucrurile la Consiliu?**

**O.C.:** Tinerii care au fost cu mine în piață și care au făcut parte din gărzile ce păzeau intrarea în Consiliu. Când am intrat în sala mare, pe partea stângă, am văzut mormane de haine aruncate pe scaune. Mulți tineri, în frunte cu actorul Voicilă, erau deja în balconul Primăriei. După îndelungi căutări, am reușit să-mi recuperez geanta, scurta și o singură mânășă, cealaltă pierzându-se printre haine. În acele momente Voicilă vorbea la balcon, dar nu prea avea voce, era foarte răgușit. După un timp cineva a venit și l-a anunțat să meargă la o ședință de Comitet sau ceva de genul acesta. Atunci, întâlnindu-mă față în față cu Voicilă, acesta m-a rugat să vorbesc și eu în balcon, unde se mai aflau câteva persoane cunoscute - Anișoara și Ecaterina Pop - cât și o mulțime de persoane pe care nu le cunoșteam, ba mai mult, poate din cauza oboselii prin care treceam, nici măcar nu le-am mai reținut figurile! Împreună cu Voicilă a plecat la ședință și Gabi Dima, și încă câteva persoane. După ce am ajuns la microfon am început să vorbesc celor din piață. Am repetat că Ceaușescu a căzut și că acum s-a terminat demonstrația, că de mâine dimineață trebuie să mergem la lucru, la serviciu, iar în cursul serii să mergem acasă să

ne odihnim, că nu mai există nici o problemă, că oamenii din Consiliu o să-și facă datoria. Apoi, s-a cântat "Hora Unirii". Nu mai știu exact cât au durat intervențiile noastre în balconul Primăriei, eram foarte fericită văzând atât de multă lume, care parcă nu ar mai fi vrut să plece acasă. Am mai cântat, trecuseră și momentele când s-a lansat diversiunea că apa e otrăvită și celelalte zvonuri alarmante. Apoi, la un moment dat, a venit un domn simpatic, puțin cam chel, mai durduliu, care mi-a spus: "Mă numesc Trifa Ioan și am venit să vă anunț că apa nu este otrăvită, personal vin de la laborator!". Ceva mai târziu, nu pot să vă spun cât era ceasul, deoarece nici măcar ceasul nu era la mine, tocmai când eu eram la microfon, cineva din spate mi-a spus: "Anunță că se trage în Arad, cheamă oamenii înapoi în piață!"

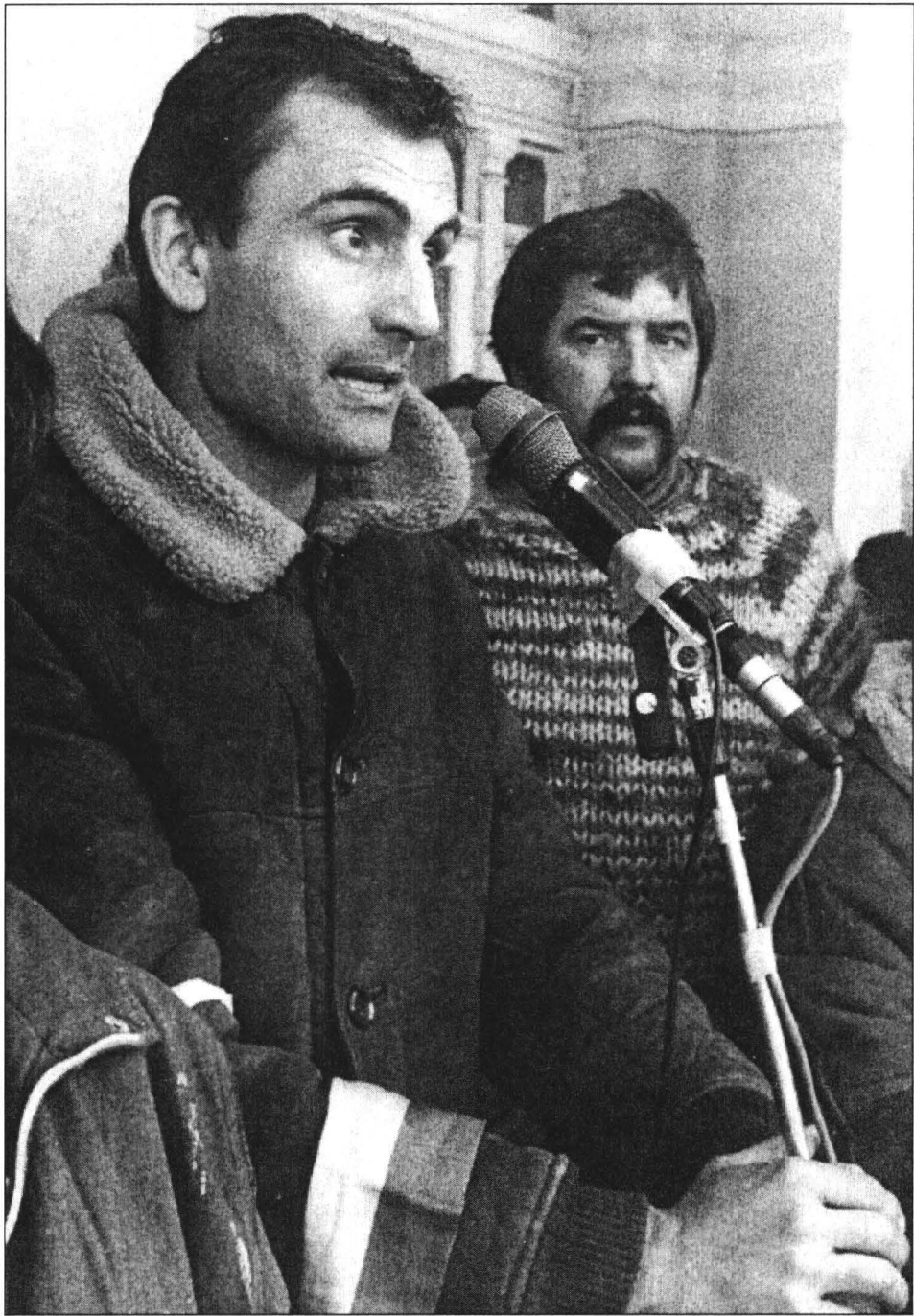
### **Sticlele cu băutură au fost golite peste rondourile cu flori...**

**NICOLAE IERAN:** După fuga lui Ceaușescu din București, din sediul Comitetului județean de partid a fost evacuată, sub ocrotirea armatei, prima secretară Elena Pugna, care, apoi, în cursul după-amiezii, a fost dusă la Timișoara, unde avea domiciliul. Noi am intrat în Consiliu după ora 14,30. Dar mai înainte de-a intra în sediul Consiliului, mai mulți inși am făcut un cordon în față și am anunțat că cei care au băutură asupra lor și doresc să intre în Consiliu, mai întâi trebuiau să verse sticlele cu băutură într-un colț al rondourilor cu flori din față. Aceasta ca să nu se producă devastarea sediului. În Consiliu revoluționarii au fost puși în postură să conducă un "vapor", deși nu au văzut niciodată cum arată o corabie pe dinăuntru! În Consiliu fiecare a declarat la ce se pricepe. Voicilă se pricepea la oratorie, în calitate de actor! Onofrei a spus că știe să conducă un proces de producție! Crișan, care a fost maistru, la fel! Vine Popa Dorel, care spune că este predicator la Biserica baptistă. Când am fost întrebat și ce am fost înainte, am spus că am fost maistru la avioane, dar că mă pricep și la sport, că am făcut în tinerețe sport. Apare apoi Dukadam cu ARO, pe care-l primise după câștigarea Cupei Campionilor Europei la fotbal. Acesta a spus că pune ARO la dispoziția noilor organe create! Deci, fiecare spunea ce a fost și în funcție de noile structuri ce se formau era acceptat sau nu de către mulțime. De asemenea omul era dus la BALCON, unde i se cerea să jure credință revoluției. Se cam păstra structura veche, din timpul lui Ceaușescu. Numai că se schimbaseră oamenii, nu mai conduceau secretarii de partid, ci urma să preluăm noi, revoluționarii, conducerea învățământului, școlilor, industria, armata, internele (poliția), pompierii, grănicerii și așa mai departe. Cât privește ofițerii care au rămas cu noi în Consiliu de la gărzile patriotice, de la armată și miliție (devenită poliție), asupra acestora plana o incertitudine, dacă-i luăm ori nu în noile structuri! Unii dintre ei, ba au fost cu noi, ba nu au fost cu noi!...

### **"Nu aveam o idee de ansamblu cum se conduce un județ"**

**TRAIAN TIMAR:** După ora 12,30 Ceaușescu a fugit. Atunci am hotărât ca întregul Comitet de demonstrație să intre în sediul Primăriei. Între timp personalul primăriei a plecat, a părăsit clădirea, au mai rămas doar câțiva dintre foștii șefi ai județului și o mică parte din armată. Am intrat în sediu, iar pe lângă noi a mai intrat foarte multă lume, din diferite motive: unii să vadă cum este în sediu, alții să pună mâna pe ceva și să fure... Eu am intrat înăuntru împreună cu Comitetul de demonstrație. Am urcat cu toții la etaj, la sala 63. Mesele se aflau puse în această sală în formă de careu. Revoluționarii s-au așezat pe partea dreaptă, unde se afla ușa de la intrare, iar foștii demnitari de la partid (care au avut curajul să rămână în sediu) se aflau de cealaltă latură a careului, spre latura cu gearurile. Era deja spre seară. Aici au





*Liderul Valentin Voicilă se adresează demonstrațiilor din balconul Consiliului, după fuga lui Ceaușescu (22 decembrie '89)*

Început discuțiile. Probleme mari nu am putut să discutăm unii cu alții deoarece noi, revoluționarii, nu eram obișnuiți să conducem un județ. Nu aveam o idee de ansamblu cum se conduce un județ. Nu exista o persoană cu autoritate absolută. Dacă venea cineva cu o idee, ceilalți veneau cu completări. Discuțiile erau absolut libere. În tot acest timp cei din vechea gardă se uitau la noi cu lehamite, cu scârbă, ne priveau de undeva de sus. Într-un târziu rămăsese cu noi la discuții doar Leonard, care era președintele Consiliului popular județean. Ne-a spus că este de partea noastră și că ne poate ajuta absolut în toate punctele cheie ca să meargă problemele în județ. Am ținut, în bună măsură, de părerea dânsului. Am venit și noi cu câteva idei, cum au fost, de pildă, să nu se mai oprească curentul la populație, să se dea căldură suficientă în apartamente, să nu se oprească fabricile de pâine și de lapte. Între timp a apărut zvonul că vom fi atacați, începuseră să se audă deja focuri de armă răzlețe, provocări. Aterizase pe Aeroportul din Arad avionul cu cei doi generali, Nuță și Mihalea, care veneau de la Timișoara împreună cu o echipă puternică. După toate aceste întâmplări s-a convenit să se împartă arme revoluționarilor și să ne organizăm pentru a apăra Consiliul. Am intrat și eu în magazia cu arme de la gărzile patriotice, unde am prezentat seria și numărul de buletin, am dat o semnătură, după care am primit o armă. În magazia cu arme și muniție se aflau colonelul Stranski și un maistru militar. Am primit o armă și un sector cu cartușe. Eu am cerut să-mi dea mai multe sectoare cu cartușe. Inițial, cei doi au refuzat, dar în momentul în care am introdus sectorul în armă și am îndreptat țeava spre ei, cerând din nou gloanțe, colonelul Stranski s-a albit. Am luat atunci un zinc întreg, în care se aflau mai multe genți verzi pline cu sectoare. Am mai introdus câteva sectoare în buzunarele de la pantaloni și câteva cutii cu gloanțe. Mi-am făcut plinul, respectiv cât calculasem eu că pot să duc, după care am ieșit afară din magazie.

## Miliția în „misiune civilă”

**VALER MĂRGINEAN:** Era, cred, trecut de ora 14,00 când am ajuns la „județeană de partid”, fără să știu însă dacă am ajuns repede sau nu. Oricum, nici nu mă interesa acest amănunt, fiind preocupat de alte probleme: cum să fac cunoscut arădenilor ceea ce aflasem în legătură cu apa. Aveam impresia că eram singurul sau, în orice caz, printre foarte puținii care știa realitatea: apa nu era otrăvită, deci nu avea nici un rost să intrăm în panică. Cum să fac, totuși, să le spun concitadinilor mei ceea ce aflasem în biroul directorului de la „Apă”?

Am ocolit platoul din fața „județenei” unde era prea multă lume și cam multă agitație, pe care am pus-o pe seama zvonacilor (chiar de bună credință ce nu apucaseră încă să răspândească diversiunea „apa otrăvită” lansată de televiziune). Eram conștient că nu aveam ce căuta în mulțime, iar la balconul de unde se vorbea, nici atât – între timp avusese loc „asaltul palatului” așa că nu se mai vorbea de pe scara de zugrav. Oricum, eu nu mă simțeam capabil, atunci, să spun două vorbe. Ce-aș fi putut eu să spun acelei mulțimi domicică de cuvinte mari și deștepte?

Am ocolit „județeană”, prin spate, oprindu-mă lângă intrarea dinspre Liceul Sanitar. Mi s-a părut că este cea mai „grea” (importantă) dintre cele trei intrări principale în clădire. Ca peste tot, și aici era multă (prea multă) agitație, condiție în care mă vedeam cu greu ascultat chiar dacă aveam ceva important de spus. Am încercat să-mi păstrez calmul pentru a putea „lua pulsul” locului înainte de a acționa. În câteva minute, un maior „de armată” a reușit să se impună în acea hărmălaie de vreo două ori la rând, făcându-și auzite ordinele. Nu se adresa militarilor din subordine ci acelor civili care se pusese în slujba revoluției cum se spune. Iată omul căruia trebuia să-i spun despre apă mi-am zis, oarecum bucurat că scăpasem de confuzia ce m-a dominat până atunci.

Avea multe probleme de rezolvat acel maior, căruia, din păcate, nu i-am reținut numele și nici nu știu ce i-a rezervat soarta după acele zile de decembrie... l-am „raportat”

cât am putut de concis problema apei. Spre surprinderea mea, nu m-a expediat ci a întrebat scurt: „Cum să anunț lumea?” În acel moment, în fața intrării a oprit o „Dacia” a Miliției și i-am spus domnului maior prima idee pe care am avut-o ca răspuns la întrebarea dumnealui: mașinile Miliției să meargă prin cartiere și să liniștească populația, comunicându-le prin porta-voce că apa nu este otrăvită. Mi se părea o idee năstrușnică să trimiți mașinile Miliției într-o „misiune civilă” și, sincer, mă așteptam să fie primită cu ostilitate. N-a fost așa. Un subofițer i-a spus domnului maior că mai sunt cinci mașini de la „circulație” pe care le va anunța prin stație și vor pormi prin cartiere. Mult mai târziu am aflat că într-adevăr așa s-au petrecut lucrurile și, de ce n-aș spune-o?, mă bucur că am putut fi de folos, măcar în acest fel, concitadinilor mei.

Imediat ce-a pornit mașina miliției domnul maior m-a „luat la întrebări”: cum mă cheamă?, câți ani am?, dacă am făcut armata? Probabil mulțumit de răspunsurile primite, mi-a „ordonat” să organizez un dispozitiv de pază în spatele „județenei”. „Acolo suntem descoperiți, circulă cine vrea și cum vrea, iar eu nu am militari suficienți”. Apoi a venit cu mine în spate, mi-a arătat câteva puncte pe care le considera importante în zonă (din punct de vedere al „apărării dispozitivului”) și mi-a mai dat vreo două, trei sfaturi. Apoi, executarea.

Ceea ce am și făcut, luându-mi rolul în serios și, spre surprinderea mea, fiind luat în serios de toți cei ce-au fost alături de mine în respectivul „dispozitiv”.

## Dispozitivul de apărare

**VALER MĂRGINEAN:** Avea dreptate domnul maior: era multă vânzoleală în spatele „județenei”. Centrul fiind blocat de demonstranți, circulația se transferase pe străzile paralele. Și-apoi, mai era și nelipsita mulțime de gură-cască, curioși pasivi ce voiau doar să privească de la distanță ce se întâmplă. Vânzoleala aceasta putea fi prietenească ori ba, dar, cu siguranță, într-o situație mai specială putea fi extrem de periculoasă, atât pentru cei de afară cât și pentru cei dinăuntru. Tocmai o asemenea „situație specială” avusese în vedere domnul maior când a dorit să fie organizat „dispozitivul de apărare”. În realitate, era vorba de niște „filtre”, de un control al circulației, de limitarea acesteia la strictul necesar, eliminându-se în acest fel posibilitatea infiltrării în vederea unui atac din partea neprietenilor. Domnul maior îi numea „ăștia”, dar pentru noi cei din „dispozitiv” era clar că este vorba de securiști. Începuse psihoza...

Am trecut, așadar, la treabă. Mai întâi o „trecere în revistă a efectivelor” de care dispuneam, făcută scurt, printr-o constatare: „*Bun, deci,ăștia suntem*”. apoi, am purces la blocarea șoselei și a trotuarelor cu niște bănci. Gata cu promenada! Nu mai trece nimeni fără vreun motiv serios și fără știința mea. Mai ales mașinile. „*Atenție mare: cu o rafală trasă dintr-o mașină vă termină pe toți!*”, mi-a atras atenția domnul maior.

Dacă bine îmi amintesc, la început am fost vreo zece, poate doisprezece inși acolo în spate. Nu-i cunoșteam decât pe Vasile, un coleg de serviciu, venit cu bicicleta din comuna în care locuia (bicicletă ce va rămâne câteva zile în curtea „județenei”) și pe Sandu, fost coleg, un subinginer ale cărui inovații fuseseră pur și simplu furate de conducerea întreprinderii în care lucrasem. Pe ceilalți nu-i cunoșteam și nu le-am reținut numele deși de trei ori am predat revoluționarilor din interior tablele nominale, dintre care două le-am scris cu mâna mea. *Tare sunt curios să aflu ce s-a întâmplat cu acele tablele*. Rețin doar că era un băiat ce spunea că lucrează în construcții, cam de vârsta mea, ceilalți fiind copii de cel mult 18 ani, toți entuziaști și foarte curajoși. Doi dintre acești puști au venit cu o „mobra”. I-am întrebat dacă ar fi dispuși să patruleze cu „mobra” pe faleză, între Perla și Parc. Au acceptat fără reținere sau teamă și nu am cuvinte să le mulțumesc pentru curajul lor. Știindu-i pe faleză, noi, ceilalți ne-am putut vedea de treburi mult mai liniștiți. De

altfel, la fel de curajoși au fost și ceilalți puști care au reușit să oprească vânzoleala fără nici un incident. Trebuie să spun însă că oricând erau pregătiți să lupte, la propriu, pentru îndeplinirea misiunii. Bine că nu a fost cazul.

Pentru că nu ne prea cunoșteam între noi am decis să ne punem pe brațe banderole. Cum nu aveam așa ceva, am improvisat câteva din maieul meu pe care l-am rupt în fâșii. Mai târziu am făcut rost de banderole tricolore, dintr-un drapel. Nu știu dacă ceilalți colegi mai păstrează banderolele cu pricina cum le păstrez eu, ca pe niște lucruri sfinte.

### **Sportivii răspund chemării actorului Valentin Voicilă de-a apăra Consiliul**

**IOAN BÎTEA:** În după-amiaza zilei de 22 decembrie, după ora 14, am intrat în Consiliu. Atunci Voicilă a apelat la sportivi pentru apărarea Consiliului, deși încă nu se cunoștea ce o să urmeze, diversiunea cu teroriștii. Au răspuns chemării foarte mulți sportivi, luptători, halterofili, boxeri, fotbaliști, poloști, arte marțiale, între care mulți erau sportivi de performanță. De asemenea am organizat foarte multe "filtre" prin cartiere, încercând să avem o evidență a acestora. Apoi, în jurul orelor 18,00 - 18,30, am avut o discuție, împreună cu Gheorghe Curta, cu colonelul Cioflică, pentru a ne cunoaște. L-am întrebat de unde provine, astfel am aflat că vine din zona Abrudului. Acesta ne-a întrebat de ce ne interesează acest lucru, iar eu i-am spus că și eu provin din zona respectivă. La un moment dat apare lângă noi un maior, după care colonelul Cioflică ne-a spus, "băieți, aduceți-vă trupe, deoarece vine verticala!". A fost o chestie codificată, dar am înțeles despre ce este vorba. Am aflat atunci că efectivul miliției de atunci, într-un procent de peste 98 la sută și-a predat armamentul și muniția, acestea fiind deja sigilate în magazia unității. Mai aveau asupra lor arme doar câteva cadre, care nu se aflaseră în acel moment în care au fost predate armele la sediul Inspectoratului M.I., ulterior le-au predat și acestea. Eu mă aflam împreună cu Ghiță Curta, cu Dukadam și Moș Pinteza în biroul fostului secretar cu probleme economice Cotoară. În birou se mai afla încă și Cotoară, iar la celălalt telefon guvernamental, de la prima secretară Elena Pugna se afla Geza Gruber și Dana Onofrei, studentă la Cluj, care era fata bătrânului Onofrei de la Orologerie. Când s-a început să se tragă, seara, între orele 21 spre 22, fostul secretar Cotoară se mai afla încă în birou și dădea tot felul de telefoane destul de codificate, noi încercam să prindem din zbor cam ce dorea acesta să comunice cu cel cu care vorbea. La un moment dat Curta s-a enervat, se scurgeau prea multe informații dintr-un birou în altul, și i-a spus fostului secretar Cotoară să părăsească încăperea și să nu ne mai încurce cu tot felul de telefoane și mesaje pe care le transmitea când unuia când altuia la telefon. Din câte am putut să înțelegem noi atunci, fostele structuri urmau să se retragă la orele 20 din sediu, la un semnal codificat, să rămânem doar noi, revoluționarii, fără pază, în întreg Consiliul unde mai erau vreo nouă soldați de pază! Aceasta a fost de fapt și indicația indirectă pe care ne-a dat-o colonelul Cioflică, că "vine verticala!". Colonelul Cioflică a avut, consider eu, un merit deosebit la Arad, întrucât datorită înțelepciunii de care a dat dovadă în calitate de comandant al miliției județului Arad, la noi nu au existat atât de mulți morți ca la Timișoara! În paralel, revoluționarii au început să se perinde pe la microfonul din balconul Consiliului. Era momentul în care Valentin Voicilă nu mai avea voce, se epuizase prea mult strigând lozinci în piață împotriva dictaturii. În continuare la microfon s-a perindat extrem de multă lume. La un moment dat a apărut și fostul viceprimar Burdan Gheorghe, care a încercat să jure credință revoluției. Imediat lumea din piață a început să-l fluiere și huiduie, oamenii erau sătuli de fosta conducere a orașului. Ca să liniștesc lumea din piață, l-am chemat pe Helmuth



*S-a anunțat fuga lui Ceaușescu cu elicopterul de pe sediul CC din  
București (22 decembrie '89 - Ora 12<sup>06</sup>)*

<https://biblioteca-digitala.ro>

Dukadam la microfonul din balcon. Acesta fiind un sportiv foarte popular printre arădeni, lumea s-a liniștit imediat, a început să aplaude, în vreme de Helmuth Dukadam agita un steag tricolor cu stema decupată.

## Diversiunea de după fuga lui Ceaușescu

**ATILA IOSIF DUKA:** După fuga lui Ceaușescu, la scurt timp, în după-amiaza zilei de 22 decembrie, a început diversiunea cu otrăvirea apei! Atunci, pentru o perioadă foarte scurtă, am fugit până acasă să-i spun soției să nu mai consume apă și nici copilului să nu-i mai dea să bea apă de la robinet, că s-ar putea să fie otrăvită, până nu se știe exact care este situația!...După aceea m-am întors la Consiliu. Din acel moment, până în data de 25 decembrie, n-am mai ieșit din Consiliu, nu m-am mai întâlnit cu soția, deși locuiesc foarte aproape de Consiliu, lângă Teatrul de stat.

### “La ora 16,00 am intrat în Primăria Aradului”

**Rep.:** *În decembrie '89 erați angajat la O.G.A. Arad. Cum ați ajuns revoluționar?*

**DAN IVAN** (Luptător în Revoluția din decembrie '89, președintele Consiliului județean Arad) În decembrie '89 eram șef de secție la O.G.A. Cu o lună sau două înainte de revoluția din decembrie '89 l-am cunoscut pe Nelu Dragomir, care venise la O.G.A. din partea Institutului de Proiectări din Arad pentru un calculator. La puțin timp după ce ne-am cunoscut a venit revoluția din decembrie '89. În data de 21 decembrie 1989 asemenea multor arădeni, după ora 9, m-am dus și eu în fața Primăriei Aradului, ca să văd ce se întâmplă acolo. Nu eram, în momentul respectiv, un participant la revoluție, decât un privitor. Între timp l-am întâlnit pe Nelu Dragomir – Dumnezeu să-l ierte, că s-a stins din viață înainte de vreme -, care avea o banderolă albă la mână. M-a întrebat ce fac? l-am spus că privesc și eu ce se întâmplă în Piața Primăriei! M-a chemat să mă alătur lui și să protestăm împreună cu sutele de demonstrați. Astfel am ajuns și eu lângă scărița pe care erau urcați cei mai curajoși protestatari împotriva regimului ceaușist; mi-a pus și mie o banderolă albă la mână, după care m-am alăturat demonstrațiilor.

**Rep.:** *Ați rămas în Piața Primăriei și în cursul nopții de 21 spre 22 decembrie 1989?*

**D.I.:** Da, am rămas. Mi s-a făcut totuși frică, nu atât pentru mine, cât pentru familia mea.

**Rep.:** *Soția știa unde vă aflați?*

**D.I.:** Da, știa unde mă aflu, și ei îi era frică pentru mine, dar nu mi-a spus nici un cuvânt să nu mă duc în Piață! Deși cred că a vrut să-mi spună să nu mă duc, totuși nu mi-a spus acest lucru! În cursul nopții, la un moment dat, armata a încercat să ne împrăstie. S-a creat o situație deosebit de tensionată. Din acel moment abia am așteptat să se facă cât mai repede dimineață. Știam că dacă reușim să rămânem în piață până a doua zi dimineață, situația este câștigată! În acea noapte cadrele “sănătoase” ale județului de atunci, au fost chemate la fostul CPL (Fabrica de mobilă) pentru a discuta modalitatea de a ne evacua din piață, inclusiv folosind băte. Astăzi aceiași oameni conduc sau vor să conducă municipiul și județul nostru!

**Rep.:** *Deși era în luna decembrie, a doua zi a fost o dimineață frumoasă!...*

**D.I.:** Într-adevăr a doua zi a fost o dimineață frumoasă, iar salvarea noastră a fost faptul că spre centrul orașului au început să vină foarte mulți oameni, din toate

zonele orașului; în centru se aflau zeci de mii de arădeni de toate profesiile, de la artiști și intelectuali, până la muncitori din marile fabrici ale orașului.

**Rep.:** *După fuga lui Nicolae Ceaușescu cu elicopterul din sediul C.C. al P.C.R., revoluționarii arădeni au ocupat sediul fostului Comitet județean de partid Arad. Ați intrat și dvs. împreună cu revoluționarii din Piață, în sediul Primăriei?*

**D.I.:** Nu am intrat imediat, deoarece am plecat până la serviciu, unde aveam câteva probleme de rezolvat. Am lipsit vreo două ore din Piață, după care, pe la ora 16,00 am intrat și eu în sediul Primăriei Aradului. A apărut foarte repede zvonul că apa orașului este otrăvită. Întrucât îi cunoșteam pe cei de la Uzina de apă, am aflat că nu este nici o problemă cu apa, aceasta nu era otrăvită pe raza municipiului Arad.

**Rep.:** *Din câte cunosc eu, nu ați mai părăsit Consiliul?*

**D.I.:** Am mai fost de câteva ori plecat pe la serviciu, la O.G.A., apoi am rămas alături de grupul de revoluționari care au luat în mână, în acele zile, destinul orașului și județului Arad.

**Rep.:** *Ce misiune ați primit?*

**D.I.:** La început nu am făcut parte din C.F.S.N., am intrat în schimb în C.P.U.N., șef comisie la Administrația publică, funcție pe care o deținuse inițial, în C.F.S.N., Nelu Dragomir, care, între timp s-a retras, întrucât nu i-au plăcut unele lucruri. Dar, revoluția e revoluție, îți place ori nu îți place ceva, dacă ești prins în ea nu mai poți da înapoi, au căzut oameni buni, cad și oameni răi, cad și nevinovați! [6]

## “Am fost repartizat să mă ocup de sectorul ecologic”

**Rep.:** *Domnule profesor ați participat, în decembrie '89, în piața din fața fostului Comitet județean de partid, la demonstrația tinerilor arădeni pentru înlăturarea dictaturii ceaușiste. Unde erați profesor în acel moment?*

**Prof. Univ. dr. AUREL ARDELEAN** (Participant la Revoluția din decembrie '89 de la Arad, în prezent rector al Universității de Vest “Vasile Goldiș” din Arad): Eram profesor de serviciu la Liceul “Moise Nicoară” din Arad. În jurul orei 10, în data de 21 decembrie 1989, am văzut înaintând TAB-urile U.M. Cetate înspre centrul municipiului. După evenimentele de la Timișoara, imediat mi-am dat seama că se întâmplă ceva și la Arad. Întrucât ne aflam în vacanță, în liceu se aflau elevii la pregătire pentru Olimpiadă, dar și la alte activități de vacanță. Atunci am dat telefon după părinții copiilor, ca să fiu sigur că aceștia vor ajunge acasă. După ce au plecat toți elevii din școală, am închis clădirea liceului și m-am îndreptat și eu spre piața din fața Primăriei, să văd ce se întâmplă acolo. Nu am fost în primul eșalon, ci mai în spate, în rândul al patrulea sau al cincilea. Apoi, în data de 22 decembrie, după fuga dictatorului din București, am intrat cu mulțimile în sediul Primăriei. Aici am fost repartizat să mă ocup de sectorul ecologic. Apoi, în zilele următoare am devenit consilier cu probleme ecologice. [7]

## Procurorul Ioan Trifa intră în Consiliu

**IOAN TRIFA:** Apelând la memorie și la memoria faptelor de atunci, din decembrie '89, asemenea celorlalți arădeni care au ieșit în stradă, am participat și eu la demonstrația începută în acest oraș. Personal am cunoscut mai bine nucleul din fruntea revoluției arădene, unde se afla actorul Valentin Voicilă, dar și alți revoluționari, abia în data de 22 decembrie '89, când au avut loc primele contacte dintre fostele organe ale puterii administrative locale și grupul de manifestați din actuala Piață a Revoluției. Dar, mai înainte, rețin tentativa de dialog pe care au avut-o, la momentul respectiv, demonstrații

cu primul-secretar de atunci, Elena Pugna, în sensul de a se desfășura aceste evenimente în mod pașnic dar și răspunsul venit, din partea autorităților, de-a se desfășura tot pașnic. Prima secretară era însoțită în momentul respectiv de maiorul Bădălan - cred că acesta i-a fost gradul - care mi-a rămas în memorie ca o tristă amintire, pentru că nu era dispus la nici un dialog cu cei care eram în stradă. De fapt dialogul, dacă se poate vorbi despre un asemenea lucru, a fost o amenințare din partea maiorului, venită în sensul că dacă nu se va părăsi piața din fața fostului Comitet județean de partid va recurge la forțele armate, care erau mobilizate în jurul Palatului Administrativ. Actorul Valentin Voicilă a fost amenințat direct de către acest maior în sensul să nu incite grupurile de manifestați, ori să facă vreo forțare de-a intra în sediul fostului Comitet județean de partid. Este demnă de reținut prezența numeroasă a populației Aradului la demonstrație, care a umplut piața până la refuz. Am simțit în acele momente solidaritatea oamenilor, solidaritate care nu se întâlnește decât foarte rar, în momente unice în viață, solidaritate care a fost atunci și a dispărut pe parcurs. Îmi amintesc că după ce armata a fost desfășurată în jurul Palatului Administrativ, aceasta a avut o atitudine corectă față de manifestați și față de ideea de a nu se trece la acte de violență, nici din partea manifestaților și nici din partea militarilor în termen sau din partea cadrelor militare care conduceau acești soldați. În cele din urmă, îndrăznesc să spun că s-a ajuns la consensul în care, în mod pașnic, și unii și alții au ajuns la concluzia că de acum înainte nu există decât un singur ideal pentru toți românii și pentru întreaga populație a Aradului.

Prin fuga lui Ceaușescu și prin intrarea grupului de demonstrați în clădirea Primăriei și Consiliului pot să vă spun că mi-a fost dat să trăiesc și unele momente pe care nu le-aș putea numi de încântare, respectiv o goană spre ocuparea scaunelor și birourilor foștilor demnitari de partid. Deci, au fost și clipe de mare deznădejde, mai ales când am constatat anumite moduri de manifestare necivilizate. Mulți demonstrați, odată cu pășirea în această clădire, au uitat de fapt pentru ce anume se adunase lumea în 21 și 22 decembrie și pentru ce demonstraseră în stradă până la acel moment! Că unii s-au gândit că îndată trebuie să pună mâna pe putere și că acest lucru se realizează prin ocuparea scaunelor foștilor demnitari de partid, este o chestiune pe care aș dori să o uit, dar, din păcate, nu o pot uita. Mă gândesc la această alergare spre scaunele și birourile demnitarilor de partid, de a lua legătura cu șoferii care deserveau mașinile demnitarilor respectivi, autoturismele lor aflate în dotarea instituțiilor care funcționau în Palatul Administrativ, toate, la un loc, pur și simplu m-au dezarmat! A fost un moment de mare derută, după care am stat și m-am gândit dacă se poate face un pic de ordine în sensul cel mai bun al cuvântului, de a-i readuce pe oameni la gândurile bune care-i călăuziseră până la acel moment, sau dacă nu este cumva mai bine să părăsesc această incintă și să uit că am trecut pe acolo? Apoi m-am gândit, dacă accept cea de-a doua variantă ar fi un act de lașitate din partea mea. Am socotit că dintre cei care au fost în stradă trebuie să fie și oameni de echilibru, oameni înțelepți și că împreună, poate și cu cei care au avut în primele momente manifestări mai puțin controlate, să încercăm să găsim soluțiile pe care momentele următoare le reclamau. Repet, la început demonstrații care au intrat în sediul fostului Comitet județean de partid se aflau pe coridoare, alergau care mai de care spre diverse birouri. În cele din urmă am rămas în Consiliu. Iar cu efortul unor demonstrați pe care-i cunoșteam doar din vedere, precum și al unor prieteni care s-au aflat în acele momente alături de mine, printre care îl amintesc aici pe colegul meu Mihai Ruja, am reușit să ne întâlnim, să ne adunăm în sala 63 de la etajul întâi. În această sală se aflau față în față o parte dintre demonstrații care au fost tot timpul în stradă, iar de cealaltă parte câțiva foști demnitari, respectiv câțiva foști secretari și membri ai biroului Comitetului județean de partid. În sală se aflau de asemenea comandantii unităților militare de atunci, ai Inspectoratului județean M.I - col. Sălceanu și cei doi subalterni principali, col. Rășină





*Sportivii răspund chemării liderului Valentin Voicilă de a apăra clădirea Consiliului  
(22 decembrie '89)*

de la securitate și col. Cioflică de la miliție - secretarii fostului Comitet județean de partid: Angheloiu, Cotoară, Floareș, Oprea, prim-vicepreședintele Consiliului popular județean, Leonard și mai mulți foști demnitari de la Primăria Aradului. Deci, eram în seara de 22 decembrie când fiecare își dădea cu părerea în legătură cu evenimentul pe care-l trăiam. A existat chiar o propunere din partea foștilor demnitari ca împreună să reorganizăm activitatea județului. Prima secretară, Elena Pugna nu mai era în acel moment în Consiliu, iar demnitarii rămași au înțeles că nu mai au nici un rol în problemele conducerii județului, dar cu toate acestea ei și-au oferit serviciile în cazul în care revoluționarii doresc să apeleze la "experiența" lor. Printre cei care și-au oferit aceste servicii s-au numărat și coloneii Sălceanu și Rășină, care ne-au spus că dețin informații în sensul că ne putem aștepta la o serie de pericole, la anumite atacuri venite din diverse părți, fie din interiorul țării, fie din exteriorul țării. În urma acestor oferte nu puțini dintre cei prezenți - mai cu seamă tineri - au fost entuziasmați, dar curând aceste declarații s-au dovedit a fi înșelătoare, pentru că în noaptea respectivă, de 22 spre 23 decembrie, bătaia și focul armelor au fost auzite atât în Consiliu, cât și în întreg municipiul Arad. Comandanții de la M.I., coloneii Sălceanu și Rășină, au dispărut peste noapte, iar la numerele de telefon pe care ni le-au lăsat pe cuvânt de onoare că pot fi găsiți, nu au răspuns și nici nu au fost găsiți! Când au părăsit incinta Consiliului ne-au spus că pleacă la sediul Inspectoratului județean M.I. Dar, încă mai înainte, în cursul după-amiezii, a început diversiunea telefoanelor. În mod spontan se telefona din diverse zone ale orașului, spunându-se fie că se trage, fie că este în pericol un anumit bloc de locuințe sau că se află sub teroare, că se trage în acel bloc, fie că apa este otrăvită, ca să nu mai vorbim de acea diversiune creată la un moment dat cu elicopterele și "bombardierele" care ar fi decolat de pe aeroportul din Caransebeș, pentru a se îndrepta spre Arad! Apoi, la un moment dat, toate legăturile telefonice din Consiliu au fost întrerupte! Încă nu era constituit decât Frontul Democrat Român, alcătuit, cu o zi mai înainte, în piață, de către un grup de demonstranți. La propunerea lui Voicilă, printr-o improvizație pe care am putut s-o facem atunci, am preluat "comanda" - impropriu spus - conducerii administrative, a ceea ce se putea face atunci în primă urgență. Eu am trecut în fostul birou al secretarului cu propaganda Floareș, acolo mi-a spus Voicilă să merg și să stau. Primele măsuri pe care le-am putut lua cu sprijinul celor care erau acolo, au fost să-i liniștesc pe cei care "savurau" bucuria victoriei, care era, de fapt, abia începutul unui nou drum sinuos, al cărui traseu în acele momente era foarte greu de anticipat. Dar, pentru moment, acest entuziasm oprise rațiunea multora dintre cei care erau acolo, ca să nu mai vorbim de marea nesiguranță care exista în oraș, unde s-a lansat zvonul cu otrăvirea apei potabile... Primul lucru pe care am reușit să-l fac a fost acela să organizez cât de cât securitatea incintei, a Palatului Administrativ în care ne aflam. Am făcut echipele de pază, apoi am luat legătura cu conducătorii instituțiilor importante din oraș, aveam în vedere apa, curentul electric, spitalele județean și municipal. De asemenea am stabilit și primele legături cu mai multe localități, în special orașele județului. A fost o noapte în care s-au petrecut foarte multe lucruri. Tot în noaptea respectivă a început tirul focului de armă prin oraș și trebuie să spunem că fiecare a perceput altfel derularea evenimentelor.

## Sedinta din sala 63.

### A început un lanț întreg de diversiuni telefonice

**ATILA IOSIF DUKA:** Revin la intrarea în Consiliu, când am constatat un lucru cât se poate de curios pentru noi: a început să dispară armata din sediu și să se retragă în cazărmi, încât, la un moment dat n-am mai văzut, în întreg Consiliul, decât vreo doi - trei ofițeri, tot cam atâția subofițeri și câțiva soldați! De asemenea, din jurul Consiliului au dispărut toate TAB-

urile, acestea au fost retrase în U.M. Cetate. Deci, se impunea cât mai repede să ne organizăm. Astfel, spre seară a început o ședință în sala 63 a Consiliului județean. Era de fapt prima noastră întâlnire cu fosta putere, cu fosta conducere a județului Arad. Mesele erau aranjate în formă de "U". Vechea putere se afla oarecum aliniată pe partea peretelui unde se află geamurile, iar noi, revoluționarii, pe partea opusă, unde se află intrarea în sală. Deci, am început să negociem cu reprezentanții fostei puteri, cu activiștii superiori care au mai rămas în sediu. Primul lucru care m-a izbit a fost aroganța sfidătoare cu care am fost priviți de către foștii demnitari comuniști. În sală erau foștii secretari ai Comitetului județean de partid, în frunte cu Angheloiu, Cotoară, Floareș, Oprea, apoi mai erau col. Sălceanu - fostul șef al Inspectoratului județean M.I., col. Cioflică - șeful miliției, col. Văduva, adjunctul lui Cioflică, și încă câțiva demnitari de la Comitetul municipal de partid, respectiv primarul Oancea, viceprimarul Burdan, primvicepreședintele Consiliului popular județean Leonard. Acesta din urmă a fost cel mai cooperant încă de la început, căutând să fie un fel de mediator între noi și vechea putere. Se mai aflau în sală reprezentanții presei locale, mai mulți ziariști, iar de partea cealaltă erau membrii Comitetului Frontului Democratic constituit cu o zi mai înainte în piață, în timpul demonstrației împotriva regimului lui Ceaușescu. La început nu se poate spune că între revoluționari exista un lider clar de opinie, noi ne completam unul pe altul. Unul spunea o idee, iar ceilalți o completau mereu. Încă de la început, ideea noastră a fost să "dublăm" toate instituțiile importante din oraș cu revoluționari, deci să meargă cineva dintre noi la securitate, la poliție, iar începând cu a doua zi și în marile întreprinderi din municipiul și județul Arad, mai ales acolo unde acestea aveau o importanță vitală pentru bunul mers al vieții și activității orașului. Deci, ceea ce m-a intrigat cel mai mult a fost disprețul și sfidarea totală a demnitarilor față de noi, motiv pentru care la un moment dat ne-am și retras din sală, lăsându-i pe demnitari sub pază. În acele momente ne-am gândit chiar să-i arestăm. Telefoanele încă funcționau, iar șicanele telefonice la adresa noastră erau extraordinare, cineva "se juca" deasupra noastră cu un lanț de diversiuni, motiv pentru care spre seară a început să ne fie frică, insistând să vină armata înapoi în Consiliu. Până la urmă s-au întors o parte dintre militari, dar nu prea mulți. Colonelul Stranski, care era comandantul gărzilor patriotice, avea ceva armată lângă el, dar nu prea multă...

## **Petrolistul Romeo Popa intră și el, alături de revoluționari, în Consiliu!**

**ROMEO POPA:** Cum am povestit în intervenția precedentă, pentru mine era o situație foarte delicată, deosebit de grea. Trebuia să mă asigur că depozitul cu explozibil va fi în siguranță. Paznicul înarmat, cuplat cu celălalt paznic de la poartă, urmau să rămână la depozitul cu explozivi. La plecarea din unitate am dat dispoziția: "Nu intră nimeni în obiectiv, veți trage până la ultimul cartuș împotriva acelor care încearcă să intre în depozitul cu materiale speciale, nu mai există miliție, nu mai există securitate! Deci, din acest moment, până nu reușesc să iau legătura cu noii factori de putere, nu mai intră nimeni în curtea noastră!" - am conchis eu. După aceea am mers acasă, împreună cu șoferul de pe ARO, m-am schimbat, am mâncat ceva, vorba domnul Iliescu "să mâncăm acum, că nu se știe...", apoi am plecat la Consiliu, unde deja revoluționarii se aflau în incinta clădirii.

**Rep.:** *La ce oră ați intrat în Consiliu?*

**R.P.:** Era în jurul orei 18. Mai întâi m-am prezentat la poarta principală. Am spus celor de acolo cine sunt, mi-am dat legitimația de serviciu și am comunicat că am o problemă foarte importantă de discutat cu noua conducere a județului. După circa 12-15 minute am fost invitat sus, în Consiliu, la sala 63, unde după câteva minute de așteptare în hol, am și intrat.

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

**Rep.:** Cine se afla în acea sala la ora în care ați ajuns dvs.?

**R.P.:** Mi-a rămas întipărită în minte o imagine pe care nu o voi uita niciodată. Cum erau mesele aranjate în formă de "U", pe două laturi se aflau "noi", iar pe o singură latură se aflau "foștii" sau "vechii", cum doriți să le spuneți. Pe locul din mijlocul unei laturi se afla Valentin Voicilă, despre care nu știam cine este, decât că i se spune Valentin. Lângă el se afla domnul judecător Trifa, un mare "prieten" al subsemnatului. Ceea ce pot să afirm cu certitudine în legătura cu modul cum s-au făcut primele alegeri în acel Comitet, este faptul că singurul om care a avut girul, care a fost ales spontan, direct, a fost Voicilă, singurul nume pe care l-a scandat piața permanent după fuga lui Ceaușescu, a fost "Valentin!", "Valentin!", "Valentin!". Era singurul om care putea să spună că "Eu reprezint pe cineva aici!" - respectiv miile de oameni care se aflau la acea oră în piață, în fața intrării în Consiliu, oameni care nu mai erau cei de la prânz, când au demonstrat pentru fuga dictatorului, când au fost zeci de mii de arădeni, de toate categoriile. Acum Voicilă era singurul om din Consiliu care avea votul străzii, restul au venit ulterior, când s-a spus: "Avem nevoie de...", "Avem nevoie de...", "Avem nevoie de..." De asemenea, alături de Voicilă, singurii oameni care erau îndreptățiți să intre în primul Comitet de conducere al județului, erau muncitorul Onofrei, maistrul Crișan și bătrânul ceferist Gancea, precum și o parte din demonstrații de la Întreprinderea de Orologerie, care au pornit Revoluția în Arad. Doar aceste câteva nume pot să spună că noi am pornit revoluția din Arad alături de demonstrații, care puteau să spună "noi am fost în fruntea oamenilor, noi știm de ce ne-am dus cu ei, suntem printre puținii care știm de ce am plecat și ce dorim, alături de Voicilă, care a fost omul momentului în Arad, propulsat de dorința maselor!" În rest, ceilalți au ajuns așa cum au ajuns în Consiliu, în acea sală. Prima mea impresie a fost proastă despre ceea ce se întâmpla acolo. O spun cinstit, nu îmi este frică să o fac. Le-am spus-o de foarte multe ori și altora și celor despre care vă vorbesc acum.

**Rep:** Ce discutau primii lideri ai noii puteri, cu foștii conducători de partid ai județului?

**R.P.:** Când am intrat eu în acea sală, am surprins discuții destul de curioase. De pildă discutau despre case, despre televizoare și așa mai departe...Se potrivea foarte bine proverbul românesc: "Țara arde, iar baba se piaptănă!" În orice caz, pe latura celor "foști", celor "vechi", în afară de prima secretară, se afla întreaga conducere a județului. Timpul trecea, ne apropiam deja de ora 19, minute în care am relatat pe scurt, celor de față, despre ce materiale speciale este vorba, subliniind, în același timp că nu pot da prea multe amănunte, dându-mi seama de coloratura persoanelor ce se aflau în acea sală. Cred că aveam un atu, întrucât eram ceva mai odihnit decât ceilalți. Voicilă aproape că nu mai avea voce, aproape că nu mai putea să comunice cu cei din sală, apela la semne cu mâna, lucru de care a profitat pe undeva Trifa, pentru a prelua conducerea "ostilităților". În momentul intervenției mele lumea era încă foarte agitată, nu exista încă o organizare prea clară, singura forță pe care puteai să pui bază, care avea coerență, era armata. De comun acord cu maiorul Marcu, care era comandantul Unității din Cetate, la cererea mea s-a detașat din dispozitivul de apărare al Aeroportului, două transportoare blindate, cu oamenii aferenți, sub comanda unui ofițer, care era atunci de serviciu. L-am solicitat pe tehnicianul meu Nicolae Ciurea să se deplaseze la bază, ca reprezentant al nostru, întrucât eu lăsasem ordin paznicului de la depozitul cu explozibili să tragă în orice și în oricine vrea să forțeze să intre în depozitul de surse radioactive și explozivi. Nicolae Ciurea era de meserie artificier și, în același timp, înlocuitorul gestionarului depozitului cu explozivi. Acesta urma să facă primirea forței detașate de la Aeroport, practic, în felul acesta făceam de fapt predarea dispozitivului armatei. Din acel moment nici eu și nici altcineva nu mai aveam ce căuta acolo, controlul asupra depozitului preluându-l armata. De fapt, oricum nu s-ar mai fi lucrat în zilele următoare și mai ales cu acele materiale speciale. De asemenea am lăsat telefonul la care pot fi sunat în Consiliu. Colegul a ajuns aproape concomitent cu

armata la bază, după care am primit confirmarea telefonică că acesta a predat totul armatei. Am revenit apoi în sala 63, ca să confirm celor de acolo că problema mea cu depozitul de explozivi este rezolvată. Îndată prin modul în care am pus problema, probabil prin felul în care le-am vorbit, știu că le-am devenit simpatic. Și o să râdeți probabil de ceea ce vă spun, cel mai entuziasmat și cel mai pe fază a fost revoluționarul Gurilă, despre care nu știam absolut nimic, decât că se lăuda că a fost deținut politic, în realitate el făcuse pușcărie pentru furturi și găinării, nu cum spunea el, că a fost închis la Jilava pentru că a semnat, la vremea respectivă, Declarația lui Paul Goma, dovedindu-se un mincinos! Auzindu-l pe Gurilă vorbind, m-am făcut mic, mi-am zis în sinea mea că aici, în această sală, se află totuși oameni grei, cu o activitate anticomunistă foarte importantă, dizidenți cu greutate, iar mie nu îmi revenea decât eventual să-i sprijin, cu ceea ce pot să fac eu pentru acest oraș! Deci, de la început nu mi-am făcut absolut nici o iluzie, ca să am vreo pretenție față de acești oameni! În orice caz, devenind simpatic în sală, Gurilă a făcut propunerea să fiu și eu cooptat în Consiliul ce se formase în cursul acelei după-amiezi, pe baza unui Comitet de demonstrație constituit în seara zilei de 21 decembrie, respectiv o listă de 14 persoane, din care făcea parte și acest domn Gurilă, care s-a ridicat și spus colegilor lui de Consiliu: "Domnilor, iată un om de care avem nevoie, un om care se pricepe la aspecte militare, un om care e odihnit, lucid, cred că e un bun organizator, e pe fază"...Deci, la propunerea lui Gurilă, întreg Consiliul care era deja ales mai înainte de-a veni eu, a fost de acord să fac parte din noua formă de conducere locală. În felul acesta am ajuns membru al Frontului Patriotic de Salvare Națională, după modelul Timișoarei, întrucât încă nu se formase Frontul Salvării Naționale la București și pe urmă în țară. După aceea s-au făcut niște legitimații, o parte din ele mai există, pe prima care s-a făcut eu nu o mai am. Deci, din clipa în care am intrat în noua structură de conducere locală, am rămas în Consiliu.

**Rep.:** *Ce discuții s-au mai purtat în acea seară?*

**R.P.:** S-au purtat discuții mai mult sau mai puțin fructuoase între "vechii" conducători de partid și ai județului și "noii" conducători. S-au jurat, s-au parajurat, pe drapele, fiecare era interesat să-și apere pielea. Aceasta a fost impresia mea în acea după-amiază, spre înserat. Cât mă privește, eu mi-am luat foarte în serios sarcina primită.

**Rep.:** *Avusese loc deja împărțirea responsabilităților pe membrii Consiliului?*

**R.P.:** Pe moment încă nu se împărțiseră problemele de care răspundea fiecare. De fapt nici nu se cunoșteau prea bine oamenii între ei. Știu că în acele ore li s-a permis unora să plece acasă, în schimb altora li se ceruse să rămână peste noapte în Consiliu, pentru pază și organizarea noii activități. Eu am rămas în Consiliu.

**Rep.:** *Care a fost prima acțiune importantă la care ați participat?*

**R.P.:** Primirea unei delegații de ziarști din Ungaria, de la Studioul de Televiziune din Seghedin. Au fost reporteri și fotoreporteri, care au însoțit un tir cu ajutoare pentru Arad. Am fost cel care i-a primit și chiar am acordat un interviu pe posturi. Mi-a plăcut corectitudinea și profesionalismul acelor ziarști, care au redat integral interviul meu, așa cum mi-au promis, pe postul TV din Seghedin. Le-am spus reporterilor că "Eu doresc ca lucrurile pe care le-am spus să le afle în primul rând românii care urmăresc programul respectiv, precum și maghiarii din România. În acel interviu am făcut și o mică dizertație pe tema înțelegerii între naționalități, în primul rând între români și unguri. Aceasta a fost prima acțiune la care am participat.

**Rep.:** *Ce alte lucruri s-au petrecut în acea seară și noapte în Consiliu?*

**R.P.:** Întrucât nu eram așa de obosit ca și ceilalți și întrucât nu eram prins în prea multe acțiuni, încercam să urmăresc mai atent tot ceea ce se întâmpla în jurul nostru, ca nu cumva să se nască vreo acțiune care să periclitaze ceea ce Revoluția câștigase până atunci. În felul acesta am ajuns să asist la convorbirea telefonică dintre colonelul Cioflică,

șeful miliției județului, și generalii Nuță și Mihalea din București, care au aterizat, în jurul orei 21,30, cu un avion ROMBAC pe Aeroportul din Arad. Ei veneau cu alți 19 însoțitori de la Timișoara, urmând să facă o escală până dimineață la Arad. În jurul orei 22,30, colonelul Cioflică, care se afla cu noi în camera 63, a fost chemat la telefon. Cei din Consiliu i-au permis să meargă la telefon. Atunci eu am considerat că e bine să aud cu cine vorbește colonelul Cioflică la telefon. Așa că l-am însoțit până la telefonul din biroul fostului secretar cu probleme economice de la județ, fără să-și dea seama că sunt și eu cu el pe acolo! Oricum nu pot să știu dacă a realizat de la început prezența mea lângă telefonul la care a fost chemat. În orice caz, convorbirea a fost foarte scurtă și grea pentru colonelul Cioflică, care era pus într-o situație foarte dificilă. Știu că s-a cam pierdut la telefon.

**Rep.:** *Ce fragmente ați putut să rețineți din convorbire?*

**R.P.:** Convorbirea a început astfel: "Da, să trăiți! Nu, sigur că nu mai pot să fac absolut nimic! Nu, ai noștri sunt în cazarmă, au predat, sunt dezarmați! Nu, nu, în condițiile astea nu mai pot face! Nu avem ce face! Nu se mai poate face nimic! Eu sunt aici...Da, am înțeles, dar cum și cu cine? Generalul Vlad a dat ordin. Armata a preluat! Nu, nu pot face mare... Nici nu știu dacă o să pot să vin!..."Cam asta a fost, din câte am putut să rețin eu, convorbirea lui Cioflică la telefon. O convorbire foarte scurtă și destul de cifrată. Știu că s-a încheiat cu cuvintele: "Să trăiți, voi încerca să vin!" Normal, Cioflică nu a avut o oglindă ca să se poată vedea cum arăta la față! Inșă eu am observat foarte bine. Iși pierduse culoarea obișnuită a feței, cred că avea și o stare de trac, era foarte șocat, chiar pierdut. În momentul următor am tăiat în carne vie și l-am întreat: "Domnule, cu cine ai vorbit?". Colonelul Cioflică a avut un moment de ezitare, probabil că nu știa cine sunt, de fapt aproape nimeni nu știa cine se află în jurul său, toată lumea se suspecta, psihoza era mare. Acesta mi-a răspuns: "Am vorbit cu ofițerul de serviciu!" Aici a intervenit flerul meu, cred că am avut puțin tupeu, spre binele nostru. I-am replicat îndată: "Domnule, dumneata, comandantul miliției județului, nu vorbești astfel cu ofițerul de serviciu!" La care, colonelul Cioflică, luat repede, parcă se inversaseră rolurile, a spus: "Am vorbit cu 'omul negru!'". "Hai, domnule, nu te ține de glume, cu mine nu-ți merge! Mie să-mi spui cu cine ai vorbit!". Văzând că sunt atât de arțăgos, atât de dâr, Cioflică mi-a răspuns: "La Hotel "Parc" se află generalii Mihalea și Nuță - șeful I.G.M., cu ceva oameni din trupele speciale. Vreau să vă spun că situația este foarte încurcată, mă cheamă la hotel!"

**Rep.** *Domnule Romeo Popa, ați auzit bine, domnul colonel Cioflică a rostit și cuvintele, le repet, cu "ceva oameni din trupele speciale?"*

**R.P.:** Subliniez, accentuez încă o dată, că Cioflică mi-a spus acest lucru. Eu i-am chemat imediat pe Voicilă, pe maiorul Marcu, lt. col. Stranski și cred că mai era încă cineva dintre ofițerii Memetea, Iolu sau Lazăr, nu mai țin minte exact acest lucru. Astfel, Voicilă împreună cu ofițerii amintiți, cu Cioflică și cu mine am participat la o scurtă discuție restrânsă, întrucât în sala 63 nu se puteau discuta asemenea lucruri și nici nu avea rost să creăm panică în Consiliu. Colonelul Cioflică a fost de data aceasta puțin mai explicit și a spus: "Da!". Vreau să vă mai spun că eu am fost acela care a condus în acel moment discuția, ba mai mult, l-am cam repezit chiar și pe colonelul Marcu, dar asta este o altă problemă. Așadar, fiind principalii oameni care coordonau acțiunile în acele ore, deci partea civilă și partea militară, am intrat în amănunte. Primul lucru pe care l-am întreat a fost: "Vreau detalii!". În clipa aceea am observat o oarecare stângăcie nu numai la colonelul Cioflică, dar chiar și la militari. Iar Voicilă nu putea vorbi datorită faptului că nu mai avea voce, după 25-30 de ore de demonstrație afară, în piață. Astfel am preluat conducerea discuției. Am întreat din nou: "Cine este la Hotel "Parc"?". Atunci Cioflică ne-a spus clar: "Sunt 31 de oameni, respectiv doi generali, Nuță și Mihalea, garda lor de corp, și oamenii din trupele speciale, trupe formate din 22 de luptători de la USLA, iar două femei și cinci persoane se pare că erau de altă naționalitate!"



*Prima ședință a liderilor revoluției după intrarea în Consiliu. Aspect din "celebra Sală nr. 63"  
(22 decembrie '89 - după-amiază)*

**Rep.:** *Nu erau pasagerii din ROMBAC-ul care a aterizat la ora 21,30 pe Aeroportul din Arad?*

**R.P.:** Niciodată nu s-a pronunțat cuvântul pasageri. De fapt, pe mine nici nu mă interesa ce pasageri au fost în acel avion, pentru că avionul, normal, avea mai multe locuri decât pentru 31 persoane. Colonelul Cioflică a spus clar și vă rog să înregistrați exact, ca să rămână clar pentru totdeauna: "Acest grup, acest comando este format din 31 de persoane, respectiv doi generali, două femei, cinci se pare de origină străină și 22 de persoane din trupele USLA". În continuare, important pentru mine, a fost să aflu care erau intențiile grupului? Se pare că la început ei au încercat să meargă la Inspectoratul de miliție, dar după ce au aflat că Inspectoratul era ocupat și păzit de armată, unde se afla maiorul Micu, el s-a cazat pentru noapte la Hotel "Parc". Apoi i-am pus din nou o întrebare colonelului Cioflică: "Care este stadiul lor de pregătire și ce armament pot avea asupra lor?". Colonelul Cioflică ne-a răspuns: "Domnilor, aceștia sunt foarte bine pregătiți. Cu Velicu Mihalea nu este de joacă. Acesta este "omul negru", omul care a luptat în Vietnam, în Cambogia și alte locuri din lume. Cu acesta nu este de joacă, repeta mereu Cioflică, el este "omul negru", iar oamenii din subordine pe care-i are cu el pot să țină piept într-un oraș, în lupta de gherilă, până la nivel de companie, iar în câmp deschis până la nivel de pluton! Un asemenea om, valorează din punct de vedere militar, cât valorează zeci de militari! Domnilor, eu nu vreau să vă sperii, însă dacă aveți încredere în mine - am jurat pe Tricolor - situația este foarte gravă!" În continuare Cioflică ne-a pus o întrebare cam nelalocul ei: "De ce forțe dispuneți?". Maiorul Marcu s-a grăbit să-i răspundă: Compania aceea..."I-am repezit imediat, spunându-i: "Nu dumneata pui întrebări, ci, deocamdată, noi îți punem dumitale întrebări, să vă fie clar acest lucru!". Complicația era atât de mare încât după ce, spontan, am luat comanda la discuția respectivă, nu mai puteam să îmi permit să risc. Am repetat, "Dumneata, domnule maior Marcu, nu dai detalii ce forțe avem, iar dumneata domnule colonel Cioflică nu ne pui nouă întrebări, ci noi vă punem dumneavoastră!", după care am recapitulat: "Ne-ați spus ce număr de oameni au, acum vă rugăm să ne spuneți de ce forțe avem nevoie ca să-i combatem? Noi vom aprecia dacă avem sau nu avem acele forțe necesare anihilării acestui grup." Bineînțeles discuția a continuat și în final s-a ajuns la concluzia că nu avem ce ne trebuie pentru anihilarea grupului de comando. Apoi am ajuns să ne gândim la diversiunea pe care ar putea să ne-o creeze în oraș. Ne gândeam la Combinatul de îngrășămintă chimice, la Poștă, la Consiliu, la Aeroport și că vor încerca să intre în legătură cu cei care erau dezarmați în clădirea Inspectoratului Ministerului de Interne, ca să-i reactiveze. Ne-am dat seama că noi nu aveam suficiente forțe nici măcar în clădirea Consiliului și Primăriei municipiului, iar maiorul Marcu s-a luat cu mâinile de cap într-o discuție între patru ochi pe care am avut-o cu acesta. Unitatea din Ineu nu voia să ne dea nici un om, pentru că se puneau problema că sunt unități cu un caracter special, care au rol pentru întreaga țară și nu numai pentru zona de vest. Când am solicitat telefonic să ne ajute, Unitatea din Ineu ne-a refuzat, iar Unitatea din Cetate, fusese deja răspândită în mai multe locuri, la Aeroport, la Bază și la Consiliu. Deci, forțele erau dispersate și cam insuficiente peste tot. Știu că s-a mai luat legătura cu Lipova, ca să trimită un batalion de blindate la Arad. În ordine, importanța cea mai mare o avea Unitatea din Ineu, apoi urma Aradul și la urmă Lipova. Dacă în Unitatea din Ineu ar fi existat forțe fidele lui Ceaușescu, această unitate specială ar fi putut probabil să aibă un control asupra întregii țări!

**Rep.:** *Ce ați hotărât în urma analizei ad-hoc făcute împreună cu cele cinci-șase persoane pe care le-ați amintit?*

**R.P.:** Repet, partea civilă era alcătuită din mine și Voicilă, iar partea militară din maiorul Marcu, colonelul Stranski, maiorii Lazăr și Gana și colonelul Cioflică. Era un fel





*Tineri manifestanți cer demisia lui Nicolae Ceaușescu*

de stat major pentru apărarea Consiliului și orașului de teroriști. Atunci am stabilit foarte repede ce urmează să facem. În primul rând am hotărât să nu creăm panică, deci nu vom spune în plen ceea ce se petrece la Hotelul "Parc", vom anunța individual pe cei care au atribuții mai importante în Consiliu. Când ne-am întors în sala 63 am anunțat doar atâta: "vor urma momente grele". De asemenea am anunțat punctele de apărare care au fost create în municipiu și localitățile județului. În al doilea rând, am hotărât să se înarmeze și o parte din civili, urmând să se mai aducă forțe în Consiliu. Apoi colonelul Cioflică cu maiorul Gana urmau să meargă în Unitatea din Cetate, de unde vor discuta cu generalii și persoanele din Hotelul "Parc". Aceștia, urmau să le ceară celor din Parc să se predea fără vărsare de sânge. De asemenea s-au vehiculat mai multe variante. O variantă era să înconjurăm Hotelul "Parc" și să-l ținem sub supraveghere toată noaptea până dimineață. O altă variantă era un atac de noapte. Apoi s-a renunțat la ultima variantă din mai multe motive: în primul rând se mergea pe faptul că respectivii erau trupe de elită, forțe de elită și ar fi reușit foarte ușor să scape din încercuirea respectivă, pierderile ar fi fost prea mari ca să încerci să anihilezi acești teroriști cu militari abia aflați la începutul stadiului de pregătire. De asemenea au mai fost întreprinse în acea seară și noapte și o serie de alte acțiuni pe plan organizatoric în Consiliu.

**Rep.:** *Ați luat și dumneavoastră armă?*

**R.P.:** În momentul în care s-a luat hotărârea să alcătuim un pluton de voluntari, m-am numărat și eu printre civilii care au luat o armă. Pentru aceasta trebuia să ai stagiul militar făcut și să ai buletinul sau livretul militar asupra ta. Armele au fost împărțite în mod individual, pe bază de semnătură și actele amintite, fiecărui luptător voluntar.

**Rep.:** *Câte arme au fost împărțite?*

**R.P.:** Au fost împărțite 30 de pistoale mitralieră AKM, fiecare cu trei sectoare a 30 de cartușe. Armele s-au împărțit pe bază de opis, la ordinul comandantului Comendurii Garnizoanei și de acord cu șeful Gărzilor Patriotice. Aceste arme s-au aflat în magazia de muniție a Consiliului.

**Rep.:** *Vă amintiți câțiva oameni care au făcut parte din acel pluton de voluntari, care au luat arme?*

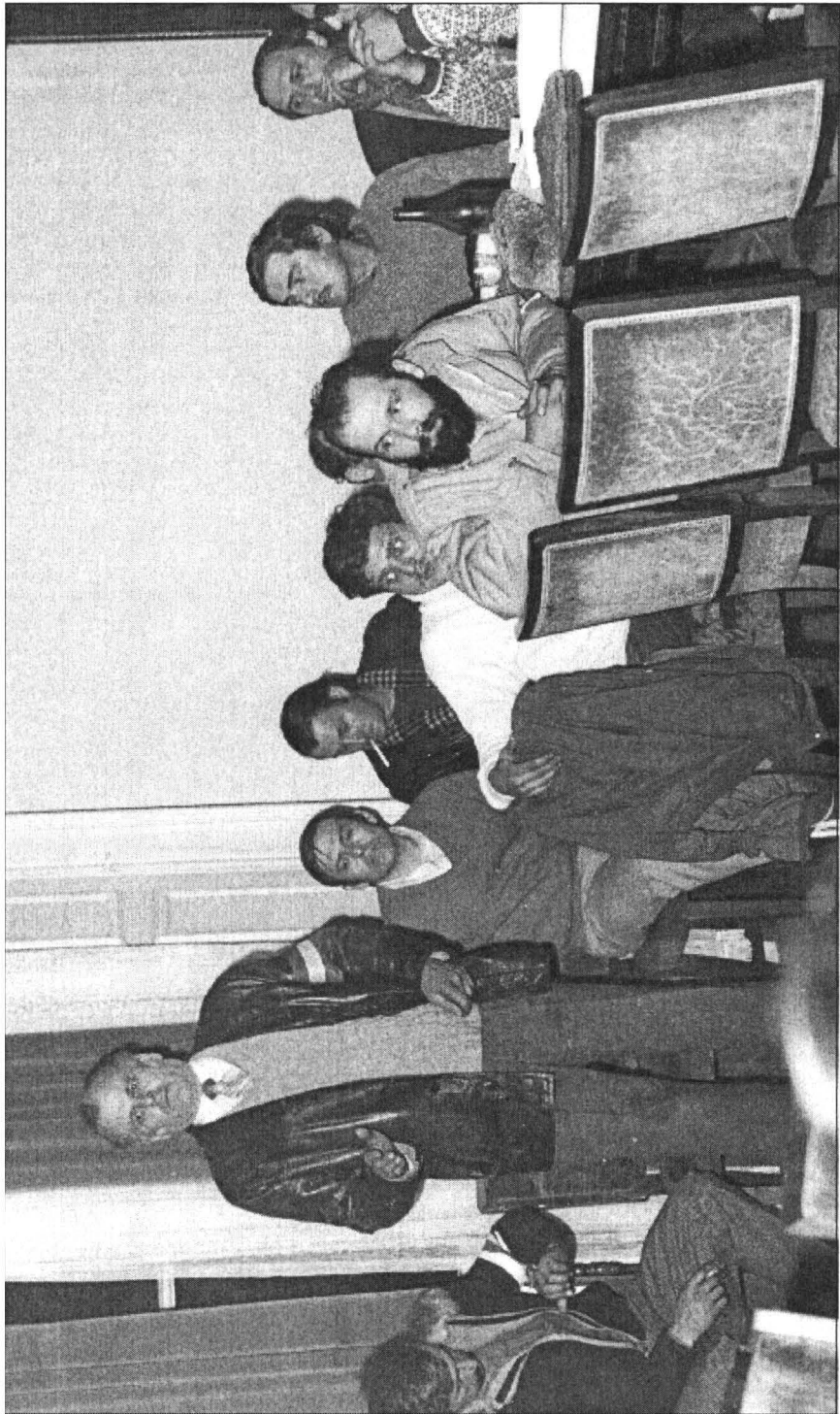
**R.P.:** Pot să vă dau câteva nume, dar nu îi cunosc pe toți. În orice caz am reținut pe Geza Gruber, Alexandu Gancea, Doru Miclea, iar pe ceilalți i-am cunoscut abia atunci, cu acel prilej de împărțire a pistoalelor mitralieră și muniției repartizate. Apoi, fiecare luptător a primit un loc în dispozitivul de apărare al Consiliului alături de militarii existenți aici. Civilii au intrat în grupele și plutoanele de militari, constituindu-se astfel o forță mixtă de apărare.

**Rep.:** *Dumneavoastră unde ați fost repartizat?*

**R.P.:** Eu am fost repartizat în partea din față a Consiliului, vizavi de clădirea Băncii Naționale, alături de doi teriști, dintre care unul avea tatăl la Televiziunea Națională. Întrucât devenisem deja o persoană mai cunoscută și mai importantă pe plan militar în sediu, am avut o libertate mai mare de-a mă mișca prin Consiliu, dar nu am părăsit etajul I decât o singură dată, când am verificat dispozitivele de apărare de la cele două intrări, respectiv dispozitivul de la intrarea principală și cel de la Primăria municipiului. La fiecare intrare s-au pus forțe suplimentare, puști mitraliere, iar militarii au încuiat și legat intrările respective. Mai mult decât atât, împreună cu colegul meu, tehnicianul Ciurea, am făcut o ieșire să luăm o baterie pentru a porni grupul electrogen în caz de întrerupere a energiei electrice.

**Rep.:** *Cum a decurs acea noapte, la ce acțiuni ați participat?*

**R.P.:** La un moment dat s-a zvonit că maiorul Gana a fost împușcat, iar colonelul Cioflică a trădat! Acest zvon a apărut la circa 25-30 de minute după ce Gana și Cioflică au părăsit Consiliul pentru a pleca în U.M. Cetate, de unde să ia legătură telefonică cu



*Prima ședință a liderilor revoluției după intrarea în Consiliu. Aspect din "celebra Sală nr. 63"  
(22 decembrie '89 - după-amiază)*

cei doi generali și persoanele care-i însoțeau aflate în Hotelul "Parc". De asemenea aceștia au fost trimiși pentru a lua măsuri pentru întărirea dispozitivului de apărare a Consiliului. Între timp majoritatea persoanelor aflate în sala 63 au plecat acasă, iar cele care au fost reținute în cadrul Consiliului, au fost duse din acea sală în alte încăperi sub pază, fiind reținute sub observație. Celor de la securitate li s-a permis să plece, după ce și-au luat angajamentul că vor fi fideli noii conduceri. Deci, până la apariția aceluși zvon că maiorul Gana a fost împușcat, iar colonelul Cioflică a dezertat, au trecut circa 15-20 de minute, în care noi ne-am ocupat cu primirea armamentului. Informația aceasta a venit printr-un telefon de la mama maiorului Gana, că fiul ei ar fi fost împușcat, iar colonelul Cioflică a trădat! Bineînțeles toți cei care au recepționat acest zvon au început să adreseze tot felul de invective la adresa colonelului Cioflică și să-l mustre pe maiorul Marcu ce ce i-a permis acestuia să plece însoțit doar de un singur ofițer!? Deci iată un zvon care face parte, asemenea multor altora, din enigmatul revoluției de la Arad! Intre timp maiorul Marcu își făcea procese de conștiință că el este autorul moral al morții lui Gana.

**Rep.:** *Cât de străin putea să fie maiorul Marcu față de acel zvon la care v-ați referit?*

**R.P.:** Da, aceasta este o întrebare! Pentru că eu nu știu dacă maiorul Marcu a fost și el înșelat de acel telefon distorsionat care s-a primit la Consiliu, ori dacă acel zvon, în care se pare că era implicată mama maiorului Gana, n-a făcut parte din măsurile luate de către partea militară, care nu avea încredere sută la sută în toți civilii! Deci nu pot să vă spun dacă a fost vorba de un zvon și pentru maiorul Marcu, ori dacă nu cumva a făcut parte dintr-un scenariu ce a fost pus la cale de către cineva! Din acel moment știu că ne-am luat fiecare dispozitivele de apărare în serios.

**Rep.:** *Unde se afla punctul de comandă al armatei? În Consiliu sau în U.M. Cetate?*

**R.P.:** Pentru că maiorul Marcu se afla la comanda Armatei, aici, în Consiliu se afla punctul de comandă pe linie militară, de apărare. Acesta a luat toate măsurile pentru întărirea apărării Consiliului. Dar circulau foarte multe zvonuri false, dezinformarea noastră prin tot felul de mesaje venite prin telefon, era extraordinar de mare. La un moment dat s-a primit o informație că Aradul va fi survolat de elicoptere și că anumite obiective din oraș vor fi atacate de acestea. Maiorul Marcu l-a chemat și pe Voicilă pentru a-i comunica informația primită. De asemenea m-a chemat și pe mine. Atunci s-a luat o decizie foarte pripită și trebuie să recunosc că și eu m-am numărat printre cei care am luat acea decizie.

**Rep.:** *Ce fel de decizie?*

**R.P.:** Să-i rechemăm, cum s-a procedat și la București, pe oameni în piața din fața Consiliului. Astfel, fiecare a început să dea telefoane la cunoscuții pe care-i avea în oraș, iar cei care primeau telefoane, la rândul lor, dădeau telefoane mai departe la prietenii și, în felul acesta, s-a pus în mișcare din nou orașul, lumea fiind convocată, să revină în piața din fața Consiliului. Se scanda: "Veniți să apărați Consiliul!", "Veniți să apărați noua conducere a județului!", "Veniți, Veniți, Veniți din nou în fața Consiliului!" În întreg orașul au pornit să sune claxoanele mașinilor, au început să sune sirenele întreprinderilor, încât în jurul orei 1,30 - 2,00, aveam deja în piață peste 1000 de oameni, care cereau arme. La un moment dat s-a pus problema cine are curajul să iasă în balconul Consiliului pentru a comunica cele aflate oamenilor? Pe de altă parte cei de la "comando-Parc", erau deja în acțiune! Astfel am hotărât, pe proprie răspundere, împreună cu studenta Dana Onofrei, fiica muncitorului Onofrei de la Orologerie și cu încă o tânără, pe care nu am mai văzut-o ulterior, să ieșim în balcon și să liniștim oamenii. Ieșind în balcon ne-am dat

seama ce greșeală enormă am făcut să chemăm atâta lume noaptea în fața Consiliului. În momentul în care am fi fost atacați sau provocați de teroriști, focurile noastre de armă s-ar fi încrucișat printre oamenii nevinovați, care au venit să ne apere! Iar dacă vor veni și elicopterele, așa cum ni s-a spus, oamenii din fața Consiliului se vor afla pradă acestora, într-un spațiu deschis!

**Rep.:** *Cine deține informația că Aradul va fi atacat de elicoptere?*

**R.P.:** Maiorul Marcu, care ne-a spus că forțele aeriene l-au informat că vom fi atacați de elicoptere din direcția Timișoara! Eu vă spun ceea ce ni s-a spus, pentru că eu nu pot să știu cât de adevărate erau aceste informații cu care eram bombardat!!? Deci, repet, m-am oferit să ies voluntar în balcon, cu riscul să fiu împușcat!

**Rep.:** *Ce le-ați spus cetățenilor care au venit în piață?*

**R.P.:** Le-am spus că informațiile pe care le-am primit de la forțele aeriene ne avertizează că este posibil să fim atacați de elicoptere! Vă mulțumim că ați venit să apărați Consiliul, dar este rău ce am făcut, pentru care vă rugăm să vă împrăștiați, să mergeți acasă, ori să intrați sub porțile clădirilor din jurul Consiliului, în ganguri, pe la subsoluri, oriunde puteți să fiți apărați în cazul în care ar începe să tragă asupra noastră! Dacă nu vă adăpostiți imediat, veți fi primele victime ale atacului elicopterelor!". Vreau să vă spun că majoritatea oamenilor nu ne-au ascultat, nu au vrut să înțeleagă cele comunicate, ba mai mult, au cerut și ei arme! De asemenea am mai solicitat dacă se află printre cei din piață oameni în stare de ebrietate, să fie scoși din rândurile lor.

**Rep.:** *Când a început să se tragă?*

**R.P.:** A început să se tragă, fără să cunoaștem din ordinele cui, după ora două noaptea. Cert este că militarii care se aflau în cele două cordoane de apărare din jurul Consiliului și în intersecții, luaseră poziție culcat, după care au început să tragă în direcția Teatrului de Stat, de unde se zvonise că vin elicoptere, respectiv dinspre Timișoara. De asemenea mai erau și blindatele care înconjurau clădirea Consiliului. După reintrarea în clădirea Palatului Administrativ, mi-am luat locul în dispozitivul în care am fost repartizat alături de cei doi teriști. În încăpere se afla o casă de fier, am împins-o la un geam, urmând să ne sprijinim pe ea în cazul în care vom deschide și noi focul. Geamurile erau închise, motiv pentru care eu am vrut să le deschid. Cei doi băieți s-au opus însă, să le lăsăm închise. Le-am spus teriștilor că geamurile sparte sunt mult mai periculoase în cazul în care se transformă în cioburi, decât dacă ar rămâne deschise. Până la urmă am hotărât cu toții să nu deschidem fereastra decât în cazul în care avem în cine să tragem! Spre norocul nostru, lucrul acesta nu s-a întâmplat până dimineață! În schimb, cei din spatele Consiliului, orientați către parcul de pe malul Mureșului, au tras toată noaptea, nu știu în cine au tras, pe cine au văzut în parc și pe malul râului. Noi nu am tras nici un foc de armă, pentru că nu am avut în cine, Consiliul nu a fost atacat de nici un terorist la vedere!

**Rep.:** *Să recapitulăm, de unde s-a tras, în noaptea de 22 spre 23 decembrie, prima dată?*

**R.P.:** Primele focuri de armă care s-au tras au fost cele din fața Consiliului, în direcția Teatrului de stat. Apoi a urmat un tir foarte puternic spre ștrand. Am avut impresia că suntem luați cu asalt. Întrucât n-am mai părăsit dispozitivul în care am fost repartizat, nu am mai reușit să realizez o imagine de ansamblu cu ce se întâmplă în jurul Consiliului, stăteam doar în fața ferestrei ce mi s-a repartizat să o apăr împreună cu cei doi teriști. Dar spre parc, spre Mureș, spre ștrand s-a tras ca la război! Era un vacarm de nedescris, era ceva infernal. Mă așteptam să văd elicoptere, teroriști care coboară de pe acoperișul Consiliului cu frânghii, scări și alte asemenea lucruri. Luasem totul foarte serios și

eram extrem de emoționat. Știu că am dorit să dau două telefoane, să vorbesc cu nevastă-mea și cu mama. Am rugat-o pe centralistă să mă ajute să obțin legătura cu soția și cu mama. Prima dată am obținut legătura cu soția. Aceasta era singură acasă, copiii erau la socri. I-am spus despre ce este vorba, să nu-i fie frică, am liniștit-o în măsura în care se putea discuta. Dar cel mai important lucru în acea noapte a fost pentru mine că am reușit să vorbesc cu mama, în județul Piatra Neamț, în orașul Roman. Nu știu cum a reușit centralista să îmi facă legătura cu Piatra Neamț, în orice caz pe undeva prin Nord, prin București nu se putea vorbi. Atunci am aflat că la Roman nu s-a întâmplat absolut nimic, că toată lumea dormea liniștită, ori se uita la televizor. Atunci i-am spus mamei: "Mamă, s-ar putea ca acestea să fie ultimele cuvinte pe care le mai schimbăm!... Să știi unde sunt și dacă mi s-o întâmpla ceva să nu ți se pară ciudat!". Am avut noroc să pot vorbi cu mama la Roman. Unul dintre cei doi soldați, teriști, de lângă mine, a dorit să vorbească și el cu taică-său, care lucra la Televiziunea din București, dar, din păcate pentru el, nu s-a mai putut obține legătura.

### Primele misiuni în Arad

**Col. (r) IOAN MICU:** Pentru mine evenimentele cele mai importante în Arad au început în cursul după-amiezii de 22 decembrie, când custodele de poligon de la Ceala a dat un telefon la U.M. Cetate, prin care ne informa că au venit, cu două dubițe, oameni de la securitate care au depus într-o groapă din poligon - în care noi aruncam la trageri grenade - niște documente (hârtii) și că au încercat să le dea foc. Custodele nu i-a lăsat, cerându-ne, totodată, un pluton de pază din unitate, ca să vadă ce se întâmplă acolo. Am primit această misiune. Când am ajuns însă la poligon, nu mai erau cei de la securitate, pleaseră în altă parte. Cu militarii pe care i-am avut în subordine am reușit să recuperez ceva din acele hârtii aprinse, dar majoritatea erau fără valoare, erau mai mult diferite caiete cu programele lor. La scurt timp după aceea a apărut o dubiță dinspre Întreprinderea Avicola, venea cu mare viteză spre poligon. I-am făcut semn șoferului să oprească, dar acesta a ignorat toate semnalele noastre, trecând mai departe, fără să încetinească, în mare viteză, pe lângă noi. Am înțeles ulterior că persoanele din dubiță au dat foc la mai multe documente, respectiv la acele hârtii pe care custodele poligonului nostru nu le-a permis să le ardă în groapa pentru detonat grenade, fiind transportate la crematoriul de la Întreprinderea Avicola. După acest episod, m-am întors în U.M. Cetate. Între timp am primit un telefon de la sediul securității, unde se aflau maiorii Gana, Topliceanu și Lazăr care au preluat securitatea și miliția. Telefonul l-a dat maiorul Topliceanu, care mi-a comunicat că nu se descurcă cu maiorii Gana și Lazăr. Comandanții de la Inspectoratul județean M.I. aveau funcții mai mari, deci nu știau ce trebuie să facă în situația respectivă, motiv pentru care au cerut să fie trimis un alt ofițer din unitate, care să se descurce mai bine. Maiorul Lazăr a făcut între timp și un șoc depresiv, vedea în toată lumea un atacator, după care a plecat din sediul securității împreună cu doi soldați! Deci, în aceste condiții, am fost trimis eu să iau comanda apărării sediului miliției și securității.

**Rep.:** *Ce oră era când ați plecat din unitate spre Inspectorat?*

**Col. I.M.:** Era în jurul orei 22, deci trecuseră câteva ore bune de când primul grup de ofițeri de la armată, format din maiorii Gana, Lazăr și Topliceanu, a preluat, între orele 18-19, clădirea Inspectoratului județean M.I., unde își aveau sediile securitatea și miliția din Arad. Acel prim grup de ofițeri și militari s-a deplasat la sediul Inspectoratului în paralel cu un alt grup de militari, tot din unitatea noastră, comandant de cpt. Vasile Heredea, la Aeroport. În momentul în care am ajuns eu la securitate, mr. Gana mi-a comunicat verbal că el trebuie să meargă urgent la Consiliu, lăsându-mă

astfel singur la comanda acestui obiectiv, ajutat de ofițerii pe care îi aveam în subordine.

La plecarea din unitate, maiorul Bădălan, șeful Statului Major al Diviziei de la Oradea, care era atunci detașat în unitatea noastră din partea Diviziei, mi-a comunicat misiunea de la Inspectoratul județean M.I. Mi-am notat tot ce mi s-a spus, ca să nu mi se reproșeze ulterior că nu am înțeles misiunea primită de la dânsul.

**Rep.:** *Dintre șefii Inspectoratului județean M.I., pe cine ați întâlnit în momentul în care ați ajuns în acel sediu?*

**Col.I.M.:** Nu am mai găsit pe nici unul dintre comandanții de acolo. Atât colonelul Sălceanu, care era șeful Inspectoratului, cât și colonelul Rășină, șeful securității, plecaseră acasă, înainte de-a ajunge eu la Inspectorat, iar colonelul Cioflică, șeful miliției, era dat deja dispărut. Despre acesta am aflat ulterior că a ajuns în cursul serii (sau nopții) în comuna Șeitin, la circa 30 km. de Arad, spre granița cu Ungaria, unde a fost reținut la postul de miliție. De asemenea loțiitorul colonelului Cioflică, maiorul Văduva, era acasă. Precizez că în momentul în care am ajuns la Inspectorat armele și muniția erau deja adunate, atât de la cadrele de miliție, cât și de la cele de securitate. Mai existau doar câțiva agenți prin oraș, cei de la gară și de la "filaj", care încă nu ajunseseră la sediu cu armamentul care se afla asupra lor.

**Rep.:** *Ce ofițeri mai importanți, din cadrul celor două structuri, ați întâlnit acolo, cu cine ați luat legătura?*

**Col.I.M.:** I-am întâlnit pe actualul colonel de la poliție Ulică și pe actualul comandant al Poliției municipiului Arad, col. Teodor Pantea, care atunci avea gradul de căpitan. De fapt cpt. Teodor Pantea aparținea de Inspectoratul județean M.I., respectiv de ambele unități, întrucât lucra la cadre, iar cadrele, după cum se știe, erau aproape împreună, atât pentru securitate, cât și pentru miliție. De asemenea se mai afla acolo maiorul Goron, care ținea locul șefului securității plecat acasă. Cât privește celelalte cadre, o parte se aflau în sediu, iar altele - poate chiar cele mai multe dintre ele - plecaseră deja acasă. De la început doresc să fac precizarea că ne-am înțeles bine de la început; am luat un caiet pe care ne-am notat toate acțiunile pe care le făceam; am organizat, în continuare, împreună cu comandanții de subunități care se aflau cu mine la acest obiectiv, apărarea Inspectoratului cu șapte sau opt transportoare și peste două sute de soldați.

## **Cel mai important lucru a fost comunicarea cu oamenii din fața Consiliului**

**GHEORGHE DRĂGAN:** Cel mai important lucru care s-a impus la început a fost comunicarea cu oamenii de afară, din fața consiliului. Vreau să vă spun că noi, cei de la telefoane ne ocupam în acea perioadă și cu radioficarea orașului. Mulți mă condamnă că de ce în ziua de 21 decembrie '89 eu nu am fost în piață? Puțini cunosc faptul că în 21 decembrie eram plecat la țară, la părinți și că în 22 decembrie eu puteam să stau foarte liniștit acasă, la părinți, la țară, dar am spus, "NU", este nevoie de mine la Arad. Vreau să spun că în 22 dimineața, în momentul în care am ajuns la Arad, am fost așteptat. Eu am fost o persoană așteptată, o persoană de mare încredere într-un regim în schimbare! Eu nu am fost membru de partid, eram curat din punct de vedere politic. Dar și moral, spiritual, pentru că nu am făcut parte din serviciile securității, împoriva mea poate că sunt foarte multe lucruri, dar eu am fost curat din punct de vedere moral. Și vertical. Astfel, am rămas, în total, din 22 decembrie '89, ora 12,00 până în februarie 1990 în Consiliu.

**Rep.:** *Ce ați făcut în seara zilei de 22 decembrie, după ce a început să se tragă?*

**G.D.:** În cursul serii, la ora 22,00 am adunat aparatele din balcon și le-am depozitat

Înăuntru, până a doua zi dimineața. În momentul în care am terminat, a început să se tragă după noi. S-a tras dinspre Bancă. Gloanțele au nimerit în zidul Consiliului, la câțiva metri de mine. În acel moment toți ne-am culcat pe burtă în sala mare din Consiliu. Deoarece făceam sonorizarea și la Biserica din cartierul Șega, din care fac parte, am pregătit stațiile pe care le aveam pentru o ieșire de acest gen! A fost apoi acea stație pe care o pregătisem din timp, respectiv prima stație de pe podiumul din piața din fața Consiliului, de unde liderii revoluției se adresau mulțimii adunate în piață. Am primit la un moment dat un telefon, prin care eram întrebat: "Ghiță, ce stații să aduc?". Eu am răspuns: să se aducă o stație, o boxă, un microfon și așa mai departe... Deci, prima stație de pe platforma din piață, în dimineața de 22 decembrie a fost stația de amplificare a Bisericii pe care o frecventez, din Șega, o stație foarte bună și un difuzor mare. Toate erau pregătite de mine cu câteva zile mai înainte!...Apoi, în balconul Consiliului s-a ajuns la o adunătură de stații. A fost stația adusă de maiorul Gîrgar, șeful Casei Armatei din Arad, apoi stația pe care am adus-o eu. Microfonul a fost al meu. Am găsit acolo microfoane depășite, care au trebuit să fie adaptate la sistem să funcționeze. Eu fiind de specialitate, am făcut toate, ca să se poată comunica cât mai corect.

**"La ora 18,00 s-a tras primul glonț spre camera mea!"**

**ȘTEFAN NICOLIN.** Până la fuga lui Ceaușescu, în Arad nu a murit nici un demonstrant.

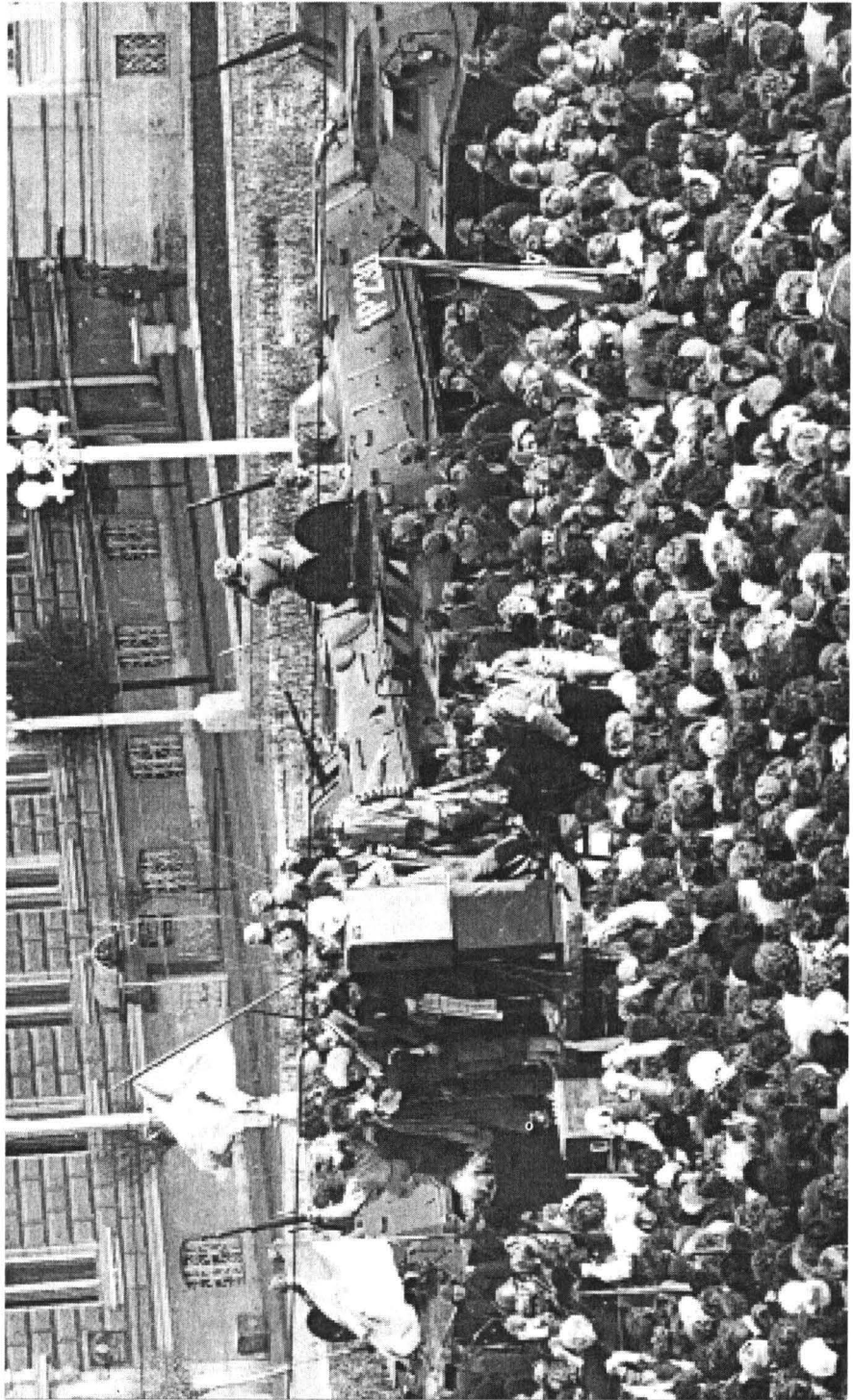
După ce m-am întors acasă de la Orologerie, am primit foarte repede un telefon. Am fost făcut dobitoc, tâmpit, iar în final am fost amenințat că voi fi împușcat. Peste circa o oră am primit un al doilea telefon. Cel care a sunat s-a prezentat în felul următor: "Sunt Marcu, aveți grijă că apa este otrăvită!" Nu puteam să știu dacă informația este ori nu adevărată, motiv pentru care imediat am alarmat toate familiile din blocul în care locuiesc, să nu bea apă de la robinet. Când am comunicat mai departe avertismentul pe care l-am primit, o bunică de la etajul doi a devenit disperată întrucât cu puțin timp în urmă le-a dat copiilor pe care-i supraveghea să bea apă de la robinet! Din fericire, acel avertisment nu s-a adevărit, a fost o diversiune cum au urmat apoi multe altele în tot timpul ce s-a scurs până la executarea cuplului Ceaușștilor.

În jurul orei 18,00 s-a adevărit în schimb avertismentul "că voi fi împușcat", în sensul că s-a tras foc de armă asupra camerei mele dinspre stradă, unde se află biroul meu. S-a tras din parcare din fața blocului. După aprecierea mea cel care a tras s-a aflat la circa cinci metri de casă. Traectoria glonțului mi-a confirmat acest lucru, fără nici un dubiu, că s-a tras din stradă și nu din clădirea de vizavi! S-a tras din parcare, spre etajul doi, spre apartamentul în care locuiesc. Urma glonțului a rămas în casă până în anul 1995, când am schimbat geamul. Roleta însă nu am schimbat-o, astfel că după zece ani de la revoluție se poate vedea încă gaura din roletă făcută de glonțul tras spre camera mea. În ceea ce privește vocea care m-a amenințat la telefon, n-am reușit să o recunosc, am intuit doar că putea să fie a unui ofițer sau subofițer, întrucât era sacadată, asemenea unei comenzi militare!

### **Primul „prizonier”**

**VALER MĂRGINEAN:** Orice război este un „spectacol” la care participă „actorii” principali, din prima linie, dar și mulți „figuranți”. Sigur, valoarea de ansamblu a „spectacolului” este dată de calitatea „actorilor” din prima linie care, de altfel, primesc și onorurile – iar cei ce scapă cu viață chiar se bucură de ele. Că printre aceștia se





*Liderii se adresează manifestațiilor de pe podiumul ridicat în piață*

mai fofilează și alții, care nici măcar „figuranți” n-au fost, este o altă problemă. În orice caz, chiar dacă n-a fost un război în adevăratul sens al cuvântului, cam așa s-au petrecut lucrurile și în „spectacolul” arădean din decembrie '89. În prima linie au fost cei ce-au intrat în „județeană de partid”, ceilalți, noi, care-i ascultam, apăram sau păzeam fiind simpli „figuranți”. Despre profitori, altă dată. Ei au urmărit „spectacolul” din fotoliile de acasă, sau, poate, mai sperioși fiind, de sub calorifer. (Cunosc un caz concret).

Nu mult după ce „dispozitivul de pază” funcționa, mi-am dat seama că nu aveam un „spate al frontului”. Că țigările ne erau pe terminate, mai treacă meargă (după câteva luni de abținere am reînceput să fumez, obicei la care nu am renunțat nici azi), dar nu aveam apă, iar unora ne era și foame. Cei dinăuntru nu se gândeau, probabil, la aceste probleme ale noastre, ale celor de afară, și cred că „amănuntul” îi scăpase și domnului maior. Oricum, nu mai puteam lupta cu setea așa că, după ce am făcut o chetă, împreună cu „Constructorul” (băiatul ce spusese că lucrează în construcții), am plecat să cumpărăm apă și țigări. Ne-am oprit la restaurantul „Cazino” unde am văzut câțiva oameni la una din ușile laterale. Am cerut și noi, ca și ceilalți, apă minerală și țigări, de toți banii ce-i adunasem (nu prea mulți, evident). Vânzătorul, însă, ne-a cerut... sticle la schimb, deși îi spusese de unde venim. „Constructorul” s-a înfuriat atât de tare încât a reușit să-l înduplece pe vânzător să renunțe la sticlele de schimb. Nu și la garanție, desigur. Dar a fost bine și așa. Aveam apă și țigări, deci ne puteam vedea de „misiune”.

Mi se spune, la un moment dat, că la una din baricade – cea dinspre Institutul de proiectări – sunt ceva probleme cu un „recalcitrant”. Puștii de acolo, dragii mei puști, și-au luat misiunea în serios și nu l-au lăsat să treacă de baricadă pe un domn ce spunea că este director „la pâine”. Domnul cu pricina era la volanul unei „Dacii” și avea alături o doamnă sau domnișoară. Întrucât motivul invocat de respectivul domn nu mi s-a părut suficient de serios pentru a mișca baricada, nu i-am permis trecerea, fapt care, cu siguranță mi-a atras multe sudalme. Nu știu dacă acel domn a fost sau nu directorul „de la pâine” dar am convingerea că dacă ar fi fost în locul meu, ar fi procedat la fel ca mine. Iar dacă s-a supărat, îl privește.

Când ziua se îngâna cu noaptea – moment pe care, în altă ordine de idei, l-am considerat totdeauna ca fiind al îndrăgostiților – un domn, cam de vârsta mea, mă anunță că îmi pune elevii la dispoziție. Nu prea înțelegeam despre ce elevi era vorba. Nu aveam nevoie de copii, ci de oameni în toată firea. Omul îmi spune că este antrenor de karate. Înțeleg atunci despre ce este vorba și îl rog să se ocupe de parc. Pur și simplu mi se părea că acel parc din spatele „județenei” ne poate fi un mare dușman întrucât ar putea adăposti tot felul de neprieteni. În câteva minute „dispozitivul” a fost ocupat, tinerii karatiști răspândindu-se prin întinsecimea parcului. Și, nu fără rezultat. După o vreme mi-au prezentat un individ cam de 30 de ani, îmbrăcat în scurtă de culoare kaki (dar nu militar), blond, cu mustăcioară, pe care îl surprinseseră „bântuind” prin parc. Privindu-i fața mi-am dat seama că băieții l-au „interogat” înainte de a mi-l prezenta. Evident, nu m-am supărat pe ei. Dimpotrivă, i-am admirat pentru curaj și inițiativă. Cât despre „prizonier” (încă nu se vorbea despre teroriști), trebuie să spun că l-am predat militarilor aflați la intrarea dinspre Liceul sanitar, mai exact, domnului maior.

N-am auzit să se fi vorbit vreodată despre vreun „terorist” prins, dar nici despre vreo explicație a „excursiei” aceluia individ prin parcul din spatele „județenei de partid”, exact în acele momente critice. Cum nu este singura enigmă rămasă în urma revoluției, nu sper să aflu ceva nou nici despre aceasta. Dar tare aș vrea să-l reîntâlnesc pe domnul maior. Sau, de ce nu?, pe „excursionist”. Dar nu noaptea, în vreun parc...

## Enigmă și ceai fierbinte

**VALER MĂRGINEAN:** Până acum nu am făcut o precizare ce a părut multora importantă, necesară chiar, anume că aceste însemnări se bazează nu (numai) pe aducerile aminte ci și pe un fel de „jurnal” în care, la vremea respectivă mi-am notat anumite întâmplări sau sentimente pe care le-am trăit în acele zile de decembrie. Sigur, nu am pretenția că „jurnalul” în cauză ar fi foarte riguros, nici că este o oglindă fidelă a întâmplărilor de atunci. Este doar un „jurnal” subiectiv, privitor la întâmplări la care am participat direct sau la care am fost doar martor. Tocmai de aceea, nici aceste rânduri nu se vor o cronică fidelă a evenimentelor petrecute în decembrie 1989 în Arad, nu sunt un raport, ci doar relatarea unor fapte ce mi se par acum demne de a fi cunoscute și de alții. Acesta este și motivul pentru care s-ar putea ca aceste însemnări să nu respecte fidel cronologia evenimentelor. De altfel, când am scris aceste rânduri am vrut doar să relievez anumite fapte care mi se par mai interesante și să scot în evidență contribuția unor persoane, cele mai multe necunoscute, la desfășurarea întâmplărilor din jurul „județenei de partid”. Bunăoară, acum aș vrea să punctez o întâmplare cunoscută de foarte puțini arădeni, o întâmplare rămasă până astăzi neînțeleasă pentru mine.

Încă nu se întunecase când am fost „convocat” la intrarea dinspre Liceul Sanitar pentru a primi instrucțiuni. Efectiv nu îmi mai amintesc cine mi-a dat ordinul de a „lua câțiva băieți din spate” pentru a merge „pe Vârful cu dor”. Știu însă că împreună cu Vasile, „Constructorul” și alți vreo cinci băieți ne-am urcat în TV-ul ce ne aștepta cu motorul pomit pentru a ne duce la sediul Securității. Ușa din spate s-a închis și așteptam să fim transportați pe strada Vârful cu dor, unde nu știam ce trebuia să facem. Nu ni s-a spus nimic altceva decât că trebuie să mergem acolo. Am așteptat închiși în „dubă” preț de vreo 15-20 de minute, după care, spre surprinderea noastră, ni s-a spus să coborâm pentru că nu mai trebuie să mergem. Atât și nimic mai mult. Am trecut peste această întâmplare fără să bănuiesc ceva necurat la mijloc. Până peste câteva zile când am aflat că totuși „dubița” a plecat „în misiune”, cu alți voluntari, și fusese ciuruită realmente de militarii din Cetate (dacă bine îmi amintesc, unul din supraviețuitori, dacă nu singurul (iarăși nu îmi mai amintesc) fiind amicul meu Michele, care s-a ales cu niște răni groaznice la maxilar. Repet, nici acum nu știu ce s-a întâmplat cu adevărat atunci, nu știu cine a revocat ordinul de a merge „pe Vârful cu dor”, cine și ce interese a avut atunci când a schimbat „echipa de intervenție”. Știu însă că puteam foarte bine să fiu printre cei întâmpinați cu plumbi, că cineva s-a jucat cu soarta noastră iar eu nu știu nici măcar cui ar trebui să-i mulțumesc pentru că m-a „scos” din „dubă”.

Să spun totuși că în jurul „județenei” nu s-au petrecut numai asemenea acțiuni, să le zic dubioase. Au fost și altele în care a reieșit cât de solidari știm noi să fim în momente dificile. Prietena unuia dintre cei ce eram în „dispozitiv” a venit la un moment dat cu o oală mare de ceai fierbinte. Doamne, cât de bun a fost acel ceai! Ce puțin îi trebuie omului, în anumite situații, pentru a fi fericit. Iar noi am fost fericiți după ce am sorbit ceaiul. Sigur că nu de acea oală cu ceai a depins soarta Revoluției din Arad, sigur că puteam rezista și fără ceaiul fierbinte adus de prietena lui Sandu. Dar, repet, ne-a picat atât de bine încât vreau și pe această cale să-i mulțumesc celei căreia nu-i cunosc nici măcar numele. Și, tare mi-aș mai dori să mă stăm odată, toți cei din „dispozitiv” în jurul unei oale cu ceai făcut tot de prietena lui Sandu.

## Predarea armamentului și sigilarea acestuia la Inspectoratul M.I.

**Col. TEODOR PANTEA:** În dimineața zilei de 22 decembrie '89 am avut nenorocul ca să asigur, conform planificării, în lipsa șefului de inspectorat și șefului securității,

permanența la conducerea unității, aceasta însemnând securitatea și poliția și să fiu cel care să asigure predarea comenzii inspectoratului către cadrele desemnate de către M.Ap.N., lucru ce se întâmpla în jurul orelor 16,00, timp în care clădirea inspectoratului a fost încercuită de 9 TAB-uri ale armatei.

La solicitarea acestora și din lipsă de șefi am procedat la predarea comenzii unității, urmată de inventarierea armamentului și sigilarea acestuia, în ideea de a spulbera din fașă orice încercări de provocare a armatei care m-a anunțat că au ordin să deschidă focul dacă consideră că este cazul.

Rugămintea mea continuă către armată, mai ales după ce sosise avionul de la Timișoara, în care se aflau generalii Nuță și Mihalea și după ce s-a deschis foc asupra Liceului nr. 11 din fața clădirii inspectoratului, a fost ca nu cumva să tragă asupra oamenilor noștri, care erau într-o stare de tensiune extraordinară, aceasta și pe fondul veștilor primite din exterior că se fac percheziții acasă și că le sunt arestate soțiile, lucru care s-a dovedit a fi real în câteva cazuri.

Medierea mea între cadrele M.Ap.N. și cele ale inspectoratului s-a dovedit a fi eficientă pentru că am scăpat fără incidente în interiorul clădirii, frica mare o aveam din cauza militarilor în termen postați pe holuri, a căror lipsă de experiență ieșea în evidență.

În schimbul lăsării în libertate a cadrelor de poliție și securitate (care la un moment dat în cursul nopții de 22 decembrie '89 fuseseră adunate în sala mare de ședințe) a trebuit să accept ideea (în urma unor discuții purtate cu ofițerii M.Ap.N.) că dacă se trage un singur foc de armă pe sălile inspectoratului, unde erau militarii în termen, să fiu împușcat!

Aș dori să remarc profilul de adevărat comandant al Mr. Micu Ioan, care avea comanda forțelor M.Ap.N. și căruia i se datorează printre altele faptul că preluarea și ulterior conducerea ostilităților în inspectorat s-a făcut fără vărsare de sânge.

Tot în noaptea de 22 decembrie s-a primit informația că sediul filajului securității este asaltat de populația civilă împreună cu un TAB al armatei. M-am deplasat la sediul respectiv, în apropiere de spitalul matern de unde am recuperat doi ofițeri care asigurau paza, din care unul era lovit la cap, urmare a încăierărilor care au avut loc aici. Luați drept teroriști, i-am scos cu greu din mâinile populației. Reacții violente față de ei au avut și ofițerii de armată și poliție care nu aveau de unde să îi cunoască.

Fac precizarea că din dimineața zilei de 22 decembrie 1989, conform prezenței efectuate de cadrele M.Ap.N., după statele de organizare, toate cadrele securității și poliției au fost retrase, fiind prezente în unitate.



*Prima ședință a liderilor revoluției după intrarea în Consiliu. Aspect din "celebra" Sală nr. 63  
(22 decembrie '89 - după-amiază)*

# **22/23 DECEMBRIE - NOAPTEA. PRIMELE FOCURI DE ARMĂ**

## **Prima seară a liderului Voicilă în Consiliu!**

**VALENTIN VOICILĂ:** A venit din nou seara și noaptea. Era prima noastră seară în Consiliu. La ora respectivă în Consiliu se aflau în jur de 150 persoane civile și soldați. După ce s-a înserat, în jurul orei 21 a aterizat la Arad un avion care făcea de obicei cursa Timișoara - București, cu escală și la Arad când nu erau suficienți pasageri. În mod normal cursa ar fi trebuit să plece din Arad la ora 17,40, dar a întârziat foarte mult, astfel a aterizat la Arad după orele 21. După ce a ajuns la Arad, nu cunosc din ce motive avionul a rămas peste noapte la Arad, pasagerii, în număr de 31, au fost cazați la Hotelul "Parc", iar echipajul avionului la Hotel "Astoria". Printre pasageri s-au numărat și generalii Nuță Constantin și Mihalea Velicu, care veneau de la Timișoara, împreună cu 22 de indivizi, care-i însoțeau. Am fost anunțați că s-ar putea să avem probleme peste noapte din cauza acestui echipaj, despre care nu cunoșteam ce misiune avea în Arad. În ceea ce mă privește, vreau să vă spun că în acele momente, după atâta nesomn, eram epuizat. Între timp, după ce intrasem în Consiliu, am stat de vorbă cu cei care erau subordonații Elenei Pugna. Ea nu mai era în Consiliu, a fost dusă de comandantul Unității Militare, odată cu retragerea armatei de pe străzi, în U.M. Cetate. Având în vedere că noi în stradă am strigat permanent "Fără violență!", nici de data aceasta, în Consiliu, nu am vrut să-i amenințăm pe foștii secretari ai județenei de partid, am dorit doar să purtăm un dialog cu ei pentru organizarea minimală a vieții orașului, după căderea fostelor structuri. De asemenea, nu am fost de acord nici cu asedierea poliției, cum ar fi dorit unii să facem, și nici a securității, deci fără nici un fel de răzbunări personale. Eu am spus atunci că se va face dreptate imediat după ce lucrurile se vor liniști, dar, din păcate, nici până astăzi dreptate nu s-a făcut. Ceea ce am dorit noi în 22 decembrie s-a dovedit ulterior că a fost o amăgire. Stabilind acea legătură cu câțiva foști demnitari, am dorit să stabilim câteva măsuri absolut necesare pentru intrarea vieții pe făgașul normal, mai ales în planul aprovizionării cetățenilor cu pâine, lapte, pentru asigurarea apei potabile și așa mai departe. Întrucât eu nu mă pricepeam în aceste domenii, am fost înțeles de către foștii demnitari, care au fost cooperanți în rezolvarea primelor probleme, nu am avut ceva deosebit cu ei. În momentul în care s-a anunțat sosirea celor doi generali la Arad, cei de la gărzile patriotice din Consiliu au împărțit civililor arme. De fapt armele au fost împărțite doar în momentul în care a început să se tragă în oraș. Majoritatea TAB-urilor care s-au aflat pe străzile Aradului în cursul dimineții, după fuga lui Ceaușescu s-au reîntors în cazarmă, mai rămăseseră doar câteva TAB-uri în apărarea Consiliului. Deci exista o minimă apărare, dar aceasta nu însemna prea mult în fața zvonurilor care ne parveneau privind pregătirea specială, deosebită a celor care se aflau în jurul celor doi generali și despre care se presupunea că o să ne atace în cursul nopții. Nu numai civilii erau foarte obosiți la acea oră, ci și soldații erau epuizați de nesomn și parcă le era și teamă, dat fiind că nu existau informații clare cu ceea ce se întâmpla în afara Consiliului, pe teritoriul orașului. Este foarte greu să descriu acum starea aceea tensionată ce se afla între noi. Vă amintesc că toate informațiile care veneau din afara Consiliului spre mine erau recepționate la telefon, eram

intoxicați cu tot felul de zvonuri alarmante. De foarte multe ori primeam informații de la persoane care nu se prezentau. După ce s-a deschis focul asupra Consiliului (în mod curios nu au rămas urme de gloanțe asupra clădirii în care ne aflam), soldații și civilii care au primit arme din magazia gărzilor patriotice au ripostat cu aceeași intensitate, creându-se un vacarm îngrozitor pe parcursul întregii nopți de 22 spre 23 decembrie. Era un adevărat infern. Apoi trebuie să vă mai spun că eram înfometăți și însetați, la care se adăuga această teroare de foc asupra noastră. Din acel prim schimb de focuri între noi și "teroriști" nu au fost victime. Primii morți și răniți au fost spre dimineață, la podul de peste Mureș - "Decebal". Cred că era după orele două, spre trei, noaptea. Dar situația, în Consiliu, deși s-a tras enorm, nu era deprimantă, cu toate că în cursul serii am fost avertizați că vom avea de-a face cu trăgători de elită, care posedă arme ultrasofisticate. Vă spun că pe undeva îmi era frică, habar nu aveam cât sunt de puternici "teroriștii" care voiau să ne lichideze. Apoi mi s-a comunicat că de la Timișoara vine spre Arad un TAB plin cu "teroriști", de asemenea un elicopter cu "teroriști" arabi, deci foarte multe informații false și foarte mult se invoca că vom fi atacați de "teroriști" străini. De asemenea ni se nominalizau clădiri din jurul Consiliului de unde se trage cu arme cu lunetă asupra noastră. Mergeau ofițerii să recunoască acele locuri de unde ni se comunica că se trage, ori că se va trage asupra noastră și la urmă nu găseau pe nimeni, deși, în mod paradoxal, focuri de armă existau permanent, se făceau tot felul de diversiuni. Ni se spunea că se trage din clădirea Băncii Naționale, ori din clădirea Poștei, ori înspre clădirea Poștei. Din păcate au fost oameni pregătiți în oraș care s-au ocupat de această diversiune, de a crea pe tot parcursul nopții o stare de panică, de neliniște generală. Cei care ne sunau la telefon, nu se prezentau, dar în schimb căutau permanent să ne țină sub tensiune, să ne facă să fim neputincioși în fața lor. Păreră mea personală este că diversiunea venea din rândurile armatei, pentru că la București generalii din conducerea armatei au fost împărțiți în două sau mai multe tabere, unii au fost alături de revoluționari, în vreme ce alții au fost împotriva revoluționarilor. Dar acest lucru încă nu-l putem afla, o să-l consemneze, în viitor, cu siguranță istoria!

## În fața diversiunii și teroriștilor din noaptea de 22 spre 23 decembrie

**Cpt.MIHAI IOLU:** La un moment dat am auzit un avion deasupra Aradului, care a aterizat pe Aeroport. Am dat telefon din Consiliu la Aeroport ca să ne interesăm ce avion a venit la Arad? Ni s-a comunicat că este cursa Timișoara - București, dar întrucât s-a aflat că Aeroportul Otopeni este închis, a aterizat la Arad. La ora respectivă nu exista nici o cursă de avion pentru Arad. Maiorul Marcu, comandantul Unității Militare din Cetate a dat atunci telefon maiorului Heredea, căruia îi ordonă să plece cu subunitatea sa să oprească avionul pe Aeroport. La Aeroport nu erau, în mod normal, subunități din Cetate, se aflau doar trupele de pază antitero, poliția și numai în caz de alarmă intervenea U.M. Cetate, cu o subunitate. În acest moment am început să avem deja îndoieli, că suntem trădați. După plecarea maiorului Heredea la Aeroport am dat telefon ca acesta să controleze foarte bine cine se află în avion. Centralista ne-a dus însă în derută, ne-a spus că nu mai este maiorul Heredea la Aeroport, nu se mai află nimeni din U.M. Cetate. Atunci i-am răspuns: "Doamnă, nu-s tâmpit, nu mai faceți mișto!". În acele momente noi nu cunoșteam că sistemul de ascultare și diversiune erau foarte bine puse la punct, că toți lucrau pe aceeași mână. Deci am fost duși în derută. Toți cei care s-au aflat în acel avion împreună cu generalii Nuță și Mihalea, au fost duși și cazați la Hotelul "Parc". Generalii împreună cu cei 21 de însoțitori au fost conduși pe strada "7 Noiembrie", apoi la Hotelul "Parc". Eu vă spun ceea ce mi s-a spus la telefon, respectiv că au fost 21 de persoane. Dar s-ar putea

ca cifra pe care o știu eu să nu fie exactă. Această cifră mi s-a comunicat la telefon, când am întrebat la hotel. În Consiliu au urmat apoi foarte multe discuții, dacă să mergem ori nu să-i reținem! Diversiunea a început în cursul nopții și după câte mi-am putut da eu seama, primul foc de armă a fost tras din Hotelul "Parc". În cursul serii, după sosirea aceluiași avion, în Consiliu, la ordinul lui Voicilă, s-au distribuit arme. Au venit revoluționarii de la parter și au început să strige: "Armament!", "Armament!". Atunci eu i-am spus domnului colonel Stranski să nu împartă civililor armament, că o să ne împușcăm ca și câinii! Dar nu eu am fost cel care a hotărât. În Consiliu se mai afla la acea oră doar o grupă de soldați, oboșiți, nedormiți de aproape două zile. Deci cea mai mare greșeală s-a făcut, după părerea mea, că s-au împărțit arme la civili. Unii au ieșit din Consiliu entuziasmați, cu armele pe care le-au primit de la gărzile patriotice. Atunci nu știam dacă cei care au părăsit Consiliul se vor mai întoarce ori nu cu armele primite. Unul s-a întors cu armamentul abia după două zile! Când am încercat să mă opun să nu se împartă armament, unii au început să urle că nu suntem cu Revoluția! Între timp colonelul Cioflică împreună cu maiorul Gana părăsesc Consiliul. Colonelul Cioflică cunoștea cel mai bine cine și ce forțe se află în Hotelul "Parc", deci cunoștea ordinul și se gândea probabil că oamenii lui Nuță și Mihalea o să ne termine! Cioflică a întins-o peste podul "Decebal", apoi a pornit spre Aradul Nou și spre Secusigiu, de unde a trecut Mureșul cu pontonul și a ajuns la Nădlac. De la Nădlac a fost însă trimis înapoi, după care a trecut la Șeitin, unde s-a dus la postul de miliție. Aici a fost prins în cursul dimineții, readus la Arad și închis în U.M. Cetate! A fost controlat, dezbrăcat, arestat. Între timp generalii și însoțitorii acestora au fugit din hotel și din Arad. Cei doi generali au fost conduși de către cineva bine-mersi la gară, de unde au plecat spre Deva. Este demn de amintit că la sosirea în aerogara Aeroportului din Arad cei doi generali au făcut semnul "V" (Victorie)! În felul acesta i-a dus în eroare pe cei care păzeau Aeroportul. Chiar au dat mâna cu ofițerii de acolo. Acest lucru s-a putut întâmpla deoarece noi, cei din Consiliu, nu am reușit să informăm exact militarii: "Rețineți-i!" Unii dintre ei aveau documente false asupra lor. Dar vreau să vă mai spun că existau ofițeri care-i cunoșteau pe cei doi generali, chiar dacă aveau documente false! Noi nu știam, așadar, ce se întâmplă pe Aeroport, dacă vin spre noi, ce forță au, câți sunt? Habar nu aveam de toate aceste lucruri. Apoi am primit o informație că la ora 15 a plecat un tren special cu 200 de luptători antitero spre Arad, dar, între timp s-a oprit la Sibiu, pentru că acolo era Nicușor! Diversiunea s-a amplificat în cursul nopții, când ni s-a terminat muniția în Consiliu și a fost trimisă o mașină cu revoluționari și militari în U.M. Cetate. S-a tras fără milă în mașină atât din Hotelul "Parc", cât și de către militarii care apărau podul "Decebal". Militarii nu au fost informați de sosirea acelei mașini, iar pe de altă parte nu a existat nici o parolă pe care să o cunoască revoluționarii! În mod stupid s-a tras nu numai în camionul în care se aflau revoluționarii, dar s-a tras și asupra salvării în care se afla medicul garnizoanei, căpitanul Chiș! Cei care au acționat și au făcut toate diversiunile cu noi ne ascultau convorbirile, încât cunoșteam toate mișcările noastre, cunoșteam totul despre noi, știau tot ce facem! Ce să mai spunem despre moartea tânărului Gruber Geza, care a notat toate telefoanele, două zile și două nopți la rând, primite în biroul fostului primar Oancea? A fost împușcat în cap. Gruber Geza a avut un registru, pe care i l-am dat eu, în care a notat toate telefoanele pe care le primeam în Consiliu! Lucrând în statul major al gărzilor patriotice, l-am întrebat dacă a făcut armata. Acesta mi-a spus că a făcut-o. L-am întrebat apoi dacă a făcut cumva la transmisiuni? Mi-a spus că nu a făcut la transmisiuni, dar că se descurcă. L-am spus să noteze absolut toate numerele de telefon pe care le primește și apoi să verifice dacă se vorbește de la telefonul pomenit de cel care a sunat, ori din altă parte! Astfel, s-au "prins" băieții că nu putem fi păcăliți! Gruber a fost împușcat în cap. A murit în biroul fostului primar al Aradului. A murit între Olteanu și Coman. O să vă aduc articolul din Revista "Gărzilor Naționale", unde se prezintă exact cum a murit



Geza Gruber. S-a venit de la Ministerul Apărării Naționale. S-au luat interviuri la ofițeri, cum a murit, ce s-a întâmplat, absolut totul cum a fost! Dar, nimeni nu poate să știe exact ce s-a întâmplat în acele fracțiuni de secundă! Sunt demne de reținut și alte câteva amănunte. Printre demnitarii locali care au trecut de partea revoluției, după apariția lui Iliescu la București, a fost și Leonard, care era președintele Consiliului popular județean. Ulterior am aflat că acesta, pe vremea când Ion Iliescu a fost prim-secretar la Iași, el a fost prim-vicepreședinte, deci a lucrat împreună cu Iliescu. De asemenea Dan Ivan, pe care l-am legitimat de două ori deoarece nu pleca acasă, am aflat că lucra la OGA și că se cunoștea cu Iliescu de pe vremea când acesta lucra la Ape. Pe vremea FSN-ului, când Iliescu a făcut o vizită la Arad, acesta a ieșit în față și s-a pupat cu Iliescu! Deci, se cunoșteau foarte bine de mult timp! Desigur, nu am nimic cu Dan Ivan, dar atunci l-am trimis acasă, eram intrigat ce căuta el la ora respectivă în Consiliu, când se trăgea!? L-am întrebat: "Domnule, cine ești?" Mi-a răspuns că lucrează la OGA. Am dat telefon la director, ca să-l întreb dacă intradevăr lucrează ori nu la OGA? Mi s-a răspuns că lucrează. Atunci i-am spus: "Dumneata nu ai familie, nu ai copii, ce stai aici, poți să fii împușcat?!" Am făcut această precizare întrucât cei tineri nu știau cine este Iliescu. Nici eu în calitate de militar, de ofițer nu am știut la început cine era Iliescu. Am aflat abia ulterior mai multe lucruri despre Domnia Sa, dar atunci, tinerii revoluționari din piață habar nu au avut cine era Iliescu și cum a ajuns în fruntea țării!

## "Vreau să văd cine mă împușcă"

**IOAN BÎTEA:** În noaptea de 22 spre 23 decembrie am rămas mai mult în biroul fostului secretar Cotoară. Dar, din când în când mai ieșeam pe coridor, cel mai mult stăteam în camera din fața sălii cu numărul 63. Aici maiorul Gîrgar a stins de vreo patru - cinci ori lumina, până când am strigat la el, să nu mai pună mâna pe întreprupător, rostind cuvintele: "vreau să rămână lumina aprinsă, măcar să văd cine mă împușcă, dacă trage cineva în mine!". În hol se aflau și foarte mulți civili cu arme, deci în orice moment se putea întâmpla vreo nenorocire. În acea noapte s-au tras în Consiliu 14.000 de cartușe, încât spre dimineață colonelul Stranski de la gărzile patriotice a trimis mai mulți revoluționari cu o basculă după muniție în UM Cetate, producându-se acel trist episod de la podul "Decebal", cu morți și răniți. Mai vreau să amintesc prezența celor doi generali, Velicu și Mihalea la hotelul "Parc". Colonelul Cioflică i-a identificat pe generali, prin oamenii lui, că se află la camera 5. Noi am dorit să verificăm dacă informația respectivă este adevărată. Sora unui coleg lucra la hotelul "Parc". O cherna Anni. Am întrebat-o codificat: "Aveți ceva musafiri în hotel?" Aceasta ne-a răspuns: "Da, avem!". După acea convorbire nu a mai funcționat serviciul de recepție de la hotel. Atunci, pe telefonul lui Cotoară a fost chemat colonelul Cioflică. Acestuia i s-a pus următoarea întrebare: "Cum stai?", la care Cioflică a răspuns: "Oamenii se află în dispozitiv!" În realitate oamenii lui Cioflică predaseră în cursul după-amiezii întregul armament și întreaga muniție. Apoi, Cioflică a fost chemat din nou, pentru a doua oară la telefon. După fiecare discuție, eu fiind de față, l-am întrebat care este problema? Cioflică mă informa în mare ce doreau generalii. Apoi i s-a telefonat a treia oară, când i s-a comunicat că se va trimite o mașină după el la Consiliu. Oamenii generalilor au și venit, dar nu după Cioflică, ci cu alte scopuri. Între timp procurorul Trifa, care avea să devină adjunctul lui Voicilă, l-a sfătuit pe colonelul Cioflică că ar fi bine să părăsească Consiliul, ceea ce s-a și întâmplat, după care a început "odiseea" acestuia în noaptea de 22 spre 23 decembrie.

Pot să conchid că rolul sportivilor în cadrul revoluției din decembrie '89 de la Arad a fost de protecție, întrucât erau mai curajoși, prin formația lor erau mai dispuși riscului decât restul populației. Aveau o pregătire fizică mai bună, erau cunoscuți în oraș, cu un spirit de decizie mult mai hotărât. Sportivii au participat la demonstrație în mod benevol,

voluntar, au venit singuri în piață, fără să fie chemați de către cineva anume. Nu a fost un anume lot sau un anumit grup de sportivi, ci fiecare a simțit o chemare, o datorie să vină. Voicilă a intuit acest lucru, motiv pentru care a apelat la sprijinul și ajutorul lor în stabilirea ordinii și pazei Consiliului.

### “Cunoșteam că generalul Mihalea s-a aflat la Timișoara cu misiuni represive”

**Col. (r) MIHAIL CIOFLICĂ:** După ce m-am retras din balcon și am mers la ofițerul de serviciu din Consiliu, omul mi-a comunicat că am primit un telefon de la soție. Aceasta i-a transmis că am primit acasă două telefoane de amenințare, motiv pentru care ea a plecat de acasă și că am un mesaj unde să merg să o caut. (Era la o vecină, pe o stradă liniștită, la un subordonat de al meu. Il cheamă Simedru, polițist. Când am ajuns la familia la care se afla soția, am liniștit-o și am rugat-o să rămână unde se află, să nu mai meargă în acea noapte acasă.) Dar când să plec din acea încăpere a sunat din nou telefonul. Ofițerul de serviciu mă anunță: "Tovarășe colonel vă raportează că a întrebat de dumneavoastră generalul Mihalea!". Doamne, când am auzit numele lui Mihalea m-am îngrozit. Acesta a ajuns la Arad cu un BAC111, care a aterizat pe Aeroport la ora 21,30, iar după o oră și jumătate au fost duși la Hotelul "Parc".

**Rep.: Ce ați făcut după ce ați aflat că sunteți căutat de generalul Mihalea?**

**Col.M.C.:** Când am primit această veste că generalul Mihalea mă caută, m-am îngrozit și m-am dus înapoi la Frontul Salvării Naționale, ce se constituise în acea după-amiază. Știam că Mihalea a acționat la Timișoara. Dar nu înțelegeam ce caută la Arad? Ulterior am aflat că și generalul Nuță se află tot la Arad, împreună cu Mihalea.

**Rep.: Cine era mai mare dintre cei doi generali?**

**Col.M.C.:** Nuță era cel mai mare, iar Mihalea era adjunctul acestuia și răspundea pe întreaga țară de miliție. Însă despre Nuță nu am știut de la început, deoarece acesta s-a înregistrat la Hotelul "Parc" cu un buletin fals. Atunci, eu am știut doar de generalul Mihalea că se află cazat la Hotelul "Parc". Când am ajuns la Consiliu, am comunicat celor din Front că dacă generalul Mihalea se află la Arad împreună cu un grup de profesioniști, noi suntem în pericol! Așa am văzut eu atunci, pentru moment, lucrurile!

**Rep.: Era atât de periculos generalul Mihalea?**

**Col.M.C.:** Cunoșteam că generalul Mihalea s-a aflat la Timișoara timp de trei zile cu misiuni represive. În clipele acelea mă gândeam că a venit la Arad cu aceeași misiune represivă. Dacă au constatat că nu pot reprimă demonstrații din Timișoara, mă gândeam eu, s-or fi hotărât să stopeze Aradul! Deci, vorbesc cu Stranski de la gărzile patriotice. Între timp a venit și maiorul Gana. Acesta mi-a spus: "Tovarășe colonel haideți cu mine în U.M. Cetate de unde să luăm militari și să-l prindem pe Mihalea la Hotelul "Parc"! "Gata, domnule, mergem!" - am spus eu atunci. L-am luat cu noi și pe maiorul Marcu, comandantul garnizoanei, care a urcat într-un ARO. Au mai luat cu ei și un TAB, iar pe mine m-au lăsat cu mașina mea să merg după ei.

### Arestarea colonelului Mihail Cioflică

**Col. MIHAIL CIOFLICĂ:** Eu nu aveam la mine pistol și, dintr-o dată m-am văzut pus în situația că trebuie să merg la Hotel "Parc", ca să-i prind pe cei care au venit acolo de la Timișoara! Atunci m-am gândit să mă întorc. Cum să merg eu în urma TAB-ului fără pistol, fără mitralieră, fără nici un armament la mine? Deci, ori merg și eu cu cineva în mașină care este înarmat, într-o mașină blindată, ori rămân în U.M. Cetate! Cei din Cetate ne-au

1992



EMIL ȘIMĂNDAN

*Victorie! Armata se pregătește să se retragă în cazărmi  
(22 decembrie '89 - după-amiază)  
<https://biblioteca-digitala.ro>*

comunicat că și ei au aflat că generalul Mihalea se află la Hotel "Parc". Între timp mi se dă un cetățean civil, pe care să-l scot din U.M. Acest lucru nu mi-a plăcut. Deci, l-am luat și pe acel civil, l-am urcat în mașină, în spate. Când ne-am apropiat de podul "Decebal", ca să trecem peste Mureș, înspre oraș, șoferul mi-a atras atenția: "Uitați-vă, sunt militari pe pod, haideți să o luăm spre stânga, spre Aradul Nou!" Am fost de acord cu propunerea șoferului, deci am ocolit, ca să ajungem din nou în centru, pe podul "Traian". Apoi ne-am îndreptat spre sediul poliției. Ajungând în apropierea sediului nostru, l-am întrebat pe civilul din mașină: "Dumneata unde locuiești?". Acesta mi-a răspuns că locuiește pe Ioan Rusu Șirianu, după care ne-a spus că nu dorește să meargă acasă și ne roagă să-l ducem dacă se poate în cartierul "Aurel Vlaicu". Astfel, l-am dus în "Aurel Vlaicu", iar după ce l-am lăsat între blocurile unde ne-a spus să-l ducem, au început să sune sirenele, cred că era ora 0,30. Atunci m-am întrebat de ce sună sirenele? Nu se poate! Se întâmplă ceva în oraș! Aveam în intenție să mă întorc la Apărarea Civilă, deoarece numai acolo s-a putut da un astfel de ordin ca să sune sirenele în oraș. Dar, înainte de-a pomi spre Apărarea Civilă, ne-am îndreptat spre cea mai apropiată unitate, respectiv Fabrica de zahăr. Încă de la poartă am aflat că și directorul fabricii se afla în unitate. Alături de acesta se mai aflau vreo șapte-opt luptători din cadrul gărzilor patriotice. De asemenea era acolo și un fost milițian de al meu, Ardelean Vasile. l-am întrebat de ce sună sirenele? Aceștia mi-au răspuns: "Nu știți, suntem atacați de trupe străine!". Atunci i-am mai întrebat: "Ați primit ordin?" Mi s-a răspuns: "Da, am primit ordin!". Am rămas stupefiat! "De unde suntem atacați?". "Vin dinspre Nădlac trupe străine, tancuri, armată, aviație, elicoptere!". Atunci mi-am zis: "Cioflică, te-ai nenorocit! Te-a pus dracul, după ce nu ai executat ordinele superiorilor, ai mai și vorbit în balconul Primăriei, există sute de oameni care te-au auzit cum l-ai făcut pe dictator în fel și chip!" În continuare am decis că nu am decât să joc o ultimă carte, să o iau spre Nădlac, să văd dacă, într-adevăr au intrat trupe străine dinspre Ungaria! Deși nu credeam că au intrat trupe străine, m-am dus până la Pecica, unde șoseaua a fost blocată. Am întrebat acolo, ce se întâmplă? Mi s-a răspuns că s-a primit ordin să fie blocată șoseaua deoarece vin spre noi trupe străine! Ni se dă drumul să trecem, după ce ne fac loc două cisterne, care blocau șoseaua. Ajung la postul de miliție din Pecica. Acolo nu se afla nimeni. De la postul de miliție am trecut la poștă. Și aici era închis. Un cetățean aleargă spre noi și ne face semn cu mâna să îl ducem la gară, deoarece a fost chemat că a fost ocupată poșta! "Eu lucrez la Arad și sunt chemat la poștă!" Mi-am zis din nou, "Cioflică ești gata, ți-ai dat foc la valiză!" Nu eram deloc liniștit. Mi-am zis să mergem totuși până la Nădlac, să vedem ce se întâmplă la graniță. Ajuns la Nădlac, grănicerii mi-au spus: "Tovarășe colonel nu puteți intra în oraș!". "De ce?" - am întrebat eu. "Acesta este ordinul, vă rog să vă întoarceți înapoi!" Deci, ne întoarcem înapoi. La un moment dat șoferul îmi spune: "Tovarășe colonel, se ia cineva după noi cu o mașină!". Atunci i-am spus: "Ia virează la dreapta, spre Șeitin!" "Ne-am băgat pe drumul spre Șeitin. Mașina, cu farurile aprinse, gonea mai departe după noi. Era între două și trei noaptea când am ajuns la Șeitin. Am intrat la primărie. Acolo se afla primarul, care se uita la televizor. l-am întrebat: "Ați primit ceva ordin?". Acesta mi-a răspuns: "Da, am primit telefoane că suntem atacați!" Cei din primărie se uitau cu precauție la noi. Eram obosiți, după două nopți nedormite. l-am întrebat dacă șoferul poate să doarmă două ore la primărie, că eu trec la postul de miliție. Între timp vine șeful de post, care îmi spune: "Tovarășe colonel puteți dormi la postul de poliție!" Merg la post. Mă închide acesta cu lacătele. l-am spus: "Peste vreo două ore să mă scoli!" Era deja ora patru. Pe la ora șase și jumătate sună telefonul: "Sunteți atacat!" Caut să deschid ușa, moment în care se declanșează sistemul de alarmare. Ies niște cetățeni din jur, care întreabă: "Cine-i acolo? Ah, Cioflică, trădătorul, ticălosul, să fie arestat!" și așa mai departe...După ce a auzit sistemul de alarmare, vine șeful de post cu cheile. Tot atunci apare lângă șeful de post un cetățean, care-i ia cheile

și nu i le mai înapoiază. După vreo patruzeci de minute apar două mașini ARO, cu doi grăniceri și un locotenent major sau căpitan, nu mai țin minte ce grad avea, cu cască pe cap și cu un pistol mitralieră în mână, deschid ușa și strigă la mine: "Jos, culcat! Aruncă grenadele! Unde-s generalii?" Nu înțelegeam nimic ce se întâmplă în acel moment. Sunt scos afară și mi se pune pistolul mitralieră în gât sau bărbie, nici nu mai știu bine. Între timp încep huiduielile din partea cetățenilor din jur: "Trădătorule!". Uitându-se toată lumea în cursul nopții la televizor, s-a creat o psihoză generală împotriva securității și miliției. Mai departe suntem urcați, respectiv șoferul și cu mine, fiecare într-un ARO, de unde suntem duși la Arad, la Casa Armatei. Aici nu știu ce s-a înțeles, dar după vreo zece minute sunt dus în U.M. Cetate, unde am fost introdus la arest, fără șireturi, fără curea. Așadar, am fost arestat în dimineața zilei de 23 decembrie și eliberat abia după 24 de ore, în data de 24 decembrie, la ora 10. Vreau să vă spun că deși s-au spus vorbe grele la adresa mea, unii cerând chiar să fiu împușcat, în realitate eu nu am absolut nici o vină de cele întâmplate în noaptea de 22 spre 23 decembrie în legătură cu diversiunea provocată de generalii de la Hotelul "Parc". Ulterior am aflat că generalii Nuță și Mihalea au reușit să părăsească Aradul în cursul zilei de 23 decembrie, într-un accelerat, până la Deva, unde au fost prinși, fiind apoi carbonizați prin doborârea unui elicopter cu care au fost transportați de la Deva spre Alba Iulia.

## Se reușește o legătură telefonică cu TV București unde se vorbește cu Ion Iliescu

**GHEORGHE CURTA:** După fuga lui Ceaușescu toată lumea a devenit foarte fericită, lucru ce s-a putut constata și în piața din fața fostului Comitet județean de partid. Trăiam alături de ceilalți arădeni aflați la acea oră în piață și pe străzile Aradului, un sentiment deosebit, era ceva de purificare, un sentiment de libertate, ceva extraordinar pe care nici nu pot să-l redau în cuvinte. Imediat după retragerea armatei, am intrat în Consiliu, o dată cu membrii Comitetului de demonstrație. Eu nu am mai ajuns la balcon, unde s-a înghesuit foarte multă lume, toți doreau să vorbească mulțimii din piață. Câteva ore a fost un du-te-vino permanent, după care s-a declanșat diversiunea cu otrăvirea apei, cu diferite alte pericole catastrofale care s-ar putea abate asupra noastră, cum ar fi de pildă aruncarea în aer a Combinatului chimic. Între timp la balconul Consiliului a ajuns și colonelul Cioflică, fostul comandant al miliției județului, miliție devenită apoi poliția județului. Acesta a fost pus să jure credință, în balconul Consiliului, pe steagul revoluționarilor, în vreme ce în sala nr. 63 se purtau primele discuții dintre Comitetul de demonstrație (transformat în primul Front de la Arad) cu foștii secretari ai Comitetului județean de partid și cu fosta conducere a Primăriei Aradului.

**Rep.: Ce ați făcut dvs.?**

**G.C.:** Între timp am ajuns în biroul fostului secretar cu probleme economice, Cotoară. Aici exista un telefon guvernamental, asemenea celui din cabinetul fostei prim-secretare Elena Pugna. Toată lumea era, ca și în piață, fericită. După ora 21 - 21,30 a aterizat pe Aeroportul din Arad un avion BAC 111 de la Timișoara. La început nimeni dintre cei aflați la ora respectivă în Consiliu nu bănuia ce nenorociri aveau să se întâmple în Arad pornind de la cei care au sosit cu acea cursă și au înnoptat la Hotel "Parc". Noi, după ce am intrat în Consiliu nu mai credeam că se mai poate întâmpla ceva rău în Arad. Foștii demnitari comuniști de la conducerea județului au declarat: "Voi ați câștigat, nu mai e nici o problemă!" Dar noi nu aveam nici o experiență în probleme administrative, de conducere. La un moment dat a apărut colonelul Cioflică, destul de agitat, aceasta era după venirea în Arad a generalilor Nuță și Mihalea, foștii lui șefi pe linie de miliție.

Semnalul de alarmă pentru noi a venit de la colonelul Cioflică, care ne-a spus celor prezenți în birou (cred că lângă mine s-au mai aflat Bîtea și dacă nu mă înșel și Moș Pinte): "aveți grijă foarte mare, deoarece militarii s-au retras în Cetate, aici nu mai sunt decât vreo 10-12 militari și câteva cadre de la gărzile patriotice. O să vină "verticala"! Noi nu am înțeles ce dorește să spună prin cuvintele "o să vină verticala!". Atunci colonelul Cioflică ne-a explicat că este vorba de avionul care a sosit pe Aeroportul din Arad cu generalii Nuță și Mihalea, care sunt însoțiți de 29 de teroriști. Ei sunt cei care au făcut genocidul de la Timișoara! Ne-a mai spus că generalii se află la Hotelul "Parc", la camera 5. De fapt a pomenit doar de generalul Mihalea, întrucât Nuță se afla înregistrat sub nume fals la hotel, cred că Negru sau Neagu, dar nu mai știu exact! L-am întrebat atunci pe colonelul Cioflică "Ce putem face noi?". Cioflică ne-a spus că ar trebui să discutăm cu ei, ori să-i prindem, ori să-i determinăm să părăsească Aradul, să se întoarcă cât mai repede la București! Având telefonul lângă mine, am făcut numărul de la Hotel "Parc" și am cerut camera 5. După ce am primit legătura, întrucât nu vorbisem niciodată cu un general, i-am spus "Domnule general Mihalea sunteți de urgență chemat la București, ca să vă luați funcția în primire!" Așa mi-a venit mie pe moment să spun. Nu mă gândisem înainte ce voi vorbi cu generalul Mihalea. Acesta a cerut să vorbească cu Cioflică. Nu puteam să-mi dau seama de unde știe că Cioflică se află în Consiliu? Colonelul Cioflică se afla, în momentul respectiv, pe holul Consiliului, de unde l-am chemat la telefon. După acea discuție, Cioflică a rămas tare tulburat, ne-a spus că el nu se mai află în siguranță și că trebuie să plece din Consiliu. Ne-a mai avertizat încă o dată că nu suntem bine apărați, să chemăm armata și să organizăm apărarea pentru noapte a Consiliului! În momentul următor am luat legătura cu maiorul Gîrgar, căruia i-am adus la cunoștință cele spuse de către colonelul Cioflică, rugându-l, în calitate de militar și de șef al Casei Armatei, să dea telefon în Cetate pentru a cere trupe de acolo, ca să fim apărați! Primul răspuns care a venit din Cetate a fost: "Noi nu știm nimic, nu am fost informați în acest sens că ar exista vreun pericol de la Hotelul "Parc"! După puțin timp m-am gândit să dau telefon la Televiziunea Română din București, pentru ca prin televiziune generalii și însoțitorii acestora să fie chemați urgent la București! Am reușit atunci să prind la telefon pe domnul Ion Iliescu, căruia i-am relatat despre prezența celor doi generali și a celor 29 de "teroriști" la Arad, care au împușcat oameni în Timișoara! Nu știam dacă este ori nu adevărat, dar aceste informații le-am primit spontan despre cei veniți și găzduiți la Hotelul "Parc" și tot așa le-am transmis la București! În cadrul acelei convorbiri l-am rugat pe domnul Ion Iliescu să-i cheme pe cei doi generali de la Arad la București! Domnul Ion Iliescu ne-a spus că este în regulă. Iar pentru faptul că dumnealui nu mai avea legătură cu Timișoara, ne-a rugat să-i spunem, la rândul nostru, ce se mai întâmplă la Timișoara. Eu, în clipa respectivă, nu știam ce se întâmplă în Timișoara, motiv pentru care l-am trimis pe Bîtea să se intereseze dacă cineva de prin apropiere are cunoștință de ce se mai petrece în Timișoara. Astfel, a fost chemat procurorul Ionică Trifa, care a discutat cu domnul Ion Iliescu la telefon, după care s-a întrerupt orice convorbire cu Bucureștiul. Din câte am înțeles eu, domnul Ion Iliescu l-a întrebat pe Trifa dacă se mai trage încă la Timișoara? După această convorbire cu Televiziunea de la București, maiorul Gîrgar a reușit să ia legătura cu comandamentul U.M. Cetate solicitând să ne trimită militari pentru apărarea Consiliului. În scurt timp au părăsit apoi Consiliul foștii secretari ai Comitetului județean de partid, după care a plecat în U.M. Cetate colonelul Cioflică împreună cu maiorul Gana, după ajutoare, dar nici unul dintre ei nu s-a mai întors înapoi în acea noapte! Între timp am mai sunat încă o dată la Televiziune, la București, dar nu am mai reușit să vorbesc cu nimeni de la TV, mi-a răspuns altcineva, care a început să mă întrebe: cum mă cheamă? unde lucrez? cu ce mă ocup în Consiliu? Și

alte asemenea întrebări, la care, bineînțeles, nu am răspuns! Mai vreau să vă spun că încă din cursul după-amiezii de 22 decembrie, maiorul Micu a preluat și sigilat întreg armamentul de la miliție și de la securitate, după care cei doi șefi de la M.I. au fost duși în Consiliu, unde se afla deja și Cioflică! De asemenea a mai fost adus colonelul Văduva, care era adjunctul lui Cioflică! În acea seară de 22 spre 23 decembrie, pe considerentul că am putea să fim atacați de către teroriștii din Hotelul "Parc", comandantul gărzilor patriotice, colonelul Stranski, a împărțit armament civililor, pe bază de buletin, la insistențele revoluționarilor. La început, cei de la gărzi au târâgănat să împartă arme, până în momentul în care s-au auzit focuri de armă răzlețe prin oraș. Atunci revoluționarii au spus colonelului Stranski: "Ori ne dați arme, ori rupem sigiliul și ne luăm singuri arme!" După cel de al doilea telefon pe care l-am dat la TVR București, mi-am dat seama că ne sunt ascultate convorbirile și nu mai putem obține legătura cu cine dorim să vorbim! Noi nu mai puteam vorbi cu nimeni din Consiliu fără să fim ascultați, ori să ne răspundă altcineva care ne asculta. Este foarte curios însă faptul că cei care făceau diversiunea puteau obține legătura cu noi. Din acel moment au început să vină tot felul de telefoane prin care eram informați că la blocul cutare sau cutare din cartierul Micălaca, ori din cartierul Vlaicu, se trage, că există teroriști și așa mai departe. Dar nu numai prin telefoane ne parveneau asemenea zvonuri false, ci chiar și din rândul celor prezenți în Consiliu, inclusiv din rândul militarilor. Existau oameni care afirmau că au văzut pe cineva care a sărit gardul în spatele Consiliului, după care începea să se tragă, în neștire, serii lungi de focuri automate.

## În două ore s-au tras 1.000.000 de cartușe!

**GHEORGHE CURTA:** În decurs de două ore din Consiliu s-au tras aproape un milion de cartușe. Pe mozaicul de pe coridoarele Consiliului se aflau numai tuburi de cartușe trase, încât călcai mai mult pe tuburi goale, decât pe mozaic! Din acest motiv, spre dimineață, în noaptea de 22 spre 23 decembrie, s-a ajuns să se termine muniția, iar colonelul Stranski să ceară muniție din U.M. Cetate, când din neocordonarea dintre cei care au plecat după muniție și militarii care aveau organizată o ambuscadă la Podul "Decebal", pentru apărarea acestui pod de teroriști, au căzut victime tineri și militari nevinovați! Existau zvonuri că teroriștii se află în adăposturi subterane, pregătite încă de pe vremea lui Ceaușescu sub anumite căsuțe la ștrandul "Neptun" de lângă U.M. Cetate și că ar avea provizii chiar pentru șase luni de zile, respectiv mâncare și muniție! Deci, circulau tot felul de asemenea informații alarmante, ca să ne deruteze pe cei care ne aflam în Consiliu și împotriva cărora s-a organizat diversiunea, punându-se totul pe seama teroriștilor, dar nimeni, nici până astăzi, nu ne poate spune în mod clar cine au fost teroriștii care au tras asupra Consiliului? După cât s-a tras în acea noapte la Arad, aveam impresia că dimineață vom găsi în oraș cel puțin o mie de morți, dacă nu chiar mai mulți! Toată noaptea s-a făcut o diversiune extraordinară încât nimeni nu mai putea să înțeleagă cine este ori nu, terorist!? Astfel, s-a ajuns la o seamă de evenimente nedorite, tragice, cum a fost și momentul de la Podul "Decebal", la care m-am referit, cu morți și răniți nevinovați! Un alt moment plin de tensiune a fost acela în care au plecat generalii Nuță și Mihalea din Hotelul "Parc" la miliția din Gara CFR. Plecarea lor a fost acoperită cu o canonadă de nedescris în oraș, încât pe traseul de la Hotelul "Parc" și până la Gara CFR să dispară toate "filtrele" inițiate de tineri la intersecțiile de străzi. Cine a organizat acea acoperire cu foc a generalilor? Numai cei care au cunoscut planul de "retragere" a acestora la gară, au putut să o facă. Nu s-ar fi putut realiza toate aceste lucruri fără un plan, fără o

colaborare între generali și anumite forțe locale, care i-au ajutat să plece, care i-au acoperit cu focuri intense de armă! Aceasta este părerea mea și nu mă poate nimeni contrazice, chiar dacă are o altă părere, după cum nimeni nu mă poate nici lămuri că nu a fost așa cum vă relatez eu!

## **“Înainte de capitulare și «pulverizare», generalii Nuță și Mihalea au fost «demascați» chiar de cei care le-au pregătit ascunzătoarea în Gara CFR Arad”**

**GHEORGHE CURTA:** Am discutat atât cu maiorul Gîrgar, cât și cu colonelul Stranski de la gărzile patriotice în legătură cu prinderea generalilor la Deva. Dânșii ne-au spus că aceștia nu pot fi prinși deoarece sunt însoțiți de un grup de profesioniști de elită, în fața cărora nu ai nici o șansă, fiind foarte bine pregătiți militar și foarte bine înarmați! Dacă ei ar fi fost prinși la Arad, ar fi fost judecați și probabil că ar fi putut dezvălui multe secrete ale Revoluției de la Timișoara și Arad, care astăzi nu se pot afla. După ce au plecat la Deva, au fost demascați chiar de cei care le-au “pregătit” ascunzătoarea în Gara CFR Arad, capturați și “pulverizați” odată cu elicopterul care-i transporta către Alba Iulia! Oare cât de incomozi ar fi fost cei doi generali, Nuță și Mihalea, pentru cei care au ajuns după revoluție în fruntea Armatei? Iată, așadar, după opinia mea, motivul pentru care ei au fost lichidați de grupările care le-au fost ostile în lupta pentru putere! În ziua respectivă s-a mai tras spre Consiliu și de la etajele superioare ale Băncii Naționale. O serie de gloanțe au intrat direct prin geamurile deschise ale Consiliului. Erau trăgători de elită. Deci, chiar dacă nu se văd urme de gloanțe în pereții exteriori ai Consiliului, deși există și asemenea urme, s-a tras spre Consiliu cu gloanțe adevărate, nu doar cu simulatoare, cum se mai încearcă să se ascundă adevărul despre teroriști și revoluție! Vreau să vă mai spun, de asemenea, că în clădirea Băncii au fost prinși doi indivizi îmbrăcați în combinezoane negre. Cine au fost? Eu cred că au fost de la DIA. Indivizii au fost predați maiorului Gîrgar, care la rândul lui i-a predat mai departe în U.M. Cetate, de unde nimeni nu a mai putut afla absolut nimic despre soarta lor! Asemenea exemple, precum și multe altele la care mă mai pot referi, mă pun pe gânduri, că totul a fost aranjat într-un imens și diabolic scenariu bine pus la punct de către cineva. Timpul, oricum, va trebui să scoată adevărul întreg la lumină cu ceea ce s-a întâmplat nu numai la Arad, ci în toate orașele martir ale Revoluției Române!

## **Translator pentru reporteri din Olanda și Austria**

**VIDIU PĂIUȘ:** Spre seară, după ce liderii demonstrațiilor au intrat în sediul Consiliului, am părăsit cordonul întâi de siguranță și m-am alăturat pazei formate din tineri revoluționari, cu precădere sportivi, care apărau intrările laterale în Consiliu. Am rămas plăcut impresionat că oamenii mă ascultau cu respect, deși eram un tânăr doar de 22 de ani. Între timp noi, revoluționarii, am început să ne ocupăm de recrutarea sportivilor pentru gărzi, care să păzească intrările în Consiliu. Abia am putut să stăvilim numărul mare de sportivi care ni s-au alăturat, karatiști, judocani, halterofili, boxeri, lupte libere, fotbaliști, oferindu-se cu toții în mod voluntar să apere Consiliul.

La scurt timp au început să apară reprezentanți ai presei străine. La un moment dat am auzit pe cineva spunând: “Faceți loc, e presa suedeză!” Apoi, în jurul orei 18 s-a prezentat la poarta pe care o păzeam împreună cu trei persoane, un bărbat, care a declarat că lucrează la un ziar din Swissland.

- E suedezul, care a mai fost pe aici!- a exclamat unul.

- Nu-i adevărat, l-am lămurit pe tânărul de lângă mine. În engleză, “Swissland” înseamnă Elveția!

- Păi dacă cunoști engleza, intră cu el, m-a sfătuit cineva.



Așa am ajuns să intru în interiorul clădirii Consiliului, în calitate de translator, după care i-am mai ajutat în seara respectivă pe cei de la presa scrisă și de la televiziunea din Germania (de la care am primit un film color), apoi pe cei din Ungaria, Anglia, Japonia și Franța.

La un moment dat am fost anunțat că împreună cu un student venit din Timișoara, pe nume Emil, voi participa ca translator la o ședință la care a fost invitată presa și televiziunea din SUA.

Am intrat în sală. I-am întâlnit acolo pe Valentin Voicilă, Dănilă Onofrei, Helmuth Dukadam și alți revoluționari, iar de partea cealaltă a mesei se aflau foști secretari ai Comitetelor județean și municipal de partid, care mai târziu au plecat din sală. Epoca lor apusese în acea după-amiază de 22 decembrie. În așteptarea delegației străine "liderii" începuseră să discute între ei, iar ceea ce m-a surprins foarte neplăcut a fost faptul că în loc să propună ceva concret, unii au început să se bată cu pumnii în piept, lăudându-se "cum au stat în fața militarilor și gloanțelor trase de teroriști!..." Apoi a cerut cuvântul și Helmuth Dukadam, care a spus doar câteva fraze, după care s-așezat la loc pe scaun: "Nu știu de ce vă chinuiți atât de mult cu nimicuri. Oricum, din cei aflați aici, puțini vor mai rămâne la conducerea orașului. Ori pentru asta ne-am adunat noi aici?"

Câteva secunde s-a lăsat în sală o tăcere deplină, apoi au început discuții mai serioase și realiste între revoluționari, alcătuindu-se Comitetul local al Frontului Democratic Român din Arad, din care au făcut parte în primul rând demonstrații care au rămas în noaptea precedentă în piață, sub amenințarea celor care voiau să reprime tinerii manifestanți.

Dar să revin la conferința de presă pentru care am fost chemați ca translatori eu și studentul de la Timișoara, Emil. Au participat membrii F.D.R., membrii supleanți și reporterii ai presei scrise și televiziunilor din Olanda și Austria. La conferința de presă s-a discutat civilizată, dar, din păcate, prea repede încât nu am putut să traduc absolut tot ce s-a spus acolo. Oricum au fost rostite două lucruri în mod distinct, în primul rând că securitatea și miliția trec în totalitate sub controlul Armatei Române și că în luna aprilie sau luna mai, vor avea loc în România alegeri libere... În timpul conferinței de presă s-a comunicat o știre primită printr-un telefon, că la Hotel "Parc" au fost cazați 29 de teroriști, conduși de doi generali de miliție, Constantin Nuță și Mihalea Velicu. Știrea a venit ca un fluid electric peste toți cei care ne aflam în sală. Reporterii olandezi și austrieci au cerut imediat să fie conduși la Hotelul "Parc". Le-am atras atenția că este destul de periculos acest lucru, dar ei au insistat că doresc să se afle în "focul evenimentelor". Astfel, am pornit spre Hotelul "Parc" cu două mașini. Într-o mașină se aflau reporterii olandezi cu translatorul Emil, iar în a doua mașină mă aflam eu cu austriecii. Când am ajuns, hotelul era cufundat în întuneric. Pe fațadă flutura un drapel românesc uriaș. Am intrat val-vârtej în holul de la recepția hotelului, lăsând portierele mașinilor deschise, pentru a ne putea retrace cât mai repede în cazul în care s-ar fi încercat să se tragă în noi... Era unica și fragila noastră scăpare. Eu am intrat primul și m-am repezit la prima persoană pe care am văzut-o în hol. Acesta era un bărbat între 45-50 de ani, cu o înălțime de vreo 1,85 metri, solid, brunet, cu ochi căprui, îmbrăcat într-un costum de culoare închisă.

- E adevărat că în hotel se află cazați 29 de teroriști? - am întrebat eu.

În același timp cu stupoarea așternută pe fața bărbatului, s-a repezit la mine un tânăr de 25 - 30 de ani spunându-mi să mă interesez la recepționeră dacă doresc ceva informații! Nu l-am luat în seamă și mi-am repetat întrebarea. Între timp Emil cu reporterii ajunseră la recepție, unde se afla un alt domn. În cele din urmă bărbatul aflat în fața mea mi-a dat un răspuns bâlbâit:

- Nu, nu se află, nu am auzit acest lucru, dar ar fi bine să plecați, aici vă aflați în

pericol...Tânărul - ulterior am aflat că era recepționarul de noapte - și-a repetat insistențele și atunci m-am îndreptat către recepție, unde o doamnă tânără mi-a dat un răspuns negativ. Am observat între timp că în hol mai erau vreo cinci sau șase persoane, toți bărbați, care se uitau la televizor. La plecare, recepționera, profitând de o clipă de neatenție a bărbatului de lângă ea, ne-a făcut un semn afirmativ cu capul. Deci, era adevărat. Fără să mai scoatem un cuvânt, ne-am îndreptat spre mașini.

Mai târziu am aflat că bărbatul pe care-l interpelasem în holul hotelului nu a fost altul decât generalul Mihalea Velicu. Cum au ajuns la hotel? Cursa TAROM Timișoara - Arad - București a rămas peste noapte în Arad. La ora 21,30, șeful agenției TAROM din Arad, domnul Nicu Oană a dat telefon la hotel și a întrebat la recepție dacă pot fi cazate peste noapte 60 de persoane. După ce a primit un răspuns afirmativ, acesta a trimis autocarul la Aeroport, care a sosit la hotel în jurul orei 23, cu numai 29 de pasageri. Printre ei se aflau fostul general Mihalea Velicu și colonelul Alexe, care mai fuseseră cazați la Hotelul "Parc". Generalul Velicu a cerut să fie cazat cu un anume domn Constantin Negrilă,. Mai târziu s-a dovedit că numitul Constantin Negrilă era de fapt generalul Constantin Nuță.

Când am ajuns la mașini, am auzit zgomot de blindate. Reporterii străini, parcă plini de bucurie, au început imediat să filmeze. Erau vreo zece TAB-uri și camioane cu militari, care se îndreptau spre Primărie și Consiliul județean. Am pornit cu cele două mașini ale reporterilor în urma TAB-urilor, spre Consiliu, trecând prin două "baraje" ale revoluționarilor. Cei de la primul baraj, văzând mașinile cu numere străine, erau cât pe-acți să devină agresivi. I-am liniștit și după un control sumar ne-am continuat drumul. La al doilea baraj l-am întâlnit pe Andrei Safaleru, un coleg de la Clubul turistic, cel mai bun prieten al meu, un tânăr de 19 ani, care avea să joace, în mai puțin de două ore, un rol vital pentru mine, salvându-mi viața! Dar, până atunci să vă povestesc ce am mai făcut. În fața clădirii Consiliului județean ne-am despărțit de reporterii străini, care au plecat la hotelul "Astoria", unde erau cazați. De asemenea m-am despărțit de Emil, după care am încercat să intru în clădirea Consiliului, dar fără succes întrucât nu am mai fost recunoscut la poartă. Intre timp mi-am amintit că mi-am uitat drapelul în mașina austrieșilor, motiv pentru care am fugit la hotel. Mașina era parcată în fața hotelului, dar reporterii intraseră deja în hol. Am vrut să intru după ei, dar m-am speriat în fața unui munte de om, cu cască albă pe cap, îmbrăcat într-un costum special, cu scut și cu un baston în mână, care a început să se repeadă spre mine. În hol, în spatele acestui "apărător" se mai aflau încă patru asemenea paznici ai hotelului, după care am lăsat totul baltă și am început să fug spre Consiliu, unde am trecut pe lângă poarta laterală din fața Liceului sanitar, constatând că aceasta, spre deosebire de poarta centrală, din față, este aproape nepăzită! Mai precis se aflau acolo trei - patru militari, cărora le-am povestit ce am pățit în holul hotelului "Astoria", după care am reușit să intru în interiorul clădirii.

### Primele focuri de armă în Consiliu

**IOAN TRIFA:** În momentul în care s-au auzit primele focuri de armă au început să se precipite evenimentele, deoarece lumea a intrat în panică. O panică greu de descris în cuvinte. Îmi amintesc că în momentul în care a început tirul, s-a nimerit să fie în preajma mea "eroul" de la Sevilla în Cupa Campionilor Europeni la Fotbal, remarcabilul portar arădean Helmuth Dukadam. Eram pe coridor amândoi. Acesta mi-a spus "nu te supăra, eu trebuie să îmi caut un adăpost!" I-am sugerat să se pună pe burtă, lângă calorifer. Ne aflam pe coridorul care duce spre biroul actualului prefect. Eu nu m-am culcat pe burtă, eram ceva mai curajos, dar nici nu am stat în fața vreunui geam. Am făcut apel la toți cei care se aflau în acel moment pe

coridor să nu stea în fața geamurilor. Acest apel l-am făcut și la sugestia cadrelor militare care se aflau întâmplător acolo! Îmi este greu să vă spun acuma exact cum s-au derulat toate acele împușcături. Ele nu erau permanente, ci se derulau la anumite ore! Îmi amintesc că și în celelalte nopți s-a tras, culminând cu moartea unui tânăr care se afla împreună cu noi în Consiliu, Gruber Geza. Momentele acestea de panică au fost trăite diferit de fiecare om din Consiliu, ori de cei care se aflau în oraș. Au fost întrerupte convorbirile telefonice, unii au avut ideea să se stingă lumina, care de fapt s-a și stins, ceea ce nu a făcut altceva decât să amplifice starea de panică. Acuma socotesc că înarmarea revoluționarilor a fost, după părerea mea, o greșeală! Aceasta câtă vreme nu se știa cine și de unde trage! Pentru că în afară de zgomot nu puteai să percepi altceva! Acum se poate spune că au fost puse simulatoare pe clădirile din jurul Consiliului, dar atunci nimeni nu putea spune așa ceva, pentru că nimeni nu cunoștea, decât poate unele cadre militare, dar noi, civilii, în nici un caz nu am putut să bănuim că este o diversiune, din moment ce auzeam focurile de armă în jurul nostru! Cu atât mai mult cu cât soldații pe care i-am avut alături de noi în Consiliu, ca să ne apere, erau în ciclul întâi de instrucție, cred că nu aveau o vechime mai mare de două-trei luni de la încorporare în armată! Aproape că erau mai fricoși decât civilii, dar, să recunoaștem, erau chestiuni scuzabile! În noaptea aceea nu am dormit deloc și tot din acea noapte nu am mai ieșit afară din Consiliu până în data de 25 decembrie, când am plecat pentru prima dată acasă! Amintesc că în noaptea de 22 spre 23 am aflat de venirea acelei echipe, conduse de generalii Mihalea și Nuță, cazați la Hotelul "Parc". Nu știam la ora respectivă cine este Mihalea. Aveam însă informații de la cadrele militare că acest grup, format din circa 30 de persoane, a ajuns cu un avion la Arad și că sunt cazați la Hotelul "Parc", de unde a fost sunat în două sau trei rânduri colonelul Cioflică, de către generalul Mihalea. Generalii Nuță și Mihalea erau șefii lui direcți. Am fost de față când s-a vorbit cu generalul Mihalea, care i-a cerut șefului miliției județului Arad să rămână la ordinele lui și în nici un caz la cel al revoluționarilor. Astfel, acestuia i s-a cerut să plece îndată la sediul Inspectoratului M.I., lucru pe care colonelul Cioflică l-a refuzat! Gestul este cunoscut de mai mulți revoluționari.

## M-am postat pe balconul principal din fața Consiliului

**TRAIAN TIMAR:** După ce am ieșit din magazie, m-am îndreptat spre balconul principal din fața Consiliului. Pe balcon se mai afla cred că o grupă de soldați. Ulterior a apărut și colonelul Stranski, care a insistat să intrăm în interiorul Consiliului. Eu am refuzat categoric să plec de pe balcon, i-am spus: "după ce ocupi o poziție de tragere nu o mai abandonezi!" Colonelul a insistat să intru în Consiliu, că pe balcon era pericol să fiu împușcat. Eu l-am refuzat din nou, spunându-i că vreau să văd cine se apropie de Consiliu sau de unde se trage asupra noastră. Din locul în care mă aflam aveam un control de la înălțime asupra intrării principale în Consiliu. Doream să văd de unde se va trage asupra noastră. Era un risc, dar am hotărât să rămân acolo cu orice preț. Vreau să vă spun că în acea noapte s-a tras ca la horă! Am tras și eu alături de ceilalți revoluționari, dar nu la focul automat, ci la foc cu foc și mai rar. De cele mai multe ori nu puteai să observi în mod clar de unde se trage. Însă în momentul în care un soldat dintre cei mai tineri, care, nu avea mai mult de două luni de armată, trăgea un glonț, ceilalți, după el, trăgeau ca la horă!

## Pe "scena" Aradului apare generalul Velicu

**Col. (r) IOAN MICU:** După un timp am primit un telefon de la generalul Velicu. Telefonase la Inspectoratul județean M.I. de la Hotelul "Parc". A întrebat în mod special unde se află colonelul Cioflică? I-am spus că se află la Consiliu. Eu nu îl cunoșteam

personal pe general și nici nu știam atunci că acesta era șeful Inspectoratului General de Miliție! Generalul, pe ton de comandă, mi-a ordonat să iau imediat legătura cu colonelul Cioflică și să-l trimit la Hotelul "Parc". Când am lăsat jos telefonul, i-am întrebat pe cei care s-au aflat în acel moment în jurul meu: cine e generalul Velicu? Dintr-o dată am văzut că cei din jurul meu se schimbă la față. La rândul lor, cei de la miliție și securitate m-au întrebat: "Unde se află generalul Velicu?" Le-am spus că se află la Hotelul "Parc"! Atunci un locotenent colonel, nu-i mai rețin numele, mi-a șoptit că în acest caz este foarte grav: "Am auzit prin stație - mi-a spus șoptit acel ofițer - ce făceau Velicu cu Nuță la Timișoara, ce ordine dure dădeau... Ar fi bine să nu ajungă pe aici la Inspectorat, că nu știu cum veți putea rezista cu soldații aceștia tineri pe care-i aveți!". Într-adevăr, soldații noștri, care îmbrăcaseră haina militară de nu prea mult timp (majoritatea tinerilor au fost încorporați în luna octombrie, deci aveau doar două luni de stagiul militar), la capitolul instrucție nu stăteau prea grozav, până atunci fuseseră mai mult la munci agricole decât la instrucție, pe când cei doi generali cu echipa de profesioniști pe care o aveau, în jur de treizeci de persoane, puteau să ne creeze mari probleme. Între timp veniseră de la Aeroport ofițerii care răspundeau de acest obiectiv. Aceștia ne-au informat că a sosit pe Aeroport un avion cu mai mulți suspecți, care au fost duși pentru cazare la Hotelul "Parc". Mai amintesc că lt. Aslan, ofițer de securitate, care acum este căsătorit cu un cadru militar de la noi din unitate, atunci, în decembrie 1989, locuia în corpul mic al Hotelului "Parc". De la aceasta, printr-un telefon, am aflat cine sunt cei care au venit cu avionul în cursul serii la Arad și au fost cazați la Hotelul "Parc". Acest ofițer, lt. Aslan, a ajuns să se cunoască bine cu recepționera care era de serviciu în seara respectivă, de 22 decembrie '89, astfel nu i-a fost greu să-i ceară lista cu cei cazați în hotel. Ofițerul de la securitate mi-a comunicat că sunt în total 31 de persoane, nu știa exact dacă toate fac parte din grupul celor doi generali, ori numai o parte, însă toate persoanele au fost aduse de la Aeroport pentru a fi cazate peste noapte în hotel. În dimineața zilei următoare mi-a trimis și lista cu cei cazați în hotel. Printre ei s-au aflat și doi redactori de la emisiunea armatei "Pentru patrie" din cadrul Televiziunii Române, precum și procurorul general adjunct al țării, Diaconescu, și antrenorul de polo de la Dinamo, care era cu fiul, deci erau câteva persoane cunoscute. În schimb celelalte erau absolut necunoscute pentru noi. După această informație primită de la lt. Aslan, cei de la poliție și securitate care se aflau în sediul Inspectoratului au început să intre în panică, deci atât poliția, cât și securitatea.

**Rep.:** *De ce se temeau atât de tare cei de la securitate de acești doi generali, din moment ce erau șefii miliției și nu ai securității?*

**Col.I.M.:** Cadrele din Inspectorat mi-au spus că ori de câte ori cei doi generali au venit pe la bilanțuri, s-au purtat foarte rău cu subordonații din teritoriu, erau foarte duri. Întrucât atât miliția, cât și securitatea făceau parte din același Inspectorat județean M.I., cu toții se aflau sub comanda unui singur șef, col. Sălceanu, cei de la securitate se temeau să nu ia cumva comanda cei doi generali, care puteau să fie puși pe fapte de răzbunare. Lucrătorii din cadrul securității de la Arad au făcut legătura cu zvonul că în Sibiu se trage, că securitatea ar trage în poliție! Deci, nu că armata trage în securitate și poliție, ci că securitatea trage în poliție, motiv pentru care, la început, cei de la poliție au intrat în panică! Cu toții erau de părere că dacă cei doi generali, cu echipa de profesioniști pe care o au, vin la Inspectorat, va fi de rău, întrucât două sute de soldați cât aveam eu acolo nu vor putea să apere Inspectoratul județean M.I., chiar dacă raportul este de unu la zece! Apoi, cei din jurul meu m-au întrebat ce ordin am primit vizavi de cadrele din Inspectorat? Le-am spus că nu am primit nici un ordin deosebit, decât să-i introduc într-o sală mai mare și să pun santinelă ca să aibă grijă de ei!

Înainte de-a lua vreo hotărâre definitivă, am trimis după toate cadrele de la

Inspeccorat, respectiv de la miliție și de la securitate. S-au prezentat aproape toate, au lipsit doar trei cadre, ofițeri care, ulterior, nici nu au mai venit la lucru. Este vorba de Chiș, care a trecut ulterior în rezervă, apoi n-a mai venit maiorul Rusu, care era locțiitor, acesta se internase în spital, și n-a mai venit încă un locotenent colonel, care, între timp, a trecut și el în rezervă. Ceva mai târziu s-a prezentat la Inspectorat și col. Văduva, care era locțiitorul col. Cioflică. Acesta s-a închis însă în birou și nu a mai ieșit de acolo mult timp.

**Rep.: Coloneii Sălceanu și Rășină erau prezenți?**

**Col.I.M.:** Nici ei nu au venit în cursul nopții, au venit abia dimineață. Astfel, în situația în care m-am aflat, am luat singur hotărârea ca să împart arme celor din Inspectorat, spunându-le că dacă ei nu mă vor asculta, vom trage unii în alții, că ne vom omori unii pe alții. Mi s-a răspuns, mai întâi de la miliție, să am toată încrederea în ei, că aceasta nu se va întâmpla. Apoi, același lucru mi l-a confirmat maiorul Goron de la securitate, care a rămas la comandă în lipsa celorlalți șefi. Motivația cadrelor de la securitate era clară, ca nu cumva "profesioniștii" celor doi generali să atace Inspectoratul și să intre în clădire, după care, în momentul în care vor ajunge la club, să tragă în cadre, în ofițeri, încât cei de acolo vor muri fără să se poată apăra! S-a creat, instantaneu, un moment de solidaritate față de un pericol posibil din afara Inspectoratului! Existau o serie de zvonuri că alături de cei doi generali și echipa de "profesioniști" pe care o comandau, în Arad au mai venit și alți "teroriști". În momentul în care am început să dau arme cadrelor de la miliție și de la securitate, maiorul Lazăr a avut un șoc psihic, după care s-a refugiat în biroului colonelului Cioflică, de unde a început să dea telefoane la București, apoi a plecat, împreună cu doi soldați din clădirea Inspectoratului... De asemenea tot atunci a plecat și maiorul Gana la Consiliu, încât am rămas numai cu maiorul Topliceanu, care era mult mai stăpân pe sine, față de ceilalți doi la care m-am referit.

## Acțiunea de la casa de "filaj" de pe Măcinului

**Col. (r) IOAN MICU:** Tot în noaptea de 22 spre 23 decembrie am primit un telefon prin care eram informat că pe strada Măcinului, la o casă se află oameni înarmați, care pot fi numai de la securitate. De fapt, acolo se aflau toate aparatele de înregistrat...Atunci am trimis pe maiorul Topliceanu cu doi soldați ca să vadă ce se află la adresa respectivă, urmând să protejeze într-un fel lucrurile din casă, să nu fie distruse de populație!... Se impune să fac aici o paranteză: în cursul dimineții de 23 decembrie, la sediul Inspectoratului s-au prezentat și cei doi comandanți, col. Sălceanu și col. Rășină, după care a apărut și lt. col. Costin, care era șeful "filajului". După ce mi l-au prezentat pe Costin, i-am spus acestuia că îi dau un camion cu soldați să încarce absolut tot ce are pe strada Măcinului, documente, armament, tot ce se află acolo, pentru a fi aduse la Inspectorat, unde să le depoziteze într-o sală, cu sigiliu și santinelă, să nu se atingă nimeni de ele până ce vor fi cercetate de cei în drept să o facă. Fiind o zi foarte agitată, cu multe evenimente, nu am avut timp să controlez în amănunțime dacă au adus toate documentele de la "filajul" de pe strada Măcinului, la sediul Inspectoratului. Ordinul pe care l-am dat lt. col. Costin nu a fost însă executat. Nu s-au adus nici documentele și nici armamentul de acolo, iar în cursul acelei seri lumea din zonă, văzând un lt. col. și un maior înarmați, care păzeau acea casă de "filaj", s-a adunat în număr foarte mare, ajungându-se la o altercație, în urma căreia locotenentului colonel i s-a spart capul. Intrând în număr foarte mare, populația, a distrus tot ce se afla acolo, iar a doua zi, dimineață, au dat foc "filajului". Atunci s-au prezentat la fața locului mai mulți revoluționari, printre care s-au aflat procurorul Ruja, decedat între timp, și Moș Pinte. Din câte am aflat ulterior, lt.col. Costin a fost acela care a dat foc la documente. Pentru arderea lor exista acolo și un crematoriu, iar ceea ce am văzut, când

am ajuns eu acolo, a fost deja prăpăd, totul era distrus. Am mai recuperat doar armamentul și muniția de la "filaj". Restul, casetofoanele, benzile de înregistrat, toate erau distruse, iar mesele rupte. Intrase populația peste ei. Din acea casă erau urmăriți inclusiv oamenii lor, cadrele de la securitate, existând aparatură ca să-i asculte, să-i înregistreze. Pe doi dintre lucrătorii de la filaj i-a salvat un plutonier de la armată. Era șeful depozitului de alimente, care a trecut pe acolo întâmplător cu un soldat. Aceștia i-au scos din mâinile mulțimii...

### Revoluționarii primesc arme și 90 de cartușe!

**ALEXANDRU GANCEA:** Ultima fabrică vizitată în după-amiaza zilei de 22 decembrie a fost Teba, după care ne-am întors în Consiliu, unde s-a constituit Frontul Salvării Naționale, din care am făcut parte și eu. Ne aflam în sala 63. La un moment dat au apărut trei persoane din justiție: judecătorul Trifa, avocatul Costescu și încă un avocat mai bătrân, Dodeanu. Eram deja constituiți în FSN. În clipa în care au intrat în sală s-au oprit smeriți, lângă ușa de la intrare. Și-au pus mâinile, împreunate, ca și când ar rosti o rugăciune în fața noastră. I-am întrebat chiar eu: "Domnilor, cum ați ajuns în această sală, nu avem pază la ușă?". Atunci unul dintre ei a spus: "Vă rugăm să ne iertați de deranj, sunt avocatul Costescu și am venit aici să vă ajut, dacă aveți nevoie de ajutorul nostru?! "Celălalt, tot așa: "Sunt judecătorul Trifa și am venit la dumneavoastră să vă ajutăm, pentru a vă arăta cum să aplicați legile și în nici un caz ca să vă conturbăm activitatea!" Voicilă a fost imediat de acord că avem nevoie în Front și de juriști. I-am poftit să se așeze pe scaunele care mai erau libere, lângă ușă. În final eu le-am spus: "Mă bucur că ați venit la noi, dumneavoastră cunoașteți legile, eu nu le cunosc cum le cunoașteți dumneavoastră, eu voi rămâne în Consiliu doar până la stabilizarea situației, după care eu nu mai am ce căuta în acest Front!" Așa s-a făcut că i-am ales în Front și pe noii veniți din justiție. Ceea ce este însă foarte curios, după ce i-am acceptat să rămână cu noi, după ce i-am ales legal în Front, ei au început să ne conducă pe noi cei care am pornit revoluția și am riscat totul pentru victoria ei! Au fost totuși zile foarte deosebite, foarte agitate, ne întâlneam zilnic membrii Frontului de două ori, cele mai multe probleme le aveam pe linie de apărare, pe linie de armată, dar și problema conducerii localităților din județ, unde situația, de asemenea, trebuia să fie calmă, sub controlul nostru. Dar să revin la seara zilei de 22 decembrie, când am fost anunțați de către colonelul Stranski că vom primi arme. Pentru aceasta am fost adunați într-o sală unde am primit fiecare revoluționar, care s-a anunțat voluntar, câte un automat și trei încărcătoare cu 90 de cartușe. Condiția care s-a pus a fost aceea să fi făcut armata. Am primit apoi misiunea să apărăm peste noapte Consiliul. Tot în după-amiaza de 22 decembrie, spre seară, ne-am dus la sediul Inspectoratului județean M.I. pentru a dezarma securitatea și miliția. Echipa care s-a deplasat pentru această acțiune a fost formată, din partea revoluționarilor, din Voicilă, eu și încă doi băieți, iar din partea armatei din maiorii Gana, Lazăr și Topliceanu. Noi am intrat prin curtea clădirii, deoarece prin față nu s-a putut intra întrucât erau încuiate toate ușile. În numele ofițerilor care ne însoțeau am deschis magaziile și am verificat întreg armamentul pe care-l aveau acolo. Cât privește armele pe care milițienii le aveau asupra lor, le-am cerut să le depună și pe acestea, fiind astfel dezarmați. De asemenea, la securitate ni s-au deschis magaziile în care aveau armament și muniție, după care șeful securității, col. Rășină, ne-a dat cheile, apoi ne-am întors la Consiliu cu cei doi comandanți, Sălceanu și Rășină. În cursul nopții am primit o știre de la Șeitin: "Colonelul Cioflică, șeful miliției județului, a încercat să fugă din țară. A fost prins de către cetățeni și reținut la postul de poliție din Șeitin". După ce am primit această știre, din Consiliu, dimineață, au plecat un maior cu patru soldați la Șeitin, ca să-l aducă pe Cioflică la Arad!... La un moment dat intră în Consiliu un cetățean care ne anunță că în Arad se află mașina comandantului securității din Sălaj! Întrucât nu

se putea cunoaște ce misiune are acesta în Arad, colonelul Stranski, împreună cu maiorul Girgar, mi-au spus să merg eu să văd ce se întâmplă, dacă această informație venită la noi este ori nu adevărată? Am primit o mașină militară, ce staționa în fața Consiliului și împreună cu încă doi militari am plecat să căutăm mașina șefului securității din Sălaj. Ne-am dus pe bulevard până la intersecția Podgoria, unde am întâlnit câțiva membri ai gărzilor patriotice împreună cu doi polițiști dezarmați, pe care i-am întrebat dacă nu au văzut în zonă o mașină cu număr de Sălaj? Aceștia ne-au confirmat că au văzut pe acolo trecând o mașină de Sălaj, dar nu au reținut ce număr a avut acea mașină! Ne-au spus că se pare că mașina a pornit în direcția Întreprinderii textile UTA! Am luat-o în direcția în care ne-au spus să mergem cei de la gărzile patriotice și cei doi polițiști dezarmați. Când am ajuns în zona UTA, din cauza întunericului nu am găsit nici o mașină cu număr de Sălaj, aceasta, dacă a fost, s-a pierdut printre blocurile din Cartierul "Aurel Vlaicu". Ne-am întors la Consiliu și i-am raportat col. Stranski despre drumul nostru până la UTA și faptul că nu am întâlnit nici o mașină cu număr de Sălaj. Atunci colonelul mi-a spus să dau telefoane spre toate ieșirile din oraș, să aflăm dacă mașina cu număr de Sălaj a ieșit sau nu din Arad! Nimeni nu putut însă să ne dea o informație! După acest moment de dezinformare, au urmat nenumărate altele, toată noaptea de 22 spre 23 și apoi în noaptea de 23 spre 24 decembrie am stat sub amenințarea teroriștilor. Având armă automată, eu am intrat în sala în care se află o masă mare, rotundă, de ședințe, "pentru a apăra" geamurile dinspre Palatul Cultural, spre râul Mureș. Alții au stat la geamurile dinspre piața din fața Consiliului, unde se trăgea din clădirea Băncii. În locul unde mă aflam eu se trăgea din clădirea Palatului Cultural spre Consiliu, spre geamurile la care mă aflam eu cu încă doi militari tineri. La un moment dat, la un geam mai mic al Palatului Cultural am văzut o lumină, cât un ochi de pisică. S-a tras vreo două ore continuu din acel loc asupra Consiliului! Atunci am ripostat și eu cu focuri de armă, pe care le trăgeam printr-un geam. Așa mi s-a spus să fac de către ofițerii din sediu, ca să nu stau în fața geamului când trag cu automatul afară. La început am tras foc cu foc, apoi am mai făcut o pauză și din nou am început să trag și eu, asemenea celor din Palatul Cultural, dar de data aceasta focuri în serie scurtă, ca să nu termin dintr-o dată toate cartușele din cele patru încărcătoare pe care le aveam pline. Pe la orele trei sau patru a început să se vorbească tot mai mult printre noi, în Consiliu, că se află un general sau doi în Hotelul "Parc", cu o echipă de teroriști foarte bine instruiți, așa cum se spusese seara la Televiziunea din București de către domnul Ion Iliescu. Între timp l-am mai văzut pe căpitanul Mihai Iolău de la gărzile patriotice și încă câțiva ofițeri, tot de la gărzi, care se sfătuiau cum să organizeze apărarea Consiliului în fața terorii dezlănțuite asupra noastră, cu mii de cartușe trase de undeva de dincolo de malul Mureșului spre Consiliu, precum și dintr-o serie de clădiri din jurul Consiliului. La un moment dat a apărut și un reporter din Ungaria. A fost primul reporter care ne-a vizitat la Arad. A fost introdus în Consiliu. A filmat tot ceea ce a putut să filmeze, a făcut și o mulțime de fotografii, iar cei care au cunoscut limba maghiară au vorbit cu el. Apoi au venit alți reporteri. Un neamț, apoi unul francez. Nu știu cum au putut să apară tocmai la acele ore în Consiliu și să nu pătească nimic, să nu-i atingă nici un glonț! Vreau să vă mai spun că reporterul neamț, la plecare, și-a uitat în Consiliu scurta pe care o avea asupra lui! Scurta a rămas neatinsă încă multe zile, cred că până prin șapte ianuarie, când a dispărut, a luat-o cineva de aici. Dimineață, armata și revoluționarii au hotărât să-l prindă pe generalul Mihalea în Hotelul "Parc". Dar acțiunea s-a tergiversat atât de mult, încât când s-a mers la arestarea acestuia, generalul de mult timp nu se mai afla în hotel! Generalul a fost ascuns de miliția TF din Gara Arad până la plecarea acceleratului internațional, de la ora prânzului spre București. Au fost prinși la Deva, în urma unui telefon dat din Consiliu. În prima noapte nu prea s-a aflat mâncare în Consiliu. Dimineață am dat telefon acasă la soție, care ne-a adus tobă, salam și pâine. Am mâncat împreună cu militarii care au fost

lângă mine în cursul nopții. Problema mâncării s-a rezolvat în cursul zilei de 23 decembrie, când eu am ieșit din nou din Consiliu pe la câteva puncte din oraș, printre care am controlat în mod deosebit stațiile PECO. În Gara CFR Arad am prins trei libieni. Nu au avut arme asupra lor, decât baionete și grenade! Nu știau să vorbească românește! I-am dus la Consiliu. Cineva din Consiliu, nu știu dacă nu chiar Voicilă, a încercat să vorbească cu ei în franceză sau în engleză. În cele din urmă au fost predați armatei, care i-a dus în U.M. Cetate! Am mai prins un tânăr care avea asupra lui un pistol. L-am reținut și l-am dus de asemenea la Consiliu. Când a fost cercetat s-a dovedit că pistolul era de jucărie, era doar o imitație de pistol adevărat! În data de 23 decembrie am fost mai mult pe stradă, prin oraș. Am fost în piața Romană, la Bou Roșu, umblam cu o mașină militară cu mai mulți ostași. Eu participam din partea revoluționarilor. Am fost și la casa colonelului de securitate Rusu, unde a murit un băiat nevinovat. Colonelul nu era acasă, dar cineva a cunoscut locul, încât s-a tras din casa acestui colonel de securitate. O altă întâmplare din dimineața zilei de 23 decembrie a fost informația pe care am primit-o la Consiliu, că U.M. Cetate este minată de către teroriști! Informația că U.M. Cetate ar fi minată nu s-a adevărat. Tot în data de 23 decembrie, însă seara, a fost împușcat, în Consiliu, Gruber Geza. Tot în acele zile pline de tensiune pentru noi, s-au rupt legăturile telefonice, fiind izolați. Nu mai puteam vorbi cu nimeni la telefon, în schimb din afara Consiliului se puteau primi telefoane. Dar toate telefoanele primite din afara Consiliului erau telefoane de intimidare, de diversiune, scenarii prin care eram derutați în fiecare oră! Atunci am hotărât să-l chemăm pe inginerul șef de la Poștă la Consiliu. După ce a venit la Consiliu, acesta nu a vrut să recunoască la început că din Poșta Arad au fost rupte legăturile telefonice cu Bucureștiul și celelalte orașe ale țării! În acele zile, în zona Poștei centrale au avut loc schimburi de focuri de armă. S-a tras din Poștă și a fost împușcat în picior un mecanic de depou, se numește Istvan Sabin, care a fost dus apoi la Spital. Cea mai mare surprindere pentru noi a fost în momentul în care inginerul șef de la Poștă, a deschis mai multe uși îngropate în pereți (în sala 63 și în camera unde a avut birou fosta prim-secretară Pugna) unde se aflau legături speciale la Guvern și la fostul C.C. de la București! Noi nu am cunoscut toate aceste legături telefonice și instalații secrete din Consiliu! Colonelul care a preluat apărarea Consiliului a fost foarte supărat pe inginerul șef de la poștă pentru că ne-a tăiat legăturile telefonice, izolându-ne astfel de restul municipiului și de întreaga țară! "Domnule, nu ți-e rușine să faci așa ceva!?", după care l-am ținut în Consiliu o zi și o noapte! Apoi ni s-au restabilit legăturile telefonice atât cu orașul, cât și cu întreaga țară! Eu am fost de părere să nu i se mai dea drumul inginerului șef de la Poștă dacă a făcut o asemenea faptă, însă ceilalți au fost de părere să i se dea drumul! Apoi a venit noaptea de 23 spre 24 decembrie, când din nou a început să se tragă în oraș și asupra Consiliului! Colonelul care ne coordona în Consiliu ne-a schimbat de mai multe ori locul de apărare. La fiecare geam din fața Consiliului se afla un militar cu arma încărcată. În colț cu Liceul sanitar se afla un TAB. La un moment dat sub TAB a apărut un individ. Dintr-un geam, cineva a tras și l-a împușcat în picior. Civilul nu știu ce a căutat acolo lângă TAB, dar în momentul în care a fost somat și s-a tras de la etajul Consiliului asupra lui, acesta s-a aruncat sub TAB, astfel că a fost nimerit în picior. De acolo l-au dus în U.M. Cetate, după care i s-au dat îngrijirile medicale. Era o întregă harababură, iar pentru noi, cei din Consiliu, au fost foarte multe momente grele. Circulau tot felul de zvonuri. La un moment dat s-a spus că în curtea Consiliului a fost împușcat un om de către teroriști. Apoi a venit o altă informație, că pe o stradă din apropiere a fost împușcat un alt om, tot de către teroriști! Permanent veneau asemenea vești că se trage și că sunt morți în localitățile Șofronea, Curtici, în gara CFR, la Vama Nădlac! Nimic nu era adevărat. De mai multe ori maiorul Diaconescu, de la Lipova, care răspundea de apărarea Consiliului m-a trimis la culcare să mă odihnesc puțin, dar eu nu am putut să dorm absolut nimic în acele zile, am stat permanent treaz, nici



nu știu cum am putut să resist atâtea zile fără să dorm., Ațipeam pe ici-colo câte o oră, fie într-un fotoliu, fie pe o masă, ori pe niște covoare, într-un colț sau altul al Consiliului! Păreră mea de om simplu, fără multă școală, de mecanic de locomotivă, este următoarea: Armata nu putea să tragă tot în armată! Au murit o seamă de tineri militari! Cine i-a împușcat? Tot armata i-a împușcat? Armata a tras în proprii săi soldați? Eu nu pot să cred un asemenea lucru, un asemenea scenariu. În noi, în revoluționari și în armată, au tras foștii securiști ai lui Ceaușescu, care au avut arme ascunse prin oraș, pe la anumite case de conspirație!

## „Niște mișcări suspecte”

**VALER MĂRGINEAN:** Componenta „dispozitivului de apărare” s-a modificat în timpul orelor cât a funcționat. Bunăoară, la un moment dat am fost întrebat dacă accept să stau de vorbă cu „unu” care zice că-i actor și stă la ’mneata acasă”. Mi-am dat imediat seama că eram căutat de lozsi Cozsi. Trecuse multă vreme de când nu mai știam nimic despre cei de acasă așa că m-a bucurat reîntâlnirea cu lozsi. Eram curios să aflu cum au ajuns acasă după „crosul” generat de diversiunea lansată de Televiziunea Română privitoare la apă. În câteva cuvinte m-a lămurit că acasă totul este în regulă, copiii se înțeleg bine iar soția lui – gravidă în luna a opta – nu are nici o problemă. Ai mei nu aveau nici o altă problemă, exceptând-o pe aceea că nu știau nimic despre mine. De ce venise acolo? „Nu mai puteam sta în casă, trebuia să vin să văd ce se întâmplă” – mi-a spus lozsi, dându-mi de înțeles că se pune și el la dispoziție. Ceea ce a și făcut până la final, de altfel.

Era deja întunerice când un „civil” – deci un om din afara „dispozitivului” – îmi spune că a observat „niște mișcări suspecte” la una din ferestrele de la podul clădirii ce adăpostește Muzeul. „Acolo sunt teroriști, domnu’ Vali” – mi-a spus pe un ton ce nu accepta refuzul de a vizita această clădire. Colegii din „dispozitiv” nu văzuseră nici o mișcare în locul indicat de „civil” dar se uitau cam ciudat la mine. Mi s-a părut că așteaptă de la mine o decizie fermă, fără echivoc. Nu m-am mai dus la domnul maior pentru consultări – în fond, „dispozitivul” era la „ordinul” meu – așa că m-am decis să merg la Muzeu. Nu aveam arme, nici alte „obiecte” pentru apărare. De altfel, nici nu voiam să luăm cu asalt Muzeul. Voiam doar să ne lămurim ce este în pod. Sigur, dacă ar fi fost teroriști înarmați, aceste rânduri nu ar mai fi fost, poate, scrise. Era însă un risc pe care am considerat necesar să ni-l asumăm în acele condiții. Prin urmare, împreună cu „constructorul” (am avut mare încredere în acel om și regret că nu am mai reușit să-l mai întâlnesc de atunci) și cu lozsi – pe Vasile l-am lăsat responsabil de ce se întâmplă, în lipsa mea, în „dispozitiv” – am plecat spre necunoscut. Timid, ne răspunde cineva la bătăile în ușa masivă. Pe prezentăm și imediat ni se deschide. Nu-l recunosc pe acela ce ne-a deschis ușa, în schimb, în spatele său se afla o mai veche cunoștință de-a mea. Cândva lucrasem în Teatrul de marionete iar acel domn mi-a făcut zile „fripte” din poziția sa de vicepreședinte al Comitetului de cultură. Am avut, atunci, convingerea că omul s-a crispat când a dat cu ochii de mine, văzându-se într-o altă poziție decât era obișnuit față de un subaltern. Evident, nu i-am avut baiul, cum se spune. Nici măcar nu eram supărat pe dumnealui, considerând că fusese obligat să facă ceea ce făcuse. Oricum, în acele momente aveam alte treburi decât să-mi rezolv problemele personale trecute, așa că am cerut să ni se arate cum putem ajunge în pod. Care pod, am constatat că era cât se poate de zăvorât, deci nu s-ar fi putut să fie nimeni înăuntru. Am plecat, lăsând în urmă doi oameni speriați de spectrul unei noi „revoluții franceze” gata să-i decimeze pe dușmani. Că nu s-a întâmplat așa o dovedește tocmai evoluția fostului vicepreședinte al „culturii” arădene, astăzi un prosper om de afaceri, cu oareșce tangențe culturale.

Am reintrat în „dispozitiv”, afectat puțin de reîntâlnirea cu „dușmanul” de la „cultură”, fără să știu că nu peste multă vreme urma să mă întâlnesc cu o adevărată vedetă arădeană, poate, cel mai mare sportiv de pe aceste meleaguri.

## „Cine zice că plec?”

**VALER MĂRGINEAN:** Din interiorul „județenei de partid” ne-au parvenit tot felul de vești despre marginalizarea Aradului. Așa am aflat că televiziunea română, deja autointitulată „liberă” nu spunea absolut nimic despre ceea ce se întâmplă în Arad. Evident, eram revoltați. De ce nu vorbesc ăia nimic despre noi, care, din câte cunoșteam am ieșit în stradă înaintea bucureștenilor. Noi eram convinși că Aradul fusese al doilea oraș din țară (primul fiind Timișoara – precizez ca să nu existe dubii) care s-a răsculat împotriva lui Ceaușescu și doream ca acest fapt să fie cunoscut și în restul țării.

Prin „dispozitivul de pază” în care eram, se zvonea că Vali Voicilă a telefonat de mai multe ori la TVRL comunicând situația reală din Arad dar domnul Brateș n-a binevoit să-l bage în seamă. Probabil avea alte instrucțiuni respectivul domn.

Pomind de la aceste nemulțumiri privind marginalizarea practică de TVRL și, mai ales, din dorința de a face cunoscut țării că și în Arad se face Revoluția, cei din interiorul „județenei” s-au gândit să trimită la București un delegat. Fapt pentru care au apelat la un fost mare sportiv arădean. Nu știu dacă a fost cel mai mare (nu sunt eu în măsură să apreciez) dar în acea perioadă, cu siguranță era cel mai cunoscut. Nu știam că fusese chemat la „județeană” și, recunosc, m-a surprins plăcut când l-am văzut ieșind din mașină (o mașină celebră la vremea respectivă), pe care o parcase în dreptul intrării în actuala „Casă a căsătorilor”. L-am salutat cu bucurie și respect, întrebându-l totodată ce face „pe la noi”. Atunci am aflat că fusese chemat, fără să știe pentru ce. A intrat în clădire pe la intrarea dinspre „Liceul sanitar”. Peste câteva minute a revenit. „Gata?” – l-am întrebat. „Da de unde! Mă duc să-mi iau țigările din mașină. Țăștia vor să mă trimită la București.” „Și când pleci?” „Cine zice că plec?”. Cam atâta am vorbit cu marele sportiv arădean pe care, după ce a reintrat în sediul „județenei” nu l-am mai văzut câțiva ani. Am aflat că este unul din revoluționarii cu acte în regulă și drepturi depline. Precizez că nu am intenția de a contesta în vreun fel calitatea de revoluționar a celui sportiv cu atât mai mult cu cât alții au fost în drept să-i aprecieze activitatea. Și mai precizez că nu a plecat nimeni la București pentru a-i lămurii pe cei de la televiziune cum stau lucrurile în Arad.

Dacă bine îmi amintesc, în jurul orei 21,00, nu mult după ce văzusem un avion mare (probabil un BAC) zburând la mică înălțime deasupra noastră, am fost scoși din „dispozitiv”. Domnul maior mi-a spus că trebuie să trecem în față. „De-acum intrăm noi în acțiune” – mi-a zis scurt, pe un ton care nu permitea nici un comentariu. Sigur, când au intrat militarii în dispozitiv totul s-a schimbat. Ei știau ceva ce noi aveam să aflăm mai târziu, fapt pentru care au luat poziție de luptă. După felul în care s-au așezat am înțeles că se așteptau la un atac dinspre parcul din spatele „județenei”. Atunci mi-aș fi dorit să primesc și eu o armă. Acum nu mai știu dacă ar fi fost bine să se dea arme civililor, chiar celor care au fost „șefi” de „dispozitiv”.

## Infernul

**VALER MĂRGINEAN:** Odată ajuns în fața „județenei de partid”, după ce fusesem scoși din „dispozitiv” de militari, am crezut că „misiunea” mea s-a încheiat. N-a fost așa, chiar dacă nu mi s-a cerut să fac mare lucru. Toți civilii prezenți în afara „județenei” ne-am înghesuit pe aleea de lângă clădire. Nu mi se părea a fi cineva speriat sau îngrijorat pentru ceea ce avea să urmeze – de altfel, cred că nici un civil nu știa ce va urma – chiar dacă militarii se pregăteau de luptă. Îi vedeam ascunși în spatele celor două camioane militare, fiind foarte atenți la tot ce

se întâmpla în clădirea CEC-ului și a Băncii. Noi, civilii ne plimbam agale pe aleea „noastră”, fapt care l-a impacientat pe același domn maior despre care am mai vorbit. Așa se face că a ieșit la un moment dat afară – pe ușa principală – și mi-a spus să facem două „paravane” în dreptul ușii pentru ca militarii să poată ieși, în caz de necesitate, la asalt. „Dacă toți se plimbă pe aici și blochează intrarea, ăștia ne măcelăresc” – a explicat domnul maior. Am remarcat că era foarte agitat și, așa spune, chiar îngrijorat. Îl vedeam cum privește printr-un gemuleț al ușii, îi simțeam încordarea și tot nu înțelegeam cine erau „ăștia” despre care tot vorbea. Și, mai ales, nu înțelegeam de unde a tras dumnealui concluzia că urmează să atace sediul „județenei”. Îi atenționa pe militari: „aveți grijă că ăștia s-ar putea să fie îmbrăcați ca și noi. Măi, să fiți atenți să nu trageți în ai noștri”.

După câtăva vreme de încordare ne-a ordonat – efectiv ne-a ordonat, nu mai avea timp de rugăminți – să plecăm de la ușă. Evident, am executat imediat ordinul și așa am ajuns sub a treia fereastră dinspre Palatul Cenad. În câteva minute s-a declanșat infernul...

La început, din podul Băncii s-a tras înspre „județeană”. Cel puțin așa am crezut, că se trage, când am văzut acele „scânteii” în gemulețul din podul Băncii și am auzit un „răpăit” ca de armă automată. Militarii, după atâta vreme de încordare, au reacționat imediat, cu un foc susținut. Noi, civilii, ne-am culcat la pământ dintr-un firesc reflex de apărare. Eram curios când va veni acel moment în care voi simți căldura glonțului pătruns în corp. Nu eram speriat – nu aveam timp pentru asta – eram doar curios cum va fi. Oare, chiar așa va fi ca în filme? Dar trecerea dincolo? Va fi așa cum citisem într-o carte scrisă de doi medici americani, intitulată „Viața de dincolo de viață”?

Răpăitul furibund al armelor s-a oprit fără să aflu răspunsurile la aceste întrebări. Mai mult, nici un civil nu fusese atins de gloanțe și ne spuneam că am avut mare noroc. Mai târziu voi realiza că n-a fost vorba de nici un noroc.

## Ofelia Călugăru sub tirul focului din noaptea de 22 spre 23 decembrie

**OFELIA CĂLUGĂRU:** Era spre seară când am anunțat că se trage, iar atunci ne-am dat seama că armata nu este în Consiliu! Nu știu cum am anunțat că a început să se tragă în Arad!? Nici până astăzi nimeni nu a reușit să-mi spună, dintre cei care erau cu mine, exact care au fost cuvintele pe care le-am rostit în fața poporului!? Deci, am anunțat că se trage în Arad. Am rugat pe oameni să se întoarcă în piață, iar mai departe nu îmi amintesc aproape nimic! Prima fază pe care mi-o amintesc în continuare este că mă aflam în fața camerei de muniție, după ce se hotărâse să fie forțată ușa de la intrare în magazie. Acolo, un bărbat a început să mă învețe cum să încarc încarcătoare! Era semiîntuneric, eram în sala mare, cu cutia de cartușe și așteptam să vină teroriștii care erau anunțați, prin acea teribilă dezinformare din seara respectivă. Se solicita revenirea armatei în Consiliu. Eu încărcam doar sectoare. După mai multe apeluri, semi-întuneric fiind, la un moment dat încep să se audă zgomote de motoare. Panica a fost destul de mare, nu se știa precis dacă spre Consiliu vine armata, ori vin teroriștii anunțați cu câțva timp în urmă! Toată lumea era pe poziție, se trage ori nu se trage asupra Consiliului? Oricum, nu aveam sorți de izbândă, în fața blindajului nu știu cum te descurci doar cu niște arme?! A venit armata, știu că s-au adunat covoarele din Consiliu, iar cert este că următoarea fază pe care mi-o aduc aminte este aceea că eram la telefoanele comandamentului armatei din Consiliu. Răspundeam la telefoane. Colonelul Stranski de la gărzile patriotice avea biroul în încăperea din dreapta, cum intri de pe coridor. Iar în biroul mai mare, din stânga, se afla comandamentul armatei. La un moment dat am primit un apel, nu mă întrebați de unde, era în noaptea de 22 decembrie, era o voce de bărbat, care a anunțat că

Hotelul "Parc" este ocupat și sunt luați 40 de ostatici! După aceea a închis! Bineînțeles că am luat legătura cu ofițerii de acolo și le-am spus ce s-a anunțat prin telefon. Atunci eram prea naivă, o tânără venită direct din piață, care în acele momente era ruptă efectiv de ceilalți revoluționari! Eram singura persoană civilă de acolo în acel moment, restul erau ofițeri și subofițeri. Repet, eu nu știu cum am ajuns acolo la telefoane. Probabil stresul din noaptea nedormită din 21-22 decembrie, apoi ziua de 22, toate au acumulat în mine o mare oboseală, încât numai astfel pot să-mi explic de ce nu îmi mai aduc aminte o serie de momente și faze din acea noapte de 22 decembrie!

**Rep.:** *Comandantul Unității din Cetate era în Consiliu?*

**O.C.:** Acesta a venit odată cu sosirea armatei de afară. După ce armata a venit în Consiliu, îndată au început să-și desfășoare forțele, au fost postați pretutindeni, la parter, pe scări, la geamuri, acolo unde s-a crezut că este necesară apărarea. Bineînțeles că am informat despre acel telefon ofițerii din jurul meu. Nu puteam să știu dacă telefonul era adevărat, ori era o diversiune, o dezinformare. Însă mi-am dat seama foarte repede că nu toată lumea, că nu toți ofițerii se aflau pe aceeași lungime de undă, nu toți interpretau în același fel un astfel de telefon pe care l-am primit! Și ofițerii erau împărțiți în două. Erau cei care se aflau alături de civili, și cei care erau subordonați direct maiorului Marcu și colonelului Stranski. Se detașau clar ofițerii care erau cu noi și cei care erau împotriva noastră. Apelurile au fost foarte tulburi în cursul întregii nopți. În continuare m-au pus să dau telefon la Hotelul "Parc", să verific dacă într-adevăr hotelul era ocupat. Atunci am dat telefon, iar consemnul era ca în cazul în care îmi răspundea un bărbat să spun că eu caut o anumită familie, deci să rostesc un nume oarecare, după care urma să închid telefonul. Dacă răspundea o femeie, urma să cer recepția. Am dat telefon. Am ajuns la recepție, unde mi-a răspuns o femeie. Eu i-am spus că sunt o familie din Oradea, am ajuns în Arad, am coborât din tren și am auzit că se trage în Arad, că nu avem unde să stăm și dacă are o cameră liberă? Doamna mi-a răspuns că are camere libere, dar că nu poate să ne dea nici o cameră! Am insistat: "Vă rog frumos, nu ne lăsați în stradă, se trage în Arad și nu cunoaștem pe nimeni în oraș, să ne dați o cameră!" Mi-a răspuns: "Nu pot doamnă!" și mi-a închis telefonul. De la această convorbire a mea s-a ajuns la concluzia că Hotelul "Parc" este ocupat! A început căutarea maiorului Marcu, care era singurul în măsură, în calitate de comandant al U.M. Cetate, să dea ordin să fie luate măsuri, împotriva celor din "Parc". Dar domnul Marcu, în acel moment nu a fost de găsit, el a apărut mai târziu. Nu se știa unde se află. Nu se voia să se știe unde este. Apoi, se făcuse o ședință destul de lungă, ca într-o ultimă fază să se discute despre civilii din sediul Consiliului, iar ordinul maiorului Marcu a fost: "Până mâine dimineață să fie curățați toți civilii din Consiliu!". Fără explicații. Eram un martor, stăteam în anticameră, iar discuția se purta cu ușa deschisă, în sala comandamentului. Apoi, au ieșit, rând pe rând, dl. Marcu, dl. Stranski, și încă câțiva ofițeri, care au trecut pe lângă mine și au intrat în camera mai mică, din stânga mea, după care, din nou nu mai pot să îmi aduc aminte nimic!

### **"Teroriștii" vor coborî cu frânghii de pe acoperișul Consiliului!**

**Rep.:** *Care este următoarea fază pe care v-o amintiți?*

**OFELIA CĂLUGĂRU:** Eram în sala mare și încărcam încărcătoarele unui soldat în uniformă. Așteptam să coboare teroriștii, despre care se spuneau că se află deasupra Consiliului, pe acoperiș, și că vor coborî cu frânghii. Ofițerii ne-au spus să stăm după calorifere, deoarece teroriștii au arme cu infraroșii, fiind o sursă de căldură, armele nu puteau să ne atingă! Pe camuflaj, pe întuneric, la un moment dat am auzit ceva mișcare în podul clădirii!

Bineînțeles că persoana de sus a fost atenționată să stea pe loc, să spună cine este. A fost un moment de panică. M-am ascuns după pupitrele de lemn. Lângă mine era un soldat, care tremura de frică. Mă întreb, oare cât m-ar fi putut apăra cutia aceea de lemn, dacă s-ar fi tras asupra noastră? Eu eram cu cutia de cartușe în brațe, iar soldatul cu arma în mână. Spunea: "aș vrea să treacă noaptea asta și să nu mor, pentru că sunt tânăr și nu mi-am trăit viața!". Îmi era milă de el, dar mă gândeam în același timp că și eu sunt tânăr și nu mi-am trăit încă viața! Doream și eu să am copii și încă nu-i aveam! Încercam să ne încurajăm unul pe altul. La un moment dat s-a hotărât, cu tot riscul, să se aprindă lumina, ca să se vadă cine este acolo sus. S-a aprins lumina, iar acolo sus era un ofițer care cică s-ar fi urcat ca să vadă dacă sunt sau nu teroriști, dar explicații prea multe nu s-au dat, nici el nu a răspuns, numele lui este cunoscut, era unul dintre șefi. Deci, din comandament am ajuns din nou să încarc încercătoare în sala mare, ca la începutul serii. Ghinionul meu a fost că în acel moment când au discutat ofițerii între ei, eu am fost acolo, la telefon, pe un post de, să-i spunem, secretară, dacă se poate considera așa ceva! În Consiliu m-au prins tragerile. Eu, în momentul în care am vrut să ies afară! A fost în momentul în care s-a anunțat că se trage la Arad, după care mi s-a spus să rămân acolo, deoarece nimeni nu mai poate garanta pentru viața mea dacă ies pe stradă, ca să plec acasă. Așa s-a făcut că încă din prima noapte de 22 spre 23 decembrie, am rămas în Consiliu!

## Reportaje telefonice din Consiliu peste hotare!

**ATILA IOSIF DUKA:** M-a surprins în mod deosebit ușurința cu care au intrat în Consiliu o mulțime de ziaristi! Cum și pe unde au pătruns în interiorul Consiliului atât de mulți ziaristi străini? De la BBC, de la Euro News, de la Radio Budapesta. Toți aveau niște reportofone cu care noi nu eram obișnuiți. Ziaristii români nu le aveau! Majoritatea erau băieți tineri. În momentul în care a început să se tragă, speriați cum eram, ne-am gândit să dăm semnale afară, în străinătate, să se știe că se trage, că suntem atacați, iar dacă vom fi împușcați să se poată afla adevărul despre noi, cine ne-a împușcat! În decembrie '89 nu aveam telefoane celulare sau automate. Dacă doreai să vorbești cu cineva din străinătate, trebuia să suni la Poștă, iar de acolo ți se făcea legătura cu persoana cu care doreai să vorbești. În noaptea de 22 spre 23 decembrie reporterii din Consiliu au încercat mai multe numere de telefon în diferite țări, fără nici un rezultat concret. Cunoscând limba maghiară, m-am apropiat de un reporter din Ungaria, care spunea că a venit de la Budapesta pentru un post de radio. Îl chema OROSZ IOZSEF. Acesta, ulterior, după revoluție, a imprimat o casetă cu cele întâmplate la Arad în noaptea de 22 spre 23 decembrie '89. Reporterul mi-a dat un număr de telefon de la Radio Kosuth din Budapesta, pentru a-i obține o legătură de la Poștă. Deși telefonista de la Poștă mi-a spus că nu se mai poate, întrucât erau și ei atacați, în cele din urmă a reușit să ne facă o legătură cu Budapesta. M-am rugat foarte mult de ea, începuse să se tragă foarte puternic în Consiliu, cred că împușcăturile se auzeau și la ea în receptor, după care i-am spus să facă ceva, măcar să știe lumea ce se întâmplă în Arad, ce se întâmplă în România! Cred că m-am înfuriat și i-am strigat în receptor: "Pune odată firul acela unde trebuie, fă-ne odată legătură cu Radio Kosuth Budapesta, după care fugi de acolo, ascunde-te undeva, să nu te prindă cineva că ne-ai lăsat să vorbim! Măcar să putem transmite un mesaj din Consiliu, de aici, din Arad, ca să afle lumea de afară ce se întâmplă acum cu noi!"... Telefonista m-a ascultat și ne-a realizat acea legătură, încât reporterul de la Radio Kosuth a transmis o relatare cu ceea ce se întâmpla atunci în interiorul Consiliului! Vreau să spun că absolut tot ce a transmis atunci s-a înregistrat, inclusiv zgomotele de armă, cum se trăgea cu mitralierele, cum fugeau oamenii dintr-un loc

În altul, precum și unele mișcări de afară, din stradă. În total a reușit să transmită circa zece sau cinsprezece minute. Reporterul relatează cum se trage, cum oamenii se aflau neînarmați, cu piepturile goale în stradă, unde se trăgea puternic, iar în Consiliu, revoluționari, cu armele în mână, încercau să repereze teroriștii care trăgeau asupra noastră din clădirile înconjurătoare. Totul era relatat direct, în limba maghiară, prezentându-se o luptă cu un inamic invizibil, după care, la un moment dat îmi cere să mă prezint! Deși cunosc destul de bine limba maghiară, eu l-am refuzat, spunându-i că toată lumea este revoluționar!... Poate era bine să mă fi prezentat și să mai spun câteva nume de revoluționari din jurul meu. Era un document foarte viu prin ce am trecut noi în acele momente de groază! La ora 5.00, dimineața, înregistrarea s-a dat la Radio Kosuth Budapesta, încât toți ascultătorii acestui post de radio din Ungaria, precum și cei din Ardeal, care ascultau posturile de radio din Budapesta, au aflat despre evenimentele petrecute în noaptea de 22 spre 23 decembrie în Consiliul din Arad. Sigur, spre noi se trăgea mai rar față de ritmul în care se riposta din Consiliu spre exterior, spre "teroriștii" pe care revoluționarii nu-i puteau vedea din cauza întunericii de afară! Mai vreau să vă spun că m-a impresionat foarte mult atmosfera din acele nopți dramatice. Au fost nopți pline de teamă, de emoție, de tensiune, nopți în care fie eram cu lumina aprinsă, fie cu ea stinsă; când eram culcați pe jos, pe burtă, peste zeci și sute de tuburi de cartușe, când ne aflăm din nou în picioare, după încetarea temporară a focului de mitraliere și de arme automate! Totul ne-a provocat un stres extraordinar, care nici măcar nu se poate povesti astăzi.

## Nicu Ieran în noaptea de 23/24 decembrie

**NICOLAE IERAN:** A venit noaptea de 22 decembrie spre 23 decembrie. Mă aflam în Consiliu, printre ceilalți demonstrați care au intrat și ei ca și mine. Din acest moment a început nebuloasa, că mai sunt oameni ai lui Ceaușescu, ori ai lui Nicu Ceaușescu, care vor ataca pe revoluționari în cursul nopții. Se dădeau tot fel de telefoane. Până la o anumită oră s-a putut vorbi cu Bucureștiul, unde era un fel de luptă pentru "tron", cam așa ceva!... Vorbesc pe plan central, în Capitală. La Arad nu s-au împărțit arme decât după ora 24. Stranski era șeful gărzilor patriotice. Alături de el se aflau Iolău, Purcărea, Jelecuteanu, Nistor. La un moment dat s-a pus întrebarea: cum vom putea apăra Consiliul cu numai cinci ofițeri, fără nici un servanț? Maiorul Marcu, comandantul garnizoanei, a dat ordin în cursul după-amiezii ca toți militarii săi să se retragă în U.M. Cetate. În harababura creată, la un moment dat s-a spus că vom fi atacați de U.M. Lipova, condusă de maiorul Diaconescu. Atunci Stranski, cu acordul lui Voicilă, a hotărât să împartă revoluționarilor armament din mini-magazia gărzilor patriotice, care se afla în incinta fostului Comitet județean de partid. Vizavi de Consiliu se afla magazia detașamentelor tineretului, a fostului U.T.C. Era numai armament ușor, de infanterie. Nu existau decât două puști mitraliere și câteva grenade defensive. Era foarte clar, pentru orice militar priceput, că nu se putea rezista cu acest armament în fața unor teroriști bine pregătiți. După împărțirea armelor - eu nu am luat în prima seară armă, decât a doua zi - s-a format un grup de apărători alcătuit din gărzile patriotice care se aflau în Consiliu (respectiv cei câțiva militari care au mai rămas) și din civili, care au fost repartizați pe sectoare de apărare. Între timp m-am întâlnit cu o serie de persoane care cu o zi mai înainte deserveau puterea, iar în noaptea de 22 spre 23 erau deja cu revoluționarii, ajungând, ulterior, chiar persoane importante în Arad. Dar aceasta este o altă chestiune. Același lucru îl pot spune despre maiorul care astăzi este colonel, dar care atunci, înainte de căderea lui Ceaușescu, a pus revolverul la tâmpla unui revoluționar, amenințându-l că îl împușcă, iar acum are Certificat de mare revoluționar! Cum vine aceasta? Între timp toate telefoanele din Consiliu zbârnâiau cu tot felul de amenințări la adresa noastră...

## “În prima noapte în Consiliu, actorul Valentin Voicilă trebuia să fie executat!”

**NICOLAE IERAN:** Vreau să vă spun că în noaptea de 22 spre 23 decembrie, actorul Valentin Voicilă trebuia să fie executat. Dar nu s-a reușit acest lucru de către cei care planificaseră moartea lui Voicilă...Eu am avut în mână un plan al modului cum s-a gândit reprimarea revoluționarilor și o listă neagră cu cei care ar fi trebuit să dispară...Dacă acel plan și acea listă au fost false, atunci, firește, și eu greșesc, dar dacă nu au fost, după cum încerc să cred, atunci intenția a existat, fără nici un dubiu. Îmi aduc aminte că i-am spus lui Voicilă că voi rămâne în cursul acelei nopți mereu în preajma lui, împreună cu încă doi sau trei inși (unul dintre apărători se află în prezent în Australia), pentru că “în noaptea aceasta noi ne jucăm cartea!”. Eu stăteam pe coridor, iar atunci când Voicilă se deplasa “îl predam” celor cu care pleca! Spre dimineață se zvonește că s-a împușcat foarte mult muniția, iar în cazul în care vom fi atacați Consiliul nu mai poate fi apărat! În aceste împrejurări, Jelecuteanu mă întreabă dacă cunosc U.M. Cetate? I-am răspuns că o cunosc și îl întreb pentru ce? Acesta mi-a spus că se formează o echipă care va fi condusă de un maestru militar, un armurier, care să plece în U.M. Cetate cu un camion, după muniție! După ce am acceptat să merg în U.M. Cetate, i-am spus maestrului militar să mai stea o clipă, până merg să-mi caut paltonul și căciula. Când m-am întors însă nu i-am mai găsit, s-au grăbit, fără să mă mai aștepte. În felul acesta am rămas în Consiliu, spre norocul meu, deoarece camionul a fost întâmpinat cu foc la podul “Decebal”, iar cei din cabină au fost împușcați, unii mortal, alții grav răniți. Așa a vrut Dumnezeu ca să scap! Când m-a văzut cpt. Iolu, acesta m-a întrebat oarecum uimit: cum de nu am plecat după muniție? I-am spus că s-au grăbit și au plecat fără mine. Atunci, acesta s-a întrebat, oare cine a plecat? I-am spus că nu știu! Între timp se face cinci dimineața și apare maiorul Diaconescu cu un pluton de cercetași de la Lipova. Cei din Consiliu l-au întrebat cine este, deoarece nu îl cunoșteau cu toții! Între timp l-a recunoscut Istrate și Podoș. Aveam permanent sentimentul că cineva tot îi spunea lui Voicilă să mă trimită undeva din Consiliu, să nu fiu prin apropierea lui! Și, culmea, eram trimis permanent unde s-a murit ulterior! Atunci am aflat că în Consiliu erau două stații de transmisie: una se afla în biroul lui Stranski, care era comandantul gărzilor patriotice, iar cealaltă stație se afla în pivnița Consiliului. Practic cei de sus spuneau că vorbesc cu U.M. Cetate, iar cei de jos intrau pe frecvența celor de sus! După aceea s-a mușamalizat, nimeni nu mai știe exact ce s-a întâmplat, în vreme ce U.M. Cetate comunica prin stația Statului Major de la Oradea!

Se vorbea morse sau pe aceeași frecvență, deși este mai greu să descoperi frecvența. Eu am niște explicații tehnice, dar sunt destul de vagi...A venit apoi dimineața, când din nou sunt trimis într-o misiune periculoasă. I-am spus lui Voicilă că se vrea să fiu lichidat!...Totul era confuz, diversiune. Ulterior s-a zvonit că revoluționarii vor să atace U.M. Cetate. Apoi că revoluționarii au intrat în conflict cu U.M. Lipova, care a fost considerată ca o unitate rebelă!... Atunci i-am spus lui Voicilă că aici miroase a război civil în toată regula!... În U.M. Cetate se spunea că noi am fi un grup de teroriști!...Mai erau apoi Casele conspirative ale securității. Ei aveau telefonia prin care verificau totul!... În acest sens aveau o cameră pusă la punct pentru ascultare și în sediul Consiliului!... Eu am intrat acolo, dar la un moment dat mi s-a cerut să ies afară de acolo!... Acum Convenția este la putere și totuși de ce nu spune nimic?

### Misiune specială: “Plecăm după muniție de război!”

**OVIDIU PĂIUȘ:** La scurt timp după ce am intrat în clădirea Consiliului s-au auzit primele focuri de armă, după care s-au stins toate luminile, clădirea rămânând în beznă totală.. A început diversiunea armată. S-a spus că “teroriștii” au pornit la atac împotriva

celor din Consiliu. Se făcuse deja ora două noaptea. Sirenele sunau continuu în oraș, în vreme ce numeroși demonstranți stăteau în fața Consiliului și nu voiau să plece de acolo. Singurii care totuși au înțeles că ar fi bine să plece au fost tinerii de la Intreprinderea de Orologerie Industrială, cei care au ieșit primii în stradă, care au plecat să-și apere fabrica, întrucât Consiliul era de acum apărat de armată și de revoluționarii care au primit arme. Demonstranții nu voiau să înțeleagă că stând în piață puteau să fie ținte sigure pentru "teroriști", iar pe de altă parte stânjeneau armata în manevrele pe care le făcea pentru lichidarea "teroriștilor" și apărarea populației civile. Cineva care s-a apropiat de mine, era întuneric, mi-a șoptit că afară acționează trupele de șoc, formate din bărbați și femei de la orfeline, dresate să ajungă fiare în toată puterea cuvântului, crescute în religia unui singur Dumnezeu - Ceaușescu. La balconul principal, de unde se vorbea populației, se aflau acum patru militari și doi civili. Apoi zeci de militari și civili (care au primit în cursul serii arme, după aflarea veștii sosirii la Hotelul "Parc" a celor doi generali și 29 de "teroriști") se aflau la etajul întâi, apărând partea dinspre parc a clădirii, iar curtea interioară, de asemenea, era plină de militari, la care se adăugau "cuiburile" de militari de la cele trei porți exterioare ale Consiliului. Între timp mai mulți militari au fost trimiși să traverseze parcul din spatele Consiliului până pe faleza Mureșului, să cerceteze dacă nu se află dincolo de dig "teroriști". După ce s-au întors și au raportat că nu se află nimeni acolo, atmosfera s-a mai destins, lângă mine stătea, în picioare, la o fereastră, lipit de perete, un bărbat de vreo treizeci de ani, iar tot în apropiere cineva făcea haz de un militar care primise o pușcă cu lunetă, dar acesta și-a uitat în cazarmă ochelarii! La un moment dat, câteva geamuri s-au făcut țândări, după care, supărat, bărbatul care stătea cu spatele lipit de perete a spart cu piciorul un geam și a luat poziție de tragere! Din întuneric, o voce autoritară a strigat să nu se mai spargă geamurile, după care o altă voce a cerut să vină un om la balconul mare, din fața pieții. M-am îndreptat spre balcon, dar, înaintea mea au ajuns încă doi revoluționari. Am rămas și eu acolo, ca peste câteva minute să văd cum pe acoperișul Băncii de peste drum, deci în cealaltă parte a pieții, se mișcă vreo cinci sau șase umbre. Am raportat ofițerului de lângă mine, dar acesta nu a luat nici o hotărâre să se tragă în acele persoane care se mișcau pe acoperișul Băncii! De ce? Nu știu nici astăzi, de ce!

Pe la ora trei am auzit pentru prima dată că muniția este pe sfârșite! Având în vedere modul nechibzuit în care trăgea fiecare soldat sau civil, câte un încărcător de 30 de cartușe, când de undeva din jurul Consiliului se auzeau două-trei focuri de armă, era firesc să se împruțeze muniția de luptă. Cineva a sugerat să plece un TAB cu militari după muniție la U.M. Cetate. La această propunere s-au opus mai mulți din Consiliu, argumentându-se că este neapărat nevoie ca militarii să rămână în clădirea Consiliului. Atunci colonelul Stranski Liviu, care era în acel moment comandantul gărzilor patriotice și care în cursul serii a împărțit arme la revoluționari, a luat inițiativa ca după muniție să plece la U.M. Cetate o rabă de 16 tone a I.J.T.L.A., condusă de șoferul Ciumedean Dănuț. Cu el a mai primit ordin să plece și maestrul militar Duța Gheorghe și încă doi civili. Aceștia au fost găsiți repede în persoanele lui Miclea Doru și Ieran Nicolae. Deoarece Ieran Nicolae a rugat să se aștepte un moment până își găsește și îmbracă haina, întârziind prea mult, m-am oferit eu, după care am coborât toți patru pe scări la parter. Ceasul electronic de pe scări arăta ora 3,21. Când am ieșit din Consiliu, pe poarta dinspre Liceul sanitar, era un moment de acalmie, nimeni nu trăgea în acele momente. Dintre cei patru doi erau înarmați, respectiv maestrul militar avea un pistol TT, iar Miclea Doru un pistol mitralieră cu pat rabatabil, calibru 7,62 mm. Șoferul și cu mine nu eram înarmați. Am trecut de "cuibul" de militari aflați la poartă, apoi am intrat prin strada din spate în parcare de la hotelul "Astoria". În semiîntunericul din parcare am văzut două rabe de 16 tone, parcate una lângă alta. Șoferul care era cu noi a recunoscut raba colegului



său de lucru și s-a mirat văzând mașina părăsită, cu ușile deschise. În momentul când să urcăm în mașină, a apărut lângă mine colegul meu de la Clubul de turism "Condor", care se afla la "barajele" civile, Andrei Safaleru.

- Ceau Ovi, unde mergi?

- Mă duc în U.M. Cetate după muniție, i-am răspuns eu pătruns de importanța misiunii.

- Ia-mă și pe mine, te rog mult! - m.-a implorat el.

- Nu pot să te iau, Andrei. Nu sunt eu șeful aici. Nu eu hotărâsc.

- Dar cine, el? - și a arătat către Miclea Doru, care, cu arma în mână, supraveghea zona.

- Nu! Maistrul militar e șeful!

Andrei m-a lăsat baltă și a alergat la maistrul militar, care tocmai se urcase în mașină.

- Domnule, luați-mă și pe mine. Fac orice. Vă ajut la orice doriți. Știu karate, știu să mă bat la nevoie, vă rog luați-mă și pe mine să vă ajut la încărcatul munițiilor!

Maistrul militar l-a privit câteva clipe surprins, apoi a spus:

- Haide, urcă și tu în cabină!

Bucuria de pe fața lui Andrei a fost imensă, îndată s-a instalat lângă maistrul militar, după care am urcat și eu. Deoarece nu mai era loc pentru Miclea, eu m-am așezat în brațele lui Andrei. Întrucât eram foarte înghesuiți în cabină - de la dreapta la stânga era Miclea Doru, Andrei Safaleru cu mine în brațe, maistrul militar Dușța Gheorghe și șoferul Ciumedean Dănuț. Andrei mi-a cerut să schimbăm locurile:

- Ai niște oase greu de suportat...

Râzând, ne-am schimbat locurile între noi, Andrei trecând în brațele mele.

- Acum ar fi culmea să sară în aer mașina, când fac contactul! - am auzit vocea șoferului.

Veselia a încetat brusc, apoi am răsuflat ușurați când motorul a pomit fără probleme. Eram destul de liniștiți, toți cei din cabină consideram că aveam o misiune ușoară, mai ales după ce colonelul Stranski din Consiliu ne-a asigurat că va anunța U.M. Cetate să tragă "foc de acoperire" în cazul în care vom fi atacați de "teroriști" din Hotelul "Parc".

Mașina a pomit. Șoferul mergea cu viteză mare, pentru a trece podul de peste Mureș cât mai repede posibil. Doru Miclea a deschis geamul din dreapta și a scos afară arma pentru a putea trage în caz de nevoie. După câteva secunde șoferul i-a cerut să închidă geamul pentru că din cauza vitezei se făcuse un curent puternic înăuntru. Miclea a închis geamul, bombănind:

- În caz de nevoie, voi trage prin geam!

Am trecut cu viteză pe lângă Casa Armatei, apoi am cotit la stânga, spre podul "Decebal".

În fața noastră se zărea deja podul. Miclea, care privea permanent în oglinda retrovizoare din dreapta lui, ne-a anunțat că o "dubiță" de culoare roșie se află în spatele mașinii noastre. Mașina noastră și-a continuat drumul spre pod, după care, în momentul în care am intrat pe pod s-a dezlănțuit infernul asupra noastră.

- Stai!...Ce dracu se întâmplă? - a strigat, în stânga mea, maistrul militar.

- Din dubița roșie se trage cu trasoare în noi! - l-am auzit, în dreapta mea, pe Miclea Doru.

După acel prim moment, cum am aflat mai târziu, din patru sau cinci locuri s-a deschis focul asupra noastră. Iar șoferii de la IJTLA au declarat că au găsit tuburi de cartușe în bena rabei! Aceasta ar însemna că cineva se afla în mașină, în spate, fără ca noi să știm acest lucru! Adevărul este că nici unul dintre noi nu s-a uitat în benă, la plecare.

La un moment dat ceva ne-a pleznit în față pe toți. Dinții mi-au scrâșnit de parcă aș fi avut nisip în gură. Parbrizul, ciuruit de gloanțele trase asupra noastră, s-a spart și ne-a

împroșcat pe toți cu zeci de cioburi. Eu cu Andrei ne-am lăsat pe spate, eram singurii care ne înghesuiam între scaune, după care am simțit sânge curgându-mi pe față. Într-o clipă mi-am amintit că văzusem cu ani în urmă o fată accidentată, cu fața făcută ferfeniță de cioburile din parbriz. Disperat mi-am dus mâinile la față, dar m-am zgâriat mai rău. Privindu-mi palmele am văzut zeci de cioburi care luceau, ele fiind izvorul pâraiașelor de sânge care începuseră să-mi inunde palmele. Am clipit de câteva ori din ochi, Doamne, nu orbisem!... Primul împușcat a fost șoferul Ciumedean Dănuț. Un glonte ricoșat îl lovește în cap, în osul occipital și - culmea - ricoșează, luând o așchie de os. Un alt glonte îi atinge brațul drept, iar al treilea îl nimereste din plin, intrându-i la câțiva milimetri sub ochiul drept și ieșind prin gură! La ieșire, glonțul i-a smuls patru dinți!

Mai târziu, șoferul Ciumedean Dănuț a declarat:

**DĂNUȚ CIUMEDEAN:** În clipa în care m-a nimerit în cap, singurul meu gând a fost să păstrez direcția mașinii. Din cele zece roți ale rabei, opt au fost ciuruite. Pe la mijlocul podului am fost o clipă tentat să sar cu raba de pe pod în râul Mureș. Mai târziu mi-am dat seama că ar fi fost moarte sigură pentru toți. Apoi am vrut să apăs pe accelerator, dar acolo se afla un corp (era maistrul militar Duțța Gheorghe). În sfârșit m-am hotărât să intru cu raba pe ștrand. Aș fi putut să o iau la dreapta, înspre "13 Generali", dar cine mai putea gândi corect în momentele acelea? Apoi, la un moment dat, mașina s-a izbit de un stâlp de metal. Nici acum nu pot să îmi dau seama prin ce minune s-a rabatat cabina în față, lucru ce ne-a salvat. Împreună cu maistrul militar Duțța Gheorghe ne-am refugiat după T.A.B.-ul care se afla la circa șapte - opt metri de mașină. Maistrul militar era plin de sânge pe față și pe șoldul stâng. Pe mine m-au băgat urgent într-un TAB și apoi m-au dus la Spitalul județean Arad!"

Alături de șoferul Ciumedean Dănuț, maistrul militar Duțța Gheorghe, completează:

**GHEORGHE DUȚȚA:** Ne-am izbit de stâlpul unui gard. Cabina s-a rabatat în față și cei trei civili din dreapta mea - Păiuș Ovidiu, Safaleru Andrei și Miclea Doru - au fost catapultați afară. În stânga mea am auzit pe cineva strigând: "Au! Ochiul! Nu mai văd nimic!". L-am ajutat pe șofer să coboare și ne-am refugiat după un TAB. Acolo se aflau câțiva militari, comandați de un prieten de al meu.

- Duțța, tu ești? - a întrebat el speriat.
- Eu sunt! De ce dracu ați tras în noi?
- Păi de ce nu v-ați oprit să semnalizați?
- Ce să semnalizăm, nu știu nimic?

**VIDIU PĂIUȘ:** Din cele relatate de maistrul militar Duțța Gheorghe, reiese foarte clar că dacă s-ar fi dat telefon la U.M. Cetate, am fi fost informați că trebuie să ne oprim la mijlocul podului, după care să semnalizăm cu ambele faruri deodată, de câteva ori! Dar, așa, s-a întâmplat încă o nefericită tragedie!... Oricum, părerea mea rămâne că NICI MĂCAR NU S-A ANUNȚAT U.M. Cetate 01380 CĂ VENIM CU O RABĂ DUPĂ MUNIȚIE PENTRU CONSILIU! Dacă s-ar fi anunțat, militarii care apărau capătul de peste Mureș al podului "Decebal" și U.M. Cetate, ar fi tras foc de acoperire și nu ar fi tras în noi!...Repet, este părerea mea personală!

Dar, să-l ascultăm și pe Miclea Doru:

**DORU MICLEA:** Am văzut mașina care ne urmărea. I-am anunțat pe tovarășii din cabină că cei din mașina care ne urmărea trag în noi cu trasoare. De asemenea se trăgea în noi și de pe ștrandul "Neptun", de la "Parcul de distracții". Deodată am simțit că mi-a explodat gura. Un glonte de calibru 7,92 (pușcă semiuștată cu lunetă - PSL) mi-a rupt mandibula. Nici nu am mai simțit celelalte gloanțe din mână, șold și picior. Când mașina s-a izbit de stâlp, am fost catapultat afară. Am încercat să mă târăsc, dar mâna stângă îmi era ruptă. La un moment dat am ajuns peste un corp inert, căutând să mă îndepărtez de mașină. Am abandonat arma în locul în care am căzut. Apoi am abandonat

celelalte două încărcătoare lângă gard. După câțva timp au venit militarii și m-au luat, m-au introdus într-un TAB și am fost dus de urgență la Spital..."

Momentul tragic de la podul "Decebal", iată cum a fost trăit de Ovidiu Păiuș:

**VIDIU PĂIUȘ:** De îndată ce a început să se tragă, parbrizul mașinii în care ne aflam a fost, dintr-o dată, dezintegrat, fiind împrășcați cu mii de cioburi. Cioburile de sticlă mi-au intrat în gură, nas și urechi, simțind însă o durere mai mare în palma stângă. Ulterior aveam să aflu că un glonț "dum-dum" a explodat lângă capul meu. Norocul meu a fost că în clipa respectivă palmele mâinilor îmi acopreau fața, schijele intrând în mâna stângă. Atât eu cât și Andrei ne-am lăsat pe spate, între scaune. Am deschis ochii, eram speriat că orbisem, dar nu, nu orbisem am reușit să-l văd pe șoferul Ciumedean Dănuț căzut peste volan, curgându-i ceva din gură. Mai târziu am aflat că un glonte ieșit prin gură i-a rupt patru dinți. Speriat, mi-am întors capul în cealaltă parte, tocmai când mandibula lui Doru Miclea a fost străpunsă de un glonte. Dintr-o dată mandibula "i-a sărit" câțiva centimetri în față și un șovoi de sânge i-a țâșnit din gură! Atunci Andrei Safaleru a făcut o greșală capitală, s-a ridicat în fund, după care s-a rearuncat pe burtă. În noua s-a poziție, cum urma să aflu mai târziu, l-au străpuns 17 gloanțe! Unul i-a intrat în plămânul stâng, altul în fund, altul în picior, trei în mână, iar restul, până la 17 goaște, în bazin și rinichi! Cu această ocazie aș dori să răspund la o întrebare pe care mi-au pus-o mulți: "De ce puloverul lui Andrei a fost ciuruit complet, iar în geacă a avut doar o singură gaură, făcută de un singur glonț?" Răspunsul este următorul: Când Andrei s-a rearuncat pe burtă, el și-a ridicat, totodată, mâinile ca să-și protejeze capul. Deci, ridicându-și mâinile, i s-a ridicat și geaca, în felul acesta rămânându-i acoperit, doar de pulover, zona bazinului și cea a rinichilor. Un alt glonte "dum-dum" mă lovește de data aceasta în plin în laba piciorului. În momentul exploziei, adidasul mi-a fost pur și simplu smuls din picior! Concomitent, un alt glonte îmi smulge căciulița de pe cap! Apoi ne-am izbit de ceva, după care cabina s-a rabatată înainte. Mă așteptam să cad în râul Mureș, dar, în loc de apă am simțit pământul. Eram salvat! E un fel de a spune. Pentru că din cauza vitezei pe care a avut-o mașina și opririi bruște, am fost catapultați din mașină, căzând pe umărul drept, după care m-am rostogolit de vreo patru-cinci ori, ajungând în cele din urmă la circa 15 metri de mașină. După primele momente de buimăceală, mi-am întors capul spre rabă. Mașina se oprise într-un stâlp al gardului de la ștrand. Am văzut atunci un TAB care se retrăgea cu spatele, până ce a ajuns la circa 15-20 de metri de rabă. Iar între mine și locul accidentului am zărit două corpuri, unul chiar lângă mașină (aveam ulterior să aflu că acela era al lui Doru Miclea), iar celălalt, la șapte - opt metri de mine, al lui Andrei Safaleru. Andrei era întins pe burtă. L-am recunoscut după părul lui lung și creț. În acele momente gemea! - Andrei, ești rănit? - am strigat eu uitând de durere și de orice urmă de precauție.

- Da, a horcăit el.

- Unde?

- ...În corp!...

Am vrut să-l mai întreb ceva, dar groaza m-a paralizat. În câteva secunde picioarele mi s-au "inundat!"...

- "Dumnezeule! - am strigat - oare ăsta e sfârșitul!?" Mă gândeam, bineînțeles, la o hemoragie. Cu mișcări precipitate mi-am pipăit pantalonii. Erau pur și simplu îmbibați! Mi-am mirosit mâna. "Doamne, mulțumescu-ți!"... Picioarul era îmbibat în motorina care curgea din rezervorul ciuruit!... Mai târziu urma să aflu că din rezervorul mașinii au curs 180 de litri de motorină. Nu mai judecam. M-am rostogolit în cealaltă parte a pantei. Cred că ar fi fost de ajuns un glonte incendiator ca să aprindă motorina, iar eu să ard ca o torță vie!... Gemeam de durere. Laba piciorului drept, ruptă, atârna groaznic de picior! Vârfurile degetelor aproape că îmi atingeau călcâiul. Acum îmi vine să râd când îmi amintesc că în

acele momente, mai având o poziție în aparatul de fotografiat, am avut puterea să-mi fotografiez piciorul!...După care infernul s-a dezlănțuit din nou! M-am lipit de asfaltul drumului spre ștrand și am așteptat. După încetarea tirului, am încercat să mă târăsc spre intrarea în ștrand. Mă durea îngrozitor piciorul rănit, scrâșneam din dinți, iar cioburile din gură m-au făcut să scuipe de mai multe ori!... Trecuse aproximativ vreo 15 minute, timp în care am reușit cumva să-mi fixeze laba piciorului cu fularul de la gât. Nu mă puteam târî decât pe partea stângă. Piciorul drept îl țineam exact în aceeași poziție deasupra piciorului stâng.

- Andrei, mai trăiești? - am spart eu liniștea relativă care se instalase de câteva minute. Andrei nu mi-a mai răspuns. Nu mai putea vorbi. Dar, cred că mai era lucid, deoarece a pus mâna pe o piatră și a început să o frece, cu mare greutate, de asfalt...Iar tirul a reînceput!... Înverșunat, am căutat să mă târăsc până ce am ajuns la jumătatea distanței dintre casa de bilete de la ștrand și piciorul podului. Gândurile mi se învălmășeau în cap cu o viteză uluitoare: Mi-am zis să încerc să trec Mureșul înot!... Excluz!... Apa rece și murdară ar fi dus la infectarea piciorului... și..., implicit, la amputarea lui!...Dar prin masca de țevi de sub pod? Imposibil! Pe lângă faptul că era un efort supraomenesc, am aflat mai târziu că podul "Decebal" de peste Mureș a fost minat ( să fie oare adevărat?), deci aș fi sărit în aer odată cu podul!...Să încerc să mă îndrept către tancul care bara drumul spre U.M. Cetate? Dacă mă împuşcă militarii? După care un trăznet înfiorător m-a readus la realitate, iar după o nouă rafală de gloanțe, mi-am ridicat privirea din pământ. Atunci am zărit o luminiță roșie. Era stopul unei mașini răsturnate. Tot mai târziu urma să aflu că a fost o dubiță a armatei...Am început să mă rostogolesc din nou, căutând să mă îndepărtez cât mai mult de piciorul podului. Un nou tir se declanșase și aveam impresia că se intensifică, după care, la un moment dat mi s-a tăiat răsufierea, țiuturi înfundate au răscolit pământul la mai puțin de un metru de locul în care mă aflam. Era cât se poate de clar: cineva mă văzuse și căuta să-și "corecteze" tirul! Am încremenit culcat, cu fața în jos, "săpând" cu nasul și gura o adâncitură în care mi-a intrat aproape o jumătate din față! Zdrobit de efort am rămas așa câteva secunde. Încet, încet am început să mă enervez, prea mă simțeam nenorocit, după care m-am smuls din poziția în care mă aflam, m-am răsturnat pe spate cu mâinile în cruce, și am strigat din toate puterile: "...tui paștele mării ei de viață! Trageți câinilor! Trageți!..." Îndată am tresărit. Un glonte mi-a "șters" pieptul în partea dreaptă! Mi-am dus imediat o mână la locul care mă ustura. Fășul era găurit în două locuri, dar nu eram totuși rănit. Doream să trăiesc! Da, mi-am zis, trebuie să trăiesc! Cu și mai mare înverșunare m-am târât până la jocurile cu mașinuțe, fără să știu în acele momente, că și de acolo s-a tras asupra rabei când eram pe pod! De acolo au tras, din "calcul" făcute ulterior, "teroriștii"! Nu știu precis, dar eu când am ajuns în acel loc, nu mai era nimeni. M-am ascuns după podeaua de tablă a ringului, cu capul înspre pod. Mașina care se prăbușise, dubița armatei, se găsea chiar la malul râului. Avea încă farurile din spate aprinse; acestea fiind îndreptate către Hotelul "Parc". Raba noastră se afla zdrobită într-un stâlp de metal de la intrarea spre ștrand. La 10 - 15 metri înspre U.M. Cetate se vedeau două lumini orbitoare, pe care le credeam că sunt de la un tanc. Aveam să aflu că de fapt a fost un TAB "1P - 105". Din fericire luminile nu erau îndreptate spre mine. După un timp am auzit o mișcare dinspre locul în care știam că se află Andrei Safaleru. Acesta se ridicase pe jumătate, înfigându-și degetele în gardul de sârmă de la ștrand. Încet, încet, a început să se ridice în picioare, sprijinindu-se de gard. Convinș că este Andrei, am început să strig cât am putut de tare:

- Andrei! Lasă-te jos! Nu mai fă efort! N-auri, Andrei?!

Cel căruia îi strigam "Andrei" dintr-o dată s-a dezechilibrat și a căzut pe spate, cu mâinile depărtate, după care și-a dus mâna la frunte și așa a rămas! Mai târziu aveam să aflu că nu a fost Andrei, ci Doru Miclea. Andrei murise deja!

Opriindu-se focul, am început să strig, dintr-o dată, după ajutor. Oricum, cineva m-a

auzit, dar cred că nu înțelegea prea bine ce doresc, astfel că a întreat de mai multe ori: "Cine-i acolo? "Cine-i acolo?"...Și tirul a reînceput!... În semiîntinericul în care băjbâiam, mi-am văzut piciorul. Din cauza frigului sângele a început să se închege, cu toate că mai curgeau "pârâiașe" de sânge, îmbibându-se cu ciorapul și fularul, precum și cu îmbrăcămintea de pe celălalt picior, pe care-l foloseam ca "atelă"! Dar pe când îmi priveam piciorul, am tresărit din nou. La 30 - 40 de metri de mine, am văzut un om care fugea înspre campingul de pe ștrand. O clipă am fost tentat să strig din nou după ajutor, dar m-am abținut. Frica și intuiția îmi spuneau că ceva este în neregulă, că se întâmplă lucruri ciudate pe ștrand. Am urmărit apoi acea "umbră" care a dispărut pentru puțin timp, prin "ploaia" de gloanțe, printre căsuțe, după care ea a reapărut, pentru câteva secunde, la căsuțele de lângă intrarea în ștrand. Peste puțin timp a reapărut, fugind înspre malul Mureșului. Omul a trecut la circa douăzeci de metri de mine, reușind astfel să-l văd mai bine. Pe cap avea ceva asemănător cu căștile pe care le au boxerii profesioniști, dar nu i-am putut identifica trăsăturile feței. Omul purta o pufoaică de culoare închisă, iar înaintea ei să dispară și-a ridicat mâinile (probabil a sărit într-o groapă) observând că avea în mână dreaptă un automat foarte mic! Dar, atenția mi-a fost atrasă imediat în altă parte, respectiv spre locul de unde pornise în fugă spre malul Mueșului acel bărbat, întrucât se declanșase un incendiu. O căsuță de lemn din camping începuse să ardă ca o torță, luminând destul de puternic și periculos pentru mine zona. În acele momente eu credeam că sunt singurul supraviețuitor din mașina cu care am pomic de la Consiliu după muniție în U.M. Cetate. Când a încetat focul, am început să strig din nou militarilor să nu tragă. Atunci am auzit, de lângă mașina răsturnată, câteva cuvinte:

- Nu mai striga bă, că atragi tirul asupra noastră!
- Care ești acolo? - am întreat eu.
- Căpitan Prodan! - s-a prezentat cel care a strigat la mine. Dar acolo, cine e?
- Păiuș Ovidiu! - i-am răspuns eu. Un civil care a venit cu raba atacată de "teroriști"!
- Care rabă? - m-a întreat acesta, firesc.
- Ocolind răspunsul, l-am întreat din nou:
- Care e situația la tine?
- Trei morți și doi răniți, a venit precaut răspunsul lui.
- Cine anume? - am întreat eu. Probabil cu altă ocazie această întrebare ar fi fost nelalocul ei, dar omul mi-a răspuns:
- Maiorul Chiș e mort, șoferul și încă cu un militar sunt morți, eu și încă un militar suntem răniți ușor!

În realitate, ulterior aveam să aflăm că situația era alta. Maiorul Chiș, împușcat grav în picior, era în comă. Șoferul împușcat în piept era mort. Celălalt militar se afla de asemenea în comă, cu coastele zdrobite. Căpitanul Prodan, cu care vorbeam, avea "ciupituri" ușoare, iar soldatul Negrău scăpase ca prin minune doar cu câteva contuzii.

La rândul meu l-am anunțat:

- Sunt singurul supraviețuitor, am murit trei civili și un maistru militar. Eu sunt rănit grav la picior.

- Care maistru? Cum îl cheamă?
- Nu știu!

S-a lăsat câteva minute tăcere, nu se mai trăgea. Apoi căpitanul Prodan a încercat să cheme câțiva militari, dar, ca și mine, nu s-a putut face înțeles. Atunci s-a hotărât să-l trimită după ajutoare pe soldatul Negrău. Dar abia a plecat soldatul că tirul a și reînceput. Era în jurul orei cinci dimineața. Se trăgea atât dinspre U.M. Cetate spre Hotelul "Parc", cât și dinspre Hotelul "Parc" către U.M. Cetate. Deodată cei de la Hotelul "Parc" au încetat tragerea. Câteva secunde mai târziu a încetat tragerea și armata. Se întâmpla ceva pe podul de peste Mureș. Parcă din ceață, pe pod a apărut o siluetă. Era un băiat de vreo 16 - 17 ani, cu mâinile în buzunare, zgribulit de frig, probabil că locuia în cartierul subcetate și se întorcea acasă, din oraș, de la demonstrație.

Adierea vântului mi-a adus la ureche sunete muzicale... Tânărul fredona "Lambada"! După ce tânărul a trecut podul și s-a îndepărtat de acel loc, tirul a reînceput, dar cu o intensitate mult mai mică, după care s-a oprit de tot. Apoi, în jurul orei 5,20 am zărit niște umbre care se apropiau de noi. Era un pluton de soldați, care venea, în sfârșit, după vreo două ore, să ne salveze. Am strigat, atrăgându-le atenția asupra mea. Din pluton s-au desprins șase militari, care au venit spre mine.

- Cum îmi arată fața? - a fost prima mea întrebare.

- Nu-i nimic, m-a îmbărbătat unul dintre ei. Doar ceva cioburi și puțin sânge pe obrazul drept!...

- Hai, lasă cu bunăvoință...

- Pe cuvântul meu!...

- Am simțit pe obrazul stâng...

- E și normal, ai mâinile pline de cioburi și nu-ți poți da seama. Probabil când ți-ai atins fața, te-au zgâriat cioburile din palmă!

Nu era timp de discuții, tirul putea să reînceapă în orice moment. Cei șase militari m-au întins pe o manta. Le-am atras atenția să aibă mare atenție cu laba piciorului, după care a început calvarul... Toate acele mișcări îmi provocau dureri cumplite iar militarilor li s-a părut că sunt extraordinar de greu!... Cei șase militari s-au îndreptat cu mine spre infirmeria unității militare. Nici când nu mi s-a părut drumul mai lung. Am trecut pe lângă Doru Miclea. Acesta, cu răni mult mai grave decât mine, cerea cu glas stins, ajutor. Le-am atras atenția militarilor să se întoarcă să-l ridice. Aceștia m-au liniștit, spunându-mi că sunt destui militari la pod!... Apoi am trecut pe lângă trupul lui Andrei Safaleru. De undeva venea lumina unui reflector. L-am văzut pe Andrei zăcând pe spate, cu o mână la față - și un lucru straniu, zâmbea! Am trecut de el, apoi de TAB-ul "1P - 105" și după circa zece minute de chin, am ajuns în U.M. Cetate. Mai aveam ceva distanță până la infirmeria unității, dar aici eram ferit de gloanțele de la pod și de pe malul Mureșului.

Chiar în fața infirmeriei l-am întâlnit pe Călin Lascu, un bun prieten. L-am întrebat cum îmi arată fața. Cred că devenise o obsesie pentru mine faptul că aș putea să fiu desfigurat! Călin m-a liniștit asemenea militarilor care m-au transportat de la pod până la infirmeria unității.

În infirmerie mi s-a acordat primul ajutor, fiind pansat, iar după câteva ore am fost transportat la Spitalul județean Arad și operat.

## "Nu știu de ce am luat armă"

**DORU MICLEA:** Am intrat în Consiliu în jurul orei 15,30. Erau momente pline de agitație, după un scurt timp am urcat în balconul Consiliului. Spre marea mea surpriză, aici am cunoscut un reporter austriac, din Viena, care lucra ca reporter pentru o televiziune din America. Întrucât nu știa nimeni în jur limba germană sau engleză, m-am oferit să-l ajut, să-i fiu translator pentru engleză. Îndată acesta a început să filmeze din balconul Consiliului mulțimea din piață, entuziasmată de căderea lui Ceaușescu. Apoi a coborât în fața Consiliului, unde m-a filmat și pe mine, în fața mulțimii, în timp ce îi dădeam o declarație, în limba engleză, privind modul în care au decurs evenimentele la Arad din data de 21 decembrie până în cursul după-amiezii de 22 decembrie. Eram foarte emoționat când am subliniat că Aradul a fost cel de al doilea oraș - capitală de județ, după Timișoara, care s-a ridicat împotriva lui Ceaușescu, iar dacă revoluția nu ar fi reușit, orașul ar fi avut aceeași soartă ca și Timișoara, pe care Ceaușescu intenționa s-o radă de pe suprafața pământului, ca pedeapsă supremă. Desigur acest lucru nu s-a întâmplat, revoluția a reușit, iar lumea era foarte bucuroasă! Când făceam această declarație, înregistrată în piață, era ora 16,30. Reporterul mi-a povestit că a intrat în țară pe la punctul de frontieră Nădlac, la ora 14, când s-au deschis granițele pentru străini. Până atunci el a așteptat

două zile la graniță, ca să poată intra în țară. Inițial, acesta a dorit să meargă la Timișoara, dar după ce a văzut mulțimea din Centrul Aradului s-a oprit la Arad. În continuare a mai acordat un interviu de circa o oră, de față cu mine și cu Cristian Moiescu, actorul Valentin Voicilă, liderul mulțimilor de la Arad, după care ne-am plimbat prin oraș, unde a cumpărat de la un tânăr, cu 20 de dolari, un film cu fotografii color a evenimentelor din 21 decembrie de la Arad, apoi am plecat la Hotelul "Parc" pentru cazare și să ia masa. Deoarece nu a reușit să ia masa la acest hotel, totul era închis, am trecut la "Astoria", după care l-am dus la mine acasă și i-am oferit hrană rece, din ceea ce aveam în momentul respectiv în casă. A rămas la mine până la ora 22, urmărind aproape tot timpul transmiterea la televizor a Revoluției de la București. Reporterul mi-a cerut apoi permisiunea să vorbească de la telefonul meu cu Viena, ca să-l anunțe pe redactorul său șef că a trimis, prin mesagerul lui, două casete, filmate la Arad. Redactorul șef cunoștea că la ora 14 a reușit să intre în România pe la Nădlac, după care i-a pierdut urma, nu a avut cunoștință că s-a oprit la Arad, că nu a plecat la Timișoara! De asemenea i-a comunicat că peste noapte va rămâne în Arad. Ne-am despărțit în jurul orei 22, urmând să ne reîntâlnim a doua zi, fără să bănuiesc că în acea noapte voi fi grav rănit și nu o să mă mai întâlnesc cu el niciodată! L-am condus până la hotel, după care m-am întors la Spitalul județean, unde soția mea, medic, se afla de gardă în acea noapte. În jurul orei 22,15 - 22,30 am fost căutat de cineva la telefon, la Spitalul județean, de unde mi s-a transmis: "Domnule Miclea, aicea sunteți, mergeți urgent la Primărie, deoarece sunteți căutat de cineva acolo!" Atunci i-am spus soției că am să merg până la Primărie, după care o să mă întorc acasă să mă culc, întrucât eram foarte obosit. Când am ajuns la Consiliu am intrat înăuntru împreună cu Nelu Aristide Dragomir, cel care a pus drapelul tricolor în vârful turnului Primăriei! La poartă am avut oarece dificultăți deoarece se aflau niște puști care nu știau pe ce lume trăiesc! Nu știau cine cu cine este? Nici nu se cunoșteau între ei! Erau câțiva tineri la intrare. Dacă unul pleca și lipsea cinci minute, când se întorcea nu mai era lăsat înăuntru, ceilalți doi îl "arestau", aproape că uitaseră că înainte cu cinci minute au fost împreună paznici la intrarea în Consiliu! Asta era atmosfera în acele ore ale serii de 22 decembrie! În fine, am intrat în Consiliu. Aici erau circa 200 de oameni răspândiți prin toate birourile și pe toate coridoarele Consiliului, într-un haos general! Era o masă eterogenă, oameni de toate categoriile sociale, chiar și din mediile cele mai de jos, compromise ale orașului! Vreau să vă mai spun că cei care au urmărit în cursul serii Televiziunea de la București aveau deja unele informații în legătură cu "teroriștii". Domnul Iliescu îi și caracterizase că sunt niște profesioniști foarte bine instruiți, care trag din toate pozițiile asupra oamenilor! Acest zvon, lansat la Televiziunea Națională de o persoană atât de importantă ca domnul Iliescu, a bulversat nu numai întreaga Capitală, ci și provincia, încât, în acele ore, pe coridoarele Consiliului nu se auzea decât cuvântul "teroriști!", "teroriști!", pe care-l rostea aproape fiecare, fără să înțeleagă exact despre ce este vorba! Măsura imediată pe care a luat-o colonelul Stranski, comandantul gărzilor patriotice, care nu părăsise Consiliul după fuga lui Ceaușescu, a fost, la cererea revoluționarilor, să împartă 30 de arme automate aparținând gărzilor patriotice celor care au dorit din Consiliu, pe bază de buletin sau livret militar! Colonelul Stranski funcționa în acel moment nu numai ca și comandant al gărzilor patriotice, dar și colonel de armată, fiind, în acele momente, ofițerul cu cel mai înalt grad care a rămas după revocarea vechii conduceri ceaușiste de către revoluționari! Printre cei care au luat arme m-am aflat și eu. Nu știu de ce am luat armă! Așa a fost să fie! Fiecare am primit și câte trei încărcătoare, cu 90 de cartușe! După ce am luat arme, am fost împărțiți pe diferite sectoare în Consiliu. Locul meu de "pândă" s-a nimerit să fie la o fereastră de la Primărie, care dădea în spatele Consiliului, înspre parc, spre malul Mureșului. Lângă mine se afla un militar în termen cu o pușcă cu lunetă. Lunetă simplă, obișnuită. Afară era întuneric, nu se putea vedea aproape nimic. Militarul trebuia să poarte

și ochelari de vedere, pe care, mi-a spus că nu-i are la el! Glumim la început pe seama acestei întâmplări și râdem.

## După ora 12,30 noaptea a început sarabanda

**DORU MICLEA:** După ora 12.00 noaptea, spre 12.30 a început sarabanda, să se tragă în neștire. Se trăgea din zona Ștrandului de peste Mureș, ori din U.M. Cetate! S-a tras fantastic! Ca la o luptă de gherilă urbană. Se trăgea din toate direcțiile. Noi vedeam, de la geamul la care mă aflam împreună cu soldatul de lângă mine, focul trasoarelor din U.M. Cetate, dar nu numai de acolo, întrucât se trăgea peste tot, din toate părțile. Se trăgea și în fața Consiliului. Se trăgea și în spatele Consiliului și pe străzile laterale. Se trăgea apoi, pe centru, spre Teatrul de stat, dar nu pot să spun exact pe unde s-a mai tras! Pentru aceasta ar fi trebuit să mă aflu undeva la înălțime, de unde să pot observa toate zonele orașului de unde se trăgea foc de armă și spre cine era îndreptat acel foc! Vreau să vă spun că s-a tras cu gloanțe adevărate în toate direcțiile. Cei care vorbesc de simulatoare și de cartușe oarbe, nu știu ce spun. Domnule, teroriștii nu au tras în ziduri, ca să lase urme de gloanțe. Au făcut acest lucru soldații neinstruiți, ori slab instruiți, cum erau cei care au fost scoși din cazărmi după doar trei luni de la încorporare! Teroriștii au tras cu precizie, acolo unde au avut scopul lor să tragă, acolo unde a existat ordin să se tragă, au tras cu arme precise, sofisticate, cu lunetă, nu au tras anapoda, cum am tras noi cei care am luat arme în mână sau cum au tras soldații care tremurau de frică! Teroriștii - cine or fi fost ei - au tras glonț țintit la locul dorit, iar dacă a fost nevoie l-au introdus chiar și prin gaura cheii! Trebuie să se înțeleagă acest lucru, altfel nu rămâne decât o mare nebuloasă în legătură cu acest capitol al revoluției Române, deci inclusiv la Arad! Au fost teroriști care și-au făcut atât de bine "meseria" de-a ucide, încât nu au lăsat nici un semn în urma lor! Un astfel de glonț, foarte precis i-a luat viața, în cadrul Consiliului, tânărului revoluționar Geza Gruber, care a fost ucis cu un singur cartuș, tras exact în față! După începerea sarabandei, militarii din afara Consiliului, care apărau clădirea spre parc, au primit ordin să sară balustrada parcului și să traverseze parcul până pe digul de pe malul Mureșului. Cu atenția încordată i-am cerut soldatului de lângă mine, după ce acesta mi-a spus că nu vede nimic prin lunetă, să nu tragă decât dacă cineva încearcă să sară grilajul din spatele Consiliului, pentru a pătrunde în curtea acestuia. Aceasta pentru ca să nu împuște din greșeală vreun militar care se află în parc. Clipele treceau greu și într-o mare tensiune. Între timp am amorțit stând pe vine în poziție de tragere. După ce focurile de pe malul Mureșului s-au oprit pentru moment, am văzut militarii cum reveneau din parc.

**"Ora mea fatală a fost 3,24 - la podul «Decebal».  
S-au tras peste o mie de cartușe în noi."**

**DORU MICLEA:** Așadar, mă aflam de trei ore în poziție de tragere, în genunchi, la fereastra care mi-a fost repartizată s-o păzesc de teroriști. Timp de trei ore cât am stat acolo, amorțind deja la genunchi, nu am tras nici un foc de armă. Soldatul de lângă mine a tras un singur foc de armă. Atunci, repet, i-am spus: "nu mai trage, poți să-l împuști pe unul de al tău! Vom trage doar în momentul în care suntem atacați, când se va deschide foc asupra noastră!". Într-un asemenea moment, când nici nu știi bine cine se întoarce prin parc de pe faleza Mureșului, puteai împușca, fără să îți dai seama un coleg. Din acest motiv i-am dat ordin soldatului de lângă mine: "Trage numai dacă observi că a sărit cineva gardul din afara Consiliului, în curtea interioară, chiar dacă este militar! Un militar nu sare gardul ca să intre "fraudulos" într-un sector pe care-l apără un alt coleg de al lui!" Deci,



până la ora trei, când am părăsit acel loc de apărare, nu a intrat nimeni în Consiliu! La un moment dat am auzit în spatele meu vocea unui militar, cred că era un maistru militar, care m-a întrebat: "Domnule, veniți și dumneavoastră cu noi? Trebuie să facem o grupă ca să mergem după muniție în Cetate!" Nu mai țin minte dacă am întrebat ori nu, de ce trebuie să mergem noi după muniție și de ce nu merge un TAB?. Oricum, persoana respectivă mi s-a adresat mie direct, fără să mă cunoască în prealabil! M-a auzit poate că am o voce mai hotărâtă, poate că sunt mai curajos! I-am răspuns: "Dacă trebuie, mergem!" De felul meu nu sunt un fricos, nu am fost niciodată un fricos, iar în acele momente nu mi-a fost frică! M-am uitat la ceas, era înainte de ora trei cu vreo cinci, zece minute. Apoi a mai durat vreo douăzeci de minute, poate chiar treizeci de minute până ce ne-am hotărât să plecăm! Între timp am aflat că vom pleca cinci persoane. Ne-am adunat fără să ne cunoaștem inițial, deci o grupă, alcătuită dintr-un maistru militar, GHEORGHE DUPTA și patru civili, respectiv șoferul de pe autobasculantă DĂNUȚ CIUMEDEAN, OVIDIU PĂIUȘ, ANDREI SAFALERU, un băiat de 19 ani (care și-a pierdut viața când s-a tras cu bestialitate în noi la Podul "Decebal") și eu, DORU MICLEA. Vreau să vă mai spun că inițial trebuia să vină un alt șofer, dar care de frică probabil a dispărut. Cât privește pe Safareru, acesta s-a insinuat în grupul nostru abia în ultimul moment, înaintea plecării. Deci, la ora 3,15 am ieșit pe poarta Consiliului. Ne-am furișat pe lângă ziduri până în parcare de la hotelul "Astoria", unde am văzut mașina, o basculantă mare de 15-20 de tone! Nu mi-a plăcut! Atunci am întrebat: "Cu mașina aceasta mergem? O să ne împuște ca pe vrăbii!". Acestea au fost cuvintele pe care le-am spus când am văzut mașina! De fapt nici astăzi nu știu de ce au fost mobilizate atâtea mașini mari de la ITA, în apropierea Consiliului în acea noapte? Ceea ce mi se pare mie astăzi foarte suspect este modul în care a fost pregătită plecarea noastră în U.M. Cetate. După ce s-a hotărât, în Consiliu, să mergem după muniție, s-a mai așteptat încă vreo douăzeci-treizeci de minute până să plecăm! În acest timp s-a putut afla peste tot că vom pleca în U.M. Cetate! Nu pot să nu mai spun și faptul că în noaptea respectivă, de 22 spre 23 decembrie, dacă Voicilă era reprezentantul maselor de afară din piață, în plan militar el nu avea nici o putere. În acel moment, eu am înțeles că "revoluția" în Consiliu o reprezentau cei treizeci de tineri care ne-am asumat să luăm arme! Deci, cei treizeci de oameni cărora li s-au împărțit arme! Cât privește armele, acestea s-au primit nu pe calitatea că ai fost cunoscut prin ceea ce ai făcut până atunci în viața ta, dacă ai fost sau nu dizident, ce ai făcut până la revoluție. Aceste lucruri nu au contat în momentul în care colonelul Stranski a împărțit civililor arme, trebuia doar să ai asupra ta buletinul de identitate sau livretul militar. Deci, în acea jumătate de oră, până la plecarea noastră din Consiliu, s-au dat telefoane, armata din Cetate a fost anunțată că vine un camion după muniție și așa mai departe... S-a vorbit cu centrala telefonică din U.M. Cetate. Însă de la centrală și până la podul "Decebal", unde se organizase o "ambuscadă" militară, pentru a apăra U.M. Cetate, există circa un kilometru, iar militarii de la Podul "Decebal" nu au fost anunțați că sosim noi cu un camion după muniție în Cetate! Astfel, în momentul în care mașina noastră a intrat pe pod, am fost preluați într-un foc concentrat, trăgându-se peste o mie de cartușe în noi! S-a tras perpendicular, din față asupra noastră, în plin! Desigur, s-a spus că asupra noastră s-a tras și din Hotelul "Parc". Este foarte dificil să spun eu dacă această informație este adevărată ori nu. Firește, s-a tras asupra noastră din mai multe părți, deci este posibil să se fi tras asupra noastră și de la Hotelul "Parc", dar nu o pot spune cu certitudine, deoarece în vacarmul din acea noapte, nu puteam să știu, mai ales după ce am fost împușcat în bărbie, de unde s-a tras mai mult! Astăzi sunt convins că schimbul de mesaje dintre colonelul Stranski, din Primărie, și U.M. Cetate a fost cunoscut și de alții, mai ales că în cadrul Poștei exista o echipă de diversiune, care ne asculta telefoanele și, după toate probabilitățile, intoxica pe cei din Consiliu cu mesaje false! Deci, sunt convins că despre acțiunea noastră de-a ne deplasa din Consiliu în U.M.

Cetate după muniție s-a aflat și de către cei care ne ascultau convorbirile telefonice, existând timp suficient ca să organizeze acea ambuscadă! În timpul deplasării am plecat pe următorul itinerar: din parcare de la Hotel Astoria, am intrat pe fosta stradă Armata Poporului, actualmente B-dul Milea, până la Liceul "Moise Nicoară" (atunci se numea Liceul "Ioan Slavici"), de unde am cotit la stânga, pe podul "Decebal", care traversează râul Mureș până la U.M. Cetate. În momentul în care noi am cotit la stânga și am intrat pe direcția podului, în același timp din Piața Avram Iancu a intrat un alt camion, care a ajuns în spatele nostru la o distanță de circa 80-100 metri. Nu știu dacă ne-a așteptat ori nu, dar pot să vă spun foarte clar că am văzut, cât se poate de bine în oglinda retrovizoare, acea mașină care a venit în urma noastră! Deci, în momentul acela erau angrenate două mașini, una în spatele celeilalte, să urce panta podului. Noi eram în față, eram înghesuți în cabină cinci persoane, eu mă aflam în partea dreaptă a cabinei, chiar lângă portieră, iar în urma noastră venea această mașină, care a intrat după noi din Piața Avram Iancu. La un moment dat am văzut în oglinda retrovizoare că din spate se trage în noi cu trasoare, pe direcția podului "Decebal". Atunci am zis în cabină către ceilalți: "Domnule, ăștia trag în noi, din spate, cu trasoare!" Cunosco și eu foarte bine că trasorul nu este un glonte de manevră, iar dacă te nimerește te ucide pe loc! Apoi, după ce am urcat panta podului și am ajuns pe pod, cam la primul picior al podului, am fost întâmpinați cu foc automat! Primul glonte m-a lovit în gură! A fost un moment în care am rămas crucit! Fără să-mi pierd cunoștința, m-am aplecat imediat cu capul în față, pe bordul mașinii, ca să-mi protejiez capul, inima, plămâni. Am știut că sunt împușcat, dar prima dată nu am simțit nimic. Am trăit o senzație ce nu se poate explica. A fost o senzație, ceva asemănător când lovești cu un baros de zece kilograme un bloc mare de gheață! Deci senzația pe care o simți în mână, recuperarea vibrației în mâna ta. Cam asta am simțit eu în bărbie! De fapt totul a fost într-o fracțiune de secundă, deci e doar un fel de a spune că am simțit ceva! După acel moment, a început sarabanda de gloanțe!

## "Trăgeau bestial în noi!"

**DORU MICLEA:** Trăgeau bestial în noi! Ciumedean, șoferul, a stins imediat farurile la mașină, continuând însă să înainteze peste pod! La un moment dat mașina a intrat într-un gard, de fapt ne-am pomenit pe partea cealaltă a podului, am intrat în gardul de sârmă de la coborâre spre ștrand și am dărâmat un stâlp de beton, după care cabina rabatabilă s-a răsturnat în față, iar noi am căzut din cabină! În tot acest timp se trăgea în mod continuu asupra noastră, fără nici o pauză de foc! Ulterior am aflat, după două luni de zile, că în acele momente, din mașina care s-a aflat în spatele nostru și s-a tras cu trasoare, ori poate și cu altfel de cartușe, au sărit doi indivizi, care nu au mai fost prinși niciodată! Desigur, că pe această chestiune se pot face multe speculații. Oricum, vă pot spune cu certitudine că mașina din spatele nostru a înaintat după noi, într-un fel era mascată de mașina noastră, a tras acele trasoare care au provocat, în mod sigur, deschiderea focului de către militarii care apărau podul "Decebal", iar după ce mașina noastră a fost lovită și s-a răsturnat, cea care venea după noi a rămas singură în fața tirului, motiv pentru care cei doi indivizi au oprit mașina, au sărit din ea și au fugit! Dacă erau militari, ori dacă erau de ai revoluției, de ce au fugit? Iar dacă erau de partea revoluției, de ce au tras cu trasoare în noi și pe urmă au fugit? Deci, speculații se pot face foarte multe! Eu știu însă un lucru: am fost rănit, iar pe urmă am rămas pe jos, la intrarea în ștrand, timp de 45 de minute până ce am fost îmbarcat într-un TAB și transportat de la podul "Decebal", la Spitalul județean Arad. Dar, să recapitulăm: șoferul Ciumedean era la volan, maistrul militar Duțu lângă el, cei doi tineri, respectiv Safaleru în brațele lui Păiuș. Eu stăteam la portiera dreaptă. Am încercat să așez arma în poziție de tragere. Era dificil. Hotărâsc că dacă vom fi atacați trag direct prin parbriz. Cu mâna dreaptă am încercat să deblochez pușca. Dar

În clipa următoare ne prăbușim! Primul gând este că vom cădea în râul Mureș. Nu știam până unde a ajuns mașina în care ne aflam. A fost ora 3,24 minute, când am fost lovit! După o scurtă cădere, sunt pe drum. Îmi dau seama ce s-a întâmplat: cabina a rabatat în față, iar noi ne-am prăbușit prin locul gol lăsat de parbrizul spart de gloanțe. Apoi, dintr-o dată, a început să se tragă din nou. Tir înțebit. Văd faruri puternice, care mă luminează și pe mine. Mă mir că nu mă împușcă! Apoi tirul încetează. Simt ceva umed, altceva decât sângele meu. Carburantul mașinii curge prin rezervorul spart. Nu știu ce este, dar teama de a lua foc mă animă brusc și mă târăsc în jos spre intrarea în ștrand. Trec peste un corp inert. Nu știu cine este. Mă târăsc cam greu. Mâna stângă îmi este ruptă. Se trage din nou, lucru care mă obligă să mă opresc, ca să nu atrag atenția. Dar îmi dau seama că nu se trage spre mine, ci spre Hotelul "Parc". Mă mai târăsc câțiva metri după ce am scos cele două încărcătoare pline și le-am lăsat lângă gard. M-am gândit în acele clipe că un glonte rătăcit, ar putea să le facă să explodeze în buzunar! Încerc să îmi controlez respirația rapidă și sacadată și să nu înghit sângele care-mi și roiește din gură. Mă ridic cu greu, agățându-mă cu mâna dreaptă de gardul de sârmă, dar când încerc să stau în picioare cad pe spate. Nu e bine! Sângele îmi umple gura. Mă întorc pe burtă, așezându-mă lângă gard în pantă cu capul în susul acesteia. Privesc în jur. Trecuseră aproape 15-20 de minute. În fața mea, puțin în stânga, realizez că sunt militari din armată. În ștrand, prăbușită pe pod, cu farurile îndreptate în pământ, o dubiță! Trecuseră deja vreo 30-40 de minute. Aud o voce care strigă puternic: "Nu trageți fraților, sunt rănit la picior! Ajuțați-mă! Fraților, ajutați-mă!" Cel care striga era medicul Chiș, de la U.M. Cetate, care tocmai se întorcea cu dubița salvării de la Spitalul județean, unde s-a deplasat cu puțin timp înainte cu o persoană din U.M. Cetate, căreia i s-a făcut rău! La întoarcere, militarii, care formau ambuscada de la podul "Decebal", nerecunoscându-l, au tras și în mașina medicului unității exact cum au tras în mașina noastră! În urma acestui foc, șoferul a fost împușcat mortal, iar medicul Chiș a fost rănit cu un glonte în picior! Abia după ce maiorul Chiș, medicul Cetății, a fost recunoscut, soldații au încetat focul și s-au dus să-i dea primul ajutor! Cât privește tovarășii mei din cabina camionului, nu mai știam absolut nimic despre ei, dacă trăiesc ori sunt morți! Aveam cunoștință doar de corpul neînsuflețit al celui peste care m-am târât! Nu-l recunoscusem. Eu continuam să mă concentrez, să-mi reglez respirația. Cred că eram calm, dar un gând nu îmi dădea pace: aștept glonțul ucigaș! Groaznică senzație este când nu poți riposta! Vocea rănitului de pe pod, cere ajutor în continuare. Militarii încep să se miște. Nu se mai trage. "Asta-i mort!" "Vezi că acolo-i unul!" Asta eram eu. Dar în acele momente nu aveam curajul să spun nimic. Se duc după rănitul care striga. Îi văd ducându-l pe brațe. Se apropie și de mine un militar. Acum încep să vorbesc. Gâlgâi cuvintele prin șuvoiul de sânge care-mi umple gura, după care pleacă. Apoi revine peste 10-15 minute și mă ridică cu încă unul sau doi. Insist să le spun că arma mea este încărcată cu gloanțe pe țevă și să le amintesc de cele două încărcătoare pline cu 60 de cartușe, pe care le-am pus lângă gardul de sârmă. Mă asigură că le vor lua. Mă introduc cu grijă într-un TAB și plecăm spre Spitalul județean. Am impresia că se trage și în TAB. Nu sunt sigur. Am pierdut foarte mult sânge, peste doi litri. Mi-e frig. Când am ajuns la spital era deja ora 4,10. Am fost scos cu grijă din TAB și pus într-un scaun cu rotile. Sunt dus în ambulanța chirurgie, unde mă pun pe masă. Îi văd pe prietenul meu, Marcu Costaș. Nu mă recunoaște. Îl strig, tot așa, gâlgâit. Mă aude, se uită atent la mine și mă recunoaște. Mi se taie hainele, deci sunt tare grav rănit. Toți mă calmează, dar eu insist că pușca trebuie predată de militari la Consiliu. Este ciudat acest simț al datoriei, absurd de acut, care mă stăpânea în acele clipe. Era obsedant pentru cei din jur. Sunt gol! Mă așează pe o masă cu rotile și mă duc în sala de operație. Jurasem că eu nu mă voi lăsa operat niciodată. Acum nu m-a întrebat nimeni dacă vreau sau nu. Soția mea e de gardă. Va rezista șocului? M-am trezit greu. Vorbeam foarte greu, dinții se aflau mișcați pe limbă, în mijlocul gurii. Era foarte neplăcut! Fețe cunoscute și necunoscute de medici se plimbau pe la patul meu. Agitația și neliniștea sunt ușor de simțit. Afară, în oraș, focul de armă continuă. Este aproape imposibil să lupți și să

Învingi un dușman invizibil! Un dușman care în ipostazele sale cameleonice se îmbracă și se poartă ca și tine! Diabolică pregătire diversionistă! Am avut noroc. Am rămas în viață. Grav rănit, dar sunt în viață!

## Generalii Nuță și Mihalea conduc o trupă de teroriști...

**MOȘ PINTEA:** Înspre seară aveam deja informații clare că generalii Nuță și Mihalea cu o trupă de 28 de trăgători s-ar afla în Arad, sosiți cu un avion BAC 111 pe Aeroportul din Arad și că sunt cazați la Hotelul "Parc". Aici vreau să vă fac o precizare. Aterizează un avion la Arad, nu știe nimeni din Aeroport cine se află în acel avion, nimeni nu anunță armata, care putea bloca cu două TAB-uri pista și în felul acesta nu s-ar mai fi întâmplat acțiuni de gen terorist în Arad și s-ar fi evitat să moară oameni nevinovați, aveam oamenii sub control. Și în acest caz, bănuiesc eu, Aradul ar fi scăpat fără acel măcel și acele trageri care au durat parcă o veșnicie. Acea aeronavă care a venit la Arad era o aeronavă bine pusă la punct și alimentată, deci cu plinul făcut, cu planurile existente... Fiind la numai douăzeci de kilometri de graniță, nici nu ridica Timișoara flotila militară, până când acea aeronavă din Arad putea să plece cu cei care cunoșteau conturile lui Ceaușescu. Vreau să vă spun în cunoștință de cauză că asupra Aeroportului s-a tras foarte mult din Pădurea Ceala. Războiul electronic, la fel ca și în alte orașe ale țării, a existat și la Arad. Vă amintesc că la Unitatea din Gai de pe drumul Nădlacului, pe copertinele de la intrare, au fost găsite simulatoarele de tragere. Deci, în momentul în care s-a cunoscut că demonstrații din Arad au intrat în Consiliu, a intrat în funcțiune acel scenariu de război electronic. Când simulatoarele au început a trage asupra Unității din Gai, ca poziție geografică, tragerile cu armamentul au fost direct asupra pistei Aeroportului Arad. Deci, spre Aeroport se trăgea din Pădurea Ceala și s-a provocat și Unitatea din Gai să bată pe pistă, iar avionul era alimentat pe pistă, în structura de apărare a Aeroportului. Acolo a fost prezentă atât armata, cât și o parte din trupele USLA, cu cei care-i conduceau. Din momentul în care am aflat că cei doi generali, Nuță cu Mihalea și cei 28 de trăgători de elită care-i însoțeau se află la Hotel "Parc" s-a încercat de către noi, cei aflați în Consiliu, tot felul de scenarii. A se introduce oameni în hotel. A se introduce o fată cu familia, sub pretextul că vine de la Oradea. Aceasta pentru că informațiile erau foarte greu de obținut. Nu se putea lua legătura cu recepția hotelului, ca să știm de fapt cine erau cei cazați în hotel, sosiți de la Aeroport în urma aterizării BAC-ului la Arad. Înspre seară, fiecare a încercat să-și găsească un loc în clădirea Consiliului. Ca electronist, împreună cu o mână de oameni am ocupat biroului fostului secretar cu probleme economice, Cotoară. În acest birou, pe lângă computerele cu toată informația economică a județului și pe lângă telefoanele guvernamentale care existau aici, se mai afla și o încăpere ce constituia un mic refugiu. După intrarea în birou, am încercat să iau legătura cu Bucureștiul, cu primul Front al Salvării Naționale, să anunțăm că și Aradul face cam tot ceea ce se face la București, că avem un lider, pe actorul Valentin Voicilă, care împreună cu o mână de oameni va încerca să țină de acum înainte "frânele" acestui județ. După ce am stabilit împreună cu mai mulți revoluționari din Consiliu un mic plan de strategie, l-am protejat pe Valentin Voicilă să se odihnească. Locul cel mai ferit a fost baia (sistem duș) a fostului secretar Cotoară. În acea încăpere mică a fost protejat să se odihnească câteva ore Voicilă. În jurul lui au apărut deja o serie de oameni de încredere, unii ne cunoșteam între noi, cum era cu fostul portar al "Stelei", Helmuth Dukadam, cu alții ne-am cunoscut în acea seară, am creat un fel de protecție ca să-l putem adăposti pe acest lider, apărut în stradă, iar ceilalți din jurul lui formam un nucleu care încerca să facă ceva util pentru acest județ în acel moment. Cu telefonul guvernamental aflat pe masa fostului secretar Cotoară s-a luat legătura cu Televiziunea din București, unde am informat întreaga situație de la Arad. Concomitent, în balconul Consiliului, nu conteneau recitalurile și tot felul de cuvântări de bucurie. Fiecare din dorința de a vorbi la un microfon se apropia și aborda microfonul. Apoi noaptea, pe la orele 2,40, a început focul.

Primele focuri le-am sesizat în dreptul Tribunalului, după care parcă au continuat, pe curgerea Mureșului, în jos, într-un aflus de tragere. La un moment dat, se trezește Voicilă și mă întrebă: "Ce se întâmplă?" I-am răspuns: "Taci și odihnește-te, pentru că au pornit motoarele la TAB-uri, ca în cazul în care va fi nevoie, să fie pornite!". În realitate noi nu mai aveam în fața Consiliului TAB-uri, s-au retras din ordin în cazarmă, iar cele două sau trei TAB-uri pe care le mai aveam se aflau spre curtea interioară a Consiliului. Tot în acea seară la presiunile celor din Consiliu, colonelul Stranski a cedat și a început înarmarea persoanelor civile din Consiliu. Armele se dădeau pe bază de buletin, de legitimație sau de orice act. Se dădeau arme și muniție. Deci, după momentul în care s-au auzit primele focuri de armă, a început o ploaie de gloanțe din geamurile Consiliului, înspre parcul din spatele acestuia. A fost ca un adevărat potop. Până la mine această ploaie de gloanțe ajungea ca un bubuit surd, continuu. I-am spus lui Voicilă să se odihnească în continuare, că eu nu dorm, mă aflu permanent lângă el, repetând, că armata își încălzește TAB-urile! În acest timp, au fost scoase uși din balamale pentru a fi acoperite ferestrele cu ele, în special spre parc și în direcțiile de unde se putea trage spre ferestrele Consiliului. Pe de altă parte, în curte, unde exista, într-o cușcă de tablă un grup electrogen (ca în momentul în care cade rețeaua electrică, clădirea Consiliului să treacă automat pe grupul electrogen), am pus patru specialiști de la CT5, ca în clipa în care se întrerupe curentul electric, ei să fie capabili a da lumina necesară. Una dintre tacticile greșite ale armatei, în special a celui care rămăsese cu noi, prin maiorul Gîrgar Liviu, a fost idea de a se întrerupe peste noapte curentul electric, ca să nu fim reparați de teroriști. Ei bine, în noaptea de 22 spre 23 decembrie s-a tras din Consiliu către teroriștii pe care nimeni nu-i vedea, ca la balamuc! Nu știam de fapt de unde se trage și de unde nu se trage! Vă dați seama de mizeria ce s-a format în Consiliu. Peste tot cartușe ori tuburi de cartușe. În acea seară, după ce s-au împărțit arme și cartușe, doi oameni au părăsit clădirea cu două arme și cu o ladă de muniție! Aceștia au ieșit în stradă și au început să tragă în stînga și în dreapta, amplificând panica deja existentă! De asemenea doresc să subliniez că în noaptea aceea de 22 spre 23 decembrie nu am găsit absolut pe nici unul dintre comandanții care de cu seară au jurat credință revoluției, nu erau nici acasă și nici la unitate! De asemenea, mr. Marcu a fost de negăsit, a lăsat Consiliul vraise, l-a părăsit după ce a văzut că începe tragerea. Șeful securității, col. Rășină, de asemenea nu a fost de găsit. Apoi inspectorul șef, col. Sălceanu, nu a fost nici el de găsit, cu toate că își lăsase numerele de telefon în caz de necesitate! Din informațiile noastre, putem spune astăzi că oamenii celor doi generali, Nuță și Mihalea, au fost lăsați de securitate ca să iasă din Aeroport să se cazeze la Hotelul "Parc". Era de găsit doar col. Stranski, șeful gărzilor patriotice, care a înarmat civili în acea noapte cu armamentul și muniția ce se afla în magazia gărzilor patriotice din cadrul Consiliului. Deci, înspre dimineață s-a reușit să se ia legătură cu Unitatea din Radna, respectiv cu colonelul Diaconescu, la care s-a apelat pentru a veni cu întăriri la Arad.

Când a ajuns în Consiliu colonelul Diaconescu, revenit de la Unitatea din Lipova în dimineața zilei de 23 decembrie, haosul domnea pretutindeni. Oamenii stăteau la geamuri cu armele în mână. Pe coridoare erau tuburi de cartușe. Cei mai speriați erau înghesuți în toate colțurile și în toate coltoanele din Consiliu. Mai trebuie să adaug ceva la venirea colonelului Diaconescu cu teriștii lui de la Radna-Lipova. Era un militar de mare carieră, un militar care știa cum trebuie organizată activitatea, curmând harababura de până atunci, când toată lumea dădea ordine în toate felurile, încurcându-se unii cu alții. Ulterior mi-am dat seama că în acele ore și zile colonelul Stranski, de la gărzile patriotice, avea un "sfătuitor", care se numea colonelul Coman, venit de la București. Vreau să spun că în Arad nu au existat conflicte puternice între armată și demonstrații, deși au venit și la Arad sfătuitoarii lui Ceaușescu, în frunte cu fratele acestuia, Ilie Ceaușescu. Deci, după o noapte de spaimă și haos, colonelul Diaconescu a luat comanda unică a Consiliului și a început să facă ordine. Astfel, am început să ne simțim în siguranță și să acționăm cu mai multă claritate.

## Am arestat pe coloneii Sălceanu și Rășină

**MOȘ PINTEA:** După o noapte de calvar, s-a format o echipă în frunte cu liderul Voicilă și cu judecătorul Trifa, care s-a deplasat la sediul miliției și securității din Arad, încercând să afle de ce nu au colaborat cu revoluționarii în noaptea precedentă. După parlamentări legate de aflarea evidenței exacte a membrilor miliției și securității din Arad, cu tabele mai mult sau mai puțin autentice, comandanții Inspectoratului județean M.I. trebuiau aduși la Consiliu, pentru a-i avea sub observație. Delegația a fost însoțită de colonelul Diaconescu și s-a mers cu un TAB, cu care trebuiau aduși șefii securității la Consiliu. Între cei din Consiliu și cei care au plecat după comandanții securității și miliției, a exista o înțelegere în sensul în care delegația nu se întoarce la Consiliu până la o anumită oră, aceasta înseamnă că lucrurile nu mai sunt clare, sunt încurcate, iar cei din Consiliu urmează să vină cu ajutoare militare pentru a se ataca clădirea miliției și securității în vederea eliberării delegației și arestării celor doi comandanți. Întrucât discuțiile erau destul de anevoioase, la un moment dat domnul Trifa se uită la ceas și spune întregii asistențe, pe un ton imperativ: "În zece minute avem o teleconferință cu președintele Iliescu, deci vă rugăm mult de tot să ne urmați la Consiliu!". Această vorbă aruncată de Trifa, nu a fost sesizată nici măcar de șacalii mari ai securității că este o cursă abilă pentru a-i aduce la Consiliu. Au urmat apoi câteva discuții în legătură cu faptul că aceștia voiau să se deplaseze la Consiliu cu mașinile lor proprii, dar revoluționarii și colonelul Diaconescu nu au cedat, cu toții au urcat în TAB, după care fără nici o altă împotrivire au fost duși la Consiliu! În momentul în care au intrat în Consiliu, acești colonei au fost efectiv arestați, iar misiunea de a-i păzi pe Sălceanu și pe Rășină mi-a revenit mie. Întâmplarea a făcut ca printre ei să apară și colonelul Văduva de la miliție, pentru că dl. col. Ciflică în acea dimineață a fost dat dispărut!

**Rep.:** *Ați fost omul care i-a păzit pe cei mai importanți oameni ai fostei dictaturi. Nu v-a fost frică?*

**M.P.:** I-am introdus pe coloneii Sălceanu, Rășină și Văduva în camera mai mică de vizavi de fostul birou al secretarului cu probleme economice Cotoară, iar mai târziu a fost adus aici și Coman de la gărzile patriotice, unde eu i-am păzit pe acești domni. Se apropia din nou inserarea, tragerile spontane se auzeau din toate părțile, iar eu devenisem obsedat de o fereastră mică, ovală, de sub acoperișul de vizavi al fostului Liceu sanitar. De acolo un pușcaș, chiar și fără lunetă ori dispozitiv sofisticat cu infraroșii, mă putea curăța extraordinar de bine, pentru că geamul din fața mea nu era camuflat.

**Rep.:** *Cei trei arestați puteau discuta între ei?*

**M.P.:** Subiectul pe care-l abordau cei trei între ei era dispariția colonelului Cioflică, comandantul miliției. Despre acesta Sălceanu și Rășină nu știau nimic, iar singurul care avea informații cât de cât despre Cioflică era colonelul Văduva, adjunctul lui Cioflică, care, la un moment dat, după acele insistențe ale celor doi, devenise nervos: "De unde să știu eu domnule unde se află? De unde să știu?". După mai multe ore, la un moment dat m-au întrebat: "Domnule, văd că sunteți obosit, unde lucrați?". Eu le-am răspuns că lucrez la Uzina de vagoane, la turnătorie, încărcător-descărcător la nisip! Începuse un fel de negociere, prin funcțiile și pozițiile pe care le mai dețineau la acea dată, în sensul că au tatonat dacă nu se poate cumva negocia cu mine, într-o manieră sau alta! Totul era o vorbărie goală, dar eu doream să aflu ce intenții aveau. La un moment dat colonelul Rășină scoate din buzunar un carnețel (acesta stătea pe partea stângă cum intri în birou, aproape de bibliotecă), pe care cu un gest rapid îl aruncă sub bibliotecă! Atunci i-am somat să rămână fiecare în poziția în care se afla, nemișcat, că s-ar putea ca de acel carnet să aibă nevoie armata! Cu o mână țineam automatul, iar cu cealaltă mână m-am aplecat să iau carnețelul pe care colonelul Rășină l-a aruncat sub bibliotecă, după care am aflat că acolo se afla pe ore, pe minute,

subliniat cu mai multe culori, firul acțiunilor represive pe care ar fi urmat să le realizeze la Arad. Atunci am bătut în ușă, aceasta era păzită de alți revoluționari de pe coridor, după care mi-au deschis și le-am înmănat acel carnețel cu rugămintea de a ajunge la Comitetul de la armată, care se formase exact în cabinetul lui Cotoară.

**Rep.:** *Cui i-ați dat acel carnețel?*

**M.P.:** I l-am înmănat lui Bîtea Ioan, fostul fotbalist de la UTA, apoi, după ce mi s-a încheiat această misiune de pază, am aflat că Bîtea l-ar fi înmănat domnului Purcariu, care nu știu ce a mai făcut cu el.

## Buncărul de la ștrand

**Rep.:** *Când ați predat comandanții de la Inspectoratul județean M.I. armatei?*

**MOȘ PINTEA:** Spre seară aceștia au fost preluați de colonelul Diaconescu, ocupându-se mai departe, în noaptea de 23 spre 24 decembrie, armata de ei. Mai vreau să vă spun că era un sistem de dezinformare extraordinar, privind de unde și cine trage. Există un Comitet militar din partea poliției, care nota toate telefoanele și solicitările din oraș privind acțiunea unor grupe de teroriști și mai exista un Comitet militar din partea armatei, unde acele telefoane sunau fără încetare. De asemenea, exista și un plan unic de acțiune împotriva revoluționarilor, pe care l-am aflat ulterior, dar nu voi vorbi acum despre el, după cum nu voi vorbi pe larg nici despre buncărul de la ștrand care exista sub căsuța unui colonel de la miliție, de unde s-a tras asupra U.M. Cetate, ajungându-se la situația de-a se introduce pe ștrand TAB-uri și Tancuri, pentru a se distruge nu știu câte căsuțe bănuite că din ele se trage asupra armatei. Deci, au fost foarte multe scenarii în noaptea de 23 spre 24 decembrie, încât vacarmul tragerilor a fost mai puternic decât în seara precedentă, dar, în același timp, consider eu, mai controlat.

**Rep.:** *Ce ne mai puteți spune din cele întâmplate în cursul zilei de 23 decembrie?*

**M.P.:** Dimineața începuse cu o tensiune extraordinară privind organizarea prinderii teroriștilor de la Hotelul "Parc", care făcuseră balamucul și dezastrul din noaptea de 22 spre 23 în Arad. Aș dori să mai fac o paranteză, așa cum îmi vin în minte întâmplările de atunci. Vreau să vă spun că în noaptea de 20 spre 21 decembrie, la CPL a avut loc o ședință a biroului Comitetului județean de partid, o ședință de taină, unde s-a hotărât să se confecționeze băte pentru reprimarea demonstranților, iar dimineața, când au ieșit muncitorii de la Orologerie în stradă, cărora li s-au alăturat muncitori și de la celelalte întreprinderi de pe traseu, singura unitate economică care a scos în fața clădirii gărzi patriotice înarmate și nu a permis să se intre în Combinat a fost CPL, fabrica de mobilă. În cursul zilei de 21 în județ au ajuns două trenuri, unul în Aradul Nou, iar celălalt în Vinga, unde s-au format munții de băte și ciomege. În acele trenuri se aflau muncitorii din Vâlcea, dezinformați că ar fi pătruns în țară ungerii, dar de fapt ei ar fi urmat să reprime demonstrațiile de la Timișoara și Arad! Un alt moment, de data aceasta în noaptea de 22 spre 23, a fost cel de la podul "Decebal", unde, de asemenea, au murit mai mulți oameni. Și aici a fost un scenariu de groază. Colonelul Stranski de la gărzi a trimis în U.M. Cetate o mașină cu mai mulți tineri revoluționari și cu un militar pentru muniție, întrucât muniția din Consiliu, după vacamul de focuri trase, era pe terminate. Aici, din nou, s-a făcut o mare dezinformare. Colonelul Stranski, chipurile, ar fi anunțat Unitatea despre acea mașină care mergea în Cetate, în vreme ce U.M. a fost dezinformată de cei care s-au ocupat cu dezinformarea, că va fi atacată! Din acest motiv au murit oameni nevinovați.

**Rep.:** *În calitate de electronist, ce ne puteți spune despre diversiunea de la telefoane?*

**M.P.:** Am să vă spun despre un scenariu din noaptea de 22 spre 23 decembrie, care a fost un scenariu de groază pentru Arad. După ce s-a vorbit la telefon cu Iliescu la București și i-am spus că avem deja un Comitet al Salvării Naționale, Consiliul a rămas efectiv fără nici o posibilitate de comunicație cu exteriorul. Am fost totalmente izolați. Vina pentru această

izolare o poartă fosta conducere a Direcției de Poștă și Telecomunicații Arad. Am cunoscut numele și biroul securiștilor care supravegheau toate convorbirile din acea clădire a Poștei. Noi fiind izolați, securitatea putea să vorbească liberă pe firele ei, după bunul plac. Repet, erau oameni de la securitate care își aveau biroul în incinta Poștei, oameni care supravegheau absolut tot ce se întâmplă în județ. Înainte de-a ieși Aradul în stradă, toate legăturile cu Timișoara au fost întrerupte. Singurele legături ce puteam obține în acele zile erau liniile speciale ale CFR-ului. De asemenea, mecanicii și conductorii de tren aveau acces în Gara Timișoara. Deci, la scenariul cu izolarea Consiliului am intervenit în maniera în care am găsit doi specialiști de la Poștă, pe care-i cunoșteam și care se aflau atunci în Consiliu, care au primit misiunea de a merge la Poștă și neutraliza cablul securității pentru a ne reda posibilitatea de convorbire, întrucât eram, în acea noapte de groază, izolați complet. Vreau să vă spun că din după-amiaza zilei de 22 decembrie, când am intrat în Consiliu, n-a existat o jumătate de oră să nu avem parte de câte un scenariu de toată groaza, iar noi, în noaptea aceea, rămăsesem la un moment dat fără protecția armatei!

**Rep.:** *Ce dezamăgiri aveți astăzi?*

**M.P.:** Aș dori să amintesc aici o acuzație care mi s-a făcut ulterior, după 1990, că eu de fapt m-am agitat să fac sonorizarea pentru prima-secretară Elena Pugna și nu pentru demonstrații din stradă. Menționez că laboratoarele de la CT5 nu au făcut absolut niciodată sonorizări pentru comuniști. Nici în piața devenită ulterior a Revoluției și nici cu alte ocazii. Pentru sonorizări exista o echipă specială la Poșta Mare din municipiul Arad, care se ocupa de realizarea acelor instalații de sonorizare. Noi, cei de la CT5 produceam instalațiile de mare putere în special pentru CFR, pentru stadioane. Acum pot să spun că am "abuzat" doar prin faptul că am condus acei electroniști de la CT5 pentru a face un bine poporului, ca apoi în presa locală să apară o serie de articole în care să fiu etichetat că aș fi făcut acele instalații pentru fosta conducere a județenei de partid și nu pentru revoluționarii aflați în piață! Menționez, încă o dată, împreună cu electroniștii mei am realizat sonorizarea pentru cei aflați în piața Revoluției, pentru demonstrații și pentru oamenii care au venit în dimineața de 22 decembrie să sprijine revoluția română la Arad. Echipamentele au fost ale noastre și nu ale Casei Armatei. Prin sonorizarea noastră s-a reușit o bună comunicare între lideri și demonstrații, iar oamenii au devenit mai calmi, mai siguri pe ei, au început să aducă pâine, salam, ceaiuri și cafele soldaților și demonstrațiilor care au fost toată noaptea în piață, care stăteau de o zi și o noapte în piață. Mulți arădeni mai curajoși au venit în dimineața zilei de 22 decembrie în piață cu copiii, pe care-i purtau ridicați pe umeri, ca să nu mai amintesc de faptul că foarte mulți arădeni au venit cu flori și au început să le pună în țevile armelor automate din mâinile soldaților. De asemenea, se împărțeau flori și soldaților din fața demonstrațiilor, iar de la restaurantele din împrejurimi, Astoria, Bulevard și dintr-o serie de cofetării și unități de alimentație publică s-au adus în permanență cafea și ceaiuri pentru soldați. Revoluționarii au ridicat apoi pe stâlpii de iluminare publică, pe balcoanele caselor din jurul pieței și chiar pe unele acoperișuri lozinci împotriva dictaturii ceușiste și de solidaritate cu Timișoara. De asemenea, cu fire de sfoară erau legate gheare de pui și "adidași" de porci (picioare) care erau atârinate de balcoane și acoperișurile unor clădiri. Fostul regim pregătise ghearele de pui și "adidași" de porci să le dea, de Sfintele Sărbători de Crăciun și de Anul Nou populației. Deci, pe fondul foametei, pe fondul frigului din apartamente, în piața Revoluției, la 22 decembrie a fost nu numai o rază de lumină, dar și o rază de speranță. Dumnezeu își întorsese fața asupra românilor și asupra acestui popor, timpul fiind foarte frumos și călduros pentru acea lună decembrie. Vă imaginați ce s-ar fi întâmplat în noaptea de 21 spre 22 decembrie dacă ar fi fost un ger de minus zece grade? Câți dintre demonstrații ar mai fi rezistat să rămână în piață!?



## Mecanicul de locomotivă se întreabă cine i-a ascuns în Gara CFR pe generali?

**ALEXANDRU GANCEA:** Când au fugit generalii și grupul de comando care-i însoțea la gară, de ce nu am fost lăsat să merg și eu la Gara CFR, doar cunoșteam mai bine decât oricine gara din Arad, am fost mecanic de locomotivă, am lucrat la Depou și la revoluție eram angajat la CT5, care se afla în apropierea Gării? Eu cred că nu s-a dorit să fie prinși acei criminali de teroriști, care au făcut moarte la Timișoara și la Arad! De ce nu am fost informați de nimeni că generalii s-au ascuns la miliția din Gara CFR Arad? Abia după ce a plecat acceleratul din gară am fost anunțați! Când am participat la schimbarea șefului de gară din Arad, împreună cu colonelul Gîrgar de la Casa Armatei, l-am întrebat pe căpitanul de miliție, devenit căpitan de poliție, cum a fost cu ascunderea în Gara CFR Arad a generalilor Nuță și Mihalea? La întrebarea mea, căpitanul mi-a răspuns că nu știe despre ce este vorba?! Deci, încă din acele zile care au urmat revoluției din decembrie '89 s-a căutat să se ascundă, să se mușamalizeze această problemă în legătură cu cei care au făcut teroarea în Arad, făcând să moară și să fie răniți mai mulți oameni! Eu am aflat mai multe lucruri de la conductorii de tren aflați în gară, decât de la poliție în legătură cu locul unde s-au ascuns (ori au fost ascunși) cei doi generali înainte de-a urca în acceleratul spre București. Domnule scriitor vă rog să scrieți numai adevărul, să nu ascultați de cei care deformează lucrurile, întrucât eu nu am intrat în revoluție pentru răsturnarea dictatorului Ceaușescu ca să primesc vreun "ciolan", eu aveam deja 54 de ani, eu am ieșit în stradă pentru nedreptățile ce i s-au făcut poporului român timp de cincizeci de ani, popor din care fac și eu parte, nedreptăți pe care nu le mai puteam suporta. De asemenea, eu am ieșit în stradă pentru a răsturna dictatura, dar și să pice toată nomenclatura lui Ceaușescu! Din păcate astăzi, la un an de la revoluție, constat cu durere că nu s-a întâmplat așa, că în față se află tot nomenclatura lui Ceaușescu, chiar dacă este vorba de eșalonul doi. Nu contează în ce eșalon te-ai aflat, după mine contează unde ai fost! Iar cei care au pus mâna pe putere au fost tot în marea grămadă a nomenclaturii, indiferent de poziția pe care au avut-o atunci, pentru că, oricum, după cei bătrâni ar fi urmat ei la putere, așa cum sunt de fapt și astăzi, numai că de data aceasta fac pe marii democrați, în vreme ce ieri ne biciuiau cu ideologia comunistă! Vă rog să vă gândiți la toate aceste lucruri pe care vi le spun cu multă sinceritate, pentru că în prezent au ales tactica să ne învrăjbească, să ne facă dușmani unul împotriva altuia, chiar dacă în zilele revoluției am fost cu umărul unul lângă altul! Sunt însă bucuros că am reușit să-l răsturnăm pe Ceaușescu și am putut rămâne în viață. Dacă nu era răsturnat Ceaușescu, revoluționarii care s-au ridicat împotriva dictaturii nu ar mai fi cu siguranță în viață! Păcat însă că au pus mâna pe putere tot cei instruiți la "Ștefan Gheorghiu", în vreme ce adevărații revoluționari și oamenii cinstiți ai acestei țări au rămas de o parte, în frunte, la bucate, fiind cei care ne-au manipulat, cei care au făcut diversiunea, cei care ne-au învrăjbit unul împotriva celuilalt, făcându-se astăzi stăpâni peste țară!

## Maiorul Diaconescu abia ajuns acasă la Lipova, este sculat în timpul nopții și rechemat la Arad!

**Col. (r) NECULAE DIACONESCU:** Pe data de 23 decembrie, la orele 01, deci doar la câteva ore după ce am ajuns acasă, sunt sculat din somn și mi se comunică: "tovarășe maior veniți repede la telefon, deoarece vă caută tovarășul general Călinoiu!". I-am răspuns ofițerului de serviciu că merg imediat, să trimită ARO după mine acasă.

Șoferul era și el nedormit, dar, la ordin, a venit după mine. Acum o să vă citesc un fragment din cele declarate de șeful stației de radiolocație de la noi, un caporal, care prin niște improvizatii de ale lui, a reușit să îmbunătățească stația, să aibă o bătaie până la Armata a IV-a de la Cluj! De asemenea, cu stația îmbunătățită, puteam vorbi până la Făgăraș; nu puteam vorbi însă peste Carpați, datorită munților. Deci, ce declară șeful stației, un maistru militar de la noi, că a aflat pe data de 23 decembrie: La orele 01, Detașamentul de Luptă Arad a fost alarmat pentru a executa o acțiune de luptă în Garnizoana Arad. Deci, domnul general m-a chemat la telefon și mi-a spus: "În Arad au pătruns detașamente ungare și că Aradul este atacat! U.M. Gai este încercuită. U.M. Cetate este de asemenea atacată. Consiliul este atacat. Revoluția este înăbușită. Misiunea dumitale este să te duci și să pui ordine în Arad! Ai înțeles?". Vă dați seama ce mesaj a recepționat maistrul militar!

**Rep.:** *Când ați început să vă deplasați la Arad?*

**Col. N.D.:** Deplasarea Detașamentului Păuliș a început la ora 02, în direcția Arad. Eu am plecat cu autostația, șofer fiind Cazacu Valer, șef de autostație caporal Gligor Vasile. Prin serviciile lui de înalt profesionist în domeniul transmisiunilor, poate fi considerat un adevărat luptător în Revoluție, deși nu a participat în mod direct. Detașamentul a fost condus de maiorul Diaconescu Neculai. Am intrat înăuntru la U.M. 01380, deci în Cetate, în forță. S-a tras asupra noastră din blocurile de lângă biserica nou construită. De data aceasta eram în TAB-uri. Am venit la Arad cu acea companie de TAB-uri care aveau deja experiență, militarii aveau moralul ridicat, cu toate că erau nedormiți. La început am plecat cu 12 TAB-uri, iar pe parcurs a venit și altă tehnică. La un moment dat trebuia să vină și un Batalion de tancuri, deși nu am înțeles de ce trebuia să fie trimis și un asemenea Batalion la Arad!

**Rep.:** *După ce ați intrat în U.M. Cetate, ce ați făcut?*

**Col.N.D.:** M-am prezentat tot la maiorul Bădălan! "Tovarășe maior, m-am prezentat la ordinele dumneavoastră!". Mi s-a vorbit demi-sec: "Ne întâlnim iarăși stimabile! De data aceasta sper să nu mai faci gafe! Gata, dăm cu buretele peste tot ce a fost! Fii atent la mine, elemente teroriste au atacat ștrandul, podurile sunt pregătite pentru a fi distruse!..." Îmi vorbea foarte degajat, flegmatic și era îmbrăcat în pijama! Atunci mi-am adus aminte de modul în care mi-au vorbit cei doi domni de la București, când am fost chemat la generalul Hortopan, pe 6 decembrie, de Sfântul Nicolae! Bădălan era foarte stăpân pe situație! Toată tehnica a fost introdusă în ordine pe platoul Cetății. Am raportat care sunt efectivele, gărzile de asigurare, cu tehnică cu tot, după care mi-a răspuns: "De dumneata, în momentul acesta, nu am nevoie, te duci și te odihnești puțin și acum mă lași și comand eu!". "Nu vă supărați, eu sunt comandantul nemijlocit și direct al întregului personal! Vă rog mie să-mi ordonați!". "Vezi că iarăși intrăm în dispute? Bine, dacă e așa, atunci mergi și îmi întărești apărarea, faci asta și așa mai departe..." Cu alte cuvinte mi-a ordonat să trec la apărarea circulară a cazărzii. Repet, Unitatea nu avea militari suficienți după plecarea celor două batalioane la Timișoara și care urmau să se întoarcă în acea noapte la Arad! Eu am revenit la Arad cu două companii. Între timp mi-au mai venit șase TAB-uri și două camioane cu oameni. În total am avut 546 de militari și ofițeri. Când am ieșit pe platou, ca să transmit ordine, am văzut militari morți și răniți în U.M. Cetate. Atunci a fost a treia oară când mi-a fost frică.

**Rep.:** *Ce oră era când ați ieșit de la raport?*

**Col.N.D.:** Era cred între orele 3 și 4, către dimineață, nu prea aveam atunci noțiunea exactă a timpului. Deci, am transmis ordinele primite, le-am recomandat să nu se alarmeze, să fie grupați doi câte doi în pază, cu toate că la noi regulamentul spune că unul singur stă în lăcaș! Dar, am zis că dacă sunt doi se încurajează mai

mult, iar ofițerii erau foarte receptivi. Deci, militarii au intrat în paza U.M. Cetate, în locurile existente, pe biutele din jurul cazărmii. Norocul mi-a surâs din nou, nu mi-a murit nici un soldat!

**Rep.:** *De unde se trăgea spre U.M.?*

**Col.N.D.:** Din Hotelul "Parc", de peste râul Mureș. Mai vreau să vă spun că ceea ce m-a impresionat negativ la acest maior Bădălan, deși până în decembrie 1989 în viața mea nu l-am văzut, a fost faptul că era în pijama și că în această ținută a adunat ofițerii din Cetate și le-a vorbit de la etaj, de la un geam al comandamentului. Nici măcar nu s-a îmbrăcat ca să coboare în mijlocul ofițerilor cărora le vorbea: "Fiți atenți că o escadrilă de elicoptere se îndreaptă spre Arad! Aprindeți reflectoarele și îndreptați-le spre cer, să le vedeți și apoi executați foc!"...

## Unde sunt „teroriștii” care au tras asupra Tipografiei?

### 1. Ultimul număr al cotidianului „Flacăra roșie”

**TELCEANU EMIL** – în decembrie 1989 era șeful Secției ziare de la Tipografia din Arad. A primit Certificat de Luptător pentru Victoria Revoluției din Decembrie 1989: „În dimineața zilei de 21 decembrie 1989, după ce au ieșit muncitorii de la Orologerie și de la Strungul din fabrică, tensiunea revoltei s-a simțit și în Tipografia din Arad. În calitate pe care o aveam, de șef al Secției ziare, lucrul meu începea în cursul după-amezii și se încheia dimineața, când ieșeau din rotativă cotidienele locale, „Flacăra roșie” și „Voros lobogo”, cotidiene ale Comitetului județean Arad al P.C.R. Lucrul la cele două ziare începea îndată după ce ni se trimiteau din redacții primele manuscrise pentru a fi culese de către linotipiști. Concomitent, paginatorii aruncau șpalturile vechi și pregăteau șifturile pentru noul număr de ziar. Paginația propriu-zisă începea în cursul după-amezii, după machetele primite de la cele două redacții. Seara veneau în tipografie obligatoriu secretarii de redacție și de la caz la caz redactorul șef sau redactorul șef adjunct. Aceștia din urmă aveau puteri depline. Ei puteau modifica orice pagină de ziar, în funcție de ultimele indicații care veneau de la secția de propagandă a Comitetului județean de partid, ori de mai de sus, de la București, de la Secția de presă și tipărituri a C.C. al P.C.R.”

**Rep.:** *Ce s-a întâmplat în seara zilei de 21 decembrie?*

**T.E.:** În seara zilei de 21 decembrie pe lângă corectorii de serviciu și responsabilii de număr, din partea conducerii redacției „Flacăra roșie” a apărut redactorul șef Crăciun Bonta și secretarul general de redacție Aurel Darie, iar din partea cotidianului de limbă maghiară „Voros lobogo”, tovarășa Terhes Rozalia – care era redactor șef adjunct. Tipograful lucrau fără nici o tragere de inimă și era aproape să nu mai scoatem ziarul dacă nu ar fi fost chemați urgent, în jurul orei 12, cei doi redactori șefi, Crăciun Bonta și Terhes Rozalia, la Comitetul de partid de la Întreprinderea UTA unde s-au retras membrii biroului Comitetului județean de partid, „ascunși” de manifestația de protest care avea loc în fața fostului sediului al județenei de partid. Întrucât au uitat să convoace la ședință și pe cei doi redactorii șefi de la ziarele locale ale partidului, secretarul județului cu propagandă, Alecu Floareș și secretarul C.C. al P.C.R. Ilie Matei – acesta din urmă era trimis la Arad de Elena Ceaușescu – furioși i-au chemat pe ambii redactori șefi la ordine, ca să le transmită ce să conțină ziarele locale a doua zi.

Întrucât redactorul șef Crăciun Bonta, care avea în buzunar de doi ani de zile decizia de pensionare, era hotărât să abandoneze a doua zi conducerea ziarului, l-a luat cu el la Comitetul de partid de la UTA și pe secretarul general de redacție Aurel Darie, care răspundea în acea noapte de ziar. Cei trei s-au întors de la întâlnirea cu Alecu Floareș și Ilie Matei după circa o oră. Fiind foarte târziu, toată lumea era agitată și obosită, cei doi

redactori șefi nu au mai refăcut ziarele în spiritul indicațiilor ordonate, s-au mulțumit doar să introducă pe pagina întâia o notă cu ultimele indicații date în spiritul ultimei teleconferințe a lui Nicolae Ceaușescu, fără editorialul comandat de Alecu Floareș și Ilie Matei împotriva „huliganilor” care manifestau pașnic în stradă.

În noaptea respectivă, de 21 spre 22 decembrie, au apărut, așadar, ultimele numere din cele două ziare locale, „Flacăra roșie” și „Voros lobogo”. A doua zi, în 22 decembrie, după sinuciderea generalului Constantin Milea, când orele lui Ceaușescu au devenit numărate, cineva de la secția de propagandă a Comitetului județean de partid a dat un ordin ca toate ziarele locale apărute în acea dimineață să fie retrase din chioșcurile de difuzare a presei. Cunoscorădeni care au reușit să cumpere ziarul în acea dimineață de 22 decembrie și l-au păstrat până astăzi, ca pe un adevărat număr de colecție!

**Rep.:** *Așa este, deși acel ultim număr din „Flacăra roșie” nu conține nimic deosebit față de celelalte numere apărute în zilele precedente. În schimb măsura luată de cei cu musca pe căciulă de la propaganda Comitetului județean de partid de a-l retrage de pe piață a născut un anumit mister în jurul acestuia. Realitatea este că nu găsim în el nici o semnătură de ziarist care să încrimineze demonstrația de protest a arădenilor, paginile sunt umplute doar cu articole semnate de colaboratori ai ziarului și cu articolele venite pe fluxul de știri AGERPRES, în frunte cu ultima cuvântare a lui Nicolae Ceaușescu în care anunța că de la 1 ianuarie 1990 se va mări retribuția minimă cu 200 de lei și vor crește alocațiile pentru copii între 30 și 50 de lei, până la relatarea ultimei ședințe a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 21 decembrie 1989.*

## 2. Primul număr al noului cotidian „Adevărul”!

**Rep.:** *Ce s-a întâmplat la Tipografie după fuga lui Ceaușescu ?*

**T.E.:** După ce revoluționarii din Arad au intrat în Consiliu, liderul Valentin Voicilă a întrebat, de la balcon, mulțimea din piață cum să se numească cele două ziare locale, respectiv „Flacăra roșie” și „Voros lobogo”? Mulțimea a cerut ca ziarele să se numească „Adevărul” și „Jelen”. Această hotărâre am aflat-o între orele 16 -17 de la primii ziarști care s-au prezentat în acea după-amiază la Tipografie, respectiv de la corectorii Dumitru Toma și Vasile Filip și de la redactorii Mircea Contraș și Cristina Alecu, cred că era și Lavinia Stoicu, dacă îmi mai aduc bine aminte. Ziarștii amintiți m-au informat la Tipografie că „Flacăra roșie” devine „Adevărul”, iar „Voros lobogo” devine „Jelen”. Apoi m-am apucat de lucru și am căutat litere potrivite pentru noile titluri, pentru „Adevărul” și „Jelen”. Secretarul de redacție și ceilalți redactori au venit la Tipografie mai târziu, spre seară, și fiecare a contribuit cu articolul pe care-l avea deja scris, ori cu ceea ce a scris pe loc, în Tipografie, la apariția primului număr al „Adevărului” din dimineața de 23 decembrie. Pe parcursul nopții corectorul Dumitru Toma s-a impus ca un coordonator al noului ziar, iar a doua zi a fost oficializat ca noul redactor șef, în locul lui Crăciun Bonta care nu s-a mai prezentat la lucru, considerându-se pensionat de drept, având decizia în acest sens.

**Rep.:** *S-a vorbit foarte mult de „teroriști” care au ținut sub tensiune Tipografia din Arad. Ce vă mai amintiți, la 18 ani de la Revoluție, despre diversiunea cu „teroriști” pe care ați trăit-o în mod concret?*

**T.E.:** Mai întâi la București, apoi în întreaga țară, deci și la Arad, în noaptea de 22 spre 23 decembrie s-a declanșat isteria generală cu acțiunile criminale ale „teroriștilor”. După ce a început să se tragă în oraș, cu sprijinul FSN-ului de la județ, cele două redacții au solicitat de la AUTOBAZĂ (Întreprinderea de transport) un număr de 30 – 40 de camioane mari, care au fost așezate concentric în jurul Tipografiei, la 2 – 3 metri distanță de ziduri și de geamurile mari de sticlă, ca să nu fim atacați de „teroriști”, care trăgeau din „ascunzători” neidentificate. În același timp am primit sprijin din partea armatei din Arad, s-a trimis la

Tipografie o grupă de 9 militari aflați sub comanda lt. Golea Marius, pentru a ne apăra de „teroriști”.

Primul număr din „Adevărul” l-am scos într-un tiraj de 100.000 de exemplare, iar din „Jelen” în 10.000 de exemplare. Era un tiraj triplu față de cel în care apărea „Flacăra roșie”. Din acest motiv – bazându-ne și pe faptul că a doua zi trebuia să ne sosească un tir plin cu hârtie de ziar de la Fabrica Letea din Bacău, pe care o aveam comandată de mai mult timp, am consumat întreaga hârtie aflată în magazie, hârtie care ar fi trebuit să ne mai ajungă încă 2 – 3 zile. Din cauza Revoluției din decembrie '89, tirul cu hârtia comandată de la Bacău nu a ajuns la Arad decât în 26 decembrie. Astfel, numerele 2 și 3 din „Adevărul” au fost tipărite pe fâșii înguste de reclamă, primite pentru felicitările de Ziua Republicii, care apăreau la „30 Decembrie”, cum se proceda în fiecare an.

**Rep.:** *În calitate de șef al Secției ziare ați fost persoana care nu ați părăsit în acele zile Tipografia și ați condus direct întregul proces de tipărire al celor două ziare locale, de la culegerea și paginarea articolelor până la calendarul și ieșirea ziarelor din rotativă. Ce ne puteți spune despre numărul 2 al ziarului „Adevărul”, care a apărut cules la mână, cu litere de o șchioapă, pe hârtie de reclamă, sub amenințarea „teroriștilor”?*

**T.E.:** S-au spus multe „povești” fanteziste în legătură cu numărul 2 al ziarului „Adevărul”, că ar fi fost cules de mână la lumina unor lumânări din cauza „teroriștilor”, care trăgeau bezmetic în Tipografie. De ce să-l fi cules la lumina unor lumânări, când nu ni s-a luat niciodată curentul electric în acele zile din timpul Revoluției? Adevărul este cu totul altul. Am fost tot timpul prezent în Tipografie, nimeni nu cunoaște situația mai bine decât o cunosc eu. Ziarul a apărut în acea noapte de 23 spre 24 decembrie doar sub forma unor lozinci culese la mână cu litere foarte mari, întrucât nu am avut articole cu ce să-l umplem! Acesta este adevărul curat și nu minciunile care s-au spus permanent după Revoluție! Tinerii care au luat conducerea ziarului nu au fost în putere să scrie în acea zi articolele necesare pentru a umple două pagini de ziar! Abia cu numărul următor, din noaptea de 24 spre 25 decembrie, care a fost tipărit tot în două pagini, pe hârtie de reclamă, am reușit să umplem ziarul cu articole și informații fierbinți, după ce au început să-și aducă contribuția la apariția noului ziar întreaga redacție, adică și redactorii cu o experiență îndelungată în presă.

În 26 decembrie a ajuns la Arad tirul încărcat cu hârtie de ziar de la Fabrica Letea, astfel am reușit să intrăm în normalitate. Mai doresc să fac încă o subliniere în legătură cu „teroriștii”. Ziaristul Terente Petruți de la „Adevărul” a făcut ulterior o anchetă în legătură cu „teroriștii” care au tras asupra Tipografie din Arad. Acesta s-a urcat pe acoperișul Tipografiei și a cercetat în amănunțime toate laturile clădirii, fiecare perete, dinspre Calea Dimitrov și dinspre piața UTA, însă nu a găsit absolut nici o urmă de glonț care s-ar fi tras asupra noastră, înspre Tipografie! M-am întrebat atunci, împreună cu ziaristul Terente Petruți, și mă întreb și astăzi, la 18 ani de la Revoluție: „Unde sunt „teroriștii” care au tras asupra Tipografiei din Arad?”

## Buimaci spre libertate și tranziție...

**LAVINIA BETEA** (ziaristă în decembrie '89, în prezent lector al Universității „Vasile Goldiș” din Arad): Veștile despre prăbușirea lagărului socialist erau puține și confuze. Ce se întâmpla cu țările vecine, intrate deja în dilemele post-comunismului, bănuiam vag din vuietul mitingurilor populare din Iugoslavia ce penetrau spațiul Banatului prin Radio Novi-Sad. Pe Ceaușescu-l așteptam să moară - „de moarte bună” - iar evenimentul, credeam, se va produce curând pentru că ... altfel nu se mai poate. Ce s-ar fi întâmplat după aceea, cu fiecare din noi, nu ne intra în deprinderi să plănuiim. În felul acesta buimac, căutând refugii în literatura beletristică sau cercul restrâns de prieteni, intrasem în iarna lui '89.

Informațiile despre Timișoara, întărite de imaginea perechilor de milițieni ce patruleau la colțurile de stradă, nu împiedicau ritmul vizibil al cotidianului. Conform planificării, făcute cu două săptămâni înainte, în noaptea de 20 spre 21 decembrie eram "capul lîmpede" al ziarului "Flacăra roșie" din Arad. În tipografie, solicitarea venită pe telex de a păstra aproximativ un sfert din spațiul de patru pagini al ziarului pentru materialul despre vizita lui Nicolae Ceaușescu în Iran, a stârnit - ca de obicei în împrejurări similare - înjurăturile tipografilor. Aceasta însemna că vom sfârși lucrul în zorii zilei următoare, după ce în textul oficial vor fi operate de câteva ori corecturile venite de la București, fapt ce se întâmpla în ultimii ani cu fiecare număr ce conținea vizitele lui Ceaușescu în străinătate. Cu un tramvai plin cu muncitoarele ce ieșeau din schimbul de noapte de la Întreprinderea UTA, am ajuns în cartierul Micălaca. Ne-am minunat, împreună, cu seninătate după oboseala nopții nedormite, de lozincile "Jos Ceaușescu!", inscripționate cu vopsea albă pe aleile Parcului "23 August".

Din confuzia și buimăceala dimineții următoare, memoria păstrează valorile mișcătoare de oameni aflînd spre Piața Primăriei orașului, atmosfera de spectacol de pe scena improvizată ce distona de grandioasele cenacluri cu public prin rugăciunile adresate lui Dumnezeu, aerul electricizat de așteptarea tensionată a mulțimii. În redacție s-a-mprăștiat repede zvonul că redactorul șef Crăciun Bonta își informase de dimineață superiorii că începând din acea zi se consideră pensionat. Câțiva prieteni am mers în garsoniera colegului Mircea Contraș să vedem, la televizor, în București ce se-ntâmplă. Am intuit atunci, din întreruperea discursului lui Ceaușescu timpul de fractură istorică în care intrasem. Reveniți în centrul orașului, am văzut cum vestea fugii cuplului Ceaușescu înnebunise de bucurie mulțimea. În inima orașului, ne-am îmbrățișat cu cunoscuți și necunoscuți. Disciplinați, ne-am îndreptat apoi către redacția ziarului unde redactorul șef adjunct Dorel Zăvoianu "împărțea sarcinile" noului număr, la ora șase seara urmînd să ne-ntîlnim cu toții în tipografie.

Ca orice cetățean, trăiam euforic starea "libertății" în care intrase țara. Cum la marile sărbători vibrează profunzimea legăturilor de sânge, ne-am adunat mai mulți din familie, în casa unchiului posesor de televizor color. Miracolul de a observa o liberă mișcare pe spațiul supravegheatului ecran era fisurat de inedite personaje sosite "să dea glas" "adeziunii profunde" și "angajamentelor în slujba poporului", de informații despre "dictator" și comunicate despre o nouă conducere. În prelungirea vechilor obișnuințe, mi-am făcut documentarea pentru materialul ce-mi fusese repartizat : pe 40 - 60 de rînduri, ceva despre stradă și "armata e cu noi". De la soldații cu care-am stat de vorbă, am preluat declarații asemănătoare celor cu care întîmpinam zilele festive ale anului, iar reportajul scris de mine proiecta o realitate virtuală, cu trecutul și viitorul ocultate deopotrivă.

În spațiul tipografiei, însă, se prăbușise vechea ierarhie. Scriitorul de literatură pentru copii Dumitru Toma - singurul angajat al ziarului "Flacăra roșie" ce "ieșise în stradă" din noaptea de 20 decembrie - cu care citisem zeci de nopți pe litere ziarul, el fiind unul dintre corectorii lui, m-a anunțat că articolul meu s-ar putea să nu mai încapă în noul ziar. Până la sosirea noastră, a gazetarilor, ziarul considerat în virtutea aceluiași stereotipuri "vocea poporului" fusese umplut cu materiale scrise de tipografi, scriitori și câțiva dintre liderii situaționali ce se numiseră "revoluționari" conform ideologiei sub puterea căreia încă gîndeam. Involuntar, numărul din 22 decembrie - primul număr al ziarului botezat "Adevărul" la cererea mulțimii adunate în Piața Primăriei - fusese scris și machetat ca un ziar festiv. Același limbaj oficial, hulit curînd ca "limbă de lemn", aproximativ aceiași colaboratori, aceleași tipare consacrate de numerele de 23 August sau 1 Mai.

Prinși ca toți românii în păienjenishul conflictelor "colectivului nostru de muncă", nici unul dintre gazetarii arădeni n-am știut să ne facem atunci meseria. Când au început focurile de armă la hotel "Parc", Primărie și pe străzile principale ale orașului,

# **Adevărul**

**„O, CE VESTE MINUNATĂ!”:**

**Asasini Ceaușescu**

**(el și ea)**

**au fost arestați!**

**Refuzăm teroarea ceaușistă**

**cu îndrăjire și demnitate!**

**VOM ÎNVINGE, ȚARA ASTA**

**E A NOASTRA**

**NU A LUI CEAUȘESCU!**

**Nu sîntem un popor laș!**

**ARADENI - nu vă fie frică!**

**Cei care fac „Adevărul”**

**sînt cu voi și vă iubesc!**

*Cotidianul „Adevărul” de Arad, în noaptea de 23 spre 24 decembrie scoate, sub gloanțele „teroriștilor”, o ediție specială în care se anunță arestarea cuplului Ceaușescu.*

nu noi am fost de față, ci echipele de jurnaliști japonezi și austrieci, intrate în chiar după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989 pe teritoriul românesc dinspre Ungaria pregătită de aproape un deceniu pentru schimbările declanșate de "perestroika" lui Gorbaciov.

Buimăceala a continuat și în zilele următoare. În noaptea de 23 spre 24 decembrie, tipografia a fost "atacată de teroriști", în ziua următoare am fost anunțați telefonic că "redacția va fi atacată". Ca tot arădeanul am privit cu spaimă cerul despre care se comunica ziua că e survolat de avioane sau elicoptere "neidentificate", iar noaptea îl vedeam brăzdat de trasoare. La redacția ziarului se perindau în șir nesfârșit "reprezentanți ai colectivelor de oameni ai muncii" din Arad, soseau invitații la ședințele de alegeri ale comitetelor FSN din întreprinderi, articulate exact pe vechile structuri ale comitetelor de partid, redactorii erau chemați "în teren" să însoțească reprezentanții FSN la nivel de municipiu și județ, plantați în schemele defunctului regim ca "șefi de comisii" și "responsabili" cu socialul, cultura sau economicul. În postul cenzorului ziarului "Flacăra roșie" s-a autopropus un alt "responsabil". În birourile mici și puține ale redacției se descărcau zilnic saci de scrisori, cele mai multe cu delatțiuni ce aminteau mentalității inițiate în etapa vigilentă a "ascuțirii luptei de clasă". "Oameni de bine" fiind și noi, gazetarii, ne temeam de "teroriști", ne supuneam ordinelor de percheziție corporală ale tinerilor ce-și spuneau "gărzi patriotice", consemnam comunicatele FSN și declarațiile revoluționarilor, înfieram "dictatura ceaușistă" și mai cu seamă atârnam fericiri în incerte speranțe.

În acel punct de convergență al Aradului care era redacția singurului său ziar românesc, ne-am dezmeticit ceva mai devreme din buimăceala generală. Fără patronajul pulverizat de desființarea instituțiilor partidului comunist, față în față cu realitatea, fără alți intermediari, pentru ziaristi momentul tranziției post-comuniste a început chiar în ziua de 22 decembrie 1989. Am inițiat, probabil, în Arad tranzacțiile tipice economiei de piață necesare apariției și difuzării ziarului, discuțiile politice contradictorii și efortul de a regăsi tiparele curate ale limbii române ori adevărurile și îndoilele conținute de istoria zilei.

După un deceniu de la acel timp, "revoluția română televizată" se studiază în facultățile de științe politice americane ca studiu de caz pe tema manipulărilor. Între timp am învățat și noi teoriile psihologiei mulțimilor, mentalităților colective și obedienței, istoria comunismului românesc și a celui mondial. Pentru ca adevărul istoric despre decembrie 1989 în România să fie scos la iveală vor mai trece, însă, trei-patru decenii până când arhivele Moscovei și Washingtonului vor deschide tainele lor. Cât despre buimăceala noastră de-atunci, din sursele de prim rang contactate și intervievate recent, cu obișnuințele de gazetar formate în proximitatea aceluși trecut, am aflat că speranțele noastre din iarna lui '89 aveau un temei : cu sau fără ultimul proces stalinist din istoria comunismului mondial, inițiat de "revoluționarii de profesie" și urmașii lor, Ceaușescu urma să moară curând. Era atât de grav bolnav încât ar fi murit - în patul lui, de moarte bună - fără gloanțele ce-au însângerat, în România, Crăciunul, fără nevinovații uciși în Timișoara, București sau Arad ce-au îndoliat prăbușirea imperiului comunist. (22 septembrie, 1999).

## O zi, o noapte, un ziar...

**FLORIN BĂNESCU** (scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din România): **22 decembrie, 1989. Amiaza.** Orașul fierbea, tensiunea surdă care se acumulase de-a lungul ultimelor zile și, mai ales, ultimelor ceasuri, se elibera brusc, în cele mai neașteptate locuri. Reacțiile mulțimii care se revărsase pe străzi și în piețe erau dintre cele mai diferite: de la prudență la explozie entuziastă, de la teamă, totuși, pentru ceea ce s-ar fi putut întâmpla, până la pregătirea pentru acte eroice, de la stupoare la o stare de fericire dobândită, în sfârșit, pe deplin ("Dumnezeu și-a întors fața către noi!"). Armata își sfârșise o adevărată paradă, în uralele mulțimii, o paradă ciudată în



felul ei, fiindcă de fapt se retrăgeau temutele "taburi" ("armata e cu noi!"). Piața Primăriei, care va deveni Piața Revoluției gema de lume. Pe acoperișurile înalțelor clădiri împrejmuitoare, câțiva cetățeni îndrăzneți arborau drapelul național cu vechea stemă decupată și noile slogane aduse de cei care trăiseră ceasurile de sânge și de foc ale Timișoarei. Cuvintele abia înălțate erau scandate de mulțime. Între urale, cuvintele lui Valentin Voicilă întrețineau speranța că totul, dar chiar totul, este adevărat.

În fața clădirii redacțiilor ziarelor arădene, grupuri de oameni așteptau să vadă ce vor face ziaristii. Primii au acționat cei de la ziarul de limbă maghiară care au reușit, incredibil de repede, să-și schimbe până și firma de pe frontispiciul bătrânei clădiri. Apoi, ca un pluton bine organizat și instruit, au pornit în grup compact către tipografie. În redacția ziarului care se numise "Flacăra Roșie" se înstăpânise o atmosferă oarecum confuză. Reacțiile semănau cu cele ale mulțimii din stradă. Până la urmă s-a luat o hotărâre: după amiază, la ora 17,00, toți cei care au materialele pentru primul număr al noului ziar să vină la tipografie! Între timp se aflase că mulțimii pătrunse în clădirea Primăriei i se propuseseră deja mai multe denumiri pentru viitorul ziar.

**După-amiaza.** Trebuie să precizăm încă de pe acum că aceste însemnări reprezintă trăiri personale și nu o "cronică" a evenimentelor de atunci. Aceste rânduri se pot, însă, adăuga altora, scrise de cei care au participat direct la scoaterea de sub tiparniță a unui ziar care, de bună seamă, credeam cu toții că va reprezenta ceea ce bănuiam abia că înseamnă "presa liberă". Ce s-a întâmplat după aceea, e altă poveste. Dar atunci, în după-amiaza care dădea toate semnele că va fi măcar agitată, abia așteptam să ajungem la tipografie și să ne lăsăm îmbătați de, păi cum, cântecul... rotativei.

Nici nu știu când, acasă, înainte de a pleca, am scris un articol al cărui titlu mi se pare astăzi cel puțin patetic: "Sub tricolor, cuvântul liber".

Cum străzile erau nesigure și prin oraș se răspândiseră tot felul de zvonuri privitoare la spăimoșii teroriști, l-am rugat pe un vecin, Martin Liptak, campion la înot, oricum un sportiv de performanță și, ca atare, curajos să mă ducă la tipografie cu mașina lui. Acolo, altă fierbere, alte întrebări, alte temeri. Ce vom face? Dar, mai ales, cum vom face? Dacă... acest dacă este legat de zvonurile pomenite înainte și devenite tot mai alarmante. "teroriștii vor ataca, sigur, tipografia", se spunea. Tipografii blocaseră intrarea cu suluri uriașe de hârtie. O "baricadă" care nu prea inspira încredere. Ne gândeam cu toții la ce se va întâmpla după ce "Ei" vor pătrunde în incinta tipografiei. S-ar fi spulberat toate visele noastre? "Dacă am avea și noi câteva arme" spuneau tipografii. Până una, alta, au adunat căzăturile de plumb în lăzi așezate lângă intrare – se găsiseră, iată, oarece... arme. La nevoie, ne gândeam, o să avem cu ce să-i "bombardăm", și-n gândul nostru eram tare firoșcoși. În fond, de ce să nu recunoaștem, ne cam încerca teama. De altfel, constatarea o făcusem pe drum, frica plutea ca o ceață deasupra orașului, se lipea de ziduri, se lăța pe asfaltul străzilor.

Am pomenit până acum doar de tipografi. Ei erau cei mai mulți (veniseră din toate "schimbările") și atunci, totodată, cei mai hotărâți. Știau la urma urmei, care le este misia. Ba, mai mult, până să înceapă treaba pentru care ne adunaserăm, s-au "tras" noile "legitimații de presă" – l-am chemat pe Petre Don, poet, altfel, și ca... președinte al Cenaclului din Arad al Uniunii Scriitorilor (orice "autoritate" era valabilă) i-am cerut să pregătească tot ce trebuie pentru legitimațiile cu pricina. Arătau grozav. Pe cartonașe dreptunghiulare, de diferite culori, era tipărit simplu: "Presa liberă română". Atât. Un... fluturaș, acolo. Dar cât de faloși ne-am simțit când l-am prins de rever. Cei de la ziarul maghiar, prinzând de veste, ne-au cerut permisiunea să folosească... patentul nostru. "Textul", atâta cât era el, fusese cules în românește și

ungurește.

Ziaristii, deși mai puțini, erau de toate felurile și aduși de toate... vânturile. Unii, bănuiesc vroiau să-și apere vechile poziții, alții pentru că fuseseră "convocați", nu-i așa, iar o parte, fără îndoială că erau cuprinși de unicitatea momentului.

Textele aduse au fost examinate rapid de către un secretariat de redacție încropit ad-hoc și s-a trecut la paginație. Până aici lucrurile s-au desfășurat firesc. Dacă într-o asemenea zi mai putea fi considerat astfel ceva.

**Seara.** Fazele premergătoare intrării la rotativă decuseseră, spuneam, normal. Întunericul se lăsase repede și noaptea de afară ascundea nu se știa ce pericole. Noaptea noastră. Fiindcă, peste toate, noaptea bucureșteană (văzută pe ecranul de televizor portativ și instalat într-o încăpere mai ferită, ca să nu atragă luminile ecranului priviri indiscrete dinspre afară), ne copleșea prin întâmplările ei. Priveam literalmente prostiți războiul declanșat în Piața Palatului. Nimeni nu înțelegea cine în cine trage. Dar se trăgea de mama focului, se mai auzeau și comenzi aiuritoare. Dirija cineva "spectacolul" acela?

Și, deodată, s-a auzit zvonul clopotelor de la bisericile arădene. Au prins să urle sirene. Mai mult, se auzeau rafale de arme automate. Acestea se întâmplau la noi, într-o noapte arădeană de pomină și nu era nimeni care să ne lămurească despre ce era vorba. Cât despre liniște...

În tipografie se ajunsese la momentul critic. Rotativa era instalată într-o hală cu uriașe ferestre dând spre stradă. Strada dinspre care năvălise un grup de oameni agitați, trimiși, nici astăzi, nu se știe de către cine. "Vin teroriștii" "Vin dinspre Pădurițe" – a strigat unul și a dispărut.

Ce era de făcut? Pe moment, singura măsură înțeleaptă era să se stingă toate luminile. Dar poți tipări un ziar pe întuneric? În beznă temerile creșteau. Dumitru Toma, prozator și proaspăt redactor-șef, Dorin Ilarie Curechian și alții luaseră legătura cu Frontul Democratic Român cerând ajutoare. Maiorul, pe atunci, Liviu Gîrgar, înțelegând situația a promis că va trimite un TAB. Dar care deocamdată nu era disponibil. La întreprinderea de strunguri din vecinătate se afla o mitralieră, dar nu avea gloanțe. Iar în fața Palatului din București se trăgea în draci. Sporind panica în toată țara. Și în tipografia noastră.

Atunci Dumitru Toma a avut o idee de-a dreptul genială. A luat legătura cu Întreprinderea de Transporturi Auto cerând să vină toate camioanele grele disponibile. Și au venit. Zeci de autocamioane. Incredibil de repede. Largul bulevard spre care răspundeau ferestrele tipografiei a fost blocat de câte două șiruri de TIR-uri. În uralele noastre, ale celor dinăuntru. Care ne puteam bucura de lumină. Tipografia era luminată ca un Pom de Crăciun. Primul Crăciun liber, prilej de imensă bucurie. Numai că noi încă simțeam sudoarea rece a fricii. Intrarea tipografiei a fost deblocată, prizonierii întunericului de până atunci am ieșit pe stradă ca să-i îmbrățișăm pe șoferii curioși pe bună dreptate să pătrundă în tipografie, să vadă și ei cum se tipărește un ziar.

Teama a început să se risipească treptat, precum fumul, o anumită mândrie se instaura în locul ei.

Se adusese vestea că în piața primăriei un grup mare de oameni veghease toată noaptea.

Dimineața. Mijeau zorile când ziarul a fost tipărit. Anul I, numărul I, scria sub titlul ziarului. Din anumite zone ale orașului încă răsunau împușcături. Pe teroriști, însă nu i-a prins nimeni. Se risipiseră și ei precum fumul? Dar rămaseră dureroase urme. Însângerate. Despre cum se face un ziar, poți vorbi în răspăr. Poți ironiza până și situațiile eroice. Dar nu și victimele lor.

Odată treaba încheiată am dat fiecare câte un telefon acasă. Fiul meu, care

"făcuse" Timișoara, student atunci, ne-a spus că pe strada noastră se trage. Încurajatoare veste, nu-i așa? Oricum, mai aveam o treabă de făcut. Dumitru Toma, Vasile Filip și cel care semnează aceste rânduri ne-am suit într-o mașină care ne-a dus, în mare viteză spre Piața Primăriei. Tânărul șofer ne-a declarat că puțin îi pasă de teroriști – "noi avem un ziar!" spunea el. Și am ajuns în mijlocul mulțimii.

Tinerii adunați acolo s-au bătut de-a dreptul pentru a pune mâna pe ziarul mirosind puternic a cerneală tipografică. Fiecare râvnea să aibă sub ochi primul ziar liber al Aradului, numit "Adevărul". Era dimineața zilei de 23 decembrie 1989.

Au urmat alte nopți, alte ziare. Și am ajuns să ne dorim iarăși alte nopți, mai pașnice, și alte ziare... mai adevărate.

## Primul ziar liber al Aradului

**DUMITRU TOMA** (ziarist și scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din România): 22 decembrie, după-amiaza. Fusesem în noaptea de 21 spre 22 în Piața Primăriei. Acolo mi-am petrecut și ziua de 22 decembrie. Strigasem atât de mult, scandând lozinci anticeaușiste, încât nu mai aveam voce. Pe la cinci după-masa m-am dus în tipografie, plin de entuziasm, îmbătat de ideea de-a scoate un ziar liber, necenzurat. L-am întâlnit, rând pe rând, pe colegii de la redacție. Fiecare scrisese câte ceva despre ceea ce se întâmpla pe străzile Aradului, despre ceea ce simțea în acele momente de euforie... Au fost clipe extraordinare! Practic, ziarul s-a născut acolo, pe loc, în tipografie. Fiecare scria pe unde apuca: pe un colț de masă, pe genunchi.

Pe genunchi am scris și eu primul articol din primul număr al noului ziar – "Adevărul" – și care s-a numit, dacă memoria nu-mi joacă feste, "Elogiul lui Valentin Voicilă", în care povesteam noaptea de 21 spre 22 decembrie '89, când încă dictatorul nu fugise, când Valentin Voicilă a jucat probabil cel mai frumos rol din viața lui: acela de conducător, de lider incontestabil al revoluționarilor din Arad.

N-am dormit de loc în noaptea aceea, cum nu dormisem nici în noaptea dinainte, dar cine să simtă oboseala. Tremuram de bucurie că vom scoate un nou ziar, primul, așa cum l-am gândit și l-am scris noi, fără nici o cenzură, fără indicații prețioase de la partid. Îmi amintesc că mi-au plăcut atât de mult lozincile anticeaușiste care s-au strigat în Piața Primăriei încât le-am pus pe prima pagină a ziarului.

Cândva, în noapte, au început spaimetele. Nu mai știu cine a adus zvonul că din Pădurea Ceala a pornit un grup de securiști spre tipografie ca s-o ocupe. Numai cine cunoaște vechea tipografie de pe Calea Victoriei, cu geamurile ei enorme, ar putea înțelege cât de frică ne-a fost tuturor celor care mai erau la ora aceea în tipografie. Ne simțeam ca într-un acvariu, puteam fi împușcați fără nici o problemă.

Disperat, am cerut ajutor Întreprinderii de Transport. Le-am cerut să vină mașini mari, care să se lipească de geamurile uriașe ale tipografiei, să ne ofere o minimă protecție. Și ajutorul șoferilor a fost imediat. Tipografia a fost înconjurată de imense camioane care s-au parcat la o palmă de geamuri, acoperindu-le, protejându-ne. De altfel, scriitorul Florin Bănescu, care s-a aflat în noaptea respectivă în tipografie pentru corecturile necesare la apariția unui supliment literar, impresionat de gestul de solidaritate al șoferilor, a și scris, peste câteva zile, un foarte frumos articol, în care le mulțumea, în numele tuturor celor care au fost în tipografie în acea noapte, șoferilor pentru curajul lor.

După ce au venit mașinile și-au acoperit geamurile am pornit rotativa. Eram, ca și ceilalți, foarte oboseți când primele numere ale "Adevărului" au început să iasă din rotativă. Îmi tremurau mâinile și ochii mi s-au umplut de lacrimi. Scosesem primul ziar liber al Aradului. Nu avea preț, fiindcă hotărâsem că va fi darul nostru pentru locuitorii Aradului. Pe la cinci dimineața, poate ceva mai repede, n-am mai avut răbdare, ziarul trebuia să ajungă

la cei pentru care fusese tipărit – la oameni. Am încărcat portbagajul unei Dacii (era mașina unui prieten de-al lui Vasile Filip) și, împreună cu Filip și acel prieten al lui, ne-am îndreptat spre Piața Primăriei unde am început să împărțim ziarul. Oamenii ni le smulgeau din mâini. În câteva minute portbagajul mașinii a fost gol. Ajuns în mâinile cititorilor, primul ziar liber al Aradului se născuse. Era dimineața de 23 decembrie '89.

## Fotoreporterii

Vizitez Secția de Istorie Contemporană a Complexului Muzeal Arad. Într-un număr de trei săli sunt expuse câteva zeci de fotografii, toate mărite, despre Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad. Sunt fotografiile realizate, în marea lor majoritate, de artistul fotograf **FLORIN PETRU HORNOIU** care a immortalizat cu mult curaj imagini unice din zilele cele mai fierbinți ale Revoluției de la Arad. Firește, alături de Florin Hornoiu s-au mai remarcat și alți fotoreporterii și fotografi arădeni, între care îi amintesc pe ziaristul **Marcel Canciu** de la cotidianul „Flacăra roșie” (devenit „Adevărul”), pe soții **Florica și Gheorghe Iuga** - muzeograf și coleg cu Florin Hornoiu la Complexul Muzeal Arad, dar și alți fotografi amatori – de exemplu **P. Cenade** - care au realizat o adevărată cronică în imagini a evenimentelor din decembrie '89 de la Arad.

În dimineața zilei de 21 decembrie 1989 când muncitorii protestatari de pe platforma industrială a Aradului se apropiau pe bulevardul central al orașului de piața din fața fostului Comitet județean Arad al P.C.C. mă aflu la Muzeul județean Arad. Eram preocupat să găsesc un subiect de istorie locală pentru numărul ziarului „Flacăra roșie” din 22 decembrie, întrucât despre ceea ce se întâmpla la Arad nu îmi era permis să scriu. Cu o zi mai înainte am publicat la rubrica mea de cultură-învățămint o pagină specială dedicată clasicului literaturii române Ion Creangă. Pentru următorul număr al ziarului mă gândeam să public o pagină de ziar (sau o jumătate de pagină) despre șantierul arheologic de la Cladova, condus de Pascu Hurezan, directorul Muzeului din Arad și de profesorul Vasile Boroneanț de la Muzeul de Istorie a Municipiului București, șantier despre care am publicat mai multe reportaje în ziarul local și în revista „Vatra” de la Târgu Mureș. Print-un astfel de subiect, care în principiu putea fi acceptat de conducerea ziarului, puteam să mă sustrag de la penibilele azeziuni ce se cereau a fi scrise să fie publicate sub diferite semnături de către directori și secretari de partid locali față de hotărârile Congresului al XIV-lea al PCR, ori față de teleconferința lui Ceaușescu în care a condamnat „huliganii” de la Timișoara!...

L-am întâlnit pe directorul Pascu Hurezan pe coridorul Muzeului alături de muzeograful Mircea Barbu și de fotoreporterul muzeului, Florin Hornoiu.

După ce i-am comunicat intenția mea, directorul mi-a spus că nu mai are nimic nou legat de șantierul arheologic de la Cladova, cel puțin în acel moment.

Ne-am continuat conversația în șoaptă pe coridorul Muzeului pe tema evenimentelor de la Timișoara și, evident, de la Arad. Înainte de-a mă întoarce la redacție, am auzit propunerea lui Florin Hornoiu făcută directorului Pascu Hurezan și muzeografului Mircea Barbu, că el va pleca să fotografieze, dacă reușește, manifestații care au ieșit din fabricile arădene să protesteze împotriva lui Ceaușescu, spunându-ne: „Cine știe, poate fotografiile pe care o să le fac vor fi folositoare cândva pentru istorie!”

Au trecut anii și iată că fotografiile realizate de talentatul și curajosul artist – fotograf Florin Hornoiu stau la baza Expoziției permanente consacrate Revoluției din Decembrie 1989 de la Arad în secția de Istorie Contemporană a Complexului Muzeal din Arad!

„Am fotografiat cu multă precauție, ca să nu fiu depistat de către organele de represiune, care se aflau pretutindeni – își amintește artistul fotograf Florin Hornoiu - am fotografiat tot ceea ce am considerat că va putea să constituie un document pentru istorie, o mărturie fotografică în legătură cu protestul arădenilor față de Ceaușescu. Am fotografiat

atât instantanee legate de protestul manifestanților, cât și pozițiile armatei din jurul fostului Comitet județean de partid. Fotografiiile mele reflectă modul în care s-a constituit dispozitivul armatei, din TAB-uri și militari, în jurul clădirii Palatului Administrativ, spre bulevardul „Republicii” și pe latura dinspre parc, în fața Palatului Cultural și Muzeul județean. Fotografiiile din piață le-am făcut din Palatul Neumann, de la etajul I, respectiv din sediul fostei Universități Cultural – Științifice din Arad, de deasupra restaurantului „Bulevard”, iar altele de la etajul al II-lea, de la geamurile unor locatari, care mi-au permis să fac fotografii. Am surprins inclusiv momentul în care actorul Valentin Voicilă a apărut în piață, în fața demonstranților, impunându-se foarte repede ca principalul lider al protestatarilor anticeauști de la Arad. Toate aceste fotografii pot fi văzute în Muzeul de Istorie din Arad, evident mărite, la scara vitrinelor, dar și în volumele pe care le-ați publicat despre Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad!”

În acea zi de 21 decembrie, artistul-fotograf Florin Hornoiu a rămas în mijlocul demonstranților până seara târziu, îndemnând protestatarii „să rămână uniți!”

„A doua zi, 22 decembrie, la ora 8 – mărturisește mai departe Florin Hornoiu - am revenit în piața din fața fostului Comitet județean de partid. A fost un moment extraordinar. Spre centrul Aradului afluiam oameni de pe toate străzile, de pe toate arterele importante ale orașului. Am continuat să fac fotografii. Am reușit să surprind toate momentele principale ale demonstrației de protest, iar când s-a anunțat fuga lui Ceaușescu am imortalizat cu aparatul meu de fotografiat întreaga explozie de bucurie a arădenilor!

Alături de zecile de revoluționari am intrat la ora 14,30, împreună cu Valentin Voicilă și Cristian Moisecu, în clădirea fostului Comitet județean de partid. De aici, din balconul clădirii, liderul revoluției de la Arad, actorul Valentin Voicilă, s-a adresat mulțimilor din piață, iar eu, în tot acest timp, am realizat, din balcon, o mulțime de fotografii, surprinzând cele mai frumoase momente de entuziasm și sublim trăite de arădenii!

Între orele 19 și 21 am participat la ședința Frontului Democratic Român din Arad unde s-a hotărât înlăturarea vechii conduceri de partid a județului și municipiului, constituindu-se primele structuri care urmau să asigure serviciile către populație. Fotografiiile pe care le-am realizat în cadrul acelei ședințe constituie mărturie elocventă legate de preluarea puterii locale de către revoluționari, de către FDR Arad.

În cursul serii când a început să se tragă în jurul Consiliului am continuat să rămân alături de demonstranți, îndemnând oamenii să se adăpostească în jurul clădirii și să nu părăsească zona centrală a Aradului.

În 24 decembrie, în timp ce continuam să fac fotografii în oraș, am întâlnit o echipă de reporteri de la televiziunea BBC, pe care, ulterior, am însoțit-o prin municipiu și în mai multe localități din județ până în data de 27 decembrie. Aceștia mi-au cerut să-i conduc prin zonele din Arad în care se auzeau focuri de armă. De asemenea i-am condus la sediul FSN, unde au participat la o ședință de lucru a noii conduceri a județului, având în prealabil o întâlnire cu liderul Valentin Voicilă, căruia i-au luat un interviu. Apoi în 26 decembrie i-am dus la sediul Poliției unde le-au fost arătați șefii securității locale, care se aflau în arestul Poliției, iar în ziua următoare, în 27 decembrie, au dorit să meargă în județ, să se întâlnească cu locuitorii din mediul rural, să afle părerile țăranilor despre Revoluție. Cu sprijinul primit de la Valentin Voicilă i-am dus în localitatea Cladova, unde reporterii de la televiziunea BBC au realizat un reportaj, în vreme ce eu am surprins câteva instantanee cu acești reporteri din Anglia!

Astăzi sunt bucuros că majoritatea fotografiilor pe care le-am realizat în timpul Revoluției din decembrie de la Arad sunt valorificate în secția de Istorie Contemporană a Complexului Muzeal Arad, unde pot fi văzute de vizitatorii interesați de istoria noastră recentă!”

## 23 DECEMBRIE - DIMINEAȚA

### “Detașamentul Păuliș” revine la Arad ca să apere Consiliul de teroriști!

**Rep.:** *Domnule colonel, am înțeles că ați fost rechemat la Arad ca să apărați Consiliul de teroriști...*

**Col. (r) NECULAI DIACONESCU:** Da, a doua zi, în dimineața zilei de 23 decembrie am intrat în Consiliu. Urmează, să spun așa, partea tragică de la Consiliu. Revin la declarația maistrului militar, care era șeful transmisioniștilor, și la care m-am mai referit: “În data de 23 decembrie, la orele 9, cinci TAB-uri, împreună cu caporalul șef de autostație au plecat sub comanda colonelului Diaconescu la Consiliu, în scopul de a apăra Consiliul. Autostația a rămas pentru moment în U.M. Cetate, ca să realizeze legăturile în continuare. Apoi, la ora 19 s-au deplasat toate TAB-urile care au intrat în curtea Consiliului. În data de 24 decembrie, la ora 2,30 noaptea am primit ordin de la maiorul Diaconescu, să comunicăm, cu întreaga tehnică numai prin intermediul unui indicativ. Aceasta pentru că am simțit noi că cineva dorește să avem cât mai mulți morți, cât mai mulți răniți: se întâmplaseră niște lucruri foarte grave. Se intra pe frecvența de radio a TAB-urilor mele și se auzea comanda: “Foc!”, “Foc!”, “Foc!” în limba germană, în limba ungurească și în limba românească. Cei care intrau pe frecvența noastră radio se adresau astfel: sunt colonelul cutare...executați “Foc!”. La un moment dat băiatul de pe autostație mi-a spus că cineva s-a recomandat chiar maiorul Diaconescu și i-a ordonat să plece la Pecica! Atunci le-am spus subalternilor să nu mai răspundă nimănui, întrucât ei îmi cunosc deja vocea, numai când le dau eu ordin! Astfel, am introdus indicativul “DIKI” și le-am spus să nu mai discute cu nimeni fără acest indicativ!

**Rep.:** *Puteți să ne dați un exemplu?*

**Col.N.D.:** Firește: “DIKI plec în cutare loc!” “Aprobat!”, “DIKI- m-am întors din misiunea cutare!”...A fost o tactică de-a mea. Apoi, cunoscând că maiorul Bădălan dormea, mi-am luat tehnica mea din Cetate, întrucât trăgeau acuma din Cetate împotriva mea, împotriva Consiliului! Toată comanda acestei derute o dețineau maiorul Bădălan, lt.col. Său și un căpitan, care era omul lor de legătură și care a fost și în ziua precedentă “o umbră a mea”, ca să mă urmărească în tot ceea ce fac! Ceilalți erau niște executanți, niște novici, care trebuiau să se ducă pe strada cutare sau cutare... ca să execute foc, apoi pe strada cutare... să execute din nou foc, ori nu știu ce, dar eu nu vreau să vorbesc despre alții, ci numai despre mine!

**Rep.:** *Ce ați făcut mai departe?*

**Col.N.D.:** După ce mi-am instalat întreg dispozitivul, i-am spus lui Voicilă că eu sunt o forță și că nu trebuie să fie derutați, pentru că eu voi cere sprijin, ca să îmi aducă și grenade de luptă, de război, pentru care m-am bucurat ca un copil.

**Rep.:** *De unde să vă aducă grenade, din U.M. Cetate, ori de la Lipova?*

**Col.N.D.:** Pe data de 23 decembrie, la orele 9, m-am întâlnit pentru prima dată cu

maiorul Marcu, comandantul Unității din Cetate, care după 16 decembrie a fost dislocat cu un Detașament la Timișoara, deci nu m-am putut întâlni cu acesta în zilele de 21 și 22 decembrie când am fost pentru prima dată trimis la Arad, cu 1100 de militari. Îl cunoșteam de mai înainte, întrucât colaboram pe linie de depozite, la Lipova. El mi-a spus: "Treci la apărare cu toate forțele, în Consiliu, iar noi, cei de la Arad, apărăm celelalte obiective". "Da, tovarășe maior, aveți încredere în noi!". "Vedeți că vă subordonați mai departe tovarășului maior Bădălan, eu am alte probleme!" Între timp, în noaptea de 23 decembrie spre 24 decembrie, s-au întâmplat în Consiliu niște evenimente de ceartă, se perindau prin clădire fel și fel de oameni. Deci, trebuia să țipe cineva, trebuia cineva să preia comanda. Atunci eu am avut acest curaj. L-am căutat pe domnul Trifa, care era vicepreședintele primului Front constituit: "Sunteți procuror, vă rog ca din acest moment să se aprindă toate luminile! Cel puțin dacă ne împușcăm între noi, să vedem cine pe cine a împușcat! Deci, aprindeți dumneavoastră luminile! După care toată lumea trece și execută un anumit program!" Am instaurat niște reguli de ordine și disciplină. Până atunci nimeni nu asculta de nimeni, domnul Stranski a distribuit armament civililor, deci foarte mulți aveau asupra lor armament, toată lumea executa foc, civilii puneau mâna pe arme și aproape că nici nu știau bine să le mânuiască, de te îngrozeai când vedeai cum umblă cu ele, apoi Stranski era și el pe nicăieri undeva în Consiliu. Deci, m-am consultat cu domnul Trifa, care mi-a spus: "Eu știu puțină armată, dar misiunea ta este să pui ordine în Consiliu, pentru care din momentul acesta tu ești comandantul militar al celor din Consiliu!" Am fost, așadar, numit comandantul militar în Consiliu, pentru câteva ore, întrucât nu era competența celor care făceau parte din conducerea locală a revoluționarilor să mă numească ei în funcția de Comandant. Acest lucru îl putea face doar Ministrul Forțelor Armate. Atunci i-am spus lui Trifa: "Eu vă promit, ca din acest moment, cine nu execută ordinele mele va suporta consecințele de rigoare de insubordonare, iar din punctul dvs. de vedere, nu mai părăsește nimeni Consiliul!". Între timp s-au primit informații foarte triste, evenimentele de la podul "Decebal" și Hotelul "Parc", unde au fost împușcați tineri revoluționari și militari. Le aflam, le înregistram, dar nu eu eram cel care să fac anchetă și să mă hazardez!

**Rep.:** *De unde se trăgea asupra Consiliului, că nu se văd urme de gloanțe pe pereții exteriori ai clădirii?*

**Col.N.D.:** Se trăgea din diferite mașini care treceau în viteză prin fața Consiliului. De pildă s-a tras dintr-o "Dacie"-combi, apoi dintr-o "Dacie" albă asupra Consiliului! Iar un alt element curios era faptul că în acele momente circulau tramvaiele în oraș, care treceau prin fața Consiliului! Mă întrebați că nu se văd urme de gloanțe? Veniți cu mine și o să vă arăt unde au fost geamurile sparte! Vreau să vă spun că se trăgea din clădirea Băncii de vizavi asupra noastră, de la nivelele de sus; sunt mulți care au văzut acest lucru!

**Rep.:** *S-a afirmat că erau doar simulatoare!...*

**Col.N.D.:** Să fim oameni serioși, nu s-a "tras" cu simulatoare asupra Consiliului din Bancă, ci cu gloanțe de război! Eu am o experiență de 25 de ani, pot să fac foarte bine distincție între un foc adevărat și unul făcut de simulatoare. Focul care s-a tras asupra Consiliului a fost de calibru mic. Atunci a murit în incinta Consiliului Gruber Geza, apoi la ordinul lui Stranski s-a plecat cu o mașină în Cetate ca să se aducă muniție pentru gărzile patriotice și s-a căzut de acord cu domnul maior Bădălan, dar până la urmă a murit un om la podul "Decebal" și au fost mai mulți răniți! Sunt fapte care nu sunt întâmplătoare! Vreau să vă spun cu toată convingerea și sinceritatea mea, că s-a dorit să fie în acele momente haos. În noaptea de 23 spre 24, mai precis la ora 2 sau poate 2,30, m-a chemat maiorul Micu, actualmente colonelul Micu, care este incontestabil un alt erou militar al Aradului în revoluția din decembrie 1989, care a avut curajul să nu se mai subordoneze nici el maiorului Bădălan, să vină în Consiliu, să stea de vorbă cu revoluționarii - eu nu am avut

treabă cu el, nu am avut nici o înțelegere cu acesta, el era locțiitorul Unității din Cetate. După ce a constatat că nu se mai pot recepționa mesajele telefonice, după ce a căzut legătura telefonică, când numai securiștii vorbeau între ei, deci s-a întâmplat ceva acolo, a propus să fie adus la Consiliu șeful poliției, col. Cioflică! Acest domn maior Micu, a avut curajul să intre în Unitatea din Cetate, să-l "îmbarce" pe col. Cioflică și, împreună cu acesta, să-l aducă și pe maiorul Marcu la Consiliu!

**Rep.:** *Domnule colonel, acest moment este relatat de către toți revoluționarii arădeni destul de confuz. Puteți să faceți puțină ordine în succesiunea evenimentelor?*

**Col.N.D.:** Este, într-adevăr, un moment încurcat. În ce sens? În primul rând pentru că maiorul Bădălan era un ofițer foarte bine pregătit și avea în jurul său oameni de încredere. Domnul maior Micu nu putea să-și justifice prezența sa în U.M. Cetate, din moment ce el trebuia să fie la dispozitivul ce i s-a încredințat, respectiv paza clădirii Inspectoratului județean M.I., unde se afla atât securitatea, cât și miliția (transformată în poliție). Deci, maiorul Micu a avut acest curaj să vină în Consiliu, să discute cu persoanele competente din conducerea primului Front, spunând: "Domnilor, cineva are interesul să ne omorâm unul pe altul!" (Muriseră deja ofițerii de poliție din ABI, în incidentul de pe strada "Dimitrov", unde s-a aflat și revoluționarul Romeo Popa). Maiorul Micu s-a dus în Cetate și a căutat să-i raporteze maiorului Bădălan cele întâmplate pe strada "Dimitrov" unde un TAB al armatei a ciuruit cu mitraliera un ABI în care se afla o patrulă mixtă a poliției și revoluționarilor, dar acesta era la odihnă. Maiorul Bădălan, avea o stație mai puternică, care putea să transmită la o distanță mult mai mare și să intre pe gama de frecvență la alte stații, lucru pe care noi nu puteam să-l facem. Deci, maiorul Micu nu a reușit să stea de vorbă cu maiorul Bădălan, întrucât acesta se odihnea. Atunci maiorul Micu s-a dus la maiorul Marcu, comandantul U.M. Cetate și i-a explicat să vină la Consiliu, că este bine să vină acolo întrucât revoluționarii nu mai au încredere în el. Marcu la început a refuzat, dar până la urmă Micu l-a convins să urce în TAB și l-a dus la Consiliu. Maiorul Micu venise cu un TAB din dispozitivul său de apărare a sediului Inspectoratului județean M.I., cu oameni de încredere. În momentul în care Micu a ajuns în Consiliu cu maiorul Marcu, acesta mi l-a predat mie, ca să am grijă de el! Eu, politicoș, respectuos, i-am spus "Rămâneți pe loc!" și l-am dezarmat. În Cetate, mr. Bădălan a crezut, după ce s-a sculat, că Marcu a plecat de bună voie! În continuare se trăgea în oraș. Atunci, revoluționarii din conducerea Frontului au întrebat: cine trage în oraș? Să-i luăm pe rând, pe colonelul Sălceanu, pe colonelul Rășină și mai era, jos, la parter, cineva de la poliție, între Rășină și Sălceanu. A mai intrat regretatul procuror Ruja, care mi-a comunicat că există acte în regulă pentru arestarea șefului Inspectoratului județean M.I., șefului securității și șefului poliției, ca să aflăm cine ne omoară oameni în oraș, pentru a pune capăt focului din oraș. Deci, ne-am propus să-i luăm pentru a obține informații, ca să putem lua măsurile corespunzătoare pentru a se pune capăt focului din Arad. Atunci am cerut să vină un revoluționar cu mine, ca să stau de vorbă cu cei reținuți. S-a oferit un revoluționar, care mi s-a părut destul de enigmatic, avea o barbă roșcată și nu l-am mai văzut de atunci. Se pare că a fost cineva din Valea Jiului, ori cam așa ceva, care după revoluție s-a întors de unde a venit...

**Rep.:** *Cum ați procedat?*

**Col.N.D.:** Împreună cu acel revoluționar am intrat în camera în care erau reținuți cei pomeniți mai sus și m-am adresat în felul următor: "Am onoarea să vă salut, sunt ofițer al Armatei Române, maiorul Neculae Diaconescu, din motive pe care nu pot să vi le explic, sunteți reținuți! Vă rog să vă supuneți acestui ordin. Vă garantez că nimeni nu se atinge de dumneavoastră, nimeni nu vă linșează..." M-am dus și i-am introdus într-o cameră cu pază. Pecican i-a păzit în mod nemijlocit. Au fost primele persoane reținute de mine. Pecican, un revoluționar cu ochelari, a stat cu ei înăuntru. Lângă ușa unde se afla Pecican au fost trase dulapuri de metal, ca să nu-l omoare cineva, întrucât se trăgea încă din





*Peste 110.000 de arădeni își manifestă bucuria în momentul în care s-a anunțat fuga soților Ceaușescu cu elicopterul de pe sediul Comitetului Central din București (22 decembrie '89)*

<https://biblioteca-digitala.ro>

Bancă. Apoi, în anticameră mai erau doi militari, iar dincolo, la intrarea principală de pe coridor, mai erau alți doi militari. Deci, vă puteți da seama că nu se putea intra în încăperea în care au fost reținuți comandanții amintiți decât peste cei patru militari! Vreau să vă răspund că au reacționat pașnic, au început să plângă. Între timp a apărut colonelul Cioflică, care după ce a fost arestat la Șeitin a fost reținut în Cetate.

**Rep.:** *Ce oră era?*

**Col.N.D.:** Nu știu exact, oricum spre dimineața zilei de 24 decembrie. După ce maiorul Micu l-a adus și pe col. Cioflică din Cetate, revoluționarii l-au pus, pentru a doua oară, să jure loialitate revoluției! Subliniez aici colaborarea mea ulterioară foarte bună cu dânsul. M-a întrebat: "Unde am eu oamenii?" l-am spus unde am oamenii. "Din momentul respectiv lăsați să acționez eu, dar să colaborăm împreună. Îmi dați un TAB, că în dumneavoastră am încredere, dar dumneavoastră discutați prin radio!" Atunci, amândoi, de la o fereastră, coordonam misiunile ordonate în oraș. Astfel subordonații mergeau în misiune, iar după ce se întorceau subofițerii îmi spuneau: "Au fost reținuți trei indivizi. l-au pus în mașina poliției, după care i-am transportat la poliție și așa mai departe...". Apoi primeau o nouă misiune în oraș, acționau, se întorceau la bază și eu le adresam felicitările de rigoare!...Mai departe nu era de competența mea. Au fost aduși la un moment dat patru așa-zisi teroriști, i-am reținut, le-am asigurat paza, iar organele de anchetă au fost acelea care au decis ce se întâmplă cu cei reținuți!...Nu eu, în calitate de comandant, m-am ocupat de anchetarea lor, s-a ocupat domnul procuror Ruja și alții...

**Rep.:** *Maiorul Marcu, cât timp a fost reținut?*

**Col.N.D.:** A fost reținut vreo două-trei ore, nu mai știu exact, însă Sălceanu cu Rășină au rămas reținuți până în data de 25 decembrie, când eu i-am predat maiorului Marcu, la plecarea din Consiliu. Este interesantă și această chestiune, pe care v-o lămuresc imediat. Domnul procuror Trifa m-a chemat să aud și eu ce ordin dă generalul Șchiopu, comandantul Diviziei de la Oradea. Când am ajuns în biroul respectiv, vorbea la telefon colonelul Cioflică. "Domnule general, vă rugăm să dați dovadă de mai multă înțelegere, aici, la Arad, este pericol mare să se confrunte unități militare! Domnul maior Bădălan produce (și conduce) deruta din U.M. Cetate! Vă raportează că este pericol să se confrunte unitățile militare din Lipova, Ineu și Cetate! Plus că au murit deja destul de mulți oameni...Dați ordin maiorului Bădălan... și așa mai departe. Cât privește pe maiorul Marcu, el a fost reținut doar pentru ca să vadă și el ce se întâmplă în oraș!" În continuare a vorbit cu generalul Șchiopu și domnul procuror Trifa, vicepreședintele Frontului de la Arad. Acesta a spus că în Consiliu se află ofițeri care sunt loiali revoluției și m-a dat pe mine ca exemplu: "Il avem lângă noi pe maiorul Diaconescu de la Lipova, avem încredere în el, dar uitați ce se întâmplă, că se trage în noi!". "De către cine?" "Nu știm!" Atunci, domnul Trifa, a primit ordin să-l eliberăm pe domnul maior Marcu și să-l lăsăm să-și conducă U.M. Cetate! Tot cu TAB-ul cu care a fost adus din Cetate la Consiliu, maiorul Marcu a fost dus înapoi, dar nu de către maiorul Micu, ci de către un alt ofițer.

**Rep.:** *Maiorul Micu s-a mai întors în Cetate?*

**Col.N.D.:** Nu, din momentul acela Micu a rămas în Consiliu, ca om de legătură, după care a fost chemat a doua zi la Oradea.

**Rep.:** *Domnule Diaconescu, vă rog să recapitulăm ordinea exactă a reținerilor...*

**Col.N.D.:** Prima dată au fost reținuți și duși la consiliu col. Sălceanu și Rășină de la securitate, cu care s-a stat de vorbă și au spus ce au spus, eu nu știu, deoarece nu m-am aflat de față, ei au pus vina pe col. Cioflică, că a fugit, că a trădat și așa mai departe. Apoi au fost aduși Marcu și Cioflică, fiind cu toții confrunțați. Revoluționarii, în urma acestei confruntări, l-au crezut pe col. Cioflică, comandantul poliției, pe care l-au pus din nou să le jure credință. Apoi a fost eliberat, după ce s-a discutat la telefon cu generalul Șchiopu de la Oradea și mr. Marcu, iar mai târziu, după plecarea mea din Consiliu, a fost chemat

maiorul Micu la Oradea, pentru a da explicații la Divizie în legătură cu reținerea maiorului Marcu!

**Rep.:** *Ați fost de acord cu arestarea lui Marcu?*

**Col.N.D.:** Păi cum să nu fiu de acord să-l arestăm, când el conducea focul împotriva noastră! De asemenea ar mai trebui să încercăm să facem lumină și în problema care a fost rolul, locul și misiunea generalilor Nuță și Mihalea la Arad, care au aterizat cu 28 de pasageri pe Aeroportul orașului în seara zilei de 21 decembrie. Este o chestiune importantă, care trebuie lămurită, dar nu este de competența mea! Gândiți-vă ce s-a întâmplat la Sibiu cu sosirea aceluși ROMBAC? Ce s-a întâmplat la Cluj? Eu vă pun doar câteva întrebări: Cum au trecut prin vamă și nu i-a controlat nimeni? Cum le-au fost duse toate bagajele separat la Hotelul "Parc"? În aceste probleme dl. col. Istrate vă poate da informații exacte. Este la CMJ, am discutat cu el. De asemenea să îl căutați pe fostul ofițer de la antitero Covrig. Îl găsiți, este șofer prin Arad, mai ales că l-au dat afară din SRI, o să vă poată spune adevărul! A fost într-un loc total nepotrivit și într-un moment nepotrivit, dar a avut șansa de a scăpa cu viață! Vă mai pot da lămuriri Micu și Albu. Omul acesta o să vă limpezească un pic. El a fost acolo. Il puteți găsi la Aeroport, lucrează acolo. Sigur că este mai greu să se afle adevărul, pentru că tot ei sunt cei care s-au dus înapoi, în acele locuri, chiar dacă după 1990 s-a spus că nu mai vrem USLA, nu mai vrem antitero, dar tot ei s-au dus înapoi mai târziu! Principiile au rămas aceleași. Dacă tu lași un Aeroport de talia Aradului numai pe mâna unor civili sau pe seama pazei de la Armată, se întâmplă ceea ce s-a întâmplat acolo, cum a fost și faza de la București, de la Otopeni, cu "Țigăreța". Ori să revenim la Sibiu. Nicu Ceaușescu nu a declarat oare că a venit la Aeroport cu persoane de la DIA pe 21 spre 22 decembrie? Vă rog, ca literat, ca istoric să faceți următorul calcul: Este oare o simplă coincidență? Nu există coincidență ! Există certitudine că a fost un plan și acesta a fost bine pus la punct! La Cluj, tot la fel, un avion cu oameni de la DIA; la Sibiu, tot un avion cu oameni de la DIA. Iar cei de la Arad nu veneau de la București, ei veneau de la Timișoara! Mă întrebați de ce au plecat de la Timișoara? Pentru că la Timișoara și-au făcut deja misiunea! Și-au îndeplinit misiunea acolo! Ei au omorât și au provocat ce au avut în plan să facă, după care au plecat mai departe la Arad! Să nu cumva să credeți că a fost KGB sau CIA la noi în țară, că eu îmi tai gâtul! Dacă țara noastră ar fi precum Kuweit, unde se află mari cantități de țigăi, ar fi prezentat interes, dar noi suntem doar cu cereale, deci nu era nici un interes. Speculațiile că au venit străini, că au venit ruși, unguri și așa mai departe cad. Și-au îndeplinit misiunea la Timișoara, și-au îndeplinit misiunea la Arad, la Cluj, la Sibiu, iar ceea ce s-a întâmplat în altă parte, cum a fost de pildă la Reșița sau în altă parte, au fost pur și simplu niște răzbunări între poliție și diverse persoane!... Cât privește Brașovul, acolo a fost o problemă specială, ei au pornit și altă dată și când au văzut că de data aceasta se poate, au ieșit! Cât privește pe generalii Nuță și Mihalea, există certitudine că ei au fost la Timișoara și se știe ce au făcut acolo, precum și faptul că au venit la Arad și că ei au fost cazați la Hotelul "Parc", și că Nuță și Mihalea au fugit cu un accelerat și că au fost prinși la Deva și că ceilalți membri ai grupului și-au făcut mrendrele în ziua de 23 și de 24 decembrie prin Arad! În momentul în care acest general Mihalea conducea un grup de comando, stil luptă de gherilă, foarte bine pregătit profesional, s-a putut întâmpla cele întâmplate la Arad! Ei erau cap de rețea, dar sub ei în rețea se mai aflau doi - trei, sub camuflaj! În mod corect, despre modul în care s-a procedat privind unele acte de diversiune din timpul Revoluției române din decembrie '89, scrie în "Observatorul militar" Caba de la Cluj, când se referă la modul în care se poate intra cu o stație modernă, puternică, pe mai multe frecvențe. Este exact așa cum un comandant de batalion conduce cu stația lui atât infanteria cât și tancurile. Comenzile lui sunt auzite atât de infanterie, cât și de tancuri, dar cele două categorii de arme nu pot comunica între ele decât cu comandantul. Așa s-a întâmplat și în timpul revoluției, când se intra pe frecvența

TAB-urilor, cu o stație mai puternică, cum a fost în cazul Aradului! Se repetă scenariul. Se repetă istoria. Scenariul a fost frumos. Ca să fie omorâți cât mai mulți oameni. La Cluj a fost în față tot un actor. Și în cazul acestuia a existat o diversiune, o manipulare, Nemeș a fost incitat să pornească spre acel ofițer, spre acei militari, după care s-a tras asupra lui! A existat motivul să se tragă asupra revoluționarilor, care atacau armata! Mai vreau să vă spun că dacă cumva mi se întâmpla, nu din greșeală, ci intenționat ca cineva să îmi omoare un soldat sau dacă masa de oameni de acolo ar fi încercat să-mi linșeze soldații, era vărsare de sânge și în Arad! Eu nu mai puteam să fac altceva, decât să execut instinctul animalier de autoapărare! La violență, izbucesc cu violență!

## Dumnezeu mi l-a adus în față pe actorul Voicilă

**Col. (r) NECULAE DIACONESCU:** Dumnezeu mi l-a adus în față pe actorul Voicilă și pe acești revoluționari pe care unii îi consideră niște nebuni ai Aradului, care au știut să țină în mână o masă de oameni, să-și ceară drepturile, dar fără violență, și au reușit, pentru care le mulțumesc! Mai departe se aflau elementele destabilizatoare ale unor comandanți și generali care au fost la masa tratativelor! Sunt ofițeri care în doi ani au luat patru grade! Nici Antonescu nu a luat cu atâta repeziciune și într-un timp atât de scurt, de numai doi ani, atât de multe grade!

**Rep.: Să ne întoarcem la noaptea de 23 spre 24 decembrie, în Consiliu, la Arad!**

**Col.N.D.:** Tot în noaptea aceea au fost reținuți și șeful Poștei din Arad cu un tehnician, după care a fost numit un alt șef. Acolo, în fața Poștei a murit un soldat și un civil. Nu cunosc împrejurările în care au murit. Este vorba despre copilul doamnei Mada. Însă eu sunt în măsură să vă spun cum a murit tânărul revoluționar Gruber, în Consiliu. Sunt speculații că ar fi fost omorât din interior. Vreau să spun că până la o distanță de zece metri dacă tragi cu pistolul (oricum camera în care a murit nu avea mai mult de zece metri), glonțul, la intrare, face o gaură de mărirea unui anumit diametru, pe când la ieșire diametrul găurii este mai mare de cinci-șase ori. În cazul lui Gruber glonțul a intrat prin față, sub nas, pe lângă zona musteței, iar în spate nu a ieșit, ceea ce denotă că s-a tras de la distanță mare asupra acestuia, iar glonțul a fost de calibru mic, de cinci și ceva! Eu nu am fost de față, dar am fost informat de doi ofițeri de la gărzile patriotice, lt.col. Olteanu și mr. Cosma. În legătură cu gărzile patriotice pot să vă spun că la un moment dat comandantul gărzilor patriotice, col. Stranski, întreținea chiar el atmosfera, striga să se tragă foc, dădea telefoane și așa mai departe. Atunci i-am spus "Domnule colonel vă rețin, sunteți arestat!". Deci, eu când l-am arestat pe colonelul Stranski i-am dezarmat și pe civili, i-am "păcălit" pe domnii revoluționari pentru a le lua armele! Le-am adus dovezi. Am adus o mașină cu muniție, cu grenade. A fost tot de la Dumnezeu o sclipire de inteligență, când le-am spus: "Voi nu aveți deprinderea să mânuiți aceste arme, s-ar putea să ne împușcăm unii pe alții și să murim aici cu toții dacă nu mă ascultați! Eu sunt garantul vostru! Nu? Eu jur că din Consiliu nu ies decât cu picioarele înainte, nu vă trădez pe voi!" Atunci am adus o mașină cu grenade, cu douăzeci de lăzi de grenade, i-am păcălit pe domnii revoluționari și le-am adunat pistoalele. A durat cam mult, deoarece unii erau plecați prin oraș, dar am realizat o treabă! Pe urmă am blocat ușile și am spus că fără aprobarea mea nu mai iese nimeni din Consiliu! Astfel am pus gardă de la mine, ofițer de la mine, inclusiv la toaletă era o rânduială și o curățenie exemplară! În Consiliu am colaborat foarte bine cu Voicilă, Trifa, Ruja. În momentul în care am intrat în Consiliu, domnul Voicilă a putut să plece la culcare. Nu se mai ieșea din Consiliu în oraș decât cu TAB. Cât privește pe Stranski l-am dus într-o cameră separată, deci l-am reținut și am raportat la șeful meu de la Lipova, iar acesta a informat la București, prin care, culmea, am primit ordin să-l eliberez! Dar am fost lăudat că am

luat civililor armamentul, deși el nu era de acord! Acesta a replicat: "Sunt oamenii mei, luptătorii mei!" și așa mai departe. Însă acești oameni pe care-i revendica și ocrotea, nu erau constituiți într-o formațiune de luptă organizată, cum erau înainte plutoanele de gărzi patriotice constituite din muncitori de la o întreprindere sau alta. Erau, la acel moment, o adunătură de civili, care nici nu se cunoșteau între ei de cele mai multe ori și nici nu ascultau ordine pe cale ierarhică superioară! Singurul care nu a vrut să predea armamentul a fost șoferul domnului Voicilă, regretatul Bătrâna, care a invocat că a fost maistru militar și că știe să mănuiască armamentul. Însă după ce s-a sculat Voicilă, l-a predat și el, la insistențele acestuia, care i-a amintit lui Bătrâna că eu sunt comandantul pe linie militară în Consiliu și că toată lumea ascultă de ordinele pe care le dau în acest sens! Apoi am devenit prieteni!

**Rep.:** *Până pe ce dată ați rămas în Consiliu?*

**Col.N.D.:** Până pe data de 25, după executarea lui Ceaușescu. A fost seara de Crăciun, am găsit niște "capturi", după care am primit ordin să mă întorc la Lipova, iar de la Lipova am fost trimis apoi la Hunedoara, unde s-a spus că se continua să se tragă și nu aveau unități militare!...Am plecat numai cu un Detașament de recunoaștere, cu trei TAB-uri de cercetași și cu două ABI-uri mici. Nu am intrat în localitate, am chemat revoluționarii la întâlnire și după ce mi-am dat seama că nu există nici un pericol, ne-am întors la Lipova...

Dar calvarul meu abia a început. În loc să existe o adevărată bucurie că m-am reîntors la Lipova fără nici un mort, decât cu o singură mașină lovită, deci aproape nimic, s-a întâmplat invers! Când am ajuns în Unitate, mi se raportează că din ordinul domnului general Hortopan sunt destituit din funcția de șef de Stat Major și că sunt reținut la domiciliu! Am avut gardă personală de la viitorii mei colegi de la SRI. Astfel am stat acasă de pe data de 27 decembrie 1989, până pe data de 2 februarie 1990, de ziua mea, când a venit un domn general și m-a eliberat, avansându-mă la gradul de locotenent colonel, la excepțional, apoi fără să mă întrebe nimic, mi s-a spus că sunt numit șeful SRI la Arad!

**Rep.:** *Cunosc că ați fost chemat să depuneți mărturie în procesul de la Timișoara al lui Ilie Matei!...*

**Col.N.D.:** Da, în luna martie 1990, eu am făcut împotriva fostului secretar cu propaganda la C.C. Ilie Matei o plângere penală. A fost o treabă urâtă întrucât Ilie Matei a fost declarat nevinovat la primul proces de la Timișoara, iar eu și doamna Pugna, fosta prim-secretară de la Arad, am fost declarați martori mincinoși! Apoi, când s-a judecat Dosarul cu Revoluția de la Arad, am fost chemat încă o dată la proces. Atunci am spus că îmi mențin prima afirmație pe care am făcut-o, la precedentul proces, fără nici o schimbare!

**Rep.:** *Puteți evoca câteva momente de la Procesul de la Timișoara?*

**Col.N.D.:** A vorbit mai întâi, fosta prim-secretară de la Arad, doamna Elena Pugna, iar pe urmă, am vorbit eu.

**Rep.:** *Ați reținut ce a spus doamna Pugna?*

**Col.N.D.:** Da, am auzit ce a spus. Eu eram afară, dar erau instalate difuzoare, încât am auzit absolut tot ceea ce a spus. De asemenea transmitea la Radio Timișoara, în plenul procesului. Am reținut tot ce a spus în legătură cu mine. A fost întrebată mai întâi: "Pe maiorul Diaconescu, l-ați cunoscut?" "Da, a fost comandantul Detașamentului care a venit la Arad de la Lipova." "Cine a trimis după autobuze la Unitatea din Lipova?" "Eu am trimis autobuze de la IRTA." În schimb nu a spus nimic de ordinele pe care mi le-a dat Ilie Matei, deși s-a aflat lângă acesta. Când am ajuns eu la rând, am fost întrebare cum mă numesc. Eu întotdeauna am avut probleme cu rostirea prenumelui meu, "Neculae". Am spus: "Diaconescu Neculae!". "Ah, ești moldovean măi Neculae!". "Domnule președinte, da sunt moldovean!".

## Ilie Matei a ordonat maiorului Diaconescu să înfigă baioneta în demonstranți! Prima secretară Elena Pugna plângea!

**Col. (r) NECULAE DIACONESCU:** Președintele de ședință m-a întrebat "Ce ordine ai primit de la Ilie Matei?". I-am povestit exact cum a fost, am reprodus toate ordinele primite de la Ilie Matei. Atunci, din sală, inculpatul Coman a arătat spre mine cu un gest că am spus foarte bine! Repet, la Procesul de la Timișoara am spus întreg adevărul, cum fostul secretar al C.C., Ilie Matei, mi-a ordonat "să bag baioneta în oameni!" Am fost întrebat numai despre evenimentele de la Arad și, din păcate, nu am fost întrebat absolut nici un cuvânt în legătură cu modul în care am fost chemat în 5 decembrie la București, la generalul Hortopan și ce mi-au spus acolo acei domni în haine civile care au stat de vorbă cu mine, după ce a ieșit din birou generalul Hortopan. Am fost ținut înăuntru 27 de minute. În Procesul de la Timișoara am povestit episodul din data de 21 decembrie, cum la ora 23,30 am fost chemat în biroul primei secretare de la Arad, unde pe scaunul primei secretare ședea Ilie Matei, iar în stânga acestuia ședea pe un alt scaun doamna Elena Pugna (de față fiind însă și ceilalți membri ai comandamentului de represiune a demonstranților), Ilie Matei mi-a ordonat să bag baioneta în manifestanții care au mai rămas în piață la acea oră. A fost o adevărată stupoare în sala de judecată când am spus cele de mai sus, chiar și printre inculpații din boxă. Atunci președintele de ședință a spus: "Neculae, te rog să repeți ceea ce ai afirmat!". I-am repetat președintelui de ședință: "Ilie Matei a spus în felul următor: Știu că ați primit ordin să nu executați foc asupra demonstranților, dar aveți baionete, băgați baionetele în ei, băgați baionetele! În timp ce vorbea, Ilie Matei a început să gesticuleze: "Uite așa, uite așa, uite așa!" și îmi arăta cum să dau ordin soldaților să înfigă baionetele în demonstranți! Gesticula pe lângă masă, spre doamna Pugna, cum să bag baioneta în oameni! Atunci doamna Pugna a început să plângă și a spus: "Nu, nu vreau așa ceva să se întâmple în orașul meu, ca la Timișoara!". Acestea au fost cuvintele ei, pe care le-am redat cu aproximație, textual. În clipa în care am spus cele de mai sus, președintele de ședință a chemat-o pe doamna Pugna înapoi în sală, iar mie mi-a spus: "Dumneata Neculae ia loc acolo în bancă! După ce s-a reîntors doamna Pugna, președintele i-a spus: "Doamna Pugna, vă atrag atenția că în acest proces ați fost chemată ca martor. Dar s-ar putea să avem și procesul dumneavoastră! De aceea vă rog să spuneți tot ceea ce știți în legătură cu cele afirmate de Ilie Matei, în biroul dumneavoastră, în sediul din fostul Comitet județean de partid. Ați auzit ce a spus maiorul Diaconescu?". "Da!". "Erați de față?". "Da! Păi a zis, dar nu mai știu exact..." "Vă atrag atenția încă o dată, spuneți adevărul, ori nu?" Atunci a spus: "Da, așa a fost, a dat ordin să bage baioneta în oameni, iar eu am început să plâng !" De asemenea șeful scutierilor, col. Moș, a primit și el ordin de la Ilie Matei și de la coloneii din Comandamentul județean din Arad, care au venit jos la poartă, să dea cu ciomegele și cu lanțurile în demonstranți, în cazul în care aceștia ar încerca să intre în Consiliu!

### Lanțuri și ciomege pentru represiune!

**Rep.:** Ați pomenit de lanțurile din holul Consiliului. Pentru ce au fost aduse ele acolo?

**Col. (r) NECULAE DIACONESCU:** Ce știu eu, să se dea cu lanțurile în demonstranți, în orice caz numai pentru violență, numai pentru intimidare și lovire! Dacă era treaba doar

să lege ușile, ar fi fost nevoie poate de doi-trei metri de lanțuri, dar acolo s-au adus zeci și zeci de metri de lanțuri, care erau similare cu cele de la Timișoara, când au dat cu ele în vitrinele din centrul orașului! Ei știau foarte bine ce lungime și ce grosime trebuiau să aibă acele lanțuri, ca să fie mânuite eficient și rapid de cei care aveau antrenament, de cei care aveau îndemănare pentru folosirea lor! Cât privesc ciomegele despre care am pomenit, nu mai încape nici o îndoială pentru ce au fost ele aduse. Ciomegele nu se puteau folosi decât pentru repressiune!

## 2000 de arădeni au revenit în fața Consiliului!

**VALENTIN VOICILĂ:** Întrucât s-a tras aproape toată noaptea asupra Consiliului, în dimineața zilei de 23 decembrie arădenii s-au adunat din nou în piața centrală, să sprijine Revoluția! Au venit în jur de 2000 de oameni. A fost absolut extraordinar gestul lor! Cu toate că se trăgea, acei oameni nu s-au speriat că pot cădea victime în fața teroriștilor și au venit la Consiliu! Atunci am ieșit la balcon și le-am vorbit, la microfon, îndemnându-i să plece acasă, deoarece pot deveni ținte în fața celor care trag, pot deveni carne de tun, că se poate întâmpla o baie de sânge, nedorită de nimeni, în fața Consiliului! Majoritatea m-au ascultat și au plecat acasă, dar au rămas încă foarte mulți tineri, care au continuat să ne ajute. Între timp oamenii au primit mâncare (din ajutoarele sosite la Consiliu), iar cei care fumau au primit țigări. Exista o legătură între oameni, o legătură absolut minunată! Era impresionant cât eram de uniți, în vreme ce se trăgea tot timpul, zi și noapte, asupra Consiliului, iar în numeroase locuri din oraș continuau să se facă diversiuni! În aceste împrejurări, la un moment dat, unul dintre ofițerii din Consiliu a venit la mine și mi-a spus: "Domnule Voicilă, suntem păcăliți de către cineva, aici se întâmplă ceva foarte rău! În primul rând s-ar putea să nu mai avem cartușe, să ne epuizăm întreg stocul de cartușe, apoi, în al doilea rând, de ce nu omorăm pe nimeni? Mai precis, se trage dintr-o anumită direcție asupra Consiliului, după care toți soldații își îndreaptă focul în acea direcție de unde s-a tras inițial asupra noastră, dar nu lovim pe nimeni, nu putem să împușcăm pe cei care trag asupra noastră, nu există nici un rănit, nici un împușcat printre cei care trag asupra noastră, deși am tras mii și mii de cartușe spre acele locuri!?" Astfel a început să ne fie tot mai clar că suntem supuși unei diversiuni! Atunci am luat împreună hotărârea să nu mai tragem absolut nici un glonț, decât în momentul în care vor intra teroriștii, pe geam, în Consiliu! Doream să aflăm ce se întâmplă, de unde vin acele provocări asupra noastră? Bineînțeles că nu a intrat absolut nici un terorist pe geam în Consiliu, deși dacă ar fi dorit s-o facă, o puteau face foarte bine, mai ales că soldații erau foarte obosiți, nu dormiseră toată noaptea! Iar ca să aflăm acest lucru trebuia să cunoaștem exact care era poziția (și acțiunile întreprinse) de comandanții securității și poliției locale. Astfel am trecut sub paza revoluționarilor pe colonelii Sălceanu (șeful Inspectoratului județean M.I.), Rășină (șeful securității) și Văduva (comandantul adjunct al miliției, transformată în poliție), în vreme ce colonelul Cioffică, comandantul poliției (miliției) era reținut în U.M. Cetate, având o serie de probleme. În ceea ce mă privește, pot să vă spun că în acele zile ale revoluției de la Arad, eu am avut încredere în colonelul Cioffică, că se afla de partea noastră, a revoluției, pentru că efectiv ne-a ajutat. Firește, unii mi-au reproșat de ce am stat de vorbă în acele zile cu poliția? Dar poliția nu a tras în Arad, iar prin colonelul Cioffică, poliția a dovedit că s-a aflat alături de noi, alături de revoluționari. În acele zile pentru noi poliția prezenta o garanție, eu m-am sprijinit pe poliție, implicit pe colonelul Cioffică, care m-a ajutat. Dar, să revin, cum am ajuns să-i reținem pe cei trei colonei pe care i-am amintit. În momentul în care

noi am constatat că armata care apăra Consiliul trage asupra persoanelor invizibile (teroriștilor) care trăgeau asupra noastră și că nu omoară pe nimeni, ne-am dat seama că lucrurile sunt destul de neclare. Atunci mi-am zis, în mintea mea, că cei doi șefi ai securității, coloneii Sălceanu și Rășină, trebuie să știe ce se întâmplă în oraș. Astfel, m-am dus și le-am pus arma în piept. Eram foarte nervos. Le-am spus: "Este situație de război și dacă nu îmi spuneți cine face această diversiune asupra noastră, cine trage asupra Consiliului și revoluționarilor, vă împușc imediat!" Aceștia mi-au răspuns: "Domnule Voicilă, vă rog să ne credeți, noi nu știm nimic! Dar dorim să colaborăm cu dumneavoastră! Mergem la sediul securității, unde facem grupuri mixte de soldați și oameni de ordine, cu TAB-uri, facem tot ceea ce se poate pentru a păstra, în colaborare cu armata, ordinea în oraș! Atunci le-am răspuns; "Bine, mergem la securitate!" Am mers la sediul securității. Acest lucru s-a întâmplat a doua zi după fuga lui Ceaușescu. Acolo am făcut un plan de luptă. Armata conducea deja acțiunile de la sediul securității. Am făcut grupe mixte, armată, poliție, revoluționari. Sincer, doresc să vă spun că eu nu am avut încredere niciodată în securitate. Am cerut listele cu informatorii securității, dar nu am primit decât câteva hârtii, respectiv fișe, în felul acesta am văzut și eu cum arată o fișă de informator! Era evidențiat numele informatorului, numele conspirativ și ofițerul cu care acesta ține legătura. Doar vreo două fișe dintre cele care mi-au fost arătate erau și completate. Una era cu un soldat care a fost racolat în timpul stagiului militar, care avea un om de legătură... Deci, am dorit să pun mâna pe această listă de informatori, dar nu am reușit deoarece mi s-a spus că listele cu informatorii din Arad au fost distruse! Neîncercător, le-am căutat, dar nu am reușit să le gășesc, mi s-a spus că au fost arse în afara orașului, probabil la Pădurea Ceala. Mă interesa această listă întrucât în toate instituțiile, în toate fabricile securitatea a avut informatori, ca să cunoaștem cine au fost cei care ne tornau la securitate! Deci, am făcut un plan împreună cu armata, cu poliția (reprezentată în acel moment prin colonelul Văduva) și cu cei doi șefi ai fostei securități, respectiv coloneii Sălceanu și Rășină, care nu prea erau legați de Arad, întrucât nu erau arădeni. Îmi aduc aminte o replică a unuia dintre cei doi (întotdeauna i-am confundat, care este Sălceanu și care Rășină): Când am rostit cuvintele, "acum, dacă a fugit Ceaușescu, o să dăm, în sfârșit, căldură oamenilor!" Iar unul dintre cei doi colonei mi-a replicat: "Da, dar să nu fie prea multă!" Ticăloșia lor era în sânge, era atât de mare încât și în momentul în care au fost încolțiți de către noi, își arătau atitudinea ostilă poporului! Trecând la constituirea patrulilor am prevăzut ca alături de ofițeri, subofițeri, soldați, să fie și polițiști cu câini și revoluționari înarmați, care urmau să circule pe fiecare stradă, alături de TAB-uri, care, de asemenea, aveau zone precise pe care să se deplaseze pe anumite străzi. Acest plan avea ca scop să dispară neîncrederea formată între armată, poliție și securitate, iar dacă se va mai trage în continuare în oraș, să se tragă asupra tuturor și nu numai asupra armatei și revoluționarilor! Deci, dacă se va mai trage, să fie împușcați nu numai soldați și revoluționari, ci și securiști și polițiști. În paralel s-au mai constituit, spontan, grupuri de civili, care au contribuit la sprijinul pazei, constituindu-se filtre pentru controlarea autoturismelor și vehiculelor care circulau prin oraș; s-au pus tot felul de baricade la intersecția unor străzi mai importante din municipiu. Din păcate unele grupuri de țigani, cu prilejul acestor baricade-filtre au comis și unele abuzuri, sustrăgând tot felul de lucruri din autoturismele verificate, dacă nu transportă cumva arme și teroriști! Era o adevărată nebunie, în momentele acelea nimeni nu putea să-i controleze pe cei care s-au dedat la hoții! Dar, pentru mine cel mai important lucru era să nu mai moară nimeni, mi-am zis tot timpul că viața este cea mai importantă pentru noi! După formarea grupurilor de apărare locală,



la sediul securității, unde au participat și coloneii Sălceanu și Rășină, în toila discuțiilor a venit la mine șoferul meu, Constantin Bătrâna, care mi-a șoptit: "Vali, vrem să-i arestăm pe cei doi colonei, Sălceanu și Rășină, dar nu aici, că nu vom putea, ci la Consiliu. O să vină imediat la tine un ofițer de la armată, care o să-ți comunice, în prezența tuturor că ești chemat urgent la Consiliu și că vom continua discuțiile acolo! Astfel, cei doi vor trebui să vină cu noi la Consiliu!" În continuare am procedat conform acestui plan care mi-a fost comunicat. Probabil, zic eu, intuind că vor fi arestați, unul dintre cei doi colonei mi-a spus: "Domnule Voicilă, eu vreau să merg cu mașina mea la Consiliu!" Atunci i-am răspuns: "Domnule, ești în nesiguranță într-o "Dacie", urcați-vă în TAB, pentru că este mai sigur!" Ca o paranteză doresc să vă mai spun că în acele zile noi, cei din Consiliu, numai cu TAB-ul ne deplasam prin oraș! Deci, i-am adus înapoi la Consiliu, de unde am plecat inițial, unde i-am introdus într-o încăpere și i-am arestat! Tot în 22 decembrie a fost un eveniment la Penitenciarul Arad, unde, după apariția teroriștilor (pe care nimeni nu i-a văzut în mod concret), deținuții au fost pe punctul de-a forța ieșirea din pușcărie și de a pleca din penitenciar. După ce am fost informat de ceea ce se întâmplă la Penitenciar, am plecat acolo și am stat de vorbă cu deținuții din Penitenciarul Arad. Pe unii i-am recunoscut de acasă, din orașul meu Brăila, care au fost prinși la frontieră în timp ce încercau să fugă din țară. Erau destul de apropiați de vârsta mea și își ispășeau condamnarea în Penitenciarul Arad. Atunci am hotărât ca toți deținuții care erau "frontieriști", deci cei care erau deținuți pentru că au încercat să fugă din țară, să fie eliberați, să fie lăsați liberi, să plece acasă. I-am auzit spunând că dacă este nevoie, ei se alătură revoluției, să le dăm arme și vor trage în toți care sunt împotriva victoriei revoluției române! Personal am considerat acest gest al pușcăriașilor frontieriști extraordinar! Evident, cei care aveau alte condamnări, pentru furturi și tâlhării, nu m-au interesat, au rămas pe mai departe în pușcărie.

## Deplasarea la sediile securității și miliției

**IOAN TRIFA:** Față de angajamentul pe care l-au luat în noaptea de 22 decembrie în fața noastră, comandanții de la Inspectoratul județean M.I., respectiv coloneii Sălceanu și Rășină, că vor fi devotați cauzei revoluției, că se poate conta efectiv pe ei și pe oamenii pe care-i conduc, în sensul cel mai bun al cuvântului, și că sub patronajul lor liniștea și ordinea publică - de care avea nevoie toată populația Aradului - va fi asigurată, la scurt timp după plecarea lor din sediul Consiliului, ne-am convins că lucrurile nu stau tocmai așa! În oraș au început focuri de armă, având efectiv convingerea că am fost înșelați în a crede în sprijinul lor. În dimineața zilei de 23 decembrie, în sala 63, am avut o discuție între noi revoluționarii și cadrele armatei prezente atunci în Consiliu, ocazie cu care am hotărât să ne deplasăm la sediul Inspectoratului de miliție și, respectiv, la sediul securității, aflate în aceeași clădire. Până aici nimeni nu are nici un merit, am luat această hotărâre de comun acord și cu sprijinul armatei. Acest lucru l-am stabilit împreună cu comandanții din Cetate (comandantul unității, maiorul Marcu, a avut oarecum o atitudine ostilă față de noi), care s-au conformat imediat acestei dorințe a noastre, și astfel, împreună cu ei, circa 10-12 revoluționari ne-am deplasat la sediul Inspectoratului județean M.I. Maiorul Micu se afla deja la sediul M.I., el avea în grijă acest obiectiv. Ofițerii din sediu au fost dezarmați și toată lumea se afla sub comanda maiorului Micu. Ne-am deplasat cu câteva blindate ale armatei. Când am ajuns la Inspectoratul M.I., am fost conduși la biroul lui Rășină, care era atunci șeful securității. Erau amândoi în același birou, respectiv Sălceanu și Rășină. Am mers însoțiți de cadre militare de la Ministerul Apărării Naționale, iar blindatele au rămas în stradă, pe Vârful cu Dor, îndreptate spre sediul M.I. Pe traseu, de la intrare și până ce am ajuns în biroul lui Rășină, cadrele erau înșirate de o parte și de alta a acelor coridoare, cred cu o stare psihică destul de precară.

## Sub pretextul unei "teleconferințe" cu Iliescu, i-am luat cu noi la Consiliu pe cei doi comandanți ai securității

**IOAN TRIFA:** Mobilul declarat al vizitei noastre acolo a fost anunțat oficial și el a constat în a pune la punct modul de asigurare a pazei și ordinii în oraș și în județul Arad. Singurul ofițer pe care l-am cunoscut de mai înainte și care se afla în acel moment în birou cu noi a fost actualul colonel Pantea de la Poliție, membru astăzi al Fundației Revoluției Române de la Arad. Discuțiile din birou au avut o notă de decență, s-au purtat pe un ton civilizată. Dar trecuse deja aproape o oră și nu am ajuns la nici un rezultat concret, deci riscam să ne întoarcem la Consiliu fără nici un rezultat, erau suficient de abili să canalizeze discuțiile spre cu totul alte probleme decât cele pentru care efectiv ne-am deplasat acolo! La un moment dat, pentru ca să concretizăm puțin lucrurile, cred că era deja ora 12 și ceva, l-am atenționat pe Voicilă că e cazul să ne grăbim pentru că la ora 12 și 15 minute trebuie să fim prezenți în Consiliu deoarece avem o teleconferință cu Iliescu. Voicilă a "prins" acest moment și a așteptat mai departe să vadă ce vreau să fac. Mai întâi i-am cerut lui Sălceanu și lui Rășină să ne scrie, cu mânuțele lor, numele și prenumele tuturor ofițerilor din aparatul de securitate. Sigur că a fost, atât pentru Sălceanu, cât și pentru Rășină, un moment de descumpănire, pentru care au ezitat la început, după care Voicilă a "prins" acest moment, nu știa el exact de ce le cer acest lucru, dar și-a dat seama că are o anumită importanță! Șefii de la Inspectoratul M.I. au făcut lista cerută, după care i-au dat-o lui Voicilă. Acesta mi-a dat-o, la rândul lui, mie și, în același timp, am receptat un semn de la Pantea, care era ofițer de miliție, un semn pe care nu cred că l-a observat nimeni, că lista este incompletă. Astfel, i-am dat lista înapoi lui Voicilă, căruia i-am spus să o dea domnului colonel și să o completeze și cu ceilalți angajați ai aparatului de securitate pe care i-a omis! Atunci a mai completat-o! Nu știu la cine este acea listă, habar nu am, dar cred că i-am lăsat-o lui Pantea Teodor. Așa s-au încheiat discuțiile din biroului Rășină. Presați de timp, chipurile că trebuie să revenim cât mai urgent la Consiliu pentru teleconferința cu Iliescu, i-am rugat să fie de acord să vină cu noi, că vor fi în mai mare siguranță întrucât se află și sub protecția armatei! După ce vom avea acea teleconferință cu Iliescu, vom continua discuțiile începute la M.I. la sediul Consiliului! A fost un moment de inspirație! Mi-am dat seama că dacă noi nu-i scoatem din "cuibul" lor eram pierduți! Trebuia să-i scoatem pe capii Inspectoratului M.I., să-i avem sub paza noastră, pentru a nu mai putea lua legătura cu ceilalți, probabil cu cei cu care luaseră legătura și în noaptea de 22 decembrie! Au acceptat această propunere fiind foarte convinși că va avea loc acea teleconferință pe care am inventat-o eu cu Ion Iliescu!

După ce ne-am reîntors în Consiliu, cei doi colonei au fost depuși într-un birou sub pază. Cred că din partea revoluționarilor această misiune a primit-o Moș Pinte, dar nu sunt exact sigur. Alături de cei doi l-am luat și pe col. Văduva, care era adjunctul șefului Inspectoratului județean de miliție. După dispariția lui Cioflică, la comanda Inspectoratului județean de miliție se afla Văduva. Cu toții au fost puși sub pază. Vreau să mai menționez în mod deosebit că nici aceștia și nici foștii demnitari nu au avut de suferit din partea revoluționarilor, nu s-a exercitat violență fizică asupra nimănui!

### Preluarea comandanților securității

**Rep.: Domnule colonel, să revenim la data de 23 decembrie, dimineața, când au fost preluați comandanții securității din Arad.**

**Col. (r) IOAN MICU:** Cred că era în jurul orei unsprezece. A fost un grup mai mare de

revoluționari, în frunte cu actorul Valentin Voicilă, cu procurorii Ioan Trifa și Mihai Ruja, cu inginerul Romeo Popa, cu tehnicianul Moș Pinteaa, dar și alții pe care nu mi-i aduc aminte în prezent... Trebuie să menționez că până la venirea colonelilor Sălceanu și Rășină, dimineață, la Inspectorat eu mi-am creat o autoritate bună în cadrul Inspectoratului. Dar, după venire a celor doi șefi, care erau colonei, iar eu eram numai maior, lumea nu știa prea bine de cine să asculte! Nici lor nu le convenea situația în care se aflau. Apoi, am avut și un moment de frică. Eu aveam pistol mitralieră. La un moment dat mi-am lăsat pistolul mitralieră în grijă la un locotenent de la inspectorat, după care m-am deplasat până jos. Când am revenit, nu mai era pistolul mitralieră în locul în care l-am lăsat. Îl luase colonelul Rășină, care l-a ascuns într-un sertar, jos, ca să nu-l gădesc. Întrucât mi-am dat seama că nu se mai știe exact cine de cine trebuie să asculte, am dat ordin ca urgent toată lumea să predea armamentul și muniția pe care le primise în seara precedentă. Deci, pentru a doua oară am luat de la toată lumea armamentul și muniția. Era acolo un plutonier, un șef de magazie, la care am cerut ca toată lumea din cadrul Inspectoratului să depună armamentul și muniția. Apoi am dat telefon să vină și securiștii de la Gara CFR, ca să predea armamentul. De asemenea am chemat un locotenent colonel de la artilerie, care a verificat întreg armamentul pe care l-am ridicat de la cadre, pentru a afla cu ce arme s-a tras. După preluarea armamentului și muniției am încuiat și sigilat magazia de armament cu două sigili, cu un sigiliu de la armată și cu al doilea de la securitate, după care am dat cheile plutonierului care răspundea de magazie. Au mai rămas doar câteva arme pe la unele cadre aflate în oraș, dar am cerut foarte clar să le aducă și ei pentru a fi predate. Cei de la Consiliu au venit ca să vadă care este starea de spirit la Inspectorat și apoi să-i invite pe cei doi colonei, pe Sălceanu și pe Rășină, la Consiliu, după care ceilalți din cadrul Inspectoratului s-au liniștit, și-au dat seama că este o singură comandă.

## “Am fost un factor mediator și de echilibru”

**Col. TEODOR PANTEA:** În dimineața zilei de 23 decembrie '89, în jurul orelor 9,30, împreună cu o delegație de 5 persoane, care formau conducerea noii puteri constituite în județ – conducerea Frontului de Salvare Națională, am venit la sediul M.I.

Discuțiile purtate cu mine și alte câteva persoane printre care și mr. Goron Dorel, care rămăsese la conducerea securității și în care, personal, aveam mare încredere, cu ofițerii din conducerea poliției municipiului s-au axat pe tema dacă, în continuare, suntem sau nu cu poporul? Răspunsul a fost: “DA!”

Acest fapt, împreună cu asigurarea dată de cadrele M.Ap.N. că am fost un factor mediator și de echilibru, evitându-se vărsarea de sânge și că oamenii m-au ascultat, a dus la hotărârea Frontului ca din acel moment să rămân permanent în Consiliu ca și garant al loialității poliției față de idealurile revoluției, lucru pe care l-am și făcut, rămânând alături și contribuind la consolidarea noii puteri constituite.

## Din nou zvonuri alarmante

**NICOLAE IERAN:** În dimineața zilei de 23 decembrie am plecat în oraș ca să vedem unde s-a tras în cursul nopții... Din nou încep zvonurile alarmante. Că apa e otrăvită! Că se iau ostateci de la grădinițe! Că se aruncă depozitul de carburanți de la PECO în aer! Că se aruncă Combinatul Chimic în aer! Atunci, i-am cerut, în 23 decembrie, o armă lui Voicilă. În cele din urmă se decide să mi se dea și mie o armă. Dar nu am primit-o imediat, mi s-a dat abia spre seară. Arma am păstrat-o până în ajun de Anul Nou. În ziua următoare sunt trimis cu un echipaj de pe TAB la U.M. Gai, unde se trăgea, ca să aflăm ce

se întâmplă acolo. De asemenea la Hipodrom s-a tras toată noaptea. Am fost trimis la Hipodrom împreună cu Borlea. Când am ajuns la Fabrica de spirt și drojdie, am luat-o prin spate, pe la Fabrica nouă de zahăr. Cine erau "teroriștii" din zonă? Cei care i-au împușcat pe ofițerii de poliție Duma și Clepe! Au fost cu ABI. S-a tras din bloc, la Făt Frumos, în Vlaicu. Celălalt incident de la trecerea pe Dimitrov a fost altul. Și acolo nu se spune adevărul. De ce nu spune ing. Romeo Popa că a intrat pe frecvență cu cei din TAB? A uitat domnul Popa să spună acest lucru? Au tras ei între ei! Nu au stat la somație și au tras unul în altul! Cei de pe TAB au pus "cățeaua" de 14,5 milimetri! Adevărul este că au avut aceeași frecvență și au fost somați să se oprească, pentru legitimare! Dar ei nu au stat, după care cei de pe TAB au tras în ABI! TAB-ul și ABI-ul comunicau pe frecvența Ministerului de Interne. Jocul era făcut de către ei! Cei de la "centrala din pivniță", puteau să vorbească pe ambele frecvențe, atât pe cele ale armatei, cât și pe cele ale M.I. În felul acesta s-a făcut diversiunea. De fapt eu sunt, în acest caz, doar un simplu spectator!... Dar, să revin. Îmi spune Voicilă, du-te la U.M. Gai, că am vorbit cu ei telefonic! Când colo, cei din U.M. Gai habar nu aveau că sosim și ne-au întâmpinat cu foc! Deci, ce s-a întâmplat? Cu cine a vorbit Voicilă, dacă cei din U.M. Gai nu știau că sosim la ei? Norocul nostru a fost că ne-am dus la Hipodrom, la ing. Duca, și l-am întrebat, ce se întâmplă acolo? Acesta ne-a spus că de astă noapte tot trag dinspre Pădurea Ceala spre U.M. Gai! De asemenea se trăgea și de pe actuala Centură a orașului. În Pădurea Ceala era Unitatea de transmisiuni și de munci agricole. Acolo a fost și un depozit de fân, care a luat foc!... Ceea ce ne spunea ing. Duca de la Hipodrom putea să fie, de asemenea, adevărat, că o parte dintre "teroriștii" care i-au însoțit pe generalii Nuță și Mihalea s-au regrupat în Pădurea Ceala, de unde trăgeau. Însă o parte dintre ei au rămas în oraș. De asemenea și miliția avea o grupă de diversiune, care aparținea de Ministerul de Interne. Eu îi cunoșteam foarte bine, pentru că am lucrat pe Otopeni, când am fost maestru militar. Dar, să revin. Acolo se trăgea și dinspre Pecica, și dinspre Ceala, și dinspre actuala șosea de Centură. Apoi, se riposta și din U.M. Gai, cu toții trăgeau. După ce am văzut ce se întâmplă în acea zonă, ne-am întors la Consiliu, unde am ajuns să prezentăm situația în jurul orei opt. Începuseră din nou lunetiștii să facă "mișto" de noi.

**Rep.: De ce ați luat și dvs. armă?**

**N.I.:** Voicilă mi-a dat cu condiția să merg să văd ce se întâmplă în clădirea de vis-a-vis, la CEC, de unde începuse răpăiala spre Consiliu. Am plecat seara, după ora 20. Atunci i-am văzut pe indivizii în combinezoane negre, similari cu cei care lucrau pe Aeroportul de la Otopeni! Am primit trei băieți de la maiorul Diaconescu. În momentul în care s-a tras de pe scările care duc spre actualul Birou senatorial PNȚCD, unul dintre tinerii soldați a scăpat pișu în pantaloni! Acolo au fost doar doi indivizi care trăgeau ici colo câte un cartuș. De asemenea au pus niște simulatoare, așa, la "mișto", ca să facă gălăgie. Tot în seara de 23 spre 24 s-a stins lumina. Cineva a luat siguranțele de la tabloul electric! Cine putea să le ia, dacă nu unul dintre ei care cunoștea clădirea? Cel care a luat siguranțele acum se află în America! Era un angajat al Filarmonicii! Instrumentistul la care mă refer, mai cânta din când în când pe la prima secretară Elena Pugna! Alături de muzicantul la care mă refer, mai era încă unul, care a fost tâmplar. Așa a fost și în ziua precedentă, când, de asemenea, la miezul nopții cineva a stins lumina în întreaga clădire a Consiliului!

Abia după aceste întâmplări am început să ne dezmeticim, că cineva își bate joc de noi în clădire! În toate locurile unde am fost trimis, puteam să mor, să fiu împușcat: la Podul "Decebal", la Spitalul Matern (când a căzut de pe gard vânzătorul de ziare!), la U.M. Gai, ori să verific podul de la clădirea CEC, precum și pe strada Vârful cu Dor, la sediul Inspectoratului județean M.I. Întrebându-l pe Voicilă de ce sunt mereu trimis în toate aceste locuri, acesta mi-a răspuns "pentru motivul că ești mai curajos", că în mine aveau mai multă încredere.

## Pregătiri pentru atacarea hotelului "Parc"

**ROMEO POPA:** A venit dimineața de 23 decembrie. Toată lumea a început să răsufle ușurată. În cursul nopții, pe lângă acțiunile teroriștilor, s-au întâmplat și câteva evenimente mai ciudate, chiar hilare. O asemenea întâmplare a fost faptul că toată noaptea s-a plimbat printre noi în Consiliu un subofițer de miliție, cu întreg armamentul din dotare. Era un plutonier major. La un moment dat a intrat și în încăperea unde aveam eu sector de apărare. Acesta mi-a spus: "Domnule m-au prins evenimentele înarmat. Văzând ceea ce s-a întâmplat afară, în piață, eu am trecut cu întreg armamentul pe care-l aveam asupra mea de partea revoluției! Ajungând în Consiliu, mi-am zis că cel mai important lucru pe care trebuie să-l fac este apărarea Consiliului! De aceea vă rog să mă primiți să apăr cu voi, aici, clădirea Consiliului!". "Bine, rămâi cu noi!" - i-am spus eu. Toată lumea l-a luat de bună credință. De fapt așa a și fost. Numai că dimineață, când a fost reținut colonelul Cioflică, plutonierul major a fost și el arestat, după care i s-a luat armamentul, a fost interogată ca terorist, deși toată lumea știa că nu este terorist! Aceasta pentru că lucrurile erau extrem de confuze, aproape toată lumea a început să fie suspectă față de cei din jur. O altă întâmplare la care doresc să mă refer a fost prima ședință de Consiliu din dimineața zilei de 23 decembrie. Ședința s-a ținut în sala 63. Sala era arhiplină. Aici se afla și fostul secretar cu probleme organizatorice Angheloiu. Acesta, la un moment dat, a spus celor prezenți: "Domnilor, cheile județului sunt în mâna mea! M-am hotărât să colaborez cu dumneavoastră! Era un fel de mini-Verdeț la Arad! Era ceva în genul Guvernului Verdeț de la București, la nivel local. Acesta a încercat, ca protagonist principal, să "gândească" și "găsească" soluții de moment! De asemenea fostul secretar cu probleme economice, domnul Cotoară, care se plimba prin Consiliu într-o oarecare libertate, era foarte supărat, întrucât nimeni nu-l mai asculta! După ce a început ședința de Consiliu a Frontului, la un moment dat a sunat telefonul. La telefon a răspuns mai întâi maiorul Gîrgar, după care acesta i-a dat receptorul maiorului Marcu, prezent și el la ședință. Nu am auzit ce s-a spus la celălalt capăt al telefonului, dar toți cei din sală am dedus că este vorba de colonelul Cioflică, fostul comandant al miliției județene, care s-ar fi aflat arestat la Șeitin! Apoi s-a sunat la Inspectoratul Ministerului de Interne. Aceștia au dorit să meargă după colonelul Cioflică, la Șeitin, întrucât era comandantul lor! În schimb armata s-a opus să fie adus la Arad de către foștii lui subalterni. Discuția a continuat pe acest ton, dar întrucât aveam informații unilaterale și nu știam exact ce se petrece, am avut impresia că este vorba de o cacialma, ori de un scenariu al cărui "erou" era fostul comandant al miliției județene! Pentru că tot timpul s-a lăsat să se înțeleagă versiunea cu fuga colonelului, prinderea, dezarmarea și arestarea acestuia la Șeitin și că va fi adus, în stare de arest, la Arad, după care va fi judecat! Reacția celor din sală a fost următoarea: toată lumea a început să-l înjure de mama focului pe "trădătorul Cioflică!" Repet, eu am avut tot timpul îndoieli asupra veridicității acestei povești, mai ales că la un moment dat, în seara precedentă, ni s-a comunicat că maiorul Gana (care a părăsit Consiliul împreună cu colonelul Cioflică la venirea celor doi generali, Nuță și Mihalea) a fost împușcat, iar colonelul Cioflică a fugit din oraș! Deci, exact în toial primei ședințe de Consiliu, prin telefonul primit, revine în discuție colonelul Cioflică, de data aceasta arestat la Șeitin! Apoi, în timp ce discutăm tot felul de probleme de organizare sau legate de aprovizionarea orașului, de căldură și, firește, de "teroriști" iată că a apărut cineva din conducerea OJT cu "povestea" de la Hotel "Parc". Nu mai țin minte exact dacă a fost directorul, ori directorul adjunct, care a venit cu una dintre angajatele sale de la Hotel "Parc". Acesta ne-a întrebat, ce facem cu hotelul? Generalii se află în hol, cu mâna pe pistol, iar centralista nu are voie să dea legăturile telefonice decât acolo unde vor ei! De asemenea recepționera nu are voie să răspundă la telefon decât în prezența lor! Nu intră nimeni, nu iese nimeni!" Ceea ce mi s-a părut mai curios a fost faptul

că Gurilă ne-a povestit în dimineața respectivă că el a participat, alături de mai mulți revoluționari și de armată la încercuirea Hotelului Parc, prilej cu care au avut loc schimburi de focuri între cei din hotel și cei de afară. Apoi s-a lăudat că el și-a terminat muniția pe care a primit-o, trăgând de mama focului asupra hotelului "Parc"! La început a tras de sub o scară, apoi dintr-un boschet! Deci, aceasta este povestea revoluționarului Gurilă, poveste la care, indirect, am asistat la derularea ei! În orice caz, problema serioasă legată de ce facem cu Hotelul "Parc" s-a pus abia în momentul în care au apărut cei doi, respectiv directorul (sau directorul adjunct) și femeia care-l însoțea, în calitate de angajată a hotelului. Deci, ce facem cu Hotelul "Parc"? Aceasta și pentru faptul că toate diversiunile care s-au întâmplat în cursul nopții au fost puse pe seama celor care au venit în cursul serii cu ROMBAC 111 și au fost cazați în acest hotel! De asemenea s-a vehiculat idea că ofițerii M.I. nu au rămas în cursul nopții în cazarmă, conform înțelegerii, și că se emisese ipoteza că ar fi fost reînarmați și reactivați de către acest grup de teroriști veniți la Arad. Au început discuțiile ce facem, întrucât respectivii teroriști nu vor să se predea? Fiind prezent de față inspectorul șef Sălceanu și lt.col. Văduva, care a urmat la comanda poliției după dispariția colonelului Cioflică - nu se știa nimic unde fusese colonelul Rășină, șeful securității - s-a pus problema cum vom acționa în cazul anihilării teroriștilor de la "Parc"? Unii au spus să mergem cu un steag alb și să parlamentăm cu ei în civil! Alții au fost de părere să luăm, cu ajutorul armatei, direct cu asalt hotelul! Alții erau de părere să încercăm să mai vorbim cu cei din interiorul hotelului, la telefon! Deci, se emisese mai multe variante! Atunci eu am avut o propunere, care a fost acceptată. Am spus că întrucât oamenii de la Ministerul de Interne sunt specialiști în materie, trebuie să avem cât mai mulți aliați și dintre ei, mai ales că pentru moment situația întreținută de Televiziunea din București este confuză. Se vorbea de 60.000 de morți și de sute de mii de răniți! Cei care au făcut armata știau că dacă descarci un pistol mitralieră în mulțime, un glonț poate face mai multe victime sau o mulțime de răniți! Poți ajunge chiar la sute de morți! Pornind de la acele informații care ne parvneau de la Televiziunea din București, se putea trage concluzia că în anumite zone ale țării au existat niște măceluri extraordinare! Atunci eu am spus: "pădure fără uscături nu există!", și, în loc să pierdem timpul prin a-i supraveghea pe cei de la M.I., să vedem dacă au înțeles momentul istoric în care ne aflăm! Mai ales că părerea mea a fost că numeroși oameni din cadrul cadrelor M.I. se numărau printre cei mai valoroși oameni de care dispunea societatea noastră românească, în planul patriotismului lor și nu în ceea ce privește poliția politică, pe care o detestam și eu! Aceasta este părerea mea, fiecare are dreptul să creadă ce vrea! Deci, eu am considerat că e bine să dăm o șansă oamenilor de la M.I. și să-i folosim alături de noi, decât să-i avem ca dușmani! Pentru că va veni și ceasul judecății pentru cei care au făcut abuzuri! În mod concret, am făcut următoarea propunere, adresându-mă pentru prima dată în viața mea colonelului Sălceanu, până atunci nu l-am cunoscut niciodată: " Aveți unități de luptă antiteroristă? Aveți USLA? ". Acesta mi-a răspuns: "Avem!" "De ce nivel?" - am întrebat eu mai departe. Bineînțeles că revoluționarii din jurul nostru asistau ca la un "spectacol"! Nimeni nu se pricepea la asemenea lucruri! Nu exista o calitate deosebită, un nivel informațional mai ridicat al celor care au intrat cu o zi mai înainte în Consiliu! Dar ceea ce era însă cât se poate de hazliu, ori dureros, unii deja se gândeau la "ciolan!" O spun deschis, fără nici o reținere! Începuse deja lupta pentru putere în Consiliu! Am început să sesizez că nu mai există între revoluționari sinceritatea din seara precedentă! Nu mai exista atmosfera camaradească de la început, oamenii au început să se gândească la diferite funcții, fie de președinte ori vicepreședinte, sau la alte funcții în cadrul Frontului! Să spunem totuși foarte clar, pentru moment, funcția de președinte nu i-ar fi luat-o nimeni lui Valentin Voicilă, dar mai târziu cine știe ce gândea fiecare! Voicilă cu mine eram, poate, singurii care nu visam nici o funcție și nici o recompensă deosebită în Revoluție! Voicilă pentru că era prea sigur pe funcția respectivă, el era alesul mulțimii din stradă, deci nu-și făcea probleme

că-l va detrona cineva, iar eu nu voiam absolut nici o funcție, dar, în ceea ce privește celelalte persoane din jurul nostru, am sesizat că au și alte preocupări!... Să revin la colonelul Sălceanu. Acesta cred că ne-a răspuns destul de sincer. Mi-a răspuns că există o companie USLA, dar că nu va reuși să aibă întreaga companie la dispoziție, decât probabil două plutoane! Vreau să remarc în acest context - cu toate relele ce i s-au pus în cărcă ulterior lui Gurilă - că acesta a avut o adevărată licărire de scânteie. Dar să o luăm mai pe îndelete. Gurilă era în acel moment vicepreședintele CFSN la Arad. Gurilă era mai proaspăt, mai odihnit decât Voicilă, întrucât acesta nu s-a epuizat, ca Voicilă, până la intrarea revoluționarilor în Consiliu. Gurilă era în plenitudinea forțelor sale fizice. Analizând propunerea pe care am făcut-o, Gurilă mi-a cerut unele lămuriri mai exacte în legătură cu ceea ce intenționez? Atunci eu am spus că doresc să împușcăm doi iepuri dintr-o lovitură, respectiv să verificăm fidelitatea față de noi a celor de la M.I. și, în al doilea rând, să lucrăm cu profesioniști, întrucât este vorba să "curățăm" un loc de ultraprofesiști în planul diversivității și terorismului, deci să "curățăm" un loc care ne-a creat atâtea probleme peste noapte! Purtând între noi aceste discuții s-a ajuns la concluzia că este bună soluția mea! S-a pus la vot această propunere, după care Consiliul a aprobat-o! Deci, forțele antitero de la Inspectoratul județean M.I. urmau să intre primele în hotel, susținute de forțele M.Ap.N., ba mai mult, la propunerea lui Gurilă și la acceptul lui Voicilă, am fost însărcinat eu să răspund din partea Frontului de această acțiune. Deci, am primit, în felul acesta, o misiune foarte clară, iar până la noi ordine, am fost omul care urma să se ocupe de problema teroriștilor de la Hotel "Parc". De asemenea urma să mă ocup în mod direct de Inspectoratul județean M.I., devenind, dintr-o dată, responsabil cu activitatea militară a Consiliului, deci din partea Frontului! Atunci, maiorul Marcu, comandantul U.M. Cetate, mi-a pus la dispoziție următorii ofițeri: mr. Lazăr, mr.Gana, cpt. Iolu și cpt. Memetea (acesta din urmă ajungând ulterior pentru câțiva ani comandantul U.M. Cetate). În felul acesta s-a ajuns să se formeze un grup de cinci - șase persoane, care urma să se ocupe de tot ceea ce se impunea în legătură cu anihilarea teroriștilor de la Hotel "Parc"! În ceea ce mă privește, mi-am luat misiunea îndată în serios și am cerut permisiunea Frontului să-i luăm cu noi și pe col. Sălceanu și lt.col. Văduva. De asemenea am convenit asupra părții tehnice, ce materiale și ce oameni să folosim. Spre marea mea surpriză, s-a tergiversat însă foarte mult. În primul rând, comandantul de luptă nu era convocat! De fapt el nici nu a fost consemnat la evenimentele de luptă respective, întrucât ni s-a spus că este bolnav. Apoi, adjunctul, respectiv maiorul Suciuc, deși a fost chemat, el nu s-a prezentat în timp util! Toată lumea trăgea de timp! Am început organizarea asaltului asupra teroriștilor de la Hotel "Parc" pe la ora zece, poate chiar mai mult, zece și jumătate, și am ajuns să se facă ora doisprezece și încă nu am reușit să dăm ordinul de luptă maiorului Suciuc. Ba mai mult, într-un anumit fel sfidător, am primit un telefon pe parcurs că generalii ar fi părăsit deja Hotelul "Parc"! Atunci, după acel telefon prin care am fost informați de plecarea celor doi generali, contactate telefonic, recepționera și telefonista hotelului, ne-au comunicat că generalul care se plimba prin holul hotelului cu mâna în buzunar pe pistol, și celălalt, care se uita la televizor, au plecat! Ulterior am aflat că aceștia au plecat la gară! Deci, iată că cineva a lucrat profesionist, cu o fructuoasă "colaborare" locală, în vreme ce noi, în Consiliu, făceam amatorism! Tot mai târziu am aflat că generalii au plecat cu două mașini, însoțiți de un grup restrâns de 3-5 persoane! Cine i-a scos din hotel? Cum au fost duși la gara CFR? Ale cui au fost cele două mașini cu care s-au deplasat la gară? Iată doar câteva întrebări care mi-au întărit concluzia că cineva i-a ajutat în mod profesionist tot timpul cât ei au stat în Arad! Cine i-a ajutat? Încă una dintre enigmaticele revoluției de la Arad! În vreme ce noi ne pregăteam să-i capturăm în Hotel "Parc", ei erau deja plecați, încă de la ora 11,36, cu acceleratul "Panonia" din Arad! Am telefonat apoi la Deva, unde cei doi generali au fost prinși, în urma unei "ambuscade" ingenios organizate, chiar în tren!

## Atacul asupra hotelului cu "teroriști"!

**ROMEO POPA:** Având mână liberă să mă ocup de probleme militare în cadrul Frontului, am luat hotărârea să ne deplasăm la Inspectoratul județean M.I., unde, din partea armatei, răspundea de paza obiectivului maiorul Micu. Cu maiorul Micu mă cunoșteam bine de mai multă vreme, întrucât am colaborat pe linie de auto, de piese de schimb, de carburanți, când U.M. Cetate a făcut un schimb de piese cu unitatea noastră. Ajunși la Inspectorat, i-am adus la cunoștință maiorului Micu, care era șef în acel moment peste Inspectorat din partea M.Ap.N., că am venit după maiorul Suci, care deși a fost chemat la Consiliu pentru o misiune, acesta nu a binevoit să vină pentru a da ajutor la prinderea teroriștilor de la Hotel "Parc". Ne aflam deja în cursul după-amiezii de 23 decembrie. La Inspectorat toată lumea, de la cel mai mic în grad, până la cel mai mare în grad mi se adresa cu formula "Să trăiți domnule inginer, permiteți-mi să raportez!" Deci, e ca-n povestea cu Califu de o zi, câteva ore am fost și eu șeful Inspectoratului de Interne! Acum, când vă povestesc toate aceste lucruri, desigur, poate să aibă o nuanță hazlie, dar atunci nu avea, întrucât lucrurile erau foarte grave. Ajungând, așadar, la Inspectoratul de Interne, am avut mai multe discuții cu mai multă lume. După toate acele discuții și informațiile pe care le-am luat am ajuns la concluzia că în afară de maiorul Suci și colonelul Rășină, nimeni nu se mai opunea la acțiunile noastre! I-am invitat să vină cu mine la Consiliu. Colonelul Rășină a refuzat însă să vină la Consiliu! Atunci eu i-am spus: "Domnule colonel, la Consiliu se află în momentul de față comandamentul comun al revoluției. De la Consiliu se vorbește, de acolo acționează toată lumea, sub supravegherea Consiliului nou creat, împreună cu armata! Toată lumea colaborează, iar dumneavoastră când sunteți solicitați, nu veți sprijini, însă, repet, numai de la Consiliu se discută!" Apoi i-am mai spus, în continuare: "Eu sunt împuternicit de către Front să răspund de aceste probleme. Deci, nu mai are rost să discutăm mai departe! Ceea ce spun eu, aceea se face!" Colonelul Rășină mi-a replicat: "Eu nu primesc ordine decât de la generalul Vlad!". "Domnule colonel, generalul Vlad se află la București, iar noi suntem la Arad!" Apoi i-am spus foarte hotărât: "Predați pistolul la ofițerul de serviciu, ori îl încluați în fișet, îl sigilăm, și ne urmați la Consiliu!" După ce l-am lămurit pe colonelul Rășină, l-am căutat și pe maiorul Suci. Era în jurul orei 14,00. Știu că ne-am împărțit în două mașini. Intr-o mașină se aflau maiorii Lazăr și Gana, care l-au adus la Consiliu pe colonelul Rășină, iar eu împreună cu un locotenent major (pe care nu l-am mai văzut de atunci niciodată și nici nu știu exact cum îl chema) l-am luat în primire pe maiorul Suci, deplasându-ne cu Dacia Inspectoratului județean M.I. Se pare că instinctul meu de conservare a reacționat foarte bine. De la început am avut o presimțire, un simț lăuntric. Despre ce este vorba? Pentru aducerea maiorului Suci la Consiliu i-am solicitat maiorului Micu, care avea în pază Inspectoratul Județean M.I., un ofițer, care să mă însoțească. Acesta mi-a dat pe acel locotenent major la care m-am referit mai sus, pe care nu-l cunoșteam. Era un bărbat cu mustață, care în momentul în care ne-am urcat în mașină, bineînțeles că pe locurile din spate, în mod strategic, mi-a dat pistolul lui mitralieră și mi-a spus: "Dumneata ești cu revoluția, dumneata decizi!" Mi-am dat seama că exista, în continuare, și în rândul ofițerilor M.Ap.N. o tendință implementată de altfel de ani de zile în societatea noastră de a-ți declina o răspundere concretă! Fiecare prefera, în continuare, să fie acoperit de un șef! În fine, dacă ofițerul pe care l-am primit de la maiorul Micu să mă însoțească până la Consiliu, așa a considerat că eu (și nu el!) trebuie să port pistolul mitralieră, l-am luat și am băgat cartuș pe țevă. Aceasta pentru că îl consideram pe maiorul Suci un mare profesionist în probleme anti-tero. Deci, să nu am vreo surpriză neplăcută, întrucât ne deplasam cu mașina și



șoferul Inspectoratului Județean M.I., și nu cu mașina M.Ap.N., cu care am veni, în care, de data aceasta, se afla colonelul Rășină cu maiorii Lazăr și Gana, am spus maiorului Suci: "Domnule maior, cartușul se află pe țeavă!". Iar șoferului i-am atras, de asemenea, atenția: "Domnule Raicovici, te rog frumos fără opriri bruște, fără curbe, fără frâne luate în mod brusc, degetul se află pe trăgaci, deci murim toți sau scăpăm toți! Așa că nu are nici un rost să faci vreun gest inutil, drumu-i foarte scurt până la Consiliu, mergi încet, fără exhibiții că tragi! Nu are rost să ne jucăm! La prima mișcare greșită am tras!" Am ajuns cu bine la Consiliu, după care am coborât din mașină și am intrat înăuntru. Cât de inspirată a fost măsura mea de precauție, abia acuma am aflat! Dar iată despre ce este vorba: la percheziția de la intrarea principală tinerii revoluționari au găsit asupra maiorului pistolul din dotare, cu cartuș pe țeavă, și cu încărcător de rezervă! Atunci revoluționarii au început să-l burdușească destul de zdravăn, încât abia l-am scos din mâna acestora! La întrebările pe care i le-am pus imediat, acesta mi-a spus că era sub consemn și de aceea era înarmat! "Nu am înțeles, domnule maior! - i-am spus eu atunci. Când ai văzut ce măsuri am luat pentru deplasarea noastră la Consiliu, trebuia să spui în mod cinstit, domnule, acesta este pistolul meu, ți-l înmânez și mi-l dai înapoi la întoarcere! Ori dacă nu voiai să faci astfel, trebuia să-l lași la unitate până ce te întorci de la Consiliu!" După acest incident, am reușit, în jurul orei 14,30-15,00, să le prezint ordinul de luptă pentru "curățarea" hotelului "Parc" de eventualii teroriști care ar mai fi rămas în clădire. L-am căutat pe lt. colonelul Văduva pentru a da ordinul necesar de acțiune! Cert este că abia în jurul orei 15,30-16,00, împreună cu maiorul Mușetoiu de la securitate, ne-am dus ca observatori pe cât se poate de obiectivi de la ambele "tabere", deoarece eu eram omul care urma să decidă dacă se va putea conta ori nu pe trupele speciale de la Inspectoratul Județean M.I., având în vedere că existau mulți specialiști buni aici și că nu toți de la Inspectorat au făcut parte din poliția politică a lui Ceaușescu! Deci, am început acțiunea la Hotel "Parc"! Mai întâi hotelul a fost încercuit cu două cordoane de militari. Apoi cei de la trupele speciale au intrat în hotel prin mai multe locuri: pe la braserie, prin intrarea principală și pe la cofetărie. În tot acest timp exista o puternică susținere de foc de afară! De asemenea au mai fost scoase din dispozitivul în care se aflau, două mașini ABI și aduse la Hotel "Parc". Căpitanul Ursu, actualmente maior, a somat pe cei din hotel, ca în maximum 15 minute, să iasă afară din hotel: "Toți locatarii hotelului, fără bagaje, fără nimic, cu mâinele la ceafă, vor ieși afară din hotel!" Pauză. Nimeni nimic. Apoi s-a trecut la controlarea fiecărui palier! S-a procedat în felul următor: Mai întâi se făcea foc de baraj la fiecare palier, pe măsură ce grupele de pe cele trei direcții urcau, ele cercetau cameră cu cameră! Apoi cei de afară mutau focul mai sus! Focul era pe geamuri, pe ferestre! Cert este că s-a ripostat de la camerele 203-204 ! Apoi, la un moment dat s-a făcut o confuzie, maiorul Marcu a cerut celor din U.M. Cetate să sprijine acțiunea noastră. Astfel, din Cetate a început să se tragă asupra hotelului "Parc", încât focul putea să ajungă peste cei care controlau hotelul de teroriști. Mai mult, la etajul cinci, dinspre CAZINO, s-a părut cuiva o mișcare suspectă, încât s-a tras de jos cu AG, încărcătura a intrat pe un geam de la etajul cinci și a explodat într-o cameră, tocmai când grupa specială de la USLA controla acel nivel, fiind cât pe ce să-i omoare pe acei oameni nevinovați! În cele din urmă, după terminarea controlului, din hotel au fost scoase două persoane suspecte, pe care eu, personal, le-am considerat că fac parte din grupul celor numiți teroriști! Am participat la anchetarea lor, dar, după anchetă, au fost considerați cu totul altceva. Când fac această afirmație, că au fost teroriști, am în vedere faptul că cele două persoane s-au aflat tocmai la una dintre cele două camere, 203-204, de unde se crede că s-a tras asupra militarilor care au înconjurat hotelul, și că erau doi indivizi înalți, foarte bine făcuți, unul de circa 1,80 metri, iar celălalt de aproape 2 metri! În momentul în care au fost anchetați, cei doi au afirmat că sunt operatori de televiziune, de la redacția

"De strajă patriei!" Însă eu știam că acea emisiune nu mai exista, se desființase de mult, după restricția impusă de Ceaușescu! De asemenea, s-a mai tras asupra noastră, respectiv asupra mea și maiorului Mușetoiu, de undeva de pe hotel "Astoria", încât am fost nevoiți să părăsim locul nostru de "observație" și ne-am deplasat la Inspectoratul județean M.I. Pe drum am mai fost întâmpinați cu foc, nu puteam să-mi dau seama exact de unde se trăgea, dacă s-a tras dintr-un singur loc, respectiv de pe "Astoria", ori din mai multe locuri, pe traseul Băile Sănătatea, până la liniile de tramvai de la Bou Roșu, de unde am cotit spre Piața Sârbească, spre Inspectorat! Știu că era cât pe ce să ne răsturnăm cu mașina. La volan se afla șoferul de la Inspectorat, Raicovici. Când am ajuns lângă Inspectorat se trăgea zdravăn în zonă dinspre vechiul Turn de Apă și dinspre Liceul de petrol! Era în jurul orei 16,30 - 17,00. Astfel, am intrat în curte pe poarta auto, în marșarier, culcați, pe lângă mașină, iar Raicovici era pe spate în "Dacia"! Un soldat, care se afla culcat sub un TAB cu pușca mitralieră, când și-a scos piciorul afară, acesta a fost împușcat în picior! Atunci s-a sesizat de fapt direcția din care se trage în cei care apărau clădirea Inspectoratului, respectiv dinspre Liceul de petrol! După ce am intrat în clădirea Inspectoratului am căutat să vedem ce facem cu Liceul de petrol, de unde se trăgea asupra noastră. În acel moment am alcătuit împreună cu maiorul Micu - din partea armatei, cu lt.col. Noghiu - din partea poliției, cu maiorul Chirilă - din partea securității, care în acel moment rămăsese cel mai mare în unitate, după plecarea lui Rășină la Consiliu, și cu mine un comandament din patru persoane. Ne-am sfătuit și am hotărât: "Foc de nimicire asupra Liceului de petrol; acoperișul în primul rând!" Astfel s-a tras cu întreg armamentul de luptă de pe partea respectivă a străzii, de la pistolete, până la mitraliere de 14,5 milimetri! Tirul nostru a lovit și distrus o bună parte din țigla de pe acoperiș! La scurt timp s-a dat telefon din interiorul liceului, din partea cadrelor didactice aflate în cancelarie! Patrula care s-a deplasat în cercetarea locului, s-a întors cu profesorii pe care i-a găsit la acea oră în liceu. În fruntea lor se afla dl. Popescu, fostul geolog șef al Schelei din Zădăreni, cadru didactic la acest liceu, actualmente pensionar. De asemenea mai erau încă trei profesori, între care l-am recunoscut pe Horea Deve. La început au fost introduși în beciul clădirii, iar după încetarea focului, mi-am adus aminte de ei și au fost trimiși acasă! Între timp am primit un telefon de la Spitalul județean că cineva cu mâinile însângerate și cu câteva răni asupra lui s-a prezentat la spital pentru a i se da ajutor. Atunci am tras concluzia că ar fi posibil ca acel individ sosit la spital să fie cel care a tras din podul Liceului de petrol, care nu a putut avea altă soluție ca să coboare de pe acoperiș decât pe banda de la paratrâșnetul clădirii, unde s-ar fi putut tăia la mână! Între timp se înserase, era deja în jurul orei 19, și am ajuns, iată, la momentul în care s-au tras rachete de toate culorile prin oraș!

### **O acțiune ratată la Hotelul "Parc" de arestare a generalilor Nuță și Mihalea**

**Col. (r) IOAN MICU:** După momentul "Cioflică", s-a primit un telefon că se va acționa la Hotel "Parc", pentru arestarea celor doi generali, Nuță și Mihalea. Pentru aceasta s-a cerut de la Inspectorat să participe unitatea USLA, care să acționeze împreună cu trupele de la U.M. Cetate. Deci, sub comanda maiorului Suciuc, care era pregătit în acest sens, a fost trimis detașamentul USLA. S-a mai alăturat la comanda detașamentului și inginerul Popa Romeo din partea revoluționarilor și maiorul Gana din partea Frontului Salvării Naționale din Arad. Din păcate, ca în orice "luptă" când nu se cunosc între ei, când nu sunt semnale clare, prestabilite, ce fac unii și ce fac alții, se poate ajunge la confuzii, cum s-a și întâmplat și în acest caz, existând pericolul să

se împuște ei între ei. Am în vedere cele două forțe participante, armata și cei de la USLA! Armata a tras cu AG 9, de pe malul stâng al Mureșului și cu armamentul de pe un transportor, în vreme ce membrii detașamentului USLA controlau etaj cu etaj Hotelul "Parc", fără nici o sincronizare între cele două forțe care acționau.

**Rep.:** *Ce s-a găsit în hotel?*

**Col.I.M.:** Cu prilejul scotocirii hotelului "Parc" de către detașamentul USLA, care era alcătuit din circa douăzeci de luptători, au fost găsiți în locul "teroriștilor" doi operatori - Motilică și Cenușe - ai Televiziunii Române, de la emisiunea "Pentru patrie" a Armatei. Aceștia au fost ridicați din hotel și duși apoi la Inspectorat, unde i-a interogat maiorul Dalea, în prezența inginerului petrolist și revoluționarului Romeo Popa. Eu nu m-am amestecat în această problemă. Romeo Popa era un fel de reprezentant la Inspectoratul județean M.I. al noii structuri F.S.N., un fel de "voluntar", care se afla mai mult cu ofițerii de la securitate, pe când eu mă aflam mai mult cu militarii mei. Îl cunoșteam însă pe ing. Romeo Popa din perioada când mă aflam detașat cu soldații în agricultură. Dumnealui era directorul Secției de Carotaj, iar noi mai colaboram uneori cu el.

**Rep.:** *La întoarcerea de la Hotel "Parc" s-a tras asupra detașamentului USLA?*

**Col.I.M.:** La înapoierea detașamentului, format, cum am precizat deja, din circa 20 de persoane, s-a produs un incident, cineva a dat ordin să se tragă în echipa care se întorcea de la Hotelul "Parc". Nu se cunoaște din păcate nici astăzi cine a dat acel ordin! Norocul oamenilor a fost că au avut cu ei, pe un ABI, o stație-radio, care se afla în legătură cu Inspectoratul. Cei de la Inspectorat erau mai bine dotați în acest sens decât armata, stațiile lor funcționau, pe când ale noastre de pe transportoare nu funcționau întrucât nu aveau bateriile încărcate. Astfel, am reușit să dau ordin să nu se mai tragă asupra lor. Am fugit jos, în fața Inspectoratului cu ofițerul Ulai și am oprit focul, liniștind lucrurile, încât membrii detașamentului au putut să intre în clădirea Inspectoratului. Mi-a rămas convingerea neschimbată până astăzi că acel foc a fost intenționat, că s-a dorit de către cineva o diversiune, ca noi cei de la armată să tragem asupra detașamentului de ușași care se întorceau de la acțiunea organizată la Hotel "Parc". Apoi, după ce membrii detașamentului USLA au intrat în Inspectorat, nu am avut absolut nici o problemă cu ei. Între timp a venit seara, atunci l-am văzut pe ing. Romeo Popa mergând la masă, la cantină, cu cei de la securitate, în vreme ce eu am mers la masă cu ai mei, cu cadrele militare care mă însoțeau. Tot atunci, locotenentul Bobar, care acuma este la Pașapoarte, a spus că ar trebui să avem în vedere mai mult și Turnul de apă, de unde se putea trage foarte bine asupra Inspectoratului. Făcând această sesizare, i-am dat chiar lui misiunea să plece împreună cu doi soldați la Turnul de apă, să urce în Turn și să supravegheze de acolo zona în care ne aflam, având astfel și acolo un om de pază. Toată lumea era speriată. Când am luat această hotărâre am avut în vedere faptul că mai înainte cineva a sesizat că ar fi fost ceva "mișcare" în Tumul de apă, după care toți soldații din curtea Inspectoratului, fără nici o comandă, au început să tragă foc automat în direcția respectivă. Aceasta a fost încă o dovadă a lipsei totale de comunicare în care ne aflam, nimeni nu știa nimic în legătură cu cine s-ar fi putut afla în acel punct strategic, care era Tumul de apă.

**Rep.:** *Domnule colonel, în acele zile și ore dumneavoastră îndeplinați o misiune de apărare a Inspectoratului județean M.I. De la cine primeați ordine? Mă gândesc, de la U.M. Cetate, ori primeați ordine de la altcineva?*

**Col.I.M.:** Eu aș fi dorit foarte mult să primesc de la cineva ordine clare, dar, din păcare, nu primeam ordine clare de la nimeni. De exemplu, despre generalul Șchiopu de la Divizie, ori despre maiorul de atunci Bădălan, care era detașat, în calitate sa de șef de Stat Major al Diviziei de la Oradea, în U.M. Cetate Arad, după ce a fost arestat cuplul Ceaușescu și până la executarea celor doi în cazarma din Târgoviște, nu am mai auzit nici un cuvânt! În

această perioadă nu s-a mai dat nici un ordin. Fiecare a trebuit să se descurce așa cum a știut el, conform conștiinței sale de militar și patriot român. Probabil comandanții marilor unități stăteau în expectativă, urmăreau cum va evolua situația în continuare...

## Adevărul despre plecarea generalilor de la Hotelul "Parc"

**IOAN TRIFA:** Cei doi generali și însoțitorii acestora au plecat din Hotelul "Parc" spre Gara CFR în dimineața zilei de 23 decembrie, sub acoperirea unui tir de arme foarte puternic. S-a creat o panică foarte accentuată atât în rândul revoluționarilor, cât și în rândul populației din Arad. Coincide acest moment de tir și de panică cu dispariția lor din Hotelul "Parc" și plecarea lor la gară. Cine a creat acel moment de panică, de acoperire a generalilor, din păcate, nu se poate cunoaște nici astăzi! Se presupune doar că acel tir a fost susținut tot de grupul condus de către cei doi generali. Oricum, nu se poate accepta teza că plecarea generalilor s-ar fi făcut sub acoperirea armatei. Când armata a acționat la Hotelul "Parc", generalii nu mai erau acolo, pleaseră cu acceleratul spre Deva, cu intenția de a ajunge la București. Nu au mai ajuns la București deoarece au fost "capturați" la Deva. Deci, dacă generalii nu au plecat de la Hotelul "Parc" din Arad sub acoperirea armatei, atunci cine a tras acele focuri de armă, cu ce forțe erau în legătură cei doi generali? Noi nu aveam de unde să cunoaștem cu cine aveau legătură cei doi generali în municipiul Arad!

## Helmuth Dukadam se alătură armatei

**REP:** *Am înțeles că ați plecat și dvs. la Consiliu. Când v-ați întors la Inspectorat?*

**Col. (r) IOAN MICU:** Da, am plecat și eu cu ceilalți la Consiliu, dar m-am întors foarte repede la Inspectorat, unde se mai afla cu mine maiorul Topliceanu. De asemenea se mai aflau cu mine inginerul Romeo Popa (acum este președintele ARUD) și fostul portar al Stelei, Helmuth Dukadam, eroul de la Sevilla. La puțin timp după ce am revenit la Inspectorat a început să se tragă din clădirea Liceului nr.11, de vis-a-vis. Când a început să se tragă, eu m-am aflat chiar în fața Inspectoratului. La scurt timp, pe scările de la intrare a fost rănit, în picior, un soldat. Îndată militarii care se aflau în hol l-au tras în clădire și l-au dus până în dreptul unde se află acum Secția pașapoarte, unde i-au dat primul ajutor, apoi, după încetarea focului, l-am trimis la spital. A mai fost împușcat încă un soldat în picior, dar acesta din mânăuirea greșită a armeei. Primul soldat a fost împușcat în urma focului tras din podul Liceul nr.11, și nu dinspre Turnul de apă cum au afirmat unii. Dinspre Turnul de apă se putea bate doar spre curtea Inspectoratului. Atunci, am dat ordin să se tragă în acoperișul liceului cu luneta la pușca mitralieră. După primele focuri trase, deși am dat ordin să nu se execute foc de către soldați, aceștia au scăpat pentru moment de sub control și au început cu toții să tragă spre acoperișul liceului, ciuruind întreaga țigla de pe acoperiș. Am văzut, de la geamul la care mă aflam, chiar un soldat cum și-a descărcat absolut toate cartușele în direcția amintită. A fost o adevărată aiureală. În cele din urmă am reușit să-i opresc, să nu mai tragă, dar acoperișul de la liceu era deja ciuruit. Între timp a dat cineva telefon din liceu să nu mai tragem, deoarece în cancelarie se află mai mulți profesori! După încetarea focului, s-a format o echipă compusă din cadre de la noi și de la poliție, în care a intrat, voluntar și Helmuth Dukadam. Nu am fost de acord să vină cu noi și Dukadam, având în vedere că era o personalitate a fotbalului nostru național, să nu i se întâmple ceva, să fie rănit sau împușcat, după care să fie acuzat că nu am avut grijă de acesta! Îl cunoșteam foarte bine pe Helmuth Dukadam, întrucât după ce a "terminat" cu fotbalul la București,

după ce s-a întors acasă, la Arad, a lucrat o perioadă de timp la noi în unitate, deci ne știam foarte bine. I-am spus atunci răspicat: "Măi Dukadam, nu te băga, dacă te împușcă cineva, o să mă acuze lumea că nu te-am apărat! Tu ești cineva în întreaga țară!"... Dukadam însă nu m-a ascultat și a plecat, împreună cu o echipă mixtă, formată din militari, polițiști și ofițeri de la fosta securitate, să verifice clădirea Liceului nr.11, pentru a afla de unde s-a tras asupra Inspectoratului. Când au ajuns în podul liceului, membri echipei mixte au găsit acolo o mulțime de tuburi de la cartușele care s-au tras. De asemenea, au găsit urme de sânge, deci soldații l-au nimerit pe cel care a tras. Concluzia noastră a fost aceea că individul care a tras asupra Inspectoratului a coborât (singur sau ajutat de cineva) din pod pe scara de incendiu, în vreme ce opt profesori, speriați de moarte, stăteau culcați pe burtă într-o clasă, fără să cunoască ce se întâmplă și de ce se trage cu atâta înverșunare asupra liceului!

## Simulatoare și minciuni

**VALER MĂRGINEAN:** Nici acum nu pot să-mi dau seama cât a durat acel „infern” declanșat de ceea ce noi, inclusiv militarii prezenți în fața „județenei de partid” am crezut că sunt focuri de armă trase din podul Băncii. Pentru simplul motiv că atunci n-am avut timp să cronometrez. Și, sincer vorbind, nici intenția. La altceva mă gândeam în acele momente. De fapt, nici nu știu dacă gândeam cu adevărat, dar știu că simțeam mirosul prafului de pușcă și mă obseda ideea că voi fi împușcat. Aveam chiar convingerea că voi fi ucis de gloanțele „lu’ ăștia” cum le zicea domnul maior, că vom fi pur și simplu masacrați. Făcusem armata și, în plus, eram suficient de mare ca să știu că nu aveam nici o șansă, în acea piață, în fața unei arme automate. Așadar, în acele momente infernale, nu mă gândeam decât la clipa în care voi fi lovit de glonțul ucigaș. Cel puțin, atât am reținut.

După ce a încetat canonada, în primul rând l-am căutat pe Iozsi. Era la câțiva metri de mine. Mai mult din priviri ne-am întrebat reciproc dacă suntem întregi și amândoi ne-am bucurat sincer pentru integritatea corporală a celui alt. În jurul nostru se întâmpla ceva ciudat: puștii, în special fetele, adunau tuburile de cartușe, aflate din abundență prin iarba parcului din fața „județenei”. Mi-am amintit cu câtă grijă păstram tuburile goale, când eram militar în termen, după câte o ședință de tragere, pentru că ar fi fost bai mare dacă pierdeam vreunul. Evident, puștii nu le adunau pentru a le preda ci, cu siguranță, pentru aducere aminte. Poate, mulți dintre cei ce atunci erau puști, le mai păstrează și acum ca amintire a celui „infern” pe care l-au trăit în decembrie '89. Ceva totuși nu înțelegem: cum se face că pereții „județenei” sunt intacti, că nici măcar un geam nu fusese atins de gloanțele „ăloră”? În primele momente ale declanșării „infernului” s-a auzit cum s-au spart câteva geamuri. Credeam că de la gloanțe, dar mai târziu am aflat că le-au spart militarii din interiorul clădirii ca să poată deschide focul. Dar de ce nu se văd nicăieri urmele gloanțelor trase de inamici? Doar, nu-i așa?, văzusem cu toții cum au deschis focul din podul Băncii. Or fi ei grozav de bine pregătiți și înarmați cu armament ultra-sofisticat, dar nici chiar așa încât să nu lase gloanțele lor urme. Nu pricepeam, fapt pentru care l-am întrebat pe Iozsi. Habar nu avea. Sandu, subinginerul a cărui prietenă ne adusese oala cu ceai fierbinte, nu pricepea nici el, așa că am renunțat să mai întreb.

Peste câtăva vreme, când am auzit vorbindu-se despre simulatoare folosite în diferite orașe în timpul revoluției, mi-am reamintit de nedumerirea din acea noapte. Și, firesc, s-au născut alte întrebări, rămase până acum fără răspuns. Au fost folosite simulatoare în Arad? Dacă da, cine le-a folosit și împotriva cui? Au fost găsite simulatoarele cu pricina? Dacă nu, de ce? Dacă da, de către cine și ce a făcut cu ele? De ce nu s-a spus nimic despre ele când au fost găsite? De ce se ascunde și acum adevărul? În acele prime zile după ce fusese cucerită „județeană de partid” orașul și județul Arad au fost conduse de revoluționarii ce-au

intrat primii în clădire. Din câte cunosc, chiar și armata se supunea ordinelor revoluționarilor. Și-atunci, întreb: știau ei, revoluționarii, ceva despre simulatoare? Dacă da, de ce nu au spus nimic? Dacă nu știau, înseamnă că armata i-a mințit – și nu pot să nu mă întreb, de ce a mințit armata de vreme ce se declarase de partea poporului și a Revoluției? Pentru că nu pot crede că nici măcar armata nu știa de simulatoare. Ar fi prea grav să fie așa. Și, nu pot să nu-mi amintesc că sunt și ofițeri care au acum certificate de revoluționar. Ofițeri de armată, dar nu numai, deci oameni capabili să știe ce sunt simulatoarele și să le găsească...

## Moartea entuziasmului

**VALER MĂRGINEAN:** Când se naște suspiciunea, entuziasmul începe să moară câte puțin. Până dispare de tot. Nu știu dacă acest enunț este general valabil, dar știu că mie asta mi s-a întâmplat. Fără să știu de existența simulatoarelor – despre care am aflat mai târziu – am devenit suspicios în momentul în care am realizat că în timpul „infernului” clădirea „județenei de partid” nu fusese nici măcar zgâriată. Intuiam că nu este în regulă ceva, fără să știu ce anume, intuiam că nu se joacă tocmai cinstit iar eu nu voiam să fiu părtaș la astfel de jocuri. Pur și simplu, nu eram dispus să fac jocurile nimănu, indiferent cine ar fi fost acela. Am ajutat, cât am putut și cum m-am priceput, din convingere. O convingere pe care nu am afișat-o ostentativ din cauza structurii mele, nicidecum datorită fricii și, am convingerea, ca mine sunt majoritatea celor ce-au fost prezenți în acele zile și nopți fierbinți în jurul „județenei”. Cu toții s-au dus acolo din convingere și au rămas din același motiv. Nimeni nu i-a obligat s-o facă, așa cum nici pe mine nu m-a obligat cineva să mă întorc din drumul meu spre casă – unde, totuși aveam o familie speriată – pentru a anunța că apa nu este otrăvită, nimeni nu m-a obligat mai apoi să rămân în „dispozitivul de apărare” din spatele „județenei de partid” alături de acei minunați și curajoși puști, nimeni nu m-a obligat să stau în fața aceleiași „județene” în care erau adăpostiți revoluționarii. Totuși am stat, convins fiind că trebuie să scăpăm de acel regim în care minciuna ajunsese politică de stat. Și-atunci, cum era să accept alte minciuni? Cum să fiu părtaș la minciună de vreme ce tocmai împotriva ei militam – ca să nu spun că luptam? Era peste puterile mele.

Nu mult după primul „schimb” de focuri am fost trimiși și din fața „județenei”, fiind orientați către străzile laterale. Împreună cu Sandu și Iozsi ne-am dus în partea dinspre Palatul Cenad, poate pentru că era mai aproape de... Micălaca. Așteptam să vedem ce urma să se întâmple, fără pic de teamă sau emoție. Ca înaintea unui spectacol. Sau, să fi fost numai o impresie datorată suspiciunilor ce nu-mi dădeau pace? Tot ce-i posibil. Oricum, nu m-a surprins noul „schimb” de focuri. De sperietură nici nu putea fi vorba în condițiile date, ba chiar mi-a plăcut jocul trasoarelor. Și jur că nu am fost singurul în această situație. De altfel, nimeni nu s-a mai trântit la pământ când au început bubuiturile. De ce, oare...?

Nu știu cât a durat acest al doilea „schimb” și nici nu mă interesează. Știu că voiam să plec de acolo. Simțeam că nu mai am ce căuta în acel loc. Pentru mine Revoluția se terminase. Dacă, evident, a fost cu adevărat o Revoluție cum credeam noi. Iozsi, spre deosebire de mine și de Sandu, parcă mai păstra din entuziasm, așa că mi-a zis să mai aștept. Totul s-a sfârșit însă atunci când au început să vină pe platou grupuri mari de oameni de la diferite fabrici arădene. Se strigau tot felul de lozinci, una mai entuziastă decât alta. Era prea mult pentru mine. L-am invitat și pe Sandu la mine acasă la o cafea (Iozsi încă locuia la mine împreună cu soția și băiețelul, așa că nu mai avea nevoie de nici o invitație specială). Era ora șase, mă durea îngrozitor piciorul, eram obosit și flămând, dar, mai ales, eram dezamăgit.

De unde să fi știut atunci că acesta era doar un început...?



*Turela TAB-ului din fața Primăriei a fost acoperită cu steagul Tricolor pe care arădenii l-au purtat la Alba Iulia la 1 Decembrie 1918, adus de revoluționarul Mircea Ardelean*

## 23-24 DECEMBRIE '89

### A doua noapte, în Consiliu, a fost balamuc!

**Cpt. MIHAI IOLU:** Existau niște forțe coordonate din subteran, dar atunci nu puteam să știm de cine sunt coordonate acele forțe care organizau dezinformarea. Am discutat cu Voicilă, am discutat cu Popa Dorel (care a fost coleg de bancă cu mine la școală), am discutat cu Dragomir, care a luat și el armament, apoi a stat cu mine în WC, când a început tragerea aberantă asupra unui dușman nevăzut! A fost balamuc! Ca la nuntă! Dezinformarea ne-a făcut varză! Dezinformarea venea telefonic de la două voci de femei și de la două voci de bărbați! Aștia erau cei care ne bruiiau, care ne înnebuneau pur și simplu! Eram ascultați! Ascultau convorbirile noastre telefonice! Aveau pretutindeni microfoane! Știau tot ce facem! Iar noi nu mai aveam posibilitatea să verificăm veridicitatea tuturor informațiilor legate de oraș! Erau tot felul de diversiuni! Diversiunea era pe plan local, ne ascultau cei din Arad specializați în ascultare. Ceea ce se întâmpla la București, unde erau mai multe aripi, una condusă de generalul Militaru, cealaltă aripă condusă de generalul Stănculescu, se petrecea, la scară locală, și în Arad! Existau oameni pregătiți care să dea telefoane numai la noi, numai la Consiliu. Am primit telefoane din toate părțile. Din Cetate. De la Poștă. Din diverse locuri din oraș. Am primit telefoane că armata din Ineu se bate cu armata din Lipova! Era stupid să ajungem să ne batem noi între noi în cadrul unităților militare din județ! A fost o harababură de nedescris! Nu mai știam ce este adevărat și ce este minciună și nici ce trebuie să facem! Pe urmă ne-am enervat. Cu toții. M-am dus la colonelul Diaconescu și i-am raportat că eu nu mai rămân în Consiliu! Acesta nu a fost de acord. I-am spus că au plecat mulți din Consiliu cu armament asupra lor. Unul dintre aceștia a fost, în seara următoare, și Popa Romeo. S-a dus la Poliție. Ulterior i-am spus de ce a plecat din Consiliu, de ce s-a dus la Poliție, când avea misiunea să apere pe cei din Consiliu și nu să plece de aici, cu arma pe care a primit-o de la gărzile patriotice? Epilogul a fost cât se poate de tragic, atât pentru el, cât și pentru cei care l-au însoțit pe Calea Dimitrov, când ieșirea lor s-a soldat cu morți și răniți, cu internări în spital și cu tot felul de suspiciuni! Asemenea lui Romeo Popa a plecat și Flueraș, tot cu armament, făcând, conștient sau inconștient, diversiunea de la Tipografia Arad! Am fost și cu el coleg de clasă, dar nu m-a ascultat să rămână în Consiliu! Apoi, am prins doi libieni. Erau fără armament și fără muniție. Au adus ofițeri de securitate la Consiliu. L-au adus pe Suciuc. L-au bătut. Nu știau săracii ce să facă! Erau nevinovați! Unii spuneau că au văzut prin oraș grupuri de străini, dar la mine, în Consiliu, nu a ajuns nici un străin!

**Rep.:** *Ce misiune ați avut dumneavoastră în cadrul Consiliului?*

**Cpt.M.I.:** Eu am avut, împreună cu colonelul Diaconescu, ca obiectiv paza Consiliului. Noi nu am ieșit din Consiliu afară. Au venit tancurile în fața Consiliului. Au venit TAB-urile. Era o chestiune militară. A fost un adevărat amalgam. Cum am menționat deja, pe de o parte era linia lui Militaru, iar pe de altă parte era linia lui Stănculescu, lucru ce se reflecta și pe plan local. Au comandat o sumedenie de persoane. A comandat Șchiopu de la Divizie. A comandat Militaru de la București. A venit U.M. Ineu. La Ineu s-a știut că Aradul este ocupat! A venit apoi U.M.Cetate, cu tancuri. Pe cei din Ineu i-am așteptat în afara orașului. Dacă intrau în oraș



ne-am fi bătut cu ei! Ne omoram între noi ca și chiorii! U.M. Ineu a primit misiune de luptă în Arad! Chipurile să ne debaraseze de teroriști! Norocul nostru a fost că au venit colonelul Cioflică de la miliție și maiorul Micu de la armată de partea noastră, comandanții care au avut un rol foarte mare pentru aplanarea tensiunii create de cei care au organizat diversiunea. Dacă acești doi ofițeri nu erau în Arad și dacă ei nu-i arestau a doua noapte pe cei doi comandanți de la securitate, precum și celelalte măsuri pe care le-au luat, muream pe capete, ca proștii! Prima dată am vorbit cu gen. Șchiopu de la Divizia din Oradea, în care am început să nu mai avem încredere, întrucât am văzut că o scaldă! Noi știam cine a tras la Timișoara!... Iar în momentul în care au căzut de acord colonelul Diaconescu, maiorul Micu și colonelul Cioflică, automat i-am arestat pe toți comandanții față de care am avut îndoieli, care au contribuit la diversiunea creată în oraș.

**Rep.: Cum i-ați arestat?**

**Cpt.M.I.:** M-am dus la ei și le-am spus că nu mai sunteți ceea ce erați până în acel moment! Deci, automat l-am arestat pe colonelul Stranski de la gărzile patriotice, l-am arestat pe maiorul Marcu, comandantul garnizoanei, i-am arestat pe col. Sălceanu, fostul șef al Inspectoratului județean M.I., și pe col. Rășină, fostul șef al securității. A fost de acord cu noi și cpt. Pantea, de la miliție, care era alături de colonelul Cioflică, fostul comandant al miliției, devenit comandantul poliției, singurul comandant de miliție care a rămas neschimbat, pe funcție, după Revoluția din decembrie '89. După acțiunea de la Hotel "Parc", pentru capturarea generalilor Nuță și Mihalea, unde s-a constatat de fapt că nu se mai afla nimeni în hotel, căpitanul Tănase și maiorul Micu au avut o acțiune la Poștă, pentru întreruperea legăturilor telefonice cu cei care organizau dezinformarea în Arad. Dacă nu s-ar fi tăiat acel cablu, dezinformarea ar fi continuat și ar fi dus la alte victime și acțiuni nesăbuite! Dezinformarea a fost făcută en-gros inclusiv de către telefoniste, deoarece toate erau în legătură cu securitatea, lucrau mână în mână cu aceasta! Tot ce "știau", deci în ghilimele "știau", ne-o "vindeau", chipurile, nouă. Însă în momentul în care verificam informația primită, ea nu se mai adeverea! Întrucât nici telefonistele și nici noi, cei din Consiliu, nu aveam un contact direct cu realitatea din oraș, s-a putut realiza diversiunea care s-a făcut, ieșind în final o întreagă harababură!

**Rep.: Ce s-a întâmplat după arestarea comandanților?**

**Cpt.M.I.:** După arestarea celor pe care vi i-am pomenit, s-a făcut, dintr-o dată, sub conducerea maiorului Micu, colonelului Diaconescu și colonelului Cioflică, liniște. Menționez însă că maiorul Marcu nu a fost arestat decât o jumătate de oră, în vreme ce coloneii Stranski, Sălceanu, Rășină și fostul secretar cu probleme organizatorice Angheloiu, au fost reținuți șase ore! Apoi ne-a fost frică să nu se întâmple ceva cu cei arestați, să-i împuște careva, deci a trebuit să organizăm o pază foarte bună a lor. Permanent trebuia să facem o mulțime de lucruri! Tinerii din subordine erau înnebuniți de tensiunea existentă în Consiliu. De asemenea, cu planul "Z-Z", apoi în legătură cu moartea lui Geza Gruber, eu nu am avut posibilitatea să văd certificatul medicului legist, ce a scris Ruja pe certificat!

**Rep.: Nu a existat nimeni lângă Gruber când acesta a fost împușcat?**

**Cpt.M.I.:** Lângă Gruber au fost Olteanu și Cosma, doi ofițeri. El s-a uitat pe geam, dintr-o dată a venit glonțul și nici nu a mai apucat să spună ceva că a și murit! Gruber avea un registru în care a notat toate telefoanele primite timp de două zile și două nopți, precum și constatările sale în urma verificării telefoanelor venite la Consiliu! În seara respectivă, înainte de-a muri, atât mie, cât și lui Voicilă ne-a spus că dorește să ne comunice ceva, dar nu a mai apucat să o facă! După Gruber a venit la telefonul Consiliului fiica lui Onofrei, care era studentă la Cluj-Napoca, apoi Julean. Am căutat ulterior registrul pe care au scris acești tineri, dar nu l-am mai găsit, a dispărut fără urmă! Am întrebat unde se află acel registru, dar nimeni nu a știut să-mi spună unde se află! Astăzi, îmi este foarte clar că la început niște comandanți au dat ordine aiurea, pe baza unor informații neverificate. Toate

informațiile se "vindeau" sus, în Consiliu, aiurea! Televiziunea de la București a avut un rol tâmpit! Diversiunea s-a făcut prin Televiziune și prin oameni plătiți, prin telefoane. La Arad au murit o serie de oameni pur și simplu din greșeală!

## **Căpitanul Iolu anunță: "vin elicoptere și avioane asupra Aradului!"**

**Rep.:** *Domnule căpitan, dvs., ca militar de carieră, câte cartușe ați tras între 21 și 25 decembrie '89 din Consiliu?*

**Cpt. MIHAI IOIU:** Eu nu am tras nici un cartuș. Însă la un moment dat era cât pe ce să mă folosesc și eu de armă. Era în plină noapte și la un moment dat mi-au apărut doi inși în față, veneau dinspre biroul fostei prim-secretare Elena Pugna. În acele nopți numai teroriști vedeai în fața ochilor. Dar ne-am dumirit imediat că nu suntem dușmani, că ne aflăm de aceeași parte a "baricadei"! A mai fost un moment când am zărit două persoane care au ieșit de la Liceul Economic, după care s-au strecurat în spatele unui TAB. Dacă eu aș fi tras atunci asupra lor, cu siguranță cei din TAB ar fi tras asupra noastră, întrucât ar fi crezut, în mod logic, că trag asupra TAB-ului! Asemenea situații au fost foarte multe. Tot timpul au existat asemenea intercalări între cei din Consiliu și forțele militare din jurul Consiliului! Situația aceasta ambiguă se datora și faptului că nu exista o parolă, nu exista o comandă unică a forțelor militare care apărau Consiliul. Dacă în prima noapte, de 22 spre 23 decembrie am condus paza Consiliului la parterul clădirii, în cea de-a doua noapte, de 23 spre 24 decembrie am stat sus la etajul clădirii. La un moment dat aud focuri de armă la subsol, spre locul unde se afla bufetul Consiliului. Am coborât de la etaj la parter și apoi către subsol, ca să văd ce se întâmplă acolo. Am rămas surprins când l-am întâlnit pe prietenul meu, ofițerul Man, care a tras trei cartușe înăuntru, în bufet, pentru că ar fi văzut acolo ceva mișcându-se! Ulterior am aflat că de fapt prietenul meu a văzut o pisică și a tras după aceasta! Dacă era cineva acolo, l-ar fi putut împușca! Puteam muri, ca proștii, din neatenție, din frică, din faptul că nu exista o parolă, o comandă unică. Pe noi ne-au dus foarte tare în derută "Viena" și "Budapesta", de unde se comunicau tot felul de lucruri, de situații. Se spuneau nume de persoane, în special de medici, de doctori! Viena era permanent "pentru", iar "Budapesta" ne comunica ceva care nu ne era foarte clar. Apoi se făceau tot felul de legături cu radioamatori, iar când întrebam cine se află la telefon, ni se răspundea: "Viena!" Dacă insistam și întrebam: "Cu cine?", "Cu Viena, mă, să meargă șase mașini cu militarii la Sibiu!" Deoarece nu înțelegeam sensul celorordonate, ceream: "Repetăți, întrucât nu am înțeles despre ce este vorba!" Aici au fost foarte mulți factori care au coordonat, din "subteran", activitatea diversionistă nu numai pe plan intern, dar și pe plan internațional! La un moment dat când s-a anunțat că Aradul va fi atacat cu elicoptere, am dat telefon la Apărarea Civilă, la colonelul Mic și i-am spus: "Sună, mă, că vin elicoptere și avioane asupra Aradului!". Această informație mi-a fost transmisă de la Pecica. Am dat telefon ca să bată clopotele bisericilor, după care l-am adus pe directorul de la tramvaie, pe Isac, la Consiliu, ca să mă conving personal că dă ordin să pornească tramvaiele în oraș, ca să adunăm lumea în piața din centrul orașului!

## **Electromecanicul-radio Bonca de la RADIOFAR a ieșit noaptea să constate „atacul elicopterelor”!**

**BONCA ȘTEFAN SIMION** – electromecanic radio la Aeroportul Arad, luptător în Revoluția din decembrie 1989 de la Arad: „În decembrie 1989 eram electromecanic radio la obiectivul RADIOFAR de la Aeroportul din Arad. În dimineața zilei de 21 decembrie 1989, în jurul orei de 8,30 am ajuns acasă din tura de noapte. Locuiam în cartierul Aurel Vlaicu, în

blocul X2, ap.31. Am servit masa, apoi am făcut un duș, m-am schimbat de îmbrăcăminte și am coborât în fața blocului, unde erau adunați mai mulți oameni. Toată lumea vorbea despre muncitorii de la Orologerie care au ieșit în stradă, și, împreună cu alte sute de muncitori de pe platforma industrială a Aradului au început o manifestație împotriva lui Nicolae Ceaușescu. După ce mai mulți vecini de bloc și-au exprimat dorința să plece în centrul orașului – pe unii i-am mobilizat chiar eu - m-am oferit să-i duc cu mașina mea personală până în fața Primăriei. Am luat în mașină cinci persoane. Apoi am revenit acasă și am continuat să fac încă trei curse cu cetățeni din zonă, pe care i-am transportat la manifestație, în piața Primăriei. Întrucât am lucrat în schimbul de noapte, eram foarte obosit, pe la ora 15,30 m-am întors acasă și m-am culcat până la lăsarea serii. Înainte de venirea nopții am mai făcut încă o tură până la Primărie, de data aceasta cu un coș plin cu sandvișuri și câteva sticle cu ceai preparat de soție. Gândul îmi stătea însă mereu la serviciu, la Aeroport, la obiectivul RADIOFAR VOR-DME de la Santoma, cunoscând importanța acestui obiectiv.

În noaptea de 23 spre 24 decembrie am intrat din nou în tură la obiectivul RADIOFAR. După ora 22 am fost sunat de mai multe ori de comandantul Radiolocației din Pecica (UM 01864-C), de comandantul Radu Alexandru, pe care-l cunoșteam personal întrucât făceam de multe ori naveta împreună cu el de la Arad. Dânsul mergea la Pecica, la Unitatea de Radiolocație, iar eu la RADIOFAR, la Santoma. În noaptea de 23 spre 24, una dintre cele mai tensionate pentru toți locuitorii Aradului, eram amenințați să fim atacați cu elicoptere. Comandantul Radu Alexandru mi-a dat patru sau cinci telefoane, rugându-mă de fiecare dată, ca pe un om de încredere, să ies afară din obiectiv și să mă uit atent înspre Pădurea Ceala, dacă văd ori aud elicopterele pe care el le vedea pe ecranul monitoarelor? I-am comunicat de fiecare dată că nu a apărut nici un elicopter, așadar, totul era o diversiune regizată de cineva necunoscut! Tot în noaptea de 23 spre 24 decembrie am primit ordin de la comandantul Aeroportului, Munteanu Vasile, să opresc echipamentele de navigație, să scot toate siguranțele, ca obiectivul să nu poată fi alimentat și pus în funcțiune, lucru pe care l-am executat. Totodată mi s-a comunicat să stau de pază la o anumită distanță de obiectiv, motiv pentru care am supravegheat totul dintr-un șanț de irigație. Întrucât afară era foarte frig, mergeam periodic în obiectiv, să verific ce se întâmplă înăuntru. În perioada în care am stat în canalul de drenaj al apei de irigații a început să se tragă dinspre Aeroport în lungul pistei, înspre Pădurea Ceala. Se trăgea ca la război! După data de 24 decembrie, până la 10 ianuarie 1990, am făcut aproape permanent paza obiectivului RADIOFAR, iar în 24 decembrie, din dispoziția Comandantului Munteanu Vasile, și la Aerogară, pe drumul de acces al acesteia. Am dorit mult de tot să cadă regimul comunist, întreaga mea familie a avut foarte mult de suferit în anii comunismului, iar eu - din cauza originii părinților – nu am putut să îmi continui studiile."

## Oameni incozoi - anihilați prin împușcare sau pulverizați în aer

**VALENTIN VOICILĂ:** O situație dramatică s-a creat în noaptea de 23 spre 24 decembrie, când, în Consiliu, a fost împușcat revoluționarul GRUBER GEZA. Era unul dintre sutele de tineri care au stat în stradă alături de mine, manifestând împotriva dictaturii, pentru căderea lui Ceaușescu. În seara zilei de 23 decembrie, înainte de-a fi împușcat, mi-a spus: "Domnule Voicilă trebuie să vă spun un lucru foarte important!" Din păcate, agitația din Consiliu din acel moment nu ne-a permis să stăm de vorbă imediat, să avem un dialog intim. I-am spus: "Bine, vorbim!" Însă, din nefericire, nu am mai apucat să vorbim, deoarece el a fost, la scurt timp, împușcat în Consiliu! Întrebarea pe care mi-am pus-o atât eu, cât și alți revoluționari, este următoarea: Ce s-a întâmplat? Gruber se afla

În fostul cabinet al primarului municipiului și stătea în fața unui geam care dădea spre parcul din spatele Consiliului. În momentul în care și-a aprins o țigară, acesta a fost împușcat. Mi s-a spus că s-a tras din parc. Dar alte voci, din rândul revoluționarilor, susțin că el a fost împușcat din interiorul Consiliului și nu din parc! Concluzia la care am ajuns ar fi aceea că Geza Gruber avea o anumită rezervă față de o serie de oameni care au intrat odată cu revoluționarii din stradă în Consiliu! Și nu este exclus să fi aflat ceva în legătură cu diversiunea care s-a pus la cale în acea noapte, când s-a tras din toate părțile asupra Consiliului! Este o presupunere a mea, dar nu pot cunoaște astăzi exact ceea ce de fapt știa Gruber și voia să îmi spună și mie! Omul care a reparat ulterior caloriferul în Consiliu - am stat de vorbă cu el și la împlinirea unui an de la Revoluția din decembrie '89 - mi-a spus: "Domnule Voicilă, eu am reparat un calorifer în care s-a tras și acolo a murit Geza!" Deci, ar putea exista și o posibilitate să fi fost împușcat din Consiliu și nu din parcul din spatele Consiliului, dar, repet, în continuare a rămas să planeze o incertitudine asupra morții acestui tânăr revoluționar! Pentru mine este însă foarte sigur că Geza Gruber deținea o mulțime de informații importante, pe care a dorit să mi le spună și nu a mai reușit s-o facă!

Un alt exemplu: în cursul zilei de 23 decembrie am primit un telefon anonim, prin care am fost informat că cei doi generali, Nuță și Mihalea, care au făcut diversiunea în cursul nopții de 22 spre 23 decembrie în Arad, au reușit să urce în acceleratul Arad-București. Atunci am dat telefon la Deva pentru a-i informa despre acest lucru. Datorită informației noastre, cei doi generali au putut să fie arestați în stația CFR Deva, după care în timp ce erau transportați cu un elicopter militar de la Deva la Sibiu, în apropierea municipiului Alba Iulia, elicopterul a explodat în aer! Acum, îmi pun întrebarea, dacă cei doi generali, Nuță și Mihalea, au fost trimiși de la Timișoara la Arad ca să facă acea diversiune în noaptea de 22 spre 23 decembrie, de ce au fost carbonizați în aer prin lovirea elicopterului cu o rachetă? Cu certitudine că știau prea multe lucruri despre cele petrecute la Timișoara, și despre diversiunea organizată la Arad, motiv pentru care ei trebuiau anihilați, ca să nu mai vorbească niciodată! În cazul în care ar fi vorbit ulterior, acest lucru nu le-ar fi convenit multora dintre cei care au fost implicați în Revoluția din decembrie '89! Din aceste motive, pentru mine rămân, pe mai departe, lucrurile foarte neclare în legătură cu dispariția misterioasă a celor doi generali și rolul pe care l-au avut în noaptea de 22 spre 23 decembrie în Arad! Am discutat, mai târziu, la București, când făceam parte din FSN, cu un ofițer de poliție, care mi-a spus următorul lucru: în urma anchetei întreprinse în legătură cu moartea celor doi generali, Nuță și Mihalea, când a pornit elicopterul din Deva i s-a spus pilotului să zboare cu luminile stinse, iar celor de la sol, care se aflau la radar, li s-a ordonat că în cazul în care vor identifica un elicopter cu luminile stinse, să ordone foc! Cine putea să dea un asemenea ordin? Cine se afla în acel moment la comanda armatei? Cei care puteau să dea un asemenea ordin nu puteau fi decât din conducerea armatei, respectiv gen. Militaru sau gen. Gușe! Iată de ce vă spun că părerea mea este aceea că o parte din armată a jucat dublu. O dovadă clară pentru mine o constituie și comportamentul maiorului Marcu de la Arad, care era în acea perioadă comandantul U.M. Cetate. Acest ofițer a avut misiune, la începutul revoluției, în Timișoara, unde se cunoaște foarte bine cum a acționat. Apoi, după ce s-a întors la Arad, treptat și-a schimbat atitudinea, trecând, de voie ori nevoie, de partea Revoluției. Dar, să fiu mai explicit. În noaptea de 24 spre 25 decembrie, niște prieteni foarte credincioși de ai mei din partea revoluționarilor, au venit la mine și mi-au spus: "În noaptea aceasta avem informații că va fi noaptea Sfântului Bartolomeu! Din acest motiv, te rugăm foarte mult să te ferești, să nu ți se întâmple cumva ceva, să fii permanent foarte atent în jurul tău!" Auziseră ceva, pentru care au ajuns la această concluzie pe care au ținut să mi-o comunice cât mai repede. Dar să fac o paranteză. Din noaptea de 22 decembrie până la 25 decembrie, când au fost executați, de Crăciun,

soții Ceaușescu, nu am părăsit Consiliul, nu am dormit nici o noapte acasă, am lipsit din Consiliu doar acele câteva ore în care m-am aflat la sediile poliției și securității, în după-amiaza zilei de 23 decembrie, și o singură dată mi-am vizitat acasă soția, deplasându-mă de la Consiliu până acasă cu un TAB. Tot în cursul acelei nopți, pe întuneric, în Poșta au intrat profesioniști, care ne-au tăiat legăturile telefonice, încât am rămas izolați în Consiliu, fără să mai avem vreo legătură cu țara sau Bucureștiul! Atunci l-am chemat în Consiliu pe maiorul Marcu, care era comandantul U.M. Cetate, însă acesta a refuzat să ne asculte, să vină în Consiliu. Din clipa respectivă am înțeles foarte clar că nu întreaga armată este de partea noastră, de partea revoluționarilor. După ce ni s-au tăiat toate legăturile telefonice în așa fel încât noi nu mai puteam comunica în afara Consiliului, cei care organizau însă diversiunea au avut tot timpul posibilitatea să dea telefoane de amenințare: că vin asupra noastră teroriști, că vom fi atacați, că se îndreaptă spre noi elicoptere, ori că vin spre Arad TAB-uri de la Timișoara. Am avut însă un sprijin extraordinar în maiorul Diaconescu, șeful Statului Major al Școlii de Ofițeri din Lipova, care a primit ordin să vină la Arad cu un batalion de elevi și să apere Consiliul. Acesta mi-a spus de mai multe ori: "Domnule Voicilă, eu sunt cu trup și suflet alături de dumneavoastră, alături de revoluționarii din Consiliu, să aveți totală încredere în mine, am să fac tot ceea ce se impune pentru apărarea Consiliului, voi lupta până la capăt!" Vreau să mai amintesc că dacă U.M. din Lipova a avut misiunea să apere Consiliul, militarii comandați de maiorul Marcu aveau ca misiune să apere Poșta și încă unele obiective din oraș. Dar, să revin la noaptea respectivă. Concluzia mea a fost că maiorul Marcu, care probabil primea ordine de undeva de sus, de la Divizia din Oradea, ori de la Armata din Cluj, ori de la București, nu a fost în totalitate alături de noi, motiv pentru care, deși avea ca obiectiv să apere Poșta Mare, legăturile noastre telefonice au fost tăiate cu orașul și cu întreaga țară, Aradul fiind izolat față de țară și de București, lucru care a fost pentru noi foarte grav. Cine apăra Poșta? Militarii comandați de maiorul Marcu, care a refuzat să comunice și să colaboreze cu noi! Subliniez încă o dată că revoluționarii din Consiliu erau apărați doar de elevii Școlii Militare din Lipova, conduși de maiorul Diaconescu. Firește, refuzul maiorului Marcu de a colabora cu noi ne-a surprins foarte tare, încât am fost pe punctul de-a ataca Poșta, pentru a vedea cine sunt cei care ne-au tăiat legăturile telefonice? Maiorul Marcu a fost acuzat de către revoluționarii aflați în Consiliu că nu este alături de noi, motiv pentru care la un moment dat a fost reținut (arestat) de către maiorul Micu. Maiorul Marcu a încercat să se justifice tot timpul, că nu știe ce se întâmplă la Poșta, deși avea misiunea să apere Poșta, afirmând că este alături de revoluție. Mă întreb, cum a putut oare să ne spună că nu știa ce se întâmplă în Poșta din moment ce obiectivul lui de apărare era Poșta Mare? Iar obiectivul maiorului Diaconescu de la Lipova a fost apărarea Consiliului de acțiuni teroriste! Un alt exemplu este faptul că la un moment dat s-a creat o gravă confuzie. În vreme ce U.M. din Lipova care a venit în ajutorul nostru să apere Consiliul se afla pe Calea Romanilor, sub conducerea maiorului Diaconescu, s-a creat o diversiune, încât era să se deschidă focul asupra U.M. Cetate, comandată de maiorul Marcu! Vă dați seama ce se putea întâmpla dacă se deschidea foc între cele două unități militare!? În primul rând putea să se ajungă să sară în aer depozitul de muniție de la intrarea în U.M. Cetate, care se afla între cele două unități! Deci, în Consiliu toată lumea era împotriva maiorului Marcu datorită faptului că ofițeri specializați în astfel de diversiuni ne-au tăiat legăturile cu orașul și cu întreaga țară, iar maiorul Marcu avea ca misiune tocmai să ne apere Poșta, lucru ce nu l-a făcut! De ce? Iată o întrebare la care toți cei care ne aflăm în acele zile la conducerea județului nu găseam răspuns, motiv pentru care s-a propus un atac asupra celor din Poșta! Am reușit în cele din urmă să calmăm spiritele, îi îndemnam pe toți la mai mult calm, să fim mai potoliți și să luăm legătura, prin mijloacele de comunicare ale Armatei, cu superiorii Armatei a IV-a de la Cluj. Așa s-a făcut că în ziua următoare am reușit să luăm

legătura cu generalul Topliceanu comandantul Armatei de la Cluj, mai precis după ce l-am dezarmat pe maiorul Marcu. În convorbirea avută cu generalul Topliceanu ni s-a comunicat că este un fapt foarte grav că a fost dezarmat maiorul Marcu, comandantul U.M. Cetate, motiv pentru care maiorul Micu, cel care l-a adus din U.M. Cetate pe acesta într-un TAB, a fost chemat urgent la Divizia din Oradea. Eu am încercat să-i explic generalului motivele pentru care a fost dezarmat maiorul Marcu. Consider acest episod de la Arad foarte important, care ne-a dovedit că în rândul armatei, ceva, acolo sus de tot, nu a fost în regulă, unele dintre cadre manifestând duplicitate față de Revoluția română! Aceasta este părerea mea, trăind toate evenimentele revoluției de la Arad din plin, din interiorul ei, ca lider al acesteia! Desigur, au mai existat și alte explicații, alternative, în legătură cu tăierea legăturilor telefonice ale Consiliului din Arad de restul țării: S-a mai spus că acest lucru s-a făcut până ce nu a fost executat Ceaușescu, tocmai pentru faptul ca securitatea să nu poată asculta convorbirile telefonice ale liderilor din Arad cu cei din București sau din alte orașe ale Revoluției române. Dar, în ceea ce mă privește, nu pot crede această explicație.

## Împușcarea lui Gruber Geza

**ATILA IOSIF DUKA:** Gândindu-mă la acele momente pe care le-am trăit, mă trec fiori chiar și acum la zece ani de la revoluție. Instinctiv m-am gândit la o serie de întâmplări, care îmi dădeau atunci convingerea că în Consiliu se petreceau lucruri pe care noi nu le cunoșteam, pe care revoluționarii nu le stăpâneau. O dovadă în acest sens este și misterul care planează asupra modului în care a fost împușcat tânărul Gruber Geza aici, lângă noi, în Consiliu. Motivul lichidării lui Gruber Geza, cred eu, l-a constituit faptul că acesta a reușit să cunoască prea multe lucruri din cele care se petreceau în jurul nostru și în oraș. El a fost patiser la plăcintăria "Transilvania" din Piața Avram Iancu. Întrucât locuiesc în apropierea acelei patiserii, ne cunoșteam din vedere de mult timp. El a stat două zile și o noapte la telefonul principal T.O. din Consiliu. Avea un caiet mare, asemănător unui registru, un caiet mai mult lat decât înalt, în care și-a notat toate telefoanele care ne-au fost date, precum și multe numere de telefon pe care le-a cerut de la cei care telefonau, cu intenția de-a verifica dacă, într-adevăr, cei care telefonau erau persoane ce se puteau identifica. Cert este că după împușcarea lui Geza Gruber a dispărut și registrul pentru care, presupunem noi revoluționarii, că acesta a fost împușcat. Personal cred că s-a făcut un scenariu ca el să poată fi împușcat. Asemenea lucruri s-au încercat și cu alți revoluționari, de pildă cu Traian Timar, ori inclusiv cu mine și cu Gheorghe Curta, pentru a fi lichidați, dat fiind faptul că eram mai activi și am început să cunoaștem mai multe lucruri incomode din cele ce se întâmplau în Consiliu. Interesant este că tocmai oamenii cu mai mult curaj au fost plasați în diferite locuri de unde ulterior puteau să dispară, să fie împușcați. Pe mine, personal, m-a marcat foarte mult moartea lui Gruber Geza. Eu am certitudinea și curajul să o spun că Geza nu a fost împușcat de afară, ci din interiorul Consiliului. Mai vreau să vă spun că cel care l-a împușcat nu a fost un profesionist, un bun țințaș. Respectivul care a tras a știut aproximativ cum să tragă ca să-l omoare. Dar nu a făcut-o bine, ori nu a știut, ori nu a putut să o facă cum trebuie. Geza nu a murit de primul cartuș! Noi l-am dus din locul unde a fost împușcat, tot horcăind și însângerat, până într-un birou apropiat, unde l-am culcat pe niște saltele, iar când a murit eu am fost lângă el. Geza s-a aflat la un geam, iar eu păzeam un alt geam din apropiere. După împușcarea acestuia s-a dat telefon după salvare, dar salvarea nu a venit la timp, abia spre dimineața zilei de 23 spre 24 decembrie. În momentul în care a fost ridicat, dimineață, de pe saltea, în dreptul inimii a fost, de asemenea, sânge! Deci, el a mai fost împușcat cu încă un glonț, din spate, în inimă. S-a tras cu o armă de calibru mic. Dacă era o armă puternică, cartușul ar fi trecut prin corp. Eu cred că a fost o armă destul de mică, poate un pistol Carpați. Dacă era o armă puternică

primul cartuș i-ar fi zdrobit capul... Al doilea cartuș l-a lovit în inimă. Dar, în acel moment, pe hol, de unde mă aflam, s-a auzit doar un singur zgomot de armă, pentru că în clipa următoare a început o nouă canonadă, să se tragă puternic în întreg Consiliul... Iată, recapitulând, cum s-a întâmplat: Geza Gruber a fost servit cu un pachet de țigări. Era cu arma în mână. Cu vreo oră mai înainte a fost repartizat pe un geam mai izolat, după care s-a dat ordin să se stingă lumina în întreg Consiliul, să nu se mai aprindă țigări și să nu se aplece nimeni afară. În acest timp, la un moment dat, Geza a fost înconjurat de mai mulți tovarăși. Repet, i s-a întins un pachet de țigări, acesta a luat o țigară. Apoi i s-a dat și o brichetă în mână. Geza a luat bricheta pentru foc, nu era chiar în dreptul geamului, a aprins bricheta, i s-a luminat fața, iar în momentul respectiv s-a tras în el!... Mă întreb din nou, de ce a fost împușcat? Nimeni nu știe, dar cu circa o oră mai înainte, după ce a primit un telefon, a strigat pe coridor: "Voicilă, Gurilă, am să vă spun un lucru foarte important!" Însă el nu a mai apucat să le spună acel mesaj! La scurt timp a venit un ofițer care ne-a spus că vom fi atacați. Deci, repet, un lucru cert este faptul că în momentul în care Geza a fost ridicat de pe saltea s-a putut vedea și cel de-al doilea glonț. Vreau să vă mai spun că am avut aici în Consiliu mai multe asistente de la Spitalul Matern și pe tânărul medic Șerban, care, de asemenea, a stat tot timpul cu noi în Consiliu. Acesta a fost cel care a participat la autopsia lui Geza Gruber și care în momentul în care s-a întors în Consiliu a spus la mai mulți apropiați că Geza a mai avut încă un glonte, care i-a fost fatal, tras din spate... Astăzi eu cred că absolut toate "mișcărilor" din Consiliu au fost foarte bine gândite și în așa fel regizate încât să aibă un puternic efect psihologic asupra noastră. Moartea lui Geza Gruber a avut un asemenea efect psihologic!

Foarte interesant mi se pare că nu s-a tras nici un cartuș spre biroul fostei prime secretare Elena Pugna! După intrarea revoluționarilor în Consiliu, întregul nostru stat major, întregul nostru comandament din Consiliu se afla acolo, împreună cu Valentin Voicilă! Pe holul spre acel birou (acuma se află biroul Prefectului) toate ușile erau scoase din balamale și blocate cu ele geamurile dinspre stradă. Pe hol se afla un ceas mare, cu pendulă (astăzi el se află în biroul Prefectului) pe care nimeni nu l-a "ciuruit" cu gloanțe! Eu cred, deși nu am dovezi clare, dar judecând cum au decurs toate evenimentele, că cei din interiorul Consiliului - am în vedere o parte din comandamentul militar, oricum un grup mai restrâns - au avut permanent o legătură strânsă cu cei din afara Consiliului, care au tras, ori care au simulat tragerile către clădirea Consiliului. Aceasta este părerea mea personală și o spun ca un om care a petrecut toate cele cincisprezece zile până la executarea lui Ceaușescu în clădirea Consiliului.

## Intenția de "curățare" a civililor din Consiliu

**OFELIA CĂLUGĂRU:** Toată noaptea am rămas foarte șocată de ceea ce am auzit în cursul serii de 22 decembrie, respectiv acel "ordin de curățare a civililor din Consiliu", pus la cale de comandantul cel mai mare peste Consiliu! Am intrat în panică, iar în dimineața zilei de 23 decembrie am luat legătura cu DANA ONOFREI, GEZA GRUBER și cu medicul MIRCEA ȘERBAN, apoi cu un ofițer pe care-l chema ADI și cu un soldat. Cu toții ne-am retras într-un birou și am discutat ce să facem mai departe, întrucât ne era frică de acel comandant, nu mai aveam încredere în el. Geza Gruber urma să ia legătura cu cineva ca să ceară ajutor. În cursul serii, între orele 19-20, pe fondul unui atac terorist asupra Consiliului, Geza Gruber însă moare împușcat.

**Rep.:** *Ce ne puteți preciza în legătură cu acest caz încă neelucidat?*

**O.C.:** Geza luase și el o armă, la împărțirea armamentului în seara precedentă. În momentul în care a început să se tragă din nou asupra Consiliului, Geza a plecat să-și preia postul de apărare care i-a fost repartizat în acea după-amiază și care era la municipiu,

În cabinetul fostului prim-secretar, birou devenit apoi după revoluție al Primarului Aradului. Aici au fost foarte multe discuții în contradictoriu, cum a murit Geza, cum a fost împușcat, cine este răspunzător de moartea lui? Când ni s-a comunicat că Geza a fost împușcat cu un glonte tras din afara Consiliului, cu infraroșii, pe timp de noapte, și că avea un firicel de sânge care-i curgea din nas, noi nu am crezut!

**Rep.:** *Ați reușit să-l vedeți pe Geza mort?*

**O.C.:** Nu, nu am reușit să-l văd, în schimb l-au văzut alți revoluționari, iar concluzia lor a fost că Geza a fost împușcat din interior, cartușul cu care a fost împușcat Geza, deci capsula, tubul cartușului, a fost de 5,6 mm, și nu 6,72 mm, cât aveau soldații de afară. L-am găsit sub unul dintre fotolii! Bineînțeles că nu m-am limitat numai la acea capsulă, am luat și bucata de sticlă din geam, unde se vedea foarte clar că vopseaua albă provenea din interior, iar sticla era căzută în exterior; geamul din interior a fost întredeschis, iar geamul din exterior fusese închis. Am adunat toate aceste probe, după care am luat legătura cu Dana Onofrei, cu medicul Mircea Șerban, cu Adi și cu acel soldat, ca să scoatem probele din Consiliu.

**Rep.:** *Când s-a întâmplat acest lucru?*

**O.C.:** În dimineața de 24 decembrie. Dar cum să ieșim din Consiliu? Nu puteam să ieșim din Consiliu. Mie, după atâtea nopți nedormite mi s-a făcut rău. Medicul Mircea Șerban mi-a dat un medicament ca să mă întărească, dar care mi-a făcut și mai rău, ceea ce însemna că era neapărat nevoie de o salvare, ca să fiu dusă la Spital. În momentul în care s-a cerut salvarea, domnul maior Marcu mi-a spus: "Îmi pare foarte rău, legăturile cu exteriorul Consiliului sunt întrerupte, deci nu putem lua legătura cu salvarea!". Era stupid ceea ce ne-a spus maiorul Marcu, întrucât erau TAB-urile în fața Consiliului, era patrula Poliției, care circula prin oraș, deci, oricum, se putea anunța o salvare! Întrucât Mircea Șerban era medic, domnul Marcu a spus că până a doua zi dimineața să ne descurcăm cu forțe proprii. Eu am fost dusă într-o încăpere lângă biroul fostei prim-secretare Pugna, unde stătea fostul șef de cabinet. Mircea Șerban stătea la picioarele mele, iar la cap, îmi purta foarte mult de grijă, maiorul Gîrgar, care a stat toată noaptea lângă mine, în calitate de subordonat direct al domnului maior Marcu. A fost noaptea de coșmar a vieții mele. Îmi era frică să nu adorm, ca să ajung și eu moartă ca și Geza. Deci, în 24 decembrie nu am reușit să plec din Consiliu sub nici o formă.

**Rep.:** *Unde sunt acele probe pe care le-ați adunat privind moartea lui Geza?*

**O.C.:** Au fost adunate și învelite într-o hârtie de ziar și duse în biroul meu, care se afla lângă cel în care am fost dusă peste noapte. Dacă ar fi venit în noaptea precedentă Salvarea, le-aș fi putut scoate din Consiliu, ascunzându-le la piept sau în pantaloni, dar nu am reușit să ies afară.

**Rep.:** *În tot acest timp, familia dvs. nu v-a căutat?*

**O.C.:** Soțul s-a întors de la Oradea în data de 22 decembrie. Când a venit acasă nu știa absolut nimic despre mine, că mă aflu în Consiliu. Casa era goală. Maică-mea era disperată. A dat telefon, n-a reușit să afle nimic. Abia în ziua de 23 decembrie a reușit să ia legătura cu mine soacra mea. Socrul meu a sunat și el de mai multe ori, nu știa dacă sunt vie sau moartă, era o întrebare panică, ca de altfel pretutindeni în oraș. Am vorbit cu soacra, i-am spus că totul este în regulă, nu știa unde este soțul meu, care de fapt se afla la Orologerie, unde făcea de gardă. Nu am reușit să vorbesc cu el la telefon, am vorbit în schimb cu fostul director Contraș, care mi-a spus că Sorin e bine, că nu e rănit. Soțul meu lucra la freze, era frezor, reglor. În 24 decembrie am reușit să vorbesc și eu cu soțul și i-am promis că în 25 decembrie, de Crăciun, o să vin acasă și o să ciocnesc cu el un pahar cu vin! De fapt, aceasta ar fi putut fi singura mea șansă să scot din Consiliu ceea ce era de scos. Apoi, în 24 decembrie, văzând că nu putem ieși din Consiliu, am încercat să aflăm, după ce se făcuse autopsia lui Geza, diagnosticul real, nu cel oficial. Medicul Mircea Șerban a reușit să obțină diagnosticul real de la medicul care a făcut autopsia: "plagă împușcată...", dar a dispărut și acea hârtie!

**Rep.:** *Voicilă cunoștea diagnosticul adevărat?*



**O.C.:** În acel moment Valentin Voicilă nu știa nimic. Valentin a aflat abia în data de 25 decembrie, de toată afacerea aceasta. Știa doar Dana Onofrei, mai știa Mircea Șerban, știam eu, știa Adi și un soldat. Dacă mă gândesc bine astăzi, noi eram un grup de tineri aiuriți, pentru că asta ne unea! Am crezut că noi vom face dreptate! După aflarea diagnosticului real l-am scris pe o hârtiuță, care trebuia să iasă din Consiliu, dar nici unul dintre noi nu am reușit să mai ieșim din Consiliu. La un moment dat sunt căutată de cineva. Nu mi s-a spus de către cine. Ies afară din birou și acolo fac cunoștință cu tatăl lui Geza Gruber. Acesta a început să mă roage plângând ca să-l ajut să scoată certificatul de deces al băiatului său, deoarece nu putea să-l înmormânteze fără certificat de deces! Atunci am avut ieșirea cea mai urâtă și cea mai tâmpită posibilă. Deoarece nu știam de ce nu i se dă omului adeverința aceea necesară pentru obținerea certificatului de deces și cum eram tupeistă, un copil fără judecată, m-am dus la domnul mr. Marcu și l-am făcut criminal, l-am făcut răspunzător de moartea lui Geza și l-am întrebat, dacă a avut tupeul să-l omoare, acumă de ce mai ține bătrânul acesta pe la poartă, dacă tot i-a omorât băiatul, de ce dracu nu-i dă ce-i trebuie, ca să poată să-și ridice băiatul de la morgă și să-l îngroape? Maiorul, enervat, mi-a răspuns pentru că îi dispăruse ghiulul și lăntșorul de aur și că până ce nu vor fi găsite, nu-i dă nici o adeverință! A fost un scandal foarte mare, m-a făcut mucoasă, închipuită și așa mai departe, să nu-mi bag nasul unde nu-mi fierbe oala. La acel scandal foarte urât a asistat și domnul Stranski, toată faza întâmplându-se pe undeva pe la municipiu. Cert este că nu mai știu cum, bătrânul a obținut în final autorizația respectivă, ca să-și poată ridica băiatul de la morgă, să-l îngroape. Greșeala mea a fost că l-am expus în acel moment pe maiorul Marcu cu acele injurii necontrolate, de moment, din partea mea. Până atunci, tot ceea ce discutaserăm în legătură cu moartea lui Geza, rămăsese între noi, în grupul nostru, pe care l-am amintit, dar, în momentul în care am aruncat în față domnului Marcu tot ceea ce am crezut, n-a mai fost prea bine pentru mine. Nu realizasem greșeala pe care am făcut-o, întrucât nu aveam diplomația necesară.

## Moartea șoferului Toth Șandor (Ungaria)

**VALENTIN VOICILĂ:** Dacă până în data de 22 decembrie în Arad nu a fost împușcat nimeni, deși am trecut printr-o mulțime de momente tensionate, dramatice, primii morți în Arad au căzut după fuga lui Ceaușescu, în noaptea de 22 spre 23 decembrie. Astfel, aș dori să încep cu Toth Șandor, un șofer din Ungaria, care a venit la Arad cu un camion cu medicamente, cu pâine și lapte pentru orașul Arad, ajungând aici în timpul nopții. Acesta a fost împușcat în zona podului "Decebal". Nu pot să vă spun exact din ce loc s-a tras asupra lui Toth Șandor, pentru că deja se trăgea peste tot în Arad după venirea generalilor Nuță și Mihalea. În confuzia de atunci este foarte greu să spui dacă omul a fost împușcat de oamenii celor doi generali, care trăgeau din Hotelul "Parc", ori din altă parte! Deoarece mă număr printre cei care doresc relații bune interetnice, moartea șoferului Toth Șandor m-a impresionat foarte mult. Din acest motiv, după încetarea focului, am participat, în Ungaria, la înmormântarea acestui șofer care a fost împușcat la Arad, în timp ce ne-a adus un camion cu ajutoare. Am fost la cimitir, alături de familia acestuia, unde mi-am exprimat condoleanțele și regretul pentru moartea tragică a acestuia! Apoi, confruntările între armată și poliție au continuat în nopțile fierbinți care au urmat până la executarea lui Ceaușescu la Târgoviște, în data de 25 decembrie. Desigur, eu cred și astăzi că s-a tras din greșeală, din frică, din necunoaștere, din diversiune și lipsă de informații reale, în urma unor provocări armate, ori cu simulatoare. Astfel, s-a tras nu numai asupra unor puncte importante din oraș, dar și asupra clădirii poliției și securității. Când s-a început să se tragă asupra acestei clădiri, mă aflam și eu acolo. Ceea ce a rămas însă o enigmă pentru mine este faptul că gloanțele trase de armată asupra clădirii Liceului nr.11 au lăsat urme, au putut fi văzute mult timp, dar focul asupra clădirii securității și poliției nu a lăsat nici o urmă, ceea ce mă face să trag concluzia că a fost o diversiune, s-au folosit

simulatoare și nu gloanțe adevărate în acest caz, ca de altfel și la Consiliu, ori în alte locuri din oraș. Dacă nu se făceau acele diversiuni, fie cu simulatoare, fie cu gloanțe trase în aer, nu ar fi fost morți în Arad. Am rămas, în continuare, cu marea mea nedumerire: cine a provocat, cine a condus această diversiune în plan militar? Tot astfel s-a întâmplat cu morții din ABI-ul patrulei mixte (poliție-civili), ori cu revoluționarii împușcați în cursul nopții de 22 spre 23 decembrie, la Podul "Decebal", care au plecat spre U.M. Cetate cu un camion, de la Consiliu, pentru muniție, trimiși de comandantul de atunci al gărzilor patriotice, colonelul Stranski.

## Diversiunea de pe Calea Dimitrov

**Ing. ROMEO POPA:** La scurt timp a sosit primul ABI cu cei doi civili prinși în Hotelul "Parc". La ancheta preliminară, la care am asistat și eu, cei doi au declarat că sunt operatori de televiziune, având în acest sens asupra lor și câte o legitimație. Eu nu i-am crezut nici o clipă pe cei doi că ar fi fost operatori de televiziune, iar în ceea ce privește obiectele găsite asupra lor, de asemenea, nu spuneau prin nimic că ar fi operatori de la televiziunea Armatei! De asemenea, în consecvența celor declarate. La început au afirmat că au fost la Timișoara și că au filmat acolo, de unde au venit apoi la Arad în cursul serii de 22 decembrie cu acel avion ROMBAC 111. Au recunoscut, de asemenea, că îi cunoșteau pe cei doi generali, Nuță și Mihalea. Deci am intrat destul de bine în anchetă, când, dintr-o dată s-a dat alarmă aeriană, anunțându-se că vom fi atacați de elicoptere! Atunci s-a iscat ceva panică, au fost împărțite măști de gaze (care nu au fost suficiente pentru toată lumea) și s-a creat un dispozitiv de apărare. La scurt timp au început să sune cu nemiluita telefoanele, care mai de care mai alarmante. Cineva ne-a comunicat că în Sânicolaul Mic într-o grădină se vorbea stricat românește, că ar fi apărut niște străini suspecti! Apoi că la podul "Traian" de peste Mureș au fost zărite persoane care nu prezentau încredere, iar în cartierul Aurel Vlaicu o "Dacie" fără număr trage în cetățeni! Apoi ni s-a telefonat că a apărut pe o stradă din același cartier o mașină ARO suspectă! Că se trage de pe acoperișul blocului cutare sau cutare! Deci, tot felul de asemenea telefoane alarmiste. Atunci am hotărât că vom merge numai în acele locuri în care dacă sunăm la telefon înapoi ni se confirmă că informația este adevărată! După ce am constatat că există confirmări de genul: "da, eu am dat telefon!"; "da, eu am auzit!"; "da, mi s-a părut!", am spus că situația este foarte complicată și că trebuie să luăm niște măsuri! Astfel am hotărât să trecem la alcătuirea unor patruli mixte, respectiv dintr-un ABI și un TAB. Eu mergeam în calitate de parte civilă, iar alături de mine să se afle militari și oameni de la antitero, dintre cei folosiți și la "curățirea" Hotelului Parc, ori din poliție! M-am sfătuit și cu maiorul Micu, care răspundea din partea armatei de paza Inspectoratului județean M.I., după care mi s-a repartizat un ABI și un TAB. Personal am decis să urc în ABI, întrucât îmi luasem răspunderea să mă ocup de Inspectorat! Pentru moment sfidam moartea. Nici nu m-am gândit atunci că într-un TAB sunt mai bine protejat decât într-un ABI ! Voiam să fiu lângă cei de la poliție, ca să mă apropii mai mult de ei, într-un fel să le aflu gândurile și să îmi dau seama cât de mult vom putea conta pe ei, iar la întoarcerea din misiune să pot raporta, a doua zi, frontului dacă pot sau nu să girez pe loialitatea și curajul lor! Atunci nu am anticipat nici o clipă că n-am să mă mai pot întoarce niciodată la Inspectorat și că a doua zi nu voi mai putea merge la Consiliu! Dar, să vedem cum s-au derulat evenimentele din acea noapte tragică pentru mine și pentru echipajul din ABI-ul în care am urcat, nesilit de nimeni, din propria-mi voință! După ce am urcat în ABI am aprins lumina în mașină pentru a ne vedea la față și să fac cunoștință cu întreg echipajul. Am constata că pe unul dintre membrii echipajului îl cunoșteam de mai înainte din activitățile anterioare, de alarmă, pază și focuri! Concret, în ABI mă aflam eu, căpitanul Ursu ( în prezent maior), locotenentul Grada (în prezent locotenent major) și locotenentul major Duma Pavel (impușcat în timpul acțiunii).

Cât privește oamenii din TAB, aceștia au fost cei desemnați de maiorul Micu, erau oameni de încredere de ai lui, bine pregătiți, aveau tot ceea ce le trebuia în TAB. Înainte de plecare am fixat parola, consemnul, pe care l-a aflat toată lumea! Apoi maiorul Micu mi-a spus că pot merge să patrurez pretutindeni pe unde cred eu de cuviință că este necesar, respectiv pe unde sunt teroriști, că am suficient combustibil, deci ABI-ul are plinul făcut. Așa că am plecat, deci, ca la "războiul de independență!". În cadrul primei patrulări am pornit pe următorul itinerar: Str. Eminescu, Teatrul de stat, Podul "Traian" de peste Mureș, cartierul Aradul Nou. Pe parcursul itinerarului: Opre. Baraje. Vorbim la Gigafon. "Suntem cu voi!", "Facem patrulare!", "Dregem...", așa mai departe! Este, cum să vă spun, partea de "poezie" a revoluției! Pretutindeni i-am îmbărbătat pe toți tinerii (și copiii !) care în mod voluntar formau baraje, baricade și "focuri" de tot felul!... Se frigea slănină! Era și un fel de rugă! "Chirvai!" - cum spun șvabii de aici! Nimănui nu-i era teamă. Toată lumea dorea să prindă teroriști! Toată lumea visa teroriști!

## Toată lumea dorea să prindă teroriști

**ROMEO POPA:** Toată lumea dorea să facă ceva. Să fie util. Acest lucru se întâmpla în stradă, dar, din păcate, la anumite niveluri ale Consiliului, începuse deja jocul prin culise "de-a ciolanul"! Cei din stradă erau însă nevinovați, nici nu reușiseră să se dezmeticească prea bine după fuga lui Ceaușescu! Deci am făcut această cursă până în cartierul Aradul Nou, până la stația PECO. Apoi ne-am întors în centrul municipiului. Pe bulevardul central ne-am deplasat fără oprire până la sensul giratoriu de la Podgoria. Aici am făcut și o identificare. La un moment dat cineva ni s-a părut destul de suspect. După legitimare, am constatat însă că omul era un revoluționar înarmat cu un cuțit de bucătărie și cu o foarfecă de tăiat cabluri. Deci, atât de mult am "intrat în rol" încât am început să vedem chiar și noi aproape în fiecare om mai mult un suspect decât un cetățean pașnic! Nu am găsit teroriști, ci pretutindeni se aflau băieți de treabă! Fiecare cu ce avea în mână încerca să facă acele filtre de baraj, să se simtă util revoluției! Apoi, ne-am continuat drumul până la gara CFR, de unde am luat-o pe Calea Aurel Vlaicu, până în capăt, la ieșirea din Arad. Ne-am întors la Spitalul județean. Aici era cam întuneric, dar nimic nu ni s-a părut suspect! În fața intrării la spital era parcată o mașină mică cu număr de București. Am întrebat paznicul a cui este mașina, iar acesta ne-a răspuns că este mașina unui medic din București, care se află în Arad! Totuși, mie mi s-a părut suspect faptul că o mașină cu număr de București se află parcată în fața Spitalului județean. Cu această suspiciune am hotărât să ne întoarcem, considerând că insuflăm încredere celor de la Spital, prin a le spune că nu am întâlnit pe parcursul patrulării noastre nici un terorist! Vreau să vă mai spun că din acest moment nu am mai urcat nici o clipă în sediul Inspectoratului Județean M.I. Revenind la Inspectorat, am intrat pe poarta auto în curte. Nici nu am apucat să coborâm din ABI, că am primit, prin stația portativă, tip circulație (cea mare era arsă!), de la stația mare de coordonare, unde se afla toată lumea din comandament, misiunea să ne întoarcem la Spitalul județean, deoarece aici se trage puternic, că centralista este deja moartă, iar medicii și bolnavii sunt terorizați. Bineînțeles că am plecat în cea mai mare grabă, cu sufletul la gură, la Spital. Când am ajuns la poarta principală, de pe Calea Victoriei, din curtea spitalului au ieșit afară două mașini mici, fără număr. Uitându-mă prin periscope (toate obloanele blindajului erau trase, chiar și conducerea mașinii se făcea prin periscope!), am apreciat că ar fi un BMW, ca ulterior să aflu că a fost un MERCEDES și o "DACIE", tot fără număr. Întrucât au ieșit din curtea Spitalului cu farurile stinse și cu viteză mare, ne-am spus că "ăștia sunt teroriștii!" Atunci am somat la gigafon: "Oprți-vă, patrulare armată și poliție!" Nimic! Am claxonat. Tot nimic! Atunci am tras în aer o salvă de avertisment! Mașinile au accelerat, fără să ne asculte,

deși vorbind la gigafon, avertismentul nostru s-a auzit foarte bine! Ulterior, controlând acest lucru, am constatat că am fost auziți, dar cei din cele două mașini nu au vrut să oprească. Din acest moment a început o urmărire ca-n filme! TAB-ul din spatele nostru a intrat în curtea Spitalului, ca să cerceteze locul, iar noi cu ABI-ul am trecut la urmărirea celor două mașini, asupra cărora am deschis un foc de "încadrare". Eu, de pe locul meu din față, am tras la roțile din spate, iar cei din spatele meu, ofițerii Duma și Grada, au tras, cu pușca mitralieră, peste mașini, ca să își dea seama că sunt încadrați cu focul nostru de armă! Nici așa nu s-au oprit! În momentul în care au ajuns în dreptul Stadionului UTA au luat demaraj în fața noastră, virând pe Calea Aurel Vlaicu, spre ieșirea din Arad. Dându-ne seama că-i vom pierde și pe motivul că nu doresc să oprească la somațiile noastre, am hotărât să tragem în plin! Sunt absolut sigur că mașina aceea de proveniență străină, că a fost un BMW, ori un OPEL, nu pot să știu, decât că era o mașină mare și că am lovit-o! Am prins-o într-o rafală, lateral-spate, sărind scânteii și țândări din ea, după care s-au stins luminile din spate! Cu toate acestea nu au oprit! În ceea ce ne privește pe noi, la virajul din fața Stadionului UTA a fost cât pe ce să ne răsturnăm, ABI-ul virând mult mai greu decât o mașină mică, motiv pentru care au luat viteză față de noi, pierzându-i! Am pornit în viteză pe urmele celor două mașini, făcând un adevărat slalom printre baricadele puse de-a lungul căii Aurel Vlaicu de către revoluționari (din lemne, bănci, scaune etc.), în vreme ce tinerii strigau la noi: "Oprește!", "Oprește!", "Oprește!". În final, la ieșirea din Arad ne-am dat seama că i-am pierdut! Că au luat-o spre localitatea Pecica, ori că au cotit în dreapta, pe lângă Fabrica de Spirit și Drojdie, nu am mai putut afla! Oricum, noi am intrat la Fabrica de Spirit și Drojdie și am încercat să vorbim la telefon cu U.M. Gai, dar nu am reușit! De asemenea am încercat să luăm legătura și cu subunitatea U.M. de la Pecica, dar nici cu aceștia nu am reușit să vorbim, întrucât nu mai funcționau telefoanele în Arad! În ceea ce privește stația portativă de pe ABI, nu bătea între locul în care ne aflam (ieșirea din Arad) și stația de la Inspectoratul Județean M.I., întrucât fie că noi îi auzeam și ei nu ne puteau auzi, ori ne auzeau ei și noi nu îi puteam auzi! Se întâmpla ceva de genul acesta! La întoarcere, lângă bariera de cale ferată, ne-au oprit mai mulți cetățeni, care ne-au comunicat că între blocuri se află o "DACIE" albă, fără număr, cu niște tipii suspecți în ea! Căpitanul Ursu s-a avântat să meargă printre blocuri, împreună cu mulțimea care ne-a oprit, să vadă ce este cu acea "DACIE" albă! Atunci eu l-am oprit să nu plece singur! Îmi aduc aminte că am zis: "Grada și cu Duma rămâneți la ABI și ne asigurați spatele cu pușca mitralieră, iar eu cu Ursu, cu pistoalele mitralieră, vom trece să verificăm cele spuse de cetățeni, dar nu ne băgăm prin mulțime!". Dintr-o dată de pe prima stradă la stânga dinspre "Fortuna", spre Pecica, a apărut o "DACIE" albă. I-am făcut semn să oprească! Aceasta însă nu a oprit! Atunci am tras în aer! Tot nu a oprit! Atunci am deschis foc la roți, iar cei doi ofițeri, Grada și cu Duma, au tras cu pușca mitralieră deasupra mașinii, într-un foc de încadrare, ca să oprească, după care cetățeanul de la volan a oprit mașina, a încercat să dea înapoi, dar s-a blocat de-a curmezișul străzii. Între timp Duma sau Grada au strigat la gigafon "Ocupanții «DACIEI» albe ieșiți imediat cu mâinile la ceafă!" În orice caz am văzut cum au ieșit doi sau trei indivizi din mașină și au luat-o la fugă printre blocurile din apropiere! În momentul respectiv nu s-a mai putut trage asupra celor doi sau trei indivizi, deoarece dinspre partea barierei de cale ferată foarte mulți oameni au început să alerge să-i prindă pe fugarii din mașină! Între timp cel de la volan a reușit să întoarcă mașina și a luat-o spre centru cu cea mai mare viteză! Mai mult decât atât, parcă-l văd și acuma, sfidător, chiar ne-a făcut și cu mâna! În schimb unul dintre cei doi (sau trei) indivizi care au sărit din mașină a fost prins de mulțime, fiind cât pe ce ca mulțimea să-l linșeze, să-l omoare! Individul era îmbrăcat într-o scurtă de piele, peste care avea un cojocel. Fiind supus controlului, s-a găsit asupra acestuia un pumnal de construcție specială, pe care erau gravate două puști una peste cealaltă și o inscripție pe care nu am putut să o descifrez. Pumnalul respectiv a fost predat procurorului militar Pătrăuță. Ceea ce a fost însă cât se poate de stupid,

amintesc faptul că printre cei circa douăzeci de oameni care l-au prins pe acel individ, cineva, probabil sub influența imaginilor transmise de Televiziunea din București, unde se vorbea necontrolat de ABI-uri și de alte blindate cu teroriști, ne-a confundat că am fi și noi teroriști, deși noi eram cei care căutam pe teroriștii din Arad! Chiar și la plecarea, când l-am luat pe acel individ, unii au rămas cu impresia că suntem teroriști, întrucât au încercat să ne ia armele! "Dați-ne și nouă pușca!" "De ce ați tras asupra «DACIEI»?" "De ce nu a oprit «DACIA» când ați somat-o?" Deci, nu toți care se aflau acolo în stradă ne-au crezut că suntem apărătorii lor, unii, din păcate, sub influența televizorului, ne-au luat drept teroriști, impresie destul de proastă, cu care am reușit să demarăm de lângă ei! Deci, având acea "captură" prețioasă între noi, ne-am îndreptat către Inspectoratul M.I., via Spitalul Județean. Aici am intrat în curtea Spitalului, apoi și în clădire, unde am constatat că situația nu era atât de dezastruoasă pe cât credeam! Dar se trăsesse de undeva de vis-a-vis (găurile sunt și acum), iar ca diversiunea să fie completă, un tinerel (chiar copil), lansase un zmeu pe acoperiș! La ancheta efectuată de căpitanul Ursu Liviu a reieșit că un "nene Covaci" l-a pus să facă acest lucru la miezul nopții și ca răsplată i-a promis că o să-l treacă în Ungaria!... Apoi am luat toate măsurile de pază și am stabilit consemnele cu cadrele sanitare, după care (însoțit de TAB) am venit la Inspectoratul M.I. De data aceasta în fața Inspectoratului ne așteptau cam toți factorii de conducere și decizie din MAN și MI (mr. Micu, mr. Noghiu și alții), care ne-au cerut să mergem urgent la blocul A3 - Făt-Frumos, via Spitalul Matern, unde se desfășurau lupte între echipajul MI și forțe necunoscute, ce inițial atacaseră la domiciliu unele persoane din blocul amintit! La Spitalul Matern nu a fost nimic deosebit, decât faptul că un cetățean în stare de ebrietate "poza" în terorist și fusese anihilat! Probleme grele au fost în schimb la blocul A3 de pe str. Făt-Frumos. Culmea ironiei, când a fost mai multă nevoie de el, s-a defectat TAB-ul care ne însoțea! Ajungând la fața locului, am constatat că lucrurile sunt foarte încurcate! De ce? Noi venisem pentru cei de la A3, dar, în același timp, se striga și de la A5. Primii strigau: "Noi suntem cu voi!", în vreme ce indivizii de la A5 ne strigau: "Nu-i credeți, noi, cei de la A5 suntem cu voi!" În acest timp, colac peste pupăză, s-a tras asupra noastră de peste linii, dinspre "Abator" și ni s-a solicitat să ieșim din ABI ! În felul acesta problema s-a complicat în mod neașteptat! Tot atunci a apărut și un al patrulea eveniment. Pe lângă gard a apărut un cetățean îmbrăcat similar cum erau îmbrăcați cei din interior, deci tot în combinezon kaki, cu cască pe cap, dar cu armamentul Ministerului de Interne, curelele erau gri și nu maro ca la armată! Acesta ne-a solicitat să-i deschidem ușa ABI-ului, că este sergentul major Vrânceanu (sau un nume asemănător). Eu am întrebat pe cei din ABI, dacă îl cunosc sau nu pe cel care s-a prezentat sergent major? Cei din interior și-au dat cu presupusul că s-ar putea să fie un subofițer de la posturile de miliție din județ, dar nu-l cunosc în mod direct. Acesta ne-a solicitat foarte insistent să-i deschidem ușa mașinii, deoarece colegul lui este grav rănit! Pe moment l-am crezut. Atunci i-am cerut să se legitimeze și să treacă în fața ABI-ului. Dar acesta nu a vrut să facă cum i-am cerut, întrucât îi era frică să nu fie împușcat de către ceilalți! Omul a repetat însă că situația este disperată! Până la urmă ne-am hotărât, cu tot riscul la care ne expunem, să-i dăm crezare. Eu vorbeam cu el la gigafon, în vreme ce el se afla după ABI, lângă gard! Era foarte speriat. Atunci i-am spus: "Bine, adu-l pe colegul tău încoace!" Am tras mai aproape ABI-ul, cu spatele, ca să-l luăm pe cel rănit. Și, într-adevăr, a venit cineva cu rănitul pe brațe, pe care abia am realizat că este Bute sau Clepe! În momentul respectiv nu mai știam ce să credem, că sunt cei de la A3, ori că sunt cei de la A5, ori că-i de la Abator! Pentru că dintr-o parte se trăgea asupra noastră și ni se solicita să ieșim afară din ABI, iar din celelalte două blocuri se striga: "Noi suntem!", ori "Ba noi suntem, credeți-ne pe noi!" În orice caz ne-am hotărât să luăm rănitul. În fața noastră era un "MERCEDES". Sigur, de data aceasta, am văzut un "MERCEDES" ! Se afla cu fața spre noi. Portiera din dreapta mașinii (cum priveam noi), din dreptul șoferului, avea o gaură foarte mare în ea! Deci, pe acolo unde s-a tras în ea! Pe banchetă se afla o persoană culcată. Am crezut mai întâi că este conducătorul sau proprietarul

mașinii. Ulterior am aflat că era o fată, care de frică, la schimbul de focuri, s-a culcat acolo! De asemenea tot acolo se mai afla și o salvare defectă. În timp ce noi ne chinuiam să dăm ABI-ul cu spatele spre rănit, pe trotuar, lângă un gard de beton, ca să deschidem ușile din spate pentru a lua rănitul (acesta era cu bustul gol și era rănit undeva în zona gâtului), a apărut o ambulanță! Atunci ne-am spus că mai bine să-l lăsăm să-l ia ambulanța, deoarece în ABI nu erau condiții prea bune pentru transportarea unui rănit grav, lucru de care eram siguri din moment ce acesta era purtat pe brațe! Concluzia pe care am tras-o în acel moment era că, probabil, aceștia erau cei după care ne-am dus noi! Deoarece s-a tras asupra noastră, de peste linii, din direcția Abatorului, deci din dreapta noastră, întrucât pe partea stângă erau blocurile, nu știam ce să facem, să ieșim ori să nu ieșim din ABI? Fiind noapte, vizibilitatea era foarte proastă, noi ne uitam afară doar prin periscop, ori din când în când deschideam câte un orificiu de tragere! Rănitul fiind luat de către ambulanță, ne-am zis: "pentru a face o acțiune eficientă aici, vom merge mai întâi la Inspectoratul Județean M.I., de unde ne vom întoarce însoțiți de un TAB, care ne va face o acoperire de foc, pentru a pune la respect mai întâi pe cei care trag de peste linii, dinspre Abator, iar noi vom putea intra la blocurile A3 și A5, să vedem ce se întâmplă acolo, unde ni se părea că se trage!". După acest plan, cu mai multe manevre am reușit să ieșim, printre acel MERCEDES găurit și salvarea defectă, pe linia de tramvai, pe Calea Aurel Vlaicu, cu gândul să ne îndreptăm către Inspectoratul Județean M.I. Când am ajuns la linia de tramvai am întâlnit un TAB. Atunci am încercat să intrăm în legătură cu acest TAB, ca să nu ne mai deplasăm până la Inspectoratul Județean M.I., deci să ne întoarcem cu TAB-ul întâlnit la blocurile A3 și A5. Dar nu am reușit să intrăm în legătură cu TAB-ul deoarece stația mare nu mergea, iar pe stația mică nu cunoșteam frecvența. Atunci am încercat cu gigafonul, dar nici în felul acesta nu am reușit să intrăm în legătură cu TAB-ul. După ce mecanicul de pe TAB a discutat ceva cu un cetățean, TAB-ul a pornit spre piața UTA. Când am ajuns și noi cu ABI-ul lângă acel cetățean, ne-am oprit și l-am întrebat ce au vrut cei din TAB? Cred că cetățeanul acela nu a spus adevărul, ne-a mințit. Cei din TAB sunt sigur că nu au întrebat de noi, dacă nu ne-a văzut!? Astfel am mers în urma TAB-ului până în piața UTA, după care noi urma să virăm la dreapta, pe Calea Victoriei! Culmea, și TAB-ul a virat la dreapta, pe Calea Victoriei! Când am ajuns în fața Tipografiei, am hotărât să-l depășim. Ne-am zis: "Domnule, merge prea încet, hai să-l depășim!" Am făcut o mare greșală, pe care nu am să o uit niciodată, l-am depășit nereglementar, pe partea dreaptă și nu pe partea stângă, cum sunt regulile de circulație la depășire! Deci, am luat-o prin fața lui, fără să-i dăm nici o atenție, gândind că toată lumea știe consensul că noi suntem cu ABI-ul în oraș, așadar și cei din TAB! Iar dacă cei din TAB nu vor să intre în legătură cu noi, este treaba lor, noi ne vom deplasa la Inspectoratul M.I. și vom lua un alt TAB de acolo care să ne însoțească înapoi de unde am venit! Am făcut o greșală fatală! Așa ne-a fost soarta! Nu am știut dinainte ce se va întâmpla! Înainte de-a ajunge la Spitalul Județean ni s-a făcut semne cu o lanternă aprinsă, ca să oprim încă o dată! Fiind grăbiți, noi nu am oprit, gândindu-ne și la faptul că am fost deja de două ori la Spitalul județean, acum să ne mai lase în pace, doar au două TAB-uri care-i păzesc, au soldați și luptători de la gărzile patriotice, au posibilitatea să telefoneze în caz de nevoie, totu-i clarificat, în vreme ce dincolo, pe str. Făt-Frumos se moare! Apoi la fiecare baraj eram oprii și se dorea să se stea de vorbă cu noi, spunându-ni-se șapte mii de povești, "că au văzut, că li s-a părut, că nu știu pe unde s-au ascuns!..."

**"Mamă, copilașii mei cui rămân? Mor aici!"**

**Ing. ROMEO POPA:** Deoarece aveam de rezolvat un caz concret și cât se poate de serios, am hotărât să nu mai oprim până la Inspectoratul M.I. Căpitanul Ursu, care se afla la volan, chiar se plângea că nu mai vede bine, când am intrat pe strada Dimitrov, după ce am înaintat vreo 50-60 de metri de la colțul cu "Potcoava" (str. Sverdlov), deci între "Potcoava"

și Pompieri, s-a întâmplat acel lucru fatal pentru noi! Eu sunt singurul care am avut senzația respectivă. Ceilalți nu își amintesc, ori nu au perceput atunci așa ceva. Eu am avut impresia că mai întâi s-a tras asupra noastră din față-dreapta, pe partea unde mă aflam eu în ABI, pentru că instinctiv m-am tras la o parte! Am avut o tresărire, întrucât am văzut blindajul de la ABI înroșindu-se! Am auzit răpăitul gloanțelor la atingerea blindajului, care s-a înroșit în locurile de contact, fără să fie însă străpuns! Atunci, în acele fracțiuni de secundă, instinctiv, mi-am ferit fața! Aproape instantaneu - aceasta este părerea mea personală - TAB-ul din spate a redeschis focul asupra noastră! Foc automat, direct și în plin! Știu că o parte din schije și gloanțe i-a rănit pe cei din spate, care au început să urle de durere! Acesta a fost momentul cel mai greu, prin care nu aș mai vrea să treacă cineva vreodată! În acest timp, căpitanul Ursu a frânat, iar eu am strigat la gigafon "Nu trageți, suntem patrulă mixtă de la Front și Poliție!" După prima rafală, TAB-ul a tras și a doua rafală, care pe cei din spate i-a făcut zob, i-a prins rău de tot! Atunci a murit locotenentul major Duma. Ultimele lui cuvinte au fost: "Mamă, copilașii mei cui rămân? Mor aici! După aceste cuvinte, a căzut peste mine, sângele lui a trecut prin hainele mele! Eu nu știam dacă și eu am fost rănit, ori dacă sângele de pe mine este numai sângele lui Duma! M-am ghemuit în față și tot am strigat la gigafon: "Nu trageți!", "Nu trageți!", "Nu trageți!" și așa mai departe... ABI-ul era oprit. Știu că a mai urmat a treia rafală, care a fost groaznică! S-a tras atât de aproape de noi, încât am crezut că asurzesc! În acele clipe mi-am văzut întreaga viață și nu m-am gândit decât la mama! "Mamă, s-a terminat, până aici mi-a fost să trăiesc!" A fost ceva halucinant. Ceva ce nici nu se poate explica. Nu am avut timp să mă gândesc la ceva mai mult. În mintea mea se învâneau toate culorile și combinațiile posibile, galben, roșu, portocaliu, verde, albastru, amestecate cu gloanțe și schije care veneau spre noi din toate direcțiile! Nu știai unde să te apleci, ce să faci, eram încremeniți pe locurile pe care ne aflam în ABI! Ceilalți din mașină urlau, erau răniți mai puternic decât eram eu rănit. M-am întors o fracțiune de secundă și am putut vedea gloanțele din TAB cum străpungeau în partea din spate ABI-ul! Am înlemnit! Mi-am zis gata, am murit! M-am dus! Cea de-a treia salvă m-a prins și pe mine! Am fost străpuns de vreo șapte schije în spate, de un glonț în mână și încă de o droaie de schije, apoi un glonț m-a lovit la genunchi, iar altul m-a "șters" la picior! Cel mai rău am fost lovit în mână de schijele din spate. Am fost loviți și sub blindaj, în periscope, iar gloanțele din spate au trecut prin parbriz, cioburile care au sărit din el făcându-mi fața țândări! În clipa următoare TAB-ul a intrat în ABI, aproape să fim răsturnați, după ce totul era găurit de gloanțe și de schije. În continuare s-a lăsat o liniște de mormânt! Clipele mi s-au părut foarte lungi, deși de fapt erau de ordinul secundelor! Ce am raționat eu în acele momente? 1)-Posibili teroriști, care au adus de undeva TAB-uri la Arad!; 2)-Posibili teroriști, care au capturat doar un singur TAB!; 3)- Ungurii au intrat în Ardeal, iar pe fondul aducerii unor ajutoare au venit cu TAB-uri identice! Dar nici o clipă nu m-am gândit că în TAB-ul care ne-a ciuruit se află militari români! Eram atât de convins că "armata e cu noi", încât am exclus, instantaneu, orice variantă că în TAB ar fi militari!

**"Am coborât din ABI cu gândul să-i împuşc pe cei din TAB !"**

**Ing. ROMEO POPA:** Apoi, mi-am zis: "decât în «cutia» aceasta ciuruită, mai bine cobor și îi împuşc pe cei din TAB!" Eram într-o situație foarte gravă. Nu mai simțeam mâna stângă. De asemenea nu vedeam cu ochiul stâng din cauza șocului prin care am trecut! Fața îmi era plină de sânge! Sângele curgea peste tot! Nu știam cât de grav sunt rănit! Mă ardea peste tot! Nu realizam că am gloanțe sau schije în corp! Deci, singurul lucru pe care trebuia să-l fac în acele clipe era să ies afară din ABI, zicându-mi că totuși e mai bine afară decât înăuntru, în mașină! Aveam pistolul mitralieră pe umărul drept! În buzunar aveam un încărcător de rezervă! Deci, mi-am spus că voi încerca să-i împuşc pe cei din TAB! Mi-am zis

că nu mai am ce pierde, deoarece de aici nu mai pot scăpa! Cu aceste gânduri am deschis ușa de la ABI și am sărit jos! M-am așteptat să tragă asupra mea, ori să mă vadă că am sărit din ABI! Nu a urmat însă nimic! Au fost clipe foarte grele! Era o lumină ca și ziua! Totul era aprins în față, farurile luminau cele două mașini ca pe doi monștri! Ca un rinocer cu o altă formă! Așteptam să se deschidă turela, sau orificiul de tragere a TAB-ului. Să spună ceva la gigafon! Însă nu se întâmpla nimic! Absolut nimic! Eram decis că pe oriunde s-ar deschide TAB-ul să introduc țeava de la pistolul mitralieră și să descarc foc! Nu s-a întâmplat însă nimic! Atunci am mers pe sub vizorul TAB-ului, cum se întâmplă la lupta anti - tanc! Nu am știut că în ABI se afla o ladă cu grenade! Dacă știam acest lucru, aruncam o legătură de grenade sub TAB, încât să-i termin pe toți ocupanții aceluși TAB!

Eram atât de supărat și atât de speriat, încât, pe moment, nu aveam alt gând decât să-i lichidez pe cei care au tras asupra noastră și ne-au ciuruit, lovindu-l mortal pe lt. major Duma! Dacă aș fi realizat acest lucru, probabil că aș fi ajuns în pușcărie, dar cei care au tras asupra noastră și ne-au nenorocit, nu au ajuns în nici o pușcărie, ei nici măcar nu au fost anchetați la sânge, cum s-ar fi întâmplat, în caz contrar, cu mine! Iar eu încă nu știam că în TAB se aflau niște militari tâmpiți și un comandant tâmpit, care a deschis foc asupra unei patrulare mixte, din care făcea parte, implicit, și armata! Constatând că nu se întâmplă încă nimic, că nu m-a văzut nimeni, am traversat trotuarul și m-am dat la întuneric, lângă o poartă mai mare, unde, din nou, am rămas câteva secunde, deși totul părea o vecie, un timp nesfârșit! Din acel moment m-am hotărât să mă îndepărtez cât mai mult de acel loc, strecurându-mă pe lângă zid, până ce am ajuns la "Potcoavă", cotind după colț! Nimeni nu mișca, nimeni nu vorbea, nimic nu se întâmpla în jurul meu, totul era afundat într-o mare liniște! Eram absolut singur (cum vii pe Calea Dimitrov, dinspre Pompieri, la primul colț se află, pe partea dreaptă "Potcoava"), în vreme ce ceilalți din mașină nu s-au mișcat nici o clipă. Duma era mort, Ursu și Grada erau răniți, iar eu, de unul singur, băjbăiam pe lângă ziduri! La început am avut impresia că toți ceilalți erau morți, deoarece Ursu era căzut peste volan, sângele curgea din el, Grada era căzut pe spate, înapoia lui Ursu, iar Duma era căzut peste scaunul meu! Nimeni nu sufla. Nimeni nu a mișcat. Nici un geamăt. Nu am sesizat că ar mai fi viu cineva în afară de mine, motiv pentru care mi-am spus: Sunt morți! Sunt terminați! Am rămas singur! Ce mă fac? Mi-am revenit întrucâtva abia după ce am mai alergat câțiva metri după colț, la "Potcoavă". Din mine curgea peste tot sânge. Mi-am dat seama că sunt un om civil și am asupra mea un pistol mitralieră! Lucrurile se complică, mă poate împușca oricine! Apoi, la Spitalul județean nu mă mai puteam întoarce, întrucât de acolo au venit cei cu TAB-ul în spatele ABI-ului! De traversat, de cealaltă parte a străzii Dimitrov, nu puteam s-o fac întrucât puteam fi observat foarte ușor de cei care se aflau în TAB! În față, de asemenea, nu pot să merg fără să fiu observat! Deci, singura soluție era să pornesc spre cartierul Pârneava, pe care-l cunoșteam cât de cât. Apoi am făcut o stradă la stânga, una în față, după care una la dreapta, reușind să dispar din vizorul TAB-ului.

Între timp m-am gândit să arunc pistolul mitralieră. Dar mi-am zis că pierd prea mult timp și că îmi este mult mai scumpă viața. Pierzând vremea cu ascunderea pistolului mitralieră, riscam să fiu prins. Pe deasupra, nici nu mai puteam mișca prea bine mâna stângă! Deci, ducă-se dracului pistolul mitralieră, dacă scap cu viața scap, dacă nu, nu! În tot acest timp aveam impresia că ochiul stâng îmi este spart, motiv pentru care nici nu aveam curajul să pun mâna pe el! Am aruncat pistolul mitralieră pe o porțiune de iarbă, între trotuar și șosea. Deoarece îmi bălângănea și încărcătorul, l-am aruncat și pe acesta! Mi-am zis, să-l ia dracu, aceasta este! În sinea mea am crezut că cei din TAB vor coborî și vor controla persoanele din ABI. Evident, vor vedea ușa de la ABI deschisă și își vor da seama că lipsește cineva din mașină, după care vor porni să mă caute, vor porni după mine! Așa am gândit eu în acele momente. Probabil că arătam înfiorător, groaza în mine era extraordinar de mare! În momentul în care am ieșit din păienjenitul de străzi



și am ajuns pe artera care merge de la Poliție către Aeroport, am constatat că peste tot luminile caselor erau stinse, porțile încuiate, storurile trase, toată lumea se baricadase. Totuși, la un moment dat am găsit o casă luminată la stradă, era o bucătărie, după care am bătut la geam. A apărut un tip (se vedea că lumea nu dormea), căruia i-am spus: "Omule, sunt un rănit de la FRONT, primește-mă în casă și dă-mi primul ajutor!" Tipul nici nu a vrut să stea de vorbă cu mine! Atunci, i-am zis: "Du-te dracului!" și am pornit mai departe. Între timp am ajuns în cartierul ALFA, țin minte că s-a luat o haită de câini după mine, probabil că miroseam a sânge. Întrucât era întuneric, am căzut într-o groapă, cred că de fundație de casă. Am rămas acolo câteva minute, ca să mă odihnesc, spunându-mi, în sinea mea: "Doamne, în sfârșit am ajuns în întuneric, acum pot să-i văd eu pe cei care vin spre mine de la lumină!" Eram speriat și pentru faptul că în timp ce alergam pe cele trei-patru străzi, am auzit cum a pornit TAB-ul, făcând acel zgomot caracteristic, însă nu puteam să-mi dau seama dacă acesta a pornit după mine, ori a plecat în altă direcție! În acele momente doaream cu tot dinadinsul să-i dau un telefon maiorului Micu, ca să-i spun ce am pățit și să ia măsurile corespunzătoare ce se impun! Nici o clipă nu am mers pe varianta că-i un TAB al armatei și că acesta a venit să tragă în noi! Mai departe făcusem următorul raționament: în cartierul ALFA au primit șase sau șapte oameni de la Petrol locuință, deci colegi de ai mei, dintre care vreo doi-trei știam exact unde locuiesc! Mi-am spus că merg la unul dintre aceștia, o să sun la ușă, voi fi recunoscut, o să vadă că sunt rănit, mi se va acorda un prim-ajutor, voi fi pansat, după care cineva va căuta cel mai apropiat telefon de unde să comunic la FRONT și la Poliție ce mi s-a întâmplat. Tot mergând printre blocurile din cartierul ALFA, aflate în construcție, gândindu-mă la situația în care mă aflu, la un moment am auzit voci, crezând că sunt patrula de cartier. Deci, am ieșit senin și calm de după blocul în care mă aflu și am strigat: "Fraților, ajutor, sunt rănit, sunt de la FRONT!" Auzind aceste cuvinte, spre surprinderea mea, s-a năpustit toată lumea pe mine: "Măinile sus!", "Teroristul!", "Am prins un terorist!"

Populația din zonă a considerat că a capturat, prin persoana mea, un terorist! Norocul meu a fost că nu am avut nici un glonț în buzunar, nici o armă albă, nici măcar forfecuțele de tăiat unghii! Aveam asupra mea doar legitimația de serviciu, fără poză, întrucât am dezlipit-o pentru legitimația de FRONT ! Aveam însă legitimația de FRONT, după care le-am spus "Măi fraților, uitați-vă cine sunt!?" Apoi i-am rugat: "Lăsați-mă de mâna stângă, sunt rănit, uitați-vă cum curge sângele din mână!" Apoi le repet: "Sunt de la FRONT (aveam legitimația nr.8),duceți-mă undeva unde se află un telefon ca să anunțăm la Consiliu ce s-a întâmplat cu mine!" Nu au vrut s-o facă. Nu am înțeles niciodată mentalitatea românului față de semen, în condiții din acestea în care mă aflu eu atunci! Nu exista nici o luciditate. Majoritatea au înclinat să nu îmi dea dreptate! Foarte puțini au înclinat: "Hai să verificăm!" Deci, acei oameni din cartierul ALFA erau înclinați să mă linșeze! La un moment dat cineva a ieșit în fața mea cu o sabie, ca să îmi taie capul! Deci, pe lângă topoare, lanțuri, băte, fiecare ca pe a găsit la îndemână, unul avea o sabie, "oferindu-se" să îmi taie capul ! M-am îngrozit! Norocul meu a fost într-un maestru de la Petrol, care m-a recunoscut, și un țițan, care m-a văzut în cursul serii vorbind la balconul Primăriei! Datorită celor doi, ceilalți au acceptat și varianta unei cât de cât verificări, chiar să mergem la unul dintre ei, ca să mă recunoască mai bine! Inșă cel mai rău s-a dovedit a fi un inginer de la Întreprinderea de Vagoane. Atunci i-am spus: "Dumneata, care ești un om cu pregătire, nu îți dai seama că mă vezi că sunt rănit și că am nevoie de un prim-ajutor? Nu vezi că nu sunt înarmat și că am legitimație de la FRONT? Nu mai ai răbdare un sfert de oră până ajungem la primul telefon, ca să vorbim cu Consiliul ori cu Inspectoratul, ca să ți se confirme cine sunt?" În fine, în cele din urmă au fost de acord să fiu dus la colegul acesta al meu, care era o familie mai în vârstă, ce

locuia cu socrii, deci cu oameni și mai în vârstă. Știam blocul în care locuiește, dar nu mai știam cu exactitate scara și apartamentul la care locuiește. După ce am reușit să alarmăm întreaga scară a blocului, am reușit să dăm de colegul meu, care m-a recunoscut, permițându-mi-se să intrăm în casă. După acest moment a urmat o ceartă penibilă, că ar fi o gazdă de "terorist"! Ca atare, nu i-au lăsat să-mi dea primul ajutor, decât să-mi schimbe cămașa și puloverul pătate cu sânge și să-mi facă un ceai! Nu aveau în casă nici alcool, nici parfum, ori spirt, ca să îmi pună un dezinfectant pe rană! Apoi am fost dus, cu tam-tam mare la punctul termic, unde se afla singurul telefon din zonă. Ghinionul meu a fost că mai întâi a răspuns la telefon una dintre fătutele care s-au vânturat în acel moment prin Consiliu, revoluționare de profesie, iar dacă nu intervenea maiorul Lazăr, care a auzit convorbirea la telefon că s-a "prins un terorist în cartierul ALFA", fătuca aceea ar fi închis telefonul spunând că nu mă cunoaște! Deci, pe lângă ghinion, am avut și noroc, întrucât a intervenit la telefon maiorul Lazăr, care a întrebat: "Cum arată omul pe care l-ați reținut?" I s-a răspuns cum arătam, "așa și așa..." Apoi a întrebat dacă am legitimație? "Da, are!" "Ce număr?" I s-a spus numărul pe care-l aveam la legitimație. "Stați la telefon, că merg să iau tabelul cu cei care au primit legitimații și să verific dacă corespunde sau nu!" După aceea maiorul Lazăr le-a făcut o confirmare, cine sunt, că totul e în regulă și să îmi acorde primul ajutor, să fiu dus la Spitalul județean. Cu toate acestea mie nu mi s-a permis să vorbesc la telefon cu maiorul Lazăr, încă nu intrasem în "grațiile" grupului respectiv.

Între timp eu le-am spus în amănunțime unde am fost împușcat și tot ce s-a întâmplat ulterior, rugându-i să nu piardă timpul întrucât s-ar putea ca respectivii care au tras asupra mașinii în care mă aflam, mai ales că aveau și TAB, să fie periculoși, situația este gravă, deci să nu mai umble cu topoare și cu băte... Câțiva mai curajoși au plecat ca să-mi caute arma, dar nu au mai ajuns până la locul în care am aruncat-o. Am fost foarte lucid, nu am exagerat în nici o extremă, am căutat să fiu cât mai calm, cât mai ponderat, cât mai liniștit, să nu insist prea mult nici în una și nici în alta, deoarece eram în dubiu. În situația în care mă aflam, partida nefavorabilă mie era mai mare decât cea favorabilă! În acest timp, cei de la punctul termic m-au legat la mâini, nu au acceptat să-mi panseze mâna rănită, erau niște oameni răi, fără milă. Abia după alte insistențe mi-au dat voie ca să vorbesc cu maiorul Micu de la Inspectoratul județean M.I., care mi-a promis că o să-mi trimidă o salvare. Acesta a mai spus: "Știi, cunosc ce vi s-a întâmplat, pe ceilalți i-am dus cu ambulanța, ciuruiți, la spital! Stai liniștit, nu-ți mai fă nici o problemă, am să-ți trimit o ambulanță ca să fii dus la Spital." Deci, maiorul Micu avea cunoștință de confuzia ce s-a creat. Atunci, oarecum mulțumit, mi-am zis că în sfârșit acum sunt salvat! Dar până să ajung la spital, a mai urmat o altă scenă hilară, ceva între dramă, tragedie și comedie! A venit salvarea. Oamenii au întrebat: "Cine te-a trimis?" Cei de pe salvare au răspuns "Spitalul județean!" În cazul acesta nu sunteți cei adevărați, deoarece nu v-a trimis maiorul Micu! Înseamnă că ați venit să-l salvați! Și, din nou, sunt luat drept terorist, după care urmează o mulțime de verificări, dacă salvarea care a venit după mine să mă ducă la Spital este, ori nu este, cea pe care a trimis-o maiorul Micu! Din acest motiv, m-au însoțit doi inși să se convingă dacă sunt dus la Spitalul județean, ori dacă nu cumva sunt dus în altă parte!

În cele din urmă am ajuns la Spital, unde am fost predat la Secția urgențe. Aici a trebuit să aștept la coadă, deoarece s-a dat întâietate altora care erau răniți mai tare decât mine. În fine, a venit și rândul meu. Am fost dezbrăcat și s-a început toaleta rănilor. Mi s-au pus șapte plasturi și mai multe pansamente. Norocul meu a fost că majoritatea rănilor pe care le aveam au fost provocate de schije și doar o singură rană de glonț. Deci am fost operat, cusut și dus într-un salon. Pentru mine revoluția s-a terminat, am fost "potcovit" în acțiunea la care am participat din acea noapte de 23 spre 24 decembrie

'89. Ajungând în salon, cineva de la gărzile patriotice, care avea misiunea să păzească Spitalul, m-a întrebat în ce loc am fost rănit? I-am explicat locul în care am fost împușcat. Atunci luptătorul de la garzi mă întreabă "Ce s-a întâmplat cu ceilalți care se aflau cu tine în ABI? " Eu i-am răspuns: "Cred că sunt morți!" Cuvintele mele au declanșat o nouă turnură evenimentelor: "Minți, nu este adevărat - s-a răstit omul la mine - înseamnă că ai fost rănit în altă parte, deoarece respectivii nu sunt morți! Unul singur e mort, al doilea este în comă, iar cel de al treilea este doar ușor rănit, se află la operație, îi taie acuma degetele de la o mână! Atunci i-am replicat: "Păi, eu de unde să știu toate lucrurile acestea?" "Înseamnă că ai mințit, ai fost rănit în altă parte!" Din momentul acela totul a luat o altă turnură, am fost luat cu jașca din salonul în care am fost dus inițial de către doi luptători de la gărzile patriotice, de o infirmieră și de liftieră. În lift cei doi au vrut să mă împuște! M-au salvat infirmiera și liftiera, care au strigat "Liftul nu-i abator, dacă vrei să-l împușcați să o faceți afară, în curte, nu în interiorul spitalului!" "Măi fraților - le-am spus eu atunci - dacă vrei să mă împușcați, poftim, trageți în piept, că m-a mai împușcat în această seară unul pe la spate!" După aceste cuvinte s-au uitat unul la altul și, în cele din urmă, au decis să mă ducă în salon! Am fost urcat la etajul al doilea și dus în salonul șase, chirurgie. Imediat mi-am dat seama că am fost considerat altcineva decât eram! Mă întrebam în disperare, unde se află maiorul Micu și unde se află actorul Voicilă, unde se află ceilalți care ar fi trebuit, în mod logic, să se îngrijească de soarta noastră, a celor răniți? Mi s-a pus santinelă la ușă! Mi-au făcut plecomazin. Cadrele sanitare aflate în imediata apropiere, s-au împărțit în două: unii erau de partea mea, mă considerau un rănit în revoluție, iar alții mă considerau un terorist! Îi mulțumesc asistentei care nu mi-a făcut plecomazinul indicat ca să dorm, însă a existat și o asistentă care a întrecut măsura și îmi făcea doză dublă! Deci când era de serviciu una dintre ele dormeam buștean, iar când era de serviciu cealaltă, cumsecade, nu dormeam. Vreau să spun că toată lumea s-a purtat în acele zile cu mine ca și cu un ciumat! Rândul de paturi pe care am fost așezat a fost complet eliberat, am rămas singur pe întreg rândul, toți s-au mutat pe celălalt rând. Din momentul în care mi-am dat seama de confuzia ce s-a creat, de faptul că sunt considerat un terorist, am început să fiu foarte atent la tot ceea ce vorbeam, la tot ceea ce făceam, deoarece cei care mă păzeau, care probabil că puteau să creadă că sunt un terorist, de frică, ori cine mai știe din ce motiv, puteau să tragă în mine la primul semn. Aceasta pentru că la ușa salonului în care mă aflam se afla permanent un luptător de la gărzile patriotice, înarmat cu carabină, cu gloanțe, cu tot ce avea un asemenea paznic, care trebuia să păzească un "terorist"!

Ulterior am aflat că nu numai eu eram astfel păzit, ci și maiorul Ursu, care condusesese acel ABI în care am fost împușcați. Și el era la fel păzit ca și mine. Acesta își pierduse trei degete de la mână! El se afla la camera 13. De asemenea și cel de al treilea din ABI care a rămas în viață, locotenentul Grama, avea un tratament similar, cu luptător de la gărzile patriotice la ușa salonului! Această situație hilară în care ne aflam, m-a pus pe gânduri și am cerut să vină directorul spitalului, ca să stau de vorbă cu domnia sa. Nu s-a prezentat, în schimb a venit în locul lui dr. Miușescu. După ce am schimbat câteva cuvinte cu acesta, mi-a spus să mă liniștesc, a recunoscut că situația este cât se poate de încurcată, dar să nu îmi fac nici o problemă întrucât atâta timp cât mă aflu în spital nu mi se va întâmpla nimica! L-am mai rugat să dea un telefon la FRONT, să-l caute pe liderul Voicilă și să vorbească despre mine cu acesta. De asemenea l-am mai rugat să dea un telefon la mine acasă, întrucât eram nemulțumit de modul în care eram tratat.

Nu a vrut să-și noteze nimic, probabil că i-a fost frică, cunoscând acuzațiile ce mi se aduc, dar mi-a promis că va ține minte numărul meu de telefon de acasă, număr care, în mod stupid, era, de asemenea, să mă coste scump! În afară de tranchilizante

nu mi s-a mai făcut prea mare tratament, mâna a început să mi se înnegrească. A venit apoi ziua de 24 decembrie. Pe la ora zece a intrat în salon un locotenent de la armată și căpitanul Gașpar de la poliție. Acesta m-a recunoscut și mi-a spus: "Uite, vin acum de la maiorul Ursu, am venit și la tine, ca să ne spui care este situația?" Întrucât până la acea oră nu am avut voie să ies din salon, evident, nu am putut lua legătura nici cu maiorul Ursu, care se afla la salonul 13. Eram mereu sub pază. Țin minte că de furie mi-au dat și lacrimile. Le-am spus: "Domnilor, faceți ceva, aici este o adevărată nebunie și isterie împotriva noastră! Să vină Voicilă la fața locului, să lămurească odată lucrurile în legătură cu situația noastră!" Oamenii tocmai îmi promisese că va fi așa, când tocmai s-a deschis ușa de la salon și a intrat soția. Dar nici nu a apucat să se dezbrace de palton și să îmi dea ce mi-a adus, că au năvălit în salon cei de la gărzile patriotice și i-au scos pe toți afară din salon! De fapt i-au arestat pe toți! Toată faza aceasta s-a datorat unei doctorițe, pe care eu o consider isterică!

Mă refer la doctorița Hornog, care visa numai teroriști în spital! Din acel moment mi s-a rupt din nou orice legătură cu lumea din exterior, din afara spitalului. Apoi, am cerut, într-un târziu, să merg la toaletă. Întâi nu mi s-a acceptat! După aceea mi s-a acceptat. Dar, exact ca într-un lagăr! Ca-n filme! Ca-n povești! Am fost dus la toaletă cu arma la spate și am fost nevoit să-mi fac necesitățile cu ușa de la toaletă deschisă, în vreme ce luptătorul de la gărzile patriotice avea arma îndreptată spre mine! Păi unde să fug din toaletă? Eram doar la etajul II al spitalului! Am realizat din nou că situația este foarte complicată și că la mijloc se află o confuzie penibilă, de nedescris! După ce am ieșit din spital am aflat că de fapt și soția mea a fost arestată și izolată într-un vestiar de la ora zece, când a intrat în salon ca să mă vadă, până la ora 19 seara! Ceea ce mi se pare însă și mai monstruos a fost faptul că o parte din personalul de serviciu din aceea zi în spital a cerut "ca soția teroristului să fie împușcată!"

Acesta a fost de fapt Crăciunul meu în spital! Apoi, în cursul dimineții de luni, situația mea s-a înrăutățit, mi s-a umflat și înnegrit tot mai tare mâna, în vreme ce durerile au devenit insuportabile! Atunci m-am decis să fac un fel de grevă. Le-am spus că nu mai doresc nici o injecție, nici apă, nici mâncare, absolut nimic dacă nu vin medicii ca să mă vadă și dacă cei care știu unde am fost în noaptea de 23 spre 24 decembrie și ce misiune am avut de la FRONT, nu intervin să se spună adevărul, să clarifice situația! Începuseră să se revolte și ceilalți bolnavi care se aflau cu mine în salon, întrucât nu mi se permitea să merg pe coridor să fumez câte o țigară și nici la toaletă nu eram lăsat prea des, în vreme ce o bătrânică care se afla lângă soțul ei foarte bolnav, se ruga la Dumnezeu pentru mine ca să fiu salvat, întrucât spunea că nu sunt vinovat! Abia luni după-amiază, la ora 16, s-a luat decizia să fiu operat.

Psihoza îi atinsese și pe medici. Doctorul Frimu urla la mine: "Dacă aș ști precis că ești un terorist, te-aș beli din cap până-n picioare!" Când am auzit aceste cuvinte spuse de un medic, în sinea mea mi-am spus: "Mai am o mână bună, dacă nu încetează am să pun mâna pe ceva tare și o să-i crăp capul!" Apoi m-au legat de masa de operație și, în fine, după această lungă și dureroasă odisee pentru mine, doctorii au intervenit asupra principalelor răni pe care le aveam. După operație am fost din nou dus în salon cu pază armată, mascarada continuând tot așa până miercuri la prânz, când ușa salonului s-a deschis larg și s-a adus o masă pe rotile plină cu bunătăți de la ajutoare! Atunci mi s-a spus pentru prima dată: "Asta-i rația pentru răniți, pentru eroi!" Dintr-o dată mi s-a schimbat statutul în spital Am aflat că maiorul Ursu, lângă care am fost rănit, se află la salonul 13 și că pot să stau de vorbă cu el dacă doresc acest lucru, iar lt. Grada se mai află încă la reanimare, întrucât a fost rănit mult mai grav. Dar încă nu aveam voie să părăsesc palierul unde eram internat! Ziua externării din spital urma să vină ceva mai târziu, după executarea cuplului Ceaușescu.

## Clarificări privind echipa mixtă: poliție și revoluționari

**Rep.:** *Ce s-a întâmplat cu echipele mixte: armată, poliție și revoluționari?*

**Col. (r) IOAN MICU.:** Deoarece cei de la armată nu aveau legături radio pe transportoare, ne-am gândit să cuplăm TAB-uri de la armată cu ABI-uri de la poliție și cu civili revoluționari.

**Rep.:** *Nu înțeleg, transportoarele armatei, nu aveau stație?*

**Col. I.M.:** Aveau, dar nu funcționau, deoarece nu aveau acumulatorii încărcăți, motiv pentru care nu se putea comunica cu ele de nicăieri. Deci, revin, am format o echipă mixtă. În ABI s-au urcat trei lucrători de la miliție (respectiv, poliție) și revoluționarul ing. Romeo Popa. Șef de echipaj a fost maiorul Ursu. Mai erau încă două cadre. Cei de la poliție, la care s-a alăturat inginerul Romeo Popa, au intrat într-un ABI, iar armata s-a urcat într-un TAB. Cele două echipaje, care de fapt împreună formau un singur echipaj, compus dintr-un ABI și un TAB, s-au deplasat în cartierul Vlaicu, la blocul la care au fost chemați și au luat măsurile necesare pentru transportul răniților, în vreme ce TAB-ul, la îndemnul cetățenilor din zonă, a pornit pe niște străzi din cartierul Gai pentru a prinde o mașină cu număr de București, care, conform spuselor celor din stradă, ar fi deschis focul asupra celor care au murit ori au fost răniți. Deci, în vreme ce transportorul a luat-o pe niște străzi din Gai, ABI-ul s-a deplasat cu răniții din salvare, după care s-au întors ca să caute TAB-ul cu care plecaseră inițial în misiune de la Inspectorat, dar nu l-au mai găsit. La întoarcere, aproximativ în dreptul Spitalului județean, cei din ABI au depășit un alt transportor decât cel cu care au plecat în misiune. Spre stupefacția celor din ABI, în zona Spitalului județean, din transportor, s-a tras asupra ABI-ului, din spate, gloanțele intrând prin blindajul care era mai slab, în spate și pe părțile laterale. Un polițist a murit pe loc, doi au fost răniți, iar revoluționarul Romeo Popa, rănit ceva mai ușor, într-o stare de șoc, după câteva momente a reușit să deschidă ușa și să se strecoare din șosea până la o poartă, de unde s-a "refugiat" spre cartierul Pârneava, ajungând apoi în cartierul vecin "Alfa". Aici oamenii l-au luat drept "terorist". În cele din urmă, după ce Romeo Popa a trecut printr-o serie de peripeții, am reușit să vorbesc cu oamenii care l-au reținut, care m-au căutat de la un telefon aflat în zonă. l-am rugat atunci pe cetățeni să-l lase în pace, deoarece nu-i terorist, că a făcut parte dintr-o echipă mixtă, trimisă chiar de către noi în cartierul Vlaicu pentru prinderea adevăraților "teroriști" și așa mai departe...

Totuși ing. Romeo Popa a fost arestat, după care a fost dus la Spitalul județean și ținut acolo mai multe zile sub pază armată.

## Tăierea cablului telefonic de la Inspectoratul județean M.I.

**GHEORGHE DRĂGAN:** În noaptea de 23 spre 24 decembrie, s-a luat hotărârea - datorită diversiunilor care s-au făcut în oraș - de a se tăia cablul Inspectoratului județean M.I. Erau 600 de perechi de linii, respectiv 1200 de fire. Toate circuitele dizidenților, activiștilor Comitetului județean de partid, chiar și unele circuite ale personalului care lucra în cadrul Inspectoratului județean M.I., deci ale unor milițeni și securiști, treceau mai întâi prin centrala de la Inspectoratul județean M.I. Vă dau un exemplu, circuitul pastorului Doru Popa, care era pe timpul lui Ceaușescu un dizident, trecea mai întâi pe la "Vârful cu Dor" și pe urmă venea la Centrala telefonică a orașului, după ce în prealabil i se ascultau toate convorbirile.

Astfel, în noaptea de 23 spre 24 decembrie '89, în momentul în care s-a tăiat cablul de la Poștă, telefonul lui a murit dintr-o dată. Așa a fost și în cazul Consiliului județean.

Cablul telefonic mergea prima dată la centrala de pe "Vârful cu Dor" și pe urmă ajungea la Centrala mare a orașului. Noi nu am cunoscut în momentul în care am tăiat cablul de la Inspectoratul județean M.I. că am izolat Consiliul județean de restul orașului! Nu am cunoscut acest lucru! Noi în noaptea de 22 spre 23 decembrie am fost izolați de țară, dar nu și de oraș. Din Consiliu noi am putut să vorbim cu celelalte orașe, ori cu unitățile militare din zonă. După tăierea cablului din noaptea de 23 spre 24 decembrie am rămas complet izolați circa o zi și jumătate, până ce am separat cablurile tăiate de Inspectoratul județean M.I. Cei care ne manipulau erau profesioniști, pe când noi, revoluționarii, eram începători. După ce am tăiat cablul la care m-am referit, la un moment dat am fost în stare să leg un nou cablu între Consiliu și Centrala orașului, ca să putem avea comunicare. Tăindu-se telefoanele, noi am rămas izolați, fără nici o comunicare cu exteriorul, o situație foarte dificilă. Efectiv nu știam ce să facem! Cât privește cei doi șefi de la Poștă, directorul Lucea și inginerul Oană, când au fost arestați, au avut un foarte mare noroc în mine. Eu i-am apărat, intenția unora a fost să-i lichideze pentru toate cele pe care le-au făcut și lipsa lor de colaborare cu revoluționarii. Dar nu numai pe aceștia i-am ocrotit, ci și pe cei care au avut o funcție mai mare decât ei, care se aflau la conducerea județului. Pe prima secretară Elena Pugna am transportat-o cu TAB-ul în U.M. Cetate, după care a fost dusă la Timișoara. De asemenea primarului și viceprimarului Aradului li s-a spus să părăsească Consiliul, fără să fie agresați, deci atât primarului Oancea, cât și viceprimarului Burdan.

Vreau să spun că Burdan s-a "lipit" de noi, dar nu a avut credibilitate și a trebuit în cele din urmă să plece. În schimb președintele Consiliului popular județean, Constantin Leonard, a fost omul nostru de bază, în vreme ce Angheloiu, Cotoară, Floareș, Vasilescu, Oprea au fost nevoiți să părăsească Consiliul, dar nici unuia nu i s-a întâmplat absolut nimic. Cu toții au putut să plece fără să fie agresați de revoluționari. Deci am avut încredere numai în Constantin Leonard și în Radu Mihai, care inițial a fost într-o structură mai veche, însă care a mai rămas în Consiliu.

Revenind la momentul tăierii cablului telefonic de la Inspectoratul județean M.I., am fost trei colegi, care am tras la sorți cine să facă această operațiune de tăiere a circuitelor telefonice. Colegul care a tras la sorți, a avut de tăiat 600 de perechi, deci 1200 de fire de circuit. Era un mănunchi mare de fire, pe verticală, de circa trei metri, în care se aflau strânse cele 1200 de circuite telefonice. S-a introdus o foarfecă, după care s-au tăiat în câteva minute toate firele. S-au tăiat în așa fel încât să se poată refolosi. Evident, nu s-au mai legat înapoi la cablul care mergea la securitate, decât cele care mergeau direct la Consiliu. Dacă nu s-ar fi procedat în acest fel, dacă firele nu ar fi fost tăiate de profesioniști, se făcea o pagubă extraordinar de mare... În acele momente inginerul Donovici a avut un rol foarte important. Ulterior, având încredere în Donovici, procurorul Trifa, care era adjunctul lui Voicilă în Consiliu, împreună cu mine l-am instalat pe Donovici în funcția de director al Poștei. Eu eram în acele zile unul dintre oamenii de bază pe care-i avea Trifa în Consiliu. La un moment dat m-a chemat la el și mi-a spus: "Ghiță, suntem descoperiți la telecomunicații, unde nu avem director. Acolo s-a instalat un haos, ce facem, pe cine punem director? Ești persoana cea mai împuternicită să ne spui pe cine să punem director!" Atunci i-am propus să fie numit Donovici. Mă aflam numai cu Trifa în biroul acestuia. A pus mâna atunci pe telefon, a vorbit cu generalul Stelian Pintilie, care era Ministrul Telecomunicațiilor, care a fost de acord cu numirea lui Donovici. Revoluționarii nu mai aveau încredere în foștii șefi, respectiv în directorul Lucea și adjunctul acestuia Oană. Dar, încă înainte de tăierea circuitelor cu Inspectoratul județean M.I. eu am început să lucrez la refacerea unor alte circuite, intuind că acele circuite care ulterior au fost tăiate, mergeau la securitate. Problema era destul de complicată. Pe str. Măcinului era filajul securității. La telefoane era o cameră, unde se aflau instalațiile, iar pe centrala telefonică se afla o boxă, care se punea pe 50 de abonați. Iar din camera respectivă circuitele treceau la filaj, unde convorbirile urmărite erau ascultate și

înregistrate. La filaj erau ascultați cei propuși să fie ascultați, dar, de multe ori, erau ascultați chiar și proprii oameni, de la securitate, comandanții lor etc.

Consider că foarte important a fost faptul că prin tăierea acestui cablu, am eliminat din oraș diversiunea și s-a evitat pierderea unor vieți, moartea altor oameni nevinovați. Se acționa în felul următor. De pildă securistul informator din Micălaca dădea telefon la Consiliu și spunea: "În Micălaca apa este otrăvită"; "Se trage în Micălaca!"; "Se trage pe strada cutare..." În felul acesta s-a creat panică. După tăierea cablului cu Inspectoratul județean M.I., toți diversioniștii au rămas cu buzele umflate că nu au mai avut legături telefonice!

Ca o părere personală, în decembrie '89, indiferent ce a fost, securist, activist de partid, milițian... cu toții nu-l mai înghițeau pe Ceaușescu, erau suprasaturați de "cel mai iubit fiu al poporului". Atunci, cei de la securitate au avut un rol foarte important! Care? Ei puteau să tragă în noi, să ne linșeze pe balconul Primăriei și să creeze o baie de sânge! Deci, părerea mea este că au fost elemente pozitive și la securitate, au fost elemente pozitive și la poliție, respectiv miliție, cum se numea atunci. Un exemplu pentru revoluționarii arădeni este căpitanul de atunci Teodor Pantea, care a avut un rol important, un apropiat al colonelului Cioflică, singurul șef județean de miliție care a rămas pe funcție și după 22 decembrie 1989. Deci Teodor Pantea, astăzi colonel, a avut un rol foarte important în decembrie '89 și a fost un om de bază al nostru. El a fost cu Cioflică. Sângele nu se face apă niciodată. Cioflică este moț, de lângă Câmpeni, de pe lângă Avram Iancu. El a simțit permanent cu poporul nostru și cu țara noastră. Cioflică a avut un rol foarte important în căderea generalilor Mihalea și Nuță. Pentru că dacă Cioflică ar fi colaborat cu ei, acești doi generali ar fi plecat în străinătate. Aceasta este părerea mea. Cei doi generali au venit la Arad să fugă în străinătate și nu să facă diversiune, după ce se întorceau de la Timișoara și cunoșteau foarte bine ce s-a întâmplat acolo. Erau posesorii unor informații foarte importante. De aceea au și fost lichidați de conducerea armatei din decembrie 1989. Cioflică nu a răspuns chemării celor doi generali, care îi erau șefi direcți, s-a lăsat la fund și a fraternizat cu noi. După sosirea generalilor, el s-a izolat la Șeitin, deci într-o localitate ca să nu fie depistat de către cei doi, dispărând pentru moment din Arad. Noi am crezut atunci că ar fi complotat împotriva noastră, dar pe urmă am constat că nu era adevărat acest lucru. Repet, părerea mea personală, vis-a-vis de cei doi generali și de echipa de profesioniști care i-a însoțit, este că nu se mai putea face nimic, iar cei doi generali erau conștienți de acest lucru. Cât privește persoanele care i-au însoțit la hotelul "Parc", a doua zi au urcat în tren, bine-mersi, și s-au întors pe la casele lor în București! Au dispărut imediat din oraș, pentru că ei au simțit pulsul evenimentelor în rapida lor derulare. Ei nu au venit la Arad ca să facă diversiune, după ce părăsiseră Timișoara, au venit mânați de comandanții lor, Nuță și Mihalea. Altfel ce era să facă la Arad? Pentru ce să vină la Arad? Aici, cred eu, era o porțiță de plecare în străinătate! Generalii au fost doi oameni foarte importanți, care știau prea multe lucruri și trebuiau să dispară. Așa s-a întâmplat și în Consiliu. Cu cât ai știut mai multe lucruri, erai mai vizat să dispari, deveneai un om incomod, cum s-a și întâmplat de altfel cu Geza Gruber, care a fost împușcat în condiții care nu se mai pot elucidă. Realitatea este că Gruber a vrut să-i spună ceva lui Voicilă, fiindcă, așa presupunem noi, era vorba probabil de ceva care nu trebuia să fie informat Voicilă, după care a fost împușcat. Dar, dispariția lui nu are nimic cu tăierea legăturilor telefonice.

Concluzionând, pot să spun că au fost oameni - printre care m-am numărat și eu - care au fraternizat de la început cu schimbarea, au fraternizat cu Timișoara, după cum au fost oameni care au fost împotriva schimbării. Fiecare a avut motivația lui personală. Eu, de pildă că de la 1 ianuarie 1990 urma să fiu pus pe liber de către regimul comunist. Era normal ca să îmi apăr și eu pielea și șansele de a avea un loc de muncă, ca să îmi pot întreține familia, am votat cu schimbarea regimului. În al doilea rând nu am dorit ca această schimbare să se facă cu violență. Pentru că am considerat că suntem un popor creștin și că

învățăturile și preceptele biblice ne învață să nu luăm viețile oamenilor. Fiecare dintre cei care am fost acolo am fost creaturile lui Dumnezeu, iar viața unui om o ia numai Dumnezeu! Cele mai perfecte legi sunt legile biblice. Cele două legi: să iubești pe Domnul Dumnezeu Tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și pe aproapele tău ca pe tine însuși. Iar preceptele biblice ne duc la unitate. Dacă nu suntem uniți nu se poate face nimic. Rolul diversioniștilor și securiștilor a fost și a rămas să dezbine, să divizeze și să controleze, pe când al nostru să nu moară oamenii, am luptat pentru acest lucru în decembrie '89 și dovada a fost că în Arad au murit mult mai puțini decât în alte orașe ale Revoluției Române!

Acum am rămas cu o sechelă, pe care trebuie să o duc toată viața. Sunt foarte sensibil la împușcături. Când aud împușcături tresar, indiferent că sunt treaz ori că dorm, am rămas cu sechela aceasta! Iar ca mine mai sunt încă foarte mulți!

## **Maiorul Diaconescu de la Lipova liniștește spiritele în Consiliu**

**IOAN TRIFA:** Prin venirea în Consiliu a maiorului Diaconescu cu teriștii pe care i-a avut în subordine de la Școala de ofițeri în rezervă Radna, lucrurile s-au mai liniștit. Cu toții am avut mare încredere în cei de la armată, în cei care purtau uniformă militară. Maiorul Diaconescu când a revenit în Consiliu s-a purtat ca un adevărat ofițer, a venit și s-a prezentat, raportându-ne misiunea pe care o avea, de a apăra Consiliul! Împreună cu Voicilă am convenit să-i dăm mână liberă ca să facă ordine în Consiliu, haosul și debandada încă nu erau stinse! Acesta a trecut apoi la inspectarea fiecărei încăperi, a fiecărui birou, și în mod civilizată, pe cei pe care i-a găsit acolo i-a pus să-și facă ordine în camerele pe care le ocupau! Prin maiorul Diaconescu am reușit să întronăm în Consiliu o anumită disciplină, de care aveam absolută nevoie. S-a aflat foarte repede la comandamentul Unității din Cetate, unde se afla maiorul Bădălan, de sosirea maiorului Diaconescu de la Școala de ofițeri în rezervă din Radna. De asemenea l-a căutat la telefon în câteva rânduri colonelul Preda, comandantul Școlii de la Lipova, precum și generalul Șchiopu de la Divizia din Oradea, ordonându-i-se să părăsească Consiliul, sub amenințarea că va fi trimis în Tribunalul Militar! Dar maiorul Diaconescu a ignorat aceste ordine și, garantez cu mâna pe inimă, a făcut-o cu cea mai mare credință! El a fost permanent alături de revoluționari și de populația Aradului, cu trup și suflet, fără să exagerez absolut nimic! Sub directul lui patronaj, ca militar ordonat, am reușit, încet-încet, să punem lucrurile la punct în Consiliu, apoi, în zilele următoare i-am chemat la noi și pe conducătorii unităților economice, de la Industria cărnii, de la Industria laptelui, de la pâine, de la unitățile sanitare, reușind astfel să avem controlul deplin asupra funcționării unităților economice vitale ale orașului.

## **Maiorul Marcu sfițează rugămintea revoluționarilor**

**IOAN TRIFA:** Cât privește "divergențele" care au existat între comandanții militari, pot spune următoarele: Chiar eu în persoană i-am cerut maiorului Marcu, care era comandantul U.M. Cetate, să vină în Consiliu! Răspunsul a fost negativ, că nu vine deoarece el nu poate să ignore dispozițiile pe care le primise de la superiorii lui. Am interpretat acest gest ca o sfidare și ca o ignorare a noastră din partea lui. Atunci am hotărât să-l trimitem pe maiorul Micu în U.M. Cetate, spunându-i "viu sau mort să-l aducă la Consiliu pe comandantul Unității din Cetate!" În ceea ce mă privește îmi pare rău că nu l-am putut aduce și pe maiorul Bădălan, care era prezent la Arad din partea Diviziei de la Oradea. Acesta dormea în momentul în care a fost adus mr. Marcu de către maiorul Micu la



Consiliu! Dacă l-ar fi adus și pe acesta, care era șeful lui Marcu, cred că s-ar fi limpezit mai bine lucrurile legate de acțiunea armatei la Arad. Ulterior, maiorul Marcu s-a revoltat, dar el nu a fost dezonorat la Consiliu, cum am aflat că a declarat mai târziu, chipurile că a fost dezonorat de către niște civili! Nu este adevărat, noi am dorit atunci doar să aflăm exact cum stau lucrurile, cine continuă să tragă în Arad, pentru care am adunat pe toți comandanții militari, ca să aflăm cine dă, în continuare, ordine să se tragă! De asemenea, am dorit să aflăm ce are de gând să facă mr. Marcu, fiind comandantul U.M. Arad! Nouă nu ne putea fi indiferent acest lucru! Noi, practic, la un moment dat am fost descoperiți, deoarece U.M. Cetate și-a retras complet efectivul pe care l-a avut în Consiliu! Câteva ore bune, până a ajuns Detașamentul lui Diaconescu de la Lipova, noi nu am avut paza Consiliului, nu am avut apărare militară! Eu, atunci, nu am cunoscut absolut nimic despre Marcu. Ulterior am aflat că el a participat mai multe zile la Timișoara, după începerea revoluției în acest oraș, și că abia în noaptea de 21/22 decembrie s-a reîntors în unitatea sa militară din Arad! Atitudinea lui din acele momente puteam să mi-o explic doar astfel: fiind militar este derutat, poate chiar amenințat de proprii săi superiori!...

## Manevrele "tovarășilor" ofițeri...

**TRAIAN TIMAR:** Văzând că trag bine, spre seară au început "manevrele" "tovarășilor" ofițeri... "Am constatat că tragi foarte bine, haide din balcon, în spatele Consiliului, unde nu suntem atât de bine apărați ca în fața pieții!..." Apoi, o altă invitație: "Haide să verificăm subsolul Primăriei, acolo se află un tunel și să vedem ce se întâmplă prin subsoluri!..." Am încercat să refuz toate aceste invitații pe care mi le-au făcut câțiva ofițeri, dar la două faze "am mușcat!" Am acceptat împreună cu Cristea Pavel să coborâm la subsol, să verificăm încăperile de jos. Alături de noi se mai aflau câțiva civili, care nu au mai coborât până la subsol, unde becul era stins. Un instinct m-a îndemnat să mă opresc după colț și să mă ghemuiesc jos. Nu au trecut decât poate câteva secunde când de afară s-au tras mai multe gloanțe, care au intrat în zid! Dacă noi nu ne ghemuim după acel zid, acum eram morți. După rafală, am strigat de jos: "Ce faceți oameni buni, ne împușcați?!" Ni s-a comunicat că nu se trage. Am urcat sus, unde ni s-a explicat însă că s-a tras din parcul dinspre malul Mureșului. Acest lucru era imposibil, deoarece între intrarea în subsolul Consiliului și parc există o diferență de nivel de circa doi metri, având în vedere că noi am coborât cel puțin douăsprezece trepte în pivniță. În cazul în care s-ar fi tras din parc, glonțul ar fi trebuit să urce în sus, apoi după ce ar fi intrat în zid, ar fi trebuit din nou să coboare circa 45 de grade, ceea ce era absolut imposibil! Din acel moment am rămas cu impresia că se doresc victime din rândul nostru, motiv pentru care nu am mai coborât cu nici un ofițer la subsolul Consiliului.

Între timp am fost mutat într-o altă aripă a clădirii, respectiv în aripa actualei Prefecturi, la parter, spre parc și spre Palatul cultural. Se trăgea de lângă Palatul cultural, dinspre parc. Făcând canotaj, cunosc foarte bine acea zonă a parcului și malul Mureșului. Eram cu Cosma Florin, Cristea Pavel, lt. Purcaru Mircea și cu încă vreo patru soldați. Soldații și-au pus armele în picioare, la perete și plângeau. Le era frică, aveau doar două luni de la încorporare în armată. Atunci am aprins lumina, am deschis un geam și am așezat pe fereastră un fotoliu mai mare, de la un birou, cu spatele fotoliului spre parc. Lângă fotoliu aveam o pușcă mitralieră și automatul meu, iar eu m-am așezat în spatele fotoliului!... Era deja seară. În parc ardea un singur bec, aproximativ în mijlocul parcului. De asemenea se aprinsese becul de la Clubul Voința, care lumina faleza Mureșului. Mai amintesc că erau saci umpluți în geam. Am crezut că sunt saci cu nisip, iar după ce am văzut că din unul curge un "firicel" alb, am constatat că era de fapt zahăr. Se aduseseră pentru a se pune în geam, pentru protecție, saci cu zahăr, probabil de la bufetul Consiliului! La un

moment dat a apărut dinspre faleză un grup de patru sau cinci indivizi. Erau toți aproximativ de aceeași talie și erau îmbrăcați în salopete negre. Mergeau pe digul de pe faleză, spre restaurantul "Perla". Prima mea reacție a fost că sunt teroriști. Locotenentul Purcaru a ripostat că nu pot să fie teroriști, poate sunt niște cetățeni care vin de la restaurantul "Parc". Era în jurul orei nouă. Curând însă, în momentul în care au ajuns în dreptul becului aprins de lângă Clubul Voința, dintr-o dată toți au sărit de pe faleză în parc. Atunci i-am spus din nou locotenentului Purcaru că este ceva dubios cu prezența aceluia grup pe mal și în parc, după care acesta mi-a spus că am dreptate, că sunt teroriști și să trag în ei. Numai că indivizii au intrat într-un con de umbră, de unde nu i-am mai putut vedea, din cauza întunericului. Între timp soldații au început să tragă spre parc. Se trăgea atât de la parter, cât și de la etaj. Unii au strigat să se tragă spre becul din mijlocul parcului, ca să nu mai aibă lumină. Eu am strigat să nu se tragă în bec, calculând că în momentul în care se vor apropia de Consiliu, după ce vor trece de jumătatea parcului, îi vom putea vedea la lumina becului. După aceea locotenentul Purcaru a strigat să nu mai tragă nimeni, să observăm doar parcul. Atunci i-am putut vedea mai clar, cum săreau ca iepurii de la un copac la altul. Unul a ajuns lângă o bancă de beton, respectiv locul unde se aflau siguranțele de lumină din parc, după care s-a așezat după un copac mai gros. În momentul în care scotea capul de după copac soldații începeau să tragă, dar fără să-l fi putut lovi. Astfel l-am rugat pe locotenent să dea ordin soldaților să nu mai tragă, mă voi ocupa eu de individ. În momentul în care a început să alege de la un copac la altul, spre banca de beton, am ochit, după care am tras. Într-o fracțiune de secundă l-am rănit, individul a căzut la pământ. Cei din jurul meu au strigat imediat, că l-am nimerit! Apoi, după vreo oră și jumătate, când a încetat focul de armă, am hotărât să mergem să vedem cine este individul pe care l-am rănit? Militarii însă nu m-au lăsat să ies din Consiliu, decât fără armă, lucru pe care nu l-am acceptat. Am reușit însă să vizităm acea zonă a parcului a doua zi, dimineața, 24 decembrie. Pe locul respectiv am putut să constatăm urme de sânge, dar rănitul lipsea. Teroriștii își recuperau răniții de fiecare dată.



*Mii de gloanțe trase în blocurile de pe Calea Romanilor în noaptea de 23-24 decembrie '89.  
Iată un asemenea bloc fotografiat în dimineața de 24 decembrie '89-*

## **24-25 DECEMBRIE '89**

### **S-au întrerupt legăturile telefonice**

**Col. (r) IOAN MICU:** Venind pe data de 24 decembrie la Consiliu, aici i-am comunicat colonelului Stranski, care era comandantul gărzilor patriotice, să nu mai aresteze și rețină la Consiliu ofițeri sau cadre de la miliție și securitate, ci să-i trimită la Inspectorat, pentru că eu am primit misiunea să răspund de Inspectoratul județean M.I. În acest sens îi voi trimite o mașină ori de câte ori îmi va cere acest lucru, urmând ca după aceea să-i predau șefilor lor direcții, care se aflau la sediul Inspectoratului și care puteau să cunoască dacă ei au avut ori nu acțiuni violente asupra populației civile. Deoarece inițial nu a fost de acord cu propunerea mea, eu m-am deplasat la Consiliu ca să discut această problemă încă o dată cu dumnealui. Aveam informații că oamenii erau reținuți fără nici un rost prin oraș, ei nu mai aveau armament, nu mai puteau face nici un rău nimănui. Tot aici mi s-a mai spus că legăturile telefonice ne sunt urmărite și că s-a primit o informație de la inginerul șef Donovici despre acest lucru, propunându-se ca în viitor să vorbim doar pe un singur telefon, care nu era ascultat. Aflând acest lucru, am vorbit personal cu Donovici la telefon. Îl cunoșteam prin intermediul maiorului Borlea, care era transmisionistul nostru. Mi s-a spus că Lucea este șef. Alături de acesta se află inginerul Oană și că cei doi sunt responsabili de faptul că ni s-au întrerupt legăturile telefonice în dimineața zilei de 24 decembrie. Deci, cei doi trebuiesc duși la Consiliu. M-am oferit să-i aduc eu la Consiliu, după care mi-au spus: "Bine, bine, dar pe cine punem în locul lor?" Astfel, s-a propus să fie numit Donovici. Eu știam unde locuiește. Apoi am mers să-i aduc de acasă pe directorul Lucea și pe ing. Oană, pentru a-i preda la Consiliu. De asemenea m-am dus și după Donovici, care a fost numit șef la Poștă. Tot atunci, Voicilă, Trifa și cu Ruja mi-au spus că nu se pot înțelege cu maiorul Marcu, șeful U.M. Cetate, care deși a fost chemat, nu dorește să se prezinte la Consiliu! Atunci le-am spus că am să vorbesc și eu cu maiorul Marcu, pentru a-l lămuri să vină la Consiliu și să colaboreze cu conducerea Frontului.

### **Reținerea maiorului Dumitru Marcu**

**Col. (r) IOAN MICU:** Conducerea Frontului, în frunte cu actorul Valentin Voicilă, procurorul Ioan Trifa, procurorul Mihai Ruja s-au adresat de mai multe ori comandantului U.M. Cetate, mr. Dumitru Marcu, să se prezinte la sediul Consiliului pentru o mai bună coordonare a tuturor acțiunilor. Dar acesta a continuat să rămână în U.M. Cetate, fără să dea nici un răspuns Frontului, deși era comandantul Unității. Atunci m-am oferit eu, personal, să-i comunic mr. Dumitru Marcu dorința Frontului din Arad. Mai era încă o problemă. O serie de detașamente din U.M. Cetate răspândite prin oraș - la paza Spitalului județean, Gării CFR, Secției de carotaj, Combinatului chimic, Uzinei de apă, Uzinei electrice, Tipografiei, Poștei etc. - mă căutau numai pe mine, care aveam detașamentul de la Inspectoratul

județean M.I. și îmi cereau ordine, iar eu nu știam ce hotărâre să iau. Astfel i-am atras atenția maiorului Marcu că este comandantul garnizoanei Arad, deci trebuie să vină la Consiliu, unde se afla sediul local al Frontului Salvării Naționale, de unde să conducă toate acțiunile detașamentelor de militari dispuse pe raza orașului. I-am spus: "De exemplu, mr. Diaconescu, care deși se află cu un detașament la Consiliu, nu poate transmite ordine militarilor de la U.M. Cetate, deoarece el aparține de Școala de Ofițeri în Rezervă de la Radna, care se află în subordinea Comandamentului Trupelor de Uscat, pe când noi aparținem de Divizia de la Oradea și de Armata a IV-a de la Cluj!". Apoi am continuat: "Uitați, în cursul nopții am avut mai mulți oameni morți, atât la Podul "Decebal", cât și pe Calea "Dimitrov", din cauză că nu am reușit să ne coordonăm acțiunile pe care le-am avut!...". Dar mr. Marcu a refuzat și după această intervenție a mea să se prezinte la Consiliu. Atunci procurorul Mihai Ruja m-a întrebat: "Ce facem cu acest comandant?". I-am răspuns: "Dacă doriți să vină la Consiliu, am să-l aduc eu aicea!"

**Rep.:** *Cum ați procedat în mod concret?*

**Col.I.M.:** V-am spus deja că m-am dus acasă după inginerul Donovici, pe care l-am instalat, cu acordul conducerii Frontului de la Arad, șef la Poștă. Cu această ocazie am dispus să se taie toate legăturile cu U.M. Cetate, deci să nu mai existe nici o legătură telefonică cu mr. Marcu, după care am plecat direct în U.M. Cetate. Pe podul "Decebal" de peste Mureș, l-am întâlnit pe șeful de Stat Major al Unității, pe căpitanul de atunci Memetea. I-am spus despre ce este vorba, că domnii din conducerea Frontului doresc să-l duc pe mr. Marcu la Consiliu. I-am mai spus să vină cu mine, ca în timp ce mr. Marcu va lipsi din Cetate, el să rămână la comanda Unității, urmând ca mr. Dumitru Marcu să conducă toate detașamentele dislocate pe raza municipiului Arad din Consiliu. Cpt. Memetea a venit cu mine până în fața comandamentului Unității, după care acesta a dispărut, în vreme ce eu am intrat în biroul mr. Marcu. I-am explicat pentru ce am venit, după ce am intrat în biroul său. Aici, alături de mr. Marcu se mai afla lt.col. Său de la Divizia din Oradea și încă doi ofițeri din corpul de comandă tehnic al Unității. Tot acolo se afla și colonelul Ciofică, șeful poliției, care a fost arestat la Șeitin și adus în U.M. Cetate în cursul zilei precedente.

**Rep.:** *Maiorul Bădălan, șeful Statului Major al Diviziei din Oradea, se afla și el în biroul mr. Dumitru Marcu?*

**Col.I.M.:** Nu, cred că el era plecat la odihnă, ori era plecat la Oradea. Discutând cu Marcu, deci dorind să-l lămuresc să vină la Consiliu, a intervenit la un moment dat lt. col. Său. Atunci l-am repezit pe acesta, spunându-i că nu are ce să se amestece în aceste probleme, să stea frumos de o parte și să-și vadă de treburile lui!

**Rep.:** *Ce funcție avea lt.col. Său la Divizie?*

**Col.I.M.:** Era operator la pregătirea de luptă, deci nu avea o funcție prea mare. Mai era de față și maiorul Rădulescu, fostul secretar de partid, care și-a manifestat dorința să vină și el la Consiliu. În calitate de secretar de partid, pe vremea aceea avea dreptul să stea în stânga comandantului. I-am răspuns că poate să vină și el, dar eu, în continuare, am insistat să vină mr. Marcu, să conducă din Consiliu militarii din Arad. I-am repetat: întrucât nu există o coordonare a acțiunilor pe raza municipiului, am ajuns să ne împușcăm unii pe alții!. Am avut în vedere faptul că m-a afectat foarte mult, în cursul nopții precedente, morții din ABI-ul poliției de pe Calea "Dimitrov", incident datorat numai și numai faptului că nu am reușit să ne coordonăm acțiunile. Toți erau de aceeași parte a baricadei, atât cei care au tras, cât și cei care au fost împușcați! Când s-a întâmplat incidentul de pe Calea Dimitrov am fost imediat sculat și mi s-a raportat că oameni de la armată au împușcat oameni de la miliție (poliție). Acesta a fost motivul cel mai puternic pentru care insistam să existe cineva care să coordoneze toate acțiunile armatei, poliției, gărzilor patriotice și tuturor acelor care aveau atunci arme, inclusiv civilii care au primit, cu o seară mai înainte, arme și muniție de la col. Stranski, șeful Gărzilor patriotice pe județul Arad.

**Rep.:** *Polițiștii au rămas cu armament după ce ați preluat dvs. clădirea Inspectoratului județean M.I.?*

**Col.I.M.:** Da, aveau asupra lor armamentul din dotare, numai securitatea nu avea. Între timp l-am rugat și pe col. Cioflică - pe care nu-l cunoșteam prea bine, decât știam că unul dintre copiii acestuia a fost coleg de clasă cu băiatul meu la Liceul "Dimitrie Țichindeal" din Arad - să vină și el cu noi la Consiliu. După o perioadă destul de mare de ezitare din partea lor, le-am spus: "vreți, nu vreți eu tot vă duc la Consiliu pe amândoi." De fapt, până la urmă i-am convins să vină de bună voie, fără să pun mâna pe vreunul dintre ei.

**Rep.:** *Cu ce i-ați transportat la Consiliu?*

**Col.I.M.:** Mr. Marcu și col. Cioflică au venit cu un transportor, iar eu am venit cu un alt transportor. Ajunși la Consiliu, ne-am adunat cu toții într-o sală, la etajul I, unde am discutat să vedem ce este de făcut. Au venit acolo Valentin Voicilă, Ioan Trifa, Mihai Ruja, Moș Pinte. Cu toții i-au cerut maiorului Dumitru Marcu să rămână la Consiliu de unde să conducă acțiunile armatei. Dar el nu voia să accepte, invoca mereu că trebuie să fie în U.M. Cetate, ca să aibă grijă de depozitul de muniție, ca să nu fie aruncat de cineva în aer, lucru care ar fi dus la distrugerea unei bune părți din municipiul Arad. I s-a replicat că are șef de Stat Major în Unitate și că are, de asemenea posibilitatea să-și conducă Unitatea și din Consiliu. În final a spus că este foarte obosit și că trebuie să se culce. Atunci procurorul Trifa i-a spus că maiorul Diaconescu va rămâne șef peste Consiliu, maiorul Micu se duce la sediul miliției și securității, tot cu el va merge și dl. col. Cioflică, unde vor face prezența și stabilesc tot ceea ce este de făcut pe linia lor, iar maiorul Marcu va conduce, de la nivelul Frontului, celelalte activități de apărare preconizate. Maiorul Marcu nu era singur, s-a format o echipă de ofițeri care să-l ajute, apoi mai erau și gărzile patriotice aflate sub comanda col. Stranski. După aceasta, maiorul Diaconescu l-a chemat pe maiorul Marcu să meargă în camera unde și-a stabilit comanda. Acolo mr. Diaconescu avea paza, gărzile lui, și o stație prin care ținea legătura cu Unitatea de la Lipova, de care aparținea. "Am acolo o saltea, pernă, pătură, deci minimul necesar pentru ca mr. Marcu să se poată odihni câteva ore".

## Facem cunoștință cu cei de la "filaj"!

**Rep.:** *Ați plecat cu col. Cioflică la Poliție. Ce s-a întâmplat mai departe?*

**Col. (r) IOAN MICU:** Da, am plecat la poliție și la sediul securității unde Cioflică l-a chemat pe cpt. Pantea, pentru a vedea evidența. Între timp au apărut și cei de la "filaj". A fost un lucru foarte interesant, cei de la securitate s-au uitat la colegii lor securiști de la "filaj" ca la felul patru, întrucât nu-i cunoșteau nici ei, deși erau colegi! Nici poliția și nici securitatea nu i-a cunoscut pe cei de la "filaj"! În evidența lui Pantea nu se afla decât șeful "filajului", lt.col.Costin, care era singurul ofițer ce cunoștea pe ceilalți colaboratori ai săi. Șeful filajului ținea întreaga legătură cu Inspectoratul, inclusiv lua și soldele subalternilor. Cei de la "filaj" nu aveau absolut nici o legătură cu cei din Inspectorat, locul lor de activitate era în afara sediului central, cum v-am spus deja, undeva pe str. Măcinului. Cei de la "filaj" aveau misiunea să-i urmărească inclusiv pe cei de la securitate, fără ca aceștia să cunoască de către cine sunt urmăriți!

## Ordine contradictorii, fără nici o logică

**Col. (r) IOAN MICU:** După ce am terminat evidența, am dat drumul celor de la securitate și am rămas numai cu cei de la miliție (poliție). În momentul respectiv au intrat în birou niște ofițeri de ai mei, care mi-au raportat că nu mai au legături telefonice, acestea au fost tăiate. Atunci am propus să mergem la poștă, cunoscând

faptul că l-am instalat în fruntea Poștei pe inginerul Donovici, "un om de al meu!". Deci, ne-am deplasat la Poștă cu două transportoare. A venit cu noi și colonelul Văduva, care ne-a spus: "Măi, luați-mă și pe mine cu voi, deoarece vreau să fug până acasă ca să mă spăl puțin, nu m-am mai spălat de câteva zile!..." Am fost de acord, l-am luat cu noi și pe col. Văduva, care era adjunctul col. Cioflică. Spre surprinderea mea, la Poștă nu au vrut să ne dea voie să intrăm înăuntru, deși la poartă se aflau ofițeri de ai noștri, care doar cu câteva ore mai înainte ne-au deschis ușa politicos, când l-am instalat pe ing. Donovici în fruntea Poștei.

**Rep.:** *Ce oră era?*

**Col.I.M.:** Pe ing. Donovici l-am instalat director în cursul dimineții, iar acum era deja seara. Insistând, am auzit, de afară, când cineva a dat telefon dintr-o sală cu intrare separată, de lângă mesagerie și a cerut să vorbească cu generalul Șchiopu. Am auzit cum a raportat: "Maiorul Micu este la ușă, dorește să intre în Poștă, ce fac?"

**Rep.:** *Cine credeți că era cel care a vorbit cu generalul Șchiopu?*

**Col.I.M.:** Un locotenent major. Discuția de la telefon am auzit-o destul de bine, prin geamul de la intrare. Între timp au stins lumina și ne-au comunicat să așteptăm, că merg să dea telefon de la etaj. Atunci col. Văduva mi-a spus: "Măi, ceva mi-e suspect, lipiți-vă de perete și haideti în transportor ca să plecăm, s-ar putea să tragă în noi!" L-am ascultat, ne-am urcat în transportor și am plecat la Consiliu. Aici le-am explicat cele întâmplate la Poștă. La Consiliu am aflat însă că și legăturile lor cu orașul au fost tăiate. Am plecat să-l sculăm pe mr. Marcu pentru a-l întreba dacă el știe ceva, ce se întâmplă cu tăierea liniilor telefonice? Mr. Marcu și-a lăsat pistolul în încăperea în care s-a odihnit. De fapt, când s-a culcat acesta și-a dat jos centura de pe burtă și a lăsat pistolul la ofițerul de serviciu de la Consiliu. După ce s-a trezit, el a venit la noi așa cum se sculase, fără caschetă, fără centură și fără pistol. Deci, i s-a prezentat situația că nu mai există legături telefonice. Erau de față Voicilă, Trifa, Ruja și încă câțiva revoluționari. Maiorul Marcu le-a răspuns că nu știe absolut nimic. Între timp a apărut acolo și colonelul Cioflică. Spre surprinderea mea mr. Marcu este chemat la telefon la gărzile patriotice de către generalul Șchiopu! Eu m-am mirat de unde știe generalul Șchiopu numărul de telefon de la gărzile patriotice din Consiliu?

**Rep.:** *Deci telefonul din biroul colonelului Stranski funcționa!*

**Col.I.M.:** Da, era singurul telefon din Consiliu care funcționa, celelalte nu mai funcționau. Ne-au chemat și pe noi la telefon. A vorbit maiorul Marcu, a vorbit și colonelul Cioflică. Marcu a spus că el este arestat. Cioflică a replicat că nu este adevărat, maiorul Marcu nu este arestat și i-a explicat generalului că au fost împușcați niște oameni, a fost dezordine în Consiliu și pentru acest motiv a fost invitat la Consiliu. Generalul era hotărât, ca Marcu să nu rămână în Consiliu, ci să se întoarcă în U.M. Cetate. Generalul a fost întrebat, dacă mr. Marcu pleacă din nou în U.M. Cetate, cu cine vor coopera cei din Consiliu? Generalul a răspuns că vor coopera pe mai departe cu Marcu, dar din U.M. Cetate și nu din Consiliu. După acest ordin i s-a pus la dispoziție maiorului Dumitru Marcu un transportor, cu misiunea să plece numai până la picioarele podului, de unde să treacă peste pod pe jos. Însă la pod Marcu a cerut să fie dus până în Cetate, să nu tragă cumva careva în el în timp ce trece podul! S-a acceptat, după care a fost oprit la intrarea în Cetate de către colonelul Său, de la Oradea, care s-a autointitulat comandantul unității. Acolo, la intrarea în Cetate, la poartă, la punctul de control, i s-a luat pistolul. Ulterior el a afirmat că a fost dezarmat la Consiliu, când de fapt el pe timpul odihnei singur și-a dat pistolul ofițerului de serviciu, desigur la sugestia noastră, ca să nu se întâmple ceva cu pistolul pe timpul în care doarme. Probabil că Său promise încuviințarea de la Divizia de la Oradea să preia conducerea Regimentului. După acel moment au început o

serie de ordine contradictorii, fără nici o logică, fără o coordonare precisă. La început s-a primit confirmarea că un detașament din Lipova se va deplasa la Arad. Maiorul Diaconescu de la Lipova a luat legătura cu ei. Între timp s-a pus problema, oare cei din U.M. Cetate știu că se deplasează un detașament în U.M. Cetate? Când ajung la Arad să nu se tragă cumva în ei. Astfel, detașamentul a fost oprit la Fântânele, dar primele patru tancuri de la Lipova, fără să știe acest lucru maiorul Diaconescu, au ajuns la poarta U.M. Cetate! Tancurile nu aveau asupra lor muniție. Pe de altă parte, zece tancuri, cu muniție, scoase în fața U.M. Cetate ca să apere U.M. își îndreptaseră țevile spre cele patru tancuri sosite de la Lipova. Din echipaje făceau parte numai teriști de la infanterie, care nu intraseră în tancuri. În momentul în care cele zece tancuri erau pe punctul de a deschide foc asupra celor patru tancuri de la Lipova, din primul tanc a ieșit în față un ofițer, care și-a spus numele, cine este. De partea U.M. Cetate, cpt Mihuț se afla de asemenea lângă tancuri cu mai mulți infanteriști. Auzindu-i numele ofițerului de la Lipova, acesta l-a recunoscut, fuseseră mai înainte colegi! "Măi, tu ești, ce cauți aici?". "Am fost trimis în sprijinul vostru!". "Coboară jos din tanc, să te recunosc!". După ce l-a recunoscut, căpitanul Mihuț le-a spus celorlalți: "Măi, nu trageți, sunt de ai noștri, de la Lipova!" l-au verificat și după ce și-au dat seama că nu au muniție asupra lor, le-au dat voie să intre în U.M. Cetate.

**Rep.:** *Aproape că nu îți vine să crezi, câtă confuzie domnea la nivelul unor unități și subunități!*

**Col.I.M.:** Tot atunci, maiorul Bădălan, care venise între timp de la Oradea și a luat din nou comanda, a distrus aparatele optice de la un tanc din curtea U.M. Cetate. Aceasta pentru ca nu cumva eu să intru în U.M. Cetate și să pun stăpânire pe tanc, după care să atac TAB-urile din curtea unității! A fost singura explicație pe care mi-am putut-o da, pentru că de ce altceva să distrugă aparatul optic la un tanc?! Ce a fost în capul lui, nu îmi pot da seama, practic eu nici nu aș fi putut să intru în acel tanc deoarece îi erau blocate ușile de la intrare! Din acest motiv, până l-a predat, tancul a rămas neoperativ!

**Rep.:** *Maiorul Diaconescu de la Lipova fiind rechemat la Arad pentru a apăra Consiliul cu un detașament de teriști, a afirmat că l-a dat în judecată pe maiorul de atunci Bădălan pentru ordinele pe care i le-a dat în noaptea de 21 decembrie, de a lichida grupul de revoluționari rămas peste noapte în fața Consiliului. De partea cui era șeful de Stat Major al Diviziei de la Oradea?*

**Col.I.M.:** Și în Timișoara a venit în urma noastră. Eu am văzut cum a fost așteptat de către reprezentanții Ministerului de Interne. Deci, concluzia mea a fost că prima dată s-a dus, în 17 decembrie, la Inspectoratul județean M.I., abia ulterior a plecat la Divizia din Timișoara. Atât la Timișoara, cât și la Arad a fost permanent foarte sigur pe el, a venit la "război" cu pijamaua, noaptea el dormea în pijama, de parcă ar fi cunoscut totul de dinainte, că nu i se va putea întâmpla absolut nimic! Oricum, mi-am dat seama că este mai bine informat decât eram noi. De la Timișoara s-a întors pe data de 20 decembrie la Arad, pentru a participa la întâlnirea organizată de generalul Ilie Ceaușescu cu cadrele de conducere din garnizoana Arad, rămânându-ne ostil până la sfârșit!

### Incidentul de pe "Calea Romanilor"

**Col. (r) IOAN MICU:** Deși au fost întrerupte legăturile telefonice, între Poliție și Consiliu a rămas un fir pe care se putea comunica. Astfel, primesc de la un maior, care a rămas la Poliție, un telefon că a venit comandantul U.M. Ineu cu vreo șaptezeci de militari, în camioane, ca să intre în U.M. Cetate. l-am răspuns îndată: "Unde-i? Dă-mi-l la telefon!". Acuma a





**Photography by P. Cenade**

*Soldați și manifestații împing un TAB defect. (22 decembrie 1989)*

coborât din birou!". "Fuși imediat după el, pentru că cei din Cetate nu știu că vor veni și să nu se întâmple vreo nenorocire acolo din lipsă de informație!". Mi s-a răspuns din nou: "Au plecat deja! Acum mă întreb, cum au ajuns acei militari din Ineu, îmbarcați în camioane, de la Poliție pe Calea Romanilor, când se cunoaște foarte bine că drumul cel mai scurt de la Poliție spre U.M. Cetate este pe str. Eminescu, după care se merge spre podul "Decebal" de peste Mureș? Nu știu cine i-a îndrumat, cine le-a dat ordin să străbată acel traseu întortochiat, spre vechea Fabrică de Zahăr, de unde apoi au trecut pe Calea Romanilor pentru a ajunge în centrul orașului? Marea mea nedumerire a fost faptul cum au ajuns acei militari din Ineu pe Calea Romanilor, întrucât nu acesta era drumul cel mai scurt spre U.M. Cetate? A urmat imediat incidentul de la vila "Doina", unde s-a tras asupra coloanei sosite de la Ineu! Cine a tras? De unde s-a tras? Din vilă ori de pe un bloc turn din apropiere? Nimeni nu a reușit să stabilească acest lucru nici până astăzi! Din această acțiune diversionistă au fost împușcați doi soldați, unul mortal, iar celălalt a fost rănit începând, în plină noapte, o adevărată canonadă, un adevărat război pe o arteră principală a orașului. Atunci am dat ordin unui TAB să se deplaseze pe Calea Romanilor, ca să vadă ce se întâmplă în acea zonă a orașului? Cu acest prilej au fost luați răniții și li s-a spus celor de la Ineu să nu mai continue drumul spre U.M. Cetate, deoarece aceștia din nou nu știu nimica despre ei, să nu se întâmple un incident foarte grav între cei care apără U.M. Cetate și cei care au fost chemați în ajutorul U.M. Cetate! Astfel, fiind foarte târziu, era între orele trei-patru, militarii au înnoptat în camioane, iar când s-a luminat de ziuă, militarii aceștia au fost trimiși înapoi la Ineu, la Unitatea de unde au plecat.

## 170 de cartușe trase în apartamentul meu la botezul nepoțiței

**TAȚIUC MARIA VICTORIA** – membră al Fundației Județene Arad a Revoluției din Decembrie 1989, posesoare de Certificat de Luptător pentru Victoria Revoluției din Decembrie 1989: „În ziua de 21 decembrie mi-a atras atenția un tânăr urcat pe semaforul de lângă Liceul sanitar, de unde acesta s-a adresat mulțimii din piața Primăriei. Încearca să ne vorbească despre evenimentele de la Timișoara. Deoarece a fost agresat de un milițian, tânărul nu a mai reușit să ne prezinte celor aflați în piață proclamația Frontului Democratic Român de la Timișoara. Am sărit împreună cu mai mulți manifestanți și l-am protejat față de forțele locale de represiune, ca să nu fie ridicat și arestat. Am aflat că îl cheamă Oprea Beni și că a venit de la Timișoara împreună cu un grup de revoluționari cu proclamația Frontului Democratic Român. Atunci m-am gândit să-i duc acasă la mine, pe Calea Romanilor, unde locuiesc în blocul cu numărul 18, scara A, într-un apartament de la etajul al patrulea. Împreună cu Oprea Beni au mai venit Govăjdean Vasile, Sanda Adrian, Șurtea Traian și Gașpar Gigi. Aici ne-am apucat să copiem în mai multe exemplare proclamația Frontului Democratic Român constituit în 20 decembrie la Timișoara. Scriam de mână, cu indigouri. Ni s-au alăturat ginerele și fata, Erich și Gabriela Dietrich, care apoi au multiplicat toată după-amiaza împreună cu mine circa o sută de exemplare, pe care le-am răspândit la cunoscuți și la protestatarii din fața Consiliului.

Băieții care au plecat de la mine au reușit ca în jurul orei 17 să ofere printr-un intermediar un exemplar lui Valentin Voicilă, care i-a dat citire în piață și a constituit primul comitet local al Frontului Democratic Român din Arad.

În cursul serii de 24 decembrie am organizat botezul nepoțiței în apartamentul meu, în care am multiplicat, la mână, cu indigourile pe care le aveam în casă, proclamația FDR. Un vecin care știa câte ceva de legăturile mele cu tinerii revoluționari din Timișoara, văzând geamurile luminate (apartamentul este orientat spre Calea Romanilor), a sugerat în mod iresponsabil militarilor de la Ineu că din apartamentul meu s-a tras asupra militarului care a fost împușcat prin prelata camionului. Ce a urmat este lesne de înțeles. Un pluton

întreg și-a descărcat automatele către ferestrele luminate ale apartamentului în care avea loc sărbătorirea nepoțicei. Comesenii, speriați, s-au ascuns în baie, iar nepoțica a fost protejată în cadă de cele 170 de gloanțe care au intrat pe ferestrele apartamentului, ciuruindu-mi toată mobila. Dimineața am adunat o găleată întregă cu gloanțe, toți pereții apartamentului au fost ciuruți, un adevărat dezastru, pe care nu-l voi uita niciodată!"

## „Curierii” proclamației FDR

**GOVĂJDEAN VASILE** – participant la Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad: „În decembrie 1989 eram tehnician principal la I.J.P.I.P.S. În jurul orei 14 mă aflam în piața din fața fostului sediu al Comitetului județean de partid, când l-am observat pe domnul Oprea Beni urcat pe un stâlp lângă Liceul sanitar. Acesta venise de la Timișoara și intenționa să prezinte manifestațiilor aflați în piață Proclamația Frontului Democratic Român din Timișoara. Întrucât a fost observat de un securist din Arad, el nu a mai reușit să-și ducă planul la capăt. A fost amenințat și apoi obligat să coboare de pe stâlp. În jurul lui Oprea Beni s-au strâns o mulțime de manifestații, printre care se afla și doamna Maia Tațiuc, care a sărit și ea în ajutorul lui Oprea Beni. După îndepărtarea agresorului, doamna Maria Tațiuc ne-a invitat să mergem la ea acasă, pe Calea Romanilor, la numărul 18, unde locuia într-un apartament la etajul al patrulea. În apartament puteam multiplica proclamația FDR, adusă de Oprea de la Timișoara. Astfel, am plecat cu doamna Maria Tațiuc o întregă echipă, între care, lângă Oprea Beni, se mai aflau Gașpar Ionel, Traian Șurtea și cu mine. În prima fază, în apartamentul doamnei Tațiuc am copiat trei exemplare din proclamația FDR. Un exemplar a rămas la doamna Tațiuc, ca să-l multiplice mai departe cu fata și cu ginerele ei, iar două exemplare le-am luat cu noi. Eu am primit misiunea ca un exemplar să ajungă la Valentin Voicilă, în piața din centrul orașului unde protestau cetățenii Aradului. În jurul orei 17, prin intermediul unui domn cu barbă am reușit să înmânez un exemplar domnului Valentin Voicilă, care a citit-o în fața protestatarilor. Apoi, Valentin Voicilă a făcut apel persoanelor care doresc să se înscrie în Frontul Democratic Român.

Alături de mine s-a aflat și fiul meu Govăjdean Dorel Lucian, în vârstă de 14 ani, la a cărui insistențe – îi era tare frică – în jurul orei 22 am plecat acasă. Soția, împreună cu cei patru copii mai mici ne-au întâmpinat foarte speriați, erau îngrijorați întrucât nu au știu unde am fost toată ziua. Le-am povestit și lor tot ceea ce se întâmpla în oraș!

În dimineața următoare, vineri 22 decembrie, la ora 7 am revenit în piața Primăriei. De aici am plecat cu un grup de manifestații la Episcopie ca să-l rugăm pe P.S. Timotei Seviciu, Episcopul Aradului, să aprobe unor preoți să vină în fața Primăriei pentru un parastas în memoria morților de la Timișoara. **P.S. Timotei** a fost de acord, după care ne-am întors în piață cu preoții consilieri administrativi **Traian Micoroi** și **Iacob Bupte**, cu arhidiaconul **Teodor Babuția**, cu preotul **Ioan Vasile Pop** de la Parohia Șofronea și cantorul **Gornic Gheorghe**.

Cu prețul vieții, preoții amintiți s-au urcat pe podiumul din mijlocul pieții și au făcut prima slujbă liberă în Arad pentru morții Timișoarei, îndemnând totodată manifestații la nonviolență!"

**“Suntem amenințați că vom fi atacați de trei elicoptere cu napalm”**

**OFELIA CĂLUGĂRU:** Am fost anunțați că vin spre noi trei elicoptere cu napalm. Eu am fost aceea care am ridicat telefonul la acea diversiune. Am anunțat imediat poliția. Apoi ni s-a comunicat că vin două camioane pline cu teroriști, care trebuiau să apară dinspre localitatea Șagu spre Arad. Întrucât ofițerii au afirmat că nu pot să tragă în teroriști

deoarece în fața Consiliului era multă populație civilă, aceasta trebuia împinsă spre clădirile care înconjurau piața. Atunci am ieșit afară din Consiliu și i-am rugat pe oameni să se retragă cât mai departe, respectiv până dincolo de cofetăria "Corso", iar în partea opusă până spre unitatea de dulciuri "Kandia". Atunci a fost trimis un sergent, care mi-a spus că a primit un telefon în care s-a ordonat: "să fie rechemată în clădire descreierata aia din fața Consiliului, că altfel îi zboară imediat creierii!". Sergentul m-a luat înapoi în Consiliu. Au fost multe asemenea momente, pline de tensiune, de risc și emoție.

### S-a tras a doua oară asupra mea!

**ȘTEFAN NICOLIN:** Între 21 și 25 decembrie '89 s-a bubuit extraordinar în fiecare noapte în zona străzii Ecaterina Varga, unde locuiesc. Nu departe, vis-a-vis de strada Mircea Stănescu a fost o casă de întâlnire a securității. Și în zona străzii respective s-a tras extraordinar de mult în fiecare noapte. Spre seară am primit un telefon de la inginerul Adrian Nițu (acum este directorul Zonei Libere Curtici - Arad), care urma să mă însoțească peste noapte la Orologerie, că în zona în care locuiește, respectiv pe strada Bolintineanu, se trage foarte puternic. I-am răspuns că și pe strada pe care locuiesc eu se trage puternic. Cunoscând că și el era repartizat să facă pază în schimbul de noapte în fabrică, i-am spus să vină după ce nu se va mai trage. Peste puțin timp mi-a dat din nou telefon, comunicându-mi că totuși a luat decizia să vină cu mine, să mă însoțească. Astfel, ne-am dat întâlnire lângă blocul în care locuiesc și am plecat împreună spre Orologerie. În drum spre fabrică, când am ajuns pe strada Artileriei, în apropiere de Strungul, mi s-a făcut frică, întrucât tot timpul am avut impresia că mă urmărește cineva pe stradă. Atunci eu i-am spus: "Măi Nițule, eu nu intru pe strada Artileriei, hai să intrăm la Strungul, de unde vom trece la Orologerie prin poarta care desparte curțile celor două fabrici." Acesta a fost de acord, astfel că am intrat în curtea fabricii de strunguri, care atunci se numea IMUA. În momentul în care am încercat să intrăm pe poarta principală, omul de la pază ne-a cerut buletinele. Eu nu am avut asupra mea buletinul, decât inginerul Nițu. Astfel a fost anunțat directorul general al fabricii, ing. Năchescu, pe care-l cunoșteam foarte bine. Acesta a venit personal și ne-a introdus în fabrică, după care ne-a dat doi luptători de la gărzile patriotice din fabrică, care să ne conducă până la poarta Orologeriei. Dar când am ajuns în zona secției Strung-greu, înainte de-a intra să traversăm hala mare, dinspre stradă, de la o distanță destul de mică, s-au tras două focuri de armă asupra noastră. Un glonte a trecut exact prin fața mea. Nu m-a nimerit, dar am încremenit în picioare, în vreme ce inginerul Adrian Nițu și cei doi luptători de la gărzile patriotice s-au aruncat pe burtă, la pământ. După acest moment am început să ne furișăm printre clădiri, până la poarta dinspre secțiile forjă și turnătorie, unde Orologeria avea o linie de garare de circa cincizeci de metri. De acolo am intrat în curte la Orologerie. Frica nu ne-a trecut însă. Era înainte de ora 19, în seara de 24 decembrie, în ajunul de Crăciun, când trebuia să-l schimb pe directorul Contraș. Scăpasem și din cea de-a doua tentativă de-a fi împușcat!

### Ion Iliescu cere să fie liniște la Arad

**ATILA IOSIF DUKA:** După 22 decembrie, cea mai importantă preocupare a noastră a fost realizarea unei cât mai bune aprovizionări a orașului cu produse alimentare. Astfel, cu sprijinul fostului prim-vicepreședinte al Consiliului popular județean Leonard, care avea o bogată experiență, am reușit ca Aradul să fie aprovizionat în mod ritmic cu produsele alimentare de primă necesitate. Ne interesa în acele zile industria alimentară, produsele de larg consum, evidențele privind obținerea televizoarelor color, a congelatoarelor, ca de

aceste obiecte să poată beneficia și oamenii simpli, întrucât până în decembrie '89 le puteau cumpăra, cu prioritate, doar demnitarii și oamenii regimului lui Ceaușescu. Răspunzând în cadrul Comitetului FSN de probleme legate de buna aprovizionare a populației, am avut o discuție foarte dură, în contradictoriu, cu fostul șef de la comerț, nici nu știu cum îl chema cu exactitate, care s-a prezentat la noi cu un text (un fel de adresă) pe care susținea că l-a primit prin telex de la domnul Ion Iliescu. Sub text exista numele domnului Ion Iliescu, dar fără semnătura acestuia. În acel text se menționa că toate ajutoarele venite din străinătate trebuiesc introduse în magazinele alimentare, unde să fie vândute pe bani! Acest lucru m-a enervat foarte tare, cum poate să dea cineva o asemenea dispoziție ca ajutoarele venite din străinătate pe gratis, noi să le vindem pe bani în magazinele alimentare? Am sărit în sus și i-am comunicat domnului respectiv, că noi nu vom face o asemenea mitocănie, ca ajutoarele primite pe gratis din străinătate pentru populație, pentru copii, pentru orfelinat să fie vândute prin magazine, pe bani! Eram hotărâți să găsim o altă soluție ca toate ajutoarele primite de arădeni să ajungă, pe gratis, la populație, ori la casele de copii sau de bătrâni din municipiul și județul Arad. Fiind restabilite legăturile telefonice dintre Consiliu și celelalte orașe ale țării, enervat, l-am căutat la telefon pe domnul Ion Iliescu la București. După ce am primit legătura cu domnul Iliescu, am reușit să-i explic în ce situație ne punem dacă străinii vor afla, ori vor vedea prin magazinele noastre alimentare ajutoarele pe care ni le-au trimis pe gratis pentru orfeline și case de bătrâni! l-am spus că va ieși un scandal internațional și ne vom pierde toată încrederea ce ni s-a acordat! După o scurtă pauză, domnul Iliescu ne-a răspuns să facem cum considerăm noi că este mai bine, dar dorește să fie liniște în Arad!... Astăzi, dacă mă gândesc bine, având în vedere modul în care a fost surprins de acel telefon pe care l-am dat din Consiliu, cred că acel text, primit prin telex, cum susținea șeful comerțului din Arad, nici nu a fost semnat cu adevărat de Ion Iliescu! Este doar un exemplu privind modul de gândire în virtutea căruia acționau încă cei care dețineau poziții importante în comerț, care căutau să ne încurce, ori să ne intimideze, ca să se ajungă la nemulțumiri.

## Semnele de întrebare au apărut ceva mai târziu

**GHEORGHE SCHWARTZ:** Când am fost solicitat să aștern pe hârtie câteva amintiri personale în legătură cu zilele fierbinți din decembrie 1989, mi-am dat seama, încă o dată, că suntem sclavii unui subiectivism care nu numai că nu se limpezește odată cu scurgerea vremii, dar se și tulbură tot mai mult cu prejudecățile și dorințele ulterioare. Așa că nu știu dacă tot ce îmi revine în fața ochilor acum, la aproape zece ani de la evenimente, este exact ceea ce am simțit și trăit atunci. Din clipa în care a sunat telefonul și am fost invitat să mă prezint la sediul C.F.S.N. pentru a-mi lua în primire noua funcție, totul s-a precipitat, iar evenimentele și simțămintele se învâlmășesc.

Țin minte o dimineață rece, încetoșată, în contrast cu zilele incredibil de blânde până la răsturnarea lui Ceaușescu. În fața Palatului Administrativ era lume și țară. Să fi început atât de repede să sosească ajutoarele? Să fi venit oamenii să se ofere noii puteri? Nu mai țin minte. Revăd doar militarii în teren cu echipamentul de luptă, patrulele civile cu tricolorul pe braț (milițienii nu mai erau doriți). M-am strecurat cu greu prin intrarea ce dăduse până cu câteva zile mai înainte la primul secretar. Între cei ce realizau numeroasele filtre și cei ce erau percheziționați se instaurase o incredibilă afinitate reciprocă. Entuziasmul acelor zile, un entuziasm incolor, fără vârstă, fără prejudecăți ne mai unea încă pe toți. Dușmanii, teroriștii, ceaușii n-aveau chip, ei loveau de te miri unde și, din când în când, se auzea că a mai fost omorât undeva cineva. Era ca o boală ce-și alegea după criterii necunoscute victimele, o boală ce se concretiza abia atunci când omul era deja rănit sau mort. Lumea vizibilă părea să

nu țină de autorii acelei molime, de aceea, oricine făcea parte din lumea văzută era considerat frate.

La intrarea în clădire se știa numele meu și am fost lăsat să intru imediat. Trebuise să vin cu o fotografie, aceasta a fost lipită pe coperta a doua a unui carnețel maro. Pe coperta unu scria doar atât: LEGITIMAȚIE. Ștampila avea în centru "ROMÂNIA LIBERĂ", iar pe circular C.F.S.N. ARAD. Am primit Legitimația nr.101 și din clipa aceea mi s-a spus să-mi iau în primire rolul de șef al secției CULTURĂ. (La prima restructurare am primit în coordonare și cultele).

Am intrat în cabinetul fostului prim secretar și l-am căutat pe Voicilă pentru a-mi spune ce am de făcut. În memoria mea, scenele se învălmășesc cu amintiri ale secvențelor unor filme și mi-e imposibil să delimitez cu precizie ce am trăit și ce îmi imaginez că aș fi trăit. (Culmea este că acele secvențe din filme sau cărți provin, în marea lor majoritate, din producții ce au redat entuziasmul celor ce au făcut alte revoluții, revoluții pe care noi tocmai încercăm să le aruncăm în coșul de gunoi al istoriei!). În mod sigur, coridoarele erau pline cu tot felul de oameni, care n-am știut nici atunci și nu știu nici acum ce căutau acolo. În fața diferitelor uși se aflau sentinele înarmate, însă nu țin minte ca băiețandrii aceia obosiți să fi împiedicat pe cineva de pe coridor să pătrundă în ce încăpere ar fi vrut. (După câteva zile, forfota din Palatul Administrativ s-a diminuat, apoi a dispărut.) Tablourile lui Ceaușescu de pe jos, tipănturile roșii peste care călcai oriunde te duceai, imprimările de tot soiul aruncate pretutindeni îți dădeau sentimentul că jucai într-o producție a lui Sergiu Nicolaescu.

La Voicilă în birou, toată lumea spunea ceva, fiecare voia să convingă, nenumărați cetățeni aduceau informații. Militari și civili urlau în telefoane, se dădeau dispoziții, se bea cafea și se mâncau sandviciuri. Fețele trădau nopți nedormite și discuțiile peste tonul normal dovedeau același lucru. Deși nu s-a întâmplat atunci nimic, cred că a fost un moment important pentru mine: am înțeles că nu trebuie să mă duc să cer instrucțiuni de la nimeni, ci să-mi îndeplinesc misiunea așa cum îmi va dicta conștiința și cum mă vor lăsa propriile-mi puteri s-o fac.

Pe foarte mulți dintre noii mei colegi din C.F.S.N. nu-i cunoșteam înainte, dar, cel puțin în acele prime zile, ne lega o solidaritate care ar fi rezistat la multe teste. N-am avut timp să discutăm prea multe pentru că am intrat în ședință, unde am stat în acea primă zi până spre seară. Din când în când, interveneau mesageri cu zvonuri și cu elemente de afară și câte unul din noi era chemat să le rezolve. În rest, s-a vorbit îngrozitor de mult și fiecare voia să se facă auzit. S-a pierdut multă vreme cu informații despre X: X a fost un zbir al securității, X a făcut și a dres. Apoi se scula altcineva și spunea că este adevărat tot ceea ce s-a vorbit despre X, însă că, de fapt, Y a făcut foarte mult rău oamenilor din subordine, că el a obligat muncitorii să lucreze pentru nimic și i-a chemat și duminica numai pentru a se da el mare în fața șefilor, că Y... Despre X s-a uitat ce s-a discutat și totul s-a terminat în legătură cu el în coadă de pește. Ca și în legătură cu Y, întrucât acum se reactualizau grozăviile pe care le-a săvârșit Z.

În rest, trebuiau să se completeze cât mai repede funcțiile de decizie, spre a nu se forma într-adevăr un vid de putere. Cineva făcea o propunere și toată lumea era de acord, cei mai mulți neștiind despre cine este vorba, dar mergând pe solidaritatea cu cel ce a venit cu ideea.

Ceea ce n-a costat atâta timp și atâta energie a fost munca propriu-zisă, care, totuși, a început: viața trebuia să meargă mai departe și cineva trebuia să-și asume răspunderile. Nimeni nu se ferea de așa ceva, doar că s-a dovedit foarte repede că nu toți cei ce și-au riscat viața și libertatea pe stradă sunt capabili să și construiască. Vechea axiomă a tuturor revoluțiilor, după care cei ce distrug nu pot să și clădească, s-a adevărit foarte repede și am asistat deja de atunci, din primele zile, la drama unor oameni care - după ce s-au sacrificat cu adevărat - se vedeau dați la o parte și nu pricepeau cum de li se poate întâmpla tocmai lor una ca asta.

Seara nu m-am simțit deloc obosit și nici n-am dormit noaptea, fiind cu toții, rude și vecini, înghesușiți în locuința mea pentru a urmări la televizor evenimentele care nu te lăsau să

pierzi nici o clipă. În aceeași zi/noapte s-a anunțat că "Dictatorul a fost prins", iar, mai târziu, că a fost judecat și executat.

În caz că voi reciti aceste rânduri peste câteva luni, probabil că voi regreta că nu am amintit de alte lucruri, "mai semnificative". S-ar putea să nu mă mai recunosc în cele scrise acum. Dar un fapt e sigur: se tot vorbește - cu mult teamei - despre revoluția confiscată. Încerc să-mi reactualizez primele zile la CFSN și nu dau decât peste entuziasmul ce nu era încă întinat cu nimic. Și chiar dacă au fost printre noi deja de atunci niște oameni care, mai târziu, s-au dovedit profitori ai revoluției, în decembrie '89 mai eram cu toții solidari și naivi.

Cu toții? Semnele de întrebare au apărut ceva mai târziu!

## Vise și promisiuni neonorate

**VALER MĂRGINEAN:** Simt nevoia să insist ceva mai mult asupra faptului că am plecat de la „județana de partid” dezamăgit. N-aș vrea să fiu greșit înțeles. Nu am pretenția că atunci, când totul era încă „fierbinte”, eu am fost deasupra tuturor, simțind că s-ar putea să nu fi fost totul chiar așa cum se spunea, simțind anumite elemente ascunse, ca să nu zic mincinoase ale evenimentelor petrecute în Arad și în restul țării. Nici vorbă de așa ceva. Tocmai de aceea, ca să fiu, deci, bine înțeles, precizez că dezamăgire este ceea ce cred ACUM că simțeam ATUNCI. În realitate, când am ajuns acasă eram confuz, datorită multelor întrebări pe care mi le pusesem în orele petrecute la „județeană” și la care nu aflasem răspunsuri. Și, poate, datorită faptului că realmente mă preocupau răspunsurile la respectivele întrebări. Dezamăgirea a venit mai târziu, poate atunci când am văzut ce bătălie s-a dat pentru titlurile de revoluționari. Dar, mai ales, când am văzut cine se bătea pentru astfel de titluri și cine le-a obținut.

Cum spuneam, am ajuns acasă împreună cu Iozsi Cozsi și cu Sandu Giurgiuț (pentru prima dată îi dau numele întreg și precizez că o fac fără să-i fi cerut permisiunea, dar cu convingerea că merită să fie cunoscut de arădeni). După ce am povestit celor de acasă cele ce le-am trăit la „județeană”, Sandu a plecat acasă iar noi, „eroii” ne-am culcat. Numai că n-am reușit să dormim prea mult. Începuse nebulonia cu teroriștii care atacă blocurile. Președintele asociației de locatari primise instrucțiuni în acest sens, așa că toți bărbații din bloc am trecut la pază. Alt „dispozitiv”, altă oboseală. Ne-am împărțit în câte două echipe – desigur, în fiecare schimb – una la parterul blocului, cealaltă pe acoperiș. Am făcut echipă, normal, cu Iozsi. Din motive prea evidente pentru a le mai prezenta acum. În orice caz cu el aveam ce vorbi și, de vreme ce „teroriștii” ne-au permis prin inactivitate, am vorbit câte-n lună și stele.

Interesantă istoria acestui om. Deși la el în casă s-a vorbit totdeauna ungurește, Iozsi a făcut actoria în limba română. Or, să faci actorie în altă limbă decât cea maternă nu este la îndemâna oricui. Ei bine, Iozsi a făcut-o și spunea că nu regretă, având pentru cel ce-l pregătise – actorul Dan Antoci – numai cuvinte de mulțumire. Trebuie să spun că Iozsi vorbea românește fără pic de accent unguresc și era unul din actorii buni ai Teatrului dramatic arădean. Atunci, pe acoperișul blocului în care locuiam, spunea că îi trecuse teama că românii ar avea ceva cu ungerii și se cam rușina pentru temerea ce-l adusese la noi în casă. Tot acolo, pe acoperiș, ne-am făcut multe planuri comune de viitor. Vise... Soția lui era însărcinată și spunea că, în cinstea victoriei asupra regimului ceaușist își va boteza copilul Victor sau Victoria. Nu și-a ținut promisiunea. De altfel, nu mult după acele zile și nopți „fierbinți”, Iozsi a plecat din Arad, la Tg. Mureș, unde și în prezent este actor la Teatrul Național, secția... maghiară. Nu l-am întrebat niciodată de ce a făcut acest pas, dar mi-a spus că nu prea îi reușesc rolurile, că el învățase un alt teatru decât cel pe care trebuie să-l joace la Tg. Mureș. Culmea este că dezbătusem și această problemă pe acoperișul blocului...

## Neaveniții

**VALER MĂRGINEAN:** Am mai spus-o și o repet: nu am nici un act care să ateste participarea mea, în vreun fel sau altul la evenimentele din decembrie 1989, în Arad. De altfel, nici nu am solicitat un asemenea act. Convingerea mea este că nu era nevoie de un act normativ care să împartă societatea noastră în revoluționari și alții, întrucât nici unul din cei mulți care au activat în vreun fel sau altul în acele zile și nopți „fierbinți” din decembrie '89 nu au făcut-o pentru a fi ulterior recompensați. Aș spune chiar că dimpotrivă și când spun aceasta mă bazez pe ceea ce am văzut în acele (multe) ore petrecute în jurul „județenei de partid” din Arad. Atunci, nu am văzut sau simțit la nici unul din cei ce erau alături de mine dorința de a fi ulterior recompensați. Mai mult, am chiar convingerea că toți cei ce au făcut sau susținut Revoluția, din Arad cel puțin, au făcut-o pentru că au simțit nevoia să-și manifeste nemulțumirea față de regimul ceaușist și, de ce n-am spune-o?, să fie alături de timișorenii revoltați cu câteva zile înainte. Sigur, noi, arădenii, am rămas cu câteva nelămuriri, pe care nimeni nu s-a străduit să ni le lămurească. Fapte pentru care, nu-i de mirare dacă ne-am cam îndepărtat de multe din ceea ce s-ar numi idealurile Revoluției. În realitate, idealurile au rămas ceea ce au fost, în schimb, au intervenit neaveniții și, odată cu ei, tot ce a fost frumos în decembrie '89 a început să moară câte un pic.

Dintre toate „atentatele” comise asupra Revoluției române, probabil cel mai grav a fost cel lansat de neaveniți. Aceștia, profitând de nepermisele libertăți oferite de o lege strâmbă, s-au infiltrat printre adevărații revoluționari, obținând în acest fel titluri nemeritate, iar unii chiar facilități nepermise, adică, ilegale. În toiul acelor evenimente petrecute în decembrie '89 au fost mulți care și-au riscat libertatea și, poate, viața. Unul dintre aceștia este, cu siguranță, Valentin Voicilă. Sunt convins că atunci când vorbea mulțimii de la înălțimea scării de zugrav se gândea și la fetița sa de numai câteva luni, dar nu cred că a vrut vreun titlu de revoluționar. Alții, în schimb, care nici măcar nu au ieșit din casă în acele zile – despre nopți nici nu mai spun – se pot lăuda acum că sunt „colegi” de Revoluție cu Valentin. Și, chiar pot dovedi acest lucru, prin înscrisuri, ceea ce este mult mai grav. Nu voi da acum nici un nume de astfel de „lăudăroși”, convins fiind că arădenii cam știu cine sunt profitorii. Pentru că nu se poate să nu-și amintească arădenii, că în acele zile și nopți din decembrie 1989, când alții își riscau pielea și libertatea, profitorii de azi stăteau ascunși prin case, unii chiar pe sub calorifere, că este un loc mai sigur.

Nu știu dacă în condiții normale aș fi solicitat vreun act doveditor al participării mele la Revoluție. Nici măcar nu știu dacă am participat cu adevărat la aceasta. Dar, când văd cine a primit astfel de acte – indiferent cum se numesc actele respective – mă bucur că nu am cerut nimic. Eu nu puteam fi coleg cu neaveniții și nici nu pot fi părtaș la minciuni legate de acele evenimente pe care încă le consider, din multe considerente, sfinte.

## Jos chimista și strungarul!

**VALER MĂRGINEAN:** Amenințarea cu teroriștii care atacau blocurile s-a dovedit până la urmă o poveste (ca să nu zic diversiune). Cel puțin în acea zonă din Micălaca unde am avut și noi un „dispozitiv de pază”. Și, cum nici în alte părți ale Aradului nu se mai dădeau lupte – sunt în continuare curios să aflu împotriva cui a tras în acele zile și nopți armata – încet, încet oamenii



s-au întors la locurile lor de muncă. Nu toți, desigur, dar marea majoritate. Atunci, a început a doua parte a Revoluției care a avut ca principal obiectiv schimbarea conducerii întreprinderilor. Care sub presiunea muncitorilor, care prin alegeri organizate de noile structuri ale puterii emanate, constituite la nivelul întreprinderilor. Dacă bine îmi amintesc conducerea FSN-urilor pe întreprinderi s-a făcut la cererea conducerii superioare a aceluiași FSN, dar aceasta este o altă poveste.

Normal, și la Întreprinderea de confecții au avut loc alegeri, dar numai după ce vechea conducere a fost „debarcată” în urma unei demonstrații a salariaților, desfășurată spontan, sub deviza „Jos chimista și strungarul”. „Chimista” era directoarea generală, de profesie inginer chimist, iar „strungarul”, directorul comercial care venise de la „Strungul” și era una și aceeași persoană care dăduse dispoziție ca porțile să fie blocate pentru ca salariații să nu poată pleca în fața „județenei de partid”. Salariații n-au uitat acest episod, după cum sunt convinși, nici dumnealui n-ar fi uitat – în caz că lucrurile s-ar fi derulat altfel – de cei mai vehemenți dintre demonstrații. Oricum, alegerea noii echipe conducătoare s-a făcut după reguli ce vor fi adoptate mult mai târziu: prima dată a fost ales directorul general, care apoi și-a ales colaboratorii. Deci, nu s-au făcut alegeri pe „funcții de conducere”, iar faptul că, în mare măsură, conducerea aleasă atunci este și acum pe post, spune multe despre metoda adoptată pentru alegeri.

Conducătorilor „debarcați” li s-a oferit posibilitatea să lucreze în continuare în întreprindere. Dintre toți numai fostul director comercial a rămas aproximativ o lună, timp în care am fost colegi de birou. În acest răstimp, printre altele, ne spunea că nu a vrut decât să-i apere pe salariați împotriva unor eventuale represalii, că a crezut în ideile comuniste, că s-a înscris în PCR din convingere, fapt pentru care nu va mai face parte vreodată din nici un partid. Când i-am povestit prin ce trecusem cât am fost la „județeană de partid” mi-a spus, forțând chiar un zâmbet: „Păi, tu ești revoluționar, măi Vali, ne poți pune o pilă”. Părea un om măcinat de gândul idealurilor spulberate, un om care suferă sincer din această cauză. Cum să nu încerci să înțelegi și cum să nu crezi un asemenea om? L-am înțeles și chiar l-am crezut. Iar acum recunosc, am greșit. Nu numai că s-a înscris în alt partid, dar de la acele discuții și până în prezent a trecut prin cel puțin trei partide. Când era într-un post din conducerea județului mi-am permis să-i aduc aminte de jurământul-promisiune de la începutul lui '90. Răspunsul? Țsta este prețul pentru menținerea în post. Dar după aceea? Tot pentru „menținerea în post” s-a înscris și în celealte partide? Tot ce-i posibil, pentru că nici în prezent nu este tocmai un nimeni în Arad.

Dacă numai domnul în cauză ar fi procedat în acest fel, n-aș fi consemnat întâmplarea. Din păcate însă prea mulți au procedat la fel și chiar mai rău. Mult prea mulți. [4]

## “M-au dezamăgit foarte multe «filtre» de revoluționari”

**ATILA IOSIF DUKA:** Un lucru care m-a deranjat foarte mult în acele zile ale revoluției de la Arad a fost faptul că la fiecare colț de stradă au proliferat o mulțime de filtre de revoluționari. Erau grupuri exagerate de tineri, adesea copii de 10 - 15 ani, postați în mijlocul șoselei cu o bucată de lemn sau de metal în mână, care opreau toate mașinile pentru a le controla, dacă nu transportă cumva arme sau teroriști. O mașină controlată la un colț, după ce parcurgea câteva sute de metri, la următorul colț de stradă, era controlată din nou, lucru care a supărat foarte multă lume, pe foarte mulți arădeni, care își vedeau în mod pașnic de treburile lor, se simțeau jigniți în felul în care se proceda. Personal, cred că și acest lucru a fost o diversiune a cuiva, de-a ațâța lumea împotriva revoluționarilor, care, chipurile, erau confundați cu tuciuirii care cotrobăiau în port-bagajele șoferilor, fără nici un drept și fără nici un rost. Sigur, nu am fost niciodată împotriva unor filtre serioase în oraș, făcute în locuri importante și de către adevărații revoluționari, ori cetățeni de bine, dar nu la fiecare colț de stradă și mai ales de indivizi care miroseau strașnic a băutură. A fost partea negativă a acelor zile. Era cât se poate de dizgrațios pentru cetățenii cinstiți ai Aradului, care ajungeau adesea la discuții nedorite. Aceasta

după ce așa-ziii revoluționari, îmbibați în alcool, loveau cu băte în care erau bătute o mulțime de cuie în mașinile care nu opreau imediat la ordinele lor. De asemenea se întâmpla ca tuciuarii să așeze pe șosea în fața mașinilor scânduri cu tot felul de cuie, ca să producă pană de mașină. Acest lucru l-am constatat personal când m-am urcat, seara, împreună cu încă doi revoluționari într-un taximetru (acestea au fost puse în acele zile la dispoziția noastră) pentru a controla filtrele din oraș. Atunci am constatat cu părere de rău că alături de cei cărora noi le-am eliberat legitimații de la Consiliu, se aflau și o serie de nechemăți, de lipituri, de pierde-vară, care ne-au stricat imaginea pe care o avusesem la început, prin comportamentul lor discutabil. Apoi, permanent apăreau tot felul de diversiuni, cum a fost și zvonul "Crăciunul a fost al vostru, Revelionul va fi al nostru!" Au fost diversiuni, care, pe noi, ne-au determinat să stăm ca pe jar! Anticitez, cu circa 15-20 de minute înainte de Anul Nou, din cauza numeroaselor zvonuri alarmante care circulau prin Arad, foarte mulți dintre noi am ieșit din Consiliu și am început să patrulăm pe străzi, ca să fim în măsură să acționăm în cazul în care ar fi intervenit ceva împotriva revoluției! Tot atunci, ca printr-o minune, în oraș au apărut o serie de reporteri străini, cu trepiede, cu reflectoare, cu camere de luat vederi, pentru a fi "pe fază" în cazul în care se întâmplă ceva! Deci, nu numai noi, ci și străinii au avut niște semnale că se încerca o diversiune. Astăzi îmi pare rău că s-au găsit unii să spună că în noaptea de Anul Nou noi am făcut mare "dezmăț" în Consiliu! În realitate s-a băut câte un pahar cu vin, în rest mai mult am fost preocupați de liniștea orașului, să nu se adeverească zvonurile alarmiste care au umplut nu numai Aradul, ci întreaga țară!

## Apropos de "teroriști"...

**Col. TEODOR PANTEA:** La această întâlnire a membrilor Fundației Revoluției din Decembrie cu presa, acum când au trecut opt ani de la revoluția din decembrie 1989, apropos de "teroriștii" din Arad, îl rog pe liderul Vali Voicilă să-și amintească despre o ședință restrânsă pe care am avut-o în cadrul biroului F.S.N. în data de 24 decembrie, seara. La acea ședință a participat și maiorul Marcu, comandantul U.M. Cetate, care a spus că ne va demonstra ca din acel moment nimeni nu va mai trage, deci nimeni nu va mai muri în Arad. Surprinderea noastră a fost următoarea: într-adevăr, din momentul în care maiorul Marcu s-a lăudat că nu se va mai trage, nici nu s-a mai auzit nici un foc de armă! Apoi, în ziua următoare, la ședința biroului F.S.N., în plen, i-am pus următoare întrebare domnului maior Marcu: "Domnule maior Marcu, te rog să ne explici cum ai reușit să-i convingi, în această dimineață din ajunul Crăciunului pe "teroriști" să nu mai tragă în Arad?" A fost o întrebare, trebuie să recunosc astăzi, după opt ani, pusă de mine cu o oarecare răutate. În momentul următor s-a produs în sala de ședințe un blocaj total. Toată lumea a amuțit, așteptând să audă răspunsul acestei persoane militare, importante din Arad. Ce a urmat, cunoaște toată lumea din biroul F.S.N. La scurt timp, s-a încercat "izolarea" mea (ca să nu folosesc un cuvânt mai elegant) de către un grup. Imediat după aceasta am avut o cădere psihică, am început să urlu și să mă comport nefiresc. Salvarea a venit din partea unui grup de revoluționari, printre care regretații Mihai Ruja și Constantin Bătrina, care m-au luat cu ei și mi-au adus un medic. Am scăpat nevătămat. Repet, întrebarea mea, răutăcioasă, rămasă fără răspuns, insinua exact ceea ce credeam atunci că s-a întâmplat în Arad, cine erau cei care trăgeau, în municipiul Arad! Este opinia mea, dar, firește, afirmația mea nu se referă decât la anumite persoane, care nu inspirau încredere. Prin această afirmație, care are un caracter strict personal, eu nu doresc să culpabilizez, mai ales ca însăși armata a fost scutul nostru, armata a fost aceea care ne-a apărut în Consiliu, noi eram păziți, eram apărați de Detașamentul Păuliș, comandat de maiorul Diaconescu de la Lipova, iar cei care au tras în revoluționari, nu i-am putut vedea niciodată, trăgeau din ascunzători, pe care revoluționarii le puteau doar bănuși!

## Se apropia sărbătoarea Crăciunului

**ALEXANDRU GANCEA:** După ce am scăpat, rând pe rând, de cele mai grele nopți, de 21 spre 22, de 22 spre 23 și de 23 spre 24 decembrie, încă din ziua de 24 decembrie au început să vină tot mai multe ajutoare din străinătate. Astfel, am fost anunțat că în Vama Nădlac au sosit 14 tiruri cu medicamente și ajutoare pentru populație. De asemenea în oraș au fost deja descărcate câteva tiruri cu asemenea ajutoare. Nu prea aveam magazii pregătite pentru descărcarea ajutoarelor, am fost obligați să le descărcăm și în incinta Consiliului, mai ales în sala mare de la parter. Colonelul care răspundea cu ajutoarele în cadrul Consiliului mi s-a adresat întrucât eram ceferist să urc într-o mașină și să mă deplasez la Nădlac pentru a prelua convoiul cu cele 14 tiruri cu ajutoare pentru România, deci nu numai pentru județul Arad. Am mai fost însoțit de un căpitan și de doi soldați. Cu acceptul comandantului am luat automatul cu mine, pentru orice eventualitate pe drum. Avea încredere în mine. M-am dus prima dată la RCM, la domnul Muscă, căruia i-am explicat că avem în Vama Nădlac 14 tiruri cu medicamente și alimente pentru București și alte orașe martir ale țării și să îmi pună la dispoziție o garnitură de tren cu 20 de vagoane frigorifice. În circa două ore am reușit să rezolv problema vagoanelor, după care am plecat împreună la Nădlac. Pentru preluarea conținutului din acele tiruri și încărcarea în vagoane, a fost nevoie de o zi și o noapte, timp în care nu am dormit aproape nimic. În data de 25 decembrie, de sărbătoarea Crăciunului, m-am întors de la Nădlac la Arad. În zilele următoare au venit la Arad alte ajutoare. De fiecare dată le însoțeam până ce erau descărcate în incinta vechii Fabrici de zahăr din Arad de pe malul Mureșului. Veneau alimente, zahăr, diferite bunuri, haine. Între timp am fost ajutat în această muncă de preluare a ajutoarelor de Iosif Duka și încă un revoluționar. Au venit tone de medicamente! Tot în aceste zile Voicilă a plecat în Ungaria ca să participe la înmormântarea șoferului maghiar Toth Șandor, care a fost împușcat în Cetate, după trecerea podului "Decebal", în timp ce se deplasa cu un transport de ajutoare din Ungaria spre Timișoara! În toate acele prime zile ale revoluției din decembrie '89 continuau să sosească noi și noi ajutoare din Germania, din Franța, din alte țări vecine. Primeam alături de medicamente, cafea, portocale, zahăr și îmbrăcăminte. Un transport l-am direcționat către Teatrul de stat din Arad, unde am umplut două săli cu asemenea ajutoare. Așadar, la Consiliu, la Fabrica de zahăr, la Teatrul de stat, la sala de Sport Polivalentă, la Spitalul Matern, la Întreprinderea Tricoul Roșu, la Secția "Teba" a Fabricii UTA, pretutindeni am depozitat ajutoare, iar după 25 decembrie membrii Frontului au plecat spre localitățile județului pentru a le sprijini în constituirea Fronturilor locale. Cel mai activ în acest sens a fost avocatul Costescu. Eu am cerut celor care pleacă în județ să vegheze ca să nu mai fie aleși în fruntea comunelor primari care au fost activiști de partid, oamenii din fostele nomenclaturi locale. Similar am procedat apoi și în fabricile și întreprinderile din municipiul Arad. Eu am fost rând pe rând la Fabrica de confecții, la Fabrica de păpuși, la Fabrica de lapte, la Atelierele CFR, la Gara CFR. În primul rând am îndepărtat din noile conduceri pe foștii secretari de partid. Am programat mai întâi alegeri pe secții, care au fost urmate apoi de alegeri pe fabrică, iar la urmă directorii, inginerii șefi și contabilii șefi. Din păcate, o serie de foști șefi pe care i-am schimbat la nivelul secțiilor sau conducerilor unor întreprinderi, au ajuns apoi șefi mai mari în structurile administrației locale, în prefecturi, oameni care nu mai erau buni la locurile lor de muncă, care au fost foarte strâns legați de vechea conducere comunistă, dar peste noapte au devenit lideri pe la partide, primind funcții importante în administrație. Deci, vechea nomenclatură nu dispărea, doar că trecea dintr-un loc în altul, de la o structură la alta! Apoi am chemat la Consiliu toți directorii de unități de producție și comerciale implicați în aprovizionarea populației cu pâine, ulei, zahăr, lapte, conserve și așa mai

departe, punându-le în vedere ce au de făcut în primă urgență. De asemenea, am luat contact cu Uzina de apă, cu Uzina electrică, cu Centrala de Termoficare a municipiului, ca să existe curent electric, apa de calitate, să nu fie întreruptă încălzirea la blocuri, iar pentru că era criză de gaz metan am dat ordin să se întrerupă funcționarea Combinatului chimic, care lucra în pierdere, în vreme ce consuma foarte mult gaz metan. După întreruperea Combinatului chimic, gazul metan a fost folosit pentru căldură și la consumul populației. De asemenea m-am constituit într-o echipă cu revoluționarii Onofrei și Crișan ca să controlăm toate alimentarele și depozitele din municipiu. Alături de noi se aflau de fiecare dată lucrători din cadrul poliției. Asemenea controale am făcut personal pe Valea Crișului Alb, de la Ineu și până la Hălmagiu. De exemplu, la Ineu într-o alimentară am găsit 40 de kilograme de piper! Am chemat procuratura și poliția. Apoi la Bocsig am găsit tone de orez, care nu s-au împărțit populației, iar în orașul Sebiș un vagon plin cu orez! Ne-am adresat imediat poliției. Tot așa am efectuat controale la Gurahonț și la Hălmagiu. După ce am terminat controlul în această parte a județului, am pornit pe Valea Mureșului, de la Arad până la Săvârșin, în toate localitățile prin care am trecut.

Un alt moment la care doresc să mă refer în această ultimă intervenție a mea a fost cel din seara zilei de 25 decembrie, când am fost trimiși la U.M. Gai, pe drumul Pecicăi, întrucât luase foc o căpiță de paie. La fața locului am întâlnit câțiva ofițeri din conducerea acestei Unități care ne-au comunicat că au luat toate măsurile pentru stingerea incendiului. Cu mine a mers Traian Timar, un tânăr revoluționar de la Vagoane. Tot în data de 25 decembrie, dimineața, a venit la noi un cetățean mai tânăr că i-au furat soției, care tocmai născuse la Spitalul Matern, toate medicamentele pe care le avea. Ne-am dus la Spitalul Matern și am discutat cu medicul de gardă. S-a aflat ulterior că unele surori care făceau de serviciu noaptea, dimineața strângeau toate medicamentele sosite cu ajutoarele din străinătate și le scoteau cu o plasă din spital. S-a făcut anchetă, după care situația s-a remediat. Deci, aveam permanent astfel de misiuni sociale, pentru ca viața să meargă înainte în acele zile când pretutindeni se schimbau directori, veneau alți oameni la conducere, uneori mai pricepuți, dar de foarte multe ori mai puțin pricepuți, ori mai puțin morali! Am controlat, de asemenea, bucătăriile din spitale, modul în care sunt îngrijii cei suferinzi, cum sunt tratați și hrăniți. O făceam cu multă sârguință, cu autoritate de pe poziția de vicepreședinte al FSN Arad. La început am fost trei vicepreședinți. Alături de mine mai erau muncitorul Onofrei, maistrul Crișan și judecătorul Trifa, cu care am mai avut din când în când discuții în contradictoriu, deși el cunoștea mult mai bine legile decât noi. De fapt tocmai datorită acestui lucru, Voicilă a început să se atașeze mai mult de Trifa, întrucât pe măsură ce zilele treceau, avea tot mai puțină nevoie de noi, de cei care am început revoluția la Arad, cum am fost eu, Onofrei sau Crișan, care eram muncitori simpli, locul nostru fiind luat de oameni cu studii înalte, dar poate mai puțin morali!

Apoi a venit ziua în care am putut pleca pentru prima dată acasă. Aveam deja o barbă foarte mare, simțeam nevoia să mă spăl și să mă bărbieresc. Maiorul Marcu, care preluase conducerea militară a Consiliului după retragerea maiorului Diaconescu cu militarii săi din Lipova, mi-a dat mașina sa, cu care am plecat acasă. Șoferul m-a așteptat la poartă aproximativ trei ore, după care m-am reîntors în Consiliu! Nu pot încheia această povestire cu dumneavoastră domnule scriitor fără să mai amintesc și faptul că în tot acest timp mă simțeam urmărit pas cu pas, cineva era mereu pe urmele mele, dar nu numai eu eram urmărit, ci și colegii mei Onofrei și Crișan. De asemenea și revoluționarul Traian Timar strungar la Vagoane a fost și el permanent urmărit. Zilnic niște bărbați veneau în urma noastră, indiferent unde plecam în oraș. Uneori eram urmărit chiar cu o mașină. Enevați, i-am chemat la un moment dat pe colonelul Ciofică și pe maiorul Marcu pentru a le comunica că suntem sistematic urmăriți de cineva, după care cei care au făcut acest lucru, nu au mai venit cu atâta insistență pe urmele noastre, acționând cu mai multă precauție, încât nu i-am mai observat în fiecare zi! (ianuarie, 1991)

## “Seara cea mai tristă din viața mea!”

**Rep.: Când v-ați întâlnit cu soțul ?**

**OFELIA CĂLUGĂRU:** Am promis soțului, la telefon, dacă nu am putut să facem seara de Crăciun împreună, cel puțin un pahar de vin să putem ciocni împreună. Era în data de 25 decembrie, dimineața. Așadar, i-am promis soțului că voi ajunge acasă, să ciocnim un pahar și să ne bucurăm și noi de libertate, de căderea lui Ceaușescu, fiind primul Crăciun liber. Dar, în momentul în care am pornit să ies afară din Consiliu a apărut domnul maior Marcu, care mi-a spus că nu pot să ies neînsoțită din sediu, deoarece el răspunde de viața noastră. Atunci i-am atras atenția că eu nu fac parte din personalul aflat în subordine lui, al armatei, că sunt o persoană civilă. Acesta mi-a replicat să nu mă iau în gură cu el, deoarece răspunde și de viața civililor din Consiliu, nu numai de cea a militarilor din subordine. Discuția dintre noi a fost însă mai lungă, dar cert este că nu am putut să ies din Consiliu, decât însoțită de un soldat!

**Rep.: Deci, ai ajuns acasă însoțită de un soldat!**

**O.C.:** Exact, însă datorită discuțiilor avute cu maiorul Marcu, am întârziat, iar soțul meu nu a mai fost acasă, am aflat de la vecini că a plecat cu soacră-mea și cu socrul-meu. Soldatul a stat în fața ușii de la bloc, iar eu am făcut o baie și m-am schimbat de hainele pe care le aveam pe mine. Cei din bloc nu știau ce înseamnă prezența soldatului din fața intrării în apartament, dacă sunt arestată, ori dacă mă află sub supraveghere. Apoi am plecat cu soldatul în Zona 300-Micălaca, la socrî. Soțul meu nu era nici acolo și nici socrî nu erau acasă. Atunci m-am întors înapoi, în Consiliu. Vă dați seama stupoarea mea la intrare, când am aflat de la portar, că soțul meu mă așteaptă sus, în Consiliu. În aceste condiții m-am răstit la portar și l-am întrebat: “Cu ce drept l-ați lăsat să intre? Acesta mi-a răspuns că în momentul în care s-a prezentat a dat un telefon sus, unde a răspuns domnul maior Marcu, care i-a comunicat să-l lase să intre!

**Rep.: Deci, soțul dumneavoastră, vă așteaptă sus, în Consiliu!**

**O.C.:** Da, într-adevăr, soțul meu mă aștepta sus. Când ne-am întâlnit, acesta mi-a spus că dacă nu am venit eu ca să ciocnesc un pahar cu vin cu el acasă, cel puțin să fim împreună măcar câteva minute! Din păcate s-a făcut ora 18,00, când începea interdicția și nu se mai putea ieși pe străzi. Altă soluție nu era decât să rămână și el peste noapte în Consiliu, urmând ca a doua zi dimineața să meargă la Orologerie, unde era de gardă. Atunci a început seara cea mai tristă din viața mea. Între timp am fost chemată la telefon. În perioada respectivă se primeau foarte multe telefoane anonime de amenințare: “Îți zbor creierii!”, “Îți mănânc inima!”, “Îți mănânc rinichii!”, cuvinte foarte urâte. Eu am fost chemată la telefonul unde se află acum secretariatul Prefectului. Biroul meu fiind acolo unde este acum Biroul de Integrare Europeană. Eu am plecat la telefon, în vreme ce soțul a rămas în birou. Dumnezeu știe pentru ce, se pare că ar fi ieșit pe holul mare, unde erau soldați. Mai vreau să vă spun, că atunci eu eram încă o copilă, nu mă afectau telefoanele acelea urâte pe care le primeam, mă distrau pur și simplu. Tocmai voiam să-i spun soțului meu că am mai primit încă un telefon de amenințare, când m-am întâlnit, în holul mic cum ieși din secretariatul Prefectului, înainte de-a trece în holul al doilea, mai mare, cu Costel Bătrâna, șoferul lui Valentin Voicilă, care purta o tavă cu niște cești de cafea, goale. Acesta m-a rugat să le duc jos la bufet. În momentul acela nu am judecat. Sigur că da, am luat tava și am coborât cu ea la subsolul clădirii, unde se afla bufetul. Să spunem că m-am dus foarte încet, ca melcul, dar, cu toate acestea mai mult de cinci minute nu mi-a trebuit ca să ajung înapoi. Tocmai intenționeam să merg să-i spun soțului despre telefonul pe care l-am primit. Stupoarea mea a fost că în momentul în care am revenit de la bufet și am intrat în birou, nu mi-am mai găsit soțul! Bineînțeles că am început să întreb într-o parte și alta, dacă nu a fost văzut unde s-a dus soțul meu din birou? Inițial m-am gândit că s-o fi dus la toaletă. Dar nu era nici acolo! Atunci, unde este? M-am întors la soldații care se aflau pe hol și i-am întrebat de civilul care se afla în biroul meu? La un moment dat și-au adus aminte, că un ofițer ar fi vorbit cu soțul

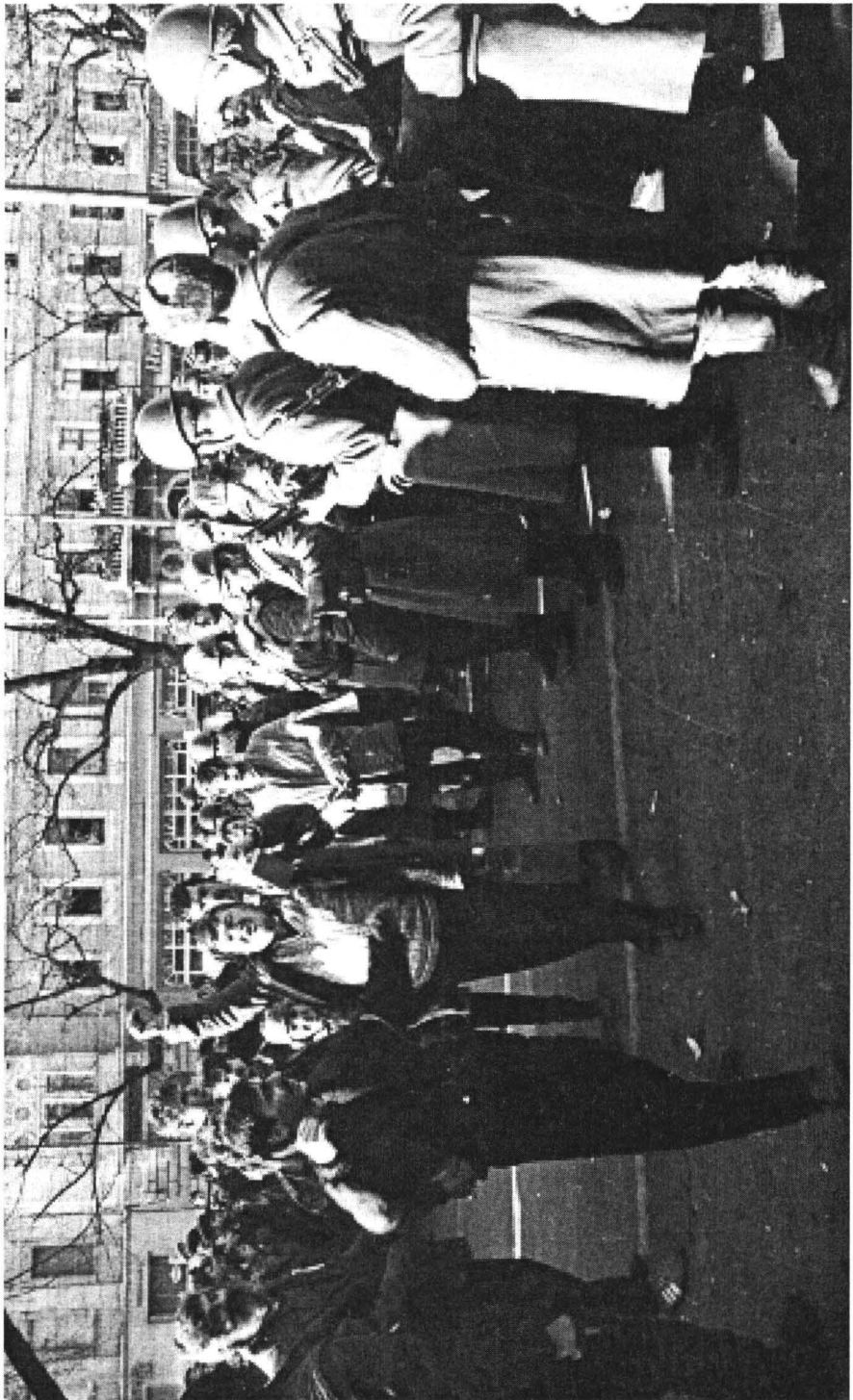
meu, iar discuția pe care au avut-o era în legătură cu un TAB, care tocmai mergea în recunoaștere, să-l ducă și pe soțul meu cu TAB-ul până la Sala de Sport Polivalentă, deci acasă. În momentul respectiv mi-a fost puțin frică pentru soțul meu. Dar pentru a mă liniști, am fugit la comandamentul militar, unde am întâlnit un sergent mai în vârstă, șaten. Acesta m-a întrebat, ce caut acolo? L-am întrebat dacă a plecat cumva un TAB din Consiliu, în recunoaștere prin oraș? Acesta mi-a răspuns: "Da, a plecat!". "Care-i este traseul?" - am întrebat eu în continuare. Acesta mi-a răspuns: "Aproximativ Micălaca, Gai, Vlaicu, Confecții, Aradul Nou, Subcetate, iar după ce în U.M. Cetate va da raportul, se va întoarce în Consiliu! Într-un fel m-am liniștit. Mergând în cartierul Micălaca, evident urma să treacă și pe la Sala de Sport Polivalentă. Atunci l-am întrebat: "Spuneți-mi, cât timp ar face până la Sala Polivalentă? Acesta mi-a răspuns, "Având în vedere toate filtrele care sunt postate în oraș până la Sala Polivalentă, ar trebui să facă aproximativ zece minute! Am plecat din acea încăpere, dar imediat m-am întors înapoi. Sergentul m-a întrebat: "Ce s-a întâmplat?" "Vă rog să-mi spuneți cine conduce TAB-ul?". Acesta îmi zice: "Domnul maior Marcu!" Vă rog să mă credeți, că în momentul acela am crezut că leșin! Bineînțeles că m-am dus la telefon. Era ora 19 și 40 de minute. Se aștepta deja caseta cu Procesul și Execuția lui Ceaușescu. Toată lumea era veselă. Începând de la acea ora, 19,40 am început să dau telefoane în disperare acasă. Trecuseră de mult cele zece minute despre care mi-a vorbit sergentul, că ar face TAB-ul până acasă. L-am căutat pe medicul Mircea Șerban și pe Dana Onofrei, iar abia apoi m-am dus la Vali Voicilă și i-am spus toată povestea cu încercarea noastră de-a scoate din Consiliu probele în legătură cu moartea lui Geza Grubert, și așa mai departe, cu tot ceea ce s-a întâmplat privind faptul că între timp mi-au dispărut din birou toate probele pe care le-am strâns legate de moartea lui Geza Gruber!

**Rep.:** *Ați putut să vă dați seama exact momentul în care v-au dispărut acele lucruri, acele probe din birou?*

**O.C.:** Toate acestea s-au petrecut într-o perioadă extrem de scurtă, în timpul în care am ieșit să stau puțin de vorbă cu soțul! Același ofițer care a fost lângă mine în noaptea în care mi-a fost rău, a început să devină foarte prietenos, în permanență dădea telefon la mine acasă să vadă care este situația. S-a cerut legătura, prin stație, cu TAB-ul în care se afla soțul meu, dar nu s-a vrut acest lucru, în vreme ce mie mi s-a spus că nu se poate, că nu răspunde apelurilor ce se fac! În realitate nu s-a luat legătura cu TAB-ul! A trecut ora 20 și zece minute, apoi s-a făcut opt jumătate, nouă, nouă jumătate, zece, zece jumătate, unsprezece, unsprezece și jumătate, iar soțul meu nu era încă acasă! A doua zi discuțiile au fost foarte dure. Mulțumesc domnului Diaconescu, care ne-a ajutat foarte mult în zilele acelea pline de încordare, pline de tensiune. Domnul Stranski nu voia să facă nimic, iar TAB-ul nu se întoarce în Consiliu. Nu știu cum a putut să ia legătura cu el domnul Diaconescu, cert este că la ora 24 fără zece minute soțul meu a reușit să ajungă acasă. Când am reușit să iau legătura cu soțul la telefon și l-am întrebat, ce face, acesta mi-a spus că stă cu picioarele în apă caldă, deoarece i-au înghețat de frig picioarele, în TAB. Bineînțeles că l-am apostrofat, cine l-a pus să urce în TAB, după care l-am întrebat traseul, ca acesta să-mi răspundă că au fost prin cartierele: Gai, Aurel Vlaicu, în Subcetate. El nu prea a coborât din TAB și că echipajul s-a purtat cu el foarte frumos, nimeni nu l-a atins cu nici un cuvânt rău! Aceasta a fost bucuria mea de Crăciun!

**Rep.:** *Ce ați făcut în continuare?*

**O.C.:** Bineînțeles că între timp am ajuns un schelet ambulanz; în primele zile eram cu ajutoarele, primeam telefoane de unde veneau ajutoare și răspundeam unde să fie repartizate, țineam legătura cu țara, pe urmă această sarcină au preluat-o alții; eram secretara lui Voicilă. Între timp am început să devin tot mai conștientă că am intrat într-un joc periculos și că trebuie să îmi țin gura. Abia în 12 ianuarie 1990 am venit prima noapte acasă, după care, în fiecare dimineață când trebuia să merg la serviciu, se trimitea o mașină după mine. Mașina mă aștepta la scară, mergeam în oraș cu mașina, cumpărăturile mi le făceau alții, iar când am plecat definitiv din Consiliu, cred că era 15 februarie, am plecat cu acordul domnului Voicilă în



*Revoluționarii și armata ascultă la un radio portativ fuga dictatorului*

concediul meu legal pe anul 1989, cu promisiunea că mă voi reîntoarce în Consiliu, promisiune pe care nu mi-am onorat-o, eram destul de stresată, am ajuns la 47 de kilograme, eram cu nervii la pământ, apoi mi-am luat concediul pe 1990. Nu am mai ieșit din casă, soțul îmi făcea cumpărăturile, iar de ceea ce îmi era frică s-a confirmat, întrucât în acea perioadă am citit în ziar despre moartea medicului Mircea Șerban. Apoi am fost contactată de Dana Onofrei, lângă care explodaseră, la Cluj, unde era studentă, în laborator, niște eprubete, care i-ar fi pus viața în pericol! Atunci eu am considerat că cea mai bună soluție pentru mine este să nu mă mai întorc în Consiliu, iar soțul a rămas să lucreze, mai departe la Orologerie.

### **Maiorului Micu i se cere să predea pistolul!**

**Col. (r) IOAN MICU:** În dimineața zilei de 24 decembrie am fost chemat la Consiliu, unde mi s-a cerut să predau pistolul, după care am fost trimis la Divizie, la Oradea, pentru neînțelegerile cu mr. Marcu, fiind învinuit că mi-am "arestat" comandantul când l-am dus din U.M. Cetate la Consiliu, la cererea conducerii Frontului din Arad. În cursul după-amiezii aceleiași zile, însoțit de doi ofițeri veniți de la Divizie, am plecat cu trenul la Oradea. Peste noapte am fost trimis la căminul Diviziei, unde am dormit. Era prima noapte după zece zile în care puteam dormi liniștit! La comandament mi s-a comunicat că nu mai am voie să mă întorc la Arad până ce nu se vor liniști lucrurile. Îmi aduc aminte că secretarul de partid, care se afla în biroul comandantului Diviziei, care era generalul Șchiopu, mi-a spus: "Micule, te-ai cam grăbit, încă nu se știe...!" l-am răspuns foarte dar: "Tovarășe colonel, se știe deja, Ceaușescu a fost împușcat, ce nu se știe?". Ziua eram la comandament, iar seara eram trimis, cu însoțitori, la cămin, unde eram, de asemenea, bine păzit. Eu nu am avut nici un interes să dispar de la Divizie! M-au ținut două zile, din 25 decembrie până în 27 decembrie, când ofițerii de acolo au intervenit să mi se permită să mă întorc la Arad!

### **După executarea soților Ceaușescu, noaptea la Orologerie**

**ȘTEFAN NICOLIN:** În noaptea de 25 decembrie am fost din nou de serviciu, din partea conducerii, în fabrică. Deși s-a dat consemnul ca peste noapte în fabrică să nu fie nimeni în fața televizorului, totuși lumea s-a adunat într-un număr foarte mare după ce s-a anunțat că soții Ceaușescu au fost executați într-o cazarmă din Târgoviște. Cum am mai menționat, noi am avut mai multe televizoare în fabrică, inclusiv în ateliere, pentru meciurile de fotbal, dar și pentru alte competiții sportive, având în acest sens, în calitate de inginer șef, o contribuție esențială. De asemenea, în calitate de inginer șef, răspundeam în mod direct ca toate viziunile de meciuri de fotbal să se facă în liniște, fără scandal în cazul în care nu ar fi câștigat echipa favorită. Deci, în seara în care se aștepta să se prezinte la televizor procesul de la Târgoviște și executarea soților Ceaușescu, ne-am adunat foarte mulți dintre cei care ne aflam în acea noapte de pază la Orologerie, în fața televizoarelor din ateliere. Având sentimentul acut din ultimele zile că sunt urmărit și amenințat cu moartea, eram într-un fel foarte speriat. Aceasta și pentru că în jurul nostru, tot timpul se discuta despre teroriști. Astfel, în fața televizorului am ajuns să mă gândesc la ce s-ar întâmpla dacă în fabrica noastră ar apărea unul sau mai mulți teroriști înarmați? Cum stăteam cu toții adunați în fața televizoarelor, un trăgător de clasă ne-ar fi putut omorî pe toți în numai câteva secunde sau minute! Atunci m-am gândit cum am putea să ne protejăm în fața unei asemenea agresiuni surpriză? Nu am găsit o altă soluție mai bună decât să adun vreo patru-cinci extinctoare pentru incendiu, pe care le-am împărțit la câțiva muncitori mai destoinici, spunându-le că dacă va veni cineva asupra noastră cu vreo armă să-i suflăm praf în ochi! Din fericire nu a fost nevoie



de o asemenea apărare, ceea ce nu ne-a scutit de emoții mai ales, când crainicii amânau mereu acel "comunicat important către țară", anunțat din oră în oră până ce am ajuns la disperare!

A doua zi, după executarea soților Ceaușescu, la noi, la Orologerie - întreprinderea din care a pornit flacăra revoluției din Arad - a fost un elan extraordinar, întreaga fabrică a pornit lucrul cu deosebit elan, fără ca cineva dintre noi să bănuiască că la puțină vreme după aceea începea distrugerea fabricii, ca să se ajungă astăzi, la zece ani de la revoluție, ca o bijuterie a mecanicii fine românești, practic să nu mai existe. Orologeria, pentru cei ce nu cunosc acest lucru, înseamnă o unitate de măsură de o extraordinară precizie în tehnică raportată ca unitate de măsură cu timpul. Unde sunt oare astăzi cei peste 1100 de tineri muncitori, elita mecanicii fine arădene (și românești), la zece ani de la revoluție? Unde sunt copiii care au pornit revoluția la Arad din această extraordinară de performantă fabrică arădeană cu cea mai înaltă tehnică de vârf? Ei s-au pierdut în revoluție și tranziție, fără să-și poată împlini idealurile pentru care au demonstrat acum zece ani, riscându-și atunci fiecare viața! Despre aceasta s-ar cuveni să se scrie o altă carte!

## Am plecat acasă să-mi văd familia

**IOAN TRIFA:** Nu am părăsit Consiliul timp de cinci zile, până după executarea lui Ceaușescu. Simțeam deja nevoia să merg acasă, să fac o baie și să îmi schimb hainele. S-a hotărât ca cei din Consiliu să fim duși acasă cu TAB-ul, pentru un plus de siguranță, luându-se în considerație un potențial pericol. Locuiesc într-o zonă destul de centrală, lângă Uzina de apă. Pentru a nu se crea un moment jenant față de vecini, că vin acasă într-un TAB, am rugat comandantul TAB-ului să mă lase la colțul străzii. Până în data de 25 decembrie am discutat de mai multe ori cu soția la telefon acesta realizând pericolul prin care am trecut, însă copiii, fiind mici, nu au realizat acest lucru. Băiatul avea patru ani, iar fetița nouă ani. În 22 decembrie, când s-a adunat lumea în piața din fața Consiliului, ca să simtă pulsul evenimentelor i-am luat și pe copii cu mine. Îmi aduc aminte că atunci un ofițer care era comandantul unui TAB (pe strada Horea) l-a luat pe cel mic și l-a introdus în acel transportor blindat, discutând câteva minute cu el!

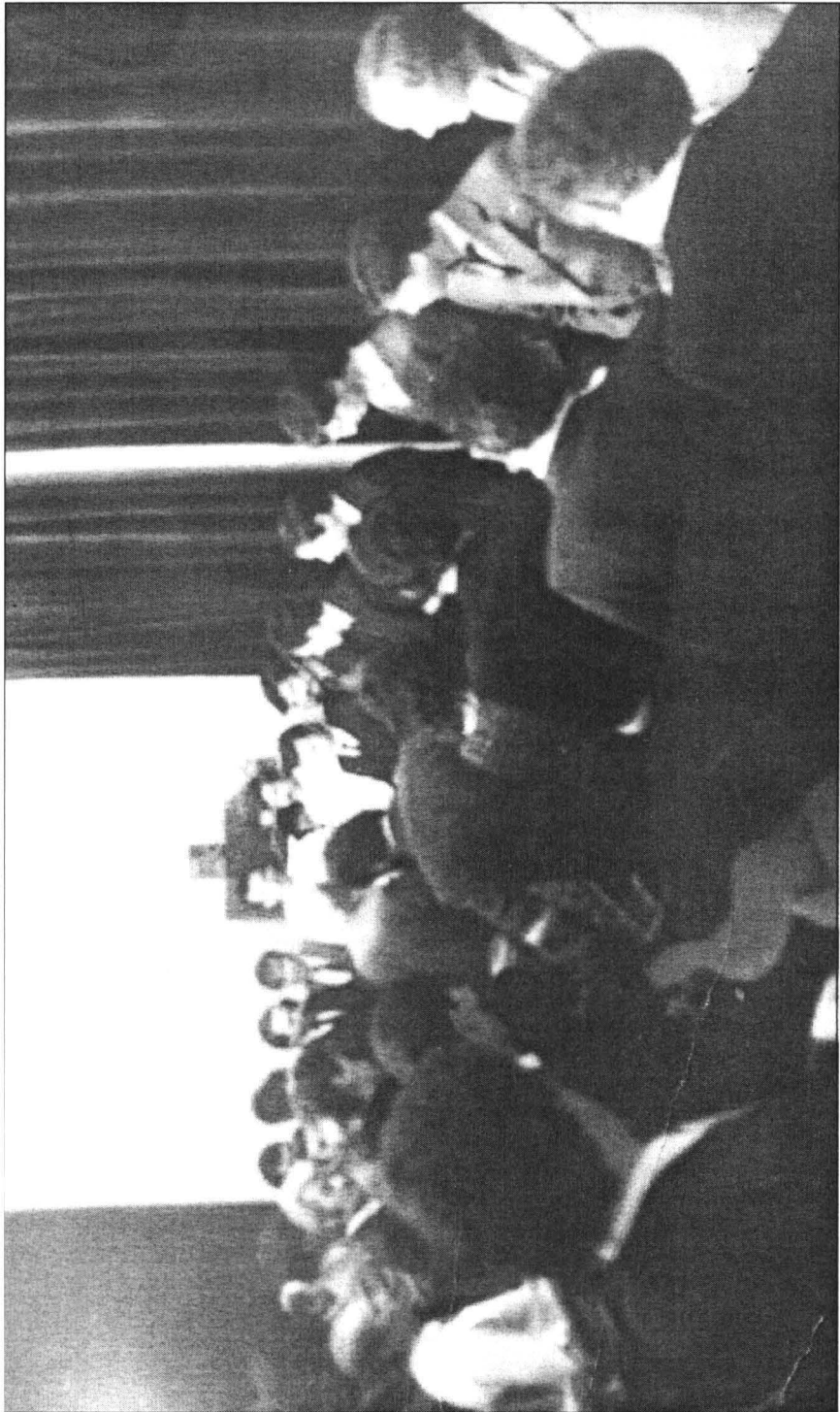
**Rep.:** În finalul dialogului nostru, ce ne puteți spune despre teroriștii din decembrie '89?

**I.T.:** Deși am fost prezent în evenimentele din decembrie 1989 de la Arad, îmi este foarte greu să pot să vă răspund la această întrebare. Dar, dacă sunteți de acord să îmi spun o părere personală, eu cred că au existat teroriști. Și când spun acest lucru mă gândesc la alte forțe decât cele de la armată, de la securitate sau de la miliție, care au făcut diversiunea din decembrie '89. Dacă vreți o convingere intimă de-a mea, este aceea că au existat grupuri de teroriști, de diversioniști. Sunt convins acum că au existat și am în vedere conexiunea diferitelor evenimente și întâmplări din vremea respectivă. Raționamentul meu are în vedere unele grupări din afara țării. Și dacă expresia nu este prea deplasată, vă spun acum că eu cred că aceste grupări teroriste, diversioniste, au dat mâna în acele momente! Pe fundalul nemulțumirilor care au existat în rândul populației, cei care au profitat de această nemulțumire generală au fost tocmai aceste grupuri. Cum altfel se explică faptul că în rândul militarilor simpli, la Timișoara, s-au trezit la un moment dat cu diverse persoane îmbrăcate în același echipament, în aceleași uniforme, dar care erau străini de grupa, de plutonul sau de compania respectivă! În acest mod, camuflat, au fost infiltrați să inducă populația în eroare, ca aceasta să rămână cu

impresia falsă că armata a fost, la început, cea care a tras! Din păcate există o serie de lucruri care ne scapă încă tuturor, atât mie ca judecător, cât și multora dintre noi care memorăm evenimentele din decembrie '89 de la Arad și din țară. Oricum rămâne încă o enigmă a revoluției române cine sunt cei care au provocat armata să tragă și să se consume atâta muniție în zadar!

## Ziua de Crăciun pentru un rănit

**DORU MICLEA:** E ziua de Crăciun, 25 decembrie. Primul Crăciun liber. Un cadou oferit poporului român de Tribunalul Militar în procesul de la Târgoviște. Executarea sentinței s-a făcut imediat. Cuplul dictatorial a fost executat în curtea U.M. Târgoviște. Aflu că am plăgi împușcate cu gloanțe expansive. De mandibulă și mână știam încă de la locul faptei. De piciorul drept și piciorul stâng însă nu știam. Discut cu șoferul Daniel Ciumedean. Tânărul Safaleru a murit pe loc. Ceilalți civili suntem cu toții răniți. A scăpat doar maestrul militar Duța fără nici o rană. Ciumedean are o rană la față. Încercăm să reconstituim faptele. El își aduce aminte că în momentul în care au început focurile de armă împotriva noastră a stins farurile. Între timp vine vizita! Mi se mai pune un bandaj ghipsat la mâna stângă. Am două plăgi deschise, din care nu văd decât una: cea dinspre mine, care este orificiul de ieșire, de fapt o plesnitură a cărnii și pielii. Gloanțul, spre norocul meu, nu a trecut prin mână. A lovit cureaua metalică a ceasului pe care-l purtam și a explodat, suflul exploziei provocând un crater și fractura celor două oase. Dacă ar fi trecut prin antebraț, ar fi compromis existența mâinii mele stângi. Domnul dr. Pop se ocupă de mine cu o mare atenție. Când îmi scoate bandajul de la șold, urlu. "Greu e să fi erou!" Râde și mă consolează. Când aud însă că aceste pansamente trebuie schimbate zilnic, mă apucă groaza! La geamurile salonului se află atârinate pături pentru camuflaj. Aflu că s-a tras și înspre Spitalul județean Arad, un glonte a pătruns într-o sală de operație! Lumea este îngrozită! Lumea vorbește de executarea soților Ceaușescu. Tot așteptăm să înceteze aceste acțiuni teroriste, care nu-și aveau justificarea decât când Ceaușescu era în viață! Întreb medicul de ce nu am fost operat la gură? Mi se spune că va urma. Nu îmi place răspunsul și nici această întârziere, după cunoștințele mele profane, nejustificată! Domnul doctor Virgil Vască, îmi face toaleta facială, bărbierindu-mă. După câteva ore vine domnul doctor Sorin Babuția să mă vadă. Este plin de sine și ține o prelegere științifică "Plagă împușcată mandibulă, fractură cominutivă, pacient Doru Miclea!" Nu-mi place deloc. A doua zi, în 26 decembrie, îl atac frontal pe dr. Vască: "Care este situația reală a mandibulei mele?" Apoi îi aduc la cunoștință hotărârea mea de a fi operat numai de dânsul! Nu se bucură deloc! Nu poate, etica profesională nu îi permite să treacă peste dr. Babuția. Încep să mă enervez. Îl rog pe dr. Vască să îmi explice care sunt dificultățile pe care le ridică această operație și dacă ele pot fi depășite aici la Arad sau într-un alt spital din țară? Părerea lui este că nu pot fi rezolvate aici. Știe că la Szeged, în Ungaria, există o clinică foarte bine dotată profesional. Iar Szegedul este destul de aproape de Arad! Între timp soția mea se interesează dacă putem pleca acolo. Peste două zile, în 27 decembrie, Szegedul ne-a anunțat că suntem așteptați. Îl rog pe doctorul Vască să mă însoțească în Ungaria. Acesta acceptă! Astfel a început periplul meu de trei luni și jumătate prin mai multe clinici din Europa: Ungaria, Germania, Franța, că să-mi repar mandibula zdrobită de un glonț expansiv primit, în revoluția română, la podul "Decebal" din Arad! Cât privește brațul meu stâng, ar mai fi nevoie de încă două operații! În prezent el este mai scurt cu trei centimetri!



*“Rugăciune în Consiliu”. Ajunul Crăciunului. (24 decembrie '89)*

## Și ei au fost răniți...

**FARCAS MIHAI:** recepționar la hotelul Astoria (domiciliat în Arad, Calea Vlaicu, bl.A-9, sc.B, et.4, ap.28.). Sâmbătă, 23 decembrie '89, Farcas Mihai a aflat că i-a venit un prieten român fugit în RFG, cu un Mercedes negru, plin cu alimente și medicamente. Farcas Mihai a coborât din bloc, iar neamțul român l-a rugat să-i dea puțină apă pentru carburator. În timp ce pune apa în carburator, au apărut mai mulți civili, între care erau și înarmați. Unul a apăsat, din greșeală, pe trăgaci, iar glonțul a trecut la circa 20-30 de centimetri de piciorul lui Farcas Mihai. Acesta l-a apostrofat pe tip și s-a întors spre bloc. Între timp tipul cu armă i-a luat pașaportul prietenului lui Farcas Mihai, cică pentru control!. Când să intre în bloc, Mihai a auzit o rafală în spatele lui. Ajuns în apartament i-a spus tatălui său ce s-a întâmplat, după care acesta l-a sfătuit pe Mihai să rămână în casă. Mihai nu l-a ascultat și s-a dus să-l caute pe prietenul său. După ce l-au găsit au pornit printre blocuri. La un moment dat li s-a semnalat, din față, cu niște lanterne să se oprească. Apoi, în momentul în care mașina a oprit, au pornit rafalele de pușcă mitralieră. Prietenului său, un glonte i-a "ciupit burta", făcându-i o mică rană, în vreme ce el a încasat un glonte în picior! Din fericire glonte nu i-a atins osul, doar i-a spintecat din carnea piciorului. După câteva minute a fost luat de către două femei și dus la Spitalul județean.

**HATCU PETRE:** 30 de ani, șofer la Aeroportul Arad. Acesta a ieși în ziua de sâmbătă 23 decembrie '89 cu mașina să blocheze pista Aeroportului. Mașina sa este urmată de încă alte două mașini. Dintr-o eroare este mitraliat de către militari. Gloanțele i-au ciuruit mașina, în vreme ce autobuzul din spate, de asemenea, este ciuruit și distrus. La fel s-a întâmplat și cu cealaltă mașină, în vreme ce avionul de pe pistă și el este ciuruit! După tot acest "babilon" de pe Aeroport, șoferul Hatcu Petre este împușcat în picior, glonte provocându-i o fractură deschisă.

**LUNGU IONEL:** 20 de ani, militar la U.M. Ineu. Tot în 23 decembrie '89, compania sosită de la Ineu, în jurul orei 15,00, este adusă în fața Consiliului. Militarii coboară din mașini și iau poziție de luptă. De pe o clădire se aude o singură împușcătură. Glonțul găurește brațul drept al soldatului Lungu Ionel. Fiind adus la Spitalul județean, soldatul este operat făcându-i-se grefă de piele.

**ORZA SORIN:** 28 de ani, șofer din orașul Curtici. A fost rănit în după-amiaza zilei de 23 decembrie '89, în fața Consiliului. A fost operat, speră să se vindece și să facă revelionul acasă, la Curtici.

**DIACONU ION:** soldat, coleg cu Lungu Ionel, care a avut un noroc deosebit. După ce un glonte i-a găurit bărbia, acesta a ricoșat în spate spre soldatul DUMITRAȘCU COSTEL; continuând traiectoria ucigătoare, glonte a găurit bazinul lui Dumitrașcu, care ulterior a decedat.

**URSACHE EDUARD (EDI):** În cazul acestui soldat glonte i-a străpuns partea dreaptă a pieptului, a trecut pe lângă claviculă, prin gât și s-a oprit la câțiva milimetri de ochiul stâng. După ce glonte a fost extras de către medicii Spitalului județean, Edi a ajuns la reanimare, evoluând într-o stare ceva mai bună.

Tot la reanimare se află și un milițian, complet sfârtecat!

**PÂRVU CRISTIAN:** 18 ani, soldat la U.M. 01380 din Arad. Este originar din comuna Studina, sat Studinița, nr.89, județul Olt. Acesta povestește că în ziua de duminică 17 decembrie '89, venind de la baie și pregătindu-se să meargă la un căpitan din unitate, a auzit "Alarmă"! După "Alarmă", întreaga unitate s-a adunat pe platou. Aici au primit muniție, după care au fost imbarcați pe mașini, în direcția. ..Timișoara. Soldatul Pârvu a fost repartizat în Piața Mărăști, unde a rămas patru zile

și patru nopți, dormind, asemenea celorlalți militari, în mașină. După cele patru zile coloana de mașini și TAB-uri din care făcea parte a făcut turul orașului, în vreme ce populația Timișoarei aclama "Armata e cu noi!", "Armata e cu noi!" În următoarele două zile, cei din U.M. Arad au fost cazați la U.M. 18 Mc. Timișoara, după care întreg detașamentul s-a reîntors la Arad. În 23 decembrie '89 fiecare militar s-a reîntors la compania sa, apoi regrupați au fost repartizați la obiective în municipiul Arad. Compania din care făcea parte soldatul Pârvu Cristian a fost repartizată pe strada Vârful cu Dor, la sediul Inspectoratului județean M.I. În jurul orei 17,00, din podul Liceului industrial nr.11, aflat vizavi de Inspectorat, s-au auzit focuri de armă trase împotriva militarilor. Primul glonte tras de "teroriști" l-a nimerit pe soldatul Pârvu Cristian în picior, în gamba dreaptă. Glonțul a găurit mușchiul, trecând printre tibie și peroneu, fără să le atingă și a ieșit prin partea cealaltă. Atunci militarii au deschis asupra podului liceului un foc ucigător. Soldatul Cristian Pârvu a intrat imediat în sediul fostului Inspectorat județean M.I., unde un infirmier i-a dat primul ajutor, pregătindu-i-se o salvare. Dar, din cauza rafalelor de mitralieră, plecarea spre Spitalul județean nu s-a putut realiza decât mai târziu, după încetarea focului. (După opinia militarului, în podul liceului s-au aflat trei "teroriști", dintre care doi au fost uciși, iar cel de al treilea a fost rănit în piept, puțin sub clavicula stângă. La "terorist" s-au găsit 16.000 de lei, un lanț și o brățară de aur, groase cât degetul mic de la mână. A fost dus de urgență la spital și din cauza rănii - și a clanului pe care-l slujea - a trebuit să fie legat de pat. În timp ce ceilalți răniți, militari sau civili, își îndurau durerea cu stoicism, el urla de durere și de furie, creând o atmosferă insuportabilă în jurul lui. Și, culmea, se afla culcat lângă patul din care soldatul Pârvu îl privea nedumerit! Călău lângă victimă!? (Victime ale unei revoluții manipulate de forțe diversioniste, rămase necunoscute!).

**DUPTA GHEORGHE:** maistru militar, rănit ușor la podul "Decebal", în timp ce se deplasa cu o rabă în U.M. Cetate după muniție.

**CIUMEDEAN DĂNUȚ:** șoferul rabei ce se deplasa în U.M. Cetate după muniție. A fost rănit grav, un glonte i-a intrat prin obrazul drept, sub ochi, și i-a ieșit prin gură, smulgându-i mai mulți dinți.

**DIACONU D. ION:** militar la U.M. 01214 Ineu. În seara zilei de 24 decembrie '89, pe la ora 19,00 s-a dat alarma pentru ieșirea la luptă. În zece minute militarii au fost îmbarcați pe mașini și s-au îndreptat spre Arad. Ajunși în Arad, detașamentul de militari din Ineu a fost îndumățat spre Calea Romanilor, unde s-a afirmat că s-a descoperit un "cuib" de teroriști! Trecând prin Calea Traian și intrând pe Calea Romanilor, militarii au fost întâmpinați cu foc la vila "Doina", apoi dintr-un bloc cu zece etaje, de la al șaptelea geam, din stânga, de asemenea s-a tras asupra militarilor din Ineu. Deși au fost surprinși, militarii și-au revenit repede, începând să tragă foc automat spre blocul cu zece etaje, devastând totul de la etajul 5, în sus! Diaconu D. Ion a terminat două sectoare (60 cartușe) în patru minute! În momentul în care intenționase să introducă în automat cel de al treilea sector, un glonte i-a găurit bărbia! Norocul lui Diaconu, afirmă acesta, a fost acela că soldatul Mihăilă l-a acoperit îndată, trăgând tot timpul foc automat până ce a rămas fără muniție! Între timp Diaconu și-a revenit, a introdus cel de al treilea sector și a început să tragă spre blocul cu zece etaje, geamul al șaptelea, după care lumina din acel apartament s-a stins. Abia atunci militarii din Ineu au părăsit camionul și s-au refugiat sub niște brazi, după care au identificat pe cei împușcați. Soldatul DUMITRESCU COSTEL, a fost împușcat în spate. Soldatul URSACHE EDUARD (amintit deja mai sus) a fost împușcat în piept; după ce glonțul i-a străpuns pieptul, el s-a oprit lângă ochiul stâng. Între timp un civil i-a anunțat pe militari că s-ar fi tras focuri de armă și din vila

"Doina". Îndată vila a fost înconjurată de soldați, după care s-a dat un avertisment, ca cei din vilă se se predea în 50 de secunde! Astfel s-a numărat până la cincizeci, după care s-au tras patru sectoare în ușă, respectiv 120 de cartușe. Întrucât ușa era blindată și nu a cedat s-a tras cu A.G.-ul, după care ea a fost făcută țândări. S-au mai dat încă două somații, nu a răspuns nimeni la ele, astfel s-au tras din nou două lovituri de A.G., una într-o cameră și balcon, iar cealaltă lovitură între parter și subsol, lovitură care a provocat un incendiu. În continuare militarii au pătruns în vilă, dar nu s-a găsit nici un "terrorist", decât importante rezerve de alimente (salam, conserve, băuturi și o haină cu grade de maior de securitate). În interior s-a mai găsit un tub de oxigen și un cufăr blindat (seif), care a rezistat la 120 de cartușe. Seiful a fost apoi ridicat de armată.

**ANDREI SAFALERU:** elev în clasa a XII-a seral la Liceul industrial nr. 6 din Arad, domiciliat în Arad, pe str. Ciucașului, nr.6. A fost împușcat mortal în noaptea de 22 spre 23 decembrie '89, în raba care se îndrepta, împreună cu un grup de revoluționari, spre U.M. Cetate pentru a aduce muniție la Consiliu. Iată ce afirmă fostul lui prieten și rănit lângă el în revoluție OVIDIU PĂIUȘ despre acest tânăr erou: "L-am cunoscut în anul 1978, când avea șapte ani. Era un tânăr athletic, cu ochi mari, negri, expresivi, visători, care parcă priveau mereu dincolo de realitate. Era inteligent, de o sensibilitate remarcabilă. Îi plăcea să deseneze și să aștearnă pe hârtie pete de culoare cu o fantezie uluitoare. Ori de câte ori ne întâlneam îmi arăta compozițiile lui în creion sau acuarele. Avea un suflet de artist. L-am revăzut, pe catafalc, la cimitirul Eternitatea din Arad. Era acoperit de coroane și flori, florile recunoștinței noastre. Cu fruntea albă și pură, ca un iezor carpatin, imaculată de părul negru și bogat, cu obraji de marmură, pe care mâinile mamei lui îi mângâiau fără încetare, cu frumoșii lui ochi ascunși pentru totdeauna sub pleoapele întredeschise, cu pieptul ciuruit de gloanțe, Andrei stătea pe catafalc cuminte, înțelept și tăcut. Dar tăcuți erau și tinerii din jurul său, băieți și fete, prietenii lui cu care și-ar fi petrecut primul lui revelation liber. Rudele și cunoscuții, bărbați și femei, cu sufletele îndurerate și pline de revoltă, stăteau cu capetele plecate în liniște, liniște întreruptă din când în când de strigătele desperate ale bunicii lui: Andrei!, Andrei!, Dragul meu!. Acum sufletul lui nobil, descătușat de spațiu și timp străbate preri de unde vibrând, în drumul său spre sublim. Ca și sufletele celorlalți Andrei, Radu, Octavian, Monica, Hans, Pistika sau Ildiko. Îmi tremură vocea când rostesc aceste gânduri și ochii îmi sunt plini de lacrimi, lacrimi de durere, lacrimi de revoltă, lacrimi de recunoștință, lacrimi de împlinire pentru marea bucurie a acestui popor, care datorită acestor tineri cum a fost Andrei, a renăscut din propria cenușă."

## Pomul de Crăciun, Pomul Martirilor

**ATILA IOSIF DUKA:** Mi-a venit ideea să sărbătorim, simbolic, de Crăciun, victoria noastră asupra dictaturii lui Ceaușescu, prin aducerea și împodobirea unui brad mare în piața din fața Consiliului. Ideea mi-a venit înainte de Crăciun, când încă habar nu aveam că de Crăciun vor fi executați soții Ceaușescu. Astfel, m-am ridicat în ședința de Consiliu și am propus ca să marcăm victoria noastră prin împodobirea unui Pom de Crăciun în mijlocul Pieții din fața Consiliului, care să fie și Pomul Martirilor. Sunt arădean, m-am născut în acest oraș dar eu nu am văzut, de Crăciun, niciodată un brad împodobit în fața Primăriei! Doar de 1 ianuarie, conform principiilor comuniste, era voie să se împodobească brazi, fie în fața Hotelului "Astoria", fie în fața magazinului Ziridava ori în Parcul copiilor. Entuziamul revoluționarilor a fost mare. Dar, întrebarea care se punea atunci era cum vom putea

să împlinim această propunere? Le-am spus că eu voi merge în pădure, voi tăia un brad mare și îl voi aduce în fața Primăriei. Am cerut să mi se pună la dispoziție un camion, oameni și să purcedem la treabă! Am mai cerut să mi se aprobe ca bradul să fie împodobit cu becuri colorate și cadouri reale! După acea ședință, cred că domnul Leonard, fostul președinte al Consiliului popular județean, care s-a alăturat din prima zi revoluției, m-a trimis la ing. Grecu, care se ocupa cu probleme de sistematizare, asigurându-mă că acesta mă poate ajuta mai concret. Atunci am pus ochii pe un brad frumos în Parcul copiilor, după care m-am prezentat la ing. Grecu și i-am propus să-l tăiem, pe răspunderea mea și a revoluționarilor. Deci, ne-am dus în Parcul copiilor de pe malul Mureșului, am ales un brad, după care l-am tăiat. La început ing. Grecu a ezitat întrucât era cel mai frumos brad din parc, dar, pe urmă, când i-am explicat că Pomul de Crăciun îl ridicăm în amintirea tinerilor împușcați la Revoluție, că merită să facem acel gest, iar în Parcul copiilor vom putea planta un alt brad în locul celui tăiat, a fost de acord cu mine. Apoi, pentru împodobirea bradului am început să dau telefoane pe la toate depozitele în care se aflau dulciuri și alte produse pentru copii. Dar, până a-l împodobi am avut de înfruntat încă mulți opozanți. Cel mai mare opozant fiind directorul de la Uzina Electrică. Prima dată m-am dus la Uzina Electrică cu mașina mea personală, pentru a-i cere o scară înaltă ca să realizăm instalația electrică pentru becuțele colorate. Acesta s-a opus, întrucât se temea să nu fie împușcați oamenii de la Uzină de către teroriștii!... Eu i-am explicat atunci că mă angajez total în această acțiune și că voi merge în fața muncitorilor, iar dacă va fi să fie împușcat cineva, eu voi fi primul care am să cad străpuns de gloanțe! În cele din urmă a cedat și mi-a pus la dispoziție o scară înaltă cu o echipă de muncitori. Apoi, în seara zilei de 23 decembrie am cerut ca ziarele locale - "Adevărul" și "Jelen" - să publice pentru a doua zi, 24 decembrie, câte un anunț către toți arădenii, prin care invităm copiii să vină în piață, pentru a le oferi cadouri de Crăciun! În acest sens am făcut, în sala 33 din Consiliu, un adevărat depozit cu dulciuri și alte cadouri pentru copii. Din păcate, pentru ca acțiunea să nu reușească pe deplin, două persoane importante, respectiv fostul comandant al Garnizoanei Arad, și un actual deputat în Parlamentul României, au încercat să mă compromită, dar aceasta este deja o altă poveste. Oricum, Pomul de Crăciun a fost instalat în centrul pieții, unde, cu câteva zeci de ore în urmă, miile de demonstranți au scandat, riscându-și viața, împotriva dictaturii comuniste și ceașiste. Am fost deosebit de bucuros pentru Pomul nostru de Crăciun, care a fost închinat martirilor revoluției de la Arad, devenind astfel Pomul Martirilor Revoluției Române!

## Am pornit spre primul An Nou liber...

**VALENTIN VOICILĂ:** Dumnezeu ne-a ajutat, am trecut peste acele zile pline de frică și de tensiune datorate permanentelor diversiuni, iar după execuția soților Ceaușescu și la Arad, ca în multe locuri din țară, a început să ningă, coborând, treptat, treptat Pacea de care aveam atâta nevoie peste oraș. Focurile de armă au început să se rărească tot mai mult pe măsură ce ne apropiam de Anul Nou! Închei această fierbinte și densă secvență a Revoluției arădene prin a aminti că a doua zi după executarea lui Ceaușescu ni s-au restabilit toate legăturile telefonice cu orașul, cu țara și Capitala, în vreme ce aproape toți cei care au fost arestați de către revoluționari au fost, rând pe rând, eliberați, fără să mai fiu informat, deși inițial am cerut, în calitate de președinte al Frontului Salvării Naționale de la Arad, să fiu ținut permanent la curent cu acest lucru. De asemenea, după ce s-a ajuns la concluzia că cei doi șefi ai securității arădene și directorul Poștei nu sunt vinovați pentru cele întâmplate în timpul

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

---

Revoluției de la Arad, că de fapt alții sunt vinovații, care au stat în spatele celor care au acționat, dar pe care, în mod paradoxal, nimeni nu-i cunoaște, cu toții au fost eliberați! Nu poți să construiești o țară nouă, o societate nouă pe o temelie de minciună! Ori, la noi, după Revoluție acest lucru s-a întâmplat! Cum să construiești o casă nouă pe o temelie putredă, pe o temelie de minciuni? Nu se poate! Până ce nu se va afla adevărul despre revoluție, despre cei care au tras și au omorât oameni și despre teroriști, nu poate să fie pace socială, decât o societate de profitori și de păcăliți! Cei păcăliți suntem noi, cei mulți, zecile și sutele de mii de demonstranți, de cetățeni cinstiți care am ieșit în stradă pentru răsturnarea dictatorului și dictaturii, ca în locul lor să apară tot felul de profitori, care nici măcar nu au fost prezenți în Revoluție, ori dacă au fost prezenți, ei s-au aflat la început de cealaltă parte a baricadei, de partea fostei dictaturi și nu de partea revoluționarilor, de partea celor mulți!

Dar aceasta poate să fie tema unei alte cărți despre Revoluția Română din Decembrie '89 de la Arad.

Dumnezeu să ne ajute!

*(Arad, 1989-2008)*

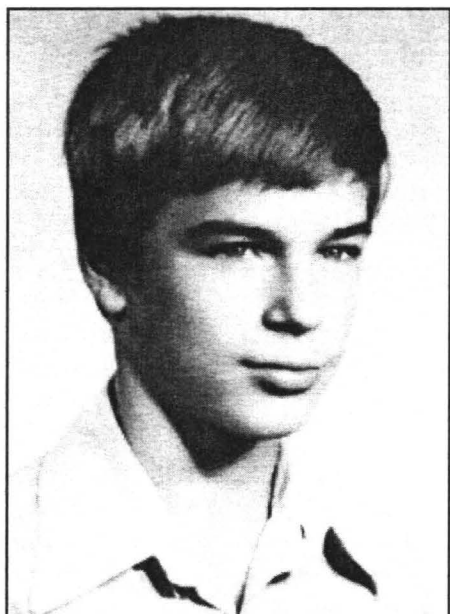




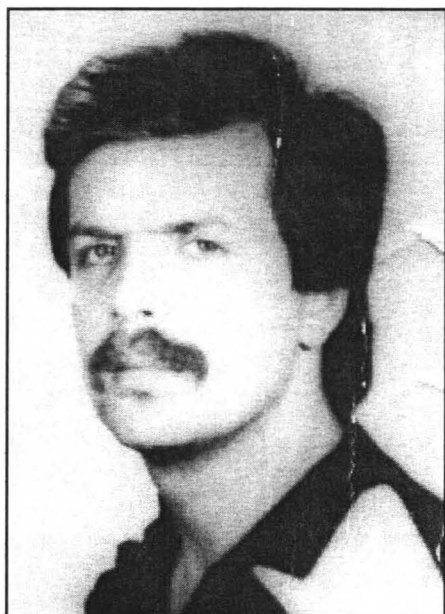
*“Pomul de Crăciun, Pomul Martirilor” - împodobit în mijlocul  
pieței din fața Primăriei Aradului (25 decembrie '89)*

# EROI MARTIRI ÎN REVOLUȚIA DIN DECEMBRIE '89

1. **Almen Werner** – Arad, 23.12.1989 (20 ani, n. Sibiu)
2. **Bute Ioan** – Arad, 29.12.1989 (23 ani, n. Fălticeni)
3. **Bugyi Robert** – Arad, 19.12.1989, ora 3 (18 ani, n. Arad)
4. **Crișan Aurel** – Arad, Primăria Arad, 23.12.1989, ora 24 (38 ani, n. Arad)
5. **Crișan Vasile** – Arad, digul Mureș, 24.12.1989, ora 12 (42 ani, n. Arad)
6. **Cojocarul Ladislau** – Arad, 23.12.1989, ora 18 (35 ani, n. Arad)
7. **Cosma Marius** – Arad, 24.12.1989, militar în termen la UM 01380 (19 ani, n. Oradea)
8. **Clepe Ioan Gheorghe** – Arad, Calea Aurel Vlaicu, 23/24.12.1989 (29 ani, n. Arad)
9. **Don A. Radu** – Arad, 22.12.1989 (25 ani, n. Arad)
10. **Duma Pavel** – Arad, 24.12.1989, B-dul Dimitrov, ora 3.30 (32 ani, n. Arad)
11. **Dumitrașcu Costel** – Arad, 23.12.1989 (20 ani, n. Ineu)
12. **Gruber Geza** – Arad, Primăria Arad, 23.12.1989, ora 23.30 (26 ani, n. Arad)
13. **Hartmann Marin Alfred** – Arad, Primăria Arad, 24.12.1989, ora 3 (18 ani, n. Arad)
14. **Herbei Cristian** – București, Otopeni, 23.12.1989 (18 ani, n. Vărădia)
15. **Lile Cristian** – Timișoara, Oficiul farmaceutic, 24.12.1989, ora 24, militar în termen (19 ani, n. Arad)
16. **Lucaci Octavian** – Arad, la PTTR, 23.12.1989, ora 1.30 (37 ani, n. Arad)
17. **Lukacs Zoltan Ștefan** – Arad, 23.12.1989, ora 23.30 (31 ani, n. Arad)
18. **Mada Flavius** – Arad, 23.12.1989, ora 24 (18 ani, n. Arad)
19. **Nicolcioiu Sorin** – Arad, 23.12.1989 (19 ani, n. Timișoara)
20. **Pușcău Adrian Victor** – Arad, salvare, 24.12.1989, ora 3, militar în termen (20 ani, n. Oradea)
21. **Rănoiu Gelu Iustinian** – 24.12.1989, ora 14, militar în București (23 ani, n. Gurahonț)
22. **Safaleru Andrei** – Arad, Podul Decebal, 23.12.1989, ora 3 (19 ani, n. Arad)
23. **Suciu Sorin Săndel** – Turda, 22.12.1989, ora 4, militar în termen (20 ani, n. Lipova)
24. **Toth Sandor** – Arad, 22.12.1989 (44 ani, n. Ungaria)



*Bugyi Robert*



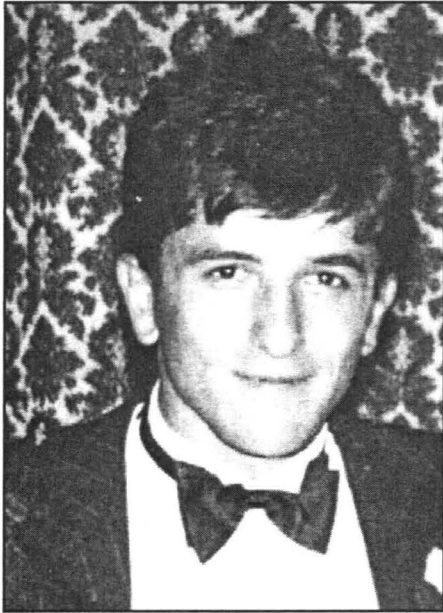
*Gruber Geza*



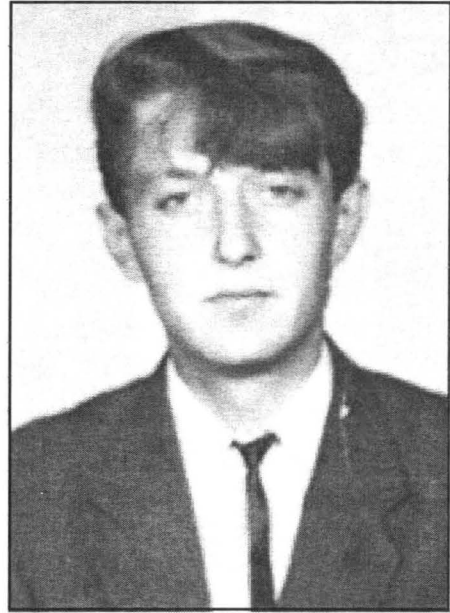
*Safaleru Andrei*



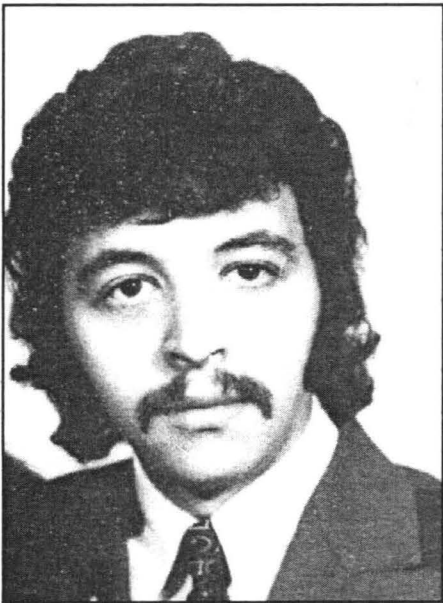
*Suciú Sorin Săndel*



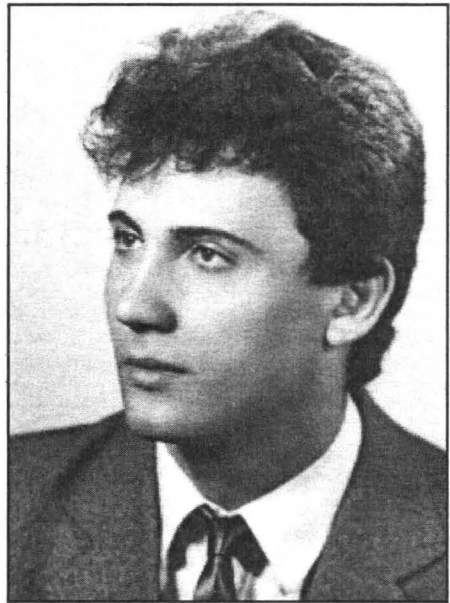
*Don Radu Adrian*



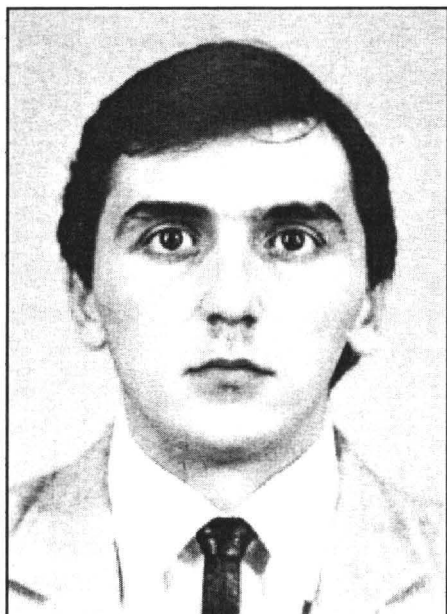
*Herbei Cristian*



*Cojocaru Ladislau*



*Rănoiu Gelu Iustinian*



*Bute Ioan*



*Life Cristian*



*Clepe Ioan Gheorghe*



*Duma Pavel*



*Crișan Aurel*



*Crișan Vasile*



*Hartmann Marin Alfred*

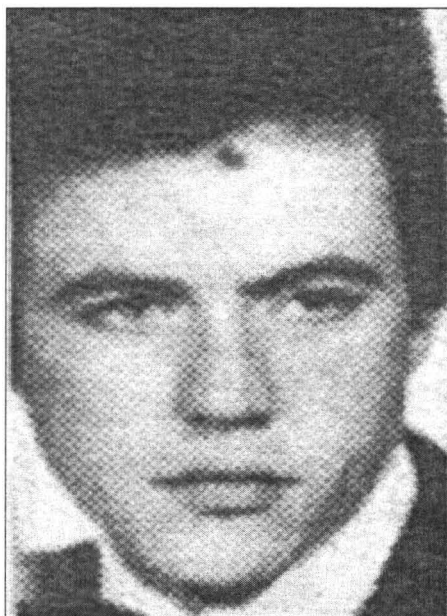


*Lucaciu Octavian*

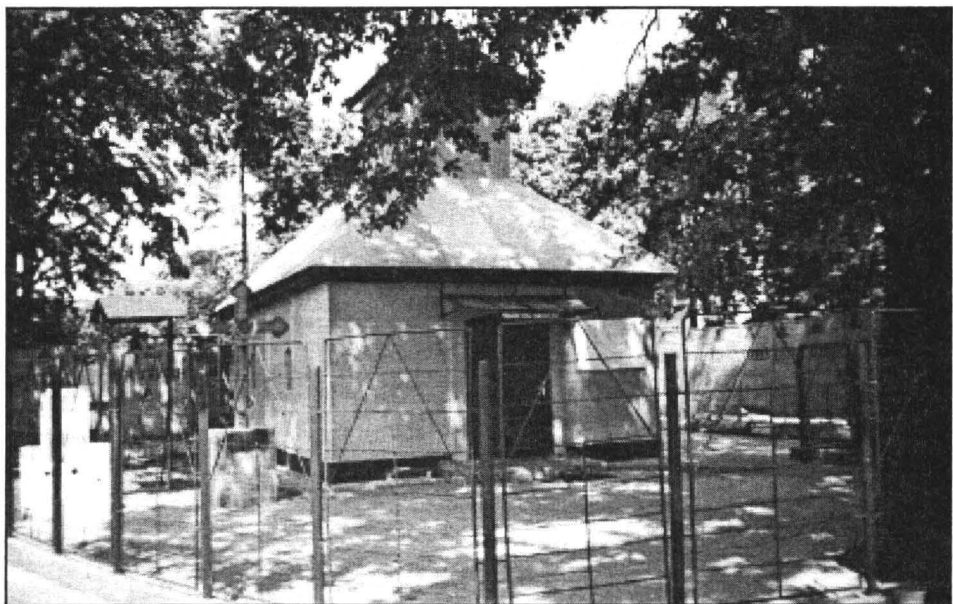




*Mada Flavius Mihăiță*



*Lukacs Zoltan Stefan*



*Paraclisul Bisericii Martirilor din Piața UTA*



*Placă comemorativă la Întreprinderea de orologerie - locul unde  
s-a aprins în 21 decembrie 1989, ora 7:39 flacăra  
Revoluției Române de la Arad*





*Placă comemorativă la întreprinderea IMUA,  
cu numele Eroilor Martiri din această fabrică arădeană:  
LUCACIU OCTAVIAN, HARTMAN ALFRED,  
COJOCARU LADISLAU, RĂNOIU GELU  
și BUGYI ROBERT*



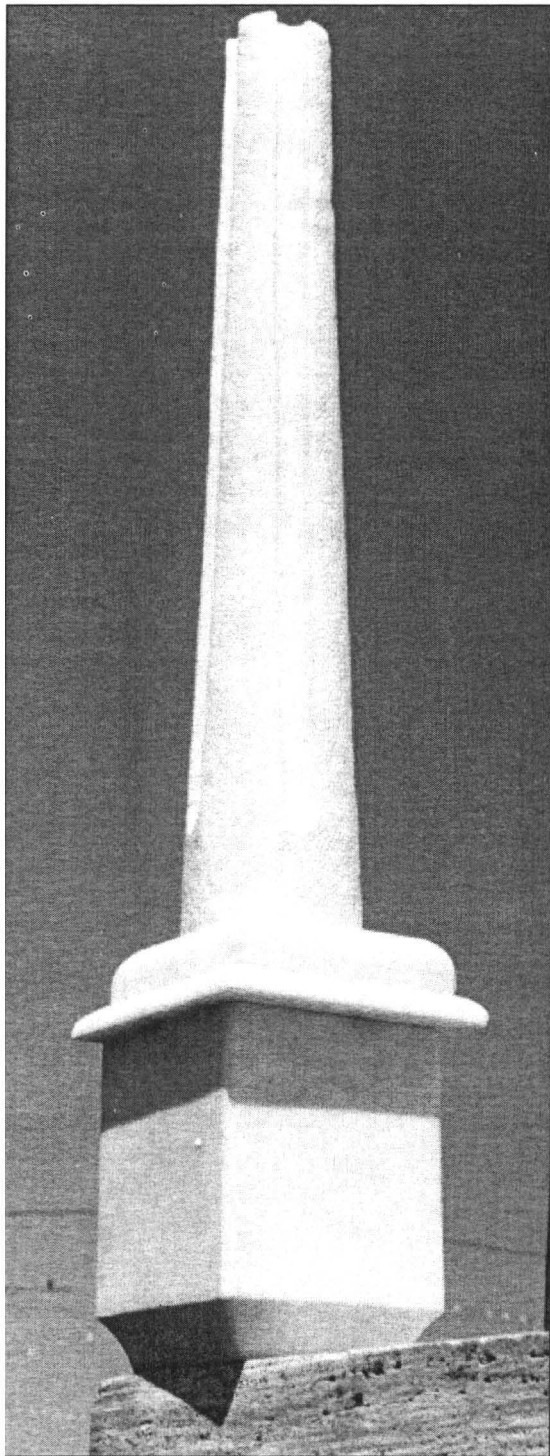
*Monument ridicat întru slava și memoria Eroilor Martiri:  
BUTE IOAN și CLEPE GHEORGHE,  
căzuți pentru cauza Revoluției din Decembrie 1989  
(bloc A4, Calea Aurel Vlaicu)*



*Monument în memoria Eroilor Martiri:  
BUTE IOAN, DUMA PAVEL și CLEPE GHEORGHE,  
ridicat în fața Poliției județului și municipiului Arad*



*Monument în memoria Eroilor Martiri:  
Sit. COSMA O.M. MARIUS, Sit. ALMEN GEORGE  
WERNER, Sit. PUȘCĂU G. ADRIAN V.,  
Sit. NICOLCIOIU I. SORIN, Sit. DUMITRAȘCU I. COSTEL  
- ridicat la Podul "Decebal", în fața U.M. Cetate Arad*



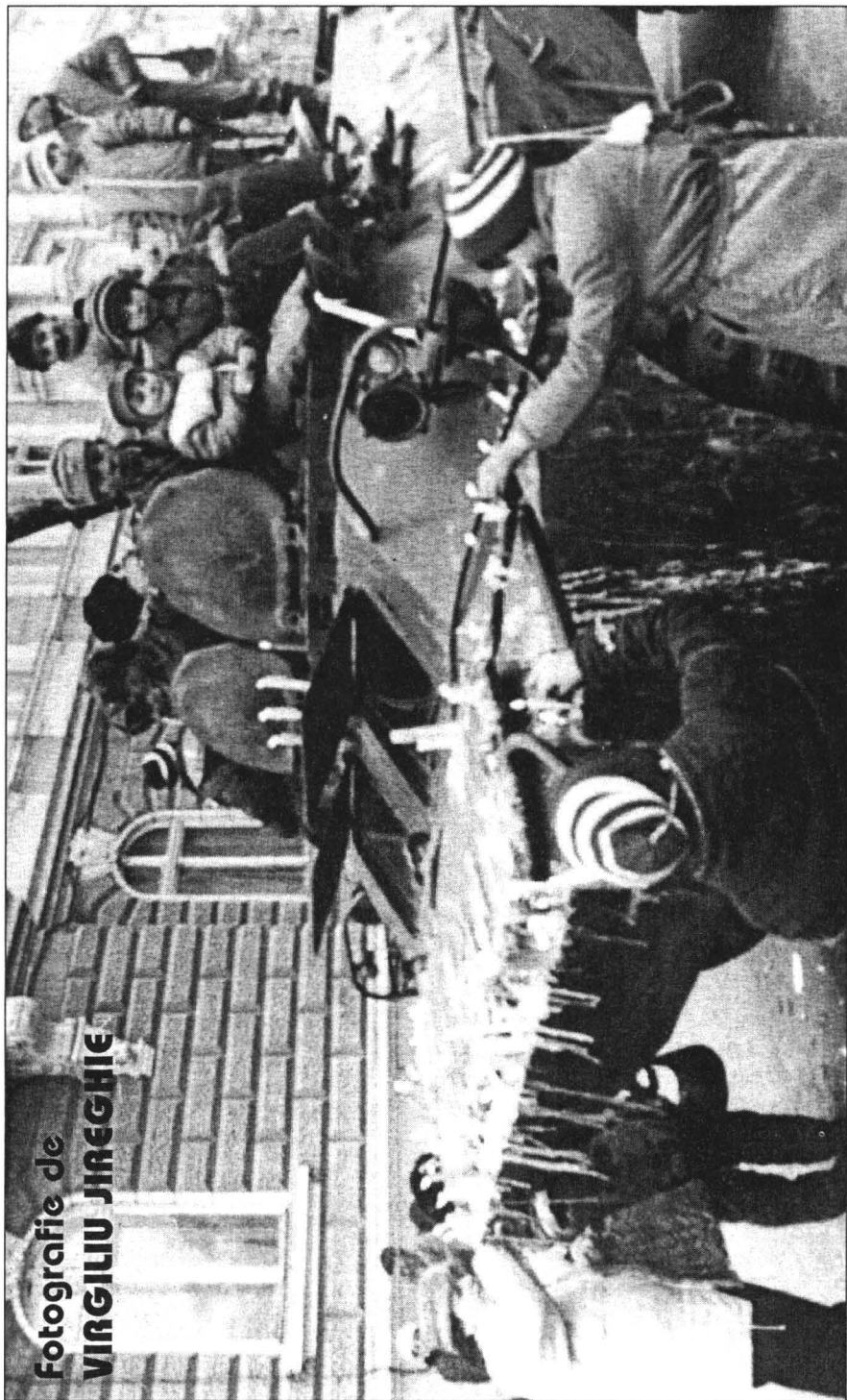
● *Monumentul  
Revoluției Române din  
Decembrie '89, înălțat în piața  
Revoluției din Arad*

● *Autor: sculptorul Ștefan  
Călărășanu*



# RĂNIȚI ÎN REVOLUȚIA DIN DECEMBRIE '89

1. **Amărănței Gheorghe** – rănit în București, 23.12, ora 3,30
2. **Ardelean Marin** – București, 23.12, ora 8
3. **Blagoe Mihai Lucian** – Lipova Primărie, 24.12, ora 17,30
4. **Bun Adrian** – Arad, Str. Horia, 23.12, ora 16
5. **Burdan Teodor** – Arad, 24.12, ora 21
6. **Budugan Marin** – Timișoara, 23.12
7. **Barna Vasile** – Arad, Gara CFR, 23.12, ora 19
8. **Ciumedean Dănuț** – Arad, 23.12, ora 3,30
9. **Chiș Aurel** – Arad, UM 01380, 23.12, ora 1,30
10. **Csapai Sandu** – Arad, Spitalul Matern, 24.12, ora 12
11. **Dupța Gheorghe** – Arad, Pod Mureș, 23.12
12. **Deliman Nicolae Viorel** – Bârlad, UM 01458, 30.12. ora 9,30
13. **Farcaș Mihai** – Arad, 23.12, ora 3,30
14. **Grada Ionel Pavel** – Arad, Str. Dimitrov, 24.12, ora 3,30
15. **Hatcu Petru** – Arad, Aeroport, 24.12, ora 3,30
16. **Horga Gheorghe** – Arad, 24.12
17. **Isfa Vlaicu Sabin** – Arad, PTT, 23.12, ora 1,30
18. **Kondor Ludovic** – Timișoara, Gara CFR, 24.12
19. **Lucaciu Ștefan** – Arad, Str. Făt-Frumos, 24.12, ora 2
20. **Mara Sabin** – Aradul Nou, 23.12, ora 23
21. **Miclea Doru** – Arad, Pod Mureș, 23.12, 3,30
22. **Mihăiescu Ioan** – Arad, 23.12, ora 14,30
23. **Miron Valentin Ioan** – București, TVR, ora 2,30
24. **Munteanu Dumitru** – Timișoara, 17.12, ora 20
25. **Miscu Dimitrie** – Arad, Uzina de apă, 22.12, ora 17
26. **Olteanu Octavian** – Arad, PTT, 23.12, ora 1
27. **Orza Sorin** – Arad, 23.12, ora 18,30
28. **Păiuș Ovidiu Dan** – Arad, Pod Mureș, 23.12, ora 3,30
29. **Petrea Nicu** – Arad, UM 01380, 23.12, ora 23,30
30. **Popa Romeo** – Arad, Str. Dimitrov, 24.12, ora 3,30
31. **Popa Ecaterina** – Arad, Consiliu, 23.12
32. **Prodan Liviu** – Arad, UM Cetate 01380, 23.12
33. **Stănică Petruț Daniel** – Arad, Aeroport, 23.12, ora 14
34. **Sipoș Lidia Mihaela** – Arad, 29.12, ora 21,30
35. **Socaciu Ioan Mircea Dan** – București, 23.12, ora 13
36. **Țundrea Iulian Constantin** – Arad, 23.12, ora 14
37. **Ursu Liviu** – Arad, Str. Dimitrov, 24.12, ora 3,30
38. **Vona Maria** – Timișoara, 24.12



Fotografie de  
**VIRGILIU JIAREGHIE**

*Recviem pentru Eroii Martiri ai Aradului!*

## ANEXA 1

# EVENIMENTELE DESFĂȘURATE ÎN MUNICIPIUL ARAD\* ]

Municipiul Arad, situat în vestul țării la cca 50 km nord de Timișoara, a fost cel de-al doilea mare oraș din România, reședință de județ, care s-a ridicat împotriva dictaturii comuniste în decembrie 1989.

Datorită poziției geografice, populația județului Arad, compusă din români, maghiari, germani, sârbi, slovaci, bulgari și cehi a avut posibilitatea să urmărească posturile de radio și de televiziune din țările vecine, astfel că erau aproximativ bine informați asupra evenimentelor interne și internaționale, trecute sub tăcere de mediile oficiale ale țării noastre.

Arădenii cunoșteau, ca și timișorenii, afacerile veroase și abuzurile săvârșite de lucrătorii de securitate și miliție în legătură cu acordarea pașapoartelor de emigrare a etnicilor germani (se cerea acestora 8.000 - 16.000 DM, butelii, frigidere, băuturi fine, etc, pentru eliberarea unui pașaport, pe lângă sumele pe care le plătea statul german pentru fiecare emigrant).

Vestea izbucnirii revoluției la Timișoara (aflată la doar 45 km de Arad), în 16.12.1989 a ajuns rapid la cunoștința arădenilor. Știrile circulau cu repeziciune. Manifestările de solidaritate cu acțiunile timișorenilor au prins amploare. Înscrierile anticeaușiste pe pereți și garduri au devenit mai frecvente, iar îndepărtarea lor cu sânguință de securiști și milițieni provoca huiduielile trecătorilor.

Pentru locuitorii județului din vestul țării, lipsa de alimente, frigul din locuințe, fătărnicia regimului ceaușist, abuzurile și ilegalitățile comise de partid și organele de opresiune au devenit din ce în ce mai puțin suportabile, determinând radicalizarea maselor.

În cazul județului Arad și în special al municipiului, evenimentele pot fi grupate în două perioade distincte: ziua de 21 decembrie până în după-amiaza zilei de 22.12.1989 - o perioadă nonviolentă - și din seara zilei de 22 până în 25.12.1989 - o perioadă violentă.

Sub imboldul exemplului dat de timișoreni, încă din după-amiaza zilei de 20.12.1989, populația orașului s-a adunat în grupuri în piețe și pe străzi și a manifestat tăcut. În dimineața zilei de 21.12.1989, în loc să participe la adunările de condamnare și înfierare a Timișoarei (ce erau programate în toată țara din ordinul lui Ceaușescu), salariații din marile întreprinderi au ieșit în stradă să manifeste împotriva dictaturii.

Acțiunea a început la Întreprinderea de Orologerie Industrială, unde dimineața, la orele 7,00 o parte din tinerii muncitori au refuzat începerea lucrului. În frunte cu muncitorul Onofrei Dănilă, grupul de manifestanți a părăsit fabrica cântând „Deșteaptă-te române”, cu intenția de a se deplasa la Comitetul Județean de Partid. Pe traseu au intrat în întreprinderile aflate în drum, chemând salariații să li se alăture: Uzinele de strunguri, UTA, Uzinele de vagoane, Combinatul de Prelucrare a Lemnului, Gara CFR, Tricoul Roșu. Lucrătorii au ieșit în colonați din întreprinderi și s-au îndreptat spre centrul orașului.



La intersecția B-dului Republicii cu strada Crișan și în zona Bisericii Roșii și Palatului pionierilor, dispozitivul de militari, format în grabă, a încercat printr-o rafală de foc de avertisment să-i oprească pe manifestanți, dar fără succes. La sosirea în piața din fața Comitetului Județean de Partid, numărul manifestanților se ridica la câteva mii.

În jurul clădirii era deja instalat un cordon de apărare, format din militari în față, cu arme și baionete, în poziție de luptă, iar în spatele lor erau luptătorii din G.P., milițieni și trupele de securitate, pompieri și 28 de blindate (TAB-uri).

Manifestanții s-au oprit la mijlocul pieței pe aliniamentul liniei de tramvai, strigând lozinci anticeaușiste. Liderii manifestanților, printre care *Onofrei Dănilă*, *Crișan Mircea*, *Dima Traian*, *Jiva Maria*, *Timar Traian* și alții, cu banderole la braț, au reușit să mențină ordinea, să evite orice acțiune violentă iar în fața Băncii Naționale făceau același lucru *Mircea Ardelean* și *Ioan Boticiu*, îndepărtând oamenii turbulenți care consumaseră băuturi alcoolice. De fapt, se striga tot timpul „Fără violență!”. S-a adus o masă și o scară de zugrăvi, pe care, rând pe rând, s-au urcat liderii celor din piață și au ținut scurte cuvântări. A apărut și actorul *Valentin Voicilă*, care a devenit apoi conducătorul revoluționarilor. S-au făcut dese apeluri militarilor să nu tragă, s-au spus rugăciuni, s-a cântat „Deșteaptă-te române”, se scandau lozinci anticeaușiste. Au sosit, din Timișoara, câțiva tineri revoluționari, care au citit declarația lor din 20.12.1989. S-au adus cearceafuri de la Spitalul de Maternitate, pe care s-au scris lozinci și s-au prins pe pereții clădirilor din piață: „Ceașescu cine ești - Un escroc din Scornicești”, „Jos cismarul”, „Timișoara - Timișoara”. Din drapelele tricolore s-a decupat stema RSR. Locuitorii din zonă au adus pâine și apă militarilor, se striga „Armata e cu noi!”, „Ceașescu judecat, pentru sângele vărsat”, „Jos dictatura”, „Jos comunismul”, „Noi sintem poporul”, etc.

Secretarii Comitetului județean de partid au coborât în piață, pentru a încerca închegarea unui dialog cu manifestanții. Dar lumea cerea prezența primului secretar, Elena Pugna. Aceasta a coborât și ea, a anunțat majorarea salariilor și alocației pentru copii, adică măsurile promise de Ceașescu la mitingul de la București. Huiduită și fluierată, Elena Pugna s-a retras rapid în clădire.

Luând exemplul Timișoarei, s-a întocmit o listă cu membrii „Comitetului Frontului Democratic Român”, constituit la Arad, la 21.12.1989 și s-a întocmit și citit o Chemare către Armata Țării, cu următorul conținut: „Sînteți frații, tații, copiii și iubiții noștri!! Sînteți din sîngele nostru și din carnea noastră! Sînteți cu noi! Sînteți singurii în stare să opriți vărsarea de sînge frătesc! Odiosul dictator vă folosește ca scut, ca pe o simplă unealtă! NU are încredere în voi, de aceea în timpul Congresului, majoritatea ofițerilor superiori ai Marelui Stat Major nu a avut voie să părăsească domiciliul! Din acest motiv, trupele de grăniceri au fost trecute sub comanda M.I. Întoarceți armele, sub amenințarea lor va păli și va cădea lașul criminal, care vrea să vă murdărească mîinile cu sîngele poporului, cu propriul vostru sînge!”

În acest răstimp, la sediul Comitetului Județean de Partid era o activitate febrilă.

Încă din 16.12.1989, seara, cadrele militare au fost alertate și chemate în cazărmi, iar în dimineața zilei de 17.12.1989 s-a primit indicativul „Radu cel Frumos”, adică *alarmă de luptă parțială*. Acest semnal se ordona când exista pericolul iminent al unei agresiuni din exterior. Conform instrucțiunilor, după câteva ore de la darea alarmei, unitățile trebuiau să fie gata de luptă. În garnizoana Arad, în informarea ce s-a prezentat, s-a justificat alarma de luptă prin faptul că există pericolul unui atac din exterior și că la Timișoara acționează grupuri de diversiune și terorism în scopul destabilizării țării.

La ordinul primit direct de la Ministerul Apărării Naționale, o parte din efectivele U.M. 01380 din Cetate, cu transportoare blindate, s-a deplasat în ziua de 17.12.1989 la Timișoara,

în frunte cu comandatul garnizoanei mr. Marcu Dumitru și s-a pus la dispoziția Diviziei 18 Timișoara. În Arad au fost lăsate unele efective, în special pentru a apăra, la nevoie, Aeroportul. Din județul Arad au mai plecat la Timișoara pompieri militari, efective de miliție, trimise pentru asigurarea ordinii în unități agricole din județul Timiș și unul din cele două plutoane ale trupelor de securitate-miliție aflate în Arad.

La Inspectoratul Județean al M.I. s-a primit „Situația nr.2” încă din 16.12.1989, orele 23,00 (aplicarea Ordinului 2300/1973), adică intrarea efectivelor în stare de alertă, iar în 17.12.1989, orele 20,00 s-a ordonat „alarmă de luptă”. Au fost alertate și Gărzile Patriotice.

După ședința C.P.Ex. din 17 decembrie, la ordinul lui N. Ceaușescu au fost „închise” granițele, majoritatea turiștilor fiind returnați la graniță.

Încă din data de 19.12.1989 a sosit la Arad secretarul CC al PCR, Ilie Matei, de la Timișoara, iar la data de 21.12.1989 a sosit și un alt secretar al CC al PCR, Radu Constantin. Aceștia au intrat în Comandamentul Județean de coordonare ce s-a constituit în dimineața zilei de 20.12.1989, din care mai făceau parte primul secretar și secretarul adjunct al Comitetului Județean PCR (Pugna Elena și Angheloiu), comandantul garnizoanei militare (mr. Marcu), șeful Inspectoratului Județean M.I. (col. Sălceanu), Șeful Miliției Județene (col. Cioflică) și Șeful de Stat Major al G.P. din județ (lt. col. Stranski). S-au nominalizat obiectivele economice, sociale și culturale care impuneau măsuri de protecție în caz de nevoie și s-a stabilit planul de apărare cu efective înarmate.

În ziua de 20.12.1989 sosește la Arad, venind de la Timișoara, pe la orele 11,00 generalul lt. Ilie Ceaușescu, adjunct al M.Ap.N. și șeful Consiliului Politic Superior al Armatei. La Aeroport este întâmpinat de Elena Pugna și comandanții unităților militare din județ. La U.M. 01380 din Cetate, gen.lt. Ilie Ceaușescu susține o expunere în care afirmă poziția oficială privind acțiunile de la Timișoara. Pe la orele 13,00 Ilie Ceaușescu părăsește Aradul, îndreptându-se spre Oradea.

Directorii de întreprinderi au fost instruiți „să organizeze adunări de condamnare a huliganilor, iredentiștilor și fasciștilor din Timișoara, că trebuie sporită vigilența pentru că, probabil, și la Arad se pregătește ceva asemănător”.

În aceeași zi, sosește la Vinga în gară un tren cu luptători din G.P. din județul Vâlcea, înarmați cu bastoane din lemn, trimiși la Timișoara pentru a acționa împotriva „bandelor de huligani și de mercenari străini”. Trenul a staționat în gară cca 2 ore, apoi a plecat la orele 14,00 spre Timișoara.

În dimineața zilei de 21.12.1989, conform planului de cooperare întocmit în ziua de 20.12.1989, parte din forțele aparținând M.Ap.N. s-au deplasat la obiectivele stabilite. În acest scop, au fost trimiși din U.M. 01380 Arad 400 militari și 21 TAB-uri și un detașament format din 106 militari din U.M. 01296 Arad.

Cu aprobarea Comandamentului Infanteriei și Tancurilor, pentru apărarea unor obiective au fost chemate 850 militari și 7 TAB-uri din U.M. 01191 Lipova, iar cu aprobarea marii unități din Oradea, un detașament format din 196 militari, aparținând unității din Ineu.

În aceeași dimineață, auzind vestea că muncitorii de la Orologerie și din alte întreprinderi au ieșit în stradă și se îndreaptă spre centru, la cererea Elenei Pugna se constituie dispozitivul de apărare în jurul sediului județenei de partid. Din sediu cât și din alte instituții, funcționarii au fost trimiși acasă.

La formarea dispozitivului participau inițial 99 de militari de la U.M. Cetate și 151 militari de la U.M. Gai. Solicitându-se întăriri, sosesc în Arad, pe la orele 13,00 și 850 de militari și 7 TAB-uri din U.M. 01191 Lipova, iar pe la orele 14,00 sosește de la U.M. Ineu un detașament de 107 militari. În dispozitiv se mai află subunități ale miliției, plutonul de

securitate-miliție, luptători din brigada anti-teroristă, pompieri.

A sosit de la Oradea un grup de ofițeri de la Statul Major al Diviziei, condus de mr. Bădălan (în prezent general), care a preluat comanda întregului dispozitiv de apărare.

La Lipova, muncitorii de la „Strungul”, în dimineața zilei de 21.12.1989, au refuzat să înceapă lucrul, au solicitat să li se asigure mijloace de transport pentru a se deplasa și ei la Arad.

În ziua de 21.12.1989, dimineața, la orele 4,00, au sosit de la Timișoara subunitățile dislocate ale U.M. 01380 și au fost și ele introduse în dispozitivul de apărare (cca 300 militari și 21 TAB-uri).

În aceeași zi s-a desfășurat manifestarea organizată și pașnică a arădenilor. Aceștia scandau permanent „Armata e cu noi” și prezentau chemarea către armată. Este de remarcat disciplina și nonviolența de care au dat dovadă, pe de o parte manifestanții, dar și înțelegerea, calmul și clarviziunea unor comandanți și ofițeri care au intrat în dialog cu manifestanții și care au făcut ca evenimentele să se deruleze fără nici un incident. Militarii au promis că nu vor trage în demonstranți dacă manifestă pașnic și nu pun în pericol viața sau integritatea fizică a militarilor, iar liderii revoluționarilor au promis că manifestanții nu vor comite acte de violență. Ca urmare, soldații au scos încercătoarele și baionetele de la arme și au trecut pistoalele-mitralieră în poziția „la piept”.

*Încet și treptat, manifestanții au avansat până la marginea trotuarului, iar tinerii cu steaguri tricolore și albe s-au urcat pe TAB-uri, aclamând (21.12.1989, dimineața).*

Ilie Matei, văzând pasivitatea militarilor, a raportat situația creată generalului Vasile, șeful Direcției de Contrainformații a Securității. Demonstrația pașnică a arădenilor a continuat toată ziua. Spre seară, când rândurile lor s-au rărit, soldații, treptat, au reușit să împingă demonstranții până după linia de tramvai, eliberând o parte din piață.

Comandamentul operativ din sediu a discutat diferite modalități de împrăștiere a manifestanților. Radu Constantin se interesa dacă sunt pregătite „listele A și B” și cerea punerea lor în aplicare. Era un ordin mai vechi al securității ca, în caz de necesitate, suspecții trecuți pe „listele A” trebuiau ridicăți și duși într-o zonă necunoscută, iar cei trecuți pe „listele B”, mai puțin periculoși, trebuiau izolați în apropierea domiciliului. La Arad nu erau actualizate aceste liste și nici nu au fost puse în aplicare.

Col. Rășină Dumitru, șeful Securității județene a venit cu ideea de a împărți manifestanților răcoritoare sau alte băuturi (ceai, bere, cafea) în care să se pună substanțe care să provoace diaree. A cerut subalternilor să procure fenolftaleină - un diuretic foarte puternic. Planul a eșuat pentru că nu s-au găsit cantități suficiente din astfel de substanțe (dr. Crîsnic Ioan, șeful laboratorului de la Spitalul județean a ascuns fenolftaleina avută acolo).

Ilie Matei, văzând că militarii se justifică cu prevederi regulamentare, care interzic deschiderea focului împotriva civililor pașnici și neînarmați, a cerut comandanților să împrăștie manifestanții cu patul armelor și cu baioneta: „Să lovii în ei ca soldații lui Ștefan cel Mare”. Maiorul Diaconescu, de la Lipova a refuzat executarea acestui ordin și mr. Popescu, comandantul U.M. Gai s-a solidarizat cu el. Atunci, mr. Bădălan, enervându-se, a spus că mr. Popescu este destituit pe loc din funcție (mr. Diaconescu din Lipova nu se subordona Diviziei 18 Oradea, fiind Școală Militară era în subordinea Comandamentului Infanteriei și Tancurilor de la București, gen. Hortopan și gen. Călinoiu).

Elena Pugna și Angheloiu s-au gândit să înarneze G.P. cu băte și cu ele să-i împrăștie pe manifestanți. Au și ordonat confecționarea lor.

În seara zilei de 21.12.1989 au fost convocați directorii din principalele întreprinderi

arădene - erau deja 5.000 - 6.000 băte pregătite - și cu această ocazie s-a dispus să nu se mai permită ieșirea salariaților din întreprinderi, iar gărzile să fie dotate cu băte. De asemenea, s-a propus arestarea și imobilizarea liderilor manifestațiilor, motiv pentru care au fost aduse în sediu și niște lanțuri.

În timpul nopții, numărul manifestațiilor a scăzut simțitor (au rămas în piață cca 100 de persoane). Ilie Matei, col. Sălceanu și mr. Bădălan au insistat din nou, dar și de data aceasta fără succes, ca armata să-i împrăștie pe manifestații. Ilie Matei, în curtea interioară a sediului, instruia efectivele M.I., arătându-le cum să procedeze dacă cei de la armată ar permite demonstrațiilor să pătrundă în clădire.

Spre dimineață s-a umplut din nou piața. Navetiștii de la Gară au venit direct în fața Consiliului, la fel și cei care au ieșit din tura de noapte. S-au adunat cca 20.000 de oameni, mulți purtau pancarte cu lozinci anticeaușiste și anticomuniste. Au fost aduse și două sicrie, pe care erau scrise numele dictatorilor.

Ilie Matei a dat ordin să se folosească gaze lacrimogene pentru împrăștierea mulțimii, dar nici acest ordin nu s-a executat. Au sosit în piață și preoți, care au început să ceremonizeze o slujbă religioasă. Manifestații au îngenunchat și s-au rugat. Col. Rășină afirma că el ar fi sugerat episcopului Timotei Seviciu să trimită preoți în piață. De asemenea, col. Rășină afirma că l-a trimis la Valentin Voicilă pe Ungar Carol (om de afaceri cu dublă cetățenie, dar care lucra la informațiile externe ale securității) să-i spună că manifestații pot să rămână în piață, dar să nu consume băuturi alcoolice, pentru a nu da ocazie la provocări.

Încet, piața a devenit neîncăpătoare; s-au umplut cu oameni și străzile adiacente. Tinerii s-au urcat pe TAB-uri. S-a instalat o stație de amplificare pentru liderii manifestațiilor. Aceștia, rând pe rând, se adresau mulțimii. La un televizor instalat la un geam și prin aparatele de radio portabile s-au urmărit și evenimentele de la București. La vestea sinuciderii gen. Milea, simpatia militarilor pentru manifestații a devenit vizibilă. Soldaților li s-au adus sandvičuri și cafea.

Văzând cum evoluează „ostilitățile”, la orele amiezii, col. (M.I.) Cioflică a ordonat forțelor de intervenție ale miliției, pompierilor și trupelor USLA să se retragă în sedii.

După ce la televiziune s-a anunțat fuga cuplului prezidențial, armata a primit ordine contradictorii. La orele 12.40 s-a transmis nota telefonică nr.37, semnată de gen. lt. Ilie Ceaușescu, privind aplicarea măsurilor ce decurg din „starea de necesitate” instituită pe întreg teritoriul țării și să se execute doar ordinele comandantului suprem. Imediat au urmat notele telefonice nr. 38 și 39, privind retragerea efectivelor în cazărmi, semnat de gen. Victor Stănculescu și care anula prevederile notei telefonice anterioare. *La orele 14,00 a început retragerea TAB-unilor și a soldaților din piață și din împrejurimile sediului consiliului județean.*

La acea oră, practic toată populația orașului era pe străzi, se fluturau steaguri, se cânta, era o euforie generală.

După retragerea armatei și a Gărzilor Patriotice din sediul administrativ al județului, liderii manifestațiilor și foarte mulți alți demonstrații au pătruns în clădire. Aici au găsit pe mulți dintre secretarii județeni și municipali de partid. Doar Elena Pugna și cei doi secretari ai CC ai PCR au plecat cu armata, cerând protecție.

La balconul clădirii s-a instalat o stație de amplificare, de unde Valentin Voicilă a declarat Aradul oraș liber, a făcut apel din nou la calm și ordine, a apelat la sportivi (luptători, boxeri) să vină în clădire pentru a organiza paza și protecția noilor conducători. Au vorbit pe rând alți participanți la evenimente. S-a anunțat schimbarea denumirii celor două cotidiene de presă din Arad: „Flacăra Roșie” a devenit „Adevărul”, iar „Voros Lobogo” a devenit „Jelen”.

Între timp, la sediul Inspectoratului M.I. s-a organizat apărarea, așteptându-se la un

atac din partea revoluționarilor. Dar cum manifestații nu au apărut acolo, spiritele s-au mai calmat. Încă din noaptea de 21.12.1989, cpt. Sârbuț a primit ordin de la gen. Tecla, șeful serviciului „T” din Securitate să dezafecteze sistemul de ascultare a telefoanelor și să ardă benzile audio cu înregistrările făcute, ceea ce s-a executat întocmai. Apoi, imediat după fuga dictatorului, col. Rășină (M.I.) a ordonat adunarea tuturor documentelor securității, încărcarea lor în două camioane, transportarea și arderea lor în Pădurea Ceala. Ulterior, o parte din aceste materiale au fost recuperate de către armată (cele care nu au ars complet), au fost depozitate în Cetate, dar după câteva luni au fost distruse prin ardere de către mr. Urzică, noul șef al SRI, instalat la Arad în aprilie 1990. Col. Rășină afirmă că cele mai importante documente, printre care dosarele informative, s-au păstrat. Ordinul de întrerupere a ascultărilor - Serviciul „T” al DSS - și arderea documentelor este dat pentru toată țara încă din noaptea de 21.12.1989, probabil de către gen. Iulian Vlad.

Liderii revoluționarilor, odată pătrunși în clădire, au încercat să formeze un nou organism, care să preia conducerea administrativă a orașului și județului. Pe lângă cei 15 de pe lista primului Comitet al Frontului Democratic Român, format în 21.12.1989, au fost coopțați în noul organ reprezentanți din întreprinderi și instituții, inclusiv militari. Valentin Voicilă a fost ales președinte, Onofrei Dănilă și Crișan Mircea vicepreședinți. S-a format un nou organ executiv și comitete pe domenii de activitate.

În dimineața zilei de 22.12.1989, liderul revoluționarilor Valentin Voicilă a ținut să menționeze: „. Mulțumim armatei că a asigurat desfășurarea în ordine a demonstrației și să ne rugăm pentru ea”.

Problema cea mai arzătoare a fost aprovizionarea populației cu alimente, apă, energie și menținerea ordinii. O parte din activiștii rămași în clădire și-au oferit serviciile, spunând că se alătură revoluției. Unii au fost acceptați de revoluționari, ca de exemplu Constantin Leonard, fostul vicepreședinte al Consiliului Popular Județean, care a fost desemnat în fruntea comisiei economice. Au fost chemați la sediu și coopțați în conducere și comandantul gamizoanei, mr. Marcu și al miliției, col. (M.I.) Cioflică, după ce au fost puși să jure atașament față de revoluție.

La scurt timp, cca. 1-2 ore, de la preluarea puterii de către revoluționari, au început să apară zvonuri alarmante că există forțe care îl apără pe Ceaușescu și că acestea vor ataca noile organe ale puterii. Poate și sub influența televiziunii, lumea începea să vorbească despre trupe de comando speciale, despre teroriști. Apoi, la orele 15,20 a apărut știrea că apa orașului este otrăvită. S-a și avertizat de la balconul clădirii să nu se consume apa de la robinet și s-a anunțat că în laborator se verifică puritatea apei și că la Uzina de Apă se trimite pază armată.

Încă în după amiaza zilei, U.M. Gai a fost avertizată de către gen. Șchiopu - comandantul diviziei de la Oradea - că vor fi atacați și să se pregătească pentru respingerea atacului.

*Noul comitet al puterii locale a solicitat sprijinul militarilor să asigure paza clădirii consiliului și principalelor obiective din oraș:* aeroport, spital, uzina electrică, PTTR, podurile, tipografia, combinatul chimic. Datorită posturilor de radio și TV s-a răspândit și în Arad sintagma: teroriști - securiști. Mr. Marcu, pe la orele 17,30, la insistențelor revoluționarilor și cu aprobarea Marii Unități a trimis un detașament în frunte cu mr. Micu Ioan, loçtiitorul Șefului de Stat Major, la sediul Inspectoratului M.I. să ia în primire tot ce este în clădire și să adune armamentul personalului găsit acolo. Acțiunea s-a desfășurat fără împotrivire. Au fost inventariate și sigilate birourile, depozitele de armament și muniție, parcul auto.

Revoluționarii s-au gândit s-o aducă pe Elena Pugna din Cetate la sediu pentru a fi interogată, dacă are cunoștință despre vreun plan ce se aplică pentru salvarea lui

Ceaușescu. Ea a început să plângă, spunea că nu știe nimic. S-a încercat aducerea comandanților securității, col. Rășină (M.I.) și Sălceanu (M.I.) la sediu, pentru același lucru, dar ei nu au mai fost găsiți. A fost chemat și găsit col. Cioflică, de la M.I. care a promis că va colabora cu noua putere.

Amplificându-se zvonurile potrivit cărora sediul urma să fie atacat, iar efectivul de militari pus la dispoziție era insuficient pentru apărarea clădirii (doar 14 militari), col. *Liviu Stranski, de la gărzi, a dispus distribuirea de armament și muniție din depozitul G.P. civililor aflați în sediu*. Distribuția s-a făcut pe bază de tabel nominal.

În seara și noaptea zilei de 22.12.1989, Aradul a fost teatrul de desfășurare a unei ample acțiuni de diversiune psihologică, care a născut și întreținut o psihoză teroristă în rândul populației și a creat suspiciune și confuzie între forțele care trebuiau să mențină stabilitatea. Psihoza a fost amplificată odată cu sosirea la Arad a doi generali M.I., Nuță Constantin și Mihalea Velicu cu mai mulți „colaboratori”.

În ziua de 17.12.1989, cei doi generali au fost trimiși la Timișoara din ordinul lui Nicolae Ceaușescu. Ei au făcut parte din grupa operativă, alături de alți generali din armată și ofițeri superiori, trimiși de Ceaușescu pentru organizarea lichidării „tulburărilor”. Activitatea acestora, reținerea lor și intenția de a fi transportați la București, finalizată prin accidentul aviatic în care și-au pierdut viața pilotul elicopterului și cei doi generali, au fost tratate detaliat într-un subcapitol separat.

În continuare, vom reda doar unele episoade legate direct de acest oraș.

După fuga soților Ceaușescu, cei doi generali, intenționând să revină la București, s-au urcat în avionul care făcea cursa regulată Timișoara - București, dar care în 22.12.1989, din lipsă de pasageri suficienți, a suplinat și cursa Arad - București, astfel că avionul a făcut o escală la Arad. Cursa a avut o mare întârziere, trebuia să plece din Arad la orele 17,50, dar a aterizat abia după orele 21,00. Era un BAC 111, din care au coborât inițial pasagerii pentru Arad. După ce de la București, gen. Zărnescu, comandantul aviației civile, a interzis continuarea zborului, pasagerilor rămași în avion li s-a comunicat că datorită condițiilor meteorologice avionul nu mai poate pleca la București, că vor continua zborul a doua zi și se va asigura transportul acestora la gară sau la hotel. Cei doi generali au plecat de la aeroport spre hotel cu autoturismul șefului compartimentului antiterorist.

De menționat că în același avion era și un grup de 5 revoluționari din Timișoara, în frunte cu Lorin Fortuna, care doreau să ajungă la București, la Televiziune și la FSN. Acest grup s-a întors la Timișoara încă din seara respectivă.

Pasagerii pentru București, în număr de 29, au fost cazați la Hotelul "Parc", iar echipajul avionului la Hotelul "Astoria". Printre pasageri era și o echipă de 5 oameni de la redacția de televiziune a armatei (emisiunea Pentru Patrie) și se afla și șeful *Procuraturii Militare, adjunctul Procurorului General, gen. Diaconescu, însoțit de doi arabi, un doctorant și un student*. Gen. Nuță a prezentat la recepție un bilet de avion pe numele Negrilă, iar gen. Mihalea nu a lăsat la recepție nici un document, el fiind cunoscut de recepționeră.

În cursul serii, de la București, în numele gen. Gușe, s-a trimis armatei, din nou, alarma de luptă generală. Gen.lt. Călinoiu a ordonat din nou deplasarea la Arad a efectivelor de la Lipova. Mr. Diaconescu a și pornit spre municipiu cu 300 militari, 20 TAB-uri și 10 tancuri. La U.M. 01380 din Cetate s-a primit indicativul „Fanfara”, ceea ce însemna luarea măsurilor necesare împotriva unui atac iminent asupra Aeroportului. La aeroport a fost trimis cpt. Heredea Vasile, cu un batalion de tancuri (24 tancuri și 20 de blindate), pentru a întări dispozitivul de apărare. Blindatele au fost dispuse circular în jurul pistei de aterizare. Au fost trimise subunități pentru pază și în alte puncte strategice din oraș. În acest timp, în

fața Consiliului, în piață, au continuat să rămână mii de oameni.

La sediul Consiliului, pe la orele 20,00 a sunat pe telefonul operativ Ion Ilescu, s-a interesat de situația existentă în Arad. A spus să se ia legătura cu Timișoara, pentru că are informații că se trage în Piața Operei. Judecătorul Trifa Ioan, care a fost cooptat în conducere în după-amiaza zilei, s-a interesat la Timișoara, apoi a mai apucat să vorbească cu Bucureștiul, să confirme că, într-adevăr, se trage în Timișoara, după care telefonul operativ s-a întrerupt.

Pe celelalte telefoane, au apărut și răspândit fel de fel de știri alarmante, potrivit cărora: elicoptere inamice care zboară la mică înălțime se apropie pe Valea Mureșului spre Arad; a fost minat podul CFR peste Mureș; o coloană de 30-40 de autovehicule pline de securiști vin de la Timișoara spre Arad. La întâmpinarea acestora au fost trimise 7 tancuri la stația PECO din Aradul Nou, dar ulterior, motivând că nu rămân forțe de rezervă suficiente, aceste tancuri au fost retrase.

De la cercetarea prin radiolocație a parvenit știrea potrivit căreia dinspre Deva se apropie o formație de elicoptere.

La orele 19,40, la U.M. 01380, din Cetate, s-a primit informația că la sediul Inspectoratului M.I. se trage, apoi că a fost atacată Poșta Centrală. Toate s-au dovedit a fi informații false. În jurul orei 22,30, generalii Nuță și Mihalea au sunat de la Hotelul "Parc" la sediul Miliției, întrebând de ofițerii Cioflică, Rășină, Sălceanu sau Văduva (locoțitorul lui Cioflică), dar nici unul nu se găsea acolo. În personalul de miliție și securitate a intrat panica, cei doi generali fiind cunoscuți ca șefi cu un comportament foarte dur față de subordonați. S-a discutat și despre probabilitatea ca sediul să fie atacat de oamenii care îi însoțeau pe cei doi generali și în acest context, mr. Micu a permis distribuirea armamentului și lucrătorilor de miliție, pentru a se apăra împreună, în caz de atac. Mr. Micu coboară cu mr. Pantea de la miliție.

A fost anunțat Cioflică, la sediul Consiliului Județean, că este căutat de cei doi generali. A vorbit cu gen. Mihalea, apoi a plecat la U.M. Cetate, împreună cu mr. Gana (Șeful Casei Armatei), motivând că armata va prelua acest caz. Aici, ofițerii Statului Major, împreună cu mr. Bădălan și Său, de la Marea Unitate, pregăteau pe hărți sistemul de apărare al Unității Militare și al orașului. S-a discutat problema capturării celor doi generali, suspecți de genocid săvârșit la Timișoara. Mr. Marcu și col. Cioflică au pornit spre Consiliu, pentru a consulta și revoluționarii, dar, pe drum, col. Cioflică a dispărut.

După orele 23,00, au fost trase primele focuri de armă. Mr. Marcu afirmă că primul cartuș a fost tras cu aprobarea sa de către cpt. Memetea, ca avertisment, pentru a se face liniște la sediu. Atunci, ca răspuns, s-a tras asupra Consiliului Județean. S-au stins luminile și s-a executat foc masiv și prelungit din clădire în afară. Alți martori afirmă că prima dată au fost trase focuri răzlețe asupra Consiliului din diferite clădiri din jurul pieții.

La auzul focurilor de armă, panica a crescut în rândul locuitorilor orașului. O parte din cei din piață s-au dispersat, alții, dimpotrivă, au venit din cartiere să vadă ce se întâmplă. În multe case și blocuri s-au zăvorât ușile și ferestrele, s-au organizat plantoane pe scări, de teama teroriștilor. Au început să sune sirenele și să se tragă clopotele bisericilor, ca la alarma aeriană. În piață, mulțimea continua să cânte „Ole, ole, ole, Ceaușescu nu mai e!”

Pe la orele 24,00 (22.12.1989), noaptea, s-a deschis foc din Hotelul "Parc" și dinspre strand asupra U.M. Cetate, de unde s-a răspuns cu foc masiv. Ofițerii din detașamentul din Lipova, apropiindu-se de Cetate au nimerit în mijlocul unei adevărate bătălii. Un ziarist englez și un corespondent de la Radio Budapesta au reușit să pătrundă în clădirea întunecată și asediată a Consiliului. Reporterul radio (Orosz Jozsef) a obținut legătura telefonică cu

Budapesta, chiar atunci când, pe la orele 1,45 a început un nou schimb violent de focuri.

La Aeroport, după orele 0,00 (23.12.1989), s-a primit un ordin de la lt.col. Drăghicescu Nicolae (comandantul Regimentului de aviație de la Timișoara) să fie blocată pista de aterizare pentru că se prevede un atac aerian iminent asupra Aeroportului. Când au ieșit cele trei autovehicule (autobuz, cisterna și mașina PSI) din remiza auto cu care trebuia blocată pista și au ajuns aproape de pistă și au aprins farurile, dintr-un TAB aflat în dispozitivul de apărare s-a deschis foc asupra autovehiculelor. Focul s-a întetit, s-a tras din toate părțile, au fost avariate autovehiculele, turnul de control, avionul BAC 111 care staționa. S-a tras și spre și dinspre Secția de Carotaj, unde exista un depozit de materiale explozive și radioactive și un pichet de pază militară. Au fost grav răniți un soldat și șoferul de pe vehiculul PSI. Doar dimineața au fost transportați la spital.

Împușcăturile au continuat cu intermitențe toată noaptea, atât în jurul Hotelului "Parc", U.M. Cetate, cât și la Consiliu și la Aeroport. La Consiliu, militarii și revoluționarii care au primit arme au fost împărțiți pe sectoare și ferestre. Aici a fost împușcat mortal revoluționarul Gruber Geza, de un glonte care l-a lovit exact sub nas, în momentul în care își aprindea o țigară, probabil tras dinafară. Moartea lui Gruber Geza a înspăimântat și mai mult pe cei din clădire, așa că se trăgea la orice zgomot. S-a răspândit zvonul că col. Ciofică este trădător, pentru că a dispărut și n-a mai revenit la Consiliu, că probabil luptă alături de oamenii celor doi generali.

Aproape de ora 1,00 (23.12.1989), asupra autosanitarei aparținând U.M. Cetate, care revenea de la spital, unde transporta o salariată civilă, s-a tras dinspre ștrand și din Hotelul "Parc". Când mașina a ajuns la capătul podului dinspre Cetate, cpt. Prodan, din salvare a tras asupra agresorilor. Văzând, pe întuneric, că din mașină se trage, militarii din Unitate au deschis focul asupra vehiculului. Lovită, autosanitară s-a răsturnat în șanț. În acest incident a fost ucis soldatul Adrian-Victor Pușcău și au fost răniți mr. dr. Aurel Chiș și cpt. Nicu Prodan.

Martora Alexandrina Lazăr, locotenent de securitate, care era cazată la "Parcul Mic", s-a trezit datorită focurilor de armă, a coborât în holul Hotelului "Parc", unde recepționera i-a arătat legitimațiile celor cazați în hotel. *Din cele 29 de legitimații ale avionului, vreo 4-5 erau vizibil falsificate.* Martora a auzit cum se trăgea foc automat de la etajele 6 și 7 ale hotelului și că se trăgea și de la etajul 1, din zona unde erau cazați gen. Diaconescu, cei doi arabi și cei de la emisiunea „Pentru Patrie”. Din camerele 101-102 se auzeau 3 voci de bărbați și zgomotul specific încărcării armelor. De asemenea, în dimineața zilei de 23.12.1989, revoluționarul Gurilă Constantin s-a lăudat că a fost noaptea pe faleză și a descărcat două încărcătoare asupra hotelului Parc.

Spre dimineață, cantitatea de muniție a celor din sediul Consiliului a scăzut mult și s-a hotărât aducerea de muniție din Cetate. Col. Stranski a afirmat că s-a vorbit cu cei din U.M. Cetate că autobasculanta cu care voluntarii revoluționari pleacă după muniție va putea intra fără probleme în Unitatea Militară. Dar, la coborârea de pe podul de peste Mureș, s-a tras din Cetate asupra autobasculantei. Au fost răniți toți cei din autobasculantă, dintre care doi mortal.

Tot în noaptea de 22/23.12.1989, cetățeanul maghiar Toth Sandor, care a venit cu un convoi de autocamioane pline cu ajutoare (alimente și medicamente) la Spitalul din Arad, după ce a descărcat a fost solicitat să facă un transport până în Cetate. A fost de acord, dar la apropierea de podul de peste Mureș a fost întâmpinat cu foc de către militarii care apărau U.M. Cetate, fiind împușcat mortal.

În tot cursul nopții, telefoanele Unităților Militare din oraș, Consiliului județean,



Inspectoratului M.I. au fost intoxicate cu informații false, zvonuri alarmante despre presupuse atacuri teroriste: că au aterizat trei elicoptere la Combinatul Chimic, că vin teroriștii din Timișoara, că la Uzinele Strungul milițienii trag în oameni, că un tir cu nr. 31 BH 6729, plin cu teroriști, vine de la Oradea, că la Campingul din Aradul Nou sunt teroriști arabi. Este de menționat faptul că informațiile false erau recepționate la telefoane ale căror numere de apel nu erau cunoscute publicului larg. Cei care transmiteau aceste știri erau îndeosebi femei. Uneori se auzeau prin telefon râsete ca zgomot de fond.

Alte apeluri cu informații, care apoi s-au constatat că erau false, s-au primit pe linie militară, de la eșaloanele superioare sau din sistemul de apărare antiaeriană.

Aceste zvonuri și știri false au fost întărite cu acțiuni reale de diversiune. S-a executat foc real sau cu simulatoare de foc automat, sporadic sau succesiv, din locuri diferite. Astfel, s-a tras, ori s-a simulat tragerea asupra sediului consiliului din podul Palatului Cultural, din clădirea Liceului Sanitar, din turela restaurantului Mureșul, din spate dinspre parc și faleză. S-a observat foc la gura țevii ce își schimba poziția și din U.M. Cetate. Apărea când pe faleza Mureșului, când în parcare de la Hotelul "Parc", când pe str. Teiului, de lângă malul Mureșului. În acea noapte a fost împușcat mortal soldatul t.r. Almen Werner, aflat în dispozitivul de apărare al U.M. 01380.

Spre dimineața zilei de 23.12.1989, focurile de armă s-au rărit, apoi au încetat. Conducătorii din sediul Consiliului s-au întrunit într-o nouă ședință, pentru a analiza cele întâmplate și pentru a lua măsurile ce se impuneau.

S-au format „filtre” sau cordoane, adică puncte de control la principalele intersecții și pe arterele de pătrundere în oraș. Acestea s-au format din inițiativa cetățenească a unor tineri, s-au făcut liste cu cei cooptați în această activitate și li s-au dat banderole. Aceștia verificau și legitimau trecătorii, opreau și controlau autoturismele. Ulterior, tabelele au fost duse la Voicilă pentru a fi vizate și oamenilor le-au fost eliberate legitimații. De aceste filtre s-au ocupat revoluționarii Sedan, Țop și Cosma. Trecătorii sau pasagerii vehiculelor la care se găseau arme, cartușe, ori erau suspecti din alte cauze (nu aveau legitimații, nu erau cunoscuți prin oraș) erau reținuți și predați armatei, care îi aduna la Consiliu și la Cetate, apoi la arestul poliției.

Având convingerea că cei de la securitate sunt amestecați în acte teroriste și de diversiune, s-a hotărât aducerea la sediu și interogarea col. Rășină și Sălceanu, cât și izolarea și punerea sub pază a tuturor cadrelor de securitate. S-a încercat verificarea și clarificarea situației, dar evidența cadrelor de securitate era neclară. S-a făcut prezența, pe baza unui stat de plată. Armele au fost adunate, col. Marcu afirmând că s-a constatat că multe arme adunate de la securiști erau proaspăt folosite. Câțiva ofițeri de securitate nu s-au prezentat la apel. Cei reținuți, au fost sub pază armată timp de o săptămână, după care au trecut în subordinea armatei. Col. Rășină, Sălceanu și Văduva au fost aduși la sediul Consiliului, au fost interogați și apoi duși într-o cameră, sub pază armată.

La ora 8,00, dimineața, mr. Marcu și-a retras oamenii din Consiliu și a plecat în cazarmă. În locul lui a venit mr. Diaconescu, de la Lipova, împreună cu 100 militari.

S-a hotărât constituirea unor grupe de cercetare mixte, formate din militari și revoluționari, care să treacă la scotocirea imobilelor unde se semnalează prezența mai multor persoane suspecte, ori de unde s-a tras în cursul nopții. Astfel, pe str. Măcinului nr.6, într-o casă conspirativă a Securității au fost găsiți mai mulți lucrători ai securității, dintre care doi erau înarmați. Au fost duși în Cetate.

S-a răspândit știrea că a fost prins în comuna Șeitin col. Cioflică. A fost arestat de grăniceri, dus la Casa Armatei și de acolo în U.M. Cetate, unde a fost ținut arestat timp de 25

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

de ore, până în ziua de 24.12.1989, orele 9,00. Ciofflică Mihail a explicat prezența sa în comuna Șeitin astfel: auzind alarma aeriană s-a dus la CPL, unde a aflat de la directorul Popescu că s-a anunțat atac dinspre Ungaria și să se stingă sursele de lumină. Atunci, colonelul a hotărât să plece spre graniță pentru recunoaștere, să vadă dacă au intrat sau nu în țară trupe străine. Așa a ajuns la Nădlac, iar de acolo a plecat spre Șeitin, deoarece a observat că grănicerii l-au suspectat și au început să-l urmărească. La Șeitin a dormit la postul de miliție și spre dimineață a fost trezit, arestat (legat) de grăniceri și transportat la Arad.

Tot în ziua de 23.12.1989, la orele 12,00, un detașament de la Ineu, compus din 105 militari, a început deplasarea spre Arad, din ordinul gen. Șchiopu, de la Oradea, cu misiunea de a elibera sediul Consiliului județean, care ar fi fost ocupat de teroriști. Sosind la Arad și văzând că în sediu sunt revoluționari și militari și nicidecum teroriști, detașamentul a revenit în garnizoana de reședință pe la orele 23,00, cu efective complete.

Încă din dimineața aceleiași zile s-au purtat discuții aprinse privind modul de lichidare a „cuibului de teroriști” de la Hotelul "Parc" și arestarea celor doi generali din M.I. Nu s-a cunoscut că generalii plecaseră deja de dimineață, de la ora 8,00 din hotel spre gară. S-a hotărât organizarea unei acțiuni cu ajutorul trupelor antiteroriste și armatei, cu scopul scotocirii hotelului și neutralizarea teroriștilor. Formația USLA a fost condusă de mr. Suciuc, iar subunitatea de infanterie de cpt. Memetea Ioan, iar acțiunea a început la orele 13,45.

După ce presupușii teroriști au fost somați prin gigafoane să iasă din clădire și s-au tras și focuri de avertisment, luptătorii USLA au pătruns în hotel și au început scotocirea camerelor. Atunci, echipajul TAB-ului a deschis foc asupra hotelului. Acest fapt a determinat și pe alți militari aflați în dispozitiv în spatele hotelului să deschidă foc de mitralieră. În TAB nu s-a mai recepționat cererea de încetare a focului lansată din interiorul hotelului, deoarece a fost schimbată brusc frecvența radio. Concomitent, s-a tras și dinspre U.M. 01380 Cetate, trei lovituri de AG7, care au lovit camera trolului liftului și terasa hotelului. Luptătorii antiteroriști au găsit și reținut în hotel doar pe cei doi ofițeri M.Ap.N. de la emisiunea „Pentru Patrie”, lt.col. Pricină și Cenușă, care au fost îmbarcați într-un ABI (automobil blindat) și duși la sediul Inspectoratului M.I. Apropiindu-se de sediu, asupra ABI-ului s-a deschis foc automat de către militarii care păzeau acest obiectiv, dar la apelul făcut prin gigafonul mașinii blindate, focurile au încetat. Pricină și Cenușă au fost eliberați în 24.12.1989, din ordinul mr. Marcu.

Generalii Nuță și Mihalea au stat la gară (probabil la miliția TF), până la sosirea trenului R-22 (Expresul Panonia) de la ora 11,40, când dintr-un bloc aflat în construcție lângă gară s-a executat foc, miliția TF a răspuns și profitând de această „acoperire”, cei doi generali s-au urcat în tren. Pe la orele 13,00, lt.col. de miliție, Rusu Victor a solicitat prin telefon miliției din Deva să rețină pe cei doi generali, indicând și cușeta ocupată de ei. Au fost arestați la Deva, ținuti sub pază în U.M. 01719 până seara, când a sosit un elicopter, pentru a-i transporta la Sibiu, elicopter care a fost lovit, explodând lângă Alba Iulia. Nu au existat supraviețuitori.

La orele 14,20, asupra Inspectoratului Județean M.I. s-au tras focuri de armă din clădirea Liceului Industrial nr.11, aflat vis-a-vis. Soldații din dispozitiv au ripostat. A fost rănit un militar, cpt. Kele Mihai. Verificând apoi podul liceului, s-au găsit urme de sânge.

Gen. Șchiopu l-a amenințat cu arestarea pe col. Stranski pentru că a distribuit arme civililor și a ordonat recuperarea lor. Armele au fost adunate, ultimul fiind Gurilă, care și-a predat pistolul-mitralieră pe 23/24.12.1989, noaptea. Revoluționarii au început să-l suspecteze pe mr. Marcu, întrucât acesta s-a retras în U.M. Cetate și a refuzat să mai vină la Consiliu, motivând că nu mai are comanda, aceasta fiind exercitată de cei doi ofițeri de la

divizia din Oradea, Bădălan și Său care sunt în Regiment.

În după-amiaza zilei s-au multiplicat atacurile răzlețe, adică se aveau focuri de armă din diferite puncte ale orașului. În aceste puncte s-au deplasat forțe (de obicei TAB-uri), care nu au mai văzut nimic, dar la indicația unor persoane au deschis foc asupra clădirilor considerate suspecte. Pe Calea Romanilor, lângă casa nr. de securitate Rusu, de unde s-a tras asupra militarilor, s-a găsit un pumn de cartușe speciale, cehoslovice, probabil cu încărcătură chimică. Casa a fost distrusă prin lovituri de AG7. Un foc intens a reînceput la Aeroport, unde din nou s-a tras asupra Secției de carotaj.

În după-amiaza zilei de 23.12.1989 s-a deschis foc asupra Consiliului județean din clădirea băncii de vis-a-vis. A fost observat foc la gura țevii la crenelul din dreapta al podului băncii. S-a ripostat cu mitraliera de pe TAB, provocându-se unele stricăciuni importante clădirii.

În seara zilei, s-a deschis foc asupra U.M. 01286 din Gai. Au fost observați 3-4 oameni sosiți cu o mașină Dacia Combi de culoare albă și care s-au adăpostit după terasamentul căii ferate și au început să tragă asupra Unității Militare. A fost găurită și poarta de la intrarea în Unitate. Zgomotul armelor lor diferea de cel al armelor aflate în dotarea armatei. Militarii din pază au ripostat excesiv. Schimbul de focuri a durat aproape toată noaptea. Atacarea acestei Unități s-a repetat și în nopțile de 24 și 25.12.1989. A fost văzută silueta unui individ care executa foc automat asupra Unității Militare și din casele din marginea cartierului Gai. *Totodată, din cartierul Bujac, ofițerii din cazarmă observau cum se ridică din când în când fum (se dădeau foc unor resturi vegetale), după care urmau focuri de armă, iar noaptea se lansau, tot din cartierul Bujac, rachete de semnalizare cu o stea, de diferite culori, iar la o jumătate de oră de la acest semnal se deschidea foc asupra Unității Militare.* Soldații ripostau masiv, așa că multe cartușe ajungeau până la Aeroport și la Pădurea Ceala, motiv pentru care începea „canonada” din direcțiile respective.

Mr. Bădălan a fost la U.M. 01286 din Gai în ziua de 24.12.1989, unde comandantul unității i-a înmănat cartușe cu vârful retezat, găsite prin unitate în urma atacurilor.

La inspectoratul M.I. s-a hotărât formarea unor patrulle mixte - armată, miliție și revoluționari - care să se deplaseze cu câte un ABI și un TAB în zonele unde se semnalează atacuri teroriste. S-au făcut mai multe deplasări prin oraș, cele mai multe alarme s-au dovedit a fi false. Doar pe Calea Aurel Vlaicu, la stația de tramvai Făt Frumos, dintr-o mașină Dacia 1300, fără număr de înmatriculare, s-a deschis foc. S-a ripostat cu foc. A fost rănit mortal plt. de miliție Clepe Gheorghe și răniți alți trei, dintre care un arădean stabilit în Germania, care stătea în Mercedesul său, Wilkoffer Ștefan.

ABI-ul condus de cpt. de miliție Ursu Liviu a fost chemat la acest loc pentru ajutor, dar faptele erau deja consumate. La întoarcerea spre unitate, automobilul blindat care se deplasa încet a fost ajuns din urmă de un TAB, condus de cpt. Oprea Dumitru, de la U.M. 01191 din Lipova, care, crezând că în mașină sunt teroriști a deschis foc de nimicire asupra ABI-ului. A fost ucis cpt. de miliție Duma Pavel și au fost răniți cei doi ofițeri de miliție și revoluționarul Popa Romeo, care se afla în automobil. S-au numărat 86 de găuri de glonț în spatele mașinii, acolo unde blindajul era mai slab. Răniții, transportați la spital, au fost ținuți sub pază, crezându-se că sunt teroriști.

Pe tot parcursul zilelor de 23 și 24.12.1989 au continuat să parvină apeluri telefonice de dezinformare despre atacuri teroriste și care solicitau imperios intervenția armatei. O echipă de militari din Zăbrani, trimisă la Arad, în urma unor apeluri telefonice insistente, a fost întâmpinată cu foc în momentul în care au ajuns la podul de peste râul Mureș.

O companie de la U.M. 01499 Ineu a fost dislocată pentru scotocirea zonei Moneasa,

urmare a unui apel telefonic primit la primăria oraşului Sebiş, conform căruia Staţiunea hidrometeorologică Izoi este ocupată de terorişti, ale căror convorbiri în limba arabă au fost recepţionate la radio de către şeful staţiei. Cele două subunităţi au fost defectuos dirijate în teren, astfel că au ajuns faţă în faţă şi s-ar fi nimic reciproc dacă ordinul de deschidere a focului nu ar fi fost contramandat în ultima clipă.

În dimineaţa zilei de 24.12.1989, după ce au fost întrerupte, la un moment dat, toate legăturile telefonice, conducătorii revoluţionarilor l-au trimis pe mr. Micu, cu un tanc să-l aducă la consiliu pe mr. Marcu, suspectat că ar fi ordonat întreruperea telefoanelor. Acesta a fost adus la Consiliu, împreună cu col. Cioflică. Au fost îndelung interogaţi. Au fost aduşi şi reţinuţi şi Mircea Lucea şi Gicu Donovici, directorul şi inginerul-şef de la direcţia PTTR, cât şi ing. Oana, care răspundea de telefoane, din partea securităţii, tot pentru a explica „căderea” telefoanelor. Mr. Marcu a dat răspunsuri evazive şi neconvingătoare, motiv pentru care a fost făcut „trădător” şi i s-a spus că este arestat. Aflând de reţinerea mr. Marcu, gen. Şchiopu, comandantul Diviziei a ordonat unităţilor militare din Ineu şi Gai să vină la Consiliul din Arad ca să-l elibereze pe comandantul garnizoanei. Comandantul unităţii din Gai a reuşit să vorbească cu mr. Marcu şi ca urmare n-a mai ieşit din unitate. Însă un detaşament din Ineu, format din 23 cadre şi 179 militari în termen au pornit spre Arad. Mr. Marcu, după circa 2 ore, la insistenţele gen. Şchiopu, a fost eliberat.

Explicaţia întreruperilor circuitelor telefonice este următoarea: la propunerea adjunctului Ministrului Telecomunicaţiilor (general de securitate) Stelian Pintilie, gen. Guşe Ştefan a aprobat, începând cu 23.12.1989 întreruperea legăturilor guvernamentale cu alte judeţe, în scopul izolării echipamentelor de ascultare ale securităţii şi evitarea acţiunilor de diversiune în reţelele guvernamentale „S” şi „T.O.”. De asemenea, gen. Stănculescu a ordonat col. ing. Victor Danci, loctiitorul comandantului Unităţii speciale „R” a securităţii să desfiinţeze unele telefoane „S”, „T.O.” şi „M.I.”, iar Stelian Pintilie a dispus izolarea pentru circa 2 ore a telefoanelor M.I., apoi s-au întrerupt practic, de către conducerea M.T.Tc., pentru mai multe zile, toate legăturile telefonice guvernamentale şi M.I. între Bucureşti şi judeţele unde existau evenimente. La Arad, însă, din ordinul gen. Şchiopu au fost întrerupte toate legăturile telefonice, inclusiv cele urbane ale Consiliului. Aceste legături s-au reluat doar prin 25.12.1989.

La orele 9,17, s-a comunicat de la comandamentul Diviziei că: „elicopterele care zboară în zonă sunt de tip FIRO 4-a, de producţie americană, au amortizor de zgomot pe pale”. Între orele 14,00 - 14,30 s-a executat o scotocire a ştrandului de lângă U.M. Cetate, dar şi în acest caz militarii au fost întâmpinaţi cu foc din direcţia cabinei nr.14, fiind răniţi mortal doi militari în termen, respectiv Marius Cosma şi Ion-Sorin Necolicioiu.

Col. Cioflică a jurat din nou credinţă noului organ, care se numea Consiliul Judeţean al F.S.N. (Frontului Salvării Naţionale) şi a solicitat să i se pună la dispoziţie TAB-uri pentru a captura pe cei care executau foc din diverse acoperiri. S-a început activitatea „sonda”, comandată de col. Cioflică, prin care s-a intensificat acţiunea de scotocire a podurilor caselor, parcurilor, clădirilor, de unde s-a semnalat că s-a tras, iar activitatea filtrelor s-a intensificat. Au fost reţinuţi circa 70 - 80 de suspecţi. Aceştia au fost aduşi la sediul Consiliului sau la arestul poliţiei. Unii dintre cei reţinuţi aveau pe ei mai multe rânduri de haine, la un tânăr găsindu-se un cuţit lung, cu mâner albastru, la un ţigan acasă s-a găsit un AKM şi cartuşe, la un şofer al unui ARO s-a găsit un AKM, la un copil, într-o maşină s-au găsit 3 grenade defensive. Doi tineri, reţinuţi la bancă, având asupra loc arme de foc au fost aduşi la Consiliu şi legaţi de calorifere. Toţi suspecţii, după ce au fost interogaţi de un procuror militar sosit de la Oradea, au fost eliberaţi în 26 şi 27.12.1989. Doar col. Răşină şi col.

Sălceanu au rămas arestați. Au fost anchetați și apoi eliberați la 1 iunie 1990.

Col. Preda, de la Lipova a trimis 5 tancuri spre Arad, fără să anunțe unitățile militare din oraș, astfel că, pe Drumul Zădărenilor s-au trezit două detașamente de tancuri față în față. Dacă comandanții celor două subunități nu se cunoșteau personal, probabil s-ar fi deschis focul între cele două subunități.

Detașamentul de la Ineu, condus de mr. Munteanu Vasile, auzind că în oraș se trage, a schimbat itinerariul de deplasare stabilit inițial și a pătruns în oraș, seara, la orele 20,00, pe un alt traseu. În Piața Romană s-a executat foc de armă de la etajele superioare ale blocurilor din zonă asupra militarilor din coloană. S-a ordonat ocuparea dispozitivului de luptă și s-a răspuns cu foc. În acest duel a fost ucis sold. Costel Dumitrescu, alți 3 soldați fiind răniți. Pentru prinderea celor care au tras, s-au întreprins imediat acțiuni de scotocire, dar trăgătorii neidentificați reușiseră să dispară. A doua zi, dimineața, detașamentul s-a înapoiat la Ineu.

În ziua de 25.12.1989, dimineața, s-a executat o cercetare a pădurii Ceala, de către o patrulă condusă de serg. Marin Majilu. Au fost descoperite urme de încălțăminte, de sânge și de corpuri târâte. În aceeași zi, mr. Diaconescu a predat obiectivul „Consiliul Județean” mr. Marcu. Concomitent s-au predat pe bază de tabel toți arestații, deplasându-se ulterior cu efectivele complete în unitatea din Lipova.

În timpul zilei de 25.12.1989 nu s-au mai semnalat focuri de armă, dar o dată cu lăsarea întunericului s-a tras din nou dinspre Aeroport.

În ziua de 26.12.1989, acțiunile teroriste și dezinformările telefonice au scăzut în intensitate. S-au mai trimis patrule și s-au făcut scotociri, dar fără rezultate notabile.

În perioada 27-30.12.1989, acțiunile diversioniste au fost din ce în ce mai puține și mai răzlețe. S-a mai dat alarma aeriană la Aeroport, pe timpul zilei de 27.12.1989, iar după lăsarea întunericului au mai fost trase focuri de armă răzlețe.

În ziua de 29.12.1989 s-a ordonat retragerea efectivelor în cazărmi. S-a mai menținut paza unor obiective, precum: Aeroport, Combinatul Chimic, PTTR, Uzina Electrică, Spitalul Județean, Tipografie, până în zilele de 9 și 10.01.1990.

Treptat, sub conducerea noilor organe, viața orașului a intrat în normal.

În concluzie, în perioada la care se referă raportul, în urma acțiunilor de foc desfășurate de forțele armate din zonă au rezultat: 19 persoane decedate, din care 11 civili, 5 personal M.Ap.N. și 3 personal M.I. Totodată au fost rănite 38 de persoane, din care 22 civili, 14 personal M.Ap.N. și 2 personal M.I. (sinteza procuraturii pag. 209) [9] și [10].

---

\*) „Raportul Comisiei Senatoriale privind acțiunile desfășurate în Revoluția din decembrie 1989 în municipiul Arad”, în volumul: Simpozionul „Decembrie '89 - mărturie pentru istorie”, București, 1997, pag. 206-406.

**ANEXA 2****MISIUNILE ȘI ACȚIUNILE  
UNITĂȚILOR MILITARE ARĂDENE ÎN  
DECEMBRIE 1989 \* )**

Începând cu 22.12.1989, orele 13,30, militarii din garnizoana Arad au acționat potrivit noilor imperative ale situației, punându-și întreaga energie în slujba apărării Revoluției. La orele 14,00 s-au primit notele telefonice nr. 38 și 39, semnate de generalul-locotenent Victor Stănculescu, în care se preciza conduita armatei în lumina noilor evenimente.

- În după-amiaza zilei de 22.12.1989, s-a constituit, la sediul Primăriei, Comitetul Local al Frontului Democratic Român - Arad, organism în care au fost incluși maiorul Dumitru Marcu, comandantul garnizoanei și maiorul Liviu Gîrgari. Cu noul organ al puterii, conducerea militară a conlucrat fructuos în toate zilele și nopțile care au urmat.

În acele momente de incertitudine și confuzie, când plana temerea că forțele proceaușiste vor reacționa violent și în forță, au fost luate imediat măsuri suplimentare pentru apărarea cazărmilor, întărirea observării a.a., asigurarea pazei și apărării unor obiective importante din municipiu. Un detașament format din militarii veniți de la Lipova a primit misiunea de a proteja sediul noii puteri revoluționare. Alt detașament a fost inclus în dispozitivul de apărare al U.M. 01380 Arad. Detașamentul de la Ineu s-a înapoiat în garnizoana de reședință.

- În după-amiaza aceleiași zile, la U.M. 01380 s-au prezentat Elena Pugna, fostul prim-sercetar al Comitetului Județean PCR Arad, Ilie Matei și Constantin Radu, secretari ai fostului CC al PCR, care au cerut protecția armatei. În urma consultării cu noul Comitet al Frontului Democratic, comanda unității i-a comunicat Elenei Pugna că este invitată la sediul noii puteri revoluționare. Celorlalți li s-a permis să se întoarcă la București.

- La orele 17.30, în baza ordinului primit de la Marele Stat Major și a cererii Consiliului Județean FSN, comandantul U.M. 01380 a ordonat unui batalion să ia sub protecție Inspectoratul Județean al M.I., maiorul Ion Mandricel, maiorul Emil Topliceanu și căpitanul Petru Roman, trecând imediat la inventarierea și preluarea armamentului și muniției. Ulterior, maiorul Dumitru Marcu a informat, din balconul Primăriei, pe demonstranții aflați în număr mare în piață, că forțele Inspectoratului M.I. au trecut în subordinea armatei. Între 22.12.1989, orele 17.30 și 29.12.1989, orele 13.25, armata a asigurat paza Inspectoratului M.I. Față de personalul existent în sediu s-a manifestat o atitudine corectă, civilizată; nu s-a înregistrat nici un caz de brutalizare. Personalul a putut părăsi sediul numai cu acordul comandantului militar sau al șefilor unor compartimente M.I.

- În partea a doua a zilei de 22.12.1989 și în municipiul Arad s-a declanșat o puternică acțiune de dezinformare, care, aici, la granița de vest a țării, a fost întreținută și amplificată

de mass-media occidentală (Radio Europa Liberă, Radio Kossuth, Televiziunea Maghiară), care, de cel mai multe ori, prezentau deformat și alarmist situația din zona Timișoara și Arad. Au început să circule zvonuri alarmante despre acțiuni teroriste, să fie difuzate informații false, derutante, menite să înspăimânte populația, să producă panică, să împingă comandanții militari să adopte măsuri nejustificate, să-și împrăștie și să nu-și poată conduce forțele.

- La orele 15.20, de la noile organe locale, grupa de coordonare de la U.M. 01380 a fost informată că apa potabilă a fost otrăvită. Până la confirmarea sau infirmarea faptului, au fost luate măsuri pentru anunțarea populației, inclusiv prin porta-voce, de pe mașinile din serviciul Circulație. Psihoza terorismului s-a amplificat odată cu sosirea la Arad a generalilor Constantin Nuță și Velicu Mihalea, însoțiți de 29 de colaboratori, cazați, în seara respectivă la Hotelul "Parc".

- Conform celor stabilite în primă urgență, împreună cu nucleul noii puteri locale, comanda U.M. 01380 a destinat forțele necesare pentru asigurarea protecției obiectivelor principale. Astfel, s-a trecut la întărirea cu tancuri și infanterie a pazei Aeroportului Arad și a Secției de Carotaj pentru depozitarea surselor radioactive și explozive. Un dispozitiv de protecție s-a organizat și la Poșta Mare, 3 tancuri au luat poziție la intersecția de drumuri Cazarmă - Pod Micălaca și Cazarmă - Aradul Nou. Șapte tancuri au pornit spre stația PECO din Aradul Nou, deoarece se primise informația că o coloană de 30-40 autovehicule „pline cu securiști” vine de la Timișoara. Întrucât nu mai rămăseseră suficiente forțe de rezervă, ordinul a fost anulat, tancurile înapoiindu-se în unitate. Alte subunități au trecut în apărare, la podul din cartierul Grădiște, la depourile de locomotive, de automotoare IVA, la Gara Mare. Detașamente militare au luat sub pază Uzina Electrică, Uzina de Apă, Tipografia, Combinatul Chimic. O companie de infanterie a intrat în dispozitiv de apărare a Consiliului local provizoriu al noii puteri revoluționare.

- Începând cu orele 19.40, s-a ordonat subunității de Pază Aeroport trecerea la „Starea de pregătire de luptă nr.1” și întărirea cercetării pe Valea Mureșului, unde se semnalase un elicopter care zbura la joasă înălțime, cu luminile stinse. Ordinul a fost repetat la orele 22.20.

- După orele 23.00, în municipiul Arad elemente diversioniste au deschis, din puncte izolate, foc de arme automate, provocând panică și mai ales victime. Inițial, s-a tras doar asupra clădirii Comitetului Provizoriu, dar, ulterior, și asupra altor obiective importante din municipiu.

- În ziua de 23.12.1989, la orele 1.00, din Hotelul "Parc" s-au executat primele focuri de armă asupra apărătorilor cazarmii U.M. 01380. Aproape concomitent, din podul Palatului Culturii elemente necunoscute au reînceput tragerile asupra Comitetului Provizoriu. Militarii din dispozitivele de apărare au răspuns, schimbul de focuri continuând cu mici intermitențe, uneori deosebit de violent, până dimineața.

- Aproape de ora 1.00, asupra unei autosanitare aparținând U.M. 01380 (care revenea de la spitalul unde transportase o salariată civilă) s-a tras dinspre Ștrand și din Hotelul "Parc". Când mașina a ajuns la capătul podului, căpitanul Nicu Prodan, care se afla în Salvare a deschis, la rândul său, focul asupra agresorilor. Derutat, lanțul trăgătorilor din dispozitivul de apărare al unității militare, observând prin întuneric faptul că se trage din autovehicul, a ripostat imediat. Lovită, autosanitara s-a răsturnat în șanț. În acest incident a fost ucis soldatul Adrian Victor Pușcău, maiorul dr. Aurel Chiș și căpitanul Nicu Prodan fiind răniți.

- În noaptea respectivă, zona Aeroportului Arad a fost foarte „fierbinte”, atacurile

diversioniste succedându-se unul după altul, dar din direcții diferite, pe fondul alertei continue, menținute de informațiile despre apropierea unor aeronave necunoscute.

- În aceeași noapte, la orele 3.30, asupra unei basculante care se îndrepta spre U.M. 01380, trimisă de către șeful de stat-major al Gărzilor Patriotice, pentru aprovizionarea cu muniție, s-a deschis foc de armă dintr-un autoturism și, ulterior, din Hotelul "Parc". Cei din vehicul au replicat, trăgând, la rândul lor. În acea atmosferă de suspiciune și de teamă de necunoscut, întrucât U.M. 01380 nu fusese înștiințată despre sosirea mașinii pentru ridicarea muniției și nici nu se stabilise un semnal de recunoaștere, apărătorii unității i-au luat drept teroriști și nu au ezitat să-i întâmpine cu foc de armă. În urma acestui incident au fost rănite toate cele 4 persoane aflate în basculantă, dintre care, ulterior, 2 au murit.

- În noaptea de 22/23.12.1989, unitățile militare au fost realmente intoxicate cu informații false, zvonuri alarmante, lansate deliberat ca să producă panică și derută. Astfel, la orele 23.00, la Aeroportul Arad s-a primit informația că de la Deva se îndreaptă spre Arad mai multe elicoptere; la orele 00.38, în Arad s-a declanșat sistemul de alarmare aeriană (prin sirene, clopote). Conducerea garnizoanei militare nu a fost înștiințată despre această măsură și nici nu s-a putut stabili cine a dat un asemenea ordin. De la Combinatul Chimic s-a anunțat aterizarea a 3 elicoptere; de la Uzina Strungul a parvenit o informație că, în preajmă, se află o formație de milițieni care trage în populație; subunitatea radiotehnică de la Șepreuş a comunicat că în zonă patrulează 3 elicoptere neidentificate; din mai multe puncte din municipiu au sosit semnale potrivit cărora se trăgea cu armele din mașini de tip Salvare; s-a anunțat că un TIR plin cu teroriști a plecat din Oradea spre Arad, etc.

- În cursul nopții, s-au produs atacuri diversionist-teroriste asupra unor obiective de pe Aeroport (depozitul de carburant lichid, plutonul de mitraliere care apăra depozitul cu materiale radioactive), precum și asupra subunităților din dispozitivul de apărare. Prin sistemul radiotehnic s-au comunicat noi informații privind elicoptere care zburau dinspre Anina, Ineu și Oradea.

- În același timp, în municipiul Arad atacurile răzlețe cu foc au continuat. Asupra militarilor aflați în dispozitivul U.M. 01380 s-a tras din nou din Hotelul "Parc", dinspre parcare hotelului și, probabil, de pe str. Teiului (Malul Mureșului). Aici a fost împușcat mortal, în cap, soldatul t.r. Verner Almer, aflat în dispozitivul de apărare a podului de la Cetate, la circa 60-70 de metri de Hotelul "Parc" (de unde există informații clare că s-a tras, îndeosebi de la etajele 2 și 7). Glonțul care i-a curmat viața a pătruns prin cască, de sus în jos.

- Dată fiind agresivitatea atacurilor teroriste, s-a hotărât: să fie întărită paza tuturor obiectivelor militare și să se treacă la scotocirea localurilor unde se semnalase prezența elementelor diversioniste. Având în vedere aceste decizii, s-au adoptat noi măsuri pentru întărirea pazei cazărzii U.M. 01380. În dispozitiv, chiar sub focul teroriștilor, s-au introdus noi subunități.

- În dimineața zilei de 23.12.1989 s-a trecut la constituirea unor grupe de cercetare mixte, formate din militari și revoluționari, care au executat scotocirea unor imobile de unde se trăsesse. Nu s-au putut obține, însă, probe edificatoare.

- După ce generalii Nuță și Mihalea au sosit la Hotelul "Parc", organele noii puteri revoluționare au hotărât arestarea lor. În acest scop, în ziua de 23.12.1989, dimineața, a fost organizată o formație USLA, căreia i s-a distribuit armament, stabilindu-se, totodată, un plan de cooperare cu unitățile militare.

- Acțiunea de scotocire a complexului hotelier (în scopul capturării generalilor Nuță și Mihalea, precum și a teroriștilor care, în noaptea anterioară, trăseseră cu armele din clădire) a început în jurul orei 14.00. Au participat uslașii, comandanți de maiorul Suciu și



o subunitate de infanterie, comandată de căpitanul Ion Memetea. Operațiunea a durat până la orele 19.30. Militarii au înconjurat clădirea. Dintr-un TAB s-a deschis foc de avertisment, iar luptătorii USLA au început verificarea încăperilor întregului ansamblu hotelier. Nu au fost descoperite și reținute persoane suspecte, acestea, probabil, părăsiseră din timp clădirea, prin ieșiri bine ascunse. De precizat că în urma scotocirii hotelului, în camera 205 au fost găsiți Haralambie Bârzan și Cristian Pavel, de la emisiunile militare radio și TV și nu colonelul Cenușă și maiorul Pricină, cum a apărut în diferite publicații. Încă de la sosirea la Arad, aceștia din urmă au luat legătura cu comanda U.M. 01380, iar de la 23.12.1989 s-au aflat în biroul șefului comendurii de garnizoană, care le-a creat posibilitatea să se întoarcă la București.

Cei doi generali au fost arestați la Deva, în trenul R22. În ce condiții au părăsit Hotelul "Parc", când și cu ajutorul cui, cine le-a organizat părăsirea hotelului și ajungerea la gară, nu s-a putut, încă stabili. Cert este că, la orele 11.40, când trenul R22 a sosit în Arad, în zona gării, dintr-un bloc în construcție s-a deschis foc de diversiune, în care a fost antrenată și Miliția TF, creându-se astfel o acoperire pentru urcarea celor doi în tren.

- În după-amiaza acestei zile, s-au multiplicat atacurile răzlețe săvârșite de indivizi necunoscuți, în diferite puncte ale orașului, fiind necesară deplasarea unor noi forțe și o ripostă fermă pentru respingerea și anihilarea lor.

- La orele 14.20, asupra Inspectoratului Județean M.I. s-au tras focuri de armă dinspre clădirea liceului din apropiere. Soldații aflați în paza instituției au ripostat. În acest schimb de focuri, a fost rănit soldatul Mihai Kele. Astfel de încercări de pătrundere în Inspectorat se vor mai întreprinde și în zilele următoare.

- La lăsarea întinericului s-a deschis din nou focul împotriva militarilor care apărau Aeroportul Arad.

- Începând cu ora 21.30, asupra cazarmii um 01286 din Gai, s-a tras din nou, din est și sud, pe o durată de aproximativ 30 de minute. Militarii din dispozitivul de apărare au ripostat.

- Odată cu primele ore ale dimineții zilei de 24.12.1989, au continuat atacurile teroriste asupra unităților și dispozitivelor militare, obiectivelor economice și populației civile. Astfel, cazarma U.M. 01380 a fost supusă unor atacuri repetate cu foc, mai intens din latura de nord - nord-vest; un puternic schimb de focuri a avut loc între apărătorii sediului CJFSN și persoane necunoscute care trăgeau din clădirile CEC, Băncii și din Palatul Culturii. Focul a încetat numai către orele 6.00.

- În jurul orelor 12.00, la sediul Inspectoratului M.I. au fost reținuți colonelul Grigore Sălceanu, șeful Inspectoratului M.I. Arad și colonenul Dumitru Rășină, șeful Securității Arad și duși la CJFSN, de către maiorul Gana, maiorul Suci (USLA) și ing. Romeo Popa, fără incidente. Colonelul Mihail Cioflică, șeful Miliției Județene, a părăsit comanda, fugind la Vama Nădlac și de acolo în satul Șeitin, unde a fost prins de o patrulă de grăniceri.

- Un detașament blindat, format din 14 tancuri și 4 TAB-uri, chemat de la Lipova s-a constituit în rezerva dispozitivului de apărare a U.M. 01380: 5 tancuri, care din cauza unor defecțiuni tehnice, au rămas în urma coloanei au trecut prin Zăbrani (unde nu sunt unități militare), fiind ulterior grupate în apropierea serelor din Arad, unde au rămas până la încheierea evenimentelor.

- Între orele 14.00 - 14.30, s-a executat o scotocire în Ștrandul de lângă Cetate. În timpul acestei operațiuni, soldații au fost întâmpinați cu foc din direcția cabinei nr.4, fiind loviți mortal soldații Marius Cosma și Ion Necolcioiu.

- La orele 14.00, au fost întrerupte legăturile telefonice ale unității 01380 cu exteriorul.

Acestea se vor relua numai peste două ore.

- Pe baza ordinului comandantului mării unități, la orele 18.40, un detașament de militari din um 01214 Ineu, chemat să întărească forțele care apărau reședința județului, a început deplasarea spre Arad. Intrând în oraș, la orele 20.30 și primind informații că aici se trage, comandantul eșalonului, maiorul Vasile Muntianu a hotărât să schimbe itinerariul de deplasare stabilit inițial. În Piața Romană, în zona Podului de la Aradul Nou, de la etajele superioare ale blocurilor din zonă și de pe acoperișuri, asupra coloanei s-au executat focuri de armă. Militarii au ocupat dispozitiv de luptă și au replicat prompt. Nici nu apucaseră să debarce din camioanele cu prelată când au fost împușcați soldatul Costel Dumitrașcu (grav rănit, a decedat a doua zi la spital) și alți doi soldați (Eduard Ursache și Ion Diaconu) fiind răniți. Una din clădiri a fost identificată atunci ca aparținând locotenent-colonelului Rusu de la M.I. (vila Doina), cetățenii aflați la fața locului informând că de aici diverși indivizi au deschis foc. Precizăm că, aici, în zona în care detașamentul de la U.M. 01214 Ineu a intrat practic în ambuscadă, nu există nici un obiectiv încredințat armatei pentru pază ori vreo echipă de patrulare. Pentru prinderea celor care au tras asupra coloanei s-au întreprins imediat acțiuni de scotocire, soldate, însă, fără rezultate scontate. Într-una din vilele situate lângă blocurile turn s-a descoperit totuși, o ușă masivă care nu a putut fi deschisă folosind mijloacele obișnuite. În final, s-a recurs la folosirea a 4 lovituri de aruncător de grenade AG7. În încăperea s-au găsit armament și muniție, alimente, băuturi alcoolice, care au fost inventariate și predate U.M. 01380.

- Începând de la orele 19.10, U.M. 01286 a fost atacată cu foc intens, pe toate laturile, tragerile executându-se în reprize de câte 10-15 minute, cu pauze de 30-40 minute. Atacul, deosebit de violent, s-a prelungit până a doua zi către orele 06.00. Din observații a rezultat că pentru dirijarea focului, elementele diversioniste foloseau un cod de semnale cu fum și cartușe de semnalizare.

- Odată cu lăsarea întunericului, la Aeroport s-a deschis iarăși focul împotriva militarilor din dispozitivul de apărare. În jurul orelor 21.00, aici a fost prins și reținut un lt-col. de securitate, în ținută kaki (scurtă și pantaloni vătuiți, ghete, cu capul descoperit, fără grade și armament). Ofițerul a fost transferat la arestul unității și apoi predat organelor în drept.

- La aceeași oră, în apropierea aeroportului, s-a încercat un atac împotriva secției de Carotaj Bodrogu. Diversioniștii au fost respinși.

- În noaptea de 24/25.12.1989, U.M. 01286 a fost din nou ținta unui atac terorist. A solicitat întăriri, însă, din lipsă, pe moment, de alte forțe disponibile, i s-a cerut să se apere singură. Abia către dimineață i-au fost trimise în sprijin 3 TAB-uri.

- Pe 25.12.1989, la orele 5.20, în zona Aeroportului au fost observate, din nou, elicoptere. Dimineața s-a executat o cercetare a pădurii Ceala de către o patrulă condusă de sergentul Marin Majilu. Cu prilejul acestei acțiuni au fost descoperite urme de încălțăminte, de sânge și de corpuri târâte.

- Oprit la un filtru, asupra unui subofițer de securitate s-au găsit documente secrete și o sumă mare de bani românești și în valută. A fost dus la U.M. 01214 Ineu și cercetat de lt-col. Vasile Duduman (ofițer CI) și eliberat din „lipsă de probe”.

- Alte informații, primite prin sistemul de radiolocație, relatau ideea că spre Arad se îndreaptă mai mult elicoptere.

- În ziua de 26.12.1989, deși mai răzlețe și mai puțin intense, au persistat acțiunile de hărțuire și diversiune. Începând cu orele 2.12, la Aeroport a continuat schimbul de focuri cu elementele teroriste. Militarii din dispozitiv au observat un grup de 10-15 persoane suspecte care au intrat în Pădurea Ceala, dinspre Fabrica de Cărmămidă. S-a executat foc

asupra loc, fără rezultate concrete.

- S-au primit și în această zi numeroase informații despre prezența teroriștilor în diferite puncte ale orașului. S-au trimis patrule și s-au executat scotociri pentru anihilarea lor.

- A început retragerea de la obiective și plasarea în garnizoana de reședință a efectivelor și tehnicii de luptă ale U.M. 01191 Lipova.

- În zilele de 27, 28, 29 și 30.12.1989 acțiunile diversioniste au fost din ce în ce mai puține și mai răzlețe, fiind îndreptate mai ales asupra CJFSN, unităților militare și Aeroportului. Referitor la acesta din urmă, în tot cursul zilei de 27.12.1989, detașamentul de aici a fost în alarmă; s-a organizat scotocirea fabricii de Cărămidă, fără nici un rezultat; spre seară, împotriva sa a fost executat foc din direcția Gai.

- Pe 29.12.1989, la orele 13.25, s-a ordonat retragerea în cazarmă a efectivelor, cu excepția celor care apărau Aeroportul, Combinatul Chimic, CJFSN, PTTR, Uzina Electrică, Spitalul Județean. La Aeroport, s-a ordonat trecerea la SPL nr.3.

- În zilele dramatice de după victoria Revoluției din decembrie, în Arad au căzut loviți de gloanțe 17 militari: 5 uciși și 12 răniți.

Deși acțiunile unităților militare în Arad, în perioada 22-31.12.1989 au fost asemănătoare în multe privințe cu cele din alte garnizoane, au avut totuși unele particularități, astfel:

1. Aici, diversiunea psihologică puternic amplificată de mass-media externă a fost deosebit de activă, abil condusă și penetrantă, încercând să mențină un climat de teroare, panică și incertitudine, stări de spirit prielnice unei posibile agresiuni străine.

2. În mod deosebit, la Arad s-a jucat „cartea aeriană”, populația și armata fiind permanent intoxicate cu zvonuri alarmiste despre zboruri ale unor avioane și elicoptere necunoscute, despre primejdia unor atacuri din aer. Prin atacuri simulate, Aerodromul din Arad a fost menținut permanent într-o stare de alertă maximă. În noaptea de 22/23.12.1989, semnalul „Alarmă aeriană”, transmis prin toate mijloacele de înștiințare oficiale, a exacerbât această psihoză. Municipiul Arad este singurul din România unde s-a recurs, în zilele respective, la un asemenea procedeu. Se pare că dezinformarea s-a realizat, în principal, prin mijloacele de imitare a țintelor aeriene „prinse” pe ecranele radiolocoatoarelor, dar multe elemente demonstrează că în partea de vest a țării, inclusiv în județ și în preajma municipiului Arad, au evoluat cu adevărat și aeronave străine.

3. Poziția ambiguă a conducătorilor organelor locale M.I., persoanele reținute ca dubioase (provenite din Securitate, USLA), precum și informațiile (zvonurile) privitoare la acțiunile teroriste ale unor cadre M.I. au alimentat un curent de opinie împotriva acestor instituții, a întreținut atmosfera de suspiciune și neîncredere.

Această stare de spirit a fost determinată și de faptul că ofițerii de securitate care răspundeau de obiectivele economice nu s-au prezentat să conlucreze cu autoritățile militare; unii au fost găsiți în locuri unde nu-și puteau justifica prezența, alții și-au schimbat numerele de mașini sau și-au părăsit domiciliile, mutându-și familiile în locuri mai sigure.

4. După 22.12.1989, acțiunile militare au fost coordonate de o grupă aflată la U.M. 01380, condusă de maiorul Eugen Bădălan, șeful de stat-major al diviziei de la Oradea, având în subordine pe maiorul Dumitru Marcu, comandantul U.M. 01380 Arad. Nici o clipă nu a fost vorba ca această conducere să fie realizată de cadrele M.Ap.N. care se aflau în Inspectoratul M.I. Comandamentul care s-a constituit ad-hoc la Consiliul FSN local a fost alcătuit din cadre aparținând unităților militare din zonă și statului major al gărzilor patriotice,

fiind subordonat comandantului garnizoanei.

5. Din jurnalul acțiunilor de luptă, rapoartele ofițerilor și mărturiile militarilor în termen, precum și ale unor martori oculari, din cercetările efectuate inclusiv de procuratura militară, rezultă că la toate obiectivele unde s-au găsit în acele zile, militarii s-au aflat într-o permanentă stare de încordare și au fost provocați să deschidă focul. Faptul că la Uzina de Apă, la Aeroport și în alte locuri s-au înregistrat morți și răniți din rândul militarilor, ca urmare a focurilor de armă trase din afara perimetrului de pază, infirmă părerea că au existat doar informații false și zvonuri privind prezența reală a teroriștilor. Numeroasele dovezi atestă că aceștia au existat în realitate, și-au făcut simțită prezența prin împușcarea cu sânge rece a unui număr important de oameni, civili și militari. Armata nu a pus semnul egalității între personalul M.I. și diversioniștii sau teroriștii din acele zile. Nu s-a recurs la măsuri de căutare și prindere a securiștilor, ci s-a cercetat imediat fiecare caz în parte, înainte de a se formula o acuzație. Toate acestea au ajutat la timp conducerea garnizoanei să tragă concluzia că se urmărește învrăjbirea cadrelor M.Ap.N. și M.I. din Arad, declanșarea unui conflict între cele două instituții, luându-se măsurile adecvate ca aceste lucruri să nu se petreacă.

6. Evenimentele care s-au succedat cu o deosebită rapiditate, intensitatea acțiunilor de dezinformare și diversiune din zonă, instruirea precară a militarilor în termen, lipsa de experiență a cadrelor de comandă care s-au confruntat cu acțiuni cu care nu s-au mai întâlnit înainte, au generat, în unele momente, erori și accidente regretabile, soldate cu pierderi de vieți omenești.

Totuși, este în afara oricărei îndoieli că unitățile militare din Arad, comandanții și militarii în termen deopotrivă, au dovedit, o dată în plus, în zilele Revoluției, că sunt însuflețiți de aceeași dragoste de țară, de dorința de a-i croi un viitor mai bun." [11]

---

\*) „Misiunile și acțiunile unităților militare arădene în decembrie 1989”, în volumul „Armata Română în Revoluția din decembrie 1989”, București, 1994, pag. 206-214.

CHEMARE!

către

ARMATA POPORULUI!

Șinteti, freți, tată, copii și iubitu  
nostru!!! Șinge din sângele  
nostru și carne din carnea noastră!  
Șinteti, cu noi!

Șinteti, singuri în stare să opriți  
vărsarea de sânge fratresc!

Odiorul dictatură vă folosește  
ca scut, ca pe o simplă uneltă!

Nu are încredere în voi, de  
aceia în timpul cuprinderii majorității  
ofiterilor superiori din Marele  
Stat Major nu a avut voie să părăsească  
domiciliul! Din acest motiv  
trupele de grăniceri au fost trimise  
sub comanda M. I.

Întreacești armata, sub  
amănunțarea lor va păli și  
va cădea lașul criminal, care  
vrea să vă murdărească mințile  
și sufletele cu sângele poporului,  
cu propriul vostru sânge!

"Chemare către Armata poporului" - adresată de liderul  
Valentin Voicilă în noaptea de 21 spre 22 decembrie '89.

**ANEXA 3**

**ACȚIUNILE DESFĂȘURATE DE  
DE UNELE SUBUNITĂȚI ARADENE  
LA TIMIȘOARA ÎNTRE  
17 - 20 DECEMBRIE 1989**

**ORDIN PENTRU PLECAREA LA TIMIȘOARA**

În baza ordinului primit de la Cdt.D.11 Mc., General Mr. Șchiopu Nicolae în ziua de 17.12.1989 orele 14,30, U.M. 01380 din Cetatea Arad a fost alarmată. Comandantul unității, Mr. Marcu Dumitru a primit ordin personal de la ministrul Apărării Naționale să pregătească un batalion de infanterie și începând cu orele 16,00 să înceapă deplasarea la Timișoara precizându-i-se totodată că la intrarea în oraș va fi așteptat de Lt.col. Rogin Constantin de la comandamentul D.18 Mc. Urmând să intre în subordinea acestuia. În baza acestui ordin B.1 I luând în subordine și unele efective de la alte subunități sub comanda maiorului Marcu Dumitru a început deplasarea spre Timișoara la orele 17,00 și avea în componere:

- 20 ofițeri
- 12 subofițeri
- 216 gradați
- 2 P.M.C.
- Tehnica: 4 TAB, 1 TABC, 1 ARO, 1 Autobuz de stat major, 1 Autobuz, 7 Autocamioane și o Autostație R.1300.

La orele 19,10 s-a primit ordin pentru plecarea la Timișoara a noi forțe astfel că la orele 20,40 au început deplasarea B.2 I, Cp.8 I, Bt.1 Art., detașament comandat de Mr. Iercoșan Moise – detașament care a ajuns la Timișoara pe data de 17.12.1989, orele 23,50.

În componerea acestui detașament se găseau următoarele forțe și mijloace:

- 29 ofițeri
- 1 M.M.
- 14 subofițeri,
- 351 militari în termen
- 2 P.M.C.
- Tehnica: 1 CRM, 1 DAC, 5 TAB, 1 Autostație 1300.

Primul detașament, la ajungerea în localitatea Orțișoara conform ordinelor primite de la eșaloanele superioare, transmise prin cpt. Mureșan Nicolae, a staționat 45 de minute, timp în care s-a distribuit muniția pe oameni. La terminarea acestei operațiuni s-a reluat deplasarea și în jurul orelor 19,15 – 19, 30 a ajuns la intrarea în

Timișoara. Aici a fost întâmpinat de Lt.col. Roghin Constantin și lt.col. Iancu de la comandamentul D.18 Mc.

Maior Marcu Dumitru a fost anunțat că intră în subordinea D.18 Mc. Ca urmare a rămânerii în urmă a unor autovehicule din cadrul coloanei, Mr. Marcu a hotărât să destineze o grupă de ofițeri condusă de Mr. Micu Ioan să aștepte restul coloanei și să o dirijeze către comandamentul M.U. Forțele principale ale coloanei au continuat deplasarea pe itinerariul Calea Aradului, Piața Mărăști, Piața Libertății. Încă de la intrarea în oraș coloana a fost primită cu ostilitate de către populație, asupra militarilor aruncându-se diferite obiecte. Coloana s-a oprit în apropierea Spitalului militar, iar maiorul Marcu s-a prezentat la Comandamentul Diviziei, la Generalul Mr. Ștefan Gușe. Un ofițer din comandament a făcut o informare privind situația din oraș, arătând că populația civilă a încercat să pună stăpânire pe Comandamentul Diviziei și localului Comendurii de Garnizoană; s-a dat foc la mașini, s-au spart magazine, iar unii militari au fost agresați, în rândul acestora existând victime.

La întoarcere de la Comandamentul Diviziei maiorul Marcu a făcut o scurtă informare militarilor. Pe baza ordinelor primite, subunitățile au fost repartizate astfel:

**1.CALEA GIROCULUI** – La ordinul șefului Marelui Stat Major, General Mr. Gușe Ștefan, maiorul Marcu a constituit un detașament format din: 6 ofițeri, 1 subofițer, 1 P.M.C. și 46 gradați-soldați cu 2 TAB-uri, 1 R.1300 și 2 autocamioane și s-a deplasat însoțit de Lt.col. Roghin să dezafecteze câteva tancuri în care se găsea muniție și care erau imobilizate de civili. Căile de acces către aceste tancuri era baricadat cu tramvaie deraiate, troleibuze și baricade diverse. Pe timpul deplasării către tancuri militarii erau huiduiți și loviți cu diferite obiecte. Cu un TAB s-a încercat pătrunderea către tancurile imobilizate. După mai multe încercări s-a realizat o breșă prin împingerea porții din spate a unui troleibuz. Atunci s-au observat tancurile care trebuiau dezafectate. Două dintre ele erau incendiate. Protecția TAB-ului cu care s-a mișcat troleibuzul s-a realizat cu ajutorul militarilor în termen care se deplasau pe jos de ambele părți ale acestuia. Pe tancuri și în apropiere erau mai multe grupuri de indivizi în stare de ebrietate, unii dezbrăcați până la brâu și care continuau să le devasteze. Dintr-un magazin apropiat aceștia scoteau mobila pe care o aprindeau în apropierea tancurilor.

În aceeași zonă, din sens opus acționau militari dintr-o Unitate Militară din Lugoj sub comanda maiorului Paul Vasile. Acesta i-a cerut maiorului Marcu 200 de cartușe pentru militarii săi, spunând că aceștia nu mai au muniție deoarece au „tras în aer pentru a-i determina pe civili să abandoneze tancurile!”. Maiorul Marcu i-a dat cele 200 de cartușe solicitate. La un moment dat au apărut niște militari în termen (10 – 15) cu lanterne legate cu niște curele la gât, care îndreptau fascicolul de lumină asupra ferestrelor care se deschideau și cereau persoanelor respective să le închidă. S-a executat foc asupra ferestrelor care nu se închideau. Însă militarii din Detașamentul maiorului Marcu – se menționează în Documentarul privind modul de acțiune a U.M.01380 Arad – „nu au tras în oameni, ci numai focuri de avertisment în sus!” În acest timp SRTM-ul Diviziei au evacuat tancurile, iar militarii s-au deplasat la U.M.01008. Nu s-au înregistrat morți sau răniți în rândul militarilor, iar despre civili nu avem informații. Acțiunea s-a terminat în jurul orelor 03,00. Între orele 03,30 – 05,30, acest Detașament s-a odihnit în autovehicule în U.M.01008, de unde a primit ordin să se deplaseze în zona Căminelor studentești. În jurul orei 6,00 coloana Detașamentului s-a oprit pe una din alei, unde a așteptat noi ordine timp de aproximativ 30 de minute. În jurul orelor 6,30 – 07,00 maiorul Marcu a primit ordin să se deplaseze cu coloana până în fața Comandamentului Diviziei. Coloana a fost îndrumată de un ofițer de securitate îmbrăcat civil care se deplasa în față pe motocicletă. La ajungerea la Comandament, comandantul Unității, maiorul Marcu, a fost informat de către maiorul Iercoșan Moise despre modul cum au fost puse pe obiective celelalte forțe de la Arad.

Întrucât acțiunile militare de pe Calea Girocului constituie un episod deosebit de controversat, vom transcrie, înainte de a trece mai departe la prezentarea modului cum au fost puse pe obiective celelalte forțe ale U.M.01380 din Arad, concluzia istoricului Alex Mihai Stoenescu, care, în volumul „ISTORIA LOVITURILOR DE STAT ÎN ROMÂNIA. Revoluția din decembrie 1989 – o tragedie românească” (București, Ed. RAO, pag. 594 – 596) descrie astfel acest moment tragic de la Timișoara: „Un alt detașament (...) condus de maior Dumitru Marcu, a intrat în Timișoara la ora 19,30. S-a deplasat la comandamentul marii unități mecanizate unde a primit aceeași misiune (ca a detașamentului condus de mr. Vasile Paul – n.n.): să deblocheze cele cinci tancuri, având în vedere că ofițerii maiorului Paul comunicaseră prin stațiile blindatelor lor refuzul manifestațiilor de a permite recuperarea tancurilor și atacarea lor cu violență. Pe drum ocolitor, dirijat de locotenent-colonelul Constantin Roghin, detașamentul a pătruns în zonă și a sprijinit despresurarea. Această acțiune s-a făcut prin folosirea focului de avertisment și a focului direct, în urma căreia au rezultat 10 morți și 25 de răniți. În timpul acțiunii de despresurare, militarii au încercat să evite focul în mulțime, dar în momentul asaltului final s-au comportat conform unei situații de război, executând așa-numitul „foc de despresurare”, care presupune și eliminarea oricărui pericol din lateral, fapt ce explică, dar nu justifică pe deplin, tragerile spre flanc, în scările unor imobile pe măsură ce militarii înaintau. Cercetarea acelei adevărate epopei a tancurilor din Calea Girocului, atât din partea Procuraturii, cât și din partea revoluționarilor nu a ținut cont de specificul, greu de înțeles, al luptei de despresurare care presupune eliberarea prin foc a întregii zone în care se află unul sau mai multe blindate blocate. (.....)

Tragedia în care civili și militari au fost actori, puși într-o situație-limită și unii, și alții, și-a avut izvorul în ordinul ilegal dat de Ceaușescu lui Milea, confirmat de membrii CPEX. Și unii, și alții aveau dreptul să acționeze, civilii să demonstreze, militarii să riposteze cu foc, într-un conflict creat cu intenție de Nicolae Ceaușescu între Armată și cetățenii țării. Identificarea precisă a dispozitivelor în care s-au aflat efectivele Ministerului Apărării Naționale permite stabilirea caracterului legitim sau ilegitim al focului, precum și gradul de responsabilitate penală al ofițerilor de la Vasile Milea în jos. Însă tragedia este clară: Unii au fost instigați să atace Armata, alții au primit ordin să tragă în oameni. Și unii, și alții, cetățeni și militari, au fost marionetele unei politici fără cruțare și fără sentimente.”

Continuăm Prezentarea forțelor de la U.M.01380 Arad.

**2. PIAȚA 700** – un detașament comandat de Cpt. Savin Tiberiu cu Lt. Paicu Dan și încă 47 de militari în termen. Dispozitivul s-a realizat în data de 18.12. 07,00. Misiunea a constat în supravegherea zonei și a respectării ordinii publice (să nu se producă pagube și agresiuni așa cum se întâmplase în ziua de 17.12). Militarii au rămas aici până pe 20.12, ora 13,00. Detașamentul a fost controlat în ziua de 19.12 de generalul Chițac Mihai, care l-a avertizat pe Cpt. Savin asupra importanței misiunii sale. Militarii nu au executat foc, nici de avertisment.

**3. PIAȚA MĂRĂȘEȘTI** – un detașament comandat de Căp. Roșu Ilie și compus din 58 militari, 4 ofițeri și un subofițer ( Cpt. Stoian Liviu, Cpt. Tomos Dorin și Predescu Florin, Serg. Maj. Chitinescu). A realizat dispozitivul în 18.12.1989, ora 08,00. Nu au fost incidente și nu s-a făcut uz de armă.

**4. SPITALUL MILITAR** – un detașament compus din 4 ofițeri, 4 subofițeri și 55 de militari în termen comandat de Cpt. Predescu Florin. În noaptea de 17 – 18.12, între orele 01,00 – 02,00, aproximativ 100 – 1500 de persoane, multe dintre acestea în stare de ebrietate s-au îndreptat dinspre Piața Maria către Spitalul Militar. La vederea cordonului de militari dispus la intersecția cu strada unde se găsește Spitalul au adresat cuvinte jignitoare militarilor și au început să arunce cu pietre. La somațiile care s-au executat, cerându-li-se să se întoarcă, au refuzat, încercând să se apropie de dispozitiv. Din ordinul



căpitanului Predescu, militarii au executat focuri de avertisment, Văzând aceasta, civilii s-au dispersat. După acest incident până în 20.12 nu s-a mai întâmplat nimic deosebit, militarii executând paza Spitalului. Pe 20.12, ora 13,00 acest detașament s-a regrupat în U.M.01185 Timișoara unde a rămas până pe 21.12, ora 21,00, când a început deplasarea la Arad.

Muniția consumată în cadrul salvei de avertisment a constat în 50 de cartușe. În urma controlului consumului de muniție la terminarea misiunii, pe militari, situația s-a prezentat astfel: Frt. Fortuna Marius – 3 cartușe; Sold. Ștefan Nicolae – 1; Sold. Golea Cornel – 5; Sold. Balsanu Gheorghe – 1; Sold. Ștefaniu Nicușor – 1; Sold. Sorin Călin – 3; Sold. Rusescu George – 3; Sold. Stoia Cristian – 9; Sold. Radu Petrica – 3; Sold. Tisan Paul – 8; Serg. Maj. Trică Gheorghe – 4; Cap. Orboi Daniel – 5; Sold. Lazăr Nicolae – 3; Sold. Mainarosie Ion – 5.

**5. PIAȚA MARIA** – un detașament compus din 3 ofițeri, 1 M.M. și 31 militari în termen, comandat de Mr. Micu Ioan cu misiunea de a patrula între Piața Maria și Piața Ștefan Furtuna și a supraveghea zona. Misiunea a început în 18.12. la ora 15,00 și a durat până pe 20.12, ora 12,00. Nu a avut nici un incident cu nimeni și nu s-a consumat muniție.

**6. INTREPRINDEREA TEXTILĂ** – un detașament compus din 6 ofițeri, 4 subofițeri și 71 de militari în termen, comandat de Mr. Dr. Chis Aurel, cu misiunea de a executa paza acestei unități economice. Dispozitivul s-a realizat în ziua de 18.12, dimineața. Misiunea a durat până pe 20.12, ora 12,00, când militarii s-au regrupat și s-au deplasat la Arad în cadrul coloanei unității. La acest obiectiv nu s-au semnalat incidente de nici un fel cu populația și nu s-a tras nici un cartuș.

**7. PIAȚA LIBERTĂȚII** – un detașament compus din 2 ofițeri, 2 subofițeri și 3 militari în termen, comandat de Mr. Iercoșan Moise cu misiunea de a ține legătura cu celelalte detașamente, cu Comandantul unității și cu Unitatea de zonă Arad. Au rămas acolo până pe 20.12, apoi s-au regrupat la U.M.01380.

În Piața Libertății și în curtea Garnizoanei s-au introdus autocamioanele cu muniții și autobuzul – cu un efectiv de 1 ofițer, 3 subofițeri, 1 P.M.C. și 24 de militari în termen. În data de 19.12.1989 au mai sosit de la Arad un camion cu alimente și rezerva de echipament sub comanda Cpt. Iordache Ioan și șef de depozit Plt. maj. Olaru Nicolae și 4 militari în termen.

**PRINTRE CONCLUZIILE** acestui Documentar privind acțiunile desfășurate de unele subunități ale U.M.01380 Arad dislocate la Timișoara în perioada 17 -21.12.1989 - concluzii care sunt destul de succint formulate față de importanța și amploarea misiunii avute - am reținut sublinierea că Generalul Mr. Șchiopu Nicolae, Comandantul D.11 Mc. din Oradea, căruia i se subordona unitatea din Arad, a coordonat personal și prin șeful de stat major Mr. Eugen Bădălan, acțiunile desfășurate de militarii din Arad la Timișoara.

În urma cercetărilor întreprinse de către Procuratura Militară privind modul în care s-a acționat de către U.M.01380 la Timișoara, nu au fost reținute în sarcina nici unui cadru sau militar în termen fapte penale, încălcări ale ordinelor, regulamentelor militare și legilor țării! [12]

**ANEXA 4**

**ACȚIUNILE DESFĂȘURATE DE  
U.M. 01380 LA OBIECTIVELE DIN  
MUNICIPIUL ARAD ÎN PERIOADA  
16- 31.12.1989**

**Col. (r.) IOAN MEMETEA**

Odată cu plecarea la Timișoara a forțelor ordonate, subunitățile rămase în unitate au continuat acțiunile de întărire a capacității de luptă și de sporire a vigilenței. Demersurile întreprinse în acest scop au avut la bază ordinele comandantului diviziei transmise prin note telefonice și prin ofițerii de la grupa MU care au acționat în unitatea noastră, cât și hotărârile proprii luate de comandanți și statele majore. În perioada 16 - 21.12.1989, în Arad nu au avut loc evenimente care să suscite un interes mai deosebit. Semnalăm totuși o preocupare sporită din partea cadrelor de a se informa despre adevărata stare de lucruri din Timișoara. Dintre modalitățile folosite în acest sens, ponderea cea mai mare au avut-o legăturile directe sau prin curier cu personalul unității aflat la Timișoara, care au generat discuții și comentarii ce prindeau să se contureze la nivelul întregii unități.

Discutarea, în 20.12, ora 08.00, la sediul Inspectoratului M.I. Arad a planului comun de cooperare cu celelalte forțe din garnizoană, în caz de necesitate, a pus în evidență obiectivele economice, social-politice și culturale ce ne-au revenit pentru paza și apărare, fără să se contureze sarcini cu specific polițienesc. Ședința de lucru pe care a organizat-o în unitate gen. lt. Ilie Ceaușescu cu cadrele cu funcții de răspundere din garnizoană, în 20.12. ora 10.20 nu a avut darul să lămurească frământările noastre, din contră, a generat o stare de lucruri contrar așteptărilor. Cerința expresă a generalului de: "a lua toate măsurile pentru a nu avea nici măcar un militar care să nu execute întocmai ordinele ce se dau", pe fondul unei insuficiente argumentări a acțiunilor la care urmează să participăm, ne-a întărit convingerea că va trebui să realizăm o mai strânsă unitate de comandă și o mai lucidă documentare privind adevărata stare de lucruri.

În acest context, în dimineața zilei de 21.12.1989, când au început demonstrațiile în Arad, forțele noastre s-au deplasat la obiectivele ce le-au fost stabilite desfășurându-și activitatea după cum urmează:

**La COMITETUL JUDEȚEAN P.C.R. ARAD.**

# EMIL ȘIMĂNDAN

S-a acționat în perioada 21.12.1989 - 10.02.1990.

În 21.12.1989, ora 09.25, unitatea a fost alarmată, iar la ora 10.00 s-a primit ordin de intrare în dispozitiv de la Elena Pugna - prim secretar, la ora 10.05 au ieșit din cazarmă primele mașini, reușindu-se realizarea dispozitivului de apărare până la ora 10.30

În acest interval, mii de cetățeni ai orașului în coloane organizate se deplasau spre sediul comitetului județean. Informații despre situația din oraș, comandantul A-4-a și comandantul diviziei au ordonat *să nu se tragă decât foc de avertisment*. Astfel că la ora 11.12, ca urmare a înaintării demonstrațiilor spre cordonul de apărare organizat, Cpt. Heredea Vasile, Cdt. B. 1 I, a ordonat foc de avertisment. Salvele trase nu au provocat morți sau răniți, iar în momentul imediat de după executarea focului, comandantul detașamentului, Cpt. Memetea Ioan a comunicat personal și prin cadrele din compunerea detașamentului că armata nu va trage în demonstrații decât în cazul când viața militarilor va fi în pericol. Atitudinea Cpt. Memetea a deschis calea spre dialog astfel că, practic, fraternizarea în Arad a început în 21.12, orele 11.15.

În urma discuțiilor purtate, demonstrații s-au retras organizat din fața militarilor, ocupând un aliniament la aproximativ 30 m în fața Consiliului și la câțiva pași de cordonul de militari.

Nu s-a semnalat nici un incident, din contră, cadrele și militarii în termen, văzând mii de muncitori, oameni în vârstă, elevi care scandau pentru drepturi și libertăți, au înțeles că nu vor trage în concetățenii lor, chiar dacă se va ordona, asumându-și de la început întreaga răspundere pentru atitudinea luată. Ca dovadă, Cpt. Memetea Ioan și Cpt. Heredea Vasile au ordonat ca militarii să-și scoată încărcătoarele și baionetele și să-și pună pistoalele mitralieră la piept.

La ora 11.55 un moment deosebit l-a constituit urcarea tinerilor pe TAB-uri cu steaguri tricolore și steaguri albe lansând lozinci de genul: "Noi suntem poporul", "Armata e cu noi", "Fără violență", "Jos Ceaușescu", "Timișoara, Timișoara".

La ora 12.42, subunitățile de la Lipova, trimise la Arad, au intrat direct în dispozitiv, acționând până în jurul orelor 13.30 pentru deblocarea TAB-urilor din spatele Consiliului - acțiune care s-a desfășurat fără incidente.

În jurul orelor 14.10, din rândul demonstrațiilor s-au detașat 7-10 cetățeni care poartă banderole albe și tricolore cu banderolă neagră. Se scandează "jos Ceaușescu", "Armata e cu noi", "Vrem la Timișoara", huiduiesc personalitățile, au depus coroane și lumânări în fața Consiliului.

În tot acest timp comandantul armatei și comandantul diviziei s-au interesat de situația din Arad și au ordonat *să nu se tragă*.

La ora 14.40 consiliul este pe punctul de a fi ocupat de demonstrații. De la comandamentul diviziei s-a ordonat ca toate forțele să meargă la Consiliu fără a se neglija apărarea cazarmii. La ora 15.15 au sosit și restul de 470 militari de la Lipova care au rămas pe drum de coloana principală.

Între orele 16.00 - 18.00, se continuă să se manifeste apropieri între armată și demonstrații. Un demonstrant intră în rândurile soldaților cu un steag fără stemă și simbolic îl ține ca pe un drapel de luptă. Este privit și primit cu simpatie. Apoi se aduce pâine caldă și se întinde unor șefi ai demonstrațiilor dar aceștia la rândul lor o dau militarilor. Pe ascuns unele cadre dau mâna cu demonstrații, fraternizează. Cpt. Memetea Ioan ordonă apărătorilor Consiliului: "în caz că cineva încearcă să se infiltreze printre noi și să tragă în demonstrații să-mi raportați pentru a-i putea anihila."

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

În zona Consiliului sunt aproximativ 2000 demonstranți. Se accentuează tendințele de fraternizare cu poporul - militarii își exprimă acordul față de lozincile și scandările demonstranților.

La 19.50 cele 5 companii de la Lipova sunt înlocuite de alte 5 companii tot de la Lipova, aduse cu autobuze 15A.

La ora 23.00 Pl.2 și 3TR din unitatea noastră sunt înlocuite de către ostași TR de la Lipova, după care intră în dispozitivul de apărare a cazărmii. În tot cursul zilei, detașamentul de la Ineu a avut misiunea de a asigura paza Consiliului pe latura dinspre Banca Națională și CEC și pe străzile de la Tribunal și din spatele Consiliului.

În 22.12, ora 02,30 Lt. col. Moș Florian (M.I.) primește ordin de împrăștiere a demonstranților cu gaze lacrimogene și de reținere a organizatorilor, ordin pe care nu îl execută. (Erau aproximativ 500 -1000 demonstranți). La ora 02,00, Dn.Art. (01380) este înlocuit de la Consiliu de către Cp.2 I din unitatea noastră, iar la ora 03.00 Pl.2 și 3 TR trec din nou la paza Consiliului.

În tot cursul nopții au continuat demonstrațiile din fața Consiliului, spre dimineață numărul demonstranților crescând simțitor.

În jurul orei 09.45 din ordinul comandantului M.U. se trimit pentru demonstrație de forță în centrul orașului 10-12 TAB, 4-5 DAC cu militari. Detașamentul este condus de Mr. Micu Ioan și Mr. Iercoșan Moise și are în componere ofițeri = 17, mm = 1, subf. = 6, n.t. =177, de la B.11. Misiunea se încheie la orele 12.55, ora la care se raportează comandantului MU că populația Aradului a primit cu simpatie prezența armatei pe străzile orașului.

La ora 11.00 Cp. 3I execută cu un pluton comandat de Lt. maj. Tăbăcaru Marius misiuni de patrulare în oraș. La ora 12.45 începe retragerea de la Consiliu a efectivelor de intervenție ale miliției, la ora 14.10 se retrag și forțele de pompieri, iar la 14.31 începe retragerea subunităților noastre. Rămâne în dispozitiv numai Cp. 7 I cu 56 militari. În jurul orelor 16.00, reprezentanții demonstranților încep să intre în sediul Consiliului.

Între orele 17.30 - 18.00 Pl. 2 și 3 TR sunt alarmate și deplasate la Consiliu pentru a apăra latura dinspre sud. Nu s-a confirmat că se trage.

La orele 22.00 Mr. Gana Horea se adresează demonstranților de la balconul Consiliului informând că miliția și securitatea au trecut în subordinea armatei.

La orele 23.00 unitatea este anunțată: Consiliul este atacat iar forțele care erau destinate pentru atac la Hotelul "Parc" se deplasează la Consiliu din ordinul și sub comanda comandantului unității.

În 23.12 la ora 01.10 se execută foc din Palatul Cultural asupra Consiliului. Se răspunde cu foc. Schimbul de focuri continua cu mici intermitențe până dimineața. Nu au fost morți sau răniți și nici teroriști reținuți. În cursul zilei, între ora 08.00 - 12.00 s-a organizat întărirea pazei Consiliului cu luptători din GP, iar detașamentul trimis de la Lipova a înlocuit subunitățile noastre cu două plutoane pe TAB.

S-au constituit grupe de cercetare mixte (din cercetători și revoluționari) care au scotocit imobilele din care s-a tras asupra Consiliului.

La ora 15.30 intră în dispozitivul de apărare a Consiliului subunitățile sosite de la Ineu.

În cursul după amiezii, din clădirea CEC (vis-a-vis de Consiliu) s-au predat 2 indivizi suspecti care au fost conduși la Consiliu. După predarea celor 2, grupul de teroriști ascunși în podul Băncii, la etajele superioare ale acesteia, și din clădirile laterale au deschis focul cu arme automate asupra populației și militarilor, aflați în fața Consiliului. A fost împușcat soldatul Lungu Ionel, din plutonul comandat de Cpt. Frenț Mihai (U.M. Ineu).

# EMIL ȘIMĂNDAN

La ora 19.30 Cpt. Vasile Man (G.P.) cu o echipă de 3 tineri revoluționari a executat cercetarea în podul Băncii Naționale și a altor clădiri în care s-a semnalat prezența unor persoane suspecte.

Tot în acest timp a fost capturat de către militarii de la Ineu un individ suspect de 25-30 ani, drogat, care a fost predat la Consiliu.

La orele 20.00 a fost împușcat tânărul Geza Gruber - în sediul F.S.N. La orele 22.00 militarii de la Ineu au primit ordin să se retragă în garnizoana de reședință

În ziua de 24.12.1989 orele 01.00 - 01.20 au avut loc schimburi puternice de focuri între militari și persoane necunoscute, care executau foc asupra Consiliului din clădirile CEC, Banca Națională, și Palatul Cultural.

La ora 06.00 s-a reluat schimbul de focuri la Consiliu timp în care GP au introdus în magazie armamentul și muniția.

În cursul zilei, detașamentul de la Lipova și-a regrupat forțele întărind paza sediului F.S.N cu subunitățile din U.M. 01380 (cu excepția plutonului adus rămas pe latura de N-NE).

Situația la Consiliu este aparent calmă până în 27.12. orele 02.40 când se trage de la Palatul Cultural spre centru.

Subunitățile din paza Consiliului au rămas în dispozitiv de apărare și după data de 31.12.1989.

## 1. Forțe folosite:

21.12.1989. ora 10.28	- Efective -	Cp. Cc = 24 m.t.
		B.2 I = 100 m.t.
		Dn. 1 = 85 m.t. (+8 cadre)
		B.1 I = 70 m.t.
		Total = 279 (+8 cadre)
	- Tehnica	- TAB = 17
		- DAC = 4
		- Autoatelier = 1
		- ARO = 1

21.12.1989 ora 15.30 - Efective în oraș -

- Arad	= 400 m.t. (of.=39, MM=2, Subf=33)
- Lipova	= 518 m.TR. (of.=30, Subf.=8)
- Ineu	= 166 m.t. (of.=10, Subf.=3)
- Gai	= 80 m.t. (of.=11, Subf.=4)
TOTAL	= 1164 + 480 (cei de la Lipova rămași pe drum) = 1.644

Tehnica în oraș

Arad	- 21 TAB, 8 DAC, 1 autobuz, 1 Autostație.
Lipova	- 8 TAB, 9 DAC, 1 autobuz
Ineu	- 5 DAC, 1 autobuz
Gai	- 4 DAC, 1 salvare
TOTAL	= 28 TAB, 26 DAC, 3 autobuze, 1 Salvare.

În 22.12.1989 ora 06.00 situația efectivelor la obiective:

- ofițeri	= 39
- M.M.	= 2
- Subf.	= 33

# ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

- M.T. = 400  
TOTAL = 474

iar situația tehnicii este următoarea:

TAB	= 21
DAC	= 8
ARO	= 1
Autostație	= 1
Autoatelier	= 1
Total	= 32

În 22.12.1989 la ora 21,00 pentru apărarea Consiliului a mai rămas Cp. 7 I cu 2 ofițeri, 56 de militari în termen și 2 autocamioane (care și-au continuat misiunea până în 10.02.1990).

2. Dintre comandanții care s-au remarcat în mod exemplar prin înțelegerea justă a situației și răspunderea pe care și-au asumat-o pentru a preveni incidente cu urmări catastrofale îi amintim pe următorii:

- Cpt. Memetea Ioan - șeful de stat major al unității
- Cpt. Heredea Vasile - Cdt.B.1 I
- Mr. Mureșan Nicolae - șef de stat major B.3 I

3. Informațiile și zvonurile, alarmele false și sursele de unde au provenit?

4. Dispozitivul adoptat.

5. Acțiunile în ansamblul lor s-au desfășurat static constând în paza și apărarea Consiliului, în replici la provocările venite din clădirile din jurul Consiliului.

6. Nu deținem o evidență pe zile și oameni a consumului de muniție. În condițiile de atunci nu s-a cerut așa ceva și nici justificarea muniției.

7. Unitatea nu a distribuit armament și muniție unor persoane din afara unității.

8. În urma acțiunilor desfășurate în rândul militarilor din unitatea noastră nu s-au semnalat morți, răniți, dispăruți, armament pierdut sau tehnica avariata. Au fost deteriorate fațadele clădirilor din fața Consiliului ca urmare a ripostei pe care militarii noștri au dat-o în urma provocărilor cu foc de arme venite din interiorul acestora.

Persoanele suspecte reținute au fost predate Consiliului local al F.S.N. și miliției fără să se rețină cu claritate identitatea acestora, culpa ce le revine și fără să se cunoască situația lor ulterioară. Nu au fost găsite, reținute arme sau elemente de muniție provenite de la teroriști.

9. Persoanele care pot da relații sunt cuprinse în anexa despre morții și răniții înregistrați în zona Consiliului.

10. Nu am avut militari sau salariați civili în cercetare penală pentru modul în care au acționat în apărarea Consiliului.

11. Concluzii.

- în marea lor majoritate cadrele unității noastre au privit cu suspiciune varianta oficială privind situația din țară.

- eșaloanele superioare ne-au coordonat îndeaproape atitudinea față de demonstranți informându-se permanent despre situația din oraș și precizându-se de fiecare dată, ca un leit motiv, să nu se tragă în populație. În perioada cea mai critică informațiile și ordinele s-au primit și s-au dat de către Gen. Col. Topliceanu, Col. Gheorghiu, de la A. 4 - a și de către comandantul M.U. - Gen. Mr. Șchiopu Nicolae.

Singurul ordin de a se trage a venit din partea Col. Andrei Sava și acesta numai în cazul când unitatea, depozitul de muniții sunt atacate.

- Gen. Mr. Șchiopu Nicolae, înțelegând misiunea luptătorilor din G.P. ce urmau să sosească în Arad din Oltenia ne-a precizat să lăsăm problemele legate de aceștia în seama statului major județean al G.P. întrucât între unitatea noastră și formațiunile acestora nu existau relații de subordonare și nici de cooperare stabilite din timp.

- Miliția și forțele de securitate din Arad nu au executat ordinele primite privind reprimarea demonstrațiilor și s-au subordonat armatei. [13]

**ANEXA 5**

# **ACȚIUNILE DESFĂȘURATE LA SEDIUL INSPECTORATULUI JUDEȚEAN AL M.I.**

**Col. HOREA GANA**

În 22.12 orele 17.30 Mr. Marcu Dumitru ordona comandantului B.2 I. Mr. Mindricel Ion ca împreună cu Mr. Topliceanu Emil (din statul major) și Cpt. Roncov Petru să pregătească forțele batalionului pentru deplasare în vederea ocupării sediului Inspectoratului M.I.

B2 I (- Cp. 4I) are în componere:

- Cp. 5 I - comandant Cpt. Peca Liviu

- Cp. 6. I - comandant Cpt. Leahu Viorel

- Bt. 2 A - inițial comandat de cpt. Szabo Ludovik care este înlocuit de lt. maj.

Dumitrescu Ovidiu.

La ora 18.30 B. 2 I ocupa dispozitivul de apărare la Inspectoratul M.I. pe care îl realizează până la ora 19.15

De la Consiliu Mr. Bădălan Eugen, referitor la paza Inspectoratului precizează:

- asigurarea legăturilor

- aprovizionarea

- asigurarea funcțiilor cu oameni din structură

- revenirea la structura organizatorică.

La ora 19.40 Mr. Marcu Dumitru primește informația că se aud împușcături la miliție , se ia legătura, nu se confirmă.

La 19.50 legătura cu col. Sălceanu (șeful Inspectoratului M.I.) și-i solicită să coopereze cu subunitățile noastre pentru paza inspectoratului și pentru ordine.

La ora 20.05 Mr. Marcu Dumitru ordonă ca Mr. Gana Horea să ia în primire securitatea, iar Mr. Lazăr Teodor, miliția. La ajungere acolo (20.20) ofițerii au întâlnit la Inspectorat pe Mr. Topliceanu și Mr. Mindricel care realizaseră dispozitivul de apărare și luaseră în primire parte din materiale.

La 20.30 Mr. Gana Horea convoacă în clubul inspectoratului pe șeful Inspectoratului și șeful securității (col. Rășină) împreună cu toți ofițerii cu funcție de conducere de la securitate. S-au adunat aprox. 30 de cadre în prezența cărora s-a prezentat nota telefonică prin care se preciza trecerea securității în subordinea armatei. Nu au fost neînțelegeri, comentarii sau atitudini ostile. Mr. Gana le-a cerut să-și adune subordonații, să aibă o situație clară privind armamentul și le-a cerut să nu întreprindă nimic fără acordul cadrelor militare.

Din discuțiile cu șeful cadrelor de la securitate Mr. Gana a aflat despre o subunitate



# EMIL ȘIMĂNDAN

la filaj care era la sediu (lângă Spitalul de dermatologie). Chemat la ordin , comandantul acesteia a informat că are prezenți 9 ofițeri din 15 cât este efectivul, că au armament individual și multe documente. S-a hotărât să rămână acolo și a dispus trimiterea unei grupe de infanterie care a asigurat paza sediului acestora. (În jurul orelor 22.00, Mr. Gana s-a deplasat la Consiliu unde, din balconul primăriei s-a adresat mulțimii informând demonstranții că forțele MI au trecut în subordinea armatei și că sunt în totalitate de partea revoluției. Le-a cerut să-și ia măsuri de autoapărare, să rețină pe cei ce se dedau la acte teroriste, la distrugerii de bunuri.)

La ora 21.15 efectivele B2I la inspectoratul MI erau următoarele:

11 of. 11 subof, 149 m.t.

8 TAB, 3 autocamioane

În jurul orei 22. 00 Mr. Micu Ioan se prezintă la Inspectoratul M.I. unde îi spune maiorului Gana că preia comanda Inspectoratului M.I., maiorul Gana rămânând să răspundă în continuare de securitate.

Cadrele numite din unitate, în frunte cu șeful ATAM, Cpt. Velici, continuă inventarierea și luarea în primirea a armamentului și muniției de la subunitățile MI

În 23.12 la ora 03.10 Mr. Micu Ioan solicita din unitate 4 lăzi cu muniție de 7,62 mm cu glonț scurt și 6 lăzi de 7,62 mm cu glonț lung, 300 litri motorină, 300 l benzină, ulei pentru motor, 4 stații radio TAB și pe m.m. Toma pentru verificarea mitralierelor de pe TAB

La ora 05.54 Mr. Micu Ioan raportează că până la acea oră la Inspectoratul M.I. nu au fost probleme.

La ora 9.00 Mr. Gana organizează subunitățile USLA în vederea acțiunii de curățire a Hotelului "PARC". Cu aprobarea mr. Micu Ioan li se distribuie armament, mr. Gana se deplasează la Consiliu cu mr. Suci (șef USLA) și col. Rășină unde, în prezența col Sălceanu stabilește modul de acțiune. Șeful securității și șeful Inspectoratului sunt arestați din ordinul mr. Gana și depuși într-o cameră la Consiliu pentru a nu avea posibilitatea de a deconspira acțiunea de la "PARC" pentru prinderea gen. Nuță și Mihalea.

La ora 10 mr. Gana hotărăște să-l aresteze și pe col. Văduva - loctiitorul șefului miliției județene. Între timp col. Cioflică, șeful miliției județene a fost arestat în satul Șeitin.

La ora 12.30 s-a primit dispoziția șefului marelui stat major nr. 25626 din 23.12.1989 privind colaborarea cu securitatea și miliția. La ora 13.00 parte din forțele poliției păzesc sediul Inspectoratului iar forțele USLA părăsesc sediul și se îndreaptă spre Hotelul "PARC" unde acționează între orele 13.45 - 19.30.

La 13.07 mr. Noghiu - șeful miliției municipale îl solicită pe col. Cioflică pentru că la miliție este nevoie de ajutor.

La ora 14.15 mr. Marcu Dumitru apreciază că col. Cioflică nu este vinovat. La ora 14.30 s-a executat foc asupra clădirii Inspectoratului M.I. de către teroriști din clădirea Liceului nr. 11 fiind rănit un militar în termen de la B.2 I. S-a răspuns cu foc de către o parte din forțele batalionului.

Nu sunt probleme până în 24.12 orele 00.30 când o persoană încearcă să pătrundă în curtea interioară a Inspectoratului. Doi militari somează, execută foc, iar aceasta se retrage.

La 1.30 poliția păzește cu o parte din forțe sediul Inspectoratului iar cu o parte acționează în cartierul Vlaicu unde au fost uciși doi subofițeri de miliție.

La ora 12 din ordinul mr. Marcu 2 tancuri se deplasează la sediul miliției.

La ora 12.10 din ordinul mr. Marcu o coloană compusă din 3 TC, 2 TAB și 1 autocamion, conduse de cpt. Danu Ioan se deplasează la sediul Poliției pentru a ridica

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

sub stare de arest pe col. Sălceanu și col. Rășină. Coloana s-a înapoiat la unitate fără cei 2 colonei pentru că aceștia au fost duși mai devreme tot sub stare de arest, din ordinul mr. Gana, la sediul FSN.

La ora 12.48 directorul DJP Tc Lucea recunoaște și informează că toate legăturile unității au fost interceptate, iar informațiile sunt prelucrate de securitate. Nu se mai fac convorbiri telefonice.

La ora 13.00 ajung și cele 2 tancuri trimise la Inspectorat. La ora 14.00 se întrerupe orice legătură cu unitatea. A fost restabilită la ora 16.00

La ora 16.55 lt. col. Său ordonă mr. Topliceanu eliberarea din arestul miliției a celor 2 ostateci din echipa de la TV, găsiți la Hotelul "Parc".

În cursul zilei de 25.12 poliția a executat 21 de ieșiri în misiune, pe baza unor informații, folosind în 3 situații focul de armament și grenade ofensive (lacrimogene).

La ora 01.30 are loc o nouă încercare de pătrundere în curtea securității. Somație, foc, dispăre. Nu sunt probleme până în 26.12 ora 23.10 când se încearcă din nou o pătrundere în curtea securității.

În 28. 12 orele 14.35 în urma restructurării efectivelor mr. Gana Horea este numit din nou în grupa operativă a unității, fiind înlocuit de la securitate de către mr. Rădulescu Dumitru.

În 29.12.89 ora 13.25 ordinul mr. Memetea Ioan de retragere a forțelor care au apărât Inspectoratul M.I.

Cadrele care s-au remarcat în mod deosebit în timpul desfășurării activității de preluare a trupelor MI și paza Inspectoratului județean M.I. au fost:

mr. Gana Horea

mr. Topliceanu Emil

mr. Mindricel Ioan

Cpt. Roncov Petru

Cpt. Leahu Viorel

Cpt. Peca Liviu

lt. maj. Tăbăcaru Marius

Acțiunile cu care s-au confruntat cadrele din unitatea noastră au fost generate de psihoza creată prin mijloacele mass-media din acele zile privind implicarea securiștilor în actele de terorism cât și de faptul că nu am cunoscut din timp structura lor organizatorică, dotarea, modul de acțiune, dispersarea forțelor. A trebuit să dăm credit informațiilor care ne-au fost furnizate în legătură cu specificul forțelor MI și să acționăm tot timpul dominat de o mare doză de suspiciune.

Arestații care au fost aduși în arestul poliției de către diferite persoane care au acționat pentru prinderea teroriștilor, au fost luați în evidență de către cadre de la MI, nouă revenindu-ne numai misiunea de a-i păzi, fără a participa la interogarea și strângerea datelor despre aceștia.

De aceea nu cunoaștem cine au fost acele persoane și de ce fapte s-au făcut vinovați.

Ca urmare a activității desfășurate nu am avut cadre care să fi fost anchetate de organe de cercetare penală.

În urma acțiunilor la care au fost supuse forțele din paza Inspectoratului a fost rănit prin împușcare un soldat de la Cp. I Pl. 1

Nu am avut armament pierdut sau deteriorat, iar evidența consumului de muniție nu a fost ținută la zi. Putem concluziona că personalul M.I. a acționat corect în cadrul echipelor mixte formate cu militari din unitatea noastră pentru intervenție în zonele în care au fost semnalate acte teroriste.

## MODUL DE ACȚIUNE LA HOTEL "PARC"

Inițial, Hotelul "Parc" nu a constituit un obiectiv care trebuia cuprins în planul de apărare întocmit la nivelul garnizoanei. Acest hotel a intrat în atenția unității noastre odată cu sosirea în Arad a gen. Nuță Constantin și Mihalea Velicu „cu 29 de teroriști” și în mod special din momentul în care de la acest hotel s-a deschis foc asupra subunităților ce apărau podul de peste Mureș, depozitul de muniție și intrarea principală în cazarmă.

Acțiunile s-au derulat astfel:

În 22.12.1989, orele 20.30, unitatea a fost informată că pe Aeroport a aterizat avionul BAC 1-11, cursa regulată București - Timișoara - Arad - București. Nu s-au dat informații privind numărul și calitatea pasagerilor, informația fiind primită fără să necesite atitudini speciale din partea unității, măsurile de deschidere a unei nave revenind pazei aeroportului. La ora 23.00 s-a primit de la centralista Bona Stela informația că în Hotelul "Parc" au fost cazați "29 de teroriști" conduși de generalii Mihalea și Nuță, care au sosit cu aeronava de la ora 20.30. Ulterior, am aflat că de la sosire și până la ora 23.30, generalul Mihalea a sunat în repetate rânduri din holul hotelului la Inspectoratul M.I., căutând pe colonelii Văduva, Rășină și Cioflică. Pe acesta din urmă, Mihalea l-a solicitat folosindu-se de numele Popescu.

Fiind informată grupa operativă din unitate despre încercările generalului de lua legătura cu colonelul Cioflică, mr. Gana Horea a sunat la hotel și a cerut să vorbească cu generalul Mihalea. Ofițerul i-a spus generalului Mihalea „că îi facilitează întâlnirea cu col. Cioflică, dar să ordone să nu se tragă nici un foc din Hotelul "Parc", pentru că este păcat să moară oameni și să se distrugă hotelul, la care generalul i-a replicat: „Da, dar în condițiile acestea nu sunt de acord”. Așa stând lucrurile, maiorul Gana s-a deplasat la Consiliu, unde i-a spus colonelului Cioflică, în prezența a 8 membri din FSN că este căutat de generalul Mihalea și că îl roagă să meargă în cazarmă, să stabilească împreună cu cpt. Memetea modalitatea de anihilare a celor de la Hotelul "Parc". La ieșirea din Consiliu se trage, fapt care a făcut ca în fuga cea mai mare mr. Gana să se urce în mașina col. Cioflică să scoată pistolul din toc și să ordone șoferului să pornească spre cazarmă. La ajungerea în cazarmă, mr. Marcu pregătise deja o companie cu misiunea de-a acționa la Hotelul "Parc". Dar la ora 23.00, Mr. Dubăț, de la Securitate, informase deja unitatea că „*Consiliul este atacat*”, iar în această situație compania nu s-a mai deplasat la Hotelul "Parc", urmând să acționeze în funcție de evoluția situației la Consiliu.

La ajungerea la grupa operativă a col. Cioflică și mr. Gana, în urma discuțiilor purtate cu mr. Bădălan și cpt. Memetea, s-a convenit ca col. Cioflică să încerce fără luptă să-i determine pe cei doi generali și însoțitorii lor să se predea. În prezența ofițerilor din grupa operativă, a încercat să ia legătura cu Hotelul "Parc", dar întrucât nu a reușit, col. Cioflică a spus că merge la Consiliu, de unde poate să acționeze mai bine. Astfel că acesta a plecat din unitate revenind la ora 23.30 și spunând comandantului că „la Consiliu se trage, iar voi stați degeaba”, după care a plecat.

În aceste condiții, la ora 23.40 compania, pregătită pentru acțiunea de la Hotelul "Parc" s-a deplasat la Consiliu, unde s-a alăturat forțelor care acționau acolo.

Între timp, de la hotel s-a deschis foc asupra basculantei care urma să transporte muniție pentru Gărzile patriotice, fiind răniți toți cei 4 cetățeni care erau în basculantă (din care doi mortal). În 23.12, la ora 0.00, cpt. Ioan Mișu, cpt. Ioan Nechifor și lt.maj. Pompiliu Istrate (comandatul plutonului TR), care asigurau paza podului și supravegherea hotelului, rețin 4 persoane, din care un recepționar de la hotel, care confirmă că în hotel sunt cei 2 generali cu 29 teroriști.

La ora 0.30 se deschide foc asupra salvării unității, fiind răniți foarte grav mr.dr. Aurel Chiș și omorât soldatul Adrian Pușcău, iar la 1.00 se execută primele focuri din

Hotelul "Parc" asupra unității și se răspunde cu foc.

Faptul că nu aveam subunități disponibile pentru un atac la hotel, angajarea în luptă a tuturor forțelor pe care le-am avut la diferite obiective din oraș, amenințările cu teroriști, care vin dinspre Timișoara și dinspre graniță, cu formații de elicoptere care se îndreaptă spre Arad, au făcut ca Hotelul "Parc" să rămână doar supravegheat cu foc pentru ca nimeni să nu intre sau să iasă din hotel.

De la col. Cioflică nu am mai primit nici o veste privind modul cum s-a ocupat de cei doi generali, pentru că acesta, după ce a plecat din unitate s-a deplasat în comuna Șeitin, la 40 km de Arad, unde a fost reținut de o grupă de grăniceri de la Compania de grăniceri din Nădlac.

Abia în dimineața zilei de 23.12, odată cu încetarea focului la obiectivele din oraș, s-a reluat problema Hotelului "Parc". Astfel că prin demersurile făcute de mr. Gana până la ora 13.00 s-au putut asigura forțele specializate care să acționeze în interiorul hotelului și s-au stabilit modalitățile de cooperare cu subunitățile care acționează din exterior, s-a stabilit cu lt.col. Noghiu, șeful miliției municipiului din care să fie formată subunitatea USLA, a fost numit comandantul acesteia mr. Suciuc (M.I.), au fost înarmați 30 luptători USLA, au fost pregătiți asupra modului cum să acționeze în interior, pe baza unei scheme a hotelului, s-au pregătit mașinile pentru plecare, au fost arestați col. Sălceanu, Văduva și Rășină și puși să dea ordinul de luptă pentru acțiunea de la "Parc", s-a stabilit subunitatea care acționează în cooperare cu USLA și s-a transmis în unitate să nu se deschidă focul asupra Hotelului "Parc" pe timpul cât acționează subunități USLA.

Atacul a început la ora 13.45 și a durat până la orele 19.30. Acțiunea s-a desfășurat astfel: mr. Memetea Ioan, cu un TAB s-a postat în fața intrării principale a hotelului, a deschis fos de avertisment cu mitraliera de pe TAB, iar unul din ofițerii USLA, printr-un megafon a anunțat personalului din hotel să părăsească hotelul în 15 minute, venind cu mâinile la ceafă, la intrarea principală, unde un grup de luptători USLA le va verifica identitatea. S-a anunțat de asemenea, că după 15 minute toți cei care vor mai fi găsiți în hotel vor fi tratați drept teroriști. În urma acestui apel, au ieșit din hotel 20 de cetățeni asupra cărora nu s-au găsit arme sau care să fi fost dubioși.

Între timp, cu subunitatea din Cp.4 a fost încercuit hotelul, iar luptătorii din subunitatea USLA au început de la subsol și de la parter scotocirea întregului ansamblu hotelier, cât și a restaurantului "Casino". În rezerva de pe str. Aviator Georgescu era pregătită Cp.TR. La ajungerea la etajul 2, camera 205, au fost găsiți înăuntru 2 civili, Cristian Pavel și Haralambie Birsan, care nu s-au conformat somației de a părăsi hotelul, fiind astfel reținuți și trimiși la arestul poliției. Au motivat că nu au părăsit camera pentru că sunt din echipa de la TV, formată din col. Cenușă Nicolae, mr. Pricină Valeriu și Motilică Vasile, cu care au venit de la Timișoara, că au aparatură scumpă și role deosebit de valoroase filmate la Timișoara. Alte persoane nu au mai fost găsite în hotel.

Începând de la etajul 3 cu subunitățile USLA au acționat și 6 militari TR pentru supravegherea scârilor, pe măsura înaintării spre etajele superioare. În timp ce se acționa în Hotelul "Parc", de la balconul Consiliului a fost anunțată mulțimea despre ceea ce se petrecea acolo, iar în jurul orelor 15.30, de la FSN ne-a parvenit știrea că cei 2 generali au fost arestați la Deva în R-22, vagonul 5, de către o echipă de 15 cadre ale M.I. Această știre a fost anunțată prin radio la fiecare luptător USLA, cu un vădit sentiment de satisfacție că „omul negru” a fost prins. S-a continuat, totuși, acțiunea de scotocire a hotelului, pentru a avea siguranța că în hotel nu mai există nici un terorist. La încheierea acțiunii, hotelul a fost predat lucrătorilor de la OJT Arad, iar paza acestuia s-a asigurat de către 50 de tineri demonstraționiști, care s-au oferit voluntar.

Nici până acum nu am aflat cum au părăsit cei doi generali hotelul și nici cine i-a ajutat. Cert este că la ora 11.40, când R-22 a sosit la Arad, în zona gării, dintr-un bloc în

construcție se trăgeau focuri de diversiune în care a fost antrenată și miliția TF. Astfel că cei doi generali și-au pregătit din timp ajungerea la gară și urcarea în tren fără probleme. Pe timpul acțiunii de la Hotelul "Parc", nu am avut militari morți sau răniți și nu a fost deteriorată tehnica de luptă. S-au produs distrugerii în toate încăperile hotelului, iar ca urmare a împușcăturilor, s-a produs deteriorarea unor țevi de apă și calorifere și s-au produs inundații la parter și la subsol.

Ofițerii unității noastre care au organizat și condus acțiunea de la Hotelul "Parc" au fost:

- cpt. Memetea Ioan
- mr. Gana Horea
- cpt. Roșu Ilie
- cpt. Mihalea Ștefan
- cpt. Danu Ioan
- lt-maj. Găman Ioan
- cpt. Tănase Gheorghe
- lt. Coman Ștefan [14].

**ANEXA 6**

# **ACȚIUNILE DESFĂȘURATE PENTRU PAZA ȘI APĂRAREA AEROPORTULUI ARAD**

**Col. (r) VASILE HEREDEA**

Un alt obiectiv deosebit de important ce-a revenit U.M. 01380 pe timpul revoluției l-a constituit Aeroportul Arad.

Odată cu declanșarea demonstrațiilor în Arad, măsurile luate în perioada premergătoare au fost simțitor îmbunătățite destinându-se pentru apărarea terestră și aeriană noi forțe în completarea Cp. 232 și Bt. 232 Paza Aeroport și a subunităților M.I. Astfel că până în seara zilei de 21.12, în dispozitiv au mai intrat Cp.1 I și Cp. 1 Tc, la comanda tuturor forțelor de pază și apărare a Aeroportului fiind numit cpt. Heredea Vasile.

Informarea permanentă, reciprocă între comanda unității și cpt. Heredea Vasile a asigurat o bună cunoaștere a realității și pe acest fond, luarea celor mai eficiente măsuri în condițiile complexe, tensionate din acele momente.

Încă de la realizarea dispozitivului nici subunitățile de la Aeroport nu au fost scutite de provocări și dezinformări, menite să ducă la decizii ce puteau să se soldeze cu pierderi de vieți omenești și distrugerea unor clădiri și aeronave.

Evenimentele legate de acest obiectiv s-au derulat astfel:

În 21.12.1989, ora 12.40, ordinul semnat de gen. Ilie Ceaușescu și transmis de gen.mr. Șchiopu Nicolae este transmis și la Aeroport reținându-se atenția privind punctul 5 care prevedea ca la „atac asupra cazarmii și obiectivelor se deschide foc” și punctul 7, cu referire expresă la Aeroport.

În 22.12.1989, la ora 14.12 se precizează de la M.U. că nu se execută punctul 5, fapt ce-l determină pe mr. Marcu să ordone, la ora 14.30 căpitanului Pop Ioan (comandantul corpului de pază al Aeroportului) ca să nu se tragă la nici o situație fără ordinul de la Regiment.

La ora 15.22 se comunică și la Aeroport că apa este otrăvită. Se ordonă totodată intensificarea observării AA și se precizează din nou că nu se trage decât la ordin.

La ora 18.00, ca urmare a solicitării unor măsuri speciale de pază la secția carotaj pentru depozitul surse radioactive și explozive, aceasta este inclusă în sistemul de apărare al Aeroportului, cp.1 I apărând cu plutoanele de infanterie Aeroportul, iar cu Pl. Mtr. secția de carotaj.

La ora 18.40 se semnalează 2 mașini care se îndreaptă spre depozitul de explozivi pentru sonde și se ordonă măsuri de supraveghere și la nevoie de anihilare a acestora.

La 19,00, Cp.1 Tc intră în dispozitivul de apărare al Aeroportului, iar la 19.10 mr.

# EMIL ȘIMĂNDAN

Bădalan face noi precizări căpitanului Heredea, inclusiv privind modul de hrănire a efectivelor în condițiile când apa este otrăvită.

Începând cu ora 19.38, D. AA Timișoara ordonă Bt. 232 Ap. Aeroport SPL nr.1, întârirea cercetării pe Valea Mureșului, pentru că s-a semnalat un elicopter la joasă înălțime. La ora 20.22 se ordonă din nou SPL nr.1 și cercetarea spațiului pentru descoperirea unui elicopter fără programare care zboară cu luminile stinse.

La ora 20.30 pe Aeroport a aterizat aeronava BAC 1-11, cursa regulată București - Timișoara - Arad - București, sosită cu întârziere.

La ora 21.00, forțele din dispozitivul de apărare a Aeroportului (mai puțin Cp. 232 și Bt. 232 pază Aeroport) sunt: efective - ofițeri: 10, maiștri militari: 2, subofițeri: 16, militari în termen: 138 și tehnică - tancuri: 11, TAB: 8, autocamioane: 2.

La orele 23.00 se primește informația că de la Deva se îndreaptă spre Arad mai multe elicoptere. Este un moment de maximă tensiune. Începând cu 23.12 ora 00.38, în oraș se declanșează sistemul de alarmare aeriană (sună sirenele, se trag clopotele). Nu se cunoaște cine a ordonat această măsură.

La ora 0.55 cpt. Bran (UM 01864 Pecica) anunță aviația de vânătoare în zona Aradului, iar la ora 1.14 se comunică la Aeroport ordinul primit de UM 01864/C Pecica: „tot ce zboară în spațiul aerian este inamic”.

La ora 1.47 se primește informația de la unitatea de radiolocație de la Șepreuș că de la Ineu se îndreaptă spre Arad 3 elicoptere, iar 2 elicoptere se îndreaptă de la Oradea pe direcția 20 km E Ineu, iar la ora 2.28 se comunică de la Combinatul Chimic că sunt 3 elicoptere la sol.

La ora 2.35, cpt. Heredea, raportează că „securiștii de la Aeroport sunt ostili”.

La ora 3.00 se produc 2 atacuri teroriste la depozitul CL de la Aeroport și asupra Pl. Mtr./Cp.1 de la depozitul de materiale explozive și radioactive.

La ora 3.10 cpt. Heredea solicită acumulatori pentru tunurile AA KN-13, baterii de 1,5 V și pentru AG-7, întrucât nu poate executa trageri eficiente pe timp de noapte. Se ordonă să se intensifice observarea AA și deschiderea focului asupra elicopterelor.

La ora 4.24 Aeroportul este atacat. Se ordonă alarma aeriană. Se întrerupe legătura dintre Unitate și Aeroport.

La 5.27 aeronava este sub controlul nostru.

La 5.32 mr. Bădălan ordonă ca subunitățile de la Aeroport să nu părăsească în nici o condiție dispozitivul de apărare.

La ora 5.40 încetează focul la Aeroport. Tot la această oră, de la Combinatul Chimic se comunică plecarea elicopterelor la ora 6.18. Deasupra pădurii Ceala se deschide foc asupra a 2 elicoptere.

La ora 6.29 de la D.AA Timișoara și de la Pecica ni se comunică informația că dinspre Anina se îndreaptă pe direcția Timișoara - Arad 11 elicoptere la joasă înălțime.

La ora 7.27 se comunică de la Aeroport la Unitate că nu sunt morți sau răniți în zona luptelor din cursul nopții. Col. Rotariu, comandantul D.AA Timișoara, ordonă să nu tragă AA. La 4 km de Aeroport, deasupra Pădurii Ceala, la câțiva metri înălțime pe direcția Ceala - Micălaca, se vede un punct luminos, elicopter în aer. Mr. Gana comunică cpt. Halbac să transmită mr. Heredea să ordone foc asupra elicopterului dacă intră în bătaia armanentului, indiferent de ordinul col. Rotariu.

La ora 8.43, de la Pecica ni se comunică să interzicem tragerile AA pentru că de la Caransebeș s-a ridicat un IAR pentru cercetare.

La ora 10.20, la Aeroport sosesc 2 mașini de la Timișoara, pentru a ridica muniție.

La ora 10.52, cpt. Heredea informează că „colonelul Cioflică are informații care pot deveni utile” de la comandamentul Aeroportului. Ultimul telefon la 8.00 - probabil de la Șeitin!

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

La ora 11.02, cpt. Heredea cere muniție și materiale și informează că baza teroriștilor este la Trei Insule, în apropiere de Aeroport.

La 13.30 dintr-o mașină Dacia 1300, Ar 8008 s-a deschis focul în pădurea Ceala, mașina se îndreaptă spre Aeroport.

La ora 22.03 suntem informați că din pădurea Ceala a decolat un elicopter, iar la ora 22.30 locuitorii din Pecica semnaleză pe Valea Mueșului un elicopter la joasă înălțime.

În 24.12, la ora 0.30, suntem informați de apariția unor elicoptere deasupra Unității, iar la 1.20 - 1.35 alte elicoptere sunt semnalate în apropierea Combinatului Chimic.

La ora 0.52, din nou de la Pecica suntem informați să nu se tragă AA pentru că vine un avion de vânatoare de la Timișoara.

La ora 12.00 plt.adj. Barta Dezideriu comunică din Poligonul Ceala că în noaptea de 22/23 și 23/24 s-a tras asupra Aeroportului chiar din poligon și că solicită armament și muniție (primește în jurul orei 14.00 3 pistoale-mitralieră și muniție de la Bt. 232 paza Aeroport).

La ora 12.09 de la Pecica se comunică: „în spațiul aerian zboară 2 avioane, elicopterele se doboară”. Între orele 14.00 - 16.00 se întrerupe orice legătură cu unitatea.

La ora 16.45, lt.col. Său ordonă cpt. Heredea să stăpânească Aeroportul, să nu execute decât ordinele pe care le dă dânsul, iar accesul în Aeroport să se facă numai cu aprobarea sa.

La ora 19.10 se deschide din nou foc asupra Aeroportului. Se ripostează puternic.

În jurul orei 21.00, la Aeroport este prins și arestat lt.col (securitate) Sătmăreanu, șeful BOPL de la B.Sec. Timișoara. La ora 22.30 este dus la arestul Unității. Interogat de mr. Gana, acesta spune că a venit de la Timișoara cu mașina proprie, dar a rămas în pană la Șag, de unde a venit pe jos spre Aeroport, pentru că l-a trimis comandantul să vadă dacă s-a asigurat hrana pentru subunitatea M.I. din paza Aeroportului. Era în ținuta kaki (scurtă și pantalonii vătuiți, ghete, capul descoperit, nu avea grade, nici armament).

La ora 23.00, concomitent cu întreruperea curentului la secția carotaj, 3 sau 4 indivizi încearcă să pătrundă în incinta depozitului. Se răspunde cu foc de către militarii din Pl.Mtr. Nu se reușește pătrunderea.

La ora 23.49, mr. Bădalan dă ordin la Aeroport să se tragă asupra avioanelor de transport și elicopterelor, mai puțin asupra avioanelor de luptă.

În 25.12, la ora 0.03, mr. Bădalan revine la ordinul dat anterior și ordonă să se tragă în tot ce zboară.

La ora 5.20, deasupra Pădurii Ceala se văd din nou elicoptere. La ora 6.00, o patrulă formată din 4 militari de la Cp.1 I cercetează pădurea Ceala și descoperă urme de încălțăminte, de sânge și de corpuri târate.

La ora 8.00, cpt. Heredea raportează că a descoperit și dezarmat la Aeroport 2 luptători din USLA.

Până la ora 15.45 nu sunt probleme. La această oră se primește informația că spre unitate se îndreaptă un elicopter (15 km de Arad). De la Pecica s-a comunicat că elicopterele sunt la 2.000 m altitudine și că s-au anunțat elementele de dispozitiv să tragă asupra acestora.

La ora 18.30, col. Clejan ordonă să nu se execute foc decât asupra elicopterelor.

La ora 22.17, cpt. Heredea raportează că a imobilizat 7 teroriști.

În 26.12, la orele 3.50 și 4.38, dinspre Pădurea Ceala s-a executat foc asupra Aeroportului și s-a ripostat. La ora 6.00 militarii de la Cp. 1 I au observat un grup de 10-15 persoane care au intrat în Pădurea Ceala, dinspre fabrica de Cărmămidă.

În tot cursul nopții de 26/27.12, militarii din echipa de mitraliere de la Cp.1 I au semnalat la liziera pădurii Ceala mișcări. S-a executat foc asupra acestor persoane suspecte.

În 27.12, în tot cursul zilei detașamentul de la Aeroport a fost în alarmă. S-a organizat



scotocirea Fabricii de cărămidă, fără să fie prins vreun individ.

În 28.12, la ora 11.40 s-a ordonat SPL nr.1, iar la 12.35 SPL nr.3.

În tot cursul zilei de 29.12, paza Aeroportului a fost în stare de alarmă.

La ora 14.30, la Aeroport se găseau următoarele forțe: 8 TAB, 10 Tc, 1 autocamion SR 114, 1 TABC, 1 autoatelier, 16 ofițeri, 4 maiștri militari, 20 subofițeri, 204 militari în termen.

Spre seară este atacat postul 8 (depozitul CL) de la Aeroport, de asemenea s-a deschis foc asupra secției de carotaj.

În 30.12.1989, Pl.Mtr./Cp. 1 l continuă să asigure paza secției carotaj și să controleze autovehiculele din zonă.

Din 31.12.1989 și până la 10.02.1990 s-a continuat asigurarea pazei întărite a Aeroportului.

Cadrele care au asigurat îndeplinirea misiunii de pază și apărare a Aeroportului au fost:

- Cpt. Heredea Vasile
- Cpt. Coșniță Ioan
- Cpt. Culcea Sandu
- Cpt. Halbac Nicolae
- Cpt. Pop Ioan.

Nu există o evidență a consumului de muniție pe oameni și pe zile și nu au avut armament deteriorat. În confruntările care s-au desfășurat la Aeroport a fost rănit un soldat.

În condițiile deosebit de complexe în care s-a asigurat paza Aeroportului Arad, pe fondul provocărilor repetate, a zvonurilor și ca urmare a psihozei generate la nivelul întregii țări față de trupele M.I. s-au luat măsuri de dezarmare și de reținere a unor securiști care au părut a avea o atitudine duplicitară. Ulterior, în seama acestora nu s-a acționat nici o culpă [15].

**ANEXA 7**

**ACȚIUNILE GĂRZILOR PATRIOTICE  
DIN JUDEȚUL ARAD ÎN  
PERIOADA 21-22 DECEMBRIE '89  
ȘI ULTERIOR**

**Col. (r.) STRANSKI LIVIU**

În ziua de 21 decembrie 1989 în jurul orei 9.00, Statul Major al GP a fost anunțat telefonic că muncitorii de la IOI au părăsit locurile de lucru și au început manifestația ieșind din întreprindere.

La ora 9.30, aflându-se că demonstrații se îndreaptă pe Calea Aurel Vlaicu - Piața Gării - B-dul Republicii, către sediul Comitetului Județean și că rândurile acestora cresc continuu, s-a luat măsura ca cele 2 plutoane (minus o grupă) de gărzi patriotice de la IVA și IMUA, aflate în sediu pentru paza acestuia să fie scoase în piața Unirii, fără armament și muniție și dispuse în cordon în spatele efectivelor UM 01380, pentru realizarea măsurilor de pază și ordine, prevenirea devastării și distrugerilor la sediul Consiliului Popular.

La 22 decembrie 1989, ora 10.10, s-a prezentat de la Statul Major central al GP ordin scris pentru luarea măsurilor de prevenire a intrării unor persoane dintre manifestații în întreprinderi și pentru paza magaziiilor de armament, ordin transmis telefonic de către ofițerii instructori la unele întreprinderi.

În jurul orei 10.55, demonstrații au ajuns în Piața Unirii, în fața sediului Consiliului Popular.

La 10.05, U.M. 01380 și subunități ale M.I. au realizat dispozitivul de apărare a sediului Consiliului Popular. Totodată instructorul CC al PCR Stoica ordonă col. Stranski măsuri de blocare a ușilor sediului cu lanțuri care au fost aduse în acest scop prin grija Consiliului Popular. Lanțurile urmau să fie ținute de 2 luptători GP, așezați de o parte și de alta a ușilor, iar acești luptători din GP, împreună cu cadrele Statului Major să intervină cu lanțuri și băte împotriva celor care ar fi forțat intrarea în sediu.

În scopul prevenirii executării acestor măsuri și a dispoziției dată anterior de Ilie Matei, instructor al CC al PCR de a dispune toate cadrele la ferestrele sediului dotate cu armament și muniție, pentru a excuta foc împotriva demonstrațiilor, col. Stranski ordonă tuturor cadrelor Statului Major să se deplaseze la întreprinderile din sector și să organizeze paza și apărarea magaziiilor cu armament, la sediu rămânând doar personalul din grupa operativă, 4 ofițeri și 1 maestru militar.

În jurul orei 12.00 s-a primit telefon de la gen.it. Topiceanu Iulian, comandantul A4

# EMIL ȘIMĂNDAN

din Cluj, să comunicăm primei secretare a Comitetului Județean de Partid că urmează să sosească un număr de aproximativ 3.000 luptători GP care urmau să fie duși în cazarma U.M. 01380, unde li se va asigura o masă și pentru care misiunile se vor comunica ulterior.

În acest scop, lt.col. Gh. Jelecuteanu, mr. Ioan Rozsos, cpt. Mihai Iolău și lt.maj. Dumitru Moți au fost trimiși în gara Aradul Nou pentru a prelua acest eșalon și a-l conduce în garnizoană, fiind asigurate 15 autobuze transport de la IJTL Arad.

La ora 13.00 a sosit în gară prima garnitură cu aproximativ 800 - 900 oameni. Constatându-se că nu este vorba despre militari, ci membri ai GP din județul Vâlcea, luând legătura cu șeful eșalonului, acesta a raportat că a doua garnitură, cu aproximativ 2.000 de oameni se află în gara Valea Viilor, urmând să fie adusă în Aradul Nou, după debarcarea primeia și că ei au fost informați că în Ardeal au intrat ungurii și acționează alte grupuri de huligani și intervenționiști și în acest scop au fost trimiși inițial spre Timișoara, iar ulterior opriți la Arad. Aflând despre ce este vorba în realitate, luptătorii nu au vrut să părăsească vagoanele, iar între timp s-a comunicat lt.col. Jelecuteanu Gheorghe de către col. Stranski Liviu ordinul ca aceștia să nu fie debarcați, ci să se înapoieze la Râmnicu Vâlcea.

S-a luat legătura cu șeful stației și ambele garnituri de tren au fost puse în mișcare una după alta, înapoiindu-se acasă.

În noaptea de 21/22 decembrie 1989, odată cu schimbarea celor 2 plutoane de GP de la IVA și IMUA, se introduce în magazinele întreprinderilor și armamentul acestora, fără a avea ordin sau aprobare în acest sens de la Statul Major central GP.

În tot cursul nopții și în ziua de 22 decembrie 1989, cadrele rămase la sediu au desfășurat activități pentru paza și apărarea magaziei de armament de la sediul Statului Major și menținerea ordinii în piața din fața Consiliului Popular.

După anunțarea fugii dictatorului, organele locale de partid și de stat au părăsit sediul, rămânând doar ofițerii din Statul major și foarte puține persoane din fosta conducere (Angheloiu, Floareș, Cotoară, Oancea). În jurul orei 16.00, manifestanții au intrat în sediu și s-a organizat paza magaziei de armament și a intrărilor, cu tineri din grupele de ordine ale acestora.

La orele 17.21, s-a primit de la Statul Major central al GP ordinul nr.1/22 decembrie 1989, privind subordonarea GP Consiliului Provizoriu al FSN și organizarea unor patrule mixte, împreună cu forțe din M.Ap.N. și M.I., fără armament și muniție.

Col. Stranski Liviu, lt.col. Jelecuteanu Gheorghe și cpt. Mihai Iolău participă la prima ședință a FSN, la care au fost aduse și cele 4 persoane din fostul Comitet Județean al PCR.

După orele 24.00 s-a anunțat sosirea în Arad și cazarea la Hotelul "Parc" a gen. Nuță și Mihalea, însoțiți de alte persoane și au început atacurile teroriste în întreg municipiul și mai ales asupra sediului Consiliului Popular.

Cu aprobarea președintelui Consiliului FSN s-a organizat apărarea sediului cu ofițeri din Statul major al GP și 25-27 tineri din formațiunile de pază și ordine a revoluționarilor, cărora li s-a distribuit armament și muniție și s-a ordonat distribuirea muniției pentru GP la principalele obiective din municipiu.

La ora 1.15, cpt. Aniculăiesei Mihai, împreună cu ofițerii din U.M. 01380, organizează paza tancului de amoniac de la Combinatul Chimic, obiectiv deosebit de periculos, cu militari din aceasă unitate și membrii ai GP.

Pentru împropățarea aprovizionării cu muniție, necesare la sediul Consiliului Popular, este trimis maistrul militar Duța Gh., însoțit de 3 tineri, din care unul înarmat, cu o mașină de la IJTLA la depozitul U.M. 01380. Această mașină este surprinsă cu foc pe podul peste râul Mureș. În schimbul de focuri a fost ucis revoluționarul Andrei Safaleru și

răniți maistrul militar Duța Gheorghe și tinerii Ciumentan Dănuț, Miclea Ioan Doru și Păiuș Ovidiu.

Schimbul de focuri cu forțele teroriste a continuat până în jurul orelor 6.30, când a încetat și detașamentul de apărare a sediului a depus armamentul la magazie.

În cursul zilei de 23 decembrie 1989 s-au stabilit măsuri de organizare și întărire a pazei sediului Consiliului Popular, cu luptători din rândul revoluționarilor și s-au executat antrenamente cu aceștia.

Cpt. Cosma Dan a executat verificarea la minare a tuturor mijloacelor de transport ale IJTL Arad, iar cpt. Man Vasile, cu o echipă de 3 tineri revoluționari a executat în jurul orei 19.30 cercetarea podului Băncii și a clădirii din jur, unde s-a semnalat prezența unor persoane suspecte.

Ofițerii instructori au continuat organizarea pazei întreprinderilor și magaziiilor de armament și s-a organizat patrularea și instalarea unor baraje pe principalele căi de comunicații din municipiu, împreună cu organe M.I. și forțe al M.Ap.N.

Odată cu lăsarea întinericului, au început atacurile asupra sediului Consiliului și în diferite puncte din oraș. S-a distribuit armament și muniție și s-a realizat dispozitivul de apărare a sediului. În acest timp a fost împușcat în clădirea sediului FSN tânărul Gruber Geza, care lupta alături de lt.col. Oltean Dragomir și mr. Cosma Dan, din statul major al GP.

Schimbul de focuri a continuat cu intermitențe până în 24 decembrie 1989, orele 6.00, când a încetat și s-a introdus din nou în magazie armamentul și muniția.

Subunitățile GP de la întreprinderi au continuat să execute paza și apărarea acestora permanent, fiind organizate subunitățile de apărare și de intervenție pe schimburi, sub directa îndrumare a ofițerilor instructori.

În noaptea de 24/25 decembrie 1989 au continuat unele atacuri în municipiu și s-a executat în continuare apărarea sediului Consiliului, iar în ziua de 25 decembrie 1989 s-a continuat activitatea de pregătire-instruire a subunităților GP de la întreprinderi, pentru paza și apărarea acestora.

În 26 decembrie 1989 s-a primit Dispoziția nr.1/391 a șefului Marelui Stat Major, privind subordonarea GP Ministerului Apărării Naționale, precum și ordinul nr.3/26 decembrie 1989, referitor la hotărârea FSN privind apărarea întreprinderilor și a unor obiective economice cu gărzi patriotice.

În baza acestora s-a organizat paza și apărarea principalelor obiective economice din județ, împreună cu forțe ale M.Ap.N., activitate care s-a continuat până la 29 decembrie 1989, când forțele U.M. s-au retras și paza obiectivelor a rămas numai în sarcina Gărzilor patriotice.

În continuare, s-au executat misiuni de pază și patrulare cu forțe M.I. în municipiu, orașe, comune, precum și paza și apărarea întreprinderilor și a unui număr de 25 obiective importante din județ (poduri, tunelul Vârfurile, releul TV Șiria, uzinele și rezervoarele de apă, etc), unele până la mijlocul lunii februarie 1990.

În acțiunile de luptă și apărare a principalelor obiective și întreprinderi, în perioada 22 decembrie 1989 - 16.01.1990 au fost angajate zilnic:

- 4 Cp.Pș. = 480 luptători
- 26 Pl.Pș = 780 luptători
- 108 Gr.Pș = 1.080 luptători

Total: 2.340 luptători, din care 1.900 au participat la acțiuni cu armament și muniție.

În perioada 17.01.1990 - 10.02.1990, au acționat zilnic:

- luptători izolați: 920
- 51 Gr.Pș = 510 luptători
- 16 Pl.Pș = 480 luptători

# EMIL ȘIMĂNDAN

---

Total: 1.910 luptători.

Aceste efective au acționat în afara subunităților de intervenție, pregătite și organizate din timp, conform ordinelor Marelui Stat Major.

În focul luptelor duse împotriva elementelor teroriste și-au pierdut viața următorii luptători din gărzile patriotice:

1. Safaleru M. Andrei, muncitor I.C. Victoria
2. Gruber F. Geza, cofetar ICSAP Arad, Cofetăria Libelula.

Au fost răniți:

1. Maistru Militar Duța Gheorghe, șef grupă reparat armament la Statul Major al GP județean Arad
2. Ciumedean P. Dănuț, șofer IJTL Arad
3. Miclea I. Doru, inginer, Centrul Teritorial de Calcul Arad
4. Păiuș G. Ovidiu, muncitor la I. Orologerie Industrială Arad [16].

*(col. Stanski Liviu - Șeful Secției Gărzi Naționale Arad)*

ANEXA 8

# COMISIA SENATORIALĂ PENTRU CERCETAREA EVENIMENTELOR DIN DECEMBRIE 1989

Din stenograma ședinței de audiere  
din ziua de 2 iunie 1994

Este audiat domnul Rășină Dumitru

**DI. Valentin Gabrielescu (V.G.):** Domnule Rășină, vă găsiți în fața Comisiei senatoriale care cercetează evenimentele din decembrie 1989. Suntem o parte din comisie, că o parte sunt în ședință, în plen. Ca să nu pierdem vremea, vom începe. V-aș ruga să ne dați datele dv. de identitate: numele, prenumele, data nașterii.

**DI. Rășină Dumitru (R.D.):** Mă numesc Rășină Dumitru, sunt născut la 30 ianuarie 1937, în comuna Amarul, județul Buzău. Domiciliesc în București, str. Calea Victoriei nr. 40-44, ap.4, sectorul 1. Sunt căsătorit.

**V.G.:** Domnule Rășină, înainte de a vă da cuvântul, vă rog să fiți amabil să depuneți un jurământ și vă rog să repetați după mine „Jur să spun adevărul și să nu ascund nimic din ceea ce spun”. Vă mulțumesc.

**R.D.:** Și eu vă mulțumesc că m-ați chemat.

**V.G.:** Acum să vă dăm cuvântul, domnule Rășină, și vă rugăm să ne spuneți pe scurt ce funcții ați ocupat în viața dv. și mai ales ne interesează ultima parte a activității.

**R.D.:** Domnilor senatori, înainte de a intra în ceea ce-mi cereți să vă prezint, doresc să vă mulțumesc că după ieșirea mea din detenție, la 1 iunie 1990, azi patru ani și o zi, nu a mai discutat nimeni cu mine despre ce a fost la Arad, ce s-a întâmplat acolo. Spun acest lucru și încă o dată vă mulțumesc că, de fapt, în detenție, mi s-a cerut cu totul alte declarații.

Am fost șeful securității - o iau mai bine așa pentru statuarea problemelor - din data de 26 octombrie 1985, până în 23 decembrie 1989, orele 8,00, când am fost arestat la Arad. Până la mutarea mea în Arad, ca șef de organ de securitate, viața mea a început în 1957, când am fost trimis la uzina de medicamente, unde am lucrat, că sunt tehnician chimist de profesie, în Școala Militară.

Am terminat Școala Militară în 1960, absolvent al cursurilor de limbi străine, după care am fost specializat în activitatea de culegere de informații pentru domeniul economic **DI.A.**, special pentru industria chimică.

Din 1960, până la data numirii în funcția de șef de organ, am fost succesiv lucrător, ajutor de lucrător de securitate pentru informații în domeniul industriei chimice, lucrător, și apoi din 1973, șef de birou, șef de secție, șef serviciu în perioada 1984-1985: șef

serviciu contrainformații economice, în ramura industriei chimice, de care am răspuns atât de colectivul de ofițeri din fosta Direcție contrasabotaj, îi spunea pe atunci, a IV, pe urmă a evoluat a II-a, la data revoluției, dar am avut în coordonare și aparatul, să zic așa, redus, dar similar ca ocupație, din toată țara, acolo unde au fost investiții în industria chimică.

Ne-am ocupat în mod deosebit - asta a fost activitatea mea - a culege informații despre oportunitatea efectuării investițiilor, despre pregătirile corecte sau incorecte a trecerii la tratative în vederea contractării de utilaje, echipamente sau instalații complete, de derulare a contractelor, de funcționare a instalațiilor, să nu fie incendii, catastrofe, pe profilul Codului Penal și al Direcției, să nu fie acte de sabotaj, diversiune, de subminare a economiei naționale, așa cum am fost pregătiți în scopuri militare. Astfel încât, până la plecarea la Arad, în subordinea directă, când am fost șef de birou am avut 7, apoi 9 lucrători, când am fost șef de serviciu am avut 12 lucrători. Schema a fost redusă.

În toată această perioadă, revin și trăiesc un moment de tristețe. În toată această perioadă m-am confruntat cu probleme din cele mai grele pentru ramura asta a industriei chimice, care a însemnat și catastrofe, și rezultate, dar care mi-au marcat activitatea mea de toată ziua, pentru că ăsta a fost profilul, am lucrat 27 de ani într-o ramură, n-ai cum să nu suferi pentru ei.

Mutarea mea la Arad s-a produs, e bine s-o știți, în condițiile următoare:

La data de 15, tot pentru istorie, septembrie 1985, era într-o zi de miercuri, orele 15.20 parcă a fost, a avut loc marea catastrofă de la Brăila, unde era uzina de fibre artificiale, unde a ars toată fabrica de celofan. Era un meci de fotbal internațional, toată lumea a părăsit fabrica - ce a fost acolo, n-are rost să vă dau acum amănunte - m-a anunțat Dispeceratul industriei chimice, că aveam telefon din ăsta interior și acasă și la birou, legătura cu toată țara, am plecat acolo.

N-am avut de unde să știu că lui Ceaușescu i s-a raportat că a ars un calandru de celofan, nu fabrica toată. O fabrică, pe trei nivele, cât un stadion de fotbal, care a costat 290 de milioane de dolari, importată din Elveția, de la firma Maurer.

Ajuns acolo și văzând că nu mai era nimic, totul era încovoiat, focul era de peste 1.400 de grade, am raportat ministrului, era generalul Vlad, ce este acolo, după care noaptea, eu sunt fiu de țăran, întotdeauna am spus adevărul, a sunat Ceaușescu, căutându-l pe directorul combinatului, care era și directorul Centralei de fibre sintetice, atunci în 1985, septembrie, era cu sediul la Brăila, la combinat. A cerut legătura cu directorul, ăsta n-a avut curajul să-i răspundă și a spus cine este de la securitate acolo sosit. M-am prezentat: sunt colonelul Rășină Dumitru, sunt șeful Serviciului informații - industria chimică. „Când ai ajuns?“, mă întreabă. „Am ajuns în 4 ore cu mașina mea.“. „Cine mai este acolo?“. Am spus că nu-i nimeni. „Ce s-a întâmplat, tovarășe, la Brăila? Că mie mi se spune un calandru și ce este acolo?“ A spus: „eu vin imediat acolo!“. Am spus: „Tovarășe secretar general, a ars întreaga fabrică de celofan?“. „Care-i valoarea?“ O știam! I-am spus care-i valoarea, în dolari. O știam, că era o investiție de 6 ani. I-am spus că oricum țara nu va avea celofan cel puțin 2 ani. Nu știam de contracte angajate, export, consecințe, altele decât paguba efectivă. A închis telefonul și apoi am fost sunat imediat de Bobu, care era, să zic, al doilea om în stat și m-a întrebat cine mi-a dat aprobarea să-i spus lui Ceaușescu situația, că a ars toată fabrica, când el îi raportase că a ars un calandru? Și eu i-am spus: „Nu trebuie să-mi dea aprobarea nimeni, trebuie să spun adevărul, ce este, pentru că eu răspund. Pentru aceasta sunt plătit!“ „Bine - zice el - vom vedea noi!“. Apoi am fost sunat de Vlad, dimineața la 6 și a spus: „Măi băiete, să-ți faci valiza!“ Și valiza s-a făcut pe 25 octombrie. Am fost chemat la Postelnicu, m-a luat, m-a târat ca pe o valiză și a spus „In... aia mă-tii! Să nu refuzi! Ești mutat la Arad! Ca șef de securitate“

Un lucru neobișnuit s-a întâmplat cu mine, pentru că, de fapt, ca să fii numit șef de

securitate trebuia să ai cursuri de conducere la Ștefan Gheorghiu și să fi avut o funcție de comandă superioară celei pe care am avut-o eu, de șef serviciu, trebuia să fi fost loctiitor de direcție sau loctiitor șef de securitate în alt județ, ca să te numească în funcția de șef de securitate.

**Hosszu Zoltan (H.Z.):** Atunci a fost avansare sau retrogradare?

**R.D.:** A fost răzbunarea lui Vlad și a lui Macri, că am raportat lui Ceaușescu că a ars fabrica de celofan.

**Șerban Săndulescu (Ș.S.):** Sau a lui Postelnicu...

**R.D.:** Nu.

**Ș.S.:** A fost răzbunarea lui Vlad și a lui Macri, da?

**R.D.:** La funcția de șef serviciu, dus la Arad ca șef de securitate, a fost o avansare, dar nu aveam nevoie de ea!

Aveam doi părinți bolnavi de cancer, care au murit în 1986, tata era în metastază, la Colțea.

Mă rog, am fost chemat acolo, înjurat, în trei secunde am plecat la Arad. Când am făcut și diabet. Și așa am ajuns la Arad.

La câteva zile după ce am ajuns la Arad, i-am cerut lui Vlad, pe 3 noiembrie, venind în București, să-mi accepte demisia, dar nu mi-a acceptat-o. I-am spus: „Tata este în metastază, soția este operată la sân de cancer din 1983, cu tratament (mi-a spus că pot să o tratez la Cluj), socrul era la Fundeni, în metastază cu plămâni. I-am înmormântat în același an, de fapt în 1986, pe amândoi. Și a zis: „Stai acolo, că am grijă de tine!”

**V.G.:** Cine a zis asta?

**R.D.:** Vlad, desigur, apoi am plecat să-mi fac datoria. Apoi Macri, colonelul Mocanu, o altă figură din București, mi-a spus: „Domnule, în curând vei fi numit la DUNĂREA”.

**Ș.S.:** La Întreprinderea de Comerț Exterior DUNĂREA?

**R.D.:** Da. Eu sunt chimist, am făcut un an de marketing cu profesorul Drăgan. Am terminat în 1979. Mă rog, eram ofițer acoperit pentru documentarea lui Drăgan. Domnia sa m-a selecționat și mi-a cerut să merg la Grupul Fiat.

**Ș.S.:** Care Drăgan?

**R.D.:** Iosif Constantin Drăgan. Deci am susținut lucrarea, m-a selecționat și m-a cerut că mă duc la Fiat.

**Ș.S.:** La Fiat.

**R.D.:** M-a dat la televizor. N-am știut că se televizează, când ne-a dat textul definitiv dânsul și am fost chemat a doua zi de generalul Stamatoiu și m-a întrebat ce am căutat la televizor? I-am spus ce a fost în sala aia unde am susținut lucrarea. Interesantă lucrarea? Eu eram acoperit la Service Dacia București. Dar mi-a căzut bine acoperirea asta pe care au făcut-o alții, nu eu, că dacă mă acopeream eu făceam la o fabrică chimică, el având acțiuni la Fiat, în Milano.

**Ș.S.:** Drăgan ce interes avea să fiți la Fiat, în Italia?

**R.D.:** A! Să mă duc la Fiat, în Italia? Văzând lucrarea pe care am făcut-o eu?

**Ș.S.:** Da.

**R.D.:** Să lucrez acolo, neștiind că eu eram ofițer de securitate.

**Ș.S.:** Ce, Drăgan nu știa că sunteți ofițer de securitate?

**R.D.:** Nu știa. Documentele au fost făcute la Academie, cu ofițer acoperit. Așa s-a procedat. Și atunci m-a chemat: ce ai căutat la televiziune? Cu ocazia asta am aflat că s-a și televizat.

**Ș.S.:** Ei v-au trimis la concursul ăla? Tot ei?

**R.D.:** Sigur că da! Tot ei! Instituția mea a plătit 16.000 lei pe an. Deci făceam 4 săptămâni predare - seminarii, timp de un an de zile și apoi prezentam lucrarea. Și atunci am avut conflict cu domnul Stamatoiu.



**Ș.S.:** Dar dv. nu erați subordonat lui Stamatoiu?

**R.D.:** Ba nu. După ce apare în comitetul de conducere al DSS, sigur că da! Și, mă rog, a reținut că am chemarea asta în marketing, în management și a spus: „măi, băiete, te aduc la DUNĂREA.” Pe data de 1 iunie 1989, așa este istoria, m-a chemat.

Eu doresc să vă spun niște lucruri, poate am să pun și două întrebări, sau trei, mi le-am ordonat aici, poate că eu tind pentru istorie, dacă este să vorbim de istorie. Deci, m-au chemat la 1 iunie 1989 la Vlad, unde, așa cum mi-au spus: „O să fii primit la Cabinetul 2, să-ți dea acordul sau să discuți cu persoana doi, în vederea numirii duminică la Întreprinderea DUNĂREA”, de unde se pensiona cineva sau a fost acolo un conflict de ordin valutar, deficiență economică.

Am fost chemat. M-a însoțit Vlad la Cabinetul 2, unde am stat 5 minute, la care ea, Elena Ceaușescu mi-a spus că „vă cunosc, ați avut dreptate, totuși, cu Brăila, vă cunosc situația familiară, doresc să vă numesc comandant la IC DUNĂREA”. A fost inspirată în momentul în care a pus următoarea întrebare: cum văd eu, dacă știu modalitățile de procurare a mărfii pentru export și cum văd eu revigorarea acestei Întreprinderi de comerț exterior? Și i-am spus: „Știu cum procedează DUNĂREA, de aceea refuz să vin la IC DUNĂREA ca lucrător”. S-a ridicat, de față era Vlad, care era, practic, terminat.

**Ș.S.:** Cum „era terminat”?

**R.D.:** În fața unui răspuns! Nu s-a așteptat la așa un răspuns pentru un viitor director. S-a ridicat și a spus: „adică ce face DUNĂREA?” Și am spus: „DUNĂREA a fost înființată prin HCM, ca să vândă toate produsele României la export, care nu se puteau vinde în mod normal - fiare, locomotive făcute la 23 August, VER.D.-uri se chemau, tot ce nu se putea vinde. Ori, eu, cât am fost în București, i-am zis Elenei Ceaușescu (toată ziua mergeam la miniștri, prin ei, și sunam combinatele): „dați fond de marfă la DUNĂREA! Vorbesc de îngrășămintele, în mod deosebit, produse petroliere, asistență tehnică, atunci când nu se mai putea!” Deci omul spunea: Am contract în derulare, nu pot! Atunci interveneau: din încasări, pe produsul respectiv, IC Danubiana, CHIM Import-Export, Azo-Export, și am avut unități AICHIM, te duci imediat și transferați valuta încasată de oamenii ăia, o parte din ea la IC DUNĂREA.

Am făcut și asta. Adică, venea directorul DUNĂREA, venea directorul adjunct al lui DUNĂREA, pe urmă am aflat eu că este cumnatul lui Postelnicu, cu o hârtie, cu un cont și ministrul sau directorul combinatului, de oricare vorbeam în Țara asta Românească, îi trecea din contul lor, unde au muncit oamenii, în contul DUNĂREA. Așa a ajuns DUNĂREA, i-am spus eu, după nici 6 luni de zile, cea mai bună unitate de comerț exterior al României. Asta din ramura industriei chimice, dar câte ramuri au fost și câte produse erau pentru export?

Și atunci Elena Ceaușescu a zis: Ieși afară! Și am ieșit afară.

**Ș.S.:** Deci nu i-a plăcut nici ei răspunsul dv?

**R.D.:** Ei? Cum să-i placă, domnule!

**Ș.S.:** E cu probleme treaba?

**R.D.:** Nu i-a plăcut și a zis: Ieși afară!

**DI. Ionel Aichimoaie (I.A.):** Ea știa?

**R.D.:** Ea știa, domnule! Sigur că da!

**Ș.S.:** O parte din banii ăia se duceau...?

**R.D.:** Era normal?! Și a zis: Ieși afară! Și am ieșit afară!

M-a dus Vlad la sediul lui, la cabinet la DSS, m-a ținut, să zic așa într-o anchetă profundă cu ministrul adjunct Bucurescu, cu secretarul de stat, olteanul ăsta, Alexie Ștefan, tot general era și el, răspundea de contrainformații și la ora 8.00 a spus: Te duci la Arad, ești cu soția aici, știam că mă filase, mă controlase la telefon, pleci la Arad să-ți pregătești fișetel, că te trec în rezervă sau te aduc totuși în București, ca lucrător!

Mi-a făcut chiar plăcerea când am auzit că trec în rezervă și am stat la Arad până la Revoluție. Nu m-a mai căutat domnul Vlad!

Am să vă spun eu momentele revoluției, când m-a căutat Măria Sa, pe care eu îl consider, tot pentru istorie o spun, cu toată răspunderea, un om care în evenimente încerca să ia puterea cu Verdeț. Asta este convingerea mea!

**Ș.S.:** De ce cu Verdeț e convingerea dv?

**R.D.:** Am să vă răspund imediat. Nu trebuie crezut că el a făcut un act eroic, neînchizând emițătorul ăla cu Televiziunea peste hotare, peste hotare! Asta e gogoasă! Pentru că România, stimați senatori, avea instalație de satelit! Aveam eu instalație de satelit s-o prind! N-am montat-o eu că nu stăteam acasă, n-aveam decât 4 ore pe zi sau 5 ore, în care dormeam. Se transmite și prinzi cum vrei. Nu e o problemă. E o umbrelă pentru el.

E convingerea mea! N-am discutat cu nimeni, n-am scris nimic după venirea acasă, deși, tot pentru istorie, am fost chemat, sunat la telefon, de la SRI în 1990, în septembrie, în octombrie, în februarie 1991, în martie 1991, să mă duc la revista Europa, să fac declarații despre ce a fost în Arad și să am grijă în așa fel să spun că Vlad n-a dat ordine să se tragă în populație. Și m-am dus la Europa, în jurul datei de 10 martie, m-a primit domnul Neacșu, care mi-a spus: „Am discutat cu domnul consilier, a zis un nume de la SRI, nu-l cunoșteam, cu domnul Ulieru, care vă cunoaște, că ați scris în revistele vechi de securitate, în munca noastră de chimie, catastrofe, incendii și avarii cu consecințe mari, cu cauze, ce au fost și cu domnul Măgureanu, care v-a rugat să faceți o declarație - scurtă - noi v-o plătim, despre ce a fost la Arad, dar firul roșu să fie că Vlad a fost alături de evenimente, de revoluție”.

Domnilor, eu am colindat lumea asta, mai puțin am fost în Japonia și Australia, cu alte nume, deci cu alte pașapoarte, aveam și alte buletine, am învățat o limbă și visul meu a fost să ajung chimist și am ajuns! Am umblat pentru informații, pentru industria asta chimică și am adus, am canalizat să vină aștia cu oferte ca lumea nu cu vechituri, cum au venit alții, asta-i viața, dar ca să-mi spună mie un om ce să scriu, cum să scriu, să-mi dea și sugestia... Eu am spus: Domnule Neacșu, când a fost arestat Vlad? A zis. Parcă pe 30 sau 31 decembrie. Pe mine m-au luat pe 23 dimineața și am stat 15 zile, fără să fi primit vreo pastilă de diabet, în schimb se ofereau străinii să-mi facă insulină și Vlad avea timp să spună, până în 30 decembrie, când l-au luat pe el, când l-au arestat, să spună că la Arad și-au făcut datoria! N-a făcut-o! Pentru că a vrut să ia puterea!? Eu știu că timp de 27 de minute, domnia sa era prim-ministru, șeful securității, șeful Internelor, șeful armatei, în stare specială, cu șef se stat Verdeț. Așa știu eu!

**V.G.:** De unde? De unde?

**R.D.:** Așa mi s-a spus, domnule senator, că vă cunosc din televizor, așa mi s-a spus imediat după eliberarea mea, în perioada 5 - 7 iunie, toată luna iulie, de vechii, de foștii mei subalterni și ofițeri din Direcția a II-a, cu care am muncit ani de zile, ai lui Macri, care au participat aici la revoluție. Că exista și o casetă făcută de cineva aici în clădire, când într-un cabinet era Verdeț cu ai lui și în alt cabinet viitorul președinte Iliescu, cu altcineva și Vlad stiliza chemarea către popor, către țară, că i-a plăcut întotdeauna să apară foarte pompos și atunci a ieșit Iliescu în balcon cu niște însemnări și a vorbit. N-am avut această casetă. Cred însă în ce mi s-a spus!

**I.A.:** Cum se leagă?

**R.D.:** Eu întotdeauna l-am considerat așa, se prezenta la Televiziune, unde a fost chemat, că a fost chemat acolo, nu stătea ascuns pe Gabriel peri, unde încă poate mai asculta tehnica asta care mergea în câteva case sau eu știu unde mergea, unde erau instalate.

Acum, eu am două întrebări pentru dv. și cu mult respect vă rog să le acceptați și,

în funcție de ele ar trebui să spun totuși un lucru, pe care bănuiesc că nu îl cunoașteți. De aceea v-am spus că vă mulțumesc că m-ați chemat!

Dacă domniile voastre sau cei care lipsesc, din păcate, cunosc de o consfătuire care s-a ținut în jurul datei de 11 noiembrie 1989, la Iași, la Brașov și la București cu șefii de securitate?

Pun această întrebare întrucât eu, din ce am citit în ziare, în toată presa asta și soția, n-am găsit nici un fel de redactare și am întrebat, nici o referire despre conținutul ei, de la declarația sau depoziția lui Postelnicu, Vlad, Silviu Curticeanu, Stamatoiu, Alexie. Și am întrebat vechii mei lucrători. Nimeni nu face această vorbire!

**Ș.S.:** Nu știm nimic!

**V.G.:** Nu știm! Vă rog să ne spuneți dv!

**Ș.S.:** Ați participat la ea?

**R.D.:** Da, am să vă spun, pentru că ea reprezintă, de fapt – eu am vrut să mă duc la Băcanu, acum doi ani. Am vrut să mă duc, m-am anunțat, despre treaba asta la Băcanu.

Acum doi ani, să zic așa, poziția lui nu era atât de mercantilă, nu vreau să-l jignesc, a ziarului. Și m-am întâlnit cu cineva pe drum care a lucrat cândva cu el, căruia i-am cerut părerea și care mi-a spus că nu face doi bani. Dar, zice, du-te să-ți dea serviciu! Că nu aveam. Și vă spun în legătură cu această convocare, care a fost secretă și care de fapt explică multe lucruri din comportarea aparatului de securitate în ajutorul evenimentelor, în timpul și după evenimente.

Doresc să spun, deci sunt în viață Vlad, Postelnicu, Stamatoiu, Curticeanu și toți din CC, care au făcut acest material.

Am fost anunțat la orele dimineții, deci eram pe ziua de 11 noiembrie, aveam acasă telefon din acesta guvernamental: Te prezinți la ora 11,00 la Brașov! Singur, cu orice mijloc, îți aprob mașină de serviciu, că nu puteam să plec cu mașina fără aprobare.

**Ș.S.:** Cine v-a zis?

**R.D.:** Vlad. Și apoi, la 10 minute, Stamatoiu. Știi ordinul? Vii, te aștept la Brașov! Unde mai avem de discutat și alte probleme.

M-am dus la Brașov, eu am condus, n-am luat șoferul, mi s-a zis: fără agendă, fără creion, fără nici un fel de mijloc de înregistrare!

Deci, ce spun acum sau o să auziți, trebuie s-o spună toți șefii de securitate care au fost, dacă sunt corecți, dacă nu, sunt vânduți sau lepădați!

Nu doresc să jignesc pe nimeni. Am spus la câțiva prieteni, care au lucrat cu mine, că dacă Vlad mă întâlnește pe stradă, eu sunt obligat să-l scuipe. Pentru că n-a făcut-o! Că dacă ar fi făcut-o, declarația aceasta, mi-aș fi dat seama atunci când mi-au cerut declarații ofițerii de miliție de atunci, procurorii de la Oradea, procurorii militari.

Despre ce este vorba?

la ora 11.00 punct, mi s-a permis accesul în Inspectoratul de Interne de la Brașov, unde într-o sală ca aceasta, deci un birou de lucru, cred că al șefului securității, destul de luxos, în capul mesei a fost generalul Stamatoiu Aristotel și prezenți la convocarea de la Brașov au fost toți șefii de securitate din Transilvania, Timișoara, Gorj, Caraș-Severin. La aceeași oră, 11.00, ședință la București pe care a ținut-o generalul Vlad cu șefii de securitate din Muntenia și Oltenia, ținea mult la ei.

**Ș.S.:** Gorjul era acolo?

**I.A.:** Ei, lăsați-l!

**R.D.:** Ți-a venit acolo, depinde de cum a avut timp materialul să ajungă.

**I.A.:** Așa i-a împărțit! Sigur că da.

**R.D.:** Iar la Iași, șefii de securitate din Moldova și Dobrogea.

**Ș.S.:** Cine a fost acolo?

**R.D.:** La Iași a condus această convocare generalul locotenent sau maior

Neculicioiu, fostul șef al Unității 0110, până la revoluție.

Generalul Stamatoiu, când s-a făcut ora 11.01, a deschis plicul, după ce a fost asigurat de cel de la ușă că nu avem de înregistrat, nu avem de notat nimica. Și a spus: nimeni nu notează nimic, v-am chemat să vă lecturez un material, făcut din ordinul lui Ceaușescu. Aștept întrebări pe marginea lui și hotărâm cum acționăm!

La această oră, el a spus-o, că nu știam, n-aveam când să-i întreb pe ceilalți, la această oră, punct, de aceea am verificat ceasul, lașul și tovarăul Vlad la București citesc acest material în această procedură.

A desfăcut plicul, au fost 6 foi și jumătate scrise cu caractere mari. Cancelaria CC-ului avea antetul sus, cum se punea.

Începea cu „Notă”. Asta a fost. A citit-o, din care astăzi sunt în stare să vă spun cele trei idei ale acestei note. Cele trei idei ale acestei note sunt următoarele: Deci dacă dv ați spus că nu știți de această convocare, nu s-a făcut vâlvă, n-am luat nici șoferul să mă ducă.

**H.Z.:** Ați condus personal mașina?

**R.D.:** Da. mașina mea. Nu mergeam cu mașina de serviciu, că aveam 25 de lei la 3 luni, domnule senator, pentru bujii. Eu aveam marele avantaj că, răspunzând de chimie, primeam benzină de la domnii de la București, 1.000 de litri pe lună, o plăteam, că noi consumam benzină, și la Arad consumam benzină multă. Prima idee a fost așa din acest material. Deci dv. auziți de la mine, n-am spus-o nici procurorului, care este un găgăuță.

**Ș.S.:** Foarte bine!

**R.D.:** N-am spus-o din multe motive. Eu zic că a fost mai rațional.

**Ș.S.:** Corect. Ați avut dreptate.

**R.D.:** Prima idee: a început așa, că din datele primite din exterior și din verificarea din lucrarea informativă de către aparatul de informații interne, a unor persoane adversare președintelui Ceaușescu, și zicea șeful armatei, dracu, ce era el, rezultă neîndoind că în următoarele trei luni de zile maximum se vor întâmpla:

a) lichidarea lui Ceaușescu în urma unei vizite pe care o va face în Crimeea sau la Moscova, ca invitat la o plenară de partid sau consfătuire.

b) (așa era, cu „b”) schimbarea din funcția de secretar general și șef de stat, urmare a unei plenary care va avea loc în București, într-un loc secret, unde va fi demis

c) apariția unor manifestații de stradă de tip Brașov, de tip Valea Jiului, parcă a zis, la care vor participa elemente declasate și foști deținuți de drept comun, unde vor avea loc ciocniri cu armata, vor fi ocupate și sediul și va fi obligat să fugă sau va fi prins și judecat.

Eu, unul, sunt îngrijorat că n-a spus nimic, dar, mă rog, asta este!

Acest document trebuie să existe! Deci aștia trei?!

Documentul a fost făcut aici, în CC.

**I.A.:** Da, păi de asta l-ați nominalizat pe Curticeanu, era la Cancelarie.

**R.D.:** Curticeanu. Eu am văzut. Stamatoiu era cum e domnul senator acolo, și eu am fost aici, al doilea. El a mai avut de discutat cu mine și mai vroia să... și eu fugeam, că fumam, dar era antetul Cancelariei, unde era Curticeanu.

Bun. Asta era primul capitol. Deci ne-a pus în stare operativă. S-a făcut o pauză, după care a trecut la punctul doi: Sarcini pentru aparatul de securitate.

Punctul 2. Sarcinile au fost următoarele: deci, șeful securității nu dă nici un fel de sarcină subordonaților pentru verificarea informațiilor de mai sus, pentru culegerea de informații de la rețeaua informativă. Nu dă nici un fel de sarcină! Asta a fost!

**Ș.S.:** Deci le luați bune pe alea care erau?

**R.D.:** Nu. Nu dă nici un fel de sarcini legate de asta! Și explicația lui Stamatoiu a fost următoarea: deci, când am vorbit, ca să nu creeze panică, să nu devină agentura cea care

să provoace nu știu ce?

Au pus unii întrebările astea. Era radical să întreb: nu, dar de ce mă chemi aici?

Nu?

A doua sarcină: fiecare lucrător de securitate își analizează și discerne agentura dublă, triplă sau bănuită că lucrează cu adversarul și așteaptă dacă respectivul îl caută să-i dea informații de gen punctul 1. Deci, nu dă sarcini și așteaptă! Că au fost trădători întotdeauna, cine a avut rețea informativă de la Decebal încoace? Unii au trădat, alții au câștigat! Asta a fost!

Sarcina 3: șeful de securitate se deplasează urgent la sediu, deci știa ceva că ne-a adunat așa, cheamă șefii din subordine, deci loctitori, șefii de servicii și șefii de birouri, cărora le spune să-și mărească vigilența și să fie atenți asupra informațiilor care vin din proprie inițiativă de la rețeaua informativă și alte persoane cu care te întâlnești pe stradă sau te cunosc, te caută sau te sesizează, în procesul ăsta de reclamații - sesizări.

Dacă apar probleme din punctul 1, șeful de securitate le analizează, deci, consistența, corectitudinea, și trebuia eu să sun pe Stamatoiu la București să-i comunic: a apărut cutare, cutare și să-i comunic.

Următorul capitol din acest material, a 4-a sarcină, a fost: în cazul săvârșirii celor trei variante, cu lichidarea șefului statului, cu scoaterea lui, cu demisia lui, nu s-a vorbit de fugă, șeful securității, cu întreg aparatul nu se implică în: acțiuni de stradă, în reprimarea demonstrațiilor, rezumându-se efectiv la culegerea de informații care se transmit pe filieră celor care au competențe în județ. Deci la partid, cu primul-secretar de județ, că eu cu el lucram, așa a fost norma de muncă, la inspectoratul șef, care era inspector șef, șeful meu pe linie de securitate, dar la mine a fost nou și până a priceput l-au apucat evenimentele, iar numai în cazuri deosebite, ca cele trei puncte, îl sun pe Stamatoiu. Nu-l găsesc pe Stamatoiu, îl sun pe Vlad.

N-am avut motiv să-l sun pe această temă, dar ultimul ordin a fost: mergeți la inspectorat, chemați șefii, nu-i panicați, ca să fie cu urechile în patru și ei să selecționeze pe ăia care ar fi capabili să facă dezinformare, să facă provocare, să facă incitare, în caz că au loc treburile astea.

Așa am făcut, dar am comis atunci o greșeală, poate că în mod conștient, zic acuma, pentru că mie nu mi-a convenit că am fost mutat la Arad.

Dv. aveți în față, viața mea așa a fost, un om a cărui soție a fost condamnată în 1974 pentru că a făcut chiuretaj, dată și în ziarul Pentru Patrie, nevastă-mea, cumnată-mea, că a chiuretat-o un medic, ăla a căzut pe la miliție și a spus-o pe nevastă-mea întâi și a primit nevastă-mea 6 luni condamnare la închisoare. Fata avea 5 ani, băiatul 10.

Am umblat vreo 7 zile, 8 zile, am țipat peste tot, inclusiv la Bobu, la Marin Bobu, la el acasă am fost, cu toate cele convenite, să-i dea cu suspendare sau să-mi ia copiii, n-aveam unde să-i duc! Nici bani să țin servitoare sau cum se cheamă, nu. Și a rămas cu suspendare! Bun. Așa, ca individ, și așa am făcut, de fapt, m-am bucurat că apare materialul ăsta.

Am venit la Arad. Zic că am făcut un mare serviciu Aradului, pentru că la această întâlnire cu subalternii mei, șefii, am chemat și pe cei de la miliție.

Cred că am judecat atunci că inspectorul șef era nou, nu-i cunoștea și am chemat câțiva băieți cu minte, de la miliție, de la milițiile principale, șeful miliției de la Lipova, șeful miliției de la Sebiș, pe cel de la Pâncota nu l-am găsit, era beat, n-ar fi venit, ofițerii de contrainformații pentru miliție din securitate și pentru armată și le-am spus ce v-am raportat dv. acuma.

**Ș.S.:** Numai o întrebare vreau să vă pun. Ați chemat și pe inspectorul șef sau dv nu erați inspector șef? De ce nu s-a făcut oare această întâlnire cu inspectorii șefi ai MI-ului și s-a făcut cu șefii securităților? Nu v-ați pus această întrebare?

**R.D.:** Ei, mi-am pus-o. Eu, pe colonelul Sălceanu nu l-am chemat. Nu știu pe numele de botez cum îl cheamă.

**Ș.S.:** A, nu l-ați chemat!

**R.D.** Nu era acolo. Era chemat la partid. Era în documentarea județului, abia îl numise, nu știu, parcă la sfârșitul lui octombrie și era cu primul secretar UTC, cu Elena Pugna, vizitau, eu știu, la vânătoare, la pescuit unde se ducea. Nu l-am chemat, dar știu că i-am dat telefon și i-am spus să fie de acord să vină acest șef, că nu era un șef cel de la miliție, că este în interesul lor. A zis da. Și eu i-am sunat pe fiecare în parte, poftiți în sală, să vă comunic ceva, că vă interesează!

**Ș.S.:** Dar ați încălcat dispozițiile lui Stamatoiu, care spusese că numai din securitate?

**R.D.:** Da, dar cu asta am început. Nimeni nu suflă! Dar m-au turnat! M-au turnat!

**Ș.S.:** Bineînțeles!

**R.D.:** Le-am spus, fiecare a băgat la cap! Probabil că cel care a înțeles cel mai bine a fost lt.col, era maior atunci, Noghiu, șeful miliției municipiului sau locțiitor, ceva. Era priceput! Ceilalți nu prea au priceput! N-au priceput!

Deci eu i-am chemat pentru marele motiv că rețeaua informatică a securității din toată România, din mediul rural, a fost dată șefului de post, unde era numai șef de post, iar acolo unde a fost și locțiitor, un ajutor de șef de post, acela a primit rețeaua informativă din mediul rural, din comune, sate, ce a avut, ăla a primit-o, de securitate!

Or, noi n-aveam număr și timpul util să contactezi această lume, că trebuie să se vadă ce este acolo, cu agricultura, cu săpatul, cu ieșitul, cu nemulțumiri, dacă nu i-am fi folosit pe ei. Or, ei lucrau cu acești oameni! Și trebuia rapid, poate apare undeva ceva, să știm!

Domnilor senatori, acest document citit și difuzat cât s-a putut subalternilor, eu consider că reprezintă o explicație majoră, corectă, a modului în care aparatul și șefii de securitate s-au implicat sau nu atunci când au apărut evenimentele.

Pentru că a fost clar ordinul să nu se implice decât în culegerea de informații.

Când s-a dat starea de necesitate, eu l-am sunat pe Vlad și l-am întrebat: în grupa de intervenție antiteroristă, grupa USLA așa i se spunea pe atunci, am doi ofițeri de la securitate, tineri, absolvenți. Noi mai aveam boșorogi acolo. Ponderea a fost: au fost cadre de ofițeri și subofițeri de la Miliție și doi de la Securitate. Erau tinerei și ăștia, ce să facă? Nu s-a lipit de ei munca informativă! Îi lași acolo! Dar, zic, se încalcă aia de la Brașov! Ce să caute ei în luptă? Lasă-i acolo!

Și i-am lăsat acolo, până în 22 decembrie, dimineața, la orele 10.00, când i-am retras. Fără să-i mai spun inspectorului șef, i-am luat din fața Primăriei, pentru că începuse, eram pe pragul de a se deschide foc.

Deci, cu Sălceanu n-am mai vorbit. Dar eu m-am frământat, am urmărit ziarele, am întrebat. Eu l-am întrebat pe Petrișor, cel care a fost șef de securitate la Sibiu, cănuia i-am citit declarația în Europa și i-am spus: ai mințit, pentru că eu la Arad n-am primit ordin de la Vlad să ne dezarmăm.

**Ș.S.:** A, n-ați primit ordin?

**R.D.:** Eu n-am primit ordin. iar el, care a scris în Europa, a spus că a primit ordin de la Vlad să dezarmeze, și a făcut cutare și a dres. Nu! De ce ai scris? Că și eu am fost chemat la Europa să spun și am refuzat!?

Inspectorii șefi au aflat, deci inspectoratul șef a aflat, ori de la mine, ori de la careva de la miliție, dar n-au fost chemați la această convocare pentru că nu aveau ce să caute, noi eram securitate separată, că era dispută foarte mare între Postelnicu și Vlad. Să știți de la mine! Mare dispută! Unul deștept și carierist, ălălalt om de familie, lăutari, femei, cu Nicu, cu ea, el, Postelnicu.

**Ș.S.:** Cum? Postelnicu era în relații bune cu Nicu?

**R.D.:** Postelnicu, sigur că da! Am să vă spun un amănunt din viața mea legat de domnia sa! Din viața mea de securist.

Deci, n-au fost chemați din asta, dar eu bag mâna în foc, zic, din 40 de inspectori șefi, ca polițist, să-l folosesc să facă ceva, dacă găseai 10. Restul făceau alte treburi pentru șefii de la București, pentru guvern, pentru CC. Alte treburi făceau! Nu se ocupau cu treburile date prin lege, prin ordine! Eu nu le fac o analiză acuma, dar cred că Vlad știa foarte bine acest lucru de la contrainformații și n-a vrut să se difuzeze această ședință care a fost, totuși, secretă și conținutul ei era de maximă importanță! N-a vrut să-i folosească! N-a avut încredere în ei să-i invite să le spună! Pentru că nu mi-a spus: îl pui în temă și pe inspectorul șef!

**Ș.S.:** Deci, de aceste ședințe, Postelnicu n-a știut?

**R.D.:** Cred că n-a știut.

**V.G.:** Nu știți, domnule colonele, această Notă venea de la Cabinet?

**R.D.:** Venea de la cabinetul I și II.

**V.G.:** De cine era semnată?

**R.D.:** De Silviu Curticeanu, jos scria. Atât!

**V.G.:** Atât?

**R.D.:** Dar nota nu era semnată, ștampilată. Scria acolo, jos, cât am văzut eu la un metru jumătate, era Silviu Curticeanu.

**V.G.:** Dar Silviu Curticeanu nu ne-a spus de traba asta?

**Ș.S.:** N-au spus nici Curticeanu, nici Stamatoiu, nici Vlad! N-a spus niciunul de treaba asta!?

Dv. aveai impresia că era semnată de Curticeanu și Ceaușescu și Elena Ceaușescu nu știau de această chestie?

**R.D.:** A, nu!

**Ș.S.:** Știa!

**R.D.:** Ca să mă scoată din Inspectorat, deci din județ. Vlad a spus ca să fim pregătiți pentru 10 ore. Trebuia să aibă aprobare. Vlad nu lucra fără aprobarea lui Ceaușescu, absolut nimica!

Îl controla Postelnicu!

**Ș.S.:** Dar Nota era împotriva lui Ceaușescu, din moment ce vă spunea să nu vă implicați decât în acțiuni informative?

**R.D.:** Bănuiesc că s-a hotărât undeva sus treaba asta dar fără știința lui. Vlad n-a avut curaj să facă altceva în nici un caz!

**Ș.S.:** Deci, Ceaușescu știa de treaba asta?

**R.D.:** Absolut! Sunt convins că știa de treaba asta!

**V.G.:** Vlad nu ne-a vorbit de treburile astea! E hoț!

**Ș.S.:** Bun. Vlad a fost de două ori la noi.

Vlad ne-a spus că au dat ordin să fie dezinformați, să depună armele în rasteluri, să facă nu știi ce?

**R.D.:** Domnilor senatori, eu am fost șef de organ la frontieră. I-am spus lui Petrișor și la toți cu care am vorbit, domnule, trebuia să știu și eu.

**H.Z.:** Petrișor unde era?

**Ș.S.:** Era la Sibiu.

**R.D.:** Petrișor era la Sibiu. Să știu și eu că este ordin să ne dezarmăm, nu să vină armata să dea peste noi, așa cum a procedat?

Eram la frontieră. Și acum mă suna: vine atașatul militar cutare, pune mașina după ei! Ce să spun? Aveam două Dacii! Că atâta aveam. Și puneam oamenii pe traseu: a trecut pe aici, a trecut pe acolo!

**Ș.S.:** Oamenii erau înarmați, nu?

**R.D.:** Nu. Filajul, nu! Vorbesc atunci, în timpul evenimentelor, când am primit armamentul: pistolul și 12 cartușe fiecare.

Noi ne-am înarmat pentru că a fost Teleconferința, dar n-am primit ordin după fuga lui Ceaușescu că ne dezarmăm.

**Ș.S.:** Cum a declarat Petrilor.

**R.D.:** Cum au scris în ziare majoritatea șefilor de securitate. Deci pentru altele au zis: fă aia, fă aia, și-mi scot ochii. Nu. Acest ordin nu s-a primit.

**Ș.S.:** Se lămurește și treaba ailaltă?

**R.D.:** Că l-au primit la miliție, la inspectorul șef, care era acolo, la partid, la comandamentul de reprimare a manifestațiilor, e treaba lui! dar nici el nu mi-a spus. A venit armata, aveam pistolul în fihet. Faceți proces-verbal, îl cheamă Popescu Ion, datele de stare civilă, pistolul cu seria nr., s-a tras vreodată cu el sau nu, că toate erau noi, cartușele izolate. Salut, ia-le, tată, nu le-am folosit! Nici eu nu le-am folosit.

Armata. Maiorul Micu a fost la mine. Aceasta era până în ora 14.00.

Doresc să revin cu Nota. Eu nu am acces s-o comentez, nu văd, nu-mi dau seama de ce totuși nu s-a făcut vorbire despre ea până la întâlnirea cu mine, că era o datorie. Domnule, ai primit niște ordine? Cineva a făcut acest material!

Grupul care putea face atunci materialul, deci ideologul să spunem așa, al lui Vlad, că Vlad, degeaba vorbește România Mare și Europa că Vlad îi mare securist, n-a fost niciodată! Lucrător de cadre! Lucrător de cadre! .

**Ș.S.:** Da, știm.

**R.D.:** Toată viața lui l-a turnat pe ăla și pe ăla ca să ajungă mare și în trei ani a primit nu știu câte grade.

Ideologul era, care e și acuma la SRI, ar trebui domnia sa să știe, colonelul Vasile, de la colectivul de sinteză a lui Vlad. Și acum, la SRI, tot la sinteză lucrează, face buletinele pentru domnul Măgureanu.

Deci, domnule senator Gabrielescu, doresc ca continua cu câteva precizări.

Acest material, instruirea făcută șefilor i-a cutremurat puțin, să nu zic mai mult, și când au început evenimentele din Timișoara, deci în ajunul lor mai corect, acești oameni, fiecare cu ale lor, tare sau talente, îi vedeam, îi citeam că nu mai au chef să facă nimic.

Suna Mortoiu de la București, de la contraspionaj, Rațiu de la Direcția I pe probleme care bănuiesc că știți cu se ocupau, Alexie, care era coordonatorul Direcției a IV-a de contrainformații militare, de la grăniceri toată lumea a sunat, din București, comandamente, din Timișoara comandamente și de la mine din batalionul de grăniceri, credeau că atașatul militar i-a văzut nu știu care, c-a întâlnit cu ăla, s-a întâlnit cu ăla, îmi cereau filaj și cereau tehnică. Nu le-am dat, că nu le-am avut!

Filajul a fost format din 7 oameni.

**Ș.S.:** Cu domnul Sălceanu ați discutat?

**R.D.:** Cred că a revenit pe 19-20 octombrie. Nu e nici un motiv de neglijare.

**H.Z.:** Nu era Congresul în noiembrie?

**Ș.S.:** Ceaușescu avea interes să-și apere scaunul? Și de ce să fie blând?

**R.D.:** Cine a făcut-o, trebuie să știe: Vlad, Stamatoiu, Curticeanu.

**H.Z.:** Ceaușescu nu a vrut să creeze panică, că se transpiră afară, că i-a fost frică!

**V.G.:** Cum explicați dv, suntem istorici, totuși, acest ordin? Eu înțeleg greșit, cum securitatea să nu acționeze? Sigur că se ocupă de informații, dar are și trupe de securitate și alte mijloace? De ce să dea această restricție?

**R.D.:** Cine a luat, cine a făcut acest material și decizia luată să facă convocarea urgent, n-aș putea spune! Dar sunt în viață, sunt voci, cine a făcut-o și cum a făcut-o rețeaua! Să nu fie provocări și fiecare să raporteze la Vlad separat. Nouă ne-a făcut un



serviciu.

**Ș.S.:** Cine era șeful Direcției I?

**R.D.:** La revoluție era Rațiu Ion.

**Ș.S.:** Șeful securității de la București, Goran, l-ați cunoscut?

**R.D.:** L-am cunoscut. A fost la Baia Mare. Eu am lucrat cu el în catastrofe în industria chimică. Când a venit Postelnicu șeful securității, acesta l-a căutat pe Goran pentru că Postelnicu a fost prieten cu Goran. Deci știa de la el. Atunci eu eram șef birou și l-au numit pe Goran.

**Ș.S.:** Deci Goran era omul lui Postelnicu. Vedeți de ce nu știa unele lucruri? Pentru că era în grația lui Postelnicu, nu a lui Vlad.

**R.D.:** La 1 iunie trebuia să fiu numit la DUNĂREA, ministru adjunct sau șeful securității în municipiul București, unde urma să fie Goran, din ordinul lui Vlad.

Când Elena Ceaușescu mi-a spus de DUNĂREA și am avut discuțiile despre care v-am vorbit, ea a spus să ies afară și a căzut propunerea.

**V.G.:** Spuneți episodul cu ședința de la Brașov!

**R.D.:** Cu convocarea?

**V.G.:** Da. Nu știam. Mulțumim că ne-ați informat. O căutăm! Ați spus dv că vreți să ne puneți și alte întrebări. Ați spus că aveți 2-3 întrebări de pus.

**R.D.:** Da. A doua întrebare este dacă Comisia dv a citit sau a văzut dosarul meu de urmărire penală de la Procuratura Generală?

**V.G.:** Nu.

**R.D.:** Pentru că au apărut în dosarul meu anumite declarații. Eu vă rog să le parcurgeți, dacă este posibil, tot pentru istorie, eu le-am parcurs. Adică, atunci când vrei să vezi un document, ajungi să-l și vezi! Deci eu l-am văzut. Acolo sunt declarațiile împotriva mea, date de câțiva milițieni și datate 24 decembrie 1989: „Șeful securității mi-a dat telefon la post să merg în comună să-l împuşc pe nea cutare!” Semnat plutonier major cutare. Sunt declarații de la Pâncota, de la Sebiș, de la Ineu, de la Lipova. Sunt vreo trei declarații.

Alt gen de declarații: „În noaptea zilei de 23 spre 24 decembrie, șeful securității a trimis un TAB pe Valea Mureșului, Aradul este tăiat în două de Mureș, ați văzut, este un teren de sport acolo, este un camping, a trimis un TAB să aresteze un revoluționar”. Lucru inexact. Altul, ofițer de la mine, care acuma este mare, are și avere că este revoluționar, i-au dat și două grade, a spus: „Șeful securității a vrut să otrăvească”.

**H.Z.:** Apa?

**R.D.:** Nu apa, toți manifestanții din municipiul Arad - 12.000. Că au fost peste 12.000, cât încap în piața aia. Și cu ce să-i otrăvească?

**H.Z.:** Cu suc!

**R.D.:** Nu cu suc, cu fenolftaleină, pentru că la mine, în fihet s-a găsit fenolftaleină.

**H.Z.:** Aia produce diaree.

**R.D.:** Da. Nu mă credeți? Eu sunt un consumator de fenolftaleină. Fiecare își știe viața lui. Când îmi făcea cafeaua secretara, eu luam de acolo, cu spaclul ălă, sunt chimist, îmi puneam 2-3 prafuri și nu aveam probleme. Ținând regimul și mâncând maminil sau un glucon, ceva pentru diabet zaharat, la mine digestia și mă rog epurarea, folosind chimia, e foarte greoaie și atunci eram obligat să iau asta. Și au găsit-o: gata, e otravă! Și de la genocid, cu care m-au încadrat în 27 decembrie m-a trecut că și-au luat subordonații documentele, inexact și acolo și apoi că am vrut să otrăvesc revoluționarii din Arad.

Eu am să revin la film, dacă interesează cazul ăsta.

**Ș.S.:** Și la proces n-ați cerut confruntarea cu persoana respectivă?

**R.D.:** Nici un proces! Am stat în pușcărie și am tot făcut declarații.

**V.G.:** Bine, dar pe urmă cum v-au judecat?

**R.D.:** Nu. Mi-au dat certificat de bună purtare, că am fost în serviciul revoluției. Pe 5 sau 6 iulie 1990 m-am dus la Arad, la șeful de cadre, care era și înainte și a zis: „Nea Titi, ești trecut în rezervă din 9 ianuarie! El mi-a spus de ministrul Militaru. Bun. M-a pensionat armata. Dar dv. nu sunteți pentru rugăminți, dar eu o spun ca să mă răcoresc, am fost pensionat cu funcția de căpitan, pierzând, să zic, la actuala pensie, peste 40.000 de lei, cum rezultă din calcule.

**Ș.S.:** De ce pe funcția de căpitan?

**R.D.:** Așa a avut funcția armata! M-a asimilat!

**Ș.S.:** A, v-a asimilat?

**R.D.:** Da. M-am adresat la foruri, normal, nu sunt cerșetor, dar n-a răspuns nimeni nimica. Domnul Măgureanu mi-a răspuns acasă că problema se va studia. Îi doresc sănătate! Domnule senator, eu doresc să vă prezint dv. că nu m-a întrebat nimeni, două lucruri diferite, distincte, pentru adevăr. Nu abuzez de timp, dacă vreți putem să facem o pauză, mă rog, cum vreți: Aradul, dv. trebuie să știți și vă rog să mă credeți, vă rog să verificați, pe data de 21 decembrie 1989, lumea a fost în stradă, revoluția a reușit la Arad. Nu mai putea să facă primul secretar, comandantul militar, cu Sălceanu, cu colonelul Marcu, comandantul armatei, care era încercuit, gata cu cartușul pe țevă, să facă nimic. Pe 21 decembrie, la ora 16.00 a sosit la Arad un procuror militar care începuse cu „R” de la Oradea, din ordinul generalului Macri, care era la Timișoara și a lui Vlad, să fie arestat, pentru că n-am executat marele ordin de a face totul, așa cum bine știți, ca lumea să nu iasă în stradă din unitățile economice.

**Ș.S.:** Vlad v-a reproșat această chestie?

**R.D.:** Nu. A trimis procurorul de la Oradea să mă aresteze.

**Ș.S.:** Da?

**R.D.:** Da.

**Ș.S.:** Și sunteți sigur că era din ordinul lui Vlad?

**R.D.:** Am verificat, domnule senator.

**Ș.S.:** Ați verificat?

**R.D.:** Am verificat. Acest lucru poate oricând declara șeful Casei de Cultură de la Arad, prieten cu acest procuror de la Oradea. A venit, s-a sfătuit, a fost la primul secretar acest procuror, a fost la inspectorul șef bănuiesc, a fost la anchete penale la Deva, care acuma e în comanda poliției județene, era cu arestarea. Nu au avut curajul s-o facă! De ce n-au făcut-o, nu știu! Am făcut memorii, am discutat cu domnul Mugurel Florescu, n-aș mai vorbi niciodată cu el, este nesperios.

**Ș.S.:** Ce? E nesperios?

**R.D.:** Da. A zis, da, stați liniștit, că facem dreptate! I-am dat scris și dânsului și domnului Măgureanu, cu acea dreptate și nu au făcut nimic. Deci, pe 21 decembrie seara trebuia să fie arestat din ordinul lui Vlad și judecat. Pe 22 decembrie dimineața, potrivit ordinului de „Stare de necesitate”, șeful securității, care nu a părăsit locul, dar eu l-am părăsit pe 22 decembrie, că am făcut comă diabetică și am fost la spital și mi-a băgat insulină, puțină, nu multă și mi-am revenit pe la 3,30, dar pe 22 decembrie, la 7 dimineața am raportat la București, la comandament aici, pentru starea de război, cărora le-am spus: „În Arad nu-i nimic deosebit!”

**Ș.S.:** Erau alarmați de faptul că ieșise lumea pe stradă, nu?

**R.D.:** Ce să spun? Eu știam ce este în Timișoara. O să auziți acuma. La ora 9.00 - eu am făcut declarații în pușcărie, acolo, în arestul miliției, apoi în pușcărie -, la ora 9.00, pe 22 decembrie m-a sunat generalul Macri, de la Timișoara. El spunea: „Macri la telefon! Măi, băiete, tu ești nebun!? La orele 7,00 ai raportat la București că nu este nimic la Arad!” I-am spus: „Ce să fie la Arad? În Arad este ca în toată țara! I-am spus: lumea a ieșit în stradă!” „N-ai executat ordinul, colonele! Îți fac o singură favoare”.

**Ș.S.:** Care ordin?

**R.D.:** Ca să prevenim ieșirea în stradă a manifestațiilor. Pentru că așa a zis la Teleconferință Ceaușescu. „N-ai executat ordinul - zice - îți fac o singură favoare, alege-ți locul de judecată”. La ora 9.00, pe 22 decembrie! M-a înjurat și a închis telefonul. La ora 11.00, pe 22 decembrie, două ore mai târziu, a sunat telefonul guvernamental, eu, cu obligația să mă prezint, sunt șeful securității, colonel Rășină Dumitru, la aparat - Dăscălescu. Eu nu m-am pierdut. „Tovarășe, dai drumul imediat, pui în libertate toți deținuții, toți arestații!” Deci, la ora 11.00, pe 22 decembrie.

Eu am spus: „Tovarășe prim-ministru, nu vă supărați, v-a făcut legătura greșit, eu sunt șeful securității - n-am arestați, n-am anchetați, n-am reținuți, n-am arest, eu nu lucrez cu arestații, miliția! Să vă fac legătura acolo! „Nu, dumneata te ocupi imediat și pui în libertate!” Am spus că acolo este penitenciar. Nu știam că era pușcărie. Penitenciar, efectiv. „Executați ordinul meu!” Nu pot să-l execut! „Inspectorul șef” Nu răspund de ea! Inspectorul șef, șeful miliției erau la comandamentul de reprimare la județ, la Arad, la primul-secretar. Eu eram șef de stat major, să culeg informații, să transmit acolo!

S-a făcut o pauză la telefon și apărut Vlad și a spus: „Căpcăunule, execută ordinul!” I-am spus: „Tovarășe general, nu sunt căpcăun, nici surd nu sunt, eu n-am competență să mă bag la deținuți, la arest. S-o facă cine-o fi, colonelul miliției, că este și acuma comandant la Arad, la penitenciar, s-o facă șeful miliției sau inspectorul șef, sau primul-secretar! Ce caut eu acolo? Nu mă duc eu la Arad! „Execută ordinul și noi discutăm!” A închis telefonul cu complimente. După care, n-am mai vorbit!

**Ș.S.:** Deci, pe 22 decembrie, la ora 11.00?

**R.D.:** La ora 11.00, pe 22 decembrie, să pun în libertate toți deținuții care erau aici.

**Ș.S.:** În timp ce Ceaușescu era aici, nu plecase încă?!

**R.D.:** Nu, asta a fost după ora 12 și ceva când a plecat! Și a încheiat generalul Vlad: „bine, mai discutăm noi, pentru că nu mi-ați raportat că demonstrații au ocupat stația de televiziune de la Șiria! Și poșta, telegraful din Arad” Și am spus: „Nu-i treaba mea! Este treaba comandamentului militar de la primul secretar! Că nu sunt în stradă cu forțe, cu nimic, eu sunt la statul major, unde primeam informații sau telefoane”. Cereau oamenii ajutor, că le vine focul, că se întinde pârjolul de la Timișoara și îmi cereau niște directori de la I.A.S-uri, care aveau depozite de carburanți sau nu mai știu ce mai aveau ei acolo.

**Ș.S.:** Domnule colonel, nu v-ați gândit, atunci când vi s-a citit Nota sau după chestia aia, nu v-ați pus problema de ce nu au fost anunțați și primii secretari de județe? Că era o chestie pe linie de partid treaba asta!

**R.D.:** Cred că au știut primii secretari, cred că au știut și am să vă spun de ce. Cu toată răspunderea, eu am avut, nu conflict, procedura, și după ce am făcut eu așa, s-a extins la toate județele. Când a fost scandalul, să-i spun scandal, că nici nouă, deci repet, să se știe, eu șef de organ județean de securitate la Arad, vecin, 50 km până în miezul Timișoarei, mie nu mi-a spus nici Vlad, nici Radu, nici un șef, dar un superior, ce se întâmplă la Timișoara? Repet: cine spune că a zis, minte! Nu ne-a spus nimic ce este acolo, în realitate! Și, sunt oamenii în viață, ei spun, să-i audiați să vă convingeți!

**H.Z.:** Dar ați aflat ce s-a întâmplat?

**R.D.:** Da. Revin imediat.

Domnilor senatori, când au fost evenimentele de la Brașov, nu știu cum îl cheamă pe șeful securității de atunci, că a fost eliberat din funcție, măsluit, bătut, nu știu ce, el mi-a spus: „Titii, eu ajunsesem la Arad, n-am pe nimeni acolo, n-am neamuri, n-am prieteni, zice, orice informație dai la primul secretar pe județ s-o înregistrezi la tine și în caietul ei acolo, că avea și ea o condică specială pe Interne, una specială pe securitate! De ce? Păi, zice, când i-am cerut inspecția ministrului și a lui Vlad, când a venit, ce ai avut tu? N-ai știut că aștia or să vină să dea cu oxilină sau nu știu ce? Dar i-am spus la telefon primului

secretar! A negat! Și l-a băgat pe acesta! Sigur că a negat primul secretar de la Brașov. Eu am băgat la cap.

Atunci am făcut condică în biroul de evidență al securității, că avem condică acolo și i-am dus și lui o condică. Deci exemplarul 1, exemplarul 2, intrare și ieșire. Și la fiecare notă dădeam număr, a primit-o, se întoarce înapoi, se operează în condica mea cu rezoluția, văzut! Treaba era făcută!

S-ar crede că a știut de această convocare din 11 sau 12 noiembrie 1989 pentru că a dat un telefon, în jurul datei de 10 decembrie, Elena Pugna, care m-a întrebat: "tovarășe colonel, să avem o discuție mai intimă în legătură cu vagoanele!" Cu problemele de la vagoane.

M-a chemat și m-a întrebat ce informații avem noi de la vagoane, iar eu i-am spus ce știam, că am prevenit scandalul sau conflictul comercial, sau ieșirea din contract cu Brazilia, că am exportat acolo vagoane, deversoare cu sticlă netratată pentru termia de acolo, că noaptea crăpau geamurile, la viitoarele vagoane prezidențiale. N-au avut sticlă făcută la Fieni ca lumea, nu reușiseră ai noștri s-o facă și au pus sticlă și dă-i drumul!

Și m-au sunat pe mine acolo! N-ea sunat unul de acolo și ne-a spus. Ea a spus, da, dar aveți ordine precise date de luna trecută de tovarășul Vlad, deci ea știa că dacă apar probleme să-mi spuneți totuși și mie. La care au i-am spus...

**Ș.S.:** Nu spunea treaba asta în Notă?

**R.D.:** Nu spunea în Notă nimica de primii secretari și eu i-am spus, domnule, am avut o ședință în taină, dar dv. nu faceți obiectul acolo. Nu vă ajunge câte lucruri vă aduc la cunoștință, că se supăra, o angaja la verificare să răspundă, cu toate că i-am îmbogățit pe unii, i-am făcut oamenii! La revoluție sunt oamenii! Și i-am spus că nu figurează, dar dacă tovarășul Vlad sau Stamatiou îmi dau ordin, eu îi vorbesc, informez dacă nu, nu! De aceea am convingerea că a știut de această convocare.

Tot în jurul datei de 10 noiembrie, informația este pe jumătate, n-am avut cum s-o verific, dar mi-a ajuns la ureche o dispută, pe care am creat-o trimițând informația la Direcția a IV-a pentru corupție să spunem și nu bișniță, că bișnița e ușoară, pentru dolari și mărci. Mi-a dat cineva un telefon, un ofițer de contrainformații și locțiitorul meu mr. Rusu îl cheamă, acum e la SRI, cred, nu m-a căutat, și acum nu mă caută, care mi-a spus: Nea Titi, ai încurcat-o! Azi are loc ședința armatei la Sinaia – a fost o ședință la Sinaia în jurul datei de 10 decembrie, a armatei care a fost condusă de Ilie Ceaușescu, nu știu că sunt generali, eu vă spun spre rușinea mea că nu știu câți au fost generali - deci în jur de 10 decembrie, unde s-au discutat probleme de frontieră și o intervenție în cazul în care vin ungerii, așa cum s-a vânturat în toată Transilvania.

**Ș.S.:** Și de ce zicea că ați încurcat-o?

**R.D.:** Am încurcat-o pentru că am trimis niște informații în legătură cu complicitatea unor șefi de grăniceri pentru trecere frauduloasă de frontieră, călăuzire, și am deranjat sistemul de încasare valutară care era la un nivel central în DSS, fosta securitate.

Eu de aceea am întrebat dacă ați parcurs declarațiile mele date în pușcărie.

**Ș.S.:** O să cerem dosarul.

**R.D.:** Nu de la Procuratură, că ce am declarat în pușcărie și a mers către procurorul militar nu este în dosar la București, domnule senator, Eu am văzut dosarul!

**Ș.S.:** Dar unde credeți că este dosarul?

**R.D.:** Mă credeți că eu am văzut dosarul? Am făcut spionaj afară și eu am văzut dosarul sub alt nume.

**Ș.S.:** Și nu există?

**R.D.:** Există pe ce v-am spus înainte.

**Ș.S.:** Și unde găsim declarațiile dvs.?

**R.D.:** Declarațiile le-am dat șefului penitenciarului și au fost trimise de către procurorii

militari, col. Dulcă, pe care l-a trecut Mugurel Florescu în rezervă, și căpitanul Pătrăuță, astăzi maior, la procuratura militară Oradea. Noi acolo aveam competența, declarații date prin șeful penitenciarului.

**Ș.S.:** Lor le-ați dat declarațiile și ele trebuiau să ajungă la dosar și nu au ajuns?

**R.D.:** Sigur că nu au ajuns. Am ajuns eu la dosar și m-am îngrozit ce-i pus acolo, fără să se facă verificări asupra celor scrise acolo.

Eu, cele ce le declar aici, în nici un caz nu le declar pentru a mă absolvi de răspundere. N-am dat o palmă nimănui, n-am jignit. Am fost pedepsit și acuzat că am rezolvat prea repede, prea simplist cereri de pașapoarte - dați-le drumul la ăștia că sunt amărăți, ăia arestați, bătuți de grăniceri și milițieni, în arestul miliției cu evaziune, mă rog, alte probleme, dar eu, în declarație, acolo, am vorbit de problemele care au dus...

Deci a fost o ședință în jurul datei de 10 decembrie organizată de conducerea armatei la Sinaia, unde s-au discutat probleme de frontieră, în cazul intrării ungarilor, după care a fost verificată, în zonă, la Arad, a fost acest generalul Ceaușescu.

**Ș.S.:** Știm asta că a fost, a inspectat Timișoara, Oradea, Cluj.

**R.D.:** După vizita generalului, că n-am știut, n-aveam eu competența, primul secretar a făcut referiri pe data de 17 decembrie. Deci, eram în revoluție, nu?

**Ș.S.:** Ce referiri a făcut?

**R.D.:** Am fost chemat de ea la comitetul județean și în sala mare era comandamentul militar, deci, de combatere a revoluției, acolo au fost doi secretari ai CC, Radu și Matei.

**Ș.S.:** Matei nu era de la Timișoara?

**R.D.:** A fost.

**I.A.:** A fost la Timișoara. El era secretar al CC-ului de acum.

**R.D.:** Da, ea i-a prezentat, că nu-i cunosc. Radu era unul brunet, civil, care s-a ridicat și a zis în plen, nu-l torn acuma că n-am cu ce-l turna, zice, am venit special pentru aparatul de securitate.

**H.Z.:** Și celălalt secretar al CC-ului era Ilie Matei.

**Ș.S.:** Cum o chema pe prima secretară?

**R.D.:** Elena Pugna, inginer textilist.

Deci, de la comandamentul militar, s-a ridicat acest Radu de la CC, l-a prezentat Elena Pugna, și zice, am venit special pentru securitate. Zice, eu vin de la Timișoara, vreau să știu dacă șeful securității are pregătită echipa de arestări! A zis Radu.

Era inspectorul șef Sălceanu, care făcea parte din comandamentul ăsta. Sigur, m-am prezentat și i-am spus: Tovarășa prim secretar, tovarășe Radu, noi nu avem echipă de arestări. Dacă sunt probleme, s-o facă miliția, nu ne băgăm noi în așa ceva, vă spun ce a zis: Nu, pentru că toți cei de la securitate am primit ordin de la Vlad să execute listele A și B! Dacă ați auzit de ele până acum? Deci, să execute listele A și B! Problemă de care m-a tot întrebat Procuratura! N-am avut așa ceva!

Despre ce era vorba în aceste liste A și B, lucrurile erau vechi și depășite, de pe timpul lui Gheorghiu-Dej.

Deci se știa în CC că, în caz de ceva, că pierd puterea politică, securitatea arestează imediat două categorii de oameni - A și B - dar eu când eram locotenent major s-a desființat drăcia asta! Ordin care era vechi, pe timpul lui Drăghici ca ministru.

Acolo ce era? În stare de urgență, cei care erau pe lista A - eu nu le-am văzut, că eram lucrător pe atunci, erau arestați și duși undeva, nu știe nimeni.

Lista B, erau luați de acasă și ținuți undeva, în preajma orașului sau a locuinței, într-o zonă asigurată, ca să-i izoleze de eventualul grup care vrea să ia puterea, să schimbe ordinea în stat, nu știu ce.

Eu i-am spus că așa ceva n-am la Arad, liste A și B, la care Radu s-a înfuriat, mă rog, m-a calificat așa, mi-a zis netrebnic, după care inspectorul șef a ripostat și a spus: Nu

avem liste, nici eu, că vin de la Gorj! N-am liste! Am avut necazuri cu minierii, n-am avut liste A și B, vorbiți de niște vechituri! Că și Sălceanu e bătrân, eu am 57 de ani, el aproape 60, colonel Sălceanu, deci este mai vechi în aparat. Și atunci a intervenit Matei, care a spus: Constat - către Elena Pugna - că nu v-ați făcut datoria tot comandamentul de luptă, nu mi-ați trimis mașini de pompieri de la Ineu ca lumea, sănătoase, bune de luptă, cu demonstranții din Timișoara, tovarășul habar n-are pe cine trebuie să rețină, în caz că se întinde și către Arad ca râia, și am spus că nu avem! Noi avem alte ordine?! Că le-a dat Vlad. Vorbiți cu Vlad. Am părăsit sala, fără să mă invite. Să mă sune Vlad, să-mi spună care este situația.

**Ș.S.:** Vedeți dv. aceasta înseamnă că aștia, Matei și cu Vlad, nu știau de Nota aia care fusese prelucrată? El avea idee?

**R.D.:** Dar Vlad știa.

**Ș.S.:** Vlad știa, dar nu știa Matei?

**H.Z.:** Nu știau Matei și Radu Constantin.

**Ș.S.:** Matei și Radu. Adică, oameni cu funcții de răspundere, nu știau?

**R.D.:** Dar nu știam că ne-a schimbat sistemul!

**Ș.S.:** Matei și Radu erau secretari ai CC al PCR.

**Ș.S.:** Da, domnule, dar înseamnă că partidul nu știa chestia care se discutase pe linie de securitate?

**R.D.:** Dar partidul o făcuse demult problema asta cu A și B, pe timpul lui Dej. Astea nu mai erau. Se schimbaseră planul de muncă! Astea erau niște vechituri! După ce a venit asta se schimbaseră total!

**H.Z.:** Ei au rămas, deci, cu ideea că mai sunt listele acestea!

**R.D.:** Și am venit, acum, cum știam că la Timișoara sau cum s-a știut de Timișoara, pentru că eu n-am sunat la Timișoara să-l întreb pe Sima de acolo, omologul meu, ce e la el, n-am sunat. Cred că erau numai șefii mari acolo. Deci, era armata cu el, era Coman, Macri, știam de la șofer.

Un element care ne-a ajutat să fim în libertate și viață a fost următorul: doi subaltemi ai mei, sunt în aparat acum, maiorul Chirilă și locotenentul Aslan, aveau familie în Timișoara și pe 15 decembrie dimineața ne-au cerut voie să se ducă acasă, fata stătea la hotel într-o garsonieră, mă rog, ca fiecare, să meargă acasă să se spele, să-și vadă părinții, copiii, soția, urmau să vină pe 17 decembrie dimineața la birou, la ora 8.00. A fost Teleconferința, s-a instalat „starea de necesitate”, știam de unde să-i caut.

**Ș.S.:** Dar ei au fost la Teleconferință, nu?

**R.D.:** La ultima Teleconferință, aceea din 20 decembrie.

**R.D.:** Și la cea din 17 decembrie n-ați fost?

**R.D.:** N-am fost.

**Ș.S.:** De ce?

**R.D.:** N-am fost la aia, nu mă simțeam bine, cu boala, nu mă simțeam bine cu zahărul, și a fost loctiitorul meu. A fost jos în subsol la T, acolo și a venit și mi-a spus. Atunci l-am chemat pe Sârbută, șeful serviciului T și i-am spus: următoarele Teleconferințe să le înregistrezi! N-avea voie să le înregistreze. Și a înregistrat asta din 20 decembrie, când a fost.

**Ș.S.:** La cea din 20 decembrie mai aveți înregistrarea?

**R.D.:** Căpitanul Sârbută a avut-o, că l-am întrebat pe el în iunie, când am fost pentru pensionare. A înregistrat-o, e clar! Că mi-a spus mie, fără nici o problemă! Pentru istorie! Acum, să revin. Acești oameni, doi, Aslan și Chirilă, dimineața la 7.00 m-au sunat acasă. Știau telefonul meu toți subaltemii. Pe 17 decembrie.

Întâi a sunat fata și a zis: Nu pot ajunge la timp, la ora 8.00

**Ș.S.:** Care fată?

**R.D.:** Ana Aslan e fată, locotenent. Zice: nu pot să ajung la ora 8.00, nu se mai poate ieși din Timișoara, totul este încercuit. Se trage în casa lui Tokes. Deci mama lui Aslan Ana, stradă vecină, paralelă cu strada lui Tokes, domiciliantă. Se trage acolo și a spus: tovarășe colonel, sunt morți și răniți la Timișoara! Dimineața, pe 17 decembrie.

Lucrul ăsta mi l-a spus și Chirilă, la un sfert de oră, tot acasă eram. Schimbasesem regimul ăsta care mă omoară, că întârzie. Și am spus: veniți cu ce puteți la Arad. Eram în „stare de război”! Au ajuns până la ora 12.00, când aparatul era în sală, aparatul meu de circa 50 de cadre - civili, militari, ofițeri și subofițeri și i-am adus la prezidiu și le-am spus: Povestiți voi ce ați văzut, ce ați auzit la Timișoara! Și 10 minute, lumea a rămas mută - sunt morți și răniți, asta au spus, că au văzut lovind cu pietre, că au văzut pompieri loviți, decimați, civili destui pe jos.

Fiecare s-a dus în birou, nu pot să spun ce a făcut fiecare, ce frământări, dar cert este că pe fața lor se vedea disperarea, grija și eu m-am dus în curte.

Aparatul meu de radio, deci stația de emisie-recepție, pe care o aveam montată în port-bagaj în Dacia 1300, neagră, 2 B 4805, i-am spus șoferului să deschidă aparatul de la stație. Deci discutăm de 17 decembrie, orele 11-00 - 11.30. Eu am auzit următoarea treabă și am scris-o în declarație, pe care am dat-o în scris, în pușcărie: Alo? Vulturul? Du-te în stradă - zicea o stradă - și ei de acolo 5 flori! Alo? Cutare? În Timișoara, te duci de acolo 3 flori! Codificat desigur!

Decodificarea a făcut-o cel care a fost Vulturul sau a doua parolă, care a spus: tovarășe general Nuță, eu sunt cu Dacia, nu pot să iau cele 5 cadavre de acolo! Acesta a fost codul cu florile! Asta o știe șoferul meu, și eu! Asta este! Am spus: taci! La ședința de după masă, pe 17 decembrie, când le-am comunicat planul de ordine și asigurarea obiectivelor economice, mai mult pe profilul meu, B, le-am spus această treabă - avem morți și răniți. Aveți grijă, nu vă implicați! Ordinul l-am dat să discute cu directorii și cu inginerii șefi, cu oameni de răspundere - să nu iasă acte de dezordine!

**Ș.S.:** Dv. le-ați spus să nu se implice, dar nu primiseți nici un ordin de la generalul Vlad? În acest sens?

**R.D.:** Aveam un ofițer care răspundea de obiectivele economice. Nu puteam să mă joc. Aveam Combinatul chimic, Uzina de vagoane, UTA - textile, Combinatul de mobilă, noi aveam secții de mobilă la Pâncota - lneu, aveam Lipova cu armată multă, dar la noi la Lipova este un punct de încăleștare, corespondență, care ne ridica probleme, și era zona minieră de la Milova, unde existau - așa cum țineți dvs. în fchet aici hârtii - surse radioactive, cred că sunt și acuma. Nu era nici un fel de protecție! Mi-a fost frică! Mi-a fost foarte frică!

Și asta am făcut toată noaptea pe 18 și 19 decembrie, când m-am convins că acești oameni, factorii de decizie din obiectivul civil, și-au luat măsuri, s-a evacuat amoniacul de la Combinat să nu fie degajări, s-au dezafectat instalațiile, s-a oprit gazul tehnologic, deci, firele de apă și de alimentare au fost asigurate, păzite, nu s-a întâmplat nimic, și azi pot să discut cu dv. că poate mă terminau oamenii dacă se întâmpla ceva! Aceasta a fost în avantajul meu, mare! Mare! Și vă rog să-mi iertați starea de emoție prin care trec, pentru că pe 25 decembrie eram într-o cameră, arestați de armată și păziți de „marii luptători” de la Păuliș, spre rușinea lor, azeam: „moarte șefului securității!” Nu mi-e frică de moarte! Mai bine mor decât dezonorat!

Pe mine m-au dezonorat acești doi procurori pe care vi i-am raportat, primul secretar. Dar prima dezonoare a făcut-o Vlad cu „eroul” Macri. El a fost înmormântat ca un erou. Păi dacă mie îmi spui că mă judeci...

**Ș.S.:** Cum a fost înmormântat ca un erou Macri?

**H.Z.:** Acuma a murit, câteva luni!

**R.D.:** A murit și a fost înmormântat ca un erou.

**Ș.S.:** De ce Vlad a făcut dezonoarea asta? Cu generalul Macri! Că el n-are un

cuvânt acuma de spus!

**R.D.:** Dar nu, erou l-a înmormântat MAPN-ul! Actualul MAPN!

**Ș.S.:** Actualul MAPN! da.

**R.D.:** Dar el este erou!

De ce, nu știi! Eu nu deschid ftichetul ăsta!

Deci, din deținut și implicat în evenimentele din Timișoara, Macri este înmormântat ca un erou! Nu vreau să-i iau eu locul! În nici un caz. Nici să comentez ce a fost acolo! Nu! Nu-mi permit! Că nu m-am dus, domnule senator, dacă mă duceam puteam afla și ce a fost acolo! Dar mi-am văzut de treburile mele. N-am căutat pe nimeni

**H.Z.:** Deci pe 17-18 n-ai făcut parte din circularele acestea.

**R.D.:** Acum, în acest timp, din câte cunosc eu, deci, nu puteam, mi s-a raportat forțele militare din Cetate, deci UM din Cetate, Arad, așa-i spune, Cetate, au plecat spre Timișoara. Nu știi cât au plecat masiv, pompierii din Arad, pompierii din Ineu, cei din Ineu au intrat în lupte pe Calea Girocului, le auzeam de la șofer, de la personalul deservent pe utilaje, de la cei doi de la grupa antiteroristă. Au fost victime și răniți din rândul pompierilor, o mașină de pompieri incendiată, care provenea din Ineu. Auzeam pe stație: trimiteți alte două mașini că cere tovarășul secretar de la Timișoara, să mai vină mașini să dea cu apă la pompierii din Timișoara.

Și la Arad, deci, lumea în stradă ieșită. A fost un fel de acalmie, v-aș putea spune. Deci în tot județul, echipele de miliție, toate căile de acces posibile, și pe altă potecă prin pădurea Lipova, că e zonă Lipova către Timișoara unde nu e șosea asfaltată, drum de țară, unde s-au pus milițieni și soldați să închidă tot accesul, eventual să plece ajutoare umane către cei din Timișoara.

Mie mi-a revenit sarcina să instruiesc la Vinga, comuna de județ, limitrofă cu Timișoara, Vinga Arardului, acolo a fost maiorul Jurcă. A fost și o neînțelegere, dar dv. puteți să interpretați ce a fost sau știți, că n-am mai întrebat, și Lipova, unde nu au fost probleme.

Respectiv, ofițerii Ivan de la Lipova, când m-au sunat și au spus că cei de la atelierele mecanice de la silvicultură și de la tapițerie, în 30 de oameni, deci în total 60, vor să vină către Arad! Să vină! Ești de acolo, să vină!.

La Vinga, însă, nu știi data, nu l-am căutat pe Jurcă, n-avea rost, cineva trebuie să știe, respectiv comandamentul Aradului, ofițerul raportează că a primit ordin de la Timișoara și un telefon de la Vâlcea că sosește un tren cu luptători din Vâlcea și el trebuia să-i preia să-i ducă către frontieră, acolo unde ungurii au trecut frontiera. Și am spus către el: tu ești bețiv? Ești beat?

**Ș.S.:** Nu erau la Timișoara luptătorii?

**R.D.:** Acești oameni au ajuns la Vinga, în Arad.

**Ș.S.:** De la Vâlcea?

**R.D.:** Da.

**H.Z.:** Nu mai aveau acolo, în Timișoara?

**R.D.:** O garnitură întregă. Acest Jurcă tot timpul a băut palincă.

**Ș.S.:** Și au fost ăștia de la Vâlcea la Arad? Au ajuns la Arad?

**R.D.:** Eu vă raportez:

**Ș.S.:** Nu, eu sunt senator de Vâlcea.

**R.D.:** Dar l-am întrebat: Jurcă, tu ești băut acuma? Nu, spune el. Ce fac, șefule, că vin ăștia în gară? Deci în gară la Vinga. Mare gară! Au venit la gară. Și am spus: Așa cum au venit, discuți cu șeful stației și cu șeful de post, se urcă în tren - liber să plece! Și au plecat, domnule senator; au venit cred că pe la ora 12.30 ziua și au plecat pe la ora 2.00. Rapid au plecat. Au plecat, cineva a dat telefon de la Timișoara de la gară, de la șeful de stație, ăsta a spus că s-a dus trenul către interior. S-a discutat cu doamna Pugna, după



## EMIL ȘIMĂNDAN

care inspectorul șef a întrebat: De ce ai dat ordin să plece luptătorii din Vâlcea? M-a întrebat!

**Ș.S.:** Cine v-a întrebat? Inspectorul șef?

**R.D.:** Inspectorul șef! Colonelul Sălceanu, care era la comandamentul militar. Și i-am spus: Colonele, ce fac cu ăștia, că nu au intrat unгурii în țară? Unde să lupte? De ce să vină la noi?

**Ș.S.:** Domnule, știți că a fost și Dincă?

**R.D.:** Au fost dotați toți cu cozi de reteveie, cu cozi de topor, cu cozi de lopeți, ce dracu?

**Ș.S.:** Dar eu știam că ei fuseseră trimiși la Timișoara, ca să lupte cu revoluționarii din Timișoara! Și văd că au ajuns în Vinga?

**R.D.:** La Vinga.

**H.Z.:** Și la Arad a ajuns o garnitură.

**Ș.S.:** Și la Arad?

**R.D.:** N-a intrat în Arad. În Arad nu poate, dar la Vinga s-au dat jos, iar jos, să rupă pământul! S-au dat jos cu ciomege. La Vinga!

**Ș.S.:** Ce, s-au dat jos să facă ordine?

**R.D.:** Sigur, să facă ordine! Că lor li s-a spus în tren când i-au urcat, că unгурii vor să distrugă județul Arad.

**Ș.S.:** Cum a fost cu cei de la Slatina, care au venit la Timișoara. Cei de la Slatina care au venit la Timișoara. Cei de la Slatina au ajuns la Timișoara, știu treaba asta, acolo au pactizat cu ăia și au plecat înapoi!

Deci aici ei au fost informați că unгурii fac prăpăd?

**R.D.:** Da. S-au dat jos hotărâți să-i ia la bătaie! Să se bată cu unгурii. N-aveam unгурi. Altceva, paleta de informații externe și ce erau acolo, situații operative, e cu totul altceva. Vă pot spune, dacă vă interesează.

După ultima teleconferință, când Ceaușescu a ordonat - el a ordonat, eu l-am auzit - activiștii de partid să se ducă în fabrici să asigure ordinea, să nu iasă lumea în stradă, să stea acolo, să-i lămurească să nu iasă la demonstrație.

Eu am primit ordin de la inspectorul șef, de la primul secretar, vă implicați în formarea echipelor, pe care le făcuseră activiștii sau urmau să le facă, că au mințit și ăia că au făcut, asta este convingerea mea, îi ajutați să facă ordine acolo!

I-am spus colonelului Sălceanu, noi avem mari și late 5. Acolo găsim șeful de serviciu, maiorul Hațeganu, care îi controlează pentru siguranța unităților, de ordine, dar nu pune omul, cum au făcut timișorenii, să stea la coadă, să nu sară gardul sau să controleze. Asta n-am făcut-o! Din frică, că aveam și băieți care beau, aveam și fricoși și unii bătăuși - poate înainte nu i-am dat o viză de pașaport de turist sau mic trafic și avea acum motiv de răfuială cu ăsta, cu cadrul meu și a fost rațiunea pentru care eu i-am retras. N-am lăsat decât la UTA. Pe ăștia i-am adus în sediu. Da. I-am adus în sediu!

Pe 21, seara, toți eram în sediu.

Miliția, doresc să vă declar cu toată răspunderea, din efectivele de miliție ale județului au plecat luptători la I.A.S-uri și CAP-urile zonelor limitrofe județului Timiș, milițieni, care au făcut lucruri de bravură, pentru că pe 22 decembrie dimineața, doi dintre ei au fost propuși să fie avansați. Au arestat, nu știu ce le-a făcut, tineri care au plecat din Timișoara către I.A.S-ul limită spre Lipova și ăștia i-au prins când au încercat să ia trei tractoare, două tractoare din parc și să vină cu ele să facă față în lupta cu TAB-urile, cu armata. Treburile astea le cunoaște colonelul Văduva, loçtiitorul miliției județene, colonelul Ciofică, fostul șef de miliție, este pensionat, deși el este erou de revoluție, pensionar, este de doi ani, parcă, și cel care a fost șeful miliției rurale, era acolo un colonel Jitea. Ei au primit informații.

Deci eu am fost șeful statului major în clădire, în care am avut trei ofițeri de securitate, 3 ofițeri de miliție. Sunau telefoanele, pentru informații, și spuneam: Astea sunt ale mele, astea sunt ale voastre. Și ăia au primit informații că au fost reținuți, arestați și i-au pus la punct, au oprit să ajungă cu tractoarele către Timișoara.

Pe 21 decembrie, seara, când practic lumea a ieșit la manifestație, nu mai era nimic de făcut, noi n-am mai sunat pe nimenea, am desființat acest stat major. Nu mai avea obiect. Fiecare stătea în biroul lui, e ceva, ne căutam. Pe 21 decembrie seara, în jurul orei 19.00, am primit următoarea informație de la o femeie ofițerească, care se cheamă Hârte, soț-soție, erau absolvenți de școală militară, s-au căsătorit, timișoreni. El a trecut în rezervă, l-a dat afară domnul inspector șef Cioflică, că el era după revoluție, ea a rămas. Ea a venit la mine și mi-a spus că peste 8.000 de oameni sunt în fața Primăriei, strigă lozinci care sunt consacrate și că restaurantele din centrul Aradului, dacă îl știți, deci sunt trei restaurante, două hoteluri cu restaurante și mai era unul jos, către teatru, unul vis-à-vis de Primărie, Mureșul, tot hotel, au început să ducă tonete cu bere și vin.

Manifestanții erau încercuiți. Nu scăpa nimeni de acolo!

Tot armamentul de război din Arad a fost scos și au fost încercuiți cei care au venit la manifestație. Erau lăsați să intre ca tehnică, ca tehnică. Deci, dacă păzea în perimetrul județului, să nu plece, să nu intre nici un timișorean, nici un arădean, aici erau lăsați să intre în dispozitivul pregătit de tragere. E clar!

Cred că nu greșesc dacă vorbesc de peste 8 sau 9 mitraliere pe tancuri, cu benzină.

**Ș.S.:** Asta a fost pe 21 decembrie seara?

**R.D.:** Pe 21 decembrie, seara, orele 17-00 - 18.00. Fata a venit speriată pentru că ea avea în răspundere Hotelul Parc. Hai să-i spunem contraspionaj. Fusese trimisă, apăruseră informații că venise un atașat militar, sunase unitatea de linie, că atunci a fost dezordine mare, care căuta pe altul, nu se mai subordonau și a venit și mi-a luat lucrul ăsta, că se distribuie băutura, nemaifiind vânzare, fiind evenimente, atâta timp, au scos băutura la valorificare.

**Ș.S.:** Iar ăia erau cu mitraliere?

**R.D.:** Dar dispozitivul militar a fost, să știți, foarte întărit și s-a întărit cu fiecare oră sau zi, urmare a experiențelor din Timișoara. Deci, între Timișoara și comandamentul de la Arad au fost comunicații guvernamentale.

**Ș.S.:** Cine era comandantul armatei la Arad?

**R.D.:** Potrivit ordinului lui Postelnicu, cât e, 2500-2400, intervenție făcută după evenimentele de la Brașov, comandantul, în starea din 1989, a fost primul secretar județean, care a avut patru ajutoare la Arad. Primul ajutor a fost al miliției pentru pază și odine, al doilea ajutor a fost comandantul garnizoanei militare, colonelul Marcu, acum am înțeles că-i pe undeva mai mare, dar nu v-aș putea spune, era maior, urma să fie trecut în rezervă pentru niște beții, pentru niște falsuri în acte de decontare, deci asta era armata; era inspectorul șef cu informații pentru decizii, Sălceanu; și era Angheloiu Ion, secretar cu probleme organizatorice la... și șeful miliției municipale și șeful gărzilor patriotice, colonelul Stranski. Eu nu am făcut parte din acest comandament, potrivit ordinului.

Eu am fost stat major cu informațiile în clădire, unde noi am rămas, la inspectorat, iar ei au trecut efectiv din 17 decembrie dimineața acolo și comunicau ordine: trimite întăriri! Eu am să vă relatez, dacă mai aveți răbdare, esența, că sunt declarații făcute de mine în detenție.

**Ș.S.:** Pe astea le vedem la dosar? Adică nu, că sunt alea care n-au ajuns.

**R.D.:** Am văzut dosarul meu și m-am crucit. Dacă un procuror general adjunct, Mugurel Florescu, dacă domnul general Dan, că la dânsul am fost...

**Ș.S.:** Dan Gheorghe?

**R.D.:** Da, eu vorbesc de 1990, când am ieșit din detenție.

**Ș.S.:** Și mai cine, procurorul Dan?

**R.D.:** E șef de Direcție cercetări penale.

**Ș.S.:** Cine? Procurorul Dan?

**R.D.:** A fost colonel, acum este general.

**I.A.:** Dan Ion

**R.D.:** Dan Ion.

**Ș.S.:** Dar ce-i cu el?

**R.D.:** Dânsul a avut dosarul meu. Și lucrătorii care trebuiau să-și facă datoria aici, în București, a fost unul Popov, unul cu C, și acum e unul Levanovici, căruia i-am adresat un memoriu, începând cu 7 iunie să mi se spună de ce am fost reținut și acuzat pentru genocid, că eu n-am făcut genocid acolo, că n-am fost în evenimente.

Mi-a făcut un mare serviciu armata că m-a arestat! Repet: nu mă puteau acuza de genocid, dacă mă arestau după fuga lui Ceaușescu sau după ce s-a tras în Arad și cum s-a tras acolo, pentru că n-am fost implicat, dar m-au scos automat din genocid, iar pe 27 decembrie, Procuratura Militară zice genocid. Eu îl întreb: ce genocid? După care a urmat că și-au ars documentele subordonații. N-a fost așa!

**H.Z.:** Da, dar în Arad s-a murit numai după 22 decembrie, când ați fost deja reținut?

**R.D.:** Nu. Domnule senator, nu v-am reținut numele. Eu doresc să vă spun că mi-a plăcut să fac informații. Am fost la Host în 1992 sau 1991 să cer să lucrez, vă spun cu lacrimi în ochi, nu m-au primit. Procurorul mi-a spus: Am lucrat cu tine la Săvinești, Corabia, Câmpulung Muscel, îți trimit mai bine valută decât să lucrezi la noi! Dar când vorbim de informații, de informații reale, este cu totul altceva! E cu totul altceva! E cu totul altceva!

**H.Z.:** Deci, fata asta a venit, era speriată că s-a dat băutură, manifestații erau înconjurați.

**R.D.:** Era foarte bine înconjurați. Deci, între comandamentele militare din Arad a fost coordonare totală: Trimite-mi ajutoare, trimite-mi forțe!

Se păstrează încă în secret, eu, prin fostul meu ultim șofer, lui i-am dat sarcină: măi, află cine a fost, mă, totuși, la Timișoara? Că s-a dus armament, s-a dus tehnică de luptă de la Arad și s-a adus tehnică din astălaltă, din rezerva Inspectoratului. Deci, camere de luat imagini, microfoane și casetofoane mici și mari, aveam în stoc acolo din confiscări. Tot subsolul ăla al miliției a plecat la Timișoara. Asta o știe foarte bine căpitanul Sârbuț, care a înregistrat și ultima Teleconferință.

**Ș.S.:** Căpitanul Sârbuț credeți că mai are înregistrată acum această Teleconferință?

**R.D.:** N-as putea spune. Mi-a confirmat-o cu martori și a făcut o glorie din asta. L-au ținut cei din M.Ap.N. circa două luni, după care s-au convins că este bețiv și i-au dat drumul.

**Ș.S.:** Și ei s-au înșelat!

**R.D.:** Da. Se află în Arad.

**Ș.S.:** Se află în Arad! Dv. mergeți pe la Arad, domnule Hosszu? Ar fi interesant. Să știți că această teleconferință nu o avem.

**R.D.:** Nu o aveți?

**H.Z.:** S-a înregistrat și la Sibiu. Și în mai multe locuri avem și stenogramele.

**Ș.S.:** Nu cea din 17 decembrie, din 20 decembrie.

**H.Z.:** Acea din 20 decembrie.

**R.D.:** E ultima, în care s-a spus: cu ciomege. Dacă a fost ultima, că la alta nu m-am dus, în 20 decembrie.

Deci, suntem în momentul din 21 decembrie, când eu am făcut câteva lucruri la care țin foarte mult nu ca autor, și le port respect celor care m-au ascultat și au făcut.

Am luat legătura prin trei ofițeri, cu cel care avea comerțul și sănătatea, am luat legătura cu toți șefii de restaurante și am oprit livrarea de băutură. Domnule, iese scandal

la băutură, gata!

A avut loc un conflict în fața Consiliului Județean, pe un stâlp (sau o scară) se uita fostul lider, Voicilă, ăsta e actor acum la Timișoara, în detenție am aflat, nu știam, nu-l cunoșteam; el s-a urcat pe stâlp (sau o scară) și au vrut să tragă în el, nu s-a dat jos la somație, cu steagul găurit, așa mi-a raportat ofițerul Hârțe, care din neamuri, așa, să aud că e totuși un văr îndepărtat cu mine. Deci, a fost somat să se dea jos, de armată. Nu s-a dat! Nu s-a dat jos la somație. El a fost înconjurat, la somație, și meritul revoluționarilor, să spun așa, este că l-au înconjurat, mi-a zis fata, cel puțin 200.

Șefii de restaurante au oprit livrarea. A plecat Hârțe, s-a retras băutura și au continuat aprovizionarea cu apă minerală și pâine, de la fabrica de pâine din Arad până noaptea târziu, până la 12. Fiecare a primit chifle, cornuri, fără bani, și apă.

Sigur, cercul care va afla ce am declarat eu, nu o fi mare, o fi mai mult românesc, fac următoarea precizare necesară pentru ce s-a întâmplat la Arad. Culegerea de informații, cine sunt liderii, ce vor să facă, cum să facă, a realizat-o, a fost utilă, maiorul Noghiu, șeful miliției municipale, care a venit și mi-a raportat că sunt câțiva străini în rândul manifestanților, cetățeni străini, cunoscuți ca purtători de valută, cum le spunea ei, bișnițari, cunoscuți cu relații dubioase cu cetățeni străini, italieni în mod deosebit, că știa, era ponderea Aradului, lumea interlopă, și traficanți de bonuri de benzină. Probabil că va trebui să vă explic și mi-a spus cine sunt. Practic, erau șapte asemenea figuri, din care de unul ne-am ocupat și noi, acest om este demn, îl cheamă Ungar Carol, dacă doriți, desfac geanta să vă dau telefoanele lui, are fir, am discutat cu el după revoluție, s-a oferit să mă ajute. Deci, Ungar Carol, a fost implicat acolo în anturajul lui Voicilă, liderul.

La ora 9 seara, deci pe 21 decembrie, ofițerul meu care îl cunoștea din frontieră pe domnul Ungar Carol, l-a adus la mine pe Ungar Carol. Discuția s-a făcut la mine în birou, de față fiind următorii ofițeri: maior Meșter, al doilea ofițer a fost maiorul Dubăț, din grupa informații externe și maiorul Ungur.

**H.Z.:** Ungar de ce a fost în atenție?

**R.D.:** Aducea informații din spațiile vecine - Ungaria, Germania, Austria. Lucra în compartimentul informații externe al securității, dar având această sarcină și el făcea treburi cu valută, scotea din țară valori. Om de afaceri, cu dublă cetățenie. El a făcut declarații, așa mi-a spus. I-am cerut două lucruri: să se ducă la domnul Voicilă și să-i comunice din partea mea că demonstrația să continue pașnic, că armata primise ordin să tragă. Cum era pe stâlp (sau pe o scară), să anunțe oamenii să nu se consume băutură ca să poată să fie motiv de provocare!

A plecat Ungar, a ajuns, l-au lăsat ăștia că-l cunoșteau, a ajuns în rândul lor și domnul Voicilă astea ce spun eu acuma le-a comunicat de pe stâlp (sau de pe scară) tuturor - fără băutură, fără violențe, nu atacăm, nu ne lăsăm provocați de demnitari sau alții! Și așa au continuat manifestațiile până dimineață.

O parte din cei care erau la manifestația din 21 decembrie seara s-au retras către casă, însă începuse un scandal în zona către Teatrul de Stat din Arad și în jurul orei 9.30, am chemat pe inspectorul de culte de atunci, Popescu, de la județ, era acasă, știți ce funcție a avut, l-am chemat, l-am găsit la telefon pe episcopul Aradului și i-am spus să ne ajute, că iese măcel, că armata este gata să tragă.

A fost înțelept domnul Seviciu, despre care, tot suntem la amănunte, are funcție și acuma, și la vreo 10 minute m-a sunat și mi-a spus: scot o trupă de preoți, au scos și un car cu sfeșnice cu lumânări și au parcurs, domnule, tot traseul de oameni, acolo unde era comanda revoluției din Arad, și au făcut slujbe, după care - eu ce am făcut, nu am luat aprobarea lui Pugna sau a inspectorului șef, nici n-au ajuns ăștia bine cu lumânările, și le dădeau chifle, pâini, au fost oameni foarte buni preoții ăia, dacă nu ne ajuți, o să se întâmple măcel ca la Timișoara! Ne-au ajutat, dar am primit imediat telefon pe

gubernamental, de la Sălceanu, inspectorul șef, ce-i cu batjocura asta? Ce caută preoții, cine i-a băgat pe ăștia aici? Imediat să iasă de aici! Îmi spunea mie. De ce ne ascunzi? Mi-a spus primul secretar Pugna. Am spus: este o treabă de cult, suntem în slujbe de Crăciun. Ea: Colonele, lasă-mă în pace! Nu te băga! Că dacă iese cu scandal, ne lichidează ăștia! A închis telefonul. Eu nu pot să mă supăr pe el, nu pot să-i reproșez, că fiecare reacționează altfel în asemenea momente. Au stat până dimineața acești oameni acasă, dar au spus că vin la 5-6 seara și a mai fost un moment când mă sună ofițerul de la UTA, nu știu cum îl cheamă, nu-mi mai amintesc, că erau doi, a fost un inginer mecanic acolo și un absolvent, nu știu care m-a sunat din ei să-mi spună că directorul se opune la poartă să iasă cele două coșciuge ale lui Ceaușescu (au făcut două coșciuge) să iasă pe poartă a manifestații lor. Era ora 7.00. Și am spus: dă-mi-l la telefon! Ce ai, domnule? Dacă până acuma de 5 ori, eu știam înainte de revoluție, pe Bega au plutit coșciugele lor! dacă știți Timișoara! Deci era un parc acolo și lansau ăștia câte un coșciug. Ce rost are? Lăsați-îl! Și i-au lăsat. Când a ajuns cortegiul ăsta cu două coșciuge, de la UTA, în zona gării, deci circa un kilometru pe jos, armata din fața gării a tras. E primul cartuș dat, a dat somație să se oprească și atunci ăla a fost primul glonț tras, deci în jurul orei 7.00 dimineața, în zona gării, în ideea să oprească cortegiul și demonstrații de la UTA. Nu s-a putut! Și-au continuat oamenii drumul și au făcut demonstrația.

Majoritatea subordonaților mei, deci, erau în clădire, două cadre la Lipova, unul la Ineu, unul la Pâncota, cel de la Vinga, restul erau în clădire. Nu s-a umblat la armament, n-aveau de ce. S-a stat la televizor și când s-a anunțat fuga comandantului suprem, s-a terminat și a fost bucurie. După fugă.

**H.Z.:** Dar până la fugă, domnule colonel, se vorbește în Arad că s-au ars nu știu câte documente la securitate, că au fost cărate acolo, la poligon cu mașini și s-au dat foc.

**R.D.:** Am să vă spun cum a fost. Eu am scris cum a fost și cum au stat lucrurile!

Deci, după ce s-a aflat, fără să știu, fiecare în fișet și-a făcut ordine. Erau documente de lucru, note informative, nu documente înregistrate „strict-secret” sau cele care stăteau în evidența securității statului la Big sau în altă parte. Oamenii aveau fel de fel de hârtii în fișete.

S-a întâmplat următoarea treabă și trebuie să declare cei de la Serviciul T, respectiv când s-a încins gluma la Timișoara, generalul Țencu, șeful Direcției T din România, eu asta o știu de la doi subalterni din T, nu mi-a dat mie telefon, deci generalul Țencu, deci șeful Direcției T din România și membrul colectivului DSS de conducere, a luat legătura cu căpitanul Sârbuț și i-a spus să dezafecteze mijloacele tehnice speciale din tot județul, din inspectorat și din municipiu și să distrugă benzile magnetice. ăsta a fost ordin dat, ei aveau telefon gubernamental direct. Această treabă o știe tot personalul din Serviciul T.

**H.Z.:** Pentru asta când a dat el ordinul?

**R.D.:** Cred că discutăm de 21 decembrie noaptea. Unii spun 21 decembrie, alții spun 22 decembrie, dimineața. Deci, o știe foarte bine acest Sârbuț, o știe Olteanu, șeful de birou, o știe Kiss, toți cei care erau acolo, că noi aveam și ofițeri, ăsta era plutonier.[17]

---

Din ședința de audiere - din ziua de 2 iunie 1994 - a celei de a doua Comisii Senatoriale pentru Cercetarea Evenimentelor din Decembrie 1989, Comisie din care a făcut parte și senatorul UDMR de Arad Hosszu Zoltan, care ne-a pus la dispoziție acest document. Fragmentul a apărut și în volumul „DECEMBRIE'89 – LOVITURA DE STAT A CONFISCAT REVOLUȚIA ROMÂNĂ”, semnat de Șerban Săndulescu, la Ed. OMEGA ZIUA PRESS, pag. 246 – 282

ANEXA 9

# “CONDOR - 1, TE-AM DEGRADAT DIN ORDINUL TOVARĂȘULUI ILIE MATEI LA GRADUL DE SOLDAT!”

**Col. FLORIAN MOȘ:** În decembrie 1989 eram șeful grupei antiteroriste din cadrul Inspectoratului județean M.I. Arad, ulterior șef al dispozitivului M.I. care a acționat la Primăria Aradului, iar în prezent sunt pensionar. În grupa respectivă pe care o conduceam intrau cadre de la securitate și de la miliție. Era o subunitate constituită pentru acțiuni antiteroriste, deci alcătuită din oameni special pregătiți pentru acest domeniu, de a lupta împotriva unor elemente sau grupări teroriste. Ca și astăzi, aceste forțe sunt constituite împotriva acțiunilor teroriste și au misiunea importantă de a salva fie vieți omenești, a proteja anumite personalități ale vieții politice sau pentru apărarea unor instituții de importanță deosebită. Pentru că în momentul în care în lume au apărut acțiuni teroriste, a apărut o forță care să le contracareze. Deci aceasta a fost și scopul grupei antiteroriste pe care o comandam la Arad.

**Rep.:** *Cum ați ajuns comandantul grupei antiteroriste de la Arad?*

**F.M.:** Cred că eu am fost numit comandantul acestei grupe antiteroriste întrucât s-a avut în vedere experiența pe care o aveam în acest domeniu. Am fost foarte mult timp profesor la Academia de Poliție, unde am predat o materie de specialitate. Apoi am lucrat în minister, am organizat sau am participat la foarte multe acțiuni de acest gen pe parcursul a peste douăzeci de ani petrecuți în București. De exemplu, am participat la protecția președintelui Statelor Unite ale Americii pe timpul vizitei sale la București. De asemenea am participat la protecția președintelui Uniunii Sovietice Brejnev în România, precum și la numeroase alte vizite ale unor șefi de mari state din lume. Viața a făcut să particip și la acțiuni mai delicate, la prinderea unor evadați din penitenciare, cum a fost cea de la Bârcea Mare. Am și pregătire în domeniu. Am terminat o facultate de comandă de stat major în cadrul Academiei de Înalte Studii Militare. Deci, având pregătire specifică în acest domeniu, vârsta, experiența, gradul, toate acestea au conturat la numirea mea la comanda acestei grupe, în anul 1988.

**Rep.:** *Dumneavoastră de unde sunteți de origine?*

**F.M.:** Eu sunt bihorean. La Arad am fost încadrat imediat pe funcția aceasta după mutarea mea de la București aici, la cerere, pentru a fi mai aproape de casă. Iar în ceea ce privește evenimentele din decembrie '89, voi începe cu dimineața zilei de 21 decembrie '89. Atunci s-a primit ordinul de intrare în dispozitiv la Primăria Aradului. Practic, din momentul alarmării efectivelor Inspectoratului județean MI, ne aflam la serviciu, la sediul Inspectoratului.

**Rep.:** *Concret, din ce dată?*

**F.M.:** Imediat după declanșarea evenimentelor de la Timișoara. Aceasta s-a întâmplat în ziua de sâmbătă, 16 decembrie. Din acel moment ne-am aflat în alarmă, eram în dispozitiv și așteptam ordinele care urmau să ne fie date. Apoi, în ziua de 21 decembrie, s-a dat alarma, era în jurul orei 8, poate 8,30. Bineînțeles că ne-am ridicat armamentul și ne-am pregătit pentru misiune, pe care de altfel am și prevăzut-o datorită evenimentelor de la Timișoara.

**Rep.:** *Cum ați aflat despre evenimentele de la Timișoara?*

**F.M.:** Am aflat despre ele prin mijloacele de transmisiuni radio, prin stațiile noastre proprii, noi puteam, ca județ vecin, să recepționăm ce se întâmpla la Timișoara. Intrând în posesia acelor informații am avut posibilitatea de a le interpreta și de a le înțelege mai corect. Așadar, oarecum sufletește eram pregătiți pentru asemenea momente tensionate.

**Rep.:** *Ce ați făcut dvs. când vi s-a dat alarma?*

**F.M.:** În ceea ce mă privește, alarmarea efectivelor pentru intervenție, mi-am luat armamentul, cartușele și le-am depus în ficher în birou, după care m-am întâlnit cu efectivele grupei antitero, cu toții fiind în civil.

**Rep.:** *De ce v-ați lăsat armamentul în birou?*

**F.M.:** Mi-am lăsat armamentul în birou pentru mai multe motive. În primul rând pentru că știam că suntem mobilizați la o acțiune de stradă, în timpul căreia se pot întâmpla foarte multe lucruri neprevăzute. Personal am considerat că nu am nevoie de armament la o asemenea misiune. Mi-am luat oamenii, grupa antiteroristă, care era o subunitate cu o valoare destul de mare ca efectiv. Cu mijloacele de transport proprii (A.B.I.) ne-am deplasat la Primărie în cel mai scurt timp.

**Rep.:** *Cui se subordona grupa antiteroristă la județ?*

**F.M.:** Grupa noastră era pusă la dispoziția colonelului Sălceanu, șeful Inspectoratului județean M.I., dar, la Primărie au mai fost aduse și alte forțe, respectiv o subunitate de cadre de miliție, pusă la dispoziția colonelului Cioflică, șeful miliției, apoi o subunitate de la trupele de securitate, și, în fine, o subunitate de pompieri. Toate aceste forțe erau ale Ministerului de Interne. Deoarece aveam gradul cel mai mare, colonelul Sălceanu, șeful Inspectoratului județean M.I., care făcea parte din echipa operativă a primei secretare Elena Pugna și a secretarilor C.C. ai P.C.R., Ilie Matei și Radu Constantin m-a numit șeful dispozitivului de la Primărie pentru forțele M.I. Aș dori să vă mai relatez un amănunt. După ce am intrat în dispozitivul de la Primărie am avut parte de ceva deosebit pe care un om nu-l poate vedea decât o singură dată în viață. Iată despre ce este vorba. Am ieșit primul în fața clădirii Primăriei, ca să fac o mică recunoaștere. Fiind în civil, nu atrăgeam atenția. În spațiul pieții, am văzut oameni circulând în mod normal, nepăsători, indiferenți, fiecare cu gândurile lui, cu problemele lui. Însă în momentul în care au ieșit din Primărie forțe militare și s-a realizat dispozitivul în jurul clădirii, acei oameni pașnici, care circulau până atunci netulburați, care păreau că nu erau interesați de ce se întâmplă în interiorul clădirii, s-au transformat dintr-o dată, poate chiar într-o fracțiune de secundă, în alți oameni, devenind de nerecunoscuți! Parcă ar fi fost hipnotizați de cineva, transfigurați dintr-o dată în alți oameni care au început să huiduie, să fluieră, să amenințe. Pe mine m-a surprins și marcat acest fenomen. A fost o reacție spontană, de ură, de dușmănie împotriva noastră pentru faptul că apărăm - pe cine apărăm? - pe reprezentanții unui regim probabil atunci de nesuportat. Între timp, în calitate de șef al grupei antiteroriste

am fost chemat la raport, la conducerea acțiunii de la etajul întâi al clădirii. Indicativul meu era "CONDOR - 1" și aveam punctul de comandă în curtea Primăriei, deci în spatele clădirii. Acolo mă aflam împreună cu membrii grupei antitero, cu întreg echipamentul, inclusiv cu mașinile pe care le aveam în dotare. Vreau să vă mai spun că în prima zi, de 21 decembrie, am fost chemat, la cabinetul primei secretare de zeci de ori. Mă chemau prin stație: "Condor 1" te prezinți la cutare sau la cutare tovarăș!". Totul era precipitat, membrii grupei erau la pământ cu moralul din cauza tensiunii create. Deși nu ne aflam în piață, în fața demonstrațiilor, acolo se aflau militarii, noi trebuia însă să supraveghem tot ceea ce se întâmplă acolo. Pe acoperișuri erau mulți oameni, unii manevrau prin parcul de pe malul Mureșului, prin spatele Primăriei, agitație mare peste tot. Deci era o stare tensională extraordinară. A venit apoi noaptea. Ne gândeam și la familii, și la copiii. Vreau să vă spun că în jurul orei 1,30 - 2,00, noaptea, a fost pentru prima dată când am zâmbit amar la o glumă a unui ofițer, se numește Albu, și care a venit la mine și mi-a spus: "Domnule colonel dacă pleacă și ăștia de aicea, câți au mai rămas în piață, va trebui să mergem noi în locul lor și să strigăm!".

**Rep.:** *Exista această stare de spirit, de "frățietate" a trupelor antitero cu manifestații din Arad?*

**F.M.:** Domnule reporter într-un fel, celor de sus, de la comandament, le-am comunicat că au mai rămas în piață vreo două mii de oameni, deși erau doar circa 200 de demonstrați în noaptea de 21 spre 22 decembrie. Aveam tot interesul să supraevaluăm numărul celor care demonstau peste noapte în piață, întrucât promisem ordine de la Ilie Matei ca în momentul în care grupul se împuținează să trecem la reținerea "pieselor principale".

**Rep.:** *Deci, să rețineți liderii?*

**F.M.:** Da, liderii, conducătorii, oratorii, apoi pe cei de pe acoperișuri, de pe stâlpi, pe cei cu lozinci și așa mai departe. Între timp noi făceam în mod permanent controale în dispozitiv, discutam cu șefii, primeam tot felul de ordine de sus, de la comandament. Vreau să vă spun că la un moment dat cei din interiorul fostului sediu al Comitetului județean PCR, de la comandamentul județean, care urmăreau demonstrații din piață, i-au apreciat că sunt mult mai puțini decât am raportat noi de la grupa antitero, motiv pentru care au dat ordine să trecem la dispersarea și reținerea lor. Cel care ne dădea aceste ordine era Ilie Matei, ceilalți aprobau tacit, fără să scoată nici un cuvânt, fără să comenteze.

**Rep.:** *Ce v-a ordonat secretarul C.C. al P.C.R. Ilie Matei?*

**F.M.:** În momentul în care m-a chemat în cabinetul primei secretare și mi-a dat acest ordin, eu i-am raportat: "Tovarășe secretar, noi putem acționa cum spuneți dvs., dar problema este următoarea. Dacă reținem persoane civile, mâine dimineață când se va afla, populația întregului oraș va veni aici. Zeci de mii de oameni se vor aduna în piață și unii vor intra în această clădire, ori dacă îi duceți la miliție, vor intra în clădirea miliției, ca să-i elibereze, și va ieși un mare măcel!". Eu știam ce înseamnă să reții o persoană din mijlocul maselor neînarmate. I-am raportat că acest lucru este ca un bumerang împotriva noastră. Am putut să vorbesc, întrucât aveam în spatele meu misiuni de peste douăzeci de ani pe linia luptei antitero, în București. În momentul acela Ilie Matei și-a dat seama că până atunci eu i-am păcălit, că i-am "plimbat" prin sediul fostului Comitet județean de partid doar cu vorbe, "chipurile" că am realizat pregătirea oamenilor, că am luat măsuri specifice unei asemenea stări de fapt. Deci,



dându-și seama că nu i-am respectat ordinele pe care mi le-a dat, a spus că vine el personal ca să îmi verifice oamenii pentru că "până acuma nu ai făcut decât să mă minți, am să te fac eu colonele soldat ca să mă ții minte ce înseamnă să execuți ordinele pe care ți le dau!". După acea discuție eu am ieșit din biroul primului secretar și m-am deplasat în mijlocul dispozitivului, fără să mai răspund chemărilor pe care mi le-a adresat. Vreau să vă spun că până dimineața el m-a căutat de zeci de ori, însă n-a mai reușit să mă găsească.

**Rep.** *Ce ați făcut? Unde v-ați "ascuns"?*

**F.M.:** După ce am coborât în curtea Primăriei unde era punctul de comandă am chemat comandanții și le-am spus ce s-a întâmplat la comandament, discuția pe care a avut-o Ilie Matei cu mine, după care le-am transmis că nu mai doresc să dau față cu el, că putem trage de timp.

**Rep.** *Cât era ceasul?*

**F.M.:** Întâlnirea la care m-am referit a avut loc după ora 24, deci după miezul nopții. Iar de la despărțirea mea de Ilie Matei, acesta nu m-a mai găsit până dimineață, deși el a coborât de mai multe ori în curtea Primăriei și a întrebat permanent de mine: "Unde se află "Condor 1", vreau să stau de vorbă cu el!". I se răspundea că se află la "Poarta 3", iar când venea să mă caute aici, i se spunea că sunt la "Poarta 2", eu știind permanent de la subordonați unde se află Ilie Matei, prin stația de radio, care erau deplasările lui prin sediul Consiliului, în vreme ce el nu putea să afle unde mă află. L-am evitat deoarece era deja pornit împotriva mea, pentru că nu i-am excutat ordinele de reținere a conducătorilor demonstrației din piață și trebuia să-mi protejez și subordonații de ordinele sale aberante.

**Rep.** *Ce s-a întâmplat în dimineața zilei de 22 decembrie?*

**F.M.:** La un moment dat după ce s-a anunțat sinuciderea ministrului apărării, a generalului Vasile Milea, au început să plece din Consiliu o serie de forțe: gărzile, o parte din armată, subunitatea de miliție, subunitatea de la trupele de securitate, pompierii, încât a rămas în curtea Primăriei numai grupa antitero. Atunci a venit la noi din nou Ilie Matei. Eu îmi repartizasem oamenii pe la principalele intrări în clădire cu următorul consemn: dacă cineva din rândul populației aflate în fața clădirii, vrea să intre în Primărie, forțele noastre antitero se retrag. Am deschis poarta de la subsolul clădirii, la demisol. Pe aici urma să fie locul nostru de retragere. Am instruit oamenii să iasă din clădire prin tunelul de la subsol, direct în curte, lângă parc. Între timp am scos toate mașinile pe care le aveam din curtea Primăriei, inclusiv ABI-urile și le-am aliniat pe șosea de-a lungul parcului, pregătite pentru îmbarcarea oamenilor și să plecăm de acolo în momentul în care populația va intra în clădire. De ce am luat această măsură fără să știe Ilie Matei? Pentru că mi-am dat seama că în situația în care noi eram foarte stresați, oamenii mei erau înarmați, iar pe de altă parte și demonstrații erau la fel de stresați, se pot întâmpla lucruri neprevăzute, regretabile apoi. În calitatea mea de militar de profesie știam foarte bine că împotriva populației neînarmate nu ai voie să acționezi cu mijloace de foc. Nu se justifică sub nici o formă o astfel de acțiune armată, este o crimă să lupți cu arme împotriva unei populații neînarmate. Dacă în schimb ai în fața ta un dușman înarmat, un terorist sau mai mulți teroriști înarmați este cu totul altceva, misiunea ta este să-i dezarmezi și să protejezi populația și bunurile față de acțiunile teroriste. În acele zile la toate ferestrele și porțile clădirii fostului sediu al Comitetului județean de partid se aflau forțe extraordinar de puternice, înarmate, gărzii sau militari. Imaginați-vă ce s-ar fi întâmplat dacă cineva,

din rândul civililor, ar fi provocat un incident? O singură armă putea să nimerească zeci sau poate și sute de oameni. Atunci am dat ordin cadrelor din grupa antiteroristă să se retragă de la ferestrele clădirii, să nu mai rămână nimeni cu nici un fel de armă acolo. De asemenea am îndepărtat paza înarmată și de la porțile de la intrare în clădire, instruind oamenii ca în momentul în care vor veni persoanele civile să intre în clădire, noi ne vom retrage după planul stabilit, împotriva ordinelor lui Ilie Matei! După ce am rămas singuri în clădirea fostului Comitet județean de partid, într-un asemenea moment a apărut Ilie Matei. Celelalte forțe se retrăseseră, rând pe rând, din Primărie. Până atunci nu ne-am mai întâlnit din clipa în care m-a făcut trădător și că mă degradează de la colonel la soldat neinstruit! Cred că era ora 11,00.

**Rep.:** *Ce v-a spus de data aceasta secretarul cu propagandă Ilie Matei?*

**F.M.:** Venind la noi, el ne-a ordonat să "nu plecăm din Consiliu, că vom lupta până la ultimul om, așa cum au luptat și plăieșii lui Ștefan cel Mare și oștenii lui Mihai Viteazul!" Ulterior, când a fost acuzat la Procesul de la Timișoara, el a declarat: " Am mobilizat doar oamenii acelui colonel Moș de la Arad, care era șeful dispozitivului de apărare, întrucât ei stăteau lungiți pe scările de la intrarea în fostul sediu al Comitetului județean de partid fără să facă nimic!" Păi sigur că da, după 36 de ore de oboseală, de nesomn, nehrăniți, oamenii mâncaseră doar ceva hrană rece care li s-a dat acolo, nu mai aveau nici un chef să-i asculte ordinele aberante pe care le-a dat în cursul nopții. Eu instruisem inițial oamenii să-l lase în pace, indiferent ce ne-ar spune, deoarece nu avea nici un rost să ne luăm în harță cu acesta, în mod direct, căci era foarte vehement în toate acțiunile și ordinele sale.

**Rep.:** *Ce spunea șeful dvs. direct, colonelul Sălceanu, la auzul ordinelor pe care vi le dădea secretarul cu propagandă Ilie Matei?*

**F.M.:** Sigur că șeful Inspectoratului județean M.I. îl susținea și spunea, la rândul lui, că "am făcut eu ordine la Motru, o să fac și aici la Arad!", în vreme ce Ilie Matei striga: "Am făcut ordine la Timișoara și voi face și la Arad!". Amândoi păreau foarte siguri pe ei, pe tot ceea ce spuneau și făceau.

**Rep.:** *Deci, ați rămas singuri, după ora 11,00, în dimineața zilei de 22 decembrie să "apărați" fostul sediu al Comitetului județean de partid.*

**F.M.:** Pentru noi, într-adevăr, acum a început partea cea mai grea, întrucât după retragerea celorlalte forțe din Consiliu, am rămas singuri. În jurul orei 12,00, au apărut în mijlocul nostru să ne mobilizeze din nou Ilie Matei și fostul șef al Inspectoratului județean M.I., colonelul Sălceanu. Eu încercam să-mi liniștesc oamenii, iar în momentul în care l-am întâlnit pe colonelul Cioflică, șeful miliției, care își retrăsese deja plutonul de milițeni din curtea Primăriei, i-am raportat situația în care mă aflam, că am mai rămas singurii în clădire și, de asemenea, discuțiile pe care le-am avut cu Ilie Matei. De fapt eram și foarte nervos pentru tot ceea ce întâmpla acolo, după care colonelul Cioflică a spus: "Din ordinul meu puteți să plecați!". A fost un ordin curajos și de mare răspundere, știindu-se că noi ne aflam sub comanda șefului Inspectoratului județean M.I., a colonelului Sălceanu, care era și superiorul direct al colonelului Cioflică, comandantul miliției. Acest ordin de la colonelul Cioflică l-am primit cu circa zece - cinsprezece minute înainte de fuga lui Ceaușescu la București.

**Rep.:** *Ce ați făcut după acest ordin primit de la șeful miliției județului și de care nu aveau cunoștință secretarul C.C. Ilie Matei și șeful dvs. direct, colonelul Sălceanu?*

**F.M.:** În momentul în care am primit aprobarea de la col. Cioflică că mă pot retrage din Consiliu, am adunat imediat oamenii și le-am comunicat că am primit

aprobarea că ne putem retrage, având așadar acoperirea militară, imediat am și plecat la sediu. Când am ajuns în curtea Inspectoratului am aflat la radio că a fugit Ceaușescu. Intrând în sediu, în primă urgență am dat ordin să fie predat armamentul și muniția pe care o aveau cadrele grupei antiteroriste. A fost prima mea grijă, pentru că am prevăzut evenimentele care vor urma, ce se vor derula în continuare, și să nu fim implicați în ceva. Am dat ordin să predea toată lumea armamentul și, întrucât eu locuiesc lângă poliție, am fugit până acasă ca să văd ce fac soția și copiii. Dar nici nu am ajuns bine acasă, nici nu am intrat bine pe ușă, când aud telefonul că sună. După plecarea grupei antiteroriste din Consiliu, la scurt timp a plecat și colonelul Sălceanu, șeful Inspectoratului județean M.I., care a venit la sediu. Nemaivăd protecție, probabil că în zece, cinsprezece minute s-au retras și cei care s-au aflat în comandamentul operativ județean.

**Rep.:** *Cine era la telefon?*

**F.M.:** La telefon era ofițerul de serviciu care m-a anunțat că sunt chemat la biroul colonelului Sălceanu, șeful Inspectoratului.

**Rep.:** *Cum ați reacționat în acele momente?*

**F.M.:** Cum am reacționat eu în acele momente? Primul lucru la care m-am gândit a fost că, probabil, o să mă felicite pentru modul în care am condus dispozitivul de la Primărie, întrucât nu s-a întâmplat absolut nici un incident, n-a fost agresat și nici nu și-a pierdut viața absolut nici un demonstrant din piață. Deci, fericit că totul s-a terminat cu bine, fericit că lucrurile se vor liniști, m-am reîntors la sediu. Dar, nici nu am intrat bine în biroul șefului Inspectoratului, că îl văd pe colonelul Sălceanu cu mâna pe șold, unde avea un pistol, și începe să mă ia în primire: "Ascultă măi escrocule, trădătorule, te-ai dat cu "huliganii", din ordinul tovarășului Ilie Matei ești soldat! Nu mai ești colonel! Îți arătăm noi ție, mă trădătorule, ne-ai plimbat dintr-un loc în altul, ne-ai dezinforma, după care ai părăsit misiunea!". Imediat mi-am dat seama că lucrurile iau o turnură foarte gravă pentru mine. Am deschis ușa și am spus ofițerului de serviciu: "Vă rog să-l chemați pe colonelul Cioflică!". A venit apoi colonelul Cioflică, iar eu am repetat în fața acestuia ceea ce mi-a spus colonelul Sălceanu. În clipa aceea colonelul Cioflică a avut o reacție de nota zece, așa cum a avut-o și pe prima, când mi-a spus, pe răspunderea lui, că pot părăsi clădirea fostului sediu al Comitetului județean Arad de partid. Auzind cele comunicate de mine, colonelul Cioflică i-a spus lui Sălceanu: "Ascultă măi, dacă noi am rămas vii și nu am fost distruși, dacă nu s-a dat foc Inspectoratului, dacă în Arad nu există morți și răniți până la această oră, acest lucru se datorează colonelului Moș, care a știut să-și păstreze calmul, să reziste, să discearnă ce este acolo, care a luat asemenea hotărâri și asemenea măsuri încât nu s-a întâmplat nimic grav, acest om, din acest moment, nu ți se mai subordonează, din acest moment el este subordonatul meu!". Apoi, a continuat colonelul Cioflică: "Nu el, ci tu ești un trădător, un laș!". Așadar, i-a spus-o direct în față colonelului Sălceanu, creindu-se un moment tensionat, de "despărțire" între noi și șeful Inspectoratului județean M.I., motiv pentru care acesta "i-a copt-o" colonelului Cioflică.

**Rep.:** *Ce ați făcut după această discuție aprinsă cu fostul dvs. șef direct?*

**F.M.:** Am plecat din biroul col. Sălceanu, iar col. Cioflică mi-a dat o funcție în cadrul statului lui major de la miliție. Apoi, a doua zi șeful Inspectoratului județean M.I. a pus la cale, prin diversiunile create, arestarea colonelului Cioflică. Cunoscând specialitatea lui Sălceanu, care a fost șeful Inspectoratului de la Gorj și a acționat cu duritate împotriva minerilor, știam că va căuta să facă tot posibilul ca șeful miliției să

plătească! Intre timp, în cursul serii, a mai intervenit și problema cu sosirea la Arad a celor doi generali, Nuță și Mihalea, care, fiind informați că subalternul lor, colonelul Cioflică, s-a alăturat revoluției, au căutat să-l pedepsească pe acesta. Col. Cioflică și-a dat seama pe cine a înfruntat, motiv pentru care a plecat în județ un timp. Cert este faptul că din acea noapte a început să se tragă în Arad.

**Rep.:** *Vă rog să precizați care a fost poziția grupei antiteroriste, pe care o comandați, în momentul în care a început să se tragă în Arad, în seara de 22 decembrie?*

**F.M.:** Doresc să precizez foarte clar că toți subordonații mei, au predat, la magazie, armamentul și muniția după ce ne-am întors la Inspectorat, respectiv după ce am părăsit dispozitivul de la Primărie. Din acel moment n-a mai putut exista nici o suspiciune asupra noastră! Mai trebuie să clarificăm și faptul că încă în cursul după-amezii de 22 decembrie au venit la Inspectoratul județean M.I. ofițeri din partea U.M. Cetate, pentru a prelua Inspectoratul, deci activitățile au fost dirijate ulterior de armată.

**Rep.:** *Încă din noaptea de 22 decembrie au murit primii oameni în Arad. Ce ne puteți spune despre acest lucru, în calitate de fost șef al grupei antitero de la Inspectoratul județean M.I. Arad?*

**F.M.:** Din punctul meu de vedere, ca militar, pot să vă spun că majoritatea celor care au murit în Arad au fost împușcați de către niște oameni neinstruiți. Încă în cursul serii de 22 decembrie a început să se tragă chiar lângă Inspectorat, după care s-a continuat să se tragă și în zilele care au urmat în tot orașul, făcând să moară oameni nevinovați! A fost o dezordine și o debandadă totală. Eu am cunoscut mai concret cazul celor trei polițiști, care au fost împușcați fără somație, respectiv pe calea Dimitrov, unde a murit ofițerul Duma și au fost răniți cpt. Ursu și ing. Romeo Popa, apoi în cartierul Vlaicu unde au fost împușcați subofițerii Clepe și Bute. Când afirm acest lucru amintesc că există reguli foarte stricte militare, există niște legi care trebuiesc respectate: în primul rând nu este voie să deschizi focul fără somație, fără acel foc de avertisment, fără a verifica practic în cine tragi! Au pus mitraliera de pe TAB pe acel ABI în care se afla patrula mixtă miliție-revoluționari și au împușcat oamenii din mașină, fără nici o somație! Ce conducere militară de pe TAB a fost aceea care a comandat "foc" asupra acelei mașini? Cel care a dat ordinul în acest caz ar trebui să suporte consecințele. Este inadmisibil să ascuți după o voce oarecare și să tragi într-o clădire, într-un obiectiv, numai pentru faptul că cineva a spus că acolo s-ar ascunde cineva.

**Rep.:** *Ca luptător și specialist antitero, cum ar fi trebuit să se procedeze în asemenea situații?*

**F.M.:** În primul rând vreau să vă spun că a răspunde cu foc la o astfel de informație vagă, este inadmisibil. Trebuie mai întâi să verifici prin mijloacele de cercetare cunoscute, să-i surprinzi, să-i anihilezi pe teroriști pe alte căi, prin metode specifice unor astfel de acțiuni și nu să tragi fără nici un discernământ spre ceva care nu există, care este numai o presupunere! Un alt exemplu cât se poate de concret. Deși nu au fost urme de teroriști în clădirile situate în jurul Primăriei Aradului, s-a tras în neștire, pur și simplu la întâmplare! Să presupunem totuși că cineva ar fi tras din acele clădiri din jurul Primăriei. În acest caz comandantul nu folosește mitraliera de pe TAB, ori tunul! Acțiunile în localitate au un specific al lor. Lupta în localitate presupune să trimiți oameni să observe, să cerceteze, să stabilească locul de unde se trage, să încercuiască locul, să raporteze câți teroriști sunt, ce forțe există și pe urmă se ia hotărârea cum se va acționa pentru anihilarea aceluia cuib de teroriști. Nu distrugi, nu dai foc unei clădiri pentru un singur om! Acela se poate foarte bine captura fără să

acționezi asupra lui cu mitraliere, cu tunuri. Se poate captura cu pistolul, ori cu alte mijloace și substanțe chimice. Deci, în opinia mea, nu se justifică oamenii morți din Arad sau de nicăieri din țară. A fost o mare debandadă și un mare haos în toate zonele revoluției.

**Rep.:** *Deși grupa antitero pe care o comandați avea armele predate încă din după-amiaza zilei de 22 decembrie, ați fost ulterior anchetați și acuzați.*

**F.M.:** După evenimentele din decembrie, cei de la grupa antiteroristă din Arad am fost tracasată de tot felul de comisii care au venit să cerceteze cine a tras în Arad. Vreau să vă spun că în momentul în care au venit cei de la armată - procurori militari de la Oradea și de la Timișoara - să ancheteze pe cei de la grupa antiteroristă, deci inclusiv pe mine, am procedat în felul următor: Le-am spus în felul următor: "Eu rămân aici cu dumneavoastră și dăm prin indicativ o alarmă grupei antiteroriste prin telefon. Oamenii știu unde trebuie să se adune. Dumneavoastră întrebați pe acei câteva zeci de oameni, ce ordine au primit de la colonelul Moș? În felul acesta veți putea afla direct de la ei, fără să fiu eu de față, ce ordine le-am dat. Întrebați dacă au avut armament, dacă au tras undeva cu el, când l-au predat, la cine și la ce oră l-au predat, ce ordine au primit și așa mai departe?". După această sugestie au procedat cum le-am spus. Nu s-a confirmat absolut deloc că s-ar fi tras undeva în Arad de către subordonații mei! De ce am făcut acest lucru? Pentru că în momentul în care a fost arestat colonelul Sălceanu, șeful Inspectoratului județean M.I., acesta a spus că șeful grupei antitero, col. Moș, a fost cel care a dat ordin să se tragă în oameni, deci spunând tocmai invers de cum a fost în realitate. Din punctul meu de vedere, în decembrie '89 nu au existat forțe străine organizate care să facă diversiune, eu consider că a fost o debandadă, un haos, o panică, o lipsă de instruire, o lipsă de conducere, de comandă și de răspundere. Pentru că a înarma civili care aproape că nici nu știau prea bine să mânuiască armele și muniția, și a scoate în stradă militari neinstruiți, este o mare greșală. Firește, au putut să fie și elemente de peste hotare, care să ațâțe, să provoace, dar acesta este cu totul altceva. Asemenea elemente puteau acționa izolate, dar nu au fost organizate. Când afirm acest lucru am în vedere faptul că dacă luăm pe fiecare mort în parte, constatăm că, în Arad, unul a murit pe pod, altul stând pe stradă, altul împușcat în mașină în timp ce era nu știu unde, deci nici unul dintre aceștia nu a murit într-un duel de foc organizat sau provocat. Dacă vreți să vă spun în particular, acest duel între Ministerul de Interne și între Armată este foarte vechi, de peste un secol, de când domnitorul Alexandru Ioan Cuza a organizat forțele interne. Am lucrat mai mulți ani la Școala de la Sibiu, unde a fost tragedia pe care o cunoaște toată lumea. Mentalitatea cadrelor de la Ministerul Apărării Naționale era următoarea: cei de la Interne sunt aroganți, au bani, au pile, un sergent major de miliție nu stătea niciodată la coadă, la benzină sau la alimentară, pe când un colonel de armată trebuia să stea!

**Rep.:** *Și care era adevărul?.*

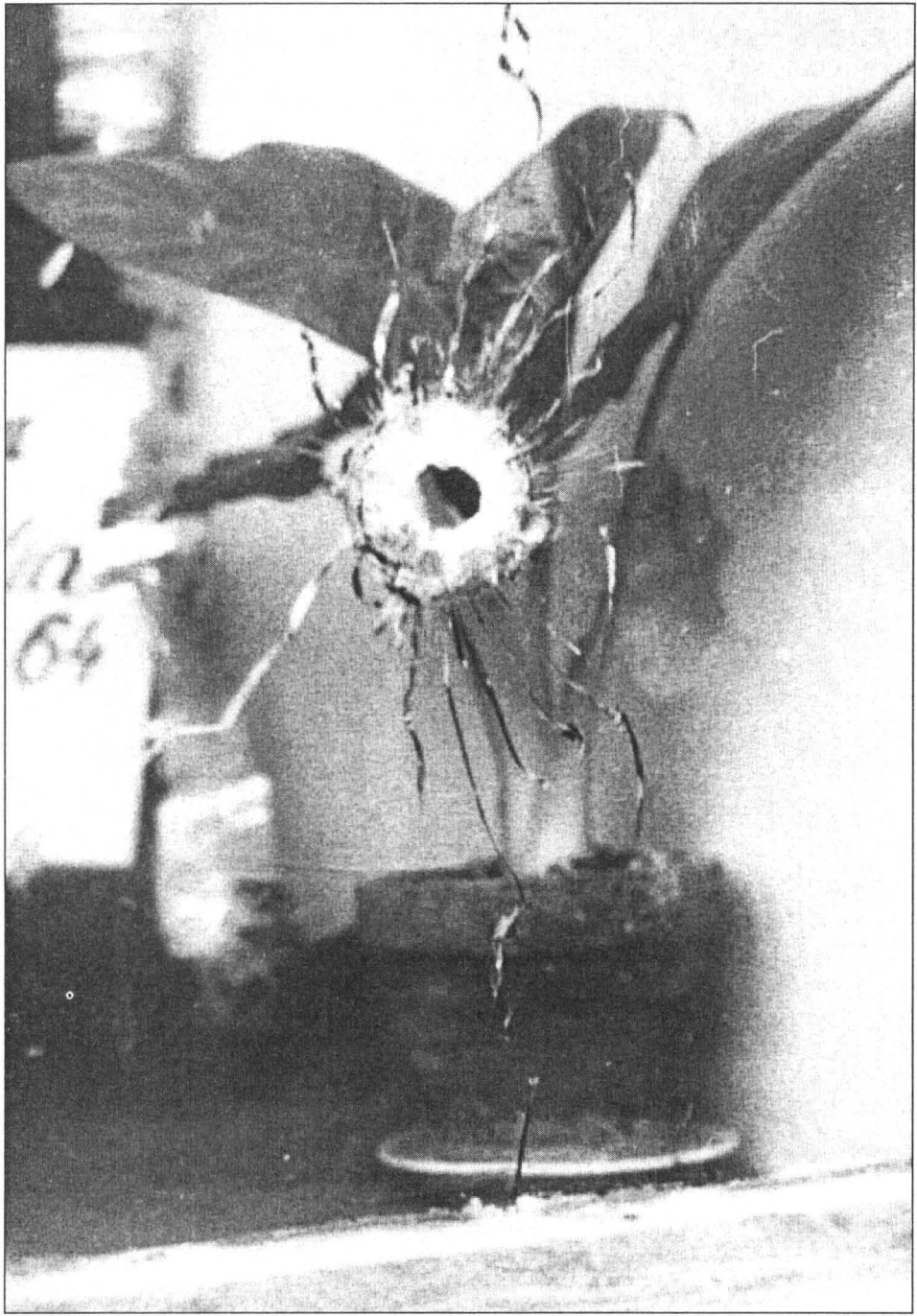
**F.M.:** Adevărul era undeva pe aproape. Din această mentalitate, fie ea și tacită, a mocrnit o anumită rivalitate. Cazul de la Sibiu este elocvent. Cei care erau comandați de colonelul Dragomir au împușcat toate cadrele de la Ministerul de Interne, care au venit în curtea Unității cu mâinile goale și ridicate! În clădirea Școlii Militare nu a existat nici un glonț, pe când clădirea Inspectoratului a fost complet distrusă! Iar asemenea cazuri, de împușcați fără somație, au fost cu sutele în țară! Eu l-am cunoscut pe colonelul Dragomir ca un om plin de orgolie și de dorință de mărire în funcție! Sibiul este doar un exemplu! Repet, nu se justifică cu nimica tragediile de atunci. Iar dacă tot

exită o diversiune, aceasta este, după opiniile multora DIA, care aparținea în exclusivitate Ministerului Apărării Naționale! Apoi au urmat tot felul de anchete, de verificări. S-a dovedit că ofițerii sau subofițerii de la Inspectoratul județean M.I. din Arad, inclusiv grupa antiteroristă, nu au fost implicați în acțiunile în care au murit oameni nevinovați.

**Rep.:** *Mai aveți și alte insatisfacții decât cele relatate deja?*

**F.M.** Da, am. După evenimentele din decembrie '89 întotdeauna am revenit la problema conducerii, căci nu se poate ca un comandant să nu aibă discernământ în momentele cele mai grele și să nu chibzuiască. În cazul unui ordin aberant, ai posibilitatea să mergi mai sus și să raportezi acest lucru! Regulamentele, dacă le cunoști bine și le respecti, îți dau posibilitatea să nu te arunci orbește ca să execuți orice ordin, care pune în joc viața oamenilor. Personal consider că la noi, deși până la urmă, în toate procesele de la Otopeni, Sibiu, Cugir etc., morții au fost vinovați, în realitate adevărații vinovați sunt cei care au dat ordinele să se tragă! Noi eram pregătiți să acționăm împotriva unor teroriști și nu împotriva unor români! Apoi să nu uităm că și la acțiunile antiteroriste, la început, se poartă un dialog, apoi se încearcă neutralizarea și anihilarea teroriștilor, și numai în ultima fază este lupta armată, care, bineînțeles, este totală, care pe care, deci lichidarea fiind ultima fază a unei lupte antiteroriste, ori a oricărei alte asemenea lupte. Vă întreb, de ce nu s-a procedat astfel în decembrie '89 pentru a nu avea sute de morți nevinovați (printre care 22 au fost împușcați mortal și în municipiul Arad, cărora se adaugă încă alte zeci de răniți)? Este părerea mea personală, chiar dacă se vor supăra unii, deși după zece ani de la revoluție ar fi mai important să tragem învățămintele necesare ca asemenea orori să nu se mai repete.

*(Arad, 3 mai 1999)*



*Teroriștii au tras în tot ce le-a ieșit în cale, inclusiv în flori, nu numai în tineri demonstranți nevinovați*

ANEXA 10

# CONFESIUNEA UNUI OFIȚER SPECIALIST ÎN LUPTA ANTITERORISTĂ

**REPORTER:** *Domnule locotenent colonel (r) ALEXANDRU BOCHIȘ, în decembrie 1989 erați cunoscut ca un profesionist de elită, specializat în lupta antiteroristă, cu funcție de răspundere în sistemul de apărare a Aeroportului din Arad. Întrucât vă caracterizați ca un dezvoltat spirit de observație, și, în același timp, sunteți și un bun povestitor, vă propun să evocați cât mai amănunțit, din unghiul dumneavoastră de vedere, cum ați acționat în timpul Revoluției din decembrie '89 de la Arad, după fuga lui Nicolae Ceaușescu cu elicopterul de pe sediul fostului C.C. al P.C.R.? Pentru autenticitatea relatării voi înregistra pe reportofon „povestea” dumneavoastră.*

**Lt.col. (r) ALEXANDRU BOCHIȘ:** Sunt de acord și vă mulțumesc de la început pentru interesul pe care mi-l acordați, nici un alt ziarist nu mi-a mai cerut acest lucru. Îmi aduc aminte că stăteam întins pe colțarul folosit pat de dormitor și nu puteam să dorm. Colțarul era scos de câteva zile din dormitor unde temperatura era cca 8 -10 grade. Era camera de pe colț. Nu se putea dormi în așa frig. Eu rezistam, dar soția nu, așa că l-am mutat în camera de zi. Aici era mai cald, balconul proteja ceva, și, pentru că lăsam gazul aprins, mai venea căldură și din bucătărie.

Priveam la televizor, surprins, emoționat într-o oarecare derută. Crainicul, de fapt directorul de la TVR, striga: "Ne atacă, trag securiștii, teroriștii, ne omoară! Să ne apărăm! Să apărăm televiziunea!" și alte asemenea apeluri ce parperate, dar și panice. Era în jur de ora 19. În acele clipe mi-am rememorat întreaga viață, întreaga mea trecere prin timp, de 48 de ani, aproape toți conștienți. Nu găseam ceva să-mi reproșez, ceva major, care să fi fost comis cu răutate și rea credință, în „apărarea cauzei comunismului”. Să mai caut, poate totuși sunt vinovat, poate am gândirea deformată. Mă străduiam să descopăr dacă din cauza mea, din „pomiștile mele profesionale”, au ajuns oameni la pușcărie, dacă am torturat pe cineva, psihic, mă gândesc, pentru că de tortură fizică nici nu poate fi vorba. Cel puțin în ultimii 25 de ani de când „lucrez” pe antiterorism. Degeaba, nu-mi găsesc nici o culpă... și la televizor se strigă tot mai bezmetic: securiștii trag, securiștii teroriști, ne atacă, apărați televiziunea! Teroriști străini, „copiii lui Ceaușescu” omoară populația, trupe speciale antiteroriste, care sunt acum teroriști, și alte asemenea „îndemnuri și informații” transmise populației care lupta pentru cucerirea libertății. Eram dezolat dar nu-mi pierdusem speranța în modul de derulare a evenimentelor. Nu-mi pierdusem rațiunea de a gândi, logica de a judeca lucrurile ce se petreceau. Aveam informații sigure despre modul cum s-au desfășurat evenimentele de la Timișoara. "Omul meu" participase la evenimentele și mi-a confirmat că nu a văzut nici un securist angrenat în represiune. M-am întâlnit cu el chiar în noaptea de 21 decembrie și îmi comunicase ce se petrecuse la



Timișoara. Mi se părea că este o nebunie ce fac acești "securiști – teroriști". Nu-mi venea să cred, nu era posibil. Eu cunoșteam foarte mulți ofițeri dintre cei de la USLA, atât din informativ, care erau profesioniști de elită, cât și dintre cei de la intervenție. Mulți ofițeri de informații de la USLA lucrase „afară”, mă ajutaseră să ajung la informații despre membri ai unor organizații teroriste, curieri ori simpatizanți, sprijinitori, mai puțini executanți. Cunoșteau mai bine ca oricine cum se derulează viața în occident în comparație cu cea din România. Știam și eu cum trăiesc. Să fi înnebunit oare ? Puțin probabil. Dictatorul căzuse, Frontul Salvării Naționale preluase puterea. Cine erau demenții care trăgeau, ce urmăreau? Era foarte clar, nimeni nu ar mai fi putut să readucă dictatura, și cine și-ar fi dorit-o, cu atât mai mult pe dictator?! Am încercat să-mi imaginez câteva ipoteze, dar gândirea mea refuza să le accepte. Nu era posibil ca după ce am simulat loialitate "conducătorului iubit", și asta nu numai eu, era o notă comună, cvasicomună, surdă, printre cei care gândeau din securitate, nu mă refer doar la ofițerii de informații – care cunoșteau pulsul nemulțumirilor "maselor" – dar chiar și activiștii de partid „infiltrați” de Ceaușescu în securitate, ori subofițerii și cei din serviciile auxiliare, cărora adesea nu le ajungea leafa de cele de trebuință, fiind mereu tracasăți. Cunoșteam, chiar foarte bine, cum trăiesc cei din M.Ap.N, la Aeroportul din Arad, și nu numai, am cooperat cu ei în aplicații și vedeam ce mănâncă și cum sunt echipați. Nu era posibil ca armata să dorească reinstaurarea dictaturii. Soldații nici nu erau pregătiți pentru o luptă de stradă, de "gherilă urbană" (sintagma preferată a profesorului politolog – când ulterior acuza securitatea, atribuindu-și paternitatea expresiei). Am rămas cu ipotezele fără a le putea duce pe o pistă logică, care să-mi ofere concluzia și răspunsul : cine sunt nebunii care trag ?!

**Rep.:** *După asemenea gânduri, adevărate dileme personale, ce ați făcut în mod concret?*

**A.B.:** Se apropia ora 20. Când am plecat din sediu, i-am spus maiorului B.V. să vină la mine acasă ca să ne reîntoarcem împreună la sediu, ca eu voi pleca cu mașina. Așa ne-a ordonat colonelul Rășină, că după patru ore de odihnă să ne prezentăm la sediu pentru "noi ordine". Așadar, îl așteptam pe B.V. Eram singur în camera de zi. Soția era într-o altă încăpere, îmi confecționa o brasardă tricoloră pentru a o pune pe braț. Așa "suna" ordinul la televizor, cei ce s-au alăturat revoluției și sunt organe de ordine să poarte tricolorul pe braț. Mă consideram "organ de ordine" și eram hotărât să particip la restabilirea ordinii, să lupt împotriva teroriștilor, dacă ei există, fiind „specialist în lupta antiteroristă” și, fără falsă modestie, chiar eram unul dintre cei buni, deci voi fi alături de armată și manifestații revoluționari. Oricum, față de cei câțiva „oameni de-ai mei” (care erau în primele rânduri ale manifestațiilor), cine putea mai bine ca mine să descopere teroriștii și să-i anihileze ?!

**Rep.:** *Domnule lt. colonel, este foarte interesant ceea ce îmi spuneți, că aveți „oameni de ai dumneavoastră” în primele rânduri ale manifestațiilor!*

**A.B.:** Da, aveam, acesta este adevărul. Dar să revin la ceea ce am început să vă relatez: soția și copii erau îngrijorați, chiar panicați, ascultând la televizor ce se spune despre securiști. Ce se va întâmpla cu mine ? Cu ei ? Le intuiam, le simțeam teama, erau altfel speriați, necomunicativi, angoasați. Căzuseră moral. I-am chemat pe toți în camera de zi, i-am îmbrățișat, i-am îmbărbătat, dar era în zadar. Le-am spus și apoi le-am repetat: aveți încredere în mine, nu am făcut nimănui nici un rău. Nu am fost înger dar întotdeauna am lăsat loc de "bună ziua". Am insistat să le spun că eu nu le-am făcut rău oamenilor, nu am privat pe nimeni de libertate sau de drepturile sale, drepturi de care "se puteau bucura" la acea vreme. Nu mi-am folosit calitatea de ofițer de informații pentru a abuza în nici un fel și nu mi se poate întâmpla nimic. Erau totuși descumpăniți, neîncredători, parcă nu mă înțelegeau. Simțeam cum oscilează între a vedea un tătic care i-a iubit, și îi iubea mult de tot, și "teroristul securit" de la televizor, care vrea să-l apere pe Ceaușescu. Era o

mare dramă în sufletul lor. Dar mie mi se rupe inima. Trebuia totuși să-mi păstrez calmul. Nu puteam să-i judec pentru îndoiala ce o aveau asupra tatălui și soțului care ar fi făcut ori ce pentru familie. Aveau totuși o speranță în fiica-mea – studentă anul I la matematică - care văzuse cu ochii ei și participase la Timișoara la evenimente, în stradă, știa cine a tras în oameni, în manifestanți. Trebuia să mă consolez cu ideea incertitudinii familiei și, în acele momente, deși oarecum mâhnit, i-am înțeles. Erau totuși descumpăniți, parcă nu mă înțelegeau și era normal, "securiștii trăgeau în populație", la televizor, evident !

Trebuia să mă îmbrac și să plec. Întârziaseam. Nu doream să merg la sediu. Știam că securitatea primise ordin să nu iasă din unitate, din cazarmă, pentru a nu fi provocată și să depună armele din dotare - în fapt pistoalele Carpați – pe care eu nici nu-l ridicasem din ziua când am fost ofițer de serviciu. Știam ce am făcut eu în zilele de 21 și 22 decembrie, ce le-am transmis subalternilor mei loiali : să influențeze orice persoană demnă de încredere să manifeste pașnic, să nu se dedea la distrugerii, la provocări, să instituie un sistem de pază a magazinelor din jurul pieții Primăriei pentru a nu exista motiv ca forțele de ordine să intervină, încât acțiunea lor să fie calificată violentă și era posibilă o intervenție cu foc a trupelor MI și M.Ap.N. În 21 decembrie am contactat mai mulți componenți ai rețelei de informații. I-am informat despre situația de la Timișoara și le-am dat instrucțiuni asupra modului de comportare pentru a evita riposte din partea forțelor de ordine. Pe la ora 21 am contactat pe un pretins intelectual, care, să recunosc, avea poziție anticomunistă și îi spun să meargă la ziarul local „Flacăra Roșie”, că deja "băieții" sunt acolo și e cazul să fie printre primii în fruntea mișcării. A ezitat. A spus că se mai gândește, dar nu a mers. Apoi, ca un farsor și delator ce era, după victoria revoluționarilor, a început să afișeze „poezele” și manifeste antisecuritate.

Doi dintre "oamenii mei" au fost printre cei mai activi din rândul revoluționarilor.

**Rep.:** *Adică doi dintre informatorii dvs!...*

**A.B.:** Da, cred că se înțelege. Unul dintre ei participase și la Timișoara. La Arad s-a desfășurat însă totul relativ pașnic. Nu s-a întrebat nimeni, de ce ? Șeful Securității de atunci, poate fi învinuit de multe păcate, dar pentru păcatul că ar fi fost contra revoluției, nu ! Cum am procedat eu, așa au procedat și alți colegi. E drept, nu toți. Unii, de frică, alții din prudență au hibernat și atunci ca și altă dată.

Și totuși, la televizor, se anunța mereu : securiștii teroriști trag, atacă televiziunea, otrăvesc apa, orori la spitalul de cutare, au infectat sângele pentru transfuzii, comandouri de teroriști formate din foști orfani de la casele de copii instruiți special pentru apărarea dictatorului, trag în populație. Să vină armata să-i oprească ! "Chemările la luptă" sunau sinistru, pericolos de grav pentru situația din capitală, și nu numai. Deși, după fuga dictatorului, nu mai trebuia să se tragă nici un foc de armă, situația era din ce în ce mai incertă mai tensionată. Cine cu cine se luptă ?!

La un moment dat am fost în cumpănă, să nu plec în acea seară la unitate. Speram să nu vină maiorul B.V. Dar a venit. Ne-am pregătit de plecare. I-am cerut soției bransarda tricoloră. Maiorul B. m-a rugat să-i confecționeze soția și lui una similară. I-a confecționat și lui. Până a cusut-o am băut o cafea. Era îngrijorat și el. Am încercat să-l calmiez și sper că am reușit parțial. Destul de jovial altădată, acum era tăcut și sub stres. Am plecat amândoi. I-am spus familiei că în cel mult două ore voi fi înapoi acasă dar să se culce. Era, cred, ora 20,20 – 20,30. Televizorul mergea, revoluția continua, iar securiștii trăgeau – la televizor.

Urcând în mașină, Dacia mea 1300, numită și Dinuța, cumpărată în 1976 după străngeri serioase de curea, cu ajutorul socrilor și a dragii mele mame a pornit fără probleme. Eram tăcuți, atmosferă încărcată. Deși la Arad nu se întâmplase nimic semnificativ până atunci, era o liniște relativă, nu se trăsese nici un cartuș, nici de către forțele de ordine și nici împotriva lor, în afară de focurile de avertisment trase în dimineața

de 21 decembrie de către armată. Aveam totuși o temere, în deosebi datorită comunicatelor TV și venirea nopții. Știam că deja Departamentul Securității trecuse în subordinea armatei. Rulam pe străzi ocolitoare centrului, însă în imediata lor apropiere, deci a bulevardului central unde se aflau revoluționarii, de unde am putut vedea gruparea manifestanților. Pe străzi am întâlnit tineret cu banderolă albă pe mână, autoturisme cu farurile aprinse care clacsonau, steaguri tricolore fluturau, iar eu le răspundeam în același mod, cu farurile, ridicând brațul pe geam și semnul „V” al victoriei. Când am ajuns pe strada „Dimitrov”, m-am gândit că ar fi mai prudent să mergem la Aeroport, unde „ne refugiasem” și în 21 decembrie, pe la ora 13.

**Rep.: Înțeleg, la locul unde v-ați desfășurat până atunci serviciul, de comandant al forțelor MI.**

**A.B.:** Da, așa m-am gândit, că trebuie să mergem la Aeroport, unde aveam nouă subalterni, și, în plus, cum ați precizat, eram și comandantul forțelor MI din interiorul aerogării, unde aveam armament și nu știam ce s-a întâmplat cu acesta. Dacă armata a luat conducerea trebuie să merg și eu să organizez apărarea aerogării. Apoi la aeroport este cantonată compania antiteroristă, de la trupele de securitate iar în situații de luptă, mi se subordonează din punct de vedere operativ, să-i organizez în dispozitiv. Deși aveam comandant am apreciat că pot să concilies și să cooperez, mai eficient cu armata, cu care eram în relații bune. Mă refer la ofițerii M.Ap.N. dislocați la aeroport care, în situații deosebite, de luptă, preluau comanda apărării întregului aeroport. La sediul securității presupuneam că armata a preluat clădirea și conducerea efectivului de securitate. Subofițerii erau de trei zile la aeroport, maiorul B.V. era cu mine, locotenentul V.V., un alt subaltern, era la sediu iar principalele mele forțe erau la aeroport. Decid : B. mergem la aeroport. B. nu propune nici o altă variantă. Tace. Ajungem în parcare la aeroport.

**Rep.: Ce ați întâlnit la Aeroport?**

**A.B.:** Multe autoturisme și lume în parcaj. Conform obiceiului, îi spun lui B., să o ia înainte că vin și eu. Aud o voce feminină cunoscută care mă strigă. O recunosc. E Ica Opruț, vecină și prietenă de familie, stătea lângă mașina sa cu fiul ei Florin.

- Cei cu voi aici, așteptați pe cineva ? îi întreb, surprins de prezența lor.

- Îl așteptăm pe Alin să vină de la București. Răspunde Ica. Si îmi relatează că nu a sosit încă avionul, deși trebuia să sosească, că Alin a fost plecat în delegație la București și vine cu această cursă. Se bucură că mă vede, că a căzut dictatura, mă îmbrățișează, oarecum stingher, simțind că este sub impresia comunicatelor de la televizor. Fiind prieteni buni, feciorii noștri la fel, îi invit în aerogară la un suc sau o cafea pentru doamnă, până vine aeronava. Acceptă. Ne îndreptăm spre aerogară.

La intrare în aerogară mă întâmpină subofițerii Jean și Dan, care îmi comunică întârzierea aeronavei, care a fost comasată cu cursa de Timișoara dar nu știu cât timp întârzie. Li cam ignor, spunându-le că o să revin după ce o conduc pe doamna la o cafea. Le spun totuși să mă anunțe când au vești despre sosirea aeronavei. Intrăm în restaurant. Lume multă, cunoscută și necunoscută, priveau la televizor, atentă, febrilă, mersul evenimentelor revoluționare care se derulau aproape fantastic. De necrezut. Solicit ceva dulce pentru invitați. Nu au nimic. Iau trei pahare cu apă minerală. Discut cu Ica despre evenimente. Ne bucurăm de căderea dictatorului. Apare pe ecran “un terorist”, Dan Marin, fost handbalist la Dinamo, care strigă că “teroriștii securiști” trag. Ica mă întrebă : *Cine sunt ăștia, securiștii tăi ? Is nebuni, nu văd că totul e clar !* Nu mă pronunț dacă sunt sau nu securiști dar sunt de acord că sunt demenți dacă pot crede că ar putea să-l salveze pe Ceaușescu. Vorbim despre Alin, care a fost la București în timpul evenimentelor. E bine, a vorbit cu el la telefon și vine sigur cu avionul din seara aceea. Au trecut cca zece minute de discuții și viziune la TV de când am intrat în restaurant. Vine la masa mea un subofițer, subaltern, și mă cheamă că sunt solicitat la telefon. Era locotenentul V., care dorea să știe

dacă suntem la aeroport, eu și maiorul B. Părea îngrijorat. Îmi comunică faptul că armata a preluat conducerea securității din Arad, confirmându-mi presupunerea, că este comandant maiorul Micu. Eram liniștit într-un fel.

**Rep.:** *Vă cunoșteți cu maiorul Micu de la MAPN?*

**A.B.:** Îl cunoșteam bine, cumnatul său era omologul meu de la antiterorism, șeful compartimentului la securitatea din Satu Mare, fost coleg de promoție cu mine. Cu Micu lucrasem la variantele de apărare și intervenție de la aeroport, la planul comun și părea un om echilibrat și competent profesional. Îmi convenea, mai ales că nu cu mult timp în urmă, la una mică, am discutat despre cumnatul său.

La ieșirea mea din restaurant, să mă îndrept spre telefon, la biroul subofițerilor, care era alăturat, am observat un cunoscut, un "om de-al meu" din oraș, ce stătea la o masă din colțul restaurantului, cu încă patru persoane necunoscute mie. L-am salutat, i-am strâns mâna, doar atât. Am observat, de asemenea, mai mulți angajați ai aeroportului, care erau de serviciu ori venise din proprie inițiativă la aeroport. Personal am fost tratat – întâmpinat - cu semne de respect. În hol i-am văzut pe dispecerul Dura și, apoi, pe comandantul adjunct al Aeroportului, Mărășescu, care erau de serviciu în tura respectivă, și un pompier, un naționalist maghiar, destul de agresiv, care nu erau în cele mai bune relații cu maiorul B.

Dura Horea, originar de pe lângă Aiud, un bărbat cumpătat, destul de doct, capabil să întrețină o conversație pe teme de literatură, îl cunoștea bine pe Rebreanu, ori pe Marin Preda, era nu numai un tip calm, dar părea ostil securității. Nu viza direct persoana mea, eram aproape conștient și deseori găsisem un limbaj comun. Atunci, în acea seară, l-am întâlnit la ieșirea mea din restaurant, mergând spre telefon. Îl salut ca de obicei : „Bună nea Horică”. S-a oprit, m-a fixat cu ochi sticloși, avea față crispată și mi-a răspuns sec, autoritar, aproape răstit: „Bună!” Îi întâmpin poziția ostilă, cu un : „E ceva în neregulă nea Horică?” – „Nu”, îmi răspunde la fel de răstit, dar poziția lui era evident ostilă. Aveam deja un "adversar" antisecuritate. Așa, dintr-odată, mi-a fulgerat prin gând cele raportate cu câteva zile anterior evenimentelor de către maiorul B.

**Rep.:** *Vă referiți la subalternul dvs., maiorul B.?*

**A.B.:** Maiorul B., mi-a raportat că Horică Dura fusese de serviciu, la Briefing – dirijarea la sol a aeronavelor – și că a părăsit locul de muncă, evident în timp ce nu erau aeronave de dirijat. Maiorul B. a fost în control și l-a informat pe comandant de acest lucru, iar ca urmare comandantul l-a, „pedepsit” punându-l " în discuția colectivului". Deci avea „un dinte” pentru noi, dar mai ales împotriva lui B. "Adversarul", era confirmat și ostil. Nu era violent fizic dar putea instiga. Pompierul, era incult și avea și devieri psihice de comportament. Era și el în restaurant, la o masă, consuma ceva dintr-un pahar, probabil alcool. Îl știam ostil lui B. Intervenise pe lângă mine să nu fie dat afară. Tot în acea perioadă maiorul B. l-a surprins în timpul serviciului sub influența alcoolului, a încheiat un proces-verbal, cu martori, pentru a constata fapta și l-a informat pe comandantul adjunct Mărășescu. Urma să i desfacă contractul de muncă disciplinar. Tot în acea perioadă, la miliție, se expediase o reclamație de către tatăl său din care rezulta că îl bătuse, fiind în stare de ebrietate. Cercetarea urma să o facă miliția. Comandantul adjunct Mărășescu îi promisese totuși transferul, cât mai repede. Mărășescu era un parolist, el se ținea de cuvânt, dacă promitea. Aflând însă comandantul "de caz", și cum ori ce hotărâre a lui Mărășescu o revoca, pentru a arăta cine e șeful „cel mare”, și întrucât constatarea o efectuase maiorul B., pentru a-i înfrunța pe cei doi, a dat dispoziție să nu i se desfacă contractul de muncă și să rămână pe aeroport. Așa se afla pompierul, în acea seară de 22 decembrie 1989, pe aeroport, pretabil la o reacție violentă împotriva lui maiorului B., ceea ce nu era de dorit, ba chiar trebuia evitată. Eram obligat să fac ceva pentru a preveni vreo altercație cu angajații aeroportului. Mie nu aveau ce să-mi reproșeze. Dar eram totuși

securist, nu ? Pompierul era o sursă posibilă de conflict, de reacții violente.

**Rep.:** *Înțeleg că vă referiți la adversități latente între angajații Aeroportului, în care puteați să fiți implicați și dvs. și colegul dvs., maiorul B.!*

**A.B.:** E necesar să mai fac o constatare defavorabilă, la acea dată (și moment), pentru "securiști": Comandantul adjunct Mărășescu, care era un om foarte capabil, isteț, subtil, întreprinzător, cel care conducea, în fapt, treburile administrației aeroportului, avea și el un complex : fiind mic de statură, își compensa deficitul de personalitate prin orgoliu și deseori prin vanitate. Si el era într-o criză de simpatie față de maiorul B. Motivul ? Lipsa de tact a securistului! Fatalmente, tot în acea perioadă, cu doar câteva zile înainte, într-o dimineață. Pe la ora opt și ceva dimineața, B. era în restaurant, în picioare, lângă pult, servea o cafea, când intră comandantul Mărășescu. Bogdan, îl vede și îi face semn cu degetul să vină la el. Mărășecu, inițial nu sesizează gestul jignitor, se apropie de B., care pe un ton destul de ridicat îi spune : scoate-i pe aștia din restaurant că vin pasagerii! Regula era, că înainte de sosirea pasagerilor să nu fie în restaurant nici un angajat al aeroportului iar unii salariați întârziu la cafea. Orgoliul lui Mărășescu a fost rănit ! A doua zi îmi comunică întâmplarea și mă roagă "să-l educ", întrucât l-a jignit în fața angajaților și dacă o astfel de situație se repetă se va dresa superiorilor mei. I-am replicat zâmbind : „Nea Mitică, găsește și matale o poliță de plată pe măsură. Nu-i cazul să-l turnăm sus.” Nu s-a arătat foarte mulțumit de poziția mea. Am luat-o, și eu, ca un fapt divers, fără importanță. Știam că nu-l va ierta. Primul gest l-a făcut după câteva zile. Maiorul B. trebuia să plece la București cu avionul. De obicei eram și noi niște VIP-uri, mergeam în sala de protocol și de acolo ne imbarcam în aeronavă, că doar noi asiguram controlul antiterorist al pasagerilor și al aeronavei. Prin „șoimi”. Bogdan merge în sala de protocol și intenționează să se imbarce înaintea pasagerilor. Mărășecu, intuitiv, "rezolvă" cu echipajul să nu-l primească la bord decât odată cu pasagerii. E obligat să respecte cele ordonate de comandantul de aeronavă. Amintindu-mi de diferend, că Nea Mitică, deja plătise o parte din poliță, în conjunctura revoluționară, putea deveni imprezvizibil, oricum, nu nutrea simpatie față de B. Era preferabil să evit o întâlnire între cei doi. Mai ales că îl cunoșteam și pe B., care ar fi ripostat, evident verbal, dar nu era de dorit.

**Rep.:** *Din cele relatate de dvs., trag concluzia că maiorul B., nu era iubit la Aeroport!*

**A.B.:** De fapt, eu aș nuanța, că nu era prea iubit de angajații aeroportului. În primul rând pentru că exercita o profesie ingrată și apoi era și el orgolios, puțin conciliant, dorea să se impună în fața angajaților. Chiar statura sa de 1,90 m, brunet, corpulent, athletic, impunea o oarecare rețineră, ca să nu-i zic teamă. Deci în acele condiții, prin personalitatea sa, nu constituia cel mai potrivit personaj pentru conciliere, deși conflictul încă nu era manifest. Era absolut necesar să-l trimit de la aeroport, ca să previn un eventual conflict și totodată să-l protejez.

**Rep.:** *Deci, l-ați trimis de la Aeroport, la Inspectorat!*

**A.B.:** După ce am vorbit cu locotenentul V., am informat ofițerul principal pe Inspectorat. Îmi răspunde maiorul Țica Florin, căruia îi raportez că sunt la aeroport și aștept ordine. Se aude în telefon că și el raportează maiorului Micu de la MApN. "E Bochiș de la aeroport și întrebă dacă sunt ordine". Țica îmi comunică că maiorul Micu a dat ordin să rămân la aeroport, mă confirmă în funcția de comandant al forțelor MI și la sosirea armatei să mă prezint la comandant și să mă subordonez armatei. Să aștept că armata acum este în marș spre aeroport. Am spus și eu ce zice orice militar la darea unui ordin : am înțeles!

Am analizat urgent situația. Maiorul B. era lângă mine la biroul subofițerilor. Juca table cu un subofițer. L-am chemat și i-am spus: B., eu rămân aici, comandant de forțe iar tu pleci la inspectorat. Nu se opune, pare a fi de acord. Nu-i dau alte explicații.

Îmi replică : Cu ce mă duc eu șefu'?

Pe un ton mai categoric îi spun : te interesează, orientează-te. Pleci imediat. Îți conduc până la ieșirea din aerogară.

**Rep.:** *Este important să precizăm, că maiorul Micu de la MAPN, care a fost numit comandant peste sediile miliției și securității din Arad, v-a ordonat să rămâneți la Aeroport pe funcția de comandant al forțelor MI și când v-a ajunge armata la Aeroport să vă subordonați comandantului acesteia!*

**A.B.:** Întocmai cum v-am spus. La înapoiere de la ieșirea din aerogară, pe traseul spre biroul subofițerilor-ieșire nu am întâlnit "forțe ostile". Așadar, mă întorc spre restaurant unde o lăsasem pe Ica Opruț și pe Florin, fiul ei. Mă așez la masă cu ei și mai discut cinci minute, când vine la masă căpitanul I.G., de la armată, fostul comandant adjunct al forțelor M.Ap.N de la aeroport, care făceau paza exterioară, cunoscut bun, aș putea spune chiar prieten și care mă invită la biroul comandantului aeroportului, unde a sosit comandantul forțelor M.Ap.N, un căpitan căruia urma să mă subordonez. În drum spre birou, îl întreb pe I.G.: cine este și dacă îl cunoaște pe noul comandat ? Acesta îmi zice: „Nu prea am avut de a face cu el, a venit recent de la Academie”. Rămân cu el puțin în fața biroului să-l așteptăm pe locotenentul F., comandantul companiei de trupe de securitate și a plutonului antiterorist. Trimisese și după el un subofițer. Apoi intrăm în biroul comandantului de aeroport, unde se aflau comandantul Munteanu și ofierul MAPN, care m-a convocat prin I.G. Mă prezint:

- Să trăiți ! Sunt locotenent colonel Bochiș Alexandru, comandantul forțelor MI pe aeroport m-am prezentat la ordinele dumneavoastră.

- Să trăiți, îmi răspunde ofierul MAPN, și continuă. Îmi pare rău că sunteți ofițer superior iar eu numai căpitan, dar astea sunt ordinele. Apoi precizează : „În caz că nu doriți să vă subordonați armatei puteți să părăsiți aeroportul.” Tonul nu era prea dur.

- Domnule căpitan eu nu plec, voi executa ordinele dvs., ale armatei, știu că ne subordonăm armatei, și că DSS-ul a trecut la M.Ap.N. Aprobă.

„Bine!” - zice căpitanul. Și îmi solicită să prezint efectivele M.I. dislocate pe aeroport, dispunerea în dispozitiv, dotarea cu armament și tehnică de luptă. Locotenentul de la trupe m-a completat cu efectivele, structura și dotarea de la compania de pază interioară și plutonul antiterorist. După expunere a solicitat planul general de pază, apărare și intervenție a aeroportului.

**Rep.:** *Exista un plan general de apărare a Aeroportului, evident în caz de nevoie?*

**A.B.:** Da, exista. Dorea să constate pe planșă, modul și locul de dispunere a efectivelor din aerogară. I-am raportat că dl. Comandant Munteanu are planul. Eu am doar cu dispunerea forțelor MI. Munteanu a spus că nu are cheia de la fișet la el – mințea - și m-am oferit eu să-i procur schița cu aerogara și să marcăm dispozitivul de luptă. Oarecum suspicios, că Munteanu nu are cheia de la fișet, în asemenea situație, este totuși de acord să procur schița. Am ieșit și l-am chemat pe subofițerul Jean să-mi aducă o schiță. El știa unde am eu documentele respective. Jean îmi raportează că în acea zi, după masă s-a primit ordin să se distrugă planurile de intervenție dar că are el originalul schiței, pe calc, dar pe care nu este marcată dispunerea forțelor în dispozitiv. I-am spus să o aducă așa cum este.

**Rep.:** *Ceea ce mi se pare curios este faptul că s-a dat ordin să se distrugă planurile de intervenție de la Aeroport!*

**A.B.:** Acest lucru mi s-a raportat. Deci, mi-a adus originalul schiței, pe calc. Apoi eu am desfășurat harta pe masa comandantului, care a consultat-o și am dat explicații privind dispunerea forțelor. Capitanul I.G. și Munteanu confirmau cele spuse. Noul comandant al fortelor, capitanul, părea totuși nemulțumit, credea că îi ascundem ceva, oricum nu manifesta prea mare încredere în noi cei de la MI și nici în comandantul aeroportului, în Munteanu, dar nu se manifesta verbal.

De menționat, că la intrarea mea în biroul comandantului, la primul contact cu

capitanul, șeful forțelor, Munteanu avea stația mobilă Storno deschisă, stația cu care putea să comunice cu ori ce serviciu implicat în activitatea de zbor, iar în stație se auzea cum unul din organele de dirijare a traficului – ori radarul de apropiere, ori turnul de control – dirijau o aeronavă la aterizare. Când am început explicațiile pe harta aerogării Munteanu a închis stația. Deci aeronava nu era pe platou, nu aterizase, când eu m-am prezentat în subordinea armatei. În cel mai bun caz, putea să fie la capul pistei iar turnul de control o dirija spre platformă.

**Rep.:** *Era cursa București – Timișoara și retur, cu escală și la Arad!...*

**A.B.:** Am să revin la această cursă. După explicații, la două - trei minute, de pe platformă mai intră un militar, într-un bluzon kaki spre negru închis, fără grade, pe care căpitanul, șeful forțelor, l-a prezentat: căpitanul C. loțitiitorul meu. Si-au zâmbit, căpitanul C. a mimat din cap că totul e în ordine. Apoi a asistat la ultimele explicații. Mi-am dat seama că era tanchist, că venise odată cu comandantul forțelor și că instalase dispozitivul de apărare a armatei. Apoi intră spre finalul explicațiilor, și căpitanul P., comandantul bateriei de artilerie antiaeriană. Un tip mic de statură, brunet cu mustață, simpatic, pe care îl cunoșteam destul de bine. Un pasionat de șah. E ca apa sfințită, nu scoate o vorbă, în afara obișnuitului "să trăiți". Nu se sinchișește de comandantul forțelor, dar nici acesta nu-i dă mare importanță.

După ce am terminat explicațiile, față de poziția verbală inițială, aproape monosilabică, cu venirea căpitanului C., șeful forțelor militare de la aeroport a luat o atitudine mai băjoasă, mi-am dat seama că nu prezintă încredere în fața lui.

**Rep.:** *Ați simțit dvs. acest lucru?*

**A.B.** Îmi era foarte evident. Astfel, am intervenit și l-am rugat să aibă încredere în mine, că știu pe ce poziție sunt, de subordonat al său și voi executa numai ordinele armatei. I-am spus : regret că nu ne-am cunoscut înainte dar domnul căpitan I.G. poate să confirme și să garanteze pentru mine, că eu am cooperat întotdeauna bine cu armata. M-am întors către I.G., acesta a confirmat că mă cunoaște, dar a adăugat : " micile disensiuni avute nu pot fi puse acum în discuție". Nu era tocmai ce doream eu. Am încercat să dau explicații în ce constau "disensiunile" la care se referă: MI nu permitea armatei accesul în zonele păzite de acesta și invers. Subofiterii își plăteau reciproc polițe cu Aceleași "monede", fiind uneori necesară intervenția comandanților pentru aplanarea disensiunilor. Cu toate aceste explicații am observat neîncrederea comandantului forțelor în mine. Acesta era în ținută de instrucție, cu automatul în spate, în poziție orizontală și ori de câte ori mă apropiam de el făcea o mișcare, se răsucea, astfel ca țeva automatului să fie îndreptată spre mine. Ținea mâna aproape de trăgaci. Era destul de crispat dar stăpân pe situație. Eram eu oare un potențial pericol? Venise din Academia Militară, unde, teoretic, se preda și " acțiunea forțelor speciale împotriva terorismului". Acum un ofițer, fie el și absolvent de academie, îmi pune la îndoială loialitatea, influențat de cine știe ce lecturi și îmi amenința viața cu arma îndreptată, în poziție de tragere, spre mine. Îmi amenința, nu numai mai viața, viața mea, dar îmi pune în pericol familia, cei doi copii superbi, unici, aș zice. Putea deveni foarte periculos, potențial criminal. Soluția era una singură: să fiu calm, să previn orice provocare, să mă supun și să fiu atent la ori ce înscenări. Erau minute de tensiune. Epuizăm informarea asupra efectivelor MI și dispunerii lor în dispozitiv, pe hartă.

Spre final, tonul lui comandantului forțelor era mai categoric. Iar înainte de a ne spune – mie și locotenentului de la trupele MI – că suntem liberi până la plecarea aeronavei și să ne deplasăm la efectivele noastre că va veni pentru a fi prezentat în calitate de comandant al forțelor de pe aeroport și să facem recunoașterea pe teren a obiectivului. După ce spunem amândoi: "Am înțeles", ne ordonă: – „Să întrebați subordonații, dacă nu vor să se subordoneze armatei, îmi raportați și pot să plece acasă". Nu mușcam eu din asemenea momeală, nici în timp de pace, dar acum?! Îi răspund pe loc, uitându-mă la

locotenentul de la trupe, care mă aprobă : „Toți subalternii mei, vă asigur, se vor subordona armatei”. Eram sincer, chiar așa intenționam să o facem. Era vorba de apărarea aeroportului.

**Rep.:** *Cine putea să fie inamicul la Aeroportul din Arad?*

**A.B.:** În acel moment nu prea știam precis cine era inamicul, dar dacă trebuie să luptăm împotriva cuiva anume, luptăm!

Am ieșit din biroul comandantului, împreună cu locotenentul. Ceilalți au rămas pe loc. Inclusiv comandantul aeroportului, Munteanu. I-am spus locotenentului să meargă la companie să-și instruiască trupa – trupa e un fel de-a spune, că aveam ofițeri și subofițeri în componența companiei și plutonului antiterorist - cu noile ordine, cine ne este șeful și să așteptăm intrarea în dispozitiv. Eu intru în biroul subofițerilor, pe care îi găsesc destul de agitați, curioși. Le explic cine e șeful și că după plecarea aeronavei va veni căpitanul, comandantul forțelor, pentru a se prezenta în calitate de șef al tuturor forțelor și să facem recunoașterea dispozitivului. Am vorbit destul de categoric, dând de înțelese că trebuie să ne subordonăm armatei, care, după cum bine cunoșteau din planul de intervenție, în situații deosebite ne subordonam acesteia. Totodată, ca o măsură de precauție, bănuiam că deja armata și-a făcut “o limbă ” printre subofițeri și n-are decât să spună exact cum s-a întâmplat.

**Rep.:** *Era sigur că armata are deja în rândul dvs. informator?*

**A.B.:** Evident, aceasta este meseria mea, să descopăr cât mai repede și exact orice suspect. I-am lăsat și timp “trădătorului”, dar, precizez încă o dată, că l-am identificat ușor.

Am plecat din birou imediat, spunându-le să mă anunțe când plecă aeronava. M-am deplasat spre restaurant să o întâlnesc pe Ica Opruț. Nu mai era în restaurant. Atunci mi-am data seama că aeronava a sosit. Am făcut legătura cu cele auzite prin stație la comandant în birou, iar pasagerii pentru Arad au fost debarcați și au plecat. Mă interesa contactul cu Alin Opruț pentru a mă informa direct ce s-a petrecut în București, iar dacă nu eram reținut cu armata, intenționam să-i fac o surpriză, împreună cu familia lui să-l aștept la scara aeronavei. Acest gest putea să mă coste destul de scump, dacă ar fi avut loc. Întrucât nu a avut loc, a contat destul de mult pentru a dovedi că eu nu am luat contact cu nici un pasager care a venit din Timișoara sau București la aterizarea aeronavei.

**Rep.:** *Constat că restaurantul era un loc important pentru diverse contacte de tot felul între angajații aeroportului, inclusiv pentru ofițeri din diferite structuri!...*

**A.B.** Aveți un atent spirit de observație, ca orice ziarist profesionist. Intrând din nou în restaurant, la o masă se aflau frații I. și L. M-au invitat la masa lor. Am acceptat, iar I. a insistat să bea ceva alcool, conform obiceiului, practicat cu alți ofițeri, după care râdea de ei, spunând „să sărbătorim evenimentul”. Eu, conform uzanței l-am refuzat și de data aceasta. Ei consumase ceva. Am servit o cafea și priveam la televizor derularea evenimentelor. Mi-au spus că ei au adus televizorul de acasă, l-au instalat în restaurant, pentru “a vedea poporul” derularea revoluției. Dintre secvențe am reținut că a fost prins Nicu Ceaușescu, care a făcut și a dres!... Alături, la o masă mai în spate - eu și frații stăteam la prima masă, lângă televizor, care era așezat pe pultul barului - erau doi cetățeni care mă fixau din când în când, destul de încruntați, cu priviri ostile. Mi-am amintit că unul fusese la masa de pe colț când am intrat prima oară în restaurant cu Ica – și era împreună cu N., “omul meu”. Zic, în gând, precis i-a spus N. că sunt securist și de aceea mă privește ca pe un dușman, mă rog, adversar. Nu am reacționat. Eram relativ prudent și cu frații L., deoarece I., cu o lună înainte fusese trecut în rezervă, disciplinar. N-am făcut nici o apreciere echivocă sau negativă despre armată. Știam că I. e bun prieten cu căpitanul I. de la pază, iar poziția acestuia nu fusese ce mai fericită, față de persoana mea.

După cca 15 minute de spectacol adevărat și gânduri fugare, vine la mine



controlorul de trafic Emil Haiduc, care era de serviciu la Briefing și mă cheamă la telefon. Era maiorul B., care îmi comunică că a ajuns la sediu cu bine, că s-a prezentat la maiorul Micu de la armată, i-a raportat cu eu sunt la aeroport, acesta a confirmat că știa și că a doua zi va veni să mă schimbe, pentru că vom lucra în ture, în calitatea de șefi de forțe MI pe aeroport. M-am bucurat că a ajuns și că mi-a confirmat calitatea de șef de forțe.

Ies pe holul de la Briefing spre sala de plecare unde îl întâlnesc pe N. Ne salutăm, din nou, și aștept reacția lui, e normală. De respect. N. nu era printre cei contactați de mine în 21 și 22 decembrie pentru a-i instrui asupra comportamentului. Mă invită la restaurant la o cafea. Intrăm în restaurant, fetele ne servesc două cafele la pult, scoate zece lei și plătește. Nu erau locuri la mese și ieșim în sala de plecare și ne așezăm pe un fotoliu din fața biroului subofițerilor și alături de biroul meu. Se comentează despre revoluție, de faptul că a participat activ la manifestație, că a fost printre cei mai activi. Eu sunt mai rezervat, mai puțin comunicativ ca de obicei, cu ocazia altor întâlniri cu N. Observă rețineria mea. Apoi face aprecieri elogioase la adresa persoanei și funcției mele, insistând asupra comportamentului meu în relațiile cu "lumea sa", "că eu nu am fost ca alții", că i-am ajutat "cum am putut" când au fost la necaz. Mi-a amintit de o discuție anterioară, avută la el acasă, despre minerii din Petroșani, când mi-a cerut părerea despre un preconizat mariaj a unei rude cu fiul unui minier "care a avut probleme". Minerul fiind unul dintre greviștii activi din 1977 și despre care spunea, atunci, că are în continuare "probleme cu băieții". Într-adevăr mi-am amintit și că, atunci, l-am sfătuit să accepte căsătoria. Că a apreciat faptul că lui nu i s-a întâmplat nimic deși eu știam că are legături cu foștii greviști – intuiție corectă – că eu nu i-am divulgat și că are încredere în mine. Cu toată "disertația" sa despre corectitudinea mea, etc., eram totuși circumspect, îl ascultam, îl aprobam, mai mult monosilabic. Atunci îmi spune, pe un ton ceva mai ferm, dar și mândru : eu sunt cu o delegație din partea Frontului Democrat din Arad, care a aderat la Frontul Democrat din Timișoara și mergem la București la televiziune pentru a preciza poziția Frontului din Arad, fiind cu șeful delegației. Mi-a spus și un nume, dar nu l-am reținut atunci. Exprimându-mi, mai mult gestic, că nu îl cunosc, mi-a făcut precizarea că era persoana cu care stătea la masă când am intrat eu în restaurant. Erau deci persoanele care mă fixau ostil când eram la masă cu frații L. Abordând modul de organizare a Frontului, a conducerii județului Arad, aprecia că se impune cu necesitate numirea unui nou șef al securității, "un om de-al nostru" și mă sonda dacă eu aș accepta. Eschivam răspunsul, dar i-am dat să înțeleagă că nu sunt convins de puterea Frontului și a delegației din care face parte.

**Rep.:** *Domnule colonel, acest lucru nu l-am cunoscut, că revoluționarii v-au așezat în „cărți de joc” dorindu-vă să deveniți șeful securității la Arad!*

**A.B.:** *Erau cuvintele revoluționarului N. Dorind să fie convingător mă asigură că mâine voi fi șeful securității și că numele meu a fost deja discutat la Front, este doar o chestiune de timp până când voi fi invitat de conducătorii Frontului Salvării Naționale, probabil mâine dimineață. Oarecum ezitant, i-am dat să înțeleagă, că dacă totuși dispune de puterea pe care o declară, aș accepta. I-am amintit însă că eu sunt în subordinea armatei și nu pot părăsi aerogara decât cu aprobarea armatei. Dacă Frontul dorește să discute cu mine, să mă cheme la sediu, dar să o facă numai prin armată. I-am spus că întreaga securitate la nivel național este alături de Revoluție și i-am dat exemplul lt.colonelului Stan din București, care imediat după fuga dictatorului a apărut la televiziune și în numele securității și-a manifestat atașamentul față de Revoluție. I-am spus că îl cunosc personal, că este inginer de profesie, originar din Curtici, și am apreciat "că va ajunge mare". Atunci N. a scos un pix și-a notat numele acestuia și m-a asigurat că îl va contacta la București și va insista pe lângă acesta să mă susțină pentru cea mai mare funcție "în locul lui Săhleanu, șeful inspectoratului", mă asigură N.*

**Rep.:** *Ce s-a întâmplat cu aeronava care a aterizat la Arad?*

**A.B.:** Plecarea aeronavei spre București întârzia. Ne apropiam de ora 22, parcă, sau peste. La un moment dat ies din restaurant doi bărbați, din care unul era cel care mă fixa ostil când eram la masă în restaurant, deci era șeful delegației Frontului Democrat, se apropie de N. și-i spune : *"Hai să plecăm , s-a anulat cursa, la Otopeni se trage"* . N. se ridică să plece, dar nu înainte de a mă saluta respectuos și a mă asigura că a doua zi mă va felicita pentru numirea în calitate de șef al securității. Eu merg în birou la subofițeri.

În biroul subofițerilor era femeia N.C. și plut. V.G. L-am rugat pe V. să adune subofițerii de la antitero și ofițerii de la trupele de securitate, că imediat ce plecă pasagerii va veni comandantul forțelor, să-i putem prezenta efectivul și armamentul. Am rămas eu cu fata. Eram într-o oarecare culpă față de ea. Cu circa două luni făcusem un test de penetrare prin dispozitivul de control antiterorist, cu o femeie *"terorist marca"* care a reușit să treacă șase cartușe ascunse într-un pachet de țigări. Situația a fost mai complexă și nu e cazul să o descriu, dar N. a fost pedepsită cu retrogradarea în grad pe timp de șase luni. Propunerea o făcusem eu. Eram acum jenat oarecum. Discuția se lega destul de greu. Totuși, femeia, de bun simț, a început să mă întrebe de situația prezentă, *noi ce vom face, dacă ne dau afară, unde își va mai găsi serviciu la vârsta sa și alte frământări*. Avea două fete de liceu, unele greutăți familiale, era căzută psihic. Am asigurat-o că dacă totuși se vor lua măsuri împotriva cuiva, aceia vor fi ofițerii, nu ei care fac o muncă ce se practică în toată lumea pe aeroporturi. Parcă s-a mai liniștit. Au început să vină subofițerii. Mai întâi Jean, apoi Sile, Ticu, Nelu și M. de la PCT Frontieră. Subofițerii mei erau în majoritate specialiști în control antiterorism. Lipseau Tica și Dan. L-am trimis pe Jean după ei. Jean era un bărbat corect, loial, un tip serios, de mare încredere. Și bucureștenii aveau mare încredere în competența sa. Fusesem cu el în 1981 la București, la Universiadă. Eu eram șef de schimb control antiterorist la poarta nr. 2 – mărfuri, unde trecea întreaga cantitate de alimente pentru hrănirea sportivilor, iar Jean, cum îl alintam, era locțiitorul meu și s-a comportat excelent. Când au năvălit peste poartă beți și violenți întregul lot de lupte a Angliei, care pierduse toate meciurile și acum "se distrau" prin oraș, Jean s-a comportat remarcabil, cu tact și a prevenit o eventuală acțiune în forță a efectivelor de intervenție de care dispuneam. Sau când am avut conflictul cu Nicu Ceaușescu, datorită unui nenorocit de "mitică", m-a secondat fericit și când am făcut semn să-i permită accesul a deschis poarta și a mai atenuat din posibila mea "lipsă de orientare", cum catalogase șefii "atitudinea mea greșită față de conducerea superioară". Ce mai, era un tip integru ! Întârzie și el. Era persoana în care aveam cea mai mare încredere. Trecuse zece minute și nu mai apăreau. Aveam impresia că nu vor să-mi execute ordinele. Nu vociferau, dar întârziu executarea. Atunci am ieșit din birou și m-am îndreptat spre filtrul de control de la intrarea în aerogară. Erau staționați Tica, Jean și un subofițer, mic de statură, de la M.Ap.N. și întrebând unde e Dan mi s-a spus că este la postul de "control acces", că acum urmează să plece autobuzul cu pasagerii și va veni și el. Eram în filtrul de control, lângă aparatul cu raze X, cu fața spre ieșire. Observ cum autobuzul era pornit, fumega, aproape de bariera de la parcaj. Pe platoul din fața aerogării mai erau persoane în mișcare. Era noapte, destul de întuneric, nu am reușit să le identific. L-am văzut apoi, venind dinspre autobuzul care accelera, scotea fum, pe subofițerul Dan care era în uniformă. La un moment dat am auzit un zgomot în spate, m-am întors și am observat că era echipajul aeronavei, trei bărbați și două femei care se îndreptau spre ieșire. Personal nu-i cunoșteam dar i-am salutat, am încercat să intru în discuție cu ei, evident despre evenimentele din București și Timișoara, dar s-au scuzat că se grăbesc să se cazeze. Îi întreb unde vor dormi și una dintre femei, în trecere, era cea din urmă, intuiesc că era stewardesă, spune, probabil la Hotelul Astoria. Nu văd nici un "șoim", adică luptătorii de la USLA care făceau paza aeronavei în survol, care aveau obligația ca la coborârea din aeronavă, la aterizare, pe aeroportul Arad, și nu numai, să ia contact cu compartimentul antiterorist, care să-i

informeze dacă se îmbarcă vreun suspect.

**Rep.:** „Șoimii” trebuiau să ia în mod obligatoriu legătura cu compartimentul antiterorist din Aeroport?

**A.B.:** Evident, dar nu mă impacientez și nici nu întreb echipajul. Știam că erau niște disensiuni între echipaje și „șoimi”, mai ales pe cursele externe, unde „băieții” își cam băgau nasul în „problemele intime” sau chiar făceau concurență personalului masculin din TAROM. Nu era prima dată când se anula o cursă. Au fost nenumărate ocazii când aeronavele de pe alte rute de zbor, chiar externe, care nu puteau ateriza pe aeroportul de destinație datorită condițiilor meteo, veneau la Arad, iar pasagerii se cazau la Hotel Parc. Era un protocol între Agenția TAROM și conducerea hotelului, inclusiv echipajele. Oană, șeful Agenției se ocupa de cazare. Echipajul iese, se îndreaptă spre o mașină. În clipa următoare aud zgomot dinspre platforma din fața aerogării și cca 6-7 persoane intră în aerogară. Vociferau, iar subofierii nu-i legitimează și nu îi supun la control. Intră în sala de control. Unul cu barbă, în jur de 40 de ani, era însoțit de alți indivizi mai tineri. Mă apropii de ei. Nu mă bagă în seamă. Li întreb ce doresc, dacă îi pot ajuta cu ceva. Cel cu barbă îmi răspunde. – „Domnule, noi suntem reprezentanții Frontului din Timișoara și doream să ajungem la București, să ne expunem programul”. Le explic că este imposibil pentru că zborurile au fost suspendate. Bucureștiul nu primește nici o aeronavă, că acolo se trage. Dacă vreți să ajungeți la București, le spun, mergeți la gară, este un tren la orele 24 și dimineață ajungeți. E prea târziu, se lamentează unul din grup, care era în costum și cu cravată. Atunci luați autobuzul, vă cazați la Hotelul Parc și când va fi aprobare de zbor cei de la Agenție vă aduc la aeroport. Sugestia pare a prinde. Ies toți din aerogară și se îndreaptă spre autobuz și urcă în acesta. Nu trec decât câteva secunde de la plecarea revoluționarilor și apare în ușa de la intrare N., vine direct la mine. Îmi spune : „Am pierdut autobuzul, te rog să-mi faci rost de o mașină să mă ducă în oraș”. I-am explicat că nu am de unde, că în aceste condiții toate autoturismele sunt la dispoziția armatei. Zice : „Atunci dă-mi mașina ta, și-o aduc peste o oră. Sunt cu băieții de la Front și trebuie să ajungem în oraș.” Crezând, în mod ușurat, că îmi văzuse mașina în parcaj, unde ne mai întâlneam noi cu alte ocazii, fiind convins că o cunoștea, că a identificat-o, și, apoi, era de la Front, doar m-a asigurat că voi fi numit șeful securității, puteam să-l refuz ? Nu ! La început am șovăit, am invocat defecte, dar în final am acceptat cu condiția să mi-o aducă în 30 de minute. I-am dat cheile. Apoi mă întreabă numărul de înmatriculare și unde era parcată. Mușcasem din momeală, dar era prea târziu. L-am condus până la ieșirea pe platou insistând să mi-o aducă cât mai repede că probabil va trebui să mă deplasez și la sediul din oraș. M-a asigurat că o aduce întrucât va veni și cu mașina lui și cu unul dintre revoluționari. I-am atras atenția ca mașina mea să o conducă el. Conducea foarte bine. E de acord.

**Rep.:** După ce i-ați dat cheile de la mașină aceluia revoluționar, ce ați făcut?

**A.B.:** El a plecat, iar eu m-am întors imediat spre biroul subofierilor, care, între timp, s-au adunat. Așteptam comandantul forțelor. În momentele următoare, erau deja orele 22,25 – 22,30, intră în birou căpitanul I.G. și locotenentul A., înarmați cu pistoale mitralieră, pe umăr, în poziție orizontală și observ că țineau mâna dreaptă pe garda trăgaciului. Erau însoțiți de comandatul aeroportului Munteanu. În clipa următoare vine și comandantul forțelor, la fel, înarmat, cu mâna dreaptă pe trăgaci. Privesc spre dispozitivul de blocare, foc-cu-foc sau foc automat și constat că e pe foc automat. Îi prezint efectivele. Apoi se uită la capitanul I. Acesta încuviințează discret, că e în regulă. Erau măsuri de precauție pentru el dar și de neîncredere în noi.

**Rep.:** Ce dorea comandantul forțelor de la dvs.?

**A.B.:** Îmi solicită să-i prezint armamentul. Mă ofer să-l prezint personal asistat doar de plut. V., care știa bine unde e fiecare cartuș și deținea documentele scrise ale inventarului. Îmi propun să fiu calm, fără mișcări bruște. Scot mai întâi pistoalele mitralieră.

Comandantul forțelor ia o distanță de un metru – poate un metru și jumătate, cu țeava îndreptată spre mine. Apucam arma de țeavă și o puneam pe o masă. Orice prindere a armei spre dispozitivul de dare a focului putea fi interpretată ca o potențială intenție de atac, iar comandantul forțelor precis ar fi tras în mine. Îmi controlam orice mișcare, dădeam aparență de calm și supunere, mă adresam cu apelativul de "domnule comandant". Am terminat verificarea. Leșisem bine din situație. Armele au rămas în același loc. V. le-a așezat din nou în fișet.

Am ieșit în sala de plecare. Comandantul forțelor întreabă dacă mai există arme în aeroport. Îi spun că mai există, armamentul de la Gărzile Patriotice. Îi comunic că acesta este în gestiunea comandatului de aeroport, care, confirmă, dar precizează că nu are cheile de la magazie, urmând ca după recunoașterea dispozitivului în teren să le verificăm. Constat că în sala de plecare avea două grupe de militari în termen, aproximativ douăzeci de soldați. Comandantul forțelor îmi comunică că pentru a întări dispozitivul, fiecare post cu militari MI va fi dublat cu militari în termen de la M.Ap.N.

**Rep.:** *Era o măsură bună, cred că înțeleaptă, ca să nu apară suspiciuni între subunitățile de pe aeroport!*

**A.B.:** Întocmai, și eu am găsit că e o măsură necesară și foarte bună. Incepem recunoașterea. Îmi ordonă să merg eu înainte, lângă mine comandantul Munteanu iar în spate era Comandantul forțelor cu locotenentul A. de la M.Ap.N, cu automatele în poziție de tragere, la piept. Căpitanul I. era la urmă, cei drept, mai impasibil. Mă deplasam normal, poate mai lent, nu mă apropiam de el, când dădeam explicații întorceam doar capul, nu și corpul, țineam mâinile "la vedere", nu plecam dintr-un loc până nu spunea "să mergem mai departe", pentru a nu-i da vreun motiv să tragă. Cum ajungeam la un post MI, acesta era dublat cu un militar de la M.Ap.N. Am verificat toate încăperile. Nimic deosebit, nimic suspect. Ajungem la magazia de armament al Gărzilor Patriotice. I-am raportat Comandantului forțelor că eu nu am chei și nici atribuții în gestionarea armamentului, ci comandantul Munteanu. Acesta îi confirmă. Așa că, verificăm etajul, podul, nimic deosebit. Am coborât în sala de control antiterorist și în sala de așteptare. Munteanu urma să aducă cheile de la magazia de armament al Gărzilor Patriotice.

În timp ce așteptam acolo, aud zgomote dinspre platou, voci ridicate, întorc privirea și observ un grup de persoane care se îndreptau spre intrare. Santinela nu-i oprește, nu-i legitimează, înaintează nestigheriți de nimeni. Apare primul în ușă, îl recunosc. E Popescu Tudorel, apoi Stan Liviu, căpitanul Sandu Bojan toți componenți ai Aeroclubului Traian Vuia, urmați de comandantul adjunct al aeroportului Florin Dragă. M-au salutat respectuos, chiar entuziast, bucuroși, purtau bransardă albă pe mână, iar Florin Dragă, m-a prins în brațe, m-a felicitat și m-a invitat în sala de plecare. Eram oarecum derutat, apoi cei de la M.Ap.N erau ignorați de noii veniți. Nu era prea bine. L-am refuzat politicos, spunându-i că sunt în subordinea armatei și nu pot părăsi încăperea că trebuie să organizăm dispozitivul de apărare. Ne-am așezat pe fotolii în sală. Florin a început să mă flateze, să-mi spună că au fost la Front, că eu și încă o persoană din securitate suntem trecuți pe o listă ca membrii ai Frontului, că eu urmează să fiu numit șef al securității; mi-a adus elogii, afirmând : că deși era convins că sunt un om capabil și corect, cele auzite la Front întrec aprecierile sale.

**Rep.:** *Așadar, numele dvs, ca viitor șef al securității județului Arad se cunoștea și la Aeroclubul Traian Vuia!*

**A.B.:** Și pentru mine era o surpriză. În toiul discuțiilor, vine Stan Liviu și îi spune lui Florin că este căutat de soție la telefon. În entuziasmul său, îi răspunde mai răstit : „Să revină, nu vezi că vorbesc cu domnul colonel!” Stan pleacă. Revine Munteanu cu cheile de la magazia de armament. Comandantul forțelor și locotenentul A., în timpul discuțiilor cu Florin, părăsise sala de așteptare. Revin și ei. Eu mă scuz că trebuie să plec cu șeful.

Bine, spune Florin, vorbim după ce terminați. Mă ridic și plecăm la magazie, care era la etaj, pe aripa de vest a clădirii. Eu nu aveam nici o atribuție privind armamentul gărzilor și încerc să rămân în spatele celor doi ofițeri M.Ap.N. Comandantul forțelor observă și îmi ordonă să merg înainte. Păstra o oarecare distanță și ținea mâna pe dispozitivul de dare a focului. Nu se convinsese că le sunt loial. Abia atunci observă și Munteanu că și el este expus unui pericol. Nu știu precis ce gândea despre situație, dar când Comandantul forțelor a insistat, pe un ton mai ferm, să-i prezinte "situația dintre existentul scriptic și cel faptic", și-a întors capul, la privit pe Comandantul forțelor, care avea îndreptată arma spre el, și, față de orgoliul și mândria cel caracteriza, a răspuns, spășit, fără vlagă : „Am înțeles!” Verificarea a decurs în condiții bune. Munteanu le-a prezentat inventarul scris cu existentul în magazie. Totul a corespuns. Magazia a fost închisă și sigilată. Nu se distribuie armament Gărzilor Patriotice, conchide Comandantul forțelor. Era un lucru bun.

Revenim în sala de plecare. Mi-aduc aminte că MI mai are armament la Punctul de Control Trecere Frontieră, la PCTF. Intervin și mă adresez Comandantului forțelor: „Domnule comandant noi mai avem armament la PCTF, la biroul șefului, pe care nu vreau să-l oitem. PCTF nu mi se subordona direct, doar în situații de intervenție antiteroristă sau de atac armat asupra aeroportului. Erau și ei incluși în planul de pază și apărare, ei apărau latura de Est a aerogării. Așa era în plan, dar ei nu prea serveau militare. Comandantul forțelor se arată interesat "de informație", probabil nu-i comunicase nimeni despre acest fapt, iar eu la prezentarea forțelor și dotarea lor omisesem PCTF, dar îi comunic că gestiunea o deține ofițerul lor de serviciu. Îl chem pe plutonierul major M., care se prezintă și deschide fișetul cu armament. În fișet erau cinci pistoale mitralieră, câteva mii de cartușe și două lăzi cu grenade defensive, aproximativ 80 de bucăți. Întrucât din efectivul PCTF, de cinci persoane era numai unul, Comandantul forțelor hotărăște să distribuie armamentul, câte un pistol automat la ofițerii tehnici M.Ap.N de pe aeroport, care nu erau înarmați – cel de la dirijarea traficului militar, de la radar și cel de la comunicații – iar un pistol mitralieră i-l dă "în dotare" comandantului aeroportului, Munteanu. La fiecare pistol mitralieră se primesc trei încărcătoare pline, deci 96 de cartușe. Grenadele rămân în birou, M. închide fișetul și cheia rămâne la el.

**Rep.:** *Prin cele relatate de dvs, consider că s-a efectuat o verificare foarte bună, în mod profesionist, pentru toată lumea!*

**A.B.:** Comandantul forțelor mi s-a părut mulțumit! Ne întorcem în sala de plecare pasageri. Îi cer permisiunea Comandantului forțelor să pregătesc efectivele pentru a intra în dispozitiv de luptă, inclusiv înarmarea lor. Acesta aprobă. Îi raportez modul de dispunere în dispozitiv a forțelor MI. Nu are obiecțiuni. Cu precizarea că soldații MI vor fi dublați cu posturi M.Ap.N. Adun subofițerii și le dau armament. Fiecare primește câte un pistol mitralieră cu trei încărcătoare pline și pistolul din dotare cu treizeci și două de cartușe. Procedez la instalarea dispozitivului, pe latura de Est a aerogării, iau măsuri speciale de întărire, cu toți subofițerii, și la ordinul expres a Comandantului forțelor, constitui și o patrulă pe aleile de acces dinspre calea Bodrogului spre aerogară formată din locotenentul S. și doi soldați de la trupele de securitate. Aveam cinci posturi fixe și pe latura de Vest a aerogării, spre platforma de îmbarcare cu militari în termen, fiecare dublat. Subofițerii MI i-am împărțit în două a câte patru iar subofițerul femeie am aprobat să se odihnească la mine în birou. Țica, Ticu, Dan, și M. de la PCTF urmau să fie schimbul doi, de la trei noaptea. Le-am comunicat că pot să meargă să se odihnească. Țica mi-a spus că el nu merge – știa el de ce – că nu poate dormi, la fel și M. Îi dispun lângă geamuri, inclusiv în WC, unde intră V. și îi spun lui Țica să-l dubleze, dacă tot nu se odihnește. Jean a trecut la geamul din lateral dreapta, apoi soldații pe toată latura, fiecare în fața unui calorifer pentru a-i proteja iar în stânga M. și Nelu și tot în această parte eu și locotenentul M. de la trupe ne fixasem posturi de tragere. Ticu și Dan s-au dus să se odihnească. Pe platoul din fața

aerogării dispunem cele două ABI, automobile blindate de luptă, din dotarea plutonului de intervenție antiterorist, cu echipaje MI la colțurile clădirii, cu poziția de tragere către calea Bodrogului. Comandantul forțelor instalase două TAB care blocau intrările din dreapta și stânga în aeroport. După aprecierea mea nu era posibilă o penetrare prin acea zonă, orice dotare ar fi avut "teroriștii". Comandantul forțelor apoi pleacă și îmi spune că rămâne cu mine locotenentul A.

**Rep.:** *O adevărată „blindare” a Aeroportului Arad!*

**A.B.:** Patrula își intrase și ea în atribuții. Locotenentul S. și cei doi soldați se deplasau pe aleile luminate. Vine locotenentul și îmi raportează că mai sunt trei panouri cu lozinci ale dictatorului. Să le dăm jos, zic. Se oferă Jean, Nelu și Sile și răsturnăm panourile, destul de greu, că aveau o fundație de beton solidă. "Să nu mai fie urmă de dictatură"-remarca Sile, după ce se opintise serios să dărâme panourile. Întreb: v-ați uitat, nu mai sunt prin aerogară ? Nelu mă asigură că toate au fost aruncate.

Se înșela. A doua zi, în 24 decembrie, când am solicitat să se deschidă sala de ședință a aeroportului, unde țineau ședințele de partid, pe care o omisesem la recunoaștere, nintenționat evident, stătea dictatorul înrămat și zâmbind parcă de ce pășisem în noaptea anterioară. În aerogară, în apropiere, era dispecerul de serviciu Sfât. Îl invit în sală și-i zic: Nea Sfât, râzând, văd că-l mai păstrați pe "tovarășu" și-i arăt portretul. Sfât, un anticomunist convins, fost pilot militar dat afară pentru probleme politice, face o grimasă de scârbă și declamă: Secretarul de partid l-a lăsat intenționat. El crede că se mai poate întoarce, nenorocitul, și se repede la tablou, îl dă jos și în calcă în picioare. Se răzbunase!

**Rep.:** *Ce ați făcut după ce ați dărâmat cele trei panouri cu lozinci de proslăvire a dictatorului?*

**A.B.:** Ne-am retras în aerogară. Era un calm relativ. Nu se trăgea încă, la și înspre aeroport, eram totuși îngrijorați, dar hotărâți, nimeni nu are șanse să ne penetreze în dispozitiv. Mă gândeam să scoatem și loviturile de AG - 7, din dotarea trupelor antiteroriste, dar fără să-i spun locotenentului M. care era lângă mine. Aveam 114 bucăți de lovituri cu care puteam să distrugem și un tanc, ca să nu mai vorbesc de niște mijloace ușoare de luptă, cu care puteau fi dotați teroriștii. Apoi tancurile armatei, ABI-urile noastre. Era imposibilă o penetrare terestră. Puteau să ne distrugă doar din aer. Dar ce dracu, nu eram în război cu altă țară. Nu luptam cu "teroriștii-securiști", ce până atunci nu își făcuse apariția.

Comandantul forțelor trimite un subofițer M.Ap.N. și îmi ordonă să mă prezint la birou pentru precizări de ordine. Între timp, probabil în jurul miezului nopții, constat că nu mai avem legături telefonice, și nu funcționează nici cel de interior cu aeroportul. Se vehicula informația că teroriștii au ocupat palatul telefoanelor și din acest motiv legăturile au fost întrerupte. Izolați, fără informații de primă mână, înclin să cred că așa se întâmplase. Mă deplasez pe coridorul de la Briefing, îl întâlnesc pe Haiduc. Îl întreb dacă merge telefonul. Îmi confirmă că funcționează. Era clar. Armata a tăiat legăturile. Apoi telefonul de interior al aeroportului, care funcționa pe centrala proprie, cu trunchi legat la telefonia urbană, iar telefonul lui Haiduc funcționa, deci nu din palatul telefoanelor erau tăiate legătura. Mă rog, dacă ăsta e ordinul armatei, n-am ce face! Ajung la biroul comandantului din clădirea corpului de gardă. Mă întâmpină pe coridor. Nu mă invită înăuntru și intrăm într-o încăpere, folosită în timp de pace, sală de mese sau de ședințe, după caz. Acolo era un televizor. Mai era în încăpere căpitanul I. și alți subofițeri și soldați înarmați. Si eu eram înarmat cu pistolul mitralieră pe umăr, la spate. Unii serveau masa.

**Rep.:** *Ce aveau de mâncare?*

**A.B.:** În farfuriile de tablă de aluminiu se putea vedea o ciorbă străvezie. Mă invită la masă. Nu refuz. Scot pistolul mitralieră și îl depun lângă mine, pe o banchetă. Un soldat

Îmi pune și mie ciorbă. O zeamă lungă, fără gust și fără urme de ceva carne, dar era caldă. Știam de fapt cum trăiesc soldații, că primesc rații derizorii. Mai mâncasem la corpul de gardă de câteva ori, invitat de fostul comandant L., bine, meniu ca pentru ofițeri! Trupa însă ? L. totuși se mai interesa de trupă. Era un cultivator de legume. Își schimbase "calul din dotare" cu care aducea hrana, cu o vacă cu lapte. Parcă acest troc fusese și motivul pentru a-l schimba din funcția de comandant de companie la paza aeroportului. Soldații de la "spate" mai puteau bea câte un pahar de lapte. Era un coșmar să faci armata la M.Ap.N. Și când te gândești că pentru aeroport erau soldați selecționați, era trupă de elită, dar prost hrăniți și echipați. Dacă mai luai în considerație că erau doar de două luni în armată, majoritatea cu moralul și fizicul la pământ, observai dezolant cine va lupta cu "teroriștii-securiști". Sorbesc toată ciorba. Nu fac nazuri. Careva din ofițeri spune că nu mai are altceva. Le mulțumesc.

Televizorul mergea. De cincisprezece – douăzeci de minute se derula un tablou de groază. Comunicatele diferitelor personaje apărute pe post erau dezastruoase, dezolatoare, de coșmar. Era comunicante despre atacuri ale teroriștilor, sute de morți, televiziunea e amenințată, trupele antiteroriste devenite teroriști se îndreaptă spre televiziune, „armata să ne apere, veniți să apărați televiziunea!” Iar eu luptător antiterorist, devenit terorist, serveam masă cu armata, care se atașase revoluției. Iar securitatea, nu

**Rep.:** *Comunicatele de la TVR deveniseră un paradox în mintea dvs, ați primit un apelativ pe care nu-l reprezentați!*

**A.B.:** Părea o scenă dintr-un tablou absurd, dar nu era. Era o tragedie. O tragedie generată de o dezinformare bine regizată. Dacă am lua în calcul știrile TVR-ului, eu sunt agresorul venit în "bârlogul" inamicului. Și încă înarmat ! Proastă poziție dețin ! Am hotărât că trebuie să-mi păstrez calmul și să nu dau nici cea mai mică iluzie de nesupunere. Joc cartea reală : loialitatea față de armată și "lupta în comun" pentru apărarea aeroportului. Fără a reproșa cuiva că legăturile au fost tăiate, confirmându-i versiunea că din Palatul telefoanelor s-au întrerupt legăturile, solicit totuși Comandantului forțelor să ne stabilească și nouă un cod de legături. O modalitate de comunicare necesară pentru a coordona lupta. Altfel există riscul să ne împușcăm între noi. Depășesc puțin reținerea ce mi-o impusesem și argumentez cu faptul că pe aeroport, acum, sunt cinci tipuri de forțe și le enumăr : Trupe de blindate, TAB-uri, Tancuri, Compania de pază, Bateria antiaeriană și Forțele MI, fiecare având sistemul său de comunicații, pe frecvențe diferite.

**Rep.:** *De acest lucru s-a profitat în cadrul diversunii!...*

**A.B.:** Comandantului forțelor ezită să-mi dea vreo soluție, dar în final decide că vom ține legătura prin curier. Nu comentez, mă declar mulțumit. Deși acest gen de legătură era absolut nefuncțional în caz de luptă deschisă. Ceea ce se va dovedi nu după mult timp. Manifesta evident, o mare reticență față de mine. Parcă și încrederea care transpăruse la un moment dat nu mai era prezentă. Problema mea, de fapt a întregului efectiv al M.I., era să-i redobândesc încrederea, dacă ar fi existat, până atunci, ori cât de firavă ar fi fost. Eram convins că se informase despre persoana mea la ceilalți ofițeri de la armată, care mă cunoșteau. Personal nu avusesem nici un conflict cu nici unul. Pe căpitanul I. de la paza aeroportului îl știam corect. Nu cred că mă denigrase. Era o singură variantă ce nu o luasem în calcul : ordinele superioare de la armată. Asta era. Ii reiterez hotărârea mea de a lupta alături de armată, că sunt conștient că îi sunt subordonat, că dacă va fi cazul voi dovedi că știu să lupt și că ceea ce mi se ordonă voi executa "fără șovăire". Era o sintagmă din jurământul militar, acest "fără șovăire". Pare puțin mai conciliant. Îmi răspunde cu un "bine, am înțeles" și îmi spune că pot să plec în dispozitiv. Îmi iau pistolul mitralieră, îl pun după gât și peste umăr, la spate. Nu schițează nici un gest. Se pare că totuși ceva am obținut, am mai diminuat din deficitul de încredere.

**Rep.:** *Din acest dialog pe care l-ați purtat cu Comandantul forțelor am remarcat adeviziunea dvs. participativă la Revoluție...Ce ați făcut mai departe?*

**A.B.:** Ies spre aerogară pe alee. Intru pe holul clădirii. Mă întâmpină comandantul adjunct Dragă Florin, care se îndrepta spre biroul său, și, jovial, dar respectuos, mă invită să intru. Îl refuz politicos, dar el insistă. Îmi spune că a venit soția și a adus ceva de mâncare și i-ar face plăcere să servesc și eu. Îi spun că acum vin de la masă, de la armată. Aude doamna discuția. Deschide ușa și mă invită înăuntru. Intru, doamna era bine dispusă, chiar radioasă, nu intuiesc buna dispoziție. Relațiile mele cu doamna erau, până arunci, aproape inexistente. E drept că Florin, un oltean destul de inteligent și ambițios, făcuse școala de pilotaj, îmi asculta unele "sfaturi" absolut dezinteresate, pentru a preveni disensiuni cu ceilalți doi comandanți, care erau într-o permanentă rivalitate. Florin nu trebuia să se amestece în albia lor cu rufe murdare. El se conformase. Nu aderase la nici una din tabere. Era un neutru. Îmi zic, că precis Florin îi povestea despre relațiile noastre, sau de ce nu, e posibil să-i fi comunicat ce a aflat despre mine, pozitiv, la Front. Intru în birou. Avea serviciuri și prăjituri, mai multe sortimente. Servesc două serviciuri cu pateu de ficat și câteva bezele, de spumă de ou. Evident, admir gustul prăjiturilor și pentru a-i întări convingerea de dilicatesea lor, mă interesez de rețetă. Femeilor le face plăcere să-ți ofere rețeta unor produse după ce le admiri. Așa e și soția. Discuția a fost destul de destinsă, dar relativ scurtă. Eram tentat să abordez tema începută în sala de control antiterorist cu Florin, dar dacă el nu a redeschis-o, m-am abținut.

Revin în aerogară, la băieți. Nu aveam ceva deosebit să le comunic. Nici ei mie. Totuși, la capătul aleii, la intersecția cu șoseaua spre Pădurea Ceala, observ un TAB, care se mai deplasa din când în când. De asemenea observ și echipajul. Comandantul forțelor nu amintise nimic despre acest "element de dispozitiv". Atunci, "îmi pică fisa", că la prezentarea situației în teren, la situația operativă, i-am raportat că în clădirea de la capătul aleii, pe drumul Bodrogului este un depozit de explosivi ce aparține Secției de Carotaj Prospecțiuni Geologice în Petrol. Cunoșteam bine ori ce stări de potențial pericol din perimetrul aeroportului. Deci, Comandantul forțelor nu uitase și a trimis un TAB pentru a proteja zona. Era o măsură bună. Eram asigurați și în adâncime, dinspre șosea. TAB-ul nu stătea pe loc. Se mișca până la liziera pădurii, apoi revenea până în dreptul aleilor de acces spre aeroport. Făcea o patulare de cca 200 de metri. Nu putea să-i scape nici un mijloc de transport spre aeroport. Eram sigur că orice încercare de pătrundere era aproape imposibilă. Rămânea atacul aerian. Aveam noi baterie antiaeriană, dar un atac la joasă înălțime, cu lansare de bombe, ar fi fost fatal. Reanalizez mental dispozitivul de apărare. Cele două TAB-uri de la porți, deci de la accesul spre platforma și pistă, blocau orice penetrare. Acestea erau la vedere, puțin avansate față de poartă, oricând puteau întoarce ureaua și să tragă și în noi. Eram convins că au legătura cu Comandantului forțelor și că raportau periodic activitatea noastră din dispozitiv. Deci nu eram atât de îngrijorat de lipsa sistemului de legătură cu Comandantul forțelor. Legăturile erau asigurate prin TAB iar dacă observatorul din echipaj era corect, și noi la fel, nu văd nici un pericol din partea armatei. Dacă va fi vreun atac, TAB-urile vor deschide focul, atunci și noi ne vom angrena în luptă, oricum nu ne poate lua prin surprindere nici un atac.

În spatele meu și a locotentului M. era de obicei locotenentul A., ofițerul care mă dubla de la armată. Stătea pe fotolii cu subofițerul, așa-zis, de legătură. Subofițerul la intervale aproape regulate de timp părăsea încăperea și mergea la corpul de gardă, la Comandantul forțelor și, sigur, îi raporta comportamentul celor de la MI.

**Rep.:** *Suspiciunea creată pe plan central față de securitate se reflecta și în teren, în cazul de față pe Aeroportul din Arad. Vă ascult cu mult interes mai departe.*

**A.B.:** După orele 24, când tocmai revenise din corpul de gardă, subofițerul vorbește ceva cu locotenentul A. și se îndreaptă spre mine. Îmi comunică: "Domnule colonel sunt



informații sigure că dinspre Caransebeș se îndreaptă spre noi 12 elicoptere de luptă." Îl întreb, „cine te-a informat?” Acesta îmi răspunde: „Au fost identificate pe radar, sunt ținte care se îndreaptă spre noi.” La radar era un căpitan M.Ap.N, nu-i mai rețin numele, oricum îl înarmasem și pe el. Merg la radar. Acesta îmi confirmă că apar ținte neidentificate pe radar, dar face precizarea, că nu putem ști dacă sunt elicoptere ori nu.

**Rep.:** *Pe plan central începuse diversivizarea radioelectronică!...*

**A.B.:** Revin în sala de plecare. Purțăm discuții cu privire la modul de acțiune în caz de desant aerian. Mod de pregătire, dotare cu armament și faptul că selecția se face foarte riguros. Erau locotenenții A. de la armata și M. de la plutonul antiterorist și câțiva subofițeri care erau interesați de informație. Ajungem la concluzia că singurul mod de a fi anihilați, distruși, este lansarea de rachete puternice, incendiare, să transforme aerogara în ruină. Lansarea de desant, oricât ar fi de mare numeric, avem forța să-i nimicim. Ne încurajam reciproc. Eu susțineam imposibilitatea ocupării aerogării prin atac terestru. Totodată nu ne explicam cum e posibil ca aviația militară să nu intercepteze elicopterele. Cunoșteam mai mulți aviatori militari. Aveam chiar un prieten bun. Stătuse doi ani pe aeroportul Arad, când cel din Timișoara era în reparație. Erau niște oameni deosebiți. Au ei ordin să nu intervină ? E posibil că întreaga armată a trecut de partea revoluției iar aviația să-l apere pe Ceaușescu ? Imposibil ! Tensiunea creștea. Nici unul nu se întreba cu voce tare, cine cu cine luptă, erau doar gânduri ascunse, chiar suspiciuni reciproce. Mă gândeam și la posibilitatea că pot fi elicoptere ungurești sau rusești. Dar nu era plauzibil. Aveam informații sigure că ungrorii au pregătit comandouri pentru diversivizare în România.

**Rep.:** *De la cine proveneau acele informații sigure?*

**A.B.:** Chiar noi, cei de la antitero, trimisesem un om să fie recrutat de unguri, a trecut prin filiera de pregătire și știam că-i sunt ostili lui Ceaușescu. Nici rușii nu-l iubeau pe Ceaușescu, iar acum îi veneau în ajutor? Nu era logic, nu găseam nici un motiv plauzibil. Singura ipoteză pe care eram tentat să o accept, era că aviația militară este încă de partea dictatorului! Ceaușescu încă nu era prins. A plecat cu elicopterul și probabil câțiva „parveniți” din aviație, cărora le-a promis grade și funcții, îl protejează. Unitatea de Luptă Antiteroristă avea în dotare două elicoptere, le văzusem de aproape la aplicații. Echipajele erau de la armată, doar deserveau permanent unitatea. Si apoi care ar fi fost rațiunea să vină chiar la Arad când la București erau lupte de stradă? Mi-am spus că nu puteau fi elicoptere de la M.I. nu era posibil. Si totuși, spre noi, se îndreptau douăsprezece elicoptere!

**Rep.:** *Cât era deja ora?*

**A.B.:** Era trecut de ora unu și tensiunea creștea. Au mai venit între timp din oraș câte un angajat al aeroportului. Ne aduceau „știri proaspete” cu teroriști. În oraș a început să se tragă. Sporadic dar se trăgea. Apreciem că se trage în zona Cetății, la Unitățile militare, cu gloanțe trasoare, care lumineau cerul. Băieții care veniseră din oraș ne „informau” că a fost prins secretarul PCR cu probleme economice, în zona Vlaicu, care trăgea cu pistolul în populație! La Timișoara soțiile de securiști și copiii lor au fost executați de revoluționari! Sunt comandouri de securiști și milițieni care trag în oameni! Sunt canalii, „misiții lui Ceaușec” vor să-l readucă la putere! Mii de morți în Timișoara și va urma și Aradul! Și alte știri, la fel de „proaspete!” Dezolant tablou. Groaznic chiar ! Mă gândeam la familie. Nu aveam nici un mijloc de comunicare. Mă cutremuram. Dacă poate fi reală știrea cu soțiile și copiii securiștilor?! Oare ei știu ce se vehiculează, ce pericol îi poate paște? Trebuie să rezolv cumva problema asta. Îl văzusem pe Dodel Stoica, șeful Centrului de Dirijare a Zborurilor, că venise la aeroport, deși era în concediu, care era vecin cu mine, locuiam în același bloc dar pe altă scară. Asta era soluția. Îl contactez și îl rog să meargă la mine acasă și în mod discret, dezinvolt, fără a crea panică să-i recomande soției să doarmă în noaptea asta, împreună cu copiii, la vecinul Puiu Văran, pe cealaltă scară. Îl mai

rog, ca a doua zi când vine la serviciu să-mi aducă șuba mea de blană. Eu plecasem de acasă cu o scurtă din material subțire, în ideea că voi reveni peste două ore.

**Rep.:** *Cum a reacționat la solicitarea pe care i-ați făcut-o?*

**A.B.:** A acceptat cu plăcere. Părea și el îngrijorat. Familiile noastre se cunoșteau. Doamna Stoica era o femeie drăguță și serviabilă. Dodel, la fel, un tip serios și expert în meseria lui. Ne simpatizam tacit. Dodel pleacă. Eram acum mai liniștit. La Vărani erau în siguranță. Paula Văran era metodistă la Casa de Culturală a Armatei iar soțul, cunoscut actor, era în relații foarte bune cu majoritatea șefilor din armată. Se bucura de prestigiu în rândul cadrelor militare și eram sigur că dacă s-ar putea întâmpla ceva familiei mele, Puiu va fi în măsură să o apere. Eram buni prieteni. Speram ca măcar familia să fie în siguranță.

**Rep.:** *Să revenim la Aeroport.*

**A.B.:** Zvonurile, mă rog, informațiile, circulă cu rapiditate, fac ocolul aeroportului, "sunt sigure" și revin la noi cu adăugiri și precizări, mai acute, cu noi nuanțe, din ce în ce mai grave, că atacurile vor fi iminente. Acum, elicopterele nu mai vin dinspre Caransebeș, ci vin dinspre Pecica. Nu mai sunt douăsprezece, ci doar cinci, sunt la douăzeci de km. și vin dinspre Ungaria, pe culoarul aerian de deplasare spre aeroportul Arad! Cei de la radar confirmă ținte neidentificate. Centrul de Dirijare nu primise nici o solicitare de survol, cu atât mai puțin CAT-ul, deci armata, care trebuia să aprobe orice zbor peste teritoriul țării. Va fi un atac aerian. Cum putem noi riposta la un atac aerian, mai ales dacă se va produce de la mare înălțime? Același risc era și pentru joasă înălțime! O singură speranță: Artileria antiaeriană! Îl cunoșteam bine pe căpitanul P. de la bateria antiaeriană, dislocată permanent pe Aeroport. Eram conjuđețeni de la Cluj, el era de la Turda, îl consideram un tip capabil intelectual dar nu știam "ce meserie știe". Artileriștii spun că meseria lor e o adevărată geometrie-algebrică pentru calcularea traiectoriei proiectilelor și pentru doborârea țințelor aeriene. Speranța era în el. Cu tunul de 120 mm putea face față la cinci elicoptere. Fusesse și el la instruirea Comandantului forțelor, la venirea acestuia, cu efectivele dislocate pe aeroport. Intr-adevăr, întârziase, nu spusese nimic, parcă îl ignora. Artileriștii erau mai mândrii, era o armă de elită. Nu i se transmisese nici un ordin expres. Deci, acum eram în mâna lui. Îmi venea să-l încurajez, să-i strig: căpitane, acum să te văd cât de bun ești! Căpitanul era la baterie. Avea el oare informațiile despre elicoptere, avea el legătura cu organul de trafic și radar? Cine îi va ordona să deschidă focul? Oricum, dacă ne atacă elicopterele, de el depindem dacă vom rămâne în viață, ori vom pieri! Încercam „telepatic” să-i insuflu curaj. Vezi, eu mă gândesc la tine și vreau să calculezi bine traiectoria, nu rata nici o lovitură! Vreau foc și pulbere să se aleagă din atacatori și de mașinile lor zburătoare! Evident, erau numai iluzii, dorințe, dar dacă au efect?! Mă concentram asupra "mesajului" către căpitanul artilerist.

**Rep.:** *Ați descris foarte sugestiv starea sufletească prin care ați trecut!*

**A.B.:** Prin geam priveam cerul, îl studiam, poate găsesc un indiciu de venirea elicopterelor. Nimic semnificativ. Câte un trasor sporadic lumina zona spre oraș. Apoi se aud rafale de mitralieră. Erau relativ departe. Alături de mine era locotenentul M. de la trupele de securitate. Li propun să analizăm șansele de reușită a inamicului. Ieșim pe platoul din fața aerogării derulând dispoziția și forța de foc a dispozitivului nostru și tot eu concluzionez imposibilitatea de a fi cucerți. Locotenentul M. era un ofițer tânăr, fusesse trimis la aeroport să întărească comanda. În 21 și 22 decembrie, dimineața, fusesse cu trupa în fața Primăriei, în dispozitiv de pază și apărare, împreună cu actualul Comandant al forțelor, deci se cunoșteau. Nu vorbea despre relațiile dintre ei, care, inerent, s-au produs, nu se manifesta în vreun mod față de noul nostru comandant. Simt nevoia să-ți asigur că eu sunt sincer, că sunt alături de armată și dacă va fi nevoie vom lupta împreună. Pare să-mi acorde credibilitate. Voalat încerc să obțin informații despre Comandantul

forțelor. Despre eventuale atuuri ce le-ași putea folosi în relațiile mele cu acesta. Reușesc să obțin câte ceva. Aflu că el este cel care a ordonat focul în aer în fața coloanei de manifestații care se apropia de Piața Primăriei. Deci că tirul era în aer, iar trupele de securitate nu au tras nici un foc de armă! De asemenea cunoșteam că două Detașamente din UM Cetate, deci colegi ai actualului Comandant al forțelor de pe Aeroport fuseseră pe 17 și 18 decembrie la Timișoara, unde armata, fiind provocată, a tras în manifestații! Evaluez informația. Ajung la concluzia că nu este utilizabilă în acest context. Ei, bine, dacă o să am altă ocazie, alt context, poate, să o folosesc. Eram totuși sub stres. La tensiunea ce se crease, se manifesta și un iz de panică. Era nevoie de ieșirea din panică, de ridicarea moralului. Acum eram mai sigur pe locotenentul M. Conform ordinelor armatei, eram subalternul său, nu ? Ieșim afară și verificăm toate elementele de dispozitiv și ne considerăm invincibili!

**Rep.:** *Într-o asemenea stare de încordare psihologică, noaptea de 22 spre 23 decembrie trecea foarte greu la Aeroportul Arad!*

**A.B.:** Da, noaptea curgea greu, parcă timpul se oprise, era o noapte apăsătoare, incertă. Din incinta aerogării, din sala de plecare a pasagerilor, observăm platforma de îmbarcare, nimic deosebit, știam amplasarea cuiburilor de mitralieră, chiar dacă erau mascate. Nu puteam să ne dăm seama de forțele armatei dislocate pe pistă, breteaua de rulaj, partea înierbată, depozitul de carburanți. Era noapte. Puteam să intuiesc după ce mă informasem, discret, evident, de tehnica ce intrase în aeroport. Deliberat sau nu, înclin să cred că își luase măsuri de "secretizare" privind dispunerea tehnicii de luptă în dispozitiv, a TAB-urilor, tancurilor, care s-a realizat în timpul când Comandantul forțelor ne convocase în biroul comandantului aeroportului, la sosirea sa. Fac legătura cu tanchistul în bluzon, care întârziase la "ședință" și care, fără a scoate vreun cuvânt, l-a convins pe Comandantul forțelor că totul este în ordine. Deci dispozitivul de luptă se instalase. Ml nu trebuia să știe dispunerea forțelor! Comandantul forțelor, care nu călcase prin aeroport, doar poate când pleca cu avionul la București, dacă nu cumva îi era rău de înălțime și călătorea cu trenul, așa că nu avea de unde să știe că există un plan comun de apărare și intervenție în care erau trecute forțele armatei și modul de dispunere. Evident, și modul de cooperare cu Ml. Vom fi noi, acum, considerați potențiali inamici, dar dispozitivul de luptă nu putea fi modificat de strategul actual, de Comandantul forțelor. Deci, puteam să am chiar certitudini în privința dispunerii forțelor armatei. A doua zi, la lumină, am constatat că nu făcusem nici o eroare de apreciere privind locul de stație a tehnicii de luptă, cu un singur amendament, că tirul – am în vedere direcțiile de tragere - era îndreptat spre aerogară!

**Rep.:** *De unde izvora în conștiința dvs grija expresă față de expunerea forțelor armatei dislocate pe Aeroport?*

**A.B.:** Inițial nu m-a preocupat dispunerea forțelor armatei. Îmi zic: să-și facă treaba! Eu mi-o fac pe a mea! Dar atunci, în noaptea aceea, pe la orele 2,20 – 2,30, când se vehicula un "atac aerian cert", eventual cu desant, era absolut necesar ca din partea pistei să nu existe nici o breșă pentru penetrare în aerogară. Asta era îngrijorarea mea. Era un lucru elementar ca pista să fie blocată cu cel puțin trei-patru mecanizate – TAB-uri, tancuri. Aproape de aceeași tărie erau necesare pe calea de rulaj, iar în dreapta cel puțin un TAB. Cunoșteam dispunerea posturilor de santinelă în perimetrul exterior, inclusiv cele de la bateria de artilerie antiaeriană, de la aeroclub și chiar dacă ar fi fost triplate, datorită distanței între posturi și terenului denivelat din exterior, pentru niște profesioniști în diversiune și atac terorist, era o "joacă de-a războiul" pentru a penetra dispozitivul! Cu toate că la limita dintre platforma de îmbarcare și partea înierbată erau cuiburi de trăgători din 20 în 20 de metri, dotați cu pistol mitralieră, în care erau militari în termen (soldați tineri, instruiți în condiții neprofesioniste), în cazul unui atac cu arme automate de mare

## ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

cadență, mânuite de diversioniști autentici – cum erau cei pe care îi așteptam – trăgătorii noștri erau victime sigure, iar calea spre aerogară era deschisă. Aici și atunci intram noi în luptă.

**Rep.:** *Ce ați concluzionat după aceste gânduri și calcule mentale pe care le-ați făcut?*

**A.B.:** Că, în situația analizată, posibilitatea de infiltrare în interiorul dispozitivului era posibilă! Vedeam cu ochii minții, chiar mai multe variante posibile. Zicea cineva, mă rog, un consilier al Papei Pius, parcă : „Eu sunt avocatul Deavolului, Sanctitate!” Acum, eram propriul meu avocat al Deavolului. Călcasem cu pasul, la propriu, de multe ori întreg perimetrul aeroportului. Erau și puncte vulnerabile: pe canalul colector, dispre IAS Mureșul, pe la depozitul de carburanți, dispre Pădurea Ceala și chiar din zona Stației de epurare a apei, ca să nu mai vorbesc de latura grădinii de zarzavaturi a Penitenciarului! Oricum, ori ce atac, din perimetrul apărat de M.Ap.N, spre aerogară, obligatoriu va începe cu foc, iar dacă vor trece de aceștia, se va consuma un oarecare interval de timp, ceea ce îmi va permite să ripostez violent din aerogară și să-mi concentrez forțele, efectivele, pe latura ce va fi atacată. O surprindere efectivă, pe nepregătite, era exclusă.

Revin în sala de control, pe latura de Est, unde erau principalele forțe. Erau toți în dispozitiv. Era o liniște relativă. Se apropia ora trei. Trimit un subofițer să-i scoale pe Ticu și Dan, intenționând să-i schimb pe alți subofițeri, care nu se mai odihnise de câteva zeci de ore, cu aceștia. Întreb care vrea să meargă la odihnă. Nici unul nu vrea să plece. Simt că vor să rămână alături de noi. Deși nu se manifestau verbal simțeau că aerogara este în potențial pericol, să fie atacată. Doreau să lupte. Nu mă opun. M. de la PCTF îmi spune că îi e foame, că vrea să meargă la el în birou să mănânce. Îi comunic că după ce facem schimbul, la ora trei, vom merge toți să mâncăm ceva, și nu-i permit. Nu vociferează rămâne în dispozitiv.

**Rep.:** *În zona Aeroportului erau deja focuri de armă, cum se întâmpla în centrul orașului?*

**A.B.** Focurile de armă, sporadice de până atunci, se întesesc dinspre Pădurea Ceala. Se auzea un răpăit de arme automate ușoare, dar și riposte de arme grele. Se trăgea de pe TAB-ul situat în Calea Bodrogului lângă depozitul de explozivi de la Carotaj. Se trage cu trasoare spre aerogară. Unele proiectile cad în parcajul auto, la 20-30 metri de clădire, direcția de tragere dinspre Pădurea Ceala, dar, parcă, și din zona Stației de epurare și Cazarma pompierilor, situată în dreapta aleii de acces. Patrula de pe traseu o retrag în aerogară. Aleile de acces spre aeroport erau destul de luminate. Nimic nu pătrunsese pe alei sau între alei. Proiectilele ajung tot mai aproape. Au o frecvență mai mare. Mă trec fiori. Aproape că intru în panică. Mă abțin, și, pe un ton de intensitate medie, dar ferm, ordon: „Pregătiți-vă de tragere! Mă deplasez pe la fiecare element de dispozitiv și-i repet direcția de tragere.

**Rep.:** *Cum au reacționat subordonații?*

**A.B.:** Nimeni nu spune nimic. Tăcere de mormânt. Se aud focuri de armă din zona de Vest, spre aerogară. Câteva cartușe trec peste clădirea aerogării și cad în zona păzită de noi, în partea stângă, nu departe de TAB-ul armatei. Observ că este lovită cabina postului de la control acces auto. Pe cabină era un soldat de la trupele de securitate. Aud o rafală de armă automată din apropiere, apoi foc continuu, dar tirul tragerii nu se îndreaptă spre noi. Tensiune mare, încordare. Li văd pe Sile și Țica, care erau în posturi pe latura din dreapta, că se retrag în WC. Postul e descoperit. Mă deplasez din centru, pe locul rămas gol. Mă așez în poziție de tragere, sparg un geam cu țeava automatului. Cioburile fac zgomot. Tensiunea psihică e în creștere. Îmi fixez poziția de tragere spre parcaj, în zona părăsită de cei doi subofițeri. Nu aveam timp să reproșez ceva. Jean mă urmează, se așează lângă mine gata de tragere. Privesc înspre dispozitiv, toți erau gata de tragere.

Strig destul de tare: „Oricine apare, la ordinul meu, trageți!” Focul de arme grele și ușoare dinspre pistă spre aerogară se întetește, se aud geamuri sparte. Gândesc repede și ajung la concluzia că suntem atacați pe latura din Vest, de pe pistă. În acel moment strig: Jane, vino cu mine, suntem atacați dinspre pistă! Ne ridicăm și aplecați, apoi târâș, ne deplasăm rapid spre ușa de acces spre sala de plecare, ajungem la intrarea în sală, înaintăm pe burtă. Jean era în urma mea. Îi spun: „Tu pe dreapta, eu în stânga!” și continuăm înaintarea. Asupra aerogării se trăgea continuu focuri de arme grele. Opt – zece proiectile sparg geamurile și intră în sală, iar altele țintesc etajul clădirii. Observ că o gură de foc din partea înierbată executa un tir continuu spre aerogară. Ajung la coridorul ce delimita restaurantul de biroul subofițerilor. Mă adăpostesc și iau poziție de tragere. Îndrept automatul spre gura de foc. Aud și un foc de armă tras din dreapta, din aerogară, de lângă geam și apoi de la etajul clădirii. Tirul de armă grea se oprește. Sporadic din lateralele dispozitivului armatei, dar destul de departe, se mai trag câteva focuri spre aerogară, observ o gură de foc la hangarul aeroclubului. Din locul unde mă aflam aveam vizibilitatea în spre pistă, jumătate din partea înierbată și spre hangarul aeroclubului. Zona dinspre corpul tehnic, garaje și centrala electrică îmi era opturată. Nu puteam să apreciez ce s-ar fi putut întâmpla. Apoi focul a încetat în totalitate.

**Rep.:** *Cine v-a atacat?*

**A.B.:** Am fost derutat complet, eram în mare dilemă. Nu găseam explicația. Nu era logic. După ce deschizi lupta, cu tiruri nimicitoare, spre aerogară, deci pentru a cuceri aerogara, renunți! Întreb cu voce tare: „E cine va răni?” Nu primesc nici un răspuns. Deci nu avem răniți. Îmi cade fisa. Tirurile armelor îndreptate spre aerogară erau în majoritate la o înălțime de peste doi metri de la sol și urcau până la opt - nouă metri. Doar două proiectile fuseseră trase la nivelul omului. Logic, dacă vrei să nimicești adversarul “razi pământul!” Explicația o găsesc fără prea mult efort. Tirul armelor de foc spre aerogară, sau un tir de acoperire. Dacă teroriștii au existat, până am venit eu din cealaltă sală, sub focul de acoperire au pătruns deja în aerogară. De la începerea tirului și până la sosirea mea cu Jean în sala de plecare trecuse aproape două minute. Aveau timp suficient. Atunci, unde sunt? Singurul loc ce nu-l aveam sub control era restaurantul. După ora 23 șeful îl închisese și plecase acasă. Nu era exclusă nici sala de protocol care era închisă. Ambele spații aveau intrări dinspre platforma de îmbarcare pasageri, cu geamuri mari, ușor de spart și escaladat. Coroborând cu zgomotul de geamuri sparte la începutul tirului de foc, presupun că teroriștii sunt dincolo de zidul care ne adăpostește. Cele două încăperi aveau laturi comune cu sala de plecare și cu coridoarele unde aveam postați trăgători, dar aveau și uși de acces și în interiorul aerogării. Evaluez. Probabilitatea să fi penetrat în sala de protocol este destul de redusă. Soldatul de pe coridor ar fi sesizat. Am aproape certitudinea, că dacă au pătruns, teroriștii sunt în restaurant. Mă retrag spre ușa restaurantului de pe coridor, pun urechea și ascult, nu aud zgomot în interior. Sunt adăpostiți, zic. Chem sergentul de lângă mine și-i ordon să spargă ușa! Ne aruncăm amândoi de două ori în ușă, dar nu cedează. Ascult nou. Nu se aude nici un zgomot. Nu se mai aud nici un focuri de armă. Renunț să spargem ușa. Chem și un soldat și împreună cu sergentul îi postez la ușă de pe coridor a restaurantului. Consemnul: dacă cineva deschide ușa din interior trageți. Mă depărtez spre locul inițial, în sală, comunic cu Jean: „Fii atent la ușa de la sala de protocol, dacă apare din interior cineva suspect, tragii!”. Nimeni nu mai zice nimic. O liniște de mormânt se așterne. În restaurant nici o mișcare, nici un zgomot suspect. Aștept vreo douăzeci de minute în poziție de tragere. Douăzeci de minute cât o iarnă grea. Îmi pierise convingerea cu atacul teroriștilor.

**Rep.:** *Repet, cine a tras, cine v-a atacat?*

**A.B.:** Atunci înclinam să cred că armata a tras! Nu găseam motivul tirului spre aerogară! Nici prin gând nu mi-a trecut că în capul Comandantului forțelor, după ce ne-

am subordonat complet, ne-a dat și arme, a acceptat să fiu comandantul forțelor MI, să fim considerați teroriști! O fi fost el suspicios, dar criminal nu-l puteam cataloga! Știam că armata nu e pregătită pentru luptă în spații închise și că orice provocare duce la ripostă "cu tot armamentul de dotare", dar noi nu-l provocasem. O cauză trebuia să existe. Care? Nu găseam explicația, motivul plauzibil!

**Rep.:** *Cum arăta aerogara, după încetarea focului?*

**A.B.:** Nu se aude nici un zgomot, doar săracii militari în termen, pe burtă, în posturi de tragere își mai schimbau pozițiile corpului. Amortiseră de frig, de foame și de frică. I-am observat și când trăgeau. Erau cu fața la pământ, ghemuiți, fără tendințe de ripostă. Singur un sergent era mai bărbat, de fapt singurul care a tras spre gura de foc ce ne mitralia. Era liniște. M-am ridicat, și l-am întrebat pe Jean: „La tine e totul în ordine?” Îmi confirmă că da, totul e în ordine, că nu e nimic deosebit, deci formulă clasică. Mă apropii de el. Aud o deschidere de ușă. Pe coridorul de la Briefing se aud pași. Erau pași de mers normal, nu pe vărfuri și nici trârâți. Nu pot fi teroriști! Sunt atent, îmi pregătesc arma, aștept încordat. Spre bucuria mea apare Haiduc, dispecerul de serviciu, năucit și el, cu o mină pe care nu i-o recunoșteam. Murmură ceva din buze, se aporie. Întreb: „Ce este?” Cu voce de disperare zice: „S-a tras în noi, s-a tras în noi, avem doi împușcați! „Neluțu a scăpat!” Se oprește, apoi repetă: „Neluțu a scăpat!” Mă ridic și merg spre el, pătrund pe coridorul spre Briefing, îl întreb: „Care Neluțu?” Fără a-mi răspunde continuă, „Neluțu a reușit să fugă, dar Mican și Hatcu sunt morți! Au tras în ei un tir nimicitor! Sunt morți! Sunt morți! Nenorocire!” „Cine a tras?” întreb destul de panicat. „Cum cine?” – repetă acesta întrebarea nea și îmi răspunde: „Armata, armata a tras! Au tras și în mine, la Briefing, am găuri în geam și în ușă, am găuri în pereți. Ce facem, întrebă disperat?”

Încerc să fiu calm, să vorbesc calm. Nu puteam să-i dau un răspuns, nu eram competent. Ori ce ordin aș fi dat putea fi interpretat ca insubordonare și calificat trădător. Ezit să-i dau răspuns, dar, în final, îi recomand să-l anunțe pe comandantul aeroportului pentru a lua legătura cu armata: „Să ne ridicăm morții”. Sau, poate nu sunt morți încă. Poate că mai pot fi salvați! Pleacă să-l anunțe pe Munteanu. Haiduc se îndreaptă spre biroul comandantului. Eu mă deplasez în sala de plecare, pe latura de Est să iau legătura cu efectivele din dispozitiv. Le comunic că în sala de plecare s-a tras, nu mă pronunț cine, că avem doi morți, pe șoferii Mican și Hatcu, iar Neluțu a scapat fugind printre gloanțe. Nu comentează nimeni, nimic. De fapt le sugerasem, în particular, la fiecare, să nu comenteze nici un eveniment în care se implică armata. Se poate interpreta ca lipsă de loialitate. Era cu noi „omul de legătură” a armatei, acel subofițer scund și îndesat care făcea „curse” între interiorul aerogării și corpul de gardă pentru a-i raporta Comandantului forțelor. Era mereu aproape de mine. Nu era cazul să trezim suspiciuni. Dimpotrivă atât subofițerul cât și locotenentul A., care era, „din ordin” sub comanda mea, pentru forțele din interior, „țineă aproape” și comanda soldații M.Ap.N. repartizați pentru întărirea dispozitivului. Era un băiat tânăr, destul de firav, timid, pentru noi, pentru mine, nu conta dacă era cazul să-l anihilez. De fapt și-a dat proba „capacității de luptă” când tirul tragerilor în aerogară se întetise. În momentele în care eu mă deplasam pe burtă spre sala de plecare, împreună cu Jean, locotenentul A. s-a ascuns sub niște fotolii, lângă pultul de bilete, cu arma sub el și nu s-a mai ridicat până a încetat focul, până eu am revenit în sala de control. Atunci acesta s-a ridicat să asculte ce relatam despre eveniment. Tot atunci s-a apropiat locotenentul M. care îmi raportează că a ridicat postul de tragere de pe cabina de acces în platoul din fața aerogării, de la barieră, întrucât s-a tras asupra lui și a fost lovit de un glonț în casceta de metal. Soldatul a sărit de pe acoperiș și s-a adăpostit la zidurile construcției, unde a auzit mai multe tiruri trecând pe lângă el. Speriat, a descărcat un încărcător spre liziera ce mărginește poligonul pompierilor. Rememorez cele întâmplate. Acum îmi dau seama că acesta a fost tirul care m-a determinat să sparg geamul și să

# EMIL ȘIMĂNDAN

ordon pregătirea de tragere. Am avut noroc că nu am dat ordin să se deschidă focul. Ieșea măcelul dracului dacă reacționau TAB-urile și ABI-urile ce ne strângeau în chingă pe lateralele aerogării. Erau gânduri fulgerătoare pe care le retrăiam și evaluam norocul ce l-am avut că nu s-a deschis focul.

**Rep.:** *Și, totuși, vă întreb încă o dată, cine a tras?*

**A.B.:** Eram deja convins că armata a tras, dar nu găseam explicația, nu intuiam motivul, încercam să descifrez cauzele „luptei” și nu știam dacă aveam și alți morți și răniți, decât cei pe care mi i-a comunicat Haiduc. Merg la Briefing să mă informez. Haiduc îmi spune că a raportat comandantului Munteanu și că Comandantul forțelor a dat ordin că nimic nu se mișcă în dispozitivul de luptă până se face ziua, până la șapte dimineața! Nu mă pot abține și-i spun: „Măi, dar poate că nu sunt morți, poate că sunt numai răniți și mai pot fi salvați!” Îmi răspunde: „Acesta este ordinul Comandantului forțelor! Nu vezi că așa e nebun! A tras în noi să ne omoare! Acum nu ne lasă nici să ne ridicăm morții!”

**Rep.:** *Este foarte importantă relatarea dvs. pentru ca istoria să afe adevărul despre cele întâmplate în noaptea de 22 spre 23 decembrie 1989 la Aeroportul din Arad!*

**A.B.:** Nu mai aveam ce riposta, m-am retras în rândul oamenilor mei, în biroul subofițerilor, unde am început să discutăm despre evenimente. Comunicațiile telefonice erau tăiate. Cei care ni le-au tăiat au omis însă să ne taie și Stația de radio cu miliția, așa că mai puteam să auzim ordine date de către armată, prin radio, la diferite echipaje ce se aflau în misiune pentru a „descoperi” și „lichida teroriștii”, eventual „teroriștii securiști”, deși întreaga Securitate se afla sub controlul Armatei!

**Rep.:** *De ce credeți că a tras Armata la Aeroportul Arad?*

**A.B.:** O să vă surprindă ceea ce vă spun în final. Armata a avut o justificare plauzibilă să deschidă focul. Și vă mai dau încă un indiciu în legătură cu deschiderea focului: Într-un dispozitiv de luptă în care cooperează mai multe forțe, este absolut interzis să se deplaseze, să se miște în teatrul de operații orice forțe fără aprobarea Comandantului forțelor. Iar la Aeroportul Arad s-a ignorat această regulă imperativă! Dar, să ne oprim la acest punct cu „povestea” mea de la Aeroportul din Arad. Ceea ce a urmat, respectiv cele 72 de zile de reținere nevinovată după Revoluția din decembrie 1989 de la Arad, pentru care, în aprilie 1990, mi s-au formulat scuze de rigoare, va constitui subiectul unor introspecții inedite, cu o deosebită valoare documentară pentru un timp istoric ce marchează sfârșitul comunismului în România!

(Fragmente dintr-un viitor **Jurnal**)

**EPILOG**

# **AGRESIUNE A BĂTEI ÎMPOTRIVA CUVÂNTULUI**

**Au consemnat despre agresarea autorului:**

“ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA” este o carte inedită dedicată Revoluției Române din Decembrie '89 de la Arad pentru care autorul ei a fost bătut (comoție cerebrală) și tâlhărit de manuscris și de unele obiecte personale. În urma agresiunii, publicistul și scriitorul arădean a fost internat într-un spital județean de pe frontiera de vest a României.

Poliția nu a mai reușit să identifice pe tâlhari niciodată.

Întrucât au existat mai multe copii ale manuscrisului (cartea era introdusă în computer), cei care au stat “în spatele” bandiților nu și-au atins scopul de-a stopa apariția cărții până la comemorarea a zece ani de la Revoluția Română din Decembrie '89.

Despre agresarea autorului au luat atitudine: Agenția Națională de Presă **ROMPRES**, ziarele din Arad “**Adevărul**”, “**Observator**”, “**Jelen**”, ziarele din București “**Evenimentul Zilei**”, “**Curierul Național**”, ziarul regional “**Transilvania Jurnal**”. De asemenea au luat atitudine postul de televiziune **INTERSAT** din Arad și **Radio Timișoara**.

**Agenția ROMPRES**  
*(2 noiembrie 1999)*

**TV INTERSAT Arad**  
*(2 noiembrie 1999)*

**Radio Timișoara**  
*(3 noiembrie 1999)*

**Evenimentul Zilei**  
*(3 noiembrie 1999)*

**Adevărul (de Arad)**  
*(3 noiembrie 1999)*

**Transilvania Jurnal**  
*(3 noiembrie 1999)*

**Curierul Național**  
*(4 noiembrie 1999)*

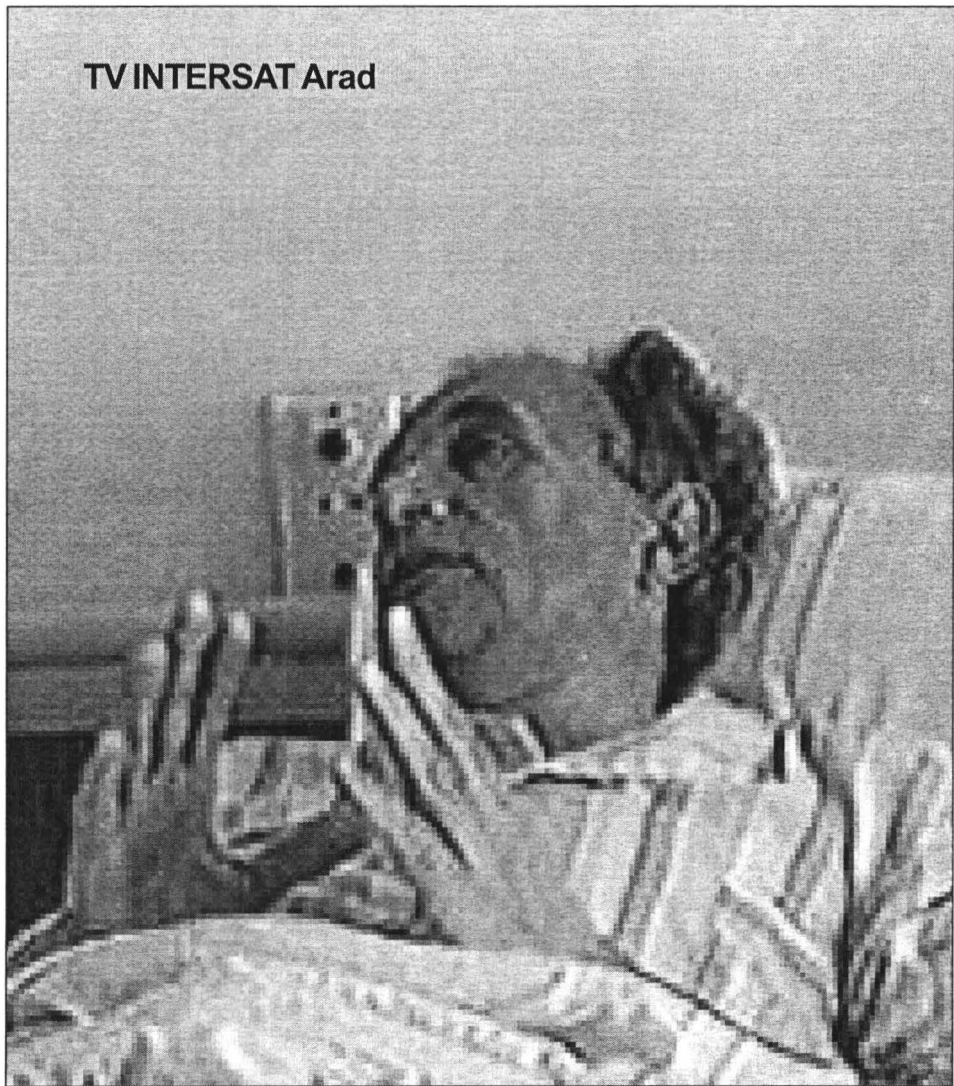
**Observator (de Arad)**  
*(4 noiembrie 1999)*

**Jelen (de Arad)**  
*(4 noiembrie 1999)*

Prezentăm în continuare două articole apărute în “**Evenimentul zilei**” și în “**Adevărul**” de Arad :



TV INTERSAT Arad



Ziaristul Emil Șimăndan a fost bătut bestial în apropierea locuinței și tâlhărit de manuscrisul cărții sale despre Revoluția Română din Decembrie 1989 de la Arad. Familia a anunțat Poliția și Salvarea, după care ziaristul a fost internat de urgență în Spitalul Județean Arad cu diagnosticul de comoție cerebrală, revenindu-și abia după cinci zile de tratament. Poliția din Arad nu a mai putut depista niciodată pe tâlhari. Cei care au stat în spatele bandiților nu și-au atins scopul de a stopa apariția cărții întrucât manuscrisul era introdus în computerul familiei autorului.

*Evenimentul Zilei*  
Nr. 2239,  
3 noiembrie 1999

## **Încă o agresiune a bîtei împotriva cuvîntului Publicistul arădean Emil Șimăndan a fost tîlhărit în fața blocului El este autorul singurei cărți a revoluției arădene**

Publicistul arădean Emil Șimăndan, corespondent al Rompres, a fost atacat luni seara în fața blocului său. Emil Șimăndan, jurnalist cu vechi state de serviciu, este și autorul unor volume de interviuri extrem de apreciate. Ultima sa creație, care urmează să vadă lumina tiparului în curînd, este „Aradul, al doilea oraș al revoluției române”. Pentru a finaliza cele 530 de pagini ale manuscrisului, Emil Șimăndan a reușit să culegă impresii de la principalii participanți la revoluția arădeană. Cum este normal, inițiativa publicistică a lui Emil Șimăndan, bazată pe un subiect atît de fierbinte, a sîmțit controverse chiar înainte de a vedea lumina tiparului. Luni seara, Emil Șimăndan și-a prezentat manuscrisul în cadrul unei înțîlniri a Fundației Județene Arad a Revoluției din decembrie 1989. S-a pus problema ca fundația să sponsorizeze volumul, după care editoarea a plecat spre casă. La intrarea spre blocul în care locuiește, Emil Șimăndan a fost atacat. După ce a fost lovit, el a fost deposedat de geanta diplomat în care se aflau manuscrisul, reportofonul și legitimația de presă. Hoții i-au furat geaca din piele și vengheta. Se pare că Emil Șimăndan, înconștient, a fost cărat pînă în fața propriului apartament, unde a fost sprijinit cu capul de sonerie, aceasta fiind poziția în care a fost găsit de sîmbătă. A fost chemată salvarea și a fost alertată poliția, care a demarat rapid cercetările pentru identificarea agresorului sau agresorilor. La ora actuală, Emil Șimăndan este internat în Secția Chirurgie a Spitalului Județean Arad. Ieri dimineață o vecină i-a găsit legitimația de presă și buletinul de identitate, abandonate de agresor. Deși nu îi poate identifica pe atacatori, Emil Șimăndan nu exclude posibilitatea de a fi victima vreunei persoane nemulțumit de modul cum i-a reflectat participarea la revoluția arădeană.

**SORIN TROCAN****Sorin Trocan**

# Ziaristul Emil Șimăndan a fost bătut și tâlhărit aproape de locuința sa

**„Ori a fost un simplu jaf, ori au fost cei neliniștiți de cartea mea despre Revoluția din Arad”, spune el**

Luni, în jurul orei 20.00, după ce a participat la o ședință a Asociației Județene a Luptătorilor în Revoluția din decembrie '89, ziaristul Emil Șimăndan a fost atacat și tâlhărit în apropierea locuinței sale. Între obiectele dispărute se află și manuscrisul cărții sale „Aradul, al doilea oraș al Revoluției române”.

Emil Șimăndan a participat luni, la Prefectură, la o ședință a Fundației revoluționarilor arădeni. La invitația președintelui acesteia, el a prezentat cartea sa, aflată în manuscris, și care, pe 400 de pagini, face o rememorare a evenimentelor petrecute în decembrie '89 la Arad. În timp ce se apropia de locuința sa, a fost depășit în fugă de un tânăr de 1,72-1,75 m înălțime. După 10-15 metri, acesta s-a întors și a strigat spre cineva: „Mă, ești acolo?” Apoi s-a întors și a trecut pe lângă ziarist. „Din acel moment nu mai știu ce s-a întâmplat cu mine. M-a găsit soția cu capul sprijinit de sonerie.” A fost anunțată Poliția și Salvarea. Nouă polițiști au scotocit zona blocurilor, dar fără folos. Ziaristul a fost internat la Spitalul județean. În urma

atacului, între altele obiecte i s-a sustras și manuscrisul cărții sale. A doua zi, lângă un bățător de covoare, o vecină i-a găsit legitimația de presă și buletinul.

„În ultima săptămână foarte multă lume s-a interesat de cartea mea, mai ales din cadrul serviciilor. Cartea nu atacă însă pe nimeni. Am discutat cu foarte mulți oameni. Ei se vor putea întâlni și se vor putea saluta pe stradă și după ce ea va fi publicată. Probabil însă că ea a neliniștit pe cei care au făcut ceva în decembrie '89” ne-a declarat Emil Șimăndan. El bănuiește, fie că a fost vorba de un simplu jaf, fie că cineva dorea să pună mâna pe manuscris.

Medicii Spitalului județean spun că în ultima perioadă au fost internate mai multe persoane agresate pe stradă și care auzau aceleași simptome: grețuri și dureri de cap.

Emil Șimăndan ține să „multumească” polițiștilor pentru modul cum au intervenit în cazul său.

**DORU SAVA**

*Adevărul (de Arad), Nr. 2839 - 3 noiembrie 1999*

## **NOTE BIBLIOGRAFICE**

(1) „JUDEȚUL ARAD. MONOGRAFIE ÎN IMAGINI”, Ed. Mirador, Arad, 2005.

(2) Revista „CAIETELE REVOLUȚIEI”, Nr.5(7) 2006, editată de Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989.

(3) „CARTEA REVOLUȚIEI ROMÂNE – DECEMBRIE'89” de Sergiu Nicolaescu, București, Ed. „Ion Cristoiu”, 1999, pag. 344 – 346.

(4) „EST-VEST” Supliment „EUROPA” („Drumul generalilor reconstituit din respect pentru adevărul istoric”), pag. 4 - 5.

(5) Săptămânalul „LIBERTATEA ARADULUI” (perioada 13 septembrie – 30 noiembrie 1995, ciclul de articole: „Revoluția arădeană din decembrie 1989” semnat de senatorul de Arad Zoltan Hosszu).

(6) „CONȘTIINȚA CA DATORIE”, Ed. Fundației „Ioan Slavici” Arad, 1966, pag. 35-38.

(7) „PUTEREA LIBERTĂȚII” de Emil Șimăndan, Ed. Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 1995, p.243

(8) Cotidianul „OBSERVATOR” (perioada 1-20 decembrie 1998, ciclul de articole: „Și arădenii au făcut Revoluție” de Valer Mărginean).

(9) Cotidianul „ADEVĂRUL” de Arad (perioada 18 – 23 decembrie 1998, ciclul de pagini speciale: „Aradul – oraș martir” de Emil Șimăndan).

(10) „Raportul Comisiei Senatoriale privind acțiunile desfășurate în Revoluția din Decembrie 1989 în municipiul Arad”, în volumul: Simpozionul „Decembrie'89 – mărturie pentru istorie”, pag. 386 – 406.

(11) Misiunile și acțiunile unităților militare arădene în decembrie 1989”, în volumul: „Armata Română în Revoluția din decembrie 1989”, București, 1994, pag. 206 – 214.

(12) Acțiunile desfășurate de unele subunități ale U.M.01380 din Cetatea Arad, la Timișoara între 17 – 20 decembrie 1989.(Documentar).

(13) Acțiunile desfășurate de U.M.01380 la obiectivele din municipiul Arad în perioada 16 - 31.12.1989.(Documentar).

(14) Acțiunile desfășurate de armata din Arad la sediul Inspectoratului județean M.I. (Documentar).

(15) Acțiunile desfășurate de armata din Arad pentru paza și apărarea Aeroportului Arad. (Documentar).

(16) Acțiunile Gărzilor Patriotice din județul Arad în perioada Revoluției din 21 – 22 decembrie'89 și ulterior.(Documentar).

(17) „DECEMBRIE'89 – LOVITURA DE STAT A CONFISCAT REVOLUȚIA ROMÂNĂ” – de Șerban Săndulescu, Ed. OMEGA ZIUA PRESS, pag. 246 – 282.

(18) „ȘASE ZILE CARE AU ZGUDUIT ROMÂNIA. Ministerul de Interne în Decembrie'89. Pledoarie pentru istorie”, vol. I, București, 1995, pag. 156.

(19) „ISTORIA LOVITURILOR DE STAT ÎN ROMÂNIA”, vol. 4 (I). “Revoluția din decembrie 1989 – o tragedie românească”, de Alex Mihai Stoenescu, București, Ed. RAO, 2004, pag. 594 – 596.

(20) „ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA – Zece ani de la Revoluția Română din Decembrie'89 de la Arad” de Emil Șimăndan, Ed. Fundației „Ioan Slavici” Arad, 1999, 508 de pagini.

(21) ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA. În amintirea Eroilor Martiri ai Revoluției de la Arad” de Emil Șimăndan, Ed. Fundației „Ioan Slavici” Arad, 2003, 150 de pagini.

# ECOURI ÎN PRESĂ DESPRE PRIMELE DOUĂ CĂRȚI CONSACRATE REVOLUȚIEI DE LA ARAD

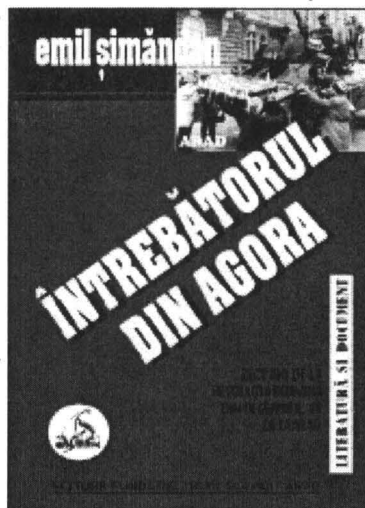
**Cărțile revoluției: “Întrebătorul din Agora”.**

Cartea lui Emil Șimăndan – “Întrebătorul din Agora” – apărută în 1999 la Editura Fundației “Ioan Slavici” din Arad în colecția “Literatură și document” consemnează încă din start un adevăr mai puțin cunoscut: “prin ieșirea arădenilor în stradă, orașul lor, Aradul, a devenit în dimineața zilei de 21 decembrie '89, prima mare reședință de județ din România care a răspuns chemării timișorenilor «Azi în Timișoara, mâine în toată țara» într-o impresionantă solidaritate națională, anticomunistă”.

Mărturiile, confesiunile și relatările “personajelor” din carte aparțin în exclusivitate revoluționarilor arădeni, Emil Șimăndan fiind “întrebătorul din Agora” și nu numai. El este arhitectul unei impresionante epopei a curajului, a demnității, a dragostei de țară manifestată de locuitorii Aradului în acele zile de mare răscruce și opțiune democratică, este cel care cu minuția unui pictor restaurator reface centimetru cu centimetru fresca vitejiei și dăruirii de sine a luptătorilor arădeni din Decembrie 1989.

Temeritatea întreprinderii lui Emil Șimăndan – de altfel recunoscută chiar de autor în ceea ce el a denumit “aventura reporterului în căutarea adevărului” – ar fi putut fi retezată, încă din start,

după cum se exprimă retoric chiar autorul: “... Pe cine mai interesează astăzi adevărul despre Revoluția Română, în afara celor care au avut de suferit?... Politicienii panglicari care se dau în spectacol la fiecare comemorare a eroilor națiunii din Decembrie '89, pozând pentru campanii electorale, nu știu dacă au citit vreo carte de la prima pagină și până la sfârșitul ei despre Revoluția Română?... Răspunsul îl dau cele peste cincizeci de personaje ale acestei cărți care relatează fiecare dramatismul acelor clipe de viață și de moarte, o experiență unică, o aventură existențială care-și depășea condiția, înnoabilată de țelurile înalte pe care și le propusese și care – miracol! – au putut fi atinse atunci. La Arad, din



câteva mii de demonstrații în 21 decembrie s-a ajuns la peste o sută de mii, iar revoluția în faza de început a fost una de catifea, pașnică, pentru ca apoi – deși dictatorul fugise – să se transforme prin sosirea în seara lui 22, a generalilor Nuță și Mihalea, într-o baie de sânge.

Au fost cinci zile – între 21 decembrie și 25 decembrie 1989 – de speranță, de jertfă și solidaritate umană, ai căror eroi, unii încă în viață, se regăsesc în cele 500 de pagini ale acestei cărți unde grozăviile realității trăite surclasează orice ficțiune.

Scriam undeva mai sus că întreprinderea autorului ar fi putut fi retezată la figurat. Am menționat cu precădere acest lucru pentru că în finalul acestei munci titanice de reconstituire, când manuscrisul era bun de tipar, autorul – Emil Șimăndan – a fost ținta – la propriu – a unei agresiuni bestiale, din partea unor "necunoscuți" care l-au jefuit apoi, luându-i manuscrisul din servietă. Toate acestea, în toamna lui 1999, la 10 ani de la Revoluție!... Soarta a vrut ca autorul – după îndelungi îngrijiri medicale – să se refacă, iar manuscrisul sustras să nu fie unicul exemplar."

**Mihai Șoncuteanu**

(în "Martor ocular", nr. 4, 2000)

\*  
\*   \*  
\*

## Întrebătorul din Agora

Prăbușirea regimurilor comuniste din Europa de Est a fost, incontestabil, unul dintre cele mai dramatice evenimente din istoria Europei și omenirii, "în mod sigur – ca să citez un important politolog și filosof contemporan – cel mai dramatic de la cel de-al doilea război mondial încoace". În acest proces dramatic a fost implicată, în decembrie 1989, alături de celelalte țări din Europa de Est, și România totalitaristă, procesul revoluționar de la noi din țară cunoscând o violență deosebită, și-au pierdut viața în numai câteva zile peste o mie de tineri și militari, iar mai multe mii de participanți la revoluție au fost grav răniți. Orașul nostru, Aradul, s-a numărat printre primele orașe ale țării (fiind chiar prima reședință de județ) care au răspuns chemării "Azi în Timișoara mâine în toată țara!" într-o impresionantă solidaritate națională, anticomunistă. Din păcate, acest lucru nu se prea cunoaște, adesea, în "ierarhia" orașelor revoluției române din decembrie '89, Aradul nu numai că a fost marginalizat, dar a fost chiar omis de pe "listă". Firește, la nerecunoașterea adevăratului rol pe care l-a avut Aradul în revoluția din decembrie '89 au contribuit mai mulți factori, între care, cu certitudine, o vină o au și instituțiile științifice locale de profil, care fie din comoditate, fie din teamă, fie din inerție, ori lipsă de fonduri, n-au reușit, ori nu și-au propus să cerceteze acest moment deosebit de fierbinte din istoria noastră contemporană. De asemenea, până în toamna anului trecut, nici organizațiile locale de revoluționari, nu s-au prea "bătut" pentru o carte, pentru o cronică a revoluției de la Arad! Astfel, după ce au apărut până la mijlocul anului trecut peste 120 de cărți despre Revoluția română din decembrie '89, Aradul încă nu avea nici o carte despre evenimentele petrecute în decembrie '89 în municipiul nostru, deși aici și-au pierdut viața 24 de tineri revoluționari și militari, iar alți 38 au fost grav răniți, ca să nu mai vorbim despre ieșirea în stradă a peste 110.000 de arădeni, care au demonstrat împotriva totalitarismului ceaușist. Acestei cerințe – și de ce să nu o recunoaștem și mândriei arădene – a răspuns un ziarist și scriitor arădean, care cu tenacitate, cu talent,

cu profesionalism și dragoste pentru Arad, a publicat la sfârșitul anului 1999, când se împlineau zece ani de la Revoluția română din decembrie '89, o remarcabilă carte de "literatură și document", cu un titlu surprinzător, dar foarte frumos, "Întrebătorul din Agora". De fapt titlul sugerează ziaristul care iese în piața publică, într-o agoră a orașului, pentru a pune întrebări concitadinilor săi. Nu oricui, doar celor mai curajoși arădeni, care au avut demnitatea în dimineața zilei de 21 decembrie '89 (și în zilele și nopțile care au urmat până la înlăturarea lui Ceaușescu) să se ridice împotriva uneia dintre cele mai crâncene dictaturi totalitariste, dar și militarilor și comandanților arădeni care au fraternizat cu mulțimile ieșite în stradă.

Cartea este impresionantă, pe parcursul a 510 pagini, aproape 60 de "eroi" povestesc în 214 capitole întâmplări inedite (și zguduitoare) la care au participat între 21 și 25 decembrie '89, până la executarea soților Ceaușescu la Târgoviște. La început se relatează modul în care s-a fraternizat cu Timișoara, modul în care s-a "forjat" rezistența de la Arad, realizându-se, până la fuga dictatorului, o revoluție de "catifea", care apoi s-a transformat în seara zilei de 22 decembrie, odată cu începerea diversiunii generale pe țară, într-o revoluție de "sânge". Reporterul, urmând firul cronologic al evenimentelor, aduce mereu în prim-plan câte un "personaj" de primă mărime în revoluție, care prin confesiuni, prin mărturisiri, prin interviuri relatează scene zguduitoare, desprinse parcă "dintr-o altă lume", aproape incredibilă pentru un oraș atât de liniștit și conservator, cum este Aradul. Așa sunt relatările revoluționarilor Onofrei Dănilă, Ovidiu Păiuș, actorul Valentin Voicilă, Gheorghe Curta, Moș Pinte, Traian Timar, fotbalistul Ioan Bîtea, Doru Miclea, dr. Ioan Crâșnic, Ofelia Călugăru, ing. Romeo Popa, Atila Iosif Duka, ing. Dan Ivan, prof. Aurel Ardelean, Alexandru Gancea, pr. Ioan Vasile Pop, Nicolae Ieran, Ionel Gornic, Viorel Lungu, Ioan Gheorghe Boticiu, Nicușor Petruș, Ioan Popa, Valer Mărginean, judecătorul Ioan Trifa, av. Hosszu Zoltan, av. Paul Valentin Neamț, ing. Ștefan Nicolin, Gheorghe Drăgan, ziarista Lavinia Betea, scriitorii Dumitru Toma, Florin Bănescu și Gheorghe Schwartz, Ecevb Boni, Ramona Pencea. Alături de aceștia se confesează răniții Mihai Francisc, Petre Hoteu, Ionel Lungu, Sorin Orza, Ion Diaconu, Eduard Ursache, Cristian Pârnu și alții.

Un loc cu totul deosebit în cadrul acestui extraordinar volum despre decembrie '89 la Arad îl ocupă relatările ofițerilor implicați în evenimente, care aduc o serie de date noi în legătură cu punctele cele mai fierbinți ale revoluției arădene. În acest context îi amintim pe coloneii (r) Neculae Diaconescu, Ioan Micu, Teodor Pantea (comandantul Poliției municipiului Arad) Vasile Heredea, Horea Gana, Mihail Cioflică, Florian Moș, cpt. Mihai Iolu și alții, care vin cu importante precizări (și lămuriri) asupra evenimentelor petrecute în decembrie '89 la Arad. De asemenea în cadrul celor șapte anexe se află principalele "jurnale de luptă" de la Arad, precum și listele eroilor, răniților, reținuților, luptătorilor cu brevet de revoluționar și a celor cu certificat de revoluționar.

Amintim că primele câteva sute de exemplare, care au putut să apară cu prilejul aniversării a zece ani de la revoluția română din decembrie '89 s-au epuizat în două zile, iar în prezent s-a reușit editarea întregului tiraj. Pentru apariția acestei remarcabile cărți de "literatură și document" dedicate revoluției de la Arad, ce reprezintă prima carte despre revoluția arădeană, un merit deosebit revine autorului ei, ziaristului și scriitorului Emil Șimăndan, care a publicat – o spunem, fără să greșim – cea mai importantă carte despre Aradul ultimului deceniu al acestui răscolitor mileniu pe care-l încheiem. Iar pentru ca ea să poată vedea lumina tiparului mai trebuie să amintim numeroșii sponsori arădeni, în frunte cu Fundația Județeană a Revoluției din Decembrie 1989, cu Consiliile municipal și județean, fără de care



Aradul nu ar fi avut astăzi această primă cronică despre evenimentul cel mai dramatic de la cel de al doilea război mondial încoace."

Vasile Filip

(în "Adevărul", 10 februarie 2000)

\*  
\* \*

## Întrebătorul din Agora

"**Întrebătorul din Agora**" nu e un interviu, un dialog între două persoane așa cum ne-am obișnuit cu lucrările de acest gen ale lui Emil Șimăndan. "Agora" e termen grecesc cu sensul de piață publică unde se țineau adunările publice, adunarea poporului la care se dezbăteau probleme politice și administrative. "Întrebător" este cel care exprimă o întrebare, sinonim cu interogația cu mai multă trecere astăzi în limbajul cultivat. Mi-l închipui pe "întrebătorul" din volum ca pe un avocat al poporului care stă de vorbă asupra marilor probleme ale națiunii, ale vieții de zi cu zi, cu cei din agora orașului, cu cetățenii acestuia.

Pentru noi, pentru contemporani, personajele din "**Întrebătorul din Agora**" sunt "documente vii, ce pot fi incontestabil verificate, pe care le putem încă consulta, dacă avem nevoie de informații mai ample". Subliniem inițiativa introducerii personajelor multiple în dialog, procedeu folosit mai des în roman și în genul dramatic îndeosebi. Prin procedeu utilizat de Emil Șimăndan considerăm că se dă o nouă dimensiune dialogului pe plan ziaristic. A găsi formule noi e o caracteristică a activității științifice. Pentru a capta atenția cititorilor în concurență cu mijloacele mass-media, propunem oamenilor de litere să găsească noi modalități de exprimare artistică, pentru că îndemnul lui Miron Costin e valabil pentru cititori și astăzi: "că nu este alta și mai frumoasă și mai de folos zăbavă în toată viața omului decât cetitul cărților".

Emil Șimăndan nu se lasă încorsetat de un singur gen ziaristic, chiar dialogul se poate prezenta în maniere diferite, așa cum procedează cu succes autorul. Considerăm că titlul cărții este cât se poate de expresiv, mai adecvat, întrucât cuprinde o zonă semantică mai largă. De altfel subliniem că în exprimare Emil Șimăndan caută cuvinte mai calde, mai convingătoare, care urmăresc să impresioneze pe cititor. Uneori cuvintele sale sunt pietre de granit și scări de aur prin care sensibilizează spiritul, formează convingeri, plasticizează noțiuni, făcându-le inteligibile celor cu mai puțină accesibilitate, mișcărilor mai puțin elastice.

"**Întrebătorul din Agora**" a fost considerată, și subscriem și noi la aceasta, ca o "impresionantă epopee a curajului și demnității, a dragostei de țară manifestată de locuitorii Aradului, în acele zile de mare răscruce și opțiune democratică..." (Mircea Șoncuțeanu în "Martor ocular" nr. 4, 2000).

Înlăturarea regimurilor comuniste din partea estică a Europei a fost considerată – pe bună dreptate – cea mai dramatică răsturnare de forțe politice de la al doilea război mondial. În această încheștare în lupta cu forțele comuniste și-au pierdut viața peste o mie de tineri și militari. Despre acest eveniment s-au scris 120 de cărți. Cu "**Întrebătorul din Agora**" avem prima carte consacrată Revoluției din decembrie 1989 de la Arad și meritul aparține în exclusivitate lui Emil Șimăndan.

Melente Nica

(în volumul "**Emil Șimăndan - ultimul "Iup de mare"** al presei arădene la sfârșit de secol 20", Ed. Fundația "Ioan Slavici", Arad 2003)

## Carte despre revoluția arădeană

Zece ani de la un eveniment conferă o anume perspectivă – să-i spunem detașată, obiectivă, lipsită de încrâncenare – asupra lui. Dacă evenimentul se numește Revoluția Română din decembrie '89, deci un moment de cotitură în istoria contemporană cu ample reverberații în contextul vieții noastre cotidiene, cu determinări a căror consecințe se văd astăzi în traiul nostru de zi cu zi, intervalul de timp invocat pare să nu fie suficient pentru anumite cristalizări, ca să nu spunem clarificări. Totuși "optica" pare să dispună, pe măsură ce timpul trece, de "instrumente" tot mai performante care să apropie "obiectul" de studiu până la a discerne cele mai fine "detalii". Sigur că misterele revoluției – unele dintre ele – persistă. E de la sine înțeles că o conturare netă a "enigmelor" (și rezolvarea lor ca într-un roman polițist) – iarăși, a unora dintre ele – e aproape imposibilă. Din simplul motiv că Revoluția nu a fost un roman polițist, și asta chiar dacă unii invocă tot felul de scenarii care ar fi produs-o. Asumând toate acestea se poate glossa mult și bine pe teme precum "teroriștii", "lovitură de palat", "cine a tras în noi?", "procesul și execuția" și altele asemenea, dar asta nu înseamnă că voci (și aici mă refer la cei autorizați, direct implicați) – adesea divergente! – nu trebuie să-și spună părerea, nu trebuie să reia în discuție orele fierbinți ale acelor zile de decembrie. Din diversitate se naște adevărul sau în orice caz o evaluare cât mai fidelă acestuia. De aceea se scriu cărți pe această temă, sute de cărți.

Ce aduce nou cartea lui **Emil Șimăndan**, reputat gazetar cu vechi state de activitate în presa arădeană – "Întrebătorul din Agora"? În primul rând repune în lumină rolul jucat în lovitura finală dată comunismului la noi în țară și de orașul Arad, al doilea oraș al țării ridicat la luptă după Timișoara, dispus să înfrunte cu curaj pentru aceasta gloanțele dictaturii. E prima carte dedicată Aradului revoluționar, dacă mă pot exprima în felul acesta. Face cunoscut opiniei publice că orașul nostru și-a regăsit demnitatea la câteva zile după Timișoara. Și cum? Nu povestind după propria sensibilitate, memorie sau imaginație ci retrăgându-se prin întrebări bine conduse în spatele scenei, lăsându-i la rampă pe protagoniștii acelor clipe și invitându-i să rememoreze. O carte documentară așadar, în care apar amalgamați o mare parte din acei care atunci au participat într-un fel sau altul la șuvoiul evenimentelor, determinându-le în proporții diferite sau jucând rolul de martori entuziaști sau/și îngroziți ai unor înțeleștări dramatice între două lumi: cea veche care se încăpățâna să nu părăsească pozițiile deținute și cea nouă care avea avantajul argumentului istoric, al mersului firesc spre alte orizonturi. Apar povestind, personajele principale ale Revoluției arădene: Valentin Voicilă, Dănilă Onofrei, Moș Pinte, colonelul (r) Mihail Cioflică, Duka Iosif Attila, Nicu Ieran, Ofelia Călugăru, colonelul (r) Neculaie Diaconescu, Cristian Moisescu, Romeo Popa, Ștefan Nicolin, colegul nostru Valer Mărginean, Ioan Trifa, Gheorghe Curta și mulți alții într-o enumerare absolut aleatorie din cele peste 60 de personaje ale cărții, cu scuzele de rigoare că nu-i nominalizăm pe toți. Ei își amintesc, adesea reluând aceleași întâmplări din diverse "unghiuri", și momentul ieșii în stradă a celor de la "Orologerie" și noaptea de neliniști și incertitudini 21/22 decembrie, și noaptea de foc de după sosirea generalilor Nuță și Mihalea la Arad, și moartea (în incinta Palatului Administrativ) a lui Gheza Gruber, și diversiunea de pe strada Dimitrov, și bucuria apariției primului ziar liber al Aradului (retrăit de Florin Bănescu și Dumitru Toma).

Dacă acest volum va risipi ceața înțelegerii unui episod crucial al istoriei noastre, rămâne la latitudinea cititorului. Efortul autorului merită aprecierea noastră, drept pentru care cred că a recomanda lectura cărții „Întrebătorul din Agora” are deplină acoperire. Nu fără a exprima certitudinea că invitându-l pe autor să persevereze – de exemplu peste alți zece ani – ținta propusă va fi atinsă cu și mai multă exactitate.

**Adrian Palcu**

(în „Observator arădean”, 30.12.1999)

\*  
\* \* \*

## O zguduitoare carte dedicată tinerilor Eroi Martiri ai Aradului

Perseverent în declanșarea conștiinței civice, în prezentarea Revoluției din Decembrie 1989 de la Arad, „reporterul frenetic” Emil Șimăndan, după volumul „Întrebătorul din Agora”, ca un remember publică volumul al doilea: „Întrebătorul din Agora. În amintirea eroilor martiri ai Revoluției de la Arad”, oferindu-ne un document cu valoare istorică, de un dramatism înfiorător.

Titlul, prin cele două vocabule „Întrebător” și „Agora”, este încărcat de distinse sugestii. „Întrebător”, atestat de DEX, este cel care întreabă, este însuși autorul care se vrea nu numai un avocat al mulțimilor ieșite în stradă, ci și un tribun al opiniei publice care cheamă la scaun de judecată pe toți cei îmbrăcați în hainele democrației – oficiali și neoficiali – ce nu destăinuiesc numele „teoriștilor” și faptele lor condamnabile. Agora e termen grecesc, cu accepțiunea de piață publică, unde se ținea adunarea poporului, la care se dezbăteau probleme politice și administrative. Sfera semantică a cuvântului a fost lărgită, întrucât aceste probleme au azi un evantai mai larg, dezbătut în presă, la radio, tv, în ședințe parlamentare, de partid, sindicale, în asociații sau la greve.

Compozițional, lucrarea este precedată de un documentat „Cuvânt înainte”, urmat de patru capitole.

În prima parte, Emil Șimăndan, sub titlul „Evenimentele desfășurate în municipiul Arad”, cu exactitate de cronicar meticolos prezintă, pe zile și ore, manifestațiile, întâmplările și momentele cele mai dramatice începând cu 21 decembrie 1989, apelând la documente oficiale, în special rezultate în urma anchetelor efectuate de Parlamentul României și la relatările unor revoluționari și lideri din Arad, în frunte cu actorul Valentin Voicilă.

În capitolul al II-lea, la subtitlul Recviem pentru eroi, sunt date biografice despre Eroi Martiri pe care îi omagiem și-n sclipiri de rugăciune le rostim numele: Lucian Octavian, Crișan Aurel, Clepe Ioan Gheorghe, Mada Mihai Flavius, Hartme dedicată Monumentului Revoluției de la Arad, închinat ann Marin Alfred, Dan Radu Adrian, Duma Pavel, Bugyi Robert, Safaleru Andrei, Lukacs Zoltan Ștefan, Crișan Vasile, Gruber Geza, Cojocaru Ladislau, Iile Cristian, Suci Sorin Săndel, Rănoiu Gelu Iustinian, Pușcău Adrian Victor,



Cosma Marius, Herbei Cristian, Almen Werner, Bute Ioan, Dumitrașcu Costel, Nicolcioiu Sorin, Toth Șandor.

Impresionante sunt portretele Eroilor Martiri, rămași în amintirea camarazilor de luptă: Valentin Voicilă, Atila Iosif Duka, Otilia Călugăru, ing. Romeo Popa, Ovidiu Păiuș, Dănuț Ciumedean, Gheorge Duța etc. Tensiunea psihologică în prezentarea morții lui Gruber Geza, Toth Șandor, lt.maj. Oavel Duma, Andrei Safaleru, Cristian Octavian Lile îți umple sufletul de revoltă, neliniște și groază. Ei au intrat în paza Celui Preaînalt, căruia ne închinăm pentru fericirea lor eternă.

Partea a treia a lucrării e dedicată Monumentului Revoluției din Arad închinat Eroilor Martiri din Decembrie 1989 și se subintitulează, într-o tonalitate de mari satisfacții pentru revoluționari, că au câștigat acest loc din Piața Revoluției „prin sângele pe care l-au vărsat eroii martiri”, subliniind astfel voința dărză a acestora de a ridica un monument pentru cinstirea Eroilor Martiri chiar în fața Palatului Administrativ. În fruntea acestei acțiuni s-au situat liderii Fundației Revoluționarilor din Arad: Gheorge Curta și Iosif Atila Duka. Inițiatorii Monumentului au apelat la sculptorul timișorean Ștefan Călărășanu, care a realizat un obelisc ce reprezintă o lumânare, având „o semnificație divină, de reîntoarcere la Dumnezeu.”

Ultima parte a lucrării nominalizează Eroii Martiri, răniții și revoluționarii din decembrie 1989 ai Aradului.

Pentru Eroii Martiri – veșnică pomenire; pentru revoluționari aleasă cinstire, iar pentru autor îndemnul de a mai scrie și alte cărți prin care să putem afla întregul adevăr despre Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad.

În încheiere, menționez că volumul a fost tipărit cu sprijinul Guvernului României, Consiliului județean Arad, Asociației 21 Decembrie 1989, Fundației Revoluției din Decembrie 1989 de la Arad și ARUD-1989, fiind editat în condiții grafice de excepție la Editura Fundației „Ioan Slavici” din Arad.

**Melente Nica**

(în cotidianul „Adevărul” de Arad, 10 nov. 2003)

\*  
\* \*

## „Întrebătorul din Agora” volumul II a fost lansat în viitorul muzeu al Revoluției arădene din Decembrie 1989

Ieri, 23 decembrie 2003, la Muzeul de istorie din cadrul Complexului Muzeal Arad a avut loc un dublu eveniment: lansarea volumului II al lucrării „Întrebătorul din Agora. În amintirea Eroilor Martiri ai Revoluției de la Arad” de Emil Șimândan și inaugurarea spațiului care va găzdui expoziția permanentă dedicată Revoluției arădene din Decembrie 1989.

La eveniment au participat o seamă de personalități ale județului și municipiului Arad, lideri ai Revoluției arădene și foarte mulți invitați. Printre aceștia s-a aflat și familia cetățeanului maghiar Toth Șandor, răpus de gloanțe la Podul Decebal, în data de 22 decembrie 1989. Lucrarea lui Emil Șimândan a fost prezentată de conf. Univ. dr. Lavina Betea, decanul Facultății și Științe Politice și Administrative din Arad. Cartea este dedicată eroilor martiri ai Aradului și pornește de la aceleași documente și mărturisiri care au stat la baza volumului „Întrebătorul din Agora” (apărut în anul 1999). Noua lucrare semnată de Emil Șimândan apare acum, la 14 ani de la Revoluție, într-un moment în care, din păcate,

mulți dintre noi am uitat numele celor care au fost răpuși de gloanțe în acel decembrie ce ne-a schimbat tuturor viața.

Prezent la eveniment, actorul Valentin Voicilă, liderul Revoluției arădene, a arătat că nu întâmplător cartea lui Emil Șimăndan apare la 14 ani de la Revoluție, pentru că, potrivit Bibliei, marile evenimente au loc la 7, 14, 21 de ani. Rememorând numele celor căzuți atunci, Valentin Voicilă a spus că niciodată nu trebuie să ne fie rușine că suntem români, că Revoluția a fost făcută numai de poporul român și că nimeni nu ne poate fura acest lucru.

Noul volum al lui Emil Șimăndan are drept punct de plecare atât Raportul Comisiei Senatoriale privind acțiunile desfășurate în Revoluția din Decembrie 1989 la Arad, dar mai cu seamă mărturisirile celor care au participat direct la acele evenimente. Autorul specifică faptul că deși „cu toate demersurile noastre reportericești nu am reușit să epuizăm subiectul în mod exhaustiv; rămân încă în continuare o serie de momente confuze legate de moartea eroilor martiri, ambiguități.”

O dată cu lansarea acestei cărți, a avut loc și inaugurarea spațiului din cadrul Muzeului de Istorie care va găzdui expoziția Revoluției arădene.

Reprezentanții Complexului Muzeal Arad au promis că anul viitor, când se vor împlini 15 ani de la Revoluție, Muzeul Revoluției Arădene va fi organizat așa cum se cuvine.

**Mihaela Cerna**

(în „Agenda zilei” din 14 decembrie 2003)

\*  
\*   \*  
\*

## Cea de-a treia carte despre Revoluția din Decembrie '89 în Arad

Veteranul presei arădene, ziaristul Emil Șimăndan, după ce a publicat două cărți dedicate Revoluției din Decembrie 1989 în Arad ( prima în anul 1999, iar de-a doua în anul 2003), iată că în aceste zile de decembrie 2008 a scos de sub tipar, la Editura Fundației "Ioan Slavici", cea de-a treia carte, dedicată evenimentelor dramatice trăite de arădeni cu 19 ani în urmă, o carte impresionantă în care sunt adunate pe parcursul a 470 de pagini (format A4) cu multă acribie arhivistică și jurnalistică aproape tot ceea ce se poate cunoaște în prezent despre Revoluția de la Arad.

Noua sa carte despre Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad are o valoare documentară deosebită întrucât până la deschiderea arhivelor – care potrivit Legii arhivelor, documentele anului 1989 vor putea fi cercetate de istorici abia după 30 de ani – rămâne singura sursă veridică legată de un moment deosebit de dramatic privind istoria recentă a Aradului. Pe bună dreptate se întreabă autorul în prefața cărții, oare în anul 2019, când se vor împlini 30 de ani de la Revoluție, câți manifestați își vor mai putea aminti cu exactitate evenimentele din decembrie 1989, ca să mai poată evoca în mod obiectiv ori emoțional elanul și curajul pe care l-au avut în decembrie 1989, ori întreaga atmosferă terifiantă de atunci, cu uruitul tancurilor și TAB-urilor ieșite în piața centrală



a Aradului, cu rafalele de arme automate, de mitraliere și antiaerienele de la Aeroport? Pe cine va mai interesa unde s-au ascuns „teroriști” Aradului care au împușcat cu sânge rece 19 tineri mortal, ori au rănit grav, mutilându-i pe întreaga lor viață, alți 38 de manifestanți? Iată de ce noul volum scris de fostul nostru coleg de redacție Emil Șimândan prin documentele pe care le publică, prin mărturiile, confesiunile și relatările revoluționarilor arădeni devine o „felie” integrantă a istoriei Revoluției Române din Decembrie 1989 din întreaga țară.

În remarcabila sa cercetare arhivistică și jurnalistică Emil Șimândan ne oferă argumente de necontestat că Aradul a fost prima capitală de județ din România care a răspuns chemării „**Azi în Timișoara, mâine în toată țara!**” într-o impresionantă solidaritate națională anticeaușistă și anticomunistă. Această mândrie și demnitate arădeană este prezentată (și demonstrată) cu o deosebită competență istorică și jurnalistică, întreaga carte face o elocventă demonstrație pentru fixarea locului și rolului Aradului în victoria Revoluției Române din Decembrie 1989, pentru care autorul merită toate felicitările și considerațiunile tuturor arădenilor.

Jurnalistul și scriitorul Emil Șimândan ne-a informat întrucât Consiliul județean – prin Centrul Cultural al Județului Arad – nu a reușit să finanțeze decât **200** de exemplare (un tiraj extrem de mic față de solicitarea mare a arădenilor de a o avea în bibliotecă) s-a hotărât ca ea să fie oferită celor **82** de biblioteci din municipiul și localitățile județului, precum și unui număr de biblioteci naționale și județene, de unde să poată fi împrumutată spre lectură de cât mai mulți cititori. De asemenea publicistul și scriitorul Emil Șimândan ne-a mai informat că prin bunăvoința unor sponsori – din afara Consiliului județean Arad – un număr limitat de exemplare au intrat la Librăria „Ioan Slavici” din centrul municipiului Arad, de unde o vor putea procura cei mai norocoși arădeni. ([www.simandan.ro](http://www.simandan.ro))

**Vasile Filip**

(în „**Jurnal arădean**”, 20 decembrie 2008)

\*  
\* \*

## **„Am scris o carte fundamentală de istorie recentă!”**

**Rep.:** Domnule Emil Șimândan sunteți veteranul presei arădene, de mai bine de 45 de ani ați rămas o prezență constantă și echilibrată în presa locală din Arad, dar și în numeroase publicații culturale și reviste literare din întreaga țară, pretutindeni remarcându-vă ca un împătinit arădean, mereu ați pledat pentru valorile autentice ale Aradului. Ați debutat într-un volum colectiv cu versuri, apoi de-a lungul anilor ați publicat 16 cărți de reportaje, de interviuri, de monografii prin dialog ale unor mari personalități literare și culturale arădene (dintre care trei au fost reeditate), și, de asemenea, ați coordonat două volume de istoria presei locale din Arad. Recent v-a apărut la Editura Fundației „Ioan Slavici” cea de-a treia carte, sub genericul „Întrebătorul din Agora”, dedicată Revoluției din decembrie 1989 de la Arad. Vă rog să vă referiți la această nouă apariție editorială.

**E.Ș.:** Aveți dreptate, de mai bine de 45 de ani sunt o prezență constantă în presa din Arad, dar și din alte centre culturale ale Transilvaniei și Țării. Am debutat în presă în anul 1962 – eram student în anul al doilea la Facultatea de Filologie din Cluj – deci acum 46 de ani, cu un reportaj prilejuit de un spectacol al marelui doamne a cântecului popular românesc Maria Tănase. Cu poezie am debutat într-un volum colectiv, intitulat „Patria din noi” (1969), apoi a urmat, în anul 1980, volumul „Orizonturi mioritice transilvane”, o carte cu și despre artiști populari din județul Arad, în mod deosebit despre talentații pictori naivi din Brusturi – Ion Niță Nicodin, Rodica Nicodin, Petru Mihuț și Petru Roman – carte ce ar

merita cu prisosință să fie reeditată ca model de artă populară reprezentativă pentru ținutul Aradului. Înainte de-a răspunde la întrebarea dvs. mai subliniez că volumele monografice consacrate poezilor și scriitorilor arădeni (ori legați de Arad) Ștefan Augustin Doinaș, Ioan Alexandru, Gabriel Țepelea și Viorel Gheorghită continuă să aibă o foarte mare căutare și astăzi, îmi sunt solicitate frecvent, inclusiv prin internet. Cât privește noua mea apariție editorială – personal o situez printre cele mai reușite cercetări jurnalistice pe tema revoluției – a devenit o carte fundamentală de istorie recentă despre evenimentele dramatice din decembrie 1989 de la Arad. Ea se înscrie ca o sinteză monografică cu un demers publicistic de aproape două decenii, precedat de alte două volume, întitulate: „Întrebătorul din Agora” (1999) și „În amintirea Eroilor Martiri ai Aradului” (2003), volume în care am prezentat în mod comprehensiv mărturii, confesiuni și relatări ale liderilor și celor mai activi revoluționarii arădeni ca o „felie” integrantă a Revoluției Române din Decembrie 1989.

**Rep.:** Care sunt liniile de forță, esențiale, ce v-au călăuzit în extraordinara cercetare pe care ați întreprins-o privind aflarea adevărului despre Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad?

**E.Ș.:** Sunt mai multe. În primul rând am căutat să fie o cercetare obiectivă. Întrucât eu nu am certificat de revoluționar (cum au majoritatea foștilor ziarști de la „Flacăra roșie”, chiar dacă am fost coleg cu ei de redacție), am putut să mă detașez de toate persoanele și grupurile de interese (și presiune) din rândurile revoluționarilor cu certificat, care beneficiază astăzi de pensii și ajutoare deosebit de consistente. Linia directoare a cercetării mele a fost exact ceea ce s-a întâmplat între 21 și 25 decembrie 1989 la Arad, adică unitatea tuturor arădenilor în timpul manifestației împotriva lui Nicolae Ceaușescu și tuturor structurilor PCR din toate județele țării. Practic – în opinia mea - ar merita să aibă certificate de revoluționar toți cei peste 80.000 de arădeni care se văd în fotografiile care au fost realizate în zilele de 21 – 22 decembrie în piața din fața Palatului Administrativ, respectiv în fața fostului Comitet județean Arad al PCR. Fără această extraordinară solidaritate arădeană și națională, împreună cu celelalte mari Capitale ale Revoluției Române din Decembrie 1989 – Timișoara, București, Cluj-Napoca, Sibiu, Brașov, Târgu Mureș, Brăila, Constanța ș.a. – dictatura ceaușistă nu ar fi căzut în 22 decembrie 1989. Așadar este o carte-mărturie legată de un moment crucial de istorie recentă și de solidaritate arădeană, o solidaritate care astăzi, din păcate, nu mai există nici măcar în rândurile tuturor revoluționarilor! Pe mine nu m-au interesat dezbinările care există astăzi, decât unitatea orașului împotriva dictaturii în decembrie 1989.

**Rep.:** Primele două cărți pe care le-ați publicat despre Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad au avut un succes extraordinar de mare, nici una dintre ele nu mai poate fi procurată în vreo librărie din Arad sau din țară. Sunt convins că același succes o să-l aibă și noua dvs. carte printre arădeni. De ce considerați că această cercetare a dvs. prezintă încă un interes atât de mare?

**E.Ș.:** Revoluția Română din Decembrie 1989 constituie o temă ce se înscrie în sfera „istoriei recente”. Există încă foarte multe enigme legate de această Revoluție, motiv pentru care interesul oamenilor pentru aflarea adevărului este foarte mare. Iar potrivit Legii Arhivelor, documentele anului 1989 vor putea fi cercetate de istorici abia după 30 de ani! Mă întreb, în anul 2019, când se vor împlini 30 de ani de la Revoluția Română din Decembrie 1989, oare câți participanți la Revoluție își vor mai putea aminti cu exactitate evenimentele din decembrie 1989, în mod concret cele de la Arad? Câți arădeni vor mai putea evoca obiectiv ori emoțional curajul și elanul manifestanților, atmosfera terifiantă cu urutul tancurilor și TAB-urilor armatei ieșite în piața centrală a Aradului, cu rafalele de arme automate, ori de mitraliere și antiaeriene de la Aeroport ce au trezit în miez de noapte întregul oraș, cu spaima provocată de așa-ziii „teroriști” (pe care nu i-a prins însă

nimeni), cu toate frustrările șiasiunile de atunci? Iată de ce istoria noastră recentă povestită de cei mai activi participanți la evenimentele din decembrie 1989 contribuie, implicit, în fiecare oraș ce s-a ridicat împotriva dictaturii totalitariste, la elucidarea circumstanțelor căderii lui Ceaușescu!

**Rep.:** Ce lucruri noi, inedite vor găsi cititorii în noua dvs. carte despre Revoluția din Decembrie 1989 de la Arad?

**E.Ș.:** Foarte multe! Am făcut încă un pas pentru aflarea adevărului, în special în planul aspectelor legate de modul cum au fost implicate Armata, Securitatea, Miliția, Gărzile Patriotice, Pompierii, activul central și local al PCR, într-un cuvânt așa-numitele forțe de represiune, în urma cărora avem un bilanț trist, cât se poate tragic, 19 tineri împușcați mortal și 38 de grav răniți, fără a se mai afla (ori putea nominaliza) cine au fost „teroriștii” care au tras cu sânge rece în tineri, în civili, în manifestați, în arădeni! Întrucât cartea are un tiraj foarte mic, aproape confidențial (Consiliul județean nu a putut să ne acorde un sprijin financiar mai consistent), am stabilit împreună cu directoarea Centrului Cultural Județean Arad, ca ea să intre prioritar în toate cele 82 de biblioteci arădene (precum și în marile biblioteci universitare și județene cu care Aradul are legături apropiate) de unde ea să poată fi împrumutată pentru lectură de toți cei peste 80.000 de arădeni care au manifestat în decembrie 1989 împotriva dictaturii lui Ceaușescu.

Vă mulțumesc!

**Daniel Albu**

(în „Europeanul”, Nr.40, 30 dec. 2008)

\*  
\* \*

## „Aradul a intrat în Revoluție încă din 17 decembrie, deci cu patru zile mai devreme de 21 decembrie!”

— Domnule Șimăndan, ați publicat volumul trei din „Întrebătorul din Agora” – singura lucrare monumentală despre revoluția din Arad. Ce noutăți aduce acest volum față de primele două?

— Sunt foarte multe noutăți. Aș dori să fac câteva sublinieri înainte de a intra în conținutul acestei cărți masive. Cele trei volume pe care le-am scris despre Revoluția română din decembrie 1989 de la Arad au însemnat pentru mine o muncă enormă, foarte grea, complexă, chiar dacă sunt un ziarist cu o experiență de peste 45 de ani în presa locală și centrală. De ce a fost o muncă grea? Pentru că o asemenea cercetare jurnalistică, precizez jurnalistică și nu judiciară, face parte din domeniul istoriei recente, imediate. Este o istorie pe care teoreticienii o consideră cam ultimii 30 de ani. După acești 30 de ani, conform legii arhivelor din România, istoricii, cercetătorii din România pot avea acces la documente secrete, care au fost clasificate, legate de un moment important sau mai dramatic al istoriei contemporane. Conform Legii Arhivelor, cercetarea documentelor Revoluției din decembrie 1989 se va putea face abia în decembrie 2019. Deci abia atunci când actualii revoluționari sau participanții la evenimentele dramatice din decembrie vor dispărea, vor trece în lumea umbrelor, alții vor fi foarte bătrâni și nu vor mai putea evoca cele trăite în 1989 nici obiectiv și nici emoțional.



## — Ce fel de documentație ați folosit în elaborarea acestui documentar?

— În documentarea istoriei orale am stat de vorbă în trei etape cu revoluționari și participanți la Revoluție. Cu primii am discutat în 1990-1991: Valentin Voicilă, Dănilă Onofrei, Romeo Popa, Ovidiu Păiuș, Doru Miclea, Alexandru Gancea. Din rândul „forțelor de reprimare” de atunci am stat de vorbă cu Mihai Cioflică (comandantul Miliției din Arad) și cu căpitanul Mihail Iolul (din partea Gărzilor Patriotice). Aceștia au povestit spontan, sub impulsul evenimentelor, ceea ce s-a petrecut. Cu o a doua categorie am discutat în anii 1998-1999, când se apropia împlinirea unui deceniu de la Revoluție. Acești revoluționari, după zece ani, nu mai erau atât de spontani, de vii, au un mesaj elaborat, fiecare își elaborează o biografie, apelează mereu la martori. Dintre aceștia i-aș aminti pe Traian Timar (acum decedat), Gheorghe Curta, Moș Pinteș, Iosif Attila Duka, Enceș Boni, Ioan Bătea, Viorel Lungu, Ofelia Călugăru, Ioan Trifa, Nicolae Ieran, Gheorghe Drăgan, Ioan Crâșnic, Ioan Vasile Pop, Ștefan Nicolin, col. Neculaie Diaconescu, col. Ioan Micu, col. Teodor Pantea, Cristian Moisescu, Ramona Peneș, Florin Hornoiu și relatările unor scriitori – Gheorghe Schwartz, Florin Bănescu, Dumitru Toma, Valer Mărginean, Lavinia Betea. A treia categorie de interlocutori cu care am stat de vorbă, la a 15-a comemorare a Revoluției din 1989, este și mai îndepărtată oarecum de eveniment, a “stilizată” și mai mult propriile relatări, deja au scăpări de memorie. Printre aceștia sunt Mircea Crișan, Maria Victoria Tașuc, Teddy Gurilă, Rodica Holocan, Eduard Hoffmann, Emil Telceanu, Ioan David. Aceste interviuri, relatări, însemnări, toate le-am pus cap la cap. Le-am ordonat în funcție de zile, din 21 până în 25 decembrie și pe ore. Le-am intercalat, ca să obținem o ordine cronologică. Cine este atent, poate constata cine cât de sincer a fost în relatările sale.

A doua categorie de documente pentru a scrie această carte o formează documentele oficiale, concentrate în zece anexe, în care prezintă misiunile și acțiunile unităților militare arădene în decembrie 1989, respectiv misiunile UM 01380 Cetate în Timișoara, la Arad, la sediul Securității, la Aeroport, apoi misiunile și acțiunile Gărzilor Patriotice, dar și acțiunile USLA și ale Grupei Antitero din Arad, ori confesiunile unui ofițer specialist în lupta antiteroristă la Aeroportul Arad. La acestea se mai adaugă anchetele celor două comisii senatoriale pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989, condusă prima de Sergiu Nicolaescu, iar a doua de Valentin Gabrielescu, comisie din care a făcut parte și fostul senator UDMR de Arad, Hosszu Zoltan. Din aceste anchete am obținut și stenograma ședinței de audiere a șefului Securității din Arad, Dumitru Rășină. Asemenea jurnale, documente, mi-au fost facilitate de coloneii în rezervă Ioan Memetea (acum decedat), Horea Gana, Vasile Heredea, Liviu Stranski, Florian Moș, Alexandru Bochiș – mă opresc aici, întrucât problemele sunt foarte sensibile și obținerea acestor documente se leagă direct de investigația jurnalistică. Am mai putea sublinia că aceste documente sunt primare, înainte de a fi copiate și cosmetizate, stilizate, censurate. Sunt documente după jurnalele de luptă, așa cum erau, originale.

## — Revenind la întrebare: ce aduce nou acest al treilea volum, față de primele două?

— Este o sinteză a primelor două. Am eliminat partea introductivă legată de acel „comando” proiectat să se organizeze în noaptea de 21 decembrie la Opera din Timișoara, unde s-a constituit în 20 decembrie Frontul Democratic Român. Făceam atunci o legătură cu Aradul, pentru că o filială a Frontului a apărut și la Arad, constituită în piața din fața fostului sediu al Comitetului Județean de Partid, în care vioara întâi a fost Valentin Voicilă. În schimb am introdus un capitol „Arad – repere istorice și contemporane”, în care prezintă foarte succint, sintetic, o trecere prin istoria acestui oraș și județ, și legăturile istorice și contemporane ale Aradului cu Timișoara. Motivez, prin asta, de ce psihologic arădenii gândeau similar cu timișorenii și de ce arădenii au fost primii care au răspuns chemării „Azi în Timișoara, mâine în toată țara”. Ajung în acest material până în imediata actualitate și evoc, în final, ceea ce întreprinde Fundația din Arad a Revoluției din Decembrie 1989 pentru

permanentizarea memoriei colective, prin acțiunile pe care le întreprinde în Piața Revoluției, devenind o „instituție” de menținere trează a ideii călăuzitoare în decembrie 1989, de unitate a Aradului, de luptă pentru democrație, în răsturnarea dictaturii. Mai apare un capitol nou, de repere cronologice, naționale și locale, în care prezintă cele mai semnificative momente ale desfășurării evenimentelor și locul Aradului. Apoi, în mod expres, prezintă orele Revoluției la Arad, până în 22 decembrie, de unde continuă relatările propriu-zise ale participanților la Revoluție. De asemenea, o noutate este anexa în care prezintă acțiunile desfășurate de unele subunități arădene la Timișoara, între 17-20 decembrie. Din relatări se poate trage o concluzie surprinzătoare: Aradul a intrat în evoluția evenimentelor din decembrie 1989 încă din 17 decembrie, deci cu patru zile mai devreme de 21 decembrie!

**— Cum argumentați această afirmație, care poate da peste cap teoriile istorice legate de acest eveniment și implicarea Aradului în Revoluție?**

— Nu cred că le dă peste cap, ci le completează. În noaptea de 17 decembrie, directorul Abatorului din Arad, primește un telefon de UM 01380 să pună imediat la dispoziția armatei din Arad două camioane cu conserve și semipreparate. Este trimis șeful aprovizionării, Eduard Hoffmann, să vadă ce se întâmplă, și constată că nu are cheile de la magazie. Le spune ofițerilor că trebuie adus magazionerul. Militarii însă nu mai așteaptă și se sparge magazia Abatorului din Arad, ticsind două camioane. În acea dimineață, în Abator, deja se știe ce se întâmplase. De asemenea, familiile, vecinii, celor peste 280 de cadre care au plecat la Timișoara, au fost alarmate. Deci în Arad această măsură, luată de ministrul Apărării, Milea, care a trimis trei sferturi din regimentul local la Timișoara, s-a aflat aproape la toate nivelele, și se discuta despre asta șoptit. În fața Primăriei tinerii au început să se adune în grupuri încă din 19, 20 decembrie. Au apărut în data de 19 decembrie 1989 afișe în Piața Romană, la Palatul Cultural: „Criminalii la Timișoara”, „Jos Ceaușescu”. Asta dovedește că Aradul a fost pregătit din toate punctele de vedere să se alăture Timișorii. De asemenea, este un lucru foarte interesant, pe care ni-l relatează ing. Nicolin Ștefan, inginerul șef de la Orologerie. De ce a ieșit tocmai Orologeria și nu UTA, Strungul, CPL – mari citadele muncitorești, și a ieșit Orologeria, unde media de vârstă era 21 de ani?! Copiii de la Liceul Pedagogic făceau practică la Orologerie. Aveau un nivel de pregătire foarte mare. Din punct de vedere tehnologic, fabrica era nu la standarde europene, ci mondiale. Se făceau piese pentru sateliți, rachete, centrala nucleară de la Cernavodă. Oamenii erau plătiți foarte bine, aveau dublul salariului față de cei din alte fabrici. Ciocănarilor de la Vagonul, filatoarele de la UTA nu primeau nici jumătate din banii lor. Condițiile de lucru erau foarte bune, era curățenie, era cald înăuntru pentru că altfel nu funcționau utilajele de mare precizie. Deci de ce au ieșit tocmai cei de la Orologerie, unde și multe angajări se realizau pe bază de cunoștințe personale? Inginerul șef spune că acești tineri care lucrau în fabrică aveau colegi care cu un an-doi în urmă intraseră la facultate la Timișoara. După izbucnirea evenimentelor din Timișoara, s-a dat ordin ca studenții să intre mai repede în vacanță. Venind acasă s-au întâlnit cu foștii lor colegi de liceu, au povestit ce se întâmplă la Timișoara. Copilul directorului Orologeriei, Contraș, era student la Timișoara, și se zvonise că și el dispăruse. Mocnea o revoltă în fabrică, trebuia doar o scânteie. A venit dimineața zilei de 21 decembrie, când s-a întrerupt curentul. Oamenii nu aveau ce face, nu munceau. L-au abordat pe maistrul Onofrei și i-au spus: „Nenea Onofrei, hai și tu cu noi!” Fără lozinci, fără cuvinte mari, le-a spus: „După mine, cu cântec – Deșteaptă-te, Române!” – și au ieșit pe poarta fabricii la ora 7,39. Așa a început manifestația de la Arad. Este, așadar, un cadru psihologic, care nu va apărea în niciun document oficial. Ca alte noutăți, în carte apare stenograma audierii șefului Securității din Arad și confesiunea unui ofițer specialist în lupta antiteroristă, care a făcut după Revoluție 72 de zile de închisoare, dar a fost eliberat cerându-i-se scuze, pentru că specialiștii în lupta antiteroristă de la Aeroportul Arad nu aveau misiune de reprimare. În final, cartea are un epilog, descrierea agresării mele în anul 1999, când mi s-a

furat manuscrisul primei mele cărți despre Revoluție; nici ceasul, nici banii, numai manuscrisul cărții despre Revoluție! După aproape zece ani, poliția nu i-a mai identificat, nu i-a mai găsit pe agresori. Spre norocul meu textul cărții a fost salvat întrucât era introdus în computerul familiei!

## — De unde vocația dumneavoastră pentru cercetarea jurnalistică?

— Eu nu m-am format în școlile politice din anii comunismului. Eu am terminat Facultatea de Filologie a Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca în 1965, o universitate de elită nu numai a Transilvaniei ci a întregii Româнии. În cadrul acestei universități, profesorii mi-au deschis apetitul pentru bibliotecă, pentru lectură, pentru cercetarea științifică, dar și pentru scris. Ca jurnalist, cronicar al efemerului, mi-am dat seama că multe lucruri din ceea ce scriu vor fi înghițite de timp și că pot face și lucruri mai interesante pentru cultura, spiritualitatea, istoria arădeană – în mod concret segmentul de istorie a presei și momentul decembrie 1989, care pentru mine și pentru generația mea înseamnă cel mai important moment al vieții noastre, al celor născuți după cel de-al doilea război mondial.

## — Ce ecou au avut primele două volume pe care le-ați scris despre Revoluția din Arad?

— În mod surprinzător au avut un ecou extraordinar de mare. Din prima ediție au apărut 1800 de exemplare, foarte multe dacă ne gândim la tirajele post-decembriste. Din volumul II, închinat Eroilor martiri, 1500 de exemplare. Acum nu se mai găsesc în nicio librărie. Cei care au pus mâna pe aceste cărți le țin cu sfințenie în bibliotecă. Această nouă ediție, din lipsă de fonduri, am tipărit-o cu un corp de literă mai mic (de 10, nu de 12, cum se scrie o carte). Ar fi avut 700 de pagini, dar am restrâns-o sub 500. Am fost sponsorizat pentru 200 de exemplare de Consiliul județean, primind un sprijin în acest senes de la vicepreședintele Consiliului Județean, Gavril Buza, care m-a ajutat să scot și o altă carte care a trecut neobservată în presa locală: "Evoluția și tipologia presei arădene 1933-2002", în care adun peste 480 de ziare care au apărut în ultimii 175 de ani în Arad în limba română, maghiară, sârbă, slovacă, și un Anuar al tuturor ziarelor și ziaristilor arădeni din anul 2002. În presă fluctuațiile de personal sunt foarte mari. Nu avem un dicționar al ziaristilor arădeni. Suntem foarte dezmembrați, dezbinați, nu există o unitate de breaslă, trecând peste toate problemele financiare, politice, etnice. Eu am reușit să fac un indice al aproape 300 de ziaariști care există astăzi în presa scrisă și vorbită din Arad.

## — Recent s-a mediatizat faptul că se dorește mutarea Monumentului Revoluției, din fața Palatului Administrativ. Credeți că este oportun un astfel de gest?

— În volumul dedicat celor 24 de Eroii martiri ai Aradului am abordat și problema unui monument al Revoluției din 1989 la Arad și am acordat multe pagini și fotografii momentului ridicării actualului Monument, cu toate sacrificiile financiare, în decembrie 1999, pentru construirea acestuia. Cred că problema aceasta ar merita o dezbateră mai amplă, pentru că toți au dreptate: și cei care vor să ridice Monumentul Marii Uniri, au dreptate și revoluționarii. Ar putea coexista și ambele monumente. Dar pentru asta este nevoie de voință din partea oficialităților, a administrației locale, să se realizeze mai multe dezbateri, la care să fie invitați și membrii Asociației pentru Ridicarea Monumentului Marii Uniri, revoluționari, arhitecți, sculptori, care pot gândi ceva frumos pentru Arad. Eu mi-aș dori să avem două monumente reprezentative, cum este Monumentul Libertății din Parcul Reconcilierii. Astfel de monumente ar merita Aradul! Problema trebuie gândită din partea tuturor celor implicați, să se găsească soluția cea mai bună pentru Arad, nu pentru o tabără sau alta.

**Andrei Ando**

(în "Observator arădean", 8 ianuarie 2009)

# CONTENTS

<b>FOREWORD</b> ( <i>prof. dr. Peter Hugel</i> ) .....	7
<b>THE CITY OF ARAD: HISTORICAL AND CONTEMPORARY MILESTONES</b> .....	9
<b>CHRONOLOGY</b> .....	13
○ National chronology .....	13
○ Time line of the revolution in Arad .....	16
<b>DECEMBER 16-20, '89</b>	
○ Lieutenant Colonel Ilie Ceaușescu gives a propagandistic instruction in Arad ( <i>col. Ciocâlțeu Stan</i> ) .....	21
○ 'Ilie Ceaușescu says, in front of the officers from Arad, that soldiers' corpses float in Bega in Timișoara!' ( <i>Hosszu Zoltan</i> ) .....	21
○ 'Carnations' is the password identified by the police headquarters for Timișoara's dead bodies! ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	23
○ Timișoara was going to be locked down and besieged ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	23
○ The Patriotic Guards prepare 'for battle' ( <i>cpt. Mihai Iolu</i> ) .....	24
○ A Headquarters commander-in-chief is alarmed by the generals' actions in Bucharest ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	26
○ A military unit from Arad sets out to Timișoara ( <i>col. (r) Ioan Micu</i> ) .....	28
○ 'December 17, 04:30 – canned food is requested for U.M. Fortress Arad' ( <i>Eduard Hoffmann</i> ) .....	31
○ 'Soldiers break locks with the butt of their rifles' ( <i>Eduard Hoffmann</i> ) ...	32
○ Young people from Arad go to Timișoara ( <i>Gheorghe Curta</i> ) .....	32
○ Railway-worker Alexandru Gancea is arrested in Timișoara ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	35
○ Others pilgrims to Timișoara ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	35
○ Purified with a sound 'beating'! ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	36
○ I wrote slogans against Ceaușescu on different buildings in the town ( <i>Ioan Bîtea</i> ) .....	37

# EMIL ȘIMĂNDAN

- 'The psychological tension is on the rise in Arad' (*Eduard Hoffmann*) ... 37
- 'The Captain gave the order for my arrest.' (*Eduard Hoffmann*) ..... 38
- With a voice choked with emotion (*Cristian Moisescu*) ..... 38
- 'A massacre is being committed in Timișoara, but the dwellers of the city do not give up' (*Valer Mărginean*) ..... 39
- 'In the centre, a blood bath' (*Valer Mărginean*) ..... 40
- The dwellers of Arad find out about what was happening in Timișoara by listening to 'Free Europe' radio station (*Doru Miclea*) ..... 41
- 'Pick up the flowers' (*col. Teodor Pantea*) ..... 43
- 'We fraternized with Timișoara!' (*Gheorghe Drăgan*) ..... 45
- 'I didn't know that everything was going to happen so fast' (*Gheorghe Drăgan*) ..... 46
- On the revolution's barricades in Timișoara and Arad (*Tedy Gurilă*) ... 46

## DECEMBER 21, '89 - OROLOGERIE

- Why did the Revolution start at Orologerie in Arad! (*Ștefan Nicolin*) ..... 51
- The first protests: cutting off the power supply (*Ovidiu Păiuș*) ..... 53
- The tool section refuses to start working (*Ovidiu Păiuș*) ..... 54
- The young people from Orologerie gather around Dănilă Onofrei, a fellow worker (*Dănilă Onofrei*) ..... 55
- The crane driver from Strungul joins the protestors from Orologerie (*Ștefan Maur*) ..... 57
- 'You will be the first one on the Security's black list' (*Ioan Vărtaci*) ... 58
- The Carriages Factory pulled the siren so that everyone stopped working (*Ioan Popa*) ..... 59
- 'I broke the padlock at the Carriages Factory' (*Nicușor Petreuș*) ..... 60
- Onofrei, the factory worker, addresses his colleagues from the Carriages Factory! (*Dănilă Onofrei*) ..... 61
- 'I volunteered to help with the defense at Grădiște Bridge' (*David Ioan*) .. 63
- I bought an armful of loaves of bread (*Ovidiu Păiuș*) ..... 64
- The manager was slaughtering a pig at home - says the chief engineer from Orologerie (*Ștefan Nicolin*) ..... 64
- 'A bullet will go thorough your head tonight!' (*Ștefan Nicolin*) ..... 66
- 'I accompanied the young people's marching up to the Carriages Factory' (*Ștefan Nicolin*) ..... 66
- 'We climbed on the roof of the Factory' (*Ștefan Nicolin*) ..... 66
- The railway-worker Gancea and foreman Crișan are demonstrating next to Onofrei! (*Alexandru Gancea*) ..... 67
- 'We laid down on our bellies, as best as we could' (*Rodica Holocan*)..... 70
- The clock from the City Hall tower struck ten when Arad was demonstrating against Ceaușescu (*Alexandru Gancea*) ..... 70
- The foreman from Strungul who kneeled in front of the Army (*Mircea Crișan*) ..... 71
- Around 11:00 the actor Valentin Voicilă showed up

# ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

in the Square ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	73
○ A specialist in electronics at C.T.5 finds out that a 'counter-revolution' is being prepared ( <i>Moș Pinteia</i> ) .....	74
○ 'I went out to buy bread' ( <i>Traian Timar</i> ) .....	75
○ The first fire shots in Arad ( <i>Traian Timar</i> ) .....	77
○ 'The athletes from the Carriages Factory Club arrive in the Square in front of the City Hall' ( <i>Ioan Bîtea</i> ) .....	78
○ Ofelia Călugăru joins the revolutionaries from the Square! ( <i>Ofelia Călugăru</i> ) .....	79
○ 'I felt an enormous force upon me!' ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	80
○ 'Destiny sent me in the street' ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	83
○ 'At first we had no slogan!' ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	85
○ 'No more dictatorship!' ( <i>Rodica Holocan</i> ) .....	85
○ The first Revolutionary Committee from Arad ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	86
○ A doctor at Arad County Hospital hides the phenolphthalein from the Security ( <i>Ioan Crisnic</i> ) .....	87
○ The actor Voicilă imposes himself very quickly in front of the demonstrators ( <i>Traian Timar</i> ) .....	90
○ Tying up my boots, my wife caught me humming 'Wake Up, Romanians!' ( <i>Atila Iosif Duka</i> ) .....	91
○ 'Maces' to be used against the revolutionaries from Timișoara and Arad were being made ( <i>Atila Iosif Duka</i> ) .....	91
○ 'Just like the other people in Arad, I felt "the flashes" in my face' ( <i>Paul Valentin Neamt</i> ) .....	92
○ All the roads were converging to the Central Square ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	95
○ The painter's ladder ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	95
○ 'The film academy is with us!' ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	95
○ Romeo Popa, the oil engineer, tells his story ( <i>Romeo Popa</i> ) .....	96
○ The bullet flew above my head ( <i>Viorel Lungu</i> ) .....	100
○ Armed with two pieces of reinforcing-iron ( <i>Ionel Gornic</i> ) .....	101
○ As I was riding my bicycle, I started to wave the flag ( <i>Ioan Gheorghe Boticiu</i> ) .....	102
○ 'The patriots with clubs' from Vâlcea are not accepted in Arad Fortress! ( <i>cpt. Mihai Iolu</i> ) .....	104
○ The power of the repression forces ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	107
○ 'The Păuliș Squad comes to Arad ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	108

## DECEMBER 21-22, '89 - AT NIGHT

○ Preparations for the most difficult night ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	113
○ 'The athletes of Arad, judoka, fighters and even boxers, were in front!' ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	114
○ The demonstrators Curta and Dukadam go to the Gai Monastery to buy candles! ( <i>Gheorghe Curta</i> ) .....	115
○ 'If you leave, you're a coward!' ( <i>Rodica Holocan</i> ) .....	115
○ 'The night between the 21 <sup>st</sup> and the 22 <sup>nd</sup> of December we	

were filmed with infra-red cameras!’ ( <i>Dănilă Onofrei</i> ) .....	117
○ If they had ordered to start shooting at us, I would have jumped on a soldier and would have snatched the gun from his hand! ( <i>Traian Timar</i> ) .....	118
○ The longest night of my life ( <i>Traian Timar</i> ) .....	118
○ About freedom... ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	119
○ The construction of the rostrum (the podium) ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	121
○ ‘I was ordered to annihilate the demonstrators in the course of the night!’ ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	121
○ ‘If they come anywhere near the headquarters, shoot them down like Ștefan the Great’s and Mihai the Brave’s border guards did’ ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	122
○ ‘After our liquidation we were to be put into nylon bags and then into two frigorific trucks’ ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	122
○ ‘The order was for every soldier stab with the bayonet a civilian demonstrating in the Square!’ ( <i>Moș Pinteia</i> ) .....	123
○ ‘Major, if you don’t attack us tonight, tomorrow we will be a sizable force!’ ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	124
○ Major Diaconescu refuses to follow the orders given by the Secretary of the Central Committee, Ilie Matei, and the one given by the Commander-in-chief of the Division! ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	126

## DECEMBER 22, ‘89- IN THE MORNING

○ One hundred thousand people gather in the Square! Arad was an extremely united force! ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	131
○ After a tough night, the day of victory came! ( <i>Ofelia Călugăru</i> ) .....	133
○ Loudspeakers for the demonstrators are set up in the Square! ( <i>Moș Pinteia</i> ) .....	133
○ Requiem for the deaths in Timișoara ( <i>Pr. Ioan Vasile Pop</i> ) .....	135
○ ‘I will say that the prayers were given following my order!’ ( <i>Pr. Ioan Vasile Pop</i> ) .....	139
○ The Militia Commander withdraws his men from the City Council ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	140
○ I started playing my part at 12:00 o’clock ( <i>Gheorghe Drăgan</i> ) .....	143
○ The army from Arad retreats in the barracks! ( <i>Moș Pinteia</i> ) .....	144
○ ‘Păuliș Squad’ is ordered to leave Arad! ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	144
○ The oil engineer listens to poet Dinescu’s voice on the radio! ( <i>Romeo Popa</i> ) .....	146
○ We started shouting ‘No more Ceaușescu’, ‘No more dictatorship’ ( <i>Enceș Boni</i> ) .....	147
○ ‘The fight was against an invisible and unknown enemy!’ ( <i>Ramona Pencea</i> ) .....	149
○ Coffee for Voicilă and the poison called Romanian	

# ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

Broadcasting (*Valer Mărginean*) ..... 150

## THE REVOLUTIONARIES' ENTRANCE IN THE CITY COUNCIL

- Captain Iolu, the mediator after the Ceaușescu couple escaped! (*cpt. Mihai Iolu*) ..... 153
- 'It was an unbelievable chaos. Everybody wanted the power!' (*Dănilă Onofrei*) ..... 154
- Voicilă is called to the balcony of the City Council (*Valentin Voicilă*) ..... 155
- A message arrives: 'Let them know that gunshots are fired in Arad!' (*Ofelia Călugăru*) ..... 156
- The bottles with alcoholic drinks were emptied on the flower beds... (*Nicolae Ieran*) ..... 157
- 'We didn't have the slightest idea how to rule a county' (*Traian Timar*) ..... 157
- The Militia in 'civilian mission' (*Valer Mărginean*) ..... 159
- The defense system (*Valer Mărginean*) ..... 160
- The athletes respond to Valentin Voicilă's call to defend the City Council (*Ioan Bîtea*) ..... 161
- The diversion after Ceaușescu fled (*Atila Iosif Duka*) ..... 163
- 'At 1600 hours I entered the City Hall in Arad' (*Dan Ivan*) ..... 163
- 'I was asked to deal with the ecological sector' (*Aurel Ardelean, Ph.D.*) ..... 164
- The Public Prosecutor Ioan Trifa enters the City Council (*Ioan Trifa*) ..... 164
- The meeting in Room 33. A whole chain of diversionist phone calls started (*Atila Iosif Duka*) ..... 167
- Romeo Popa, the oil engineer, enters the City Council together with the revolutionaries! (*Romeo Popa*) ..... 168
- The first missions in Arad (*col. (r) Ioan Micu*) ..... 179
- The most important thing was the dialogue with the people in front of the City Council (*Gheorghe Drăgan*) ..... 180
- 'The first bullet aimed at my room was shot at 1800 hours!' (*Ștefan Nicolin*) ..... 181
- The first 'prisoner' (*Valer Mărginean*) ..... 181
- An enigma and hot tea (*Valer Mărginean*) ..... 184
- 'The handing over and the sealing of weapons at the Inspectorate of Ministry of Internal Affairs (*col. Teodor Pantea*) ..... 184

## DECEMBER 22/23, '89 - AT NIGHT. THE FIRST GUNSHOTS

- The leader Voicilă's first evening inside the City Council! (*Valentin Voicilă*) ..... 187
- Dealing with the diversionists and the terrorist the night between December 22<sup>nd</sup> and 23<sup>rd</sup> (*cpt. Mihai Iolu*) ..... 188
- 'I want to see who is going to shoot me' (*Ioan Bîtea*) ..... 190



○ <b>‘I knew that General Mihalea was in Timișoara on repressive missions’</b> ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	191
○ <b>Colonel Mihai Cioflică’s arrest</b> ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	191
○ <b>A telephonic connection with Bucharest Broadcasting Station proves to be successful and they talk to Ion Iliescu</b> ( <i>Gheorghe Curta</i> ) .....	194
○ <b>1.000.000 bullets were shot in two hours!</b> ( <i>Gheorghe Curta</i> ) .....	196
○ <b>‘Before the surrender and the “wiping out”, the Generals Nuță and Mihalea were “exposed” by the ones who arranged their hiding place in the Railway Station from Arad’</b> ( <i>Gheorghe Curta</i> ) .....	197
○ <b>Interpreter for reporters from Holland and Austria</b> ( <i>Ovidiu Păiuș</i> ) .....	197
○ <b>The first gunshots in the City Council</b> ( <i>Ioan Trifa</i> ) .....	199
○ <b>I settled in the main balcony in front of the City Council</b> ( <i>Traian Timar</i> ) .....	200
○ <b>General Velicu arrives on the “scene”</b> ( <i>col. Ioan Micu</i> ) .....	200
○ <b>The operation at the ‘spying house’ in Măcinului Street</b> ( <i>col. Ioan Micu</i> ) .....	202
○ <b>The revolutionaries are given guns and 90 bullets!</b> ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	203
○ <b>‘Some suspicious movements’</b> ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	206
○ <b>‘Who said I’m leaving’</b> ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	207
○ <b>The inferno</b> ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	207
○ <b>Ofelia Călugăru under gunfire on the night between December 22<sup>nd</sup> and 23<sup>rd</sup></b> ( <i>Ofelia Călugăru</i> ) .....	208
○ <b>‘The terrorists’ will descend on ropes from the roof of the City Council!</b> ( <i>Ofelia Călugăru</i> ) .....	209
○ <b>Telephonic broadcasts for abroad from the City Council!</b> ( <i>Atila Iosif Duka</i> ) .....	210
○ <b>Nicu Ieran on the night between December 22<sup>nd</sup> and 23<sup>rd</sup></b> ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	211
○ <b>‘The first night in the City Council, the actor Valentin Voicilă was supposed to be executed!’</b> ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	212
○ <b>Special mission: ‘We are going to go after war ammunition!’</b> ( <i>Ovidiu Păiuș</i> ) .....	212
○ <b>‘I don’t know why I took a gun’</b> ( <i>Doru Miclea</i> ) .....	219
○ <b>After 12:30 am, the saraband began</b> ( <i>Doru Miclea</i> ) .....	221
○ <b>‘My fatal hour was 3:24 am - at “Decebal” Bridge. Over one thousands bullets were shot at us.’</b> ( <i>Doru Miclea</i> ) .....	221
○ <b>‘They were brutally firing at us!’</b> ( <i>Doru Miclea</i> ) .....	223
○ <b>The Generals Nuță and Mihalea lead a team of terrorists...</b> ( <i>Moș Pinteia</i> ) .....	225
○ <b>I arrested Colonels Sălăceanu and Rășină</b> ( <i>Moș Pinteia</i> ) .....	227
○ <b>The strong-hold from Ștrand</b> ( <i>Moș Pinteia</i> ) .....	228

○ The railway engine driver was wondering who hid the Generals in the Railway Station ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	230
○ Not long after he got home in Lipova, Major Diaconescu is woken up in the middle of the night and called back to Arad! ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	230
○ ‘Where are the “terrorists” who fired at the Printing House’ ( <i>Emil Teleceanu</i> ) .....	232
○ The last issue of the daily “The Red Flame” ( <i>Emil Telceanu</i> ) ...	232
○ The first issue of the new daily “The Truth” ( <i>Emil Telceanu</i> )...	233
○ Dizzy on the way to liberty and transition ( <i>Lavinia Betea</i> ) .....	234
○ A day, a night, a newspaper ( <i>Florin Bănescu</i> ) .....	237
○ The first independent newspaper in Arad ( <i>Dumitru Toma</i> ) .....	240
○ The photojournalists ( <i>Florin Hornoiu</i> ).....	241

## DECEMBER 23, '89 - THE MORNING

○ ‘The Păuliș Squad’ returns to Arad to defend the City Council from the terrorists! ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	243
○ God brought the actor Voicilă in front of my eyes ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	249
○ Ilie Matei ordered Major Diaconescu to tell his soldiers to “stab the demonstrators with their bayonets! The First Secretary Elena Pugna started to cry!” ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	251
○ Chains and clubs for the repression ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> )...	251
○ 2000 people from Arad returned in front of the City Council! ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	252
○ Going to the Security and Militia Headquarters ( <i>Ioan Trifa</i> ) .....	254
○ Using the pretext of a ‘TV conference’ with Iliescu, we brought the two commanders of the Security in the City Council ( <i>Ioan Trifa</i> ) .....	255
○ The take-over of the commanders of the Security ( <i>col. (r) Ioan Micu</i> ) .....	255
○ ‘I was a mediating and a balancing factor’ ( <i>col. Teodor Pantea</i> ) .....	256
○ New alarming rumors ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	256
○ Preparations for the attack on “Park” Hotel ( <i>Romeo Popa</i> ) .....	258
○ The attack on the hotel housing ‘terrorists’! ( <i>Romeo Popa</i> ) .....	261
○ A failed attempt at arresting Generals Nuță and Mihalea at the “Park” Hotel ( <i>col. (r) Ioan Micu</i> ) .....	263
○ The truth about the Generals’ departure from the ‘Park’ Hotel ( <i>Ioan Trifa</i> ) .....	265
○ Helmuth Dukadam joins the army ( <i>col. (r) Ioan Micu</i> ) .....	265
○ Devices and lies ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	266
○ The end of the enthusiasm ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	267

# EMIL ȘIMĂNDAN

## DECEMBER 23-24, '89

- The second night in the City Council was chaotic! (*cpt. Mihai Iolu*) ..... 269
- Captain Iolu announces: 'Helicopters and planes are on their way to attack Arad!' (*cpt. Mihai Iolu*) ..... 271
- Radio-engineer Bonca from RADIOFAR went out at night to witness "the helicopters' attack"! (*Bonca Ștefan Simion*)..... 271
- Troublesome people - annihilated by gunshot or pulverized in the air (*Valentin Voicilă*) ..... 272
- The killing of Grüber Geza (*Atila Iosif Duka*) ..... 275
- The intention to "eliminate" the civilians from the City Council (*Ofelia Călugăru*) ..... 276
- The driver Toth Șandor's death (Hungary) (*Valentin Voicilă*) .... 278
- The diversion on the Dimitrov Avenue (*Romeo Popa*) ..... 279
- Everybody wanted to capture terrorists (*Romeo Popa*) ..... 280
- 'Where will my babies live, mother I'm dying here!' (*Romeo Popa*) ..... 283
- 'I got out of the armored vehicle (ABI) with the intention of shooting the ones in the armored amphibian vehicle (TAB)!' (*Romeo Popa*) ..... 284
- Clarifications regarding the mixed team: police officers and revolutionaries (*col. (r) Ioan Micu*) ..... 290
- The cutting off of the telephone cables at the Inspectorate of the Ministry of the Internal Affairs (*Gheorghe Drăgan*) ..... 290
- Major Diaconescu from Lipova calms down the atmosphere in the City Council (*Ioan Trifa*) ..... 293
- Major Marcu defies the revolutionaries' request (*Ioan Trifa*) ..... 293
- The maneuvers of the 'comrade' officers... (*Traian Timar*) ..... 284

## DECEMBER 24-25, '89

- The telephone lines had been cut off (*col. (r) Ioan Micu*) ..... 297
- Major Dumitru Marcu's taking into custody (*col. (r) Ioan Micu*) ... 297
- We meet the 'spying' team! (*col. (r) Ioan Micu*)..... 299
- Conflicting orders, no logic (*col. (r) Ioan Micu*) ..... 299
- The incident from 'Romanilor Avenue' (*col. (r) Ioan Micu*) ..... 301
- "170 bullets were fired at my apartment during my nephew's christening (*Tațiuc Maria Victoria*) ..... 303
- "The messengers" of the FDR proclamation (*Govâjdean Vasile*) .... 304
- 'We are threatened that we will be attacked with napalm by three helicopters' (*Ofelia Călugăru*) ..... 304
- I was a target for a second time! (*Nicolin Ștefan*) ..... 305
- Ion Iliescu requests that Arad be pacified! (*Atila Iosif Duka*) ..... 305
- The question marks appeared a little bit later (*Gheorghe Schwartz*) ..... 306
- Dreams and broken promises (*Valer Mărginean*) ..... 308

# ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

- The ones not welcomed (*Valer Mărginean*) ..... 309
- Kick the chemist and the lathe man out! (*Valer Mărginean*) ..... 309
- ‘Many revolutionaries “road blocks” disappointed me’ (*Atila Iosif Duka*) ..... 310
- Speaking of “terrorists”... (*col. Teodor Pantea*) ..... 311
- The Christmas holiday was drawing near (*Alexandru Gancea*) .... 312
- “The saddest night of my life!” (*Ofelia Călugăru*) ..... 315
- Major Micu is asked to hand over his revolver! (*col. Ioan Micu*) ..... 317
- The night at Orologerie after the execution of the Ceaușescu couple (*Nicolin Ștefan*) ..... 317
- I went home to see my family (*Ioan Trifa*) ..... 318
- The Christmas day for a wounded man (*Doru Miclea*)..... 319
- They were wounded too... (*Francisc Mihai, Hoteu Petre, Lungu Ionel, Orza Sorin, Diaconu Ion, Ursache Eduard, Pârvu Cristian, Duță Gheorghe, Diaconu D. Ion, Andrei Safaleru*) ..... 321
- The Christmas Tree, the Martyrs’ Tree (*Atila Iosif Duka*) ..... 323
- We set out towards the first Free New Year... (*Valentin Voicilă*) ... 324

**FMARTYR HEROES OF THE DECEMBER '89 REVOLUTION** ..... 327

**WOUNDED OF THE DECEMBER '89 REVOLUTION** ..... 339

## ANNEX 1

- The Romanian Parliament’s investigation: The events in the City of Arad ..... 341

## ANNEX 2

- The missions and actions of the military units from Arad in December ‘89 (*Documentary*) ..... 355

## ANNEX 3

- The missions and actions of some military units from Arad in Timișoara (*Documentary*)..... 363

## ANNEX 4

- The actions of the Military Unit 01380 in the City of Arad (*Documentary*)..... 367

## ANNEX 5

- The taking over of the Inspectorate of the Ministry of Internal Affairs from Arad (*Documentary*)..... 373

# EMIL ȘIMĂNDAN

---

## ANNEX 6

- The defense of the Arad Airport (*Documentary*) ..... 379

## ANNEX 7

- The actions of the Patriotic Guards in Arad County (*Documentary*)..... 383

## ANNEX 8

- The investigation of the Senatorial Commission for the Studying of the December 1989 Events (Mr. Rășină Dumitru's hearing) ..... 387

## ANNEX 9

- The actions of the special forces (USLA) and of the ANTITERO team from Arad (*Documentary*) ..... 411

## ANNEX 10

- An antiterrorism special agent's confession ..... 421

## EPILOGUE

- The aggression of the club against the word ..... 445

## REFERENCES

..... 449

## REVIEWS OF THE FIRST TWO BOOKS DEDICATED TO THE DECEMBER 1989 REVOLUTION FROM ARAD

..... 451

# CUPRINS

CUVÂNT CĂTRE CITITOR ( <i>prof. dr. Peter Hugel</i> ) .....	7
ARAD REPERE ISTORICE ȘI CONTEMPORANE .....	9
REPERE CRONOLOGICE .....	13
○ Repere cronologice naționale .....	13
○ Orele revoluției de la Arad .....	16
<b>16-20 DECEMBRIE '89</b>	
○ Generalul locotenent Ilie Ceaușescu face o instruire propagandistică la Arad ( <i>col. Ciocâlțeu Stan</i> ) .....	21
○ "Ilie Ceaușescu afirmă, în fața ofițerilor arădeni, că la Timișoara plutesc cadavre de militari pe Bega!" ( <i>Hosszu Zoltan</i> ) .....	21
○ La miliție se identifică parola "garoafele" pentru mortii Timișoarei! ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	23
○ Timișoara urma să fie blocată și asediată ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) ...	23
○ Gărzile patriotice se pregătesc "de luptă" ( <i>cpt. Mihail Iolu</i> ) .....	24
○ Un șef de Stat Major este pus pe gânduri de către generalii de la București ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	26
○ Un detașament din Arad pornește la Timișoara ( <i>col. (r) Ioan Micu</i> ) .....	28
○ „17 decembrie ora 04,30 – se solicită conserve pentru U.M. Cetate Arad” ( <i>Eduard Hoffmann</i> ) .....	31
○ „Militarii sparg lacătele cu patul puștii” ( <i>Eduard Hoffmann</i> ) .....	32
○ Tineri arădeni pleacă la Timișoara ( <i>Gheorghe Curta</i> ) .....	32
○ Ceferistul Alexandru Gancea este arestat la Timișoara ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	35
○ Alți pelegrini la Timișoara ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	35
○ Purificați printr-o "bătuță" zdravănă! ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	36
○ Am scris lozinci pe diferite clădiri din oraș împotriva lui Ceaușescu ( <i>Ioan Bîtea</i> ) .....	37
○ „Tensiunea psihologică crește tot mai mult în Arad” ( <i>Eduard Hoffmann</i> ) ..	37
○ „Ordin, de la tovarășa căpitan, să fiu arestat” ( <i>Eduard Hoffmann</i> ) .....	38
○ Cu o voce sugrumată de emoție ( <i>Cristian Moisescu</i> ) .....	38

○ “În Timișoara se comite un măcel, dar timișorenii nu se lasă” ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	39
○ „Baie de sânge, în centru” ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	40
○ Arădenii află prin “Europa Liberă” despre Timișoara ( <i>Doru Miclea</i> ) .....	41
○ “Culegeți florile” ( <i>col. Teodor Pantea</i> ) .....	43
○ “Am fraternizat cu Timișoara” ( <i>Gheorghe Drăgan</i> ) .....	45
○ “Nu știam că totul se va derula așa de rapid” ( <i>Gheorghe Drăgan</i> ) .....	46
○ Pe baricadele revoluției în Timișoara și în Arad ( <i>Tedy Gurilă</i> ) .....	46
<b>21 DECEMBRIE '89 - OROLOGERIE</b>	
○ De ce revoluția a izbucnit, în Arad, la Orologerie? ( <i>Ștefan Nicolin</i> ) .....	51
○ Primele proteste: Întreruperea curentului electric ( <i>Ovidiu Păiuș</i> ) .....	53
○ Secția scularie refuză să înceapă lucrul ( <i>Ovidiu Păiuș</i> ) .....	53
○ Tinerii de la Orologerie se adună în jurul muncitorului Dănilă Onofrei ( <i>Dănilă Onofrei</i> ) .....	54
○ Macaragiul de la Strungul se alătură celor de la Orologerie ( <i>Ștefan Maur</i> ) .....	57
○ „Vei fi primul pe lista securității” ( <i>Ioan Vărtaci</i> ) .....	58
○ Vagoanele au tras sirena de încetare a lucrului ( <i>Ioan Popa</i> ) .....	59
○ “Eu am rupt lacătul de la întreprinderea de Vagoane” ( <i>Nicușor Petreus</i> ) .....	60
○ Muncitorul Onofrei adresează chemări vagonarilor! ( <i>Dănilă Onofrei</i> ) .....	61
○ „Am participat voluntar la apărarea Podului - Grădiște” ( <i>David Ioan</i> ) .....	63
○ Am cumpărat un braț plin de franzele ( <i>Ovidiu Păiuș</i> ) .....	64
○ Directorul își tăia porcul acasă - afirmă inginerul șef de la Orologerie ( <i>Ștefan Nicolin</i> ) .....	64
○ “Diseară o să-ți treacă prin cap un glonte!” ( <i>Ștefan Nicolin</i> ) .....	66
○ “Am însoțit coloana tinerilor până la Vagoane” ( <i>Ștefan Nicolin</i> ) .....	66
○ “Ne-am urcat pe acoperișul fabricii” ( <i>Ștefan Nicolin</i> ) .....	66
○ Alături de Onofrei demonstrează ceferistul Gancea și maestrul Crisan! ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	67
○ „Ne-am aruncat pe burtă, fiecare cum a putut” ( <i>Rodica Holocan</i> ) .....	70
○ Ceasul din turnul Primăriei arăta ora zece când Aradul era ridicat împotriva lui Ceaușescu ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	70
○ Maistrul de la Strungul care a îngenuncheat în fața Armatei ( <i>Mircea Crișan</i> ) .....	71
○ Pe la orele 11,00 a apărut în piață actorul Valentin Voicilă ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	73
○ Un electronist de la C.T.5 află că se pregătește o “contra-revoluție” ( <i>Moș Pinte</i> ) .....	74

# ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

○ “Am ieșit din casă să cumpăr pâine” (Traian Timar) .....	75
○ Primele focuri de armă în Arad (Traian Timar) .....	77
○ “Grupul de sportivi de la Clubul Vagonul sosește în piața din fața Consiliului” (Ioan Bîtea) .....	78
○ Ofelia Călugăru se alătură revoluționarilor din piață! (Ofelia Călugăru) .....	79
○ “Am simțit o forță uriașă asupra mea!” (Valentin Voicilă) .....	80
○ “Mâna destinului m-a trimis în stradă” (Valentin Voicilă) .....	83
○ “La început nu aveam o lozincă!” (Valentin Voicilă) .....	85
○ „Jos dictatura!” (Rodica Holocan) .....	85
○ Primul Comitet de demonstrație al revoluționarilor din Arad (Valentin Voicilă) .....	86
○ Un medic ascunde de securitate fenolftaleina de la Spitalul județean Arad (Ioan Crîșnic) .....	87
○ Actorul Voicilă s-a impus foarte repede în fața demonstranților (Traian Timar) .....	90
○ Încheindu-mă la bocanci, soția m-a surprins fredonând “Deșteaptă-te române!” (Atila Iosif Duka) .....	91
○ Se confecționau “buzdugane” împotriva revoluționarilor din Timișoara și Arad (Atila Iosif Duka) .....	91
○ “Am simțit și eu ca și alți arădeni «blițurile» în față” (Paul Valentin Neamț) .....	92
○ Toate drumurile duceau spre Piața Centrală (Nicolae Ieran) .....	95
○ Scara (de zugrăvi) (Nicolae Ieran) .....	95
○ “Cinematografia e cu noi!” (Nicolae Ieran) .....	95
○ Povestea inginerului petrolist Romeo Popa (Romeo Popa) .....	96
○ Glontețe a trecut deasupra capului (Viorel Lungu) .....	100
○ Înarmat cu două bucați de fier-beton (Ionel Gornic) .....	101
○ Din mersul bicicletei, am început să mișc steagul (Ioan Gheorghe Boticiu) .....	102
○ “Patrioții cu bâte” din Vâlcea nu sunt primiți în Cetatea Aradului! (cpt. Mihai Iolu) .....	104
○ Puterea forțelor de represiune (col. (r) Mihail Cioflică) .....	107
○ “Detașamentul Păuliș” se deplasează la Arad (col. (r) Neculae Diaconescu) .....	108
<b>21-22 DECEMBRIE '89 - NOAPTEA</b>	
○ Pregătiri pentru noaptea cea mai grea (Valentin Voicilă) .....	113
○ “În față stăteau sportivii Aradului: judokani, luptători și chiar boxeri” (Valentin Voicilă) .....	114
○ Revoluționarii Curta și Dukadam pleacă la Mănăstirea din Gai pentru lumânări! (Gheorghe Curta) .....	115
○ „Cine pleacă, este un laș!” (Rodica Holocan) .....	115
○ “În noaptea de 21 spre 22 decembrie am fost filmați cu infraroșii!” (Dănilă Onofrei) .....	117
○ Dacă s-ar fi ordonat foc asupra noastră, aș fi sărit pe un soldat și i-ași fi smuls arma din mână! (Traian Timar) .....	118



○ Cea mai lungă noapte din viața mea ( <i>Traian Timar</i> ) .....	118
○ Despre libertate ... ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	119
○ Construirea platformei (podiumului) ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	121
○ “Am primit ordin ca peste noapte să-i anihilăm pe demonstranți!” ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	121
○ “Dacă se apropie de sediu să-i doborâți ca plăieșii lui Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul” ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	122
○ “După lichidarea noastră urma să fim introduși în saci de nylon și în două balene frigorifice” ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	122
○ “Ordinul era ca fiecare soldat să împungă cu baioneta un civil din piață!” ( <i>Moș Pinte</i> ) .....	123
○ “Domnule maior, dacă nu ne atacați în noaptea aceasta, noi măine suntem o mare forță!” ( <i>col. Neculae Diaconescu</i> ) .....	124
○ Maiorul Diaconescu refuză să execute ordinul secretarului C.C. Ilie Matei și a șefului de Stat Major de la Divizie! ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	126

## 22 DECEMBRIE '89 - DIMINEAȚA

○ O sută de mii de oameni se adună în Piață! Aradul era extraordinar de unit! ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	131
○ După o noapte de coșmar a venit ziua Victoriei! ( <i>Ofelia Călugăru</i> ) .....	133
○ Se instalează difuzoare în piață pentru demonstranți! ( <i>Moș Pinte</i> ) .....	133
○ Parastas pentru morții Timișoarei ( <i>Pr. Ioan Vasile Pop</i> ) .....	135
○ “Voi declara că rugăciunile rostite au fost din porunca mea!” ( <i>Pr. Ioan Vasile Pop</i> ) .....	139
○ Comandantul miliției își retrage subordonații din Consiliu ( <i>col. (r) Mihail Cioflică</i> ) .....	140
○ La ora 12,00 am intrat în rol ( <i>Gheorghe Drăgan</i> ) .....	143
○ Armata din Arad se retrage în cazarmă! ( <i>Moș Pinte</i> ) .....	144
○ “Detașamentul Păuliș” - primește ordin să părăsească Aradul! ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	144
○ Petrolistul ascultă la radio glasul poetului Dinescu! ( <i>Romeo Popa</i> ) .....	146
○ Am început să strigăm “Jos Ceaușescu”, “Jos dictatura” ( <i>Enceve Boni</i> ) .....	147
○ “Lupta s-a dus cu forțele nevăzute și neștiute de noi niciodată!” ( <i>Ramona Pencea</i> ) .....	149
○ Cafea pentru Voicilă și otrava TV ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	150

## INTRAREA REVOLUȚIONARILOR ÎN CONSILIU

○ Căpitanul Iolu, mediator după fuga cuplului Ceaușescu! ( <i>cpt. Mihai Iolu</i> ) .....	153
○ “Era un haos de nedescris. Toți voiau puterea!” ( <i>Dănilă Onofrei</i> ) .....	154
○ Voicilă este chemat în balconul Consiliului ( <i>Valentin Voicilă</i> ) .....	155

○ Se primește un mesaj: "Anunță că se trage în Arad!" (Ofelia Călugăru) .....	156
○ Sticlele cu băutură au fost golite peste rondourile cu flori... (Nicolae Ieran) .....	157
○ "Nu aveam o idee de ansamblu cum se conduce un județ" (Traian Timar) .....	157
○ Miliția în „misiune civilă” (Valer Mărginean) .....	159
○ Dispozitivul de apărare (Valer Mărginean) .....	160
○ Sportivii răspund chemării actorului Valentin Voicilă de-a apăra Consiliul (Ioan Bîtea) .....	161
○ Diversiunea de după fuga lui Ceaușescu (Atila Iosif Duka) .....	163
○ "La ora 16,00 am intrat în Primăria Aradului" (Dan Ivan) .....	163
○ "Am fost repartizat să mă ocup de sectorul ecologic" (Prof. univ. dr. Aurel Ardelean) .....	164
○ Procurorul Ioan Trifa intră în Consiliu (Ioan Trifa) .....	164
○ Ședința din sala 33. A început un lanț întreg de diversiuni telefonice (Atila Iosif Duka) .....	167
○ Petrolistul Romeo Popa intră și el, alături de revoluționari, în Consiliu! (Romeo Popa) .....	168
○ Primele misiuni în Arad (col. (r) Ioan Micu) .....	179
○ Cel mai important lucru a fost comunicarea cu oamenii din fața Consiliului (Gheorghe Drăgan) .....	180
○ "La ora 18,00 s-a tras primul glonț spre camera mea!" (Ștefan Nicolin) .....	181
○ Primul „prizonier” (Valer Mărginean) .....	181
○ Enigmă și ceai fierbinte (Valer Mărginean) .....	184
○ "Predarea armamentului și sigilarea acestuia la Inspectoratul M.I." (col. Teodor Pantea) .....	184

## 22/23 DECEMBRIE '89 - NOAPTEA. PRIMELE FOCURI DE ARMĂ

○ Prima seară a liderului Voicilă în Consiliu! (Valentin Voicilă) .....	187
○ În fața diversiunii și teroriștilor din noaptea de 22 spre 23 decembrie (cpt. Mihai Iolu) .....	188
○ "Vreau să văd cine mă împușcă" (Ioan Bîtea) .....	190
○ "Cunoașteam că generalul Mihalea s-a aflat la Timișoara cu misiuni represive" (col. (r) Mihail Cioflică) .....	191
○ Arestarea colonelului Mihai Cioflică (col. (r) Mihai Cioflică) .....	191
○ Se reușește o legătură telefonică cu TV București unde se vorbește cu Ion Iliescu (Gheorghe Curta) .....	194
○ În două ore s-au tras 1.000.000 de cartușe! (Gheorghe Curta) .....	196
○ "Înainte de capitulare și «pulverizare», generalii Nuță și Mihalea au fost «demascați» chiar de cei care le-au pregătit ascunzătoarea în Gara CFR Arad" (Gheorghe Curta) .....	197
○ Translator pentru reporteri din Olanda și Austria (Ovidiu Păius) .....	197
○ Primele focuri de armă în Consiliu (Ioan Trifa) .....	199

○ M-am postat pe balconul principal din fața Consiliului ( <i>Traian Țimar</i> ) .....	200
○ Pe "scena" Aradului apare generalul Velicu ( <i>col. (r) Ioan Micu</i> ) ...	200
○ Acțiunea de la casa de "filaj" de pe Măcinului ( <i>col. (r) Ioan Micu</i> ) .....	202
○ Revoluționarii primesc arme și 90 de cartușe! ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	203
○ „Niște mișcări suspecte” ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	206
○ „Cine zice că plec?” ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	207
○ Infernul ( <i>Valer Mărginean</i> ) .....	207
○ Ofelia Călugăru sub tirul focului din noaptea de 22 spre 23 decembrie ( <i>Ofelia Călugăru</i> ) .....	208
○ "Teroriștii" vor coborî cu frânghii de pe acoperișul Consiliului! ( <i>Ofelia Călugăru</i> ) .....	209
○ Reportaje telefonice din Consiliu peste hotare! ( <i>Atila Iosif Duka</i> ) .....	210
○ Nicu Ieran în noaptea de 22/23 decembrie ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	211
○ "În prima noapte în Consiliu, actorul Valentin Voicilă trebuia să fie executat!" ( <i>Nicolae Ieran</i> ) .....	212
○ Misiune specială: "Plecăm după muniție de război!" ( <i>Ovidiu Păiuș</i> ) .....	212
○ "Nu știi de ce am luat armă" ( <i>Doru Miclea</i> ) .....	219
○ După ora 12,30 a început sarabanda ( <i>Doru Miclea</i> ) .....	221
○ "Ora mea fatală a fost 3,24 - la podul «Decebal». S-au tras peste o mie de cartușe în noi." ( <i>Doru Miclea</i> ) .....	221
○ "Trăgeau bestial în noi!" ( <i>Doru Miclea</i> ) .....	223
○ Generalii Nuță și Mihalea conduc o trupă de teroriști... ( <i>Moș Pinte</i> ) .....	225
○ Am arestat pe colonelii Sălăceanu și Rășină ( <i>Moș Pinte</i> ) .....	227
○ Buncărul de la ștrand ( <i>Moș Pinte</i> ) .....	228
○ Mecanicul de locomotivă se întrebă cine i-a ascuns în Gara CFR pe generali? ( <i>Alexandru Gancea</i> ) .....	230
○ Maiorul Diaconescu abia ajuns acasă la Lipova, este sculat în timpul nopții și rechemat la Arad! ( <i>col. Neculae Diaconescu</i> ) .....	230
○ „Unde sunt „teroriștii” care au tras la Tipografie?” ( <i>Emil Telceanu</i> ) ....	232
○ Ultimul număr al cotidianului „Flacăra roșie” ( <i>Emil Telceanu</i> ) .....	232
○ Primul număr al noului cotidian „Adevărul” ( <i>Emil Telceanu</i> ) .....	233
○ Buimaci spre libertate și tranziție ( <i>Lavinia Betea</i> ) .....	234
○ O zi, o noapte, un ziar ( <i>Florin Bănescu</i> ) .....	237
○ Primul ziar liber al Aradului ( <i>Dumitru Toma</i> ) .....	240
○ Fotoreporterii ( <i>Florin Hornoiu</i> ) .....	241

## 23 DECEMBRIE '89 - DIMINEAȚA

○ "Detașamentul Păuliș" revine la Arad ca să apere Consiliul de teroriști! ( <i>col. (r) Neculae Diaconescu</i> ) .....	243
○ Dumnezeu mi l-a adus în față pe actorul	

# ÎNTREBĂTORUL DIN AGORA \* \* \*

Voicilă (col. (r) Neculae Diaconescu) .....	249
○ Ilie Matei a ordonat maiorului Diaconescu ca soldații “să înfigă baioneta în demonstranți! Prima secretară Elena Pugna a început să plângă!” (col. (r) Neculae Diaconescu) .....	251
○ Lanțuri și ciomege pentru represiune (col. (r) Neculae Diaconescu) .....	251
○ 2000 de arădeni au revenit în fața Consiliului! (Valentin Voicilă) .....	252
○ Deplasarea la sediile securității și miliției (Ioan Trifa) .....	254
○ Sub pretextul unei “teleconferințe” cu Iliescu, i-am luat cu noi la Consiliu pe cei doi comandanți ai securității (Ioan Trifa) .....	255
○ Preluarea comandanților securității (col. (r) Ioan Micu) .....	255
○ “Am fost un factor mediator și de echilibru” (col. Teodor Pantea) .....	256
○ Din nou zvonuri alarmante (Nicolae Ieran) .....	256
○ Pregătiri pentru atacarea Hotelului “Parc” (Romeo Popa) .....	258
○ Atacul asupra hotelului cu “teroriști”! (Romeo Popa) .....	261
○ O acțiune ratată la Hotelul “Parc” de arestare a generalilor Nuță și Mihalea (col. (r) Ioan Micu) .....	263
○ Adevărul despre plecarea generalilor de la Hotelul “Parc” (Ioan Trifa) .....	265
○ Helmuth Dukadam se alătură armatei (col. (r) Ioan Micu) .....	265
○ Simulatoare și minciuni (Valer Mărginean) .....	266
○ Moartea entuziasmului (Valer Mărginean) .....	267
<b>23-24 DECEMBRIE ‘89</b>	
○ A doua noapte, în Consiliu, a fost balamuc: (cpt. Mihai Iolu) .....	269
○ Căpitanul Iolu anunță: “vin elicoptere și avioane asupra Aradului!” (cpt. Mihai Iolu) .....	271
○ Electromecanicul-radio Bonca de la RADIOFAR a ieșit noaptea să constate “atacul elicopterelor”! (Bonca Ștefan Simion) .....	271
○ Oameni incomozi - anihilați prin împușcare sau pulverizați în aer (Valentin Voicilă) .....	272
○ Împușcarea lui Grüber Geza (Atila Iosif Duka) .....	275
○ Intenția de “curățare” a civililor din Consiliu (Ofelia Călugăru) ...	276
○ Moartea șoferului Toth Șandor (Ungaria) (Valentin Voicilă) .....	278
○ Diversiunea de pe Calea Dimitrov (Romeo Popa) .....	279
○ Toată lumea dorea să prindă teroriști (Romeo Popa) .....	280
○ “Mamă, copilașii mei cui rămân? Mor aici!” (Romeo Popa) .....	283
○ “Am coborât din ABI cu gândul să-i împușc pe cei din TAB !” (Romeo Popa) .....	284
○ Clarificări privind echipa mixtă: poliție și revoluționari (col. (r) Ioan Micu) .....	290
○ Tăierea cablului telefonic de la Inspectoratul județean M.I. (Gheorghe Drăgan) .....	290

○ Maiorul Diaconescu de la Lipova liniștește spiritele în Consiliu (Ioan Trifa) .....	293
○ Maiorul Marcu sfidează rugămintea revoluționarilor (Ioan Trifa) .....	293
○ Manevrela "tovarășilor" ofițeri... (Traian Timar) .....	294

## 24-25 DECEMBRIE '89

○ S-au întrerupt legăturile telefonice (col. (r) Ioan Micu) .....	297
○ Reținerea maiorului Dumitru Marcu (col. (r) Ioan Micu) .....	297
○ Facem cunoștință cu cei de la "filaj"! (col. (r) Ioan Micu) .....	299
○ Ordine contradictorii, fără nici o logică (col. (r) Ioan Micu) .....	299
○ Incidentul de pe "Calea Romanilor" (col. (r) Ioan Micu) .....	301
○ „170 de cartușe trase în apartamentul meu la botezul nepoțicei” (Tatiuc Maria Victoria) .....	303
○ „Curierii” proclamației FDR (Govâjdean Vasile) .....	304
○ “Suntem amenințați că vom fi atacați de trei elicoptere cu napalm” (Ofelia Călugăru) .....	304
○ S-a tras a doua oară asupra mea! (Nicolin Ștefan) .....	305
○ Ion Iliescu cere să fie liniște la Arad! (Atila Iosif Duka) .....	305
○ Semnele de întrebare au apărut ceva mai târziu (Gheorghe Schwartz) .....	306
○ Vise și promisiuni neonorate (Valer Mărginean) .....	308
○ Neaveniții (Valer Mărginean) .....	309
○ Jos chimista și strungarul! (Valer Mărginean) .....	309
○ “M-au dezamăgit foarte multe «filtre» de revoluționari” (Atila Iosif Duka) .....	310
○ Apropo de “teroriști”... (col. Teodor Pantea) .....	311
○ Se apropia sărbătoarea Crăciunul (Alexandru Gancea) .....	312
○ “Seara cea mai tristă din viața mea!” (Ofelia Călugăru) .....	315
○ Maiorului Micu i se cere să predea pistolul! (col. (r) Ioan Micu) ...	317
○ După executarea soților Ceaușescu, noaptea la Orologerie (Nicolin Ștefan) .....	317
○ Am plecat acasă să-mi văd familia (Ioan Trifa) .....	318
○ Ziua de Crăciun pentru un rănit (Doru Miclea) .....	319
○ Și ei au fost răniți... (Francisc Mihai, Hoteu Petre, Lungu Ionel, Orza Sorin, Diaconu Ion, Ursache Eduard, Pârvu Cristian, Duță Gheorghe, Diaconu D. Ion, Andrei Safaleru) .....	321
○ Pomul de Crăciun, Pomul Martirilor (Atila Iosif Duka) .....	323
○ Am pornit spre primul An Nou liber... (Valentin Voicilă) .....	324

**EROI MARTIRI ÎN REVOLUȚIA DIN DECEMBRIE '89** ..... 327

**RĂNIȚI ÎN REVOLUȚIA DIN DECEMBRIE '89** ..... 339

## ANEXA 1

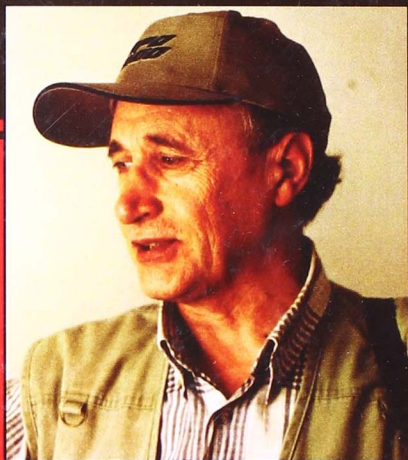
○ Ancheta Parlamentului României: Evenimentele desfășurate în municipiul Arad .....	341
---	-----

<b>ANEXA 2</b>	
○ <b>Misiunile și acțiunile unităților militare arădene în decembrie '89 (Documentar)</b>	355
<b>ANEXA 3</b>	
○ <b>Misiunile și acțiunile unor subunități militare arădene la Timișoara (Documentar)</b>	363
<b>ANEXA 4</b>	
○ <b>Acțiunile desfășurate de U.M. 01380 la obiectivele din municipiul Arad (Documentar)</b>	367
<b>ANEXA 5</b>	
○ <b>Preluarea Inspectoratului județean M.I. Arad (Documentar)</b>	373
<b>ANEXA 6</b>	
○ <b>Apărarea Aeroportului Arad (Documentar)</b>	379
<b>ANEXA 7</b>	
○ <b>Acțiunile Gărzilor patriotice din județul Arad (Documentar)</b>	383
<b>ANEXA 8</b>	
○ <b>Ancheta Comisiei Senatoriale pentru Cercetarea Evenimentelor din Decembrie 1989 (Audierea domnului Rășină Dumitru)</b>	387
<b>ANEXA 9</b>	
○ <b>Acțiunile USLA și ale grupei ANTITERO din Arad (Documentar)</b>	411
<b>ANEXA 10</b>	
<b>Confesiunea unui ofițer specialist în lupta antiteroristă</b>	421
<b>EPILOG</b>	
○ <b>Agresiune a bătei împotriva cuvântului</b>	445
<b>NOTE BIBLIOGRAFICE</b>	449
<b>ECOURI ÎN PRESĂ DESPRE PRIMELE TREI CĂRȚI CONSACRATE REVOLUȚIEI DIN ARAD</b>	451

**Editor:**  
**Fundația Culturală "IOAN SLAVICI"**  
fundatia.ioanslavici@gmail.com  
**Tehnoredactare computerizată:**  
**Ș. Caius**  

---

**Tiparul executat la:**  
**S.C. GUTENBERG S.A. ARAD**  
**Calea Victoriei, Nr. 41-43**  
**Telefon: 0257/233545, Fax: 0257/254339**



*“Emil Șimăndan fiind «Întrebătorul din Agora» și nu numai. El este arhitectul unei impresionante epepei a curajului, a demnității, a dragostei de țară manifestată de locuitorii Aradului în acele zile de mare răscruce și opțiune democratică, este cel care cu minuția unui pictor restaurator reface centimetru cu centimetru fresca vitejiei și dăruirii de sine a luptătorilor arădeni din decembrie 1989”*

Mircea Șoncuteanu



Editura Fundației  
“IOAN SLAVICI”  
Arad, 2008

ISBN: 9 7 3 - 8 0 9 3 - 4 9 - X

<https://biblioteca-digitala.ro>